

SIVAS OLAYLARI DAVASI

TOPLU SAVUNMA

HUKUKÇULAR DERNEĞİ

“Ey iman edenler, Allah için adaletle Şahitlik edenler olun. Bir topluluğa karşı duyduğunuz kin sizi adaletsizliğe saptırmasın. Adil davranın, takvaya yakışan budur. Allah’tan korkun, şüphesiz Allah yaptıklarınızı haber almaktadır.”

(Kur’an-ı Kerim, Maide Suresi, 8. Ayet.)

“Yalana kulak verirler, haram yerler. Sana gelirlirse, ister aralarında hüküm ver, ister onlardan yüz Çevir; eğer onlardan yüz çevirirsen, sana hiç bir zarar veremezler. Ve eğer hüküm verirsen aralarında adaletle hüküm ver. Çünkü Allah, adalet yapanları sever.”

(Kur’an-ı Kerim, Maide Suresi, 42. Ayet.)

HUKUKÇULAR DERNEĞİ YAYINI : 1

OFSET HAZIRLIK:
DÖNÜŞ

BASKI-CİLT:
UMUT KAĞITÇILIK-MATBAACILIK
SAN. TİC. LTD. ŐTİ.
TEL: (0212) 517 12 18

DAĞITIM:
HUKUKÇULAR DERNEĞİ
PİYERLOTİ CAD. NO: 39 ALİBEY İŐHANI KAT: 5
34490 ÇEMBERLİTAŐ - İSTANBUL
TEL: (0212) 518 63 18
YÖNELİŞ YAYINCILIK TİC. LTD. ŐTİ.
VATAN CAD. ŞEHİT PİLOT MAHMUT NEDİM SK. 15/3
34270 AKSARAY - İSTANBUL
TEL: (0212) 524 07 76 FAX: 523 58 87

SİVAS
OLAYLARI
DAVASI
TOPLU SAVUNMA

İSTANBUL, NİSAN 1996

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	9
SİVAS OLAYLARI DAVASI ESAS HAKKINDA SAVUNMA	13
SANIKLAR	15
MÜDAHİL AVUKATLAR	17
SAVUNMA AVUKATLARI	19
I - OLAYLARI HAZIRLAYAN SEBEPLER	21
II - LAİKLİK	33
1- DOĞUŞU VE TARİHSEL GELİŞİMİ	34
2- TANIMI	40
a) Laiklik, Sekülerizm, Modernizm, Hukuk Devleti	40
b) Laik Siyasal Düzenin Temel Nitelikleri	43
3- TÜRKİYE'DE LAİKLİK	44
a) Batılılaşma Hareketleri	44
b) Karşılaştırma	46
c) Laiklik Anlayışları	48
aa) Batı Tarzı Laiklik Anlayışı	48
bb) Özgün Bir Laiklik Anlayışı	49
cc) Din Karşıtı Bir Laiklik Anlayışı	51
dd) Laikliğin Bizde Uygulanamayacağı Anlayışı	52
d) Laiklik Uygulamaları	53
III - SİVAS'TA MEYDANA GELEN OLAYLAR	57
1 - OLAY ÖNCESİ HAZIRLIKLAR	57
2 - OLAYLAR	62

IV - YARGILAMA SAFHASI	77
1 - SORGU SAFHASI	77
2 - İDDİA VE İDDİANAMELERİN HAZIRLANMASI	80
a) Fezleke Hakkında	80
b) İddianamelerin Hazırlanması	81
aa) İddianameler Fezlekenin Kopyasıdır	82
bb) İddianameler Mücerret İddialara Dayalıdır	82
cc) Topluluğun İkazlara Rağmen Dağılmadığı İddiası	83
3 - İDARENİN YARGIYA BASKISI VE DAVALARIN NAKLİ	85
4 - İDARENİN YARGIYA BASKISI VE SANIKLARIN NAKLİ	87
5 - GÖREVSİZLİK KARARLARI	89
6 - D.G.M. C. BAŞSAVCILIĞI DÜŞÜNCE ÖRNEĞİ	91
7 - MEDYANIN YARGIYA BASKISI	97
V - DELİLLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	119
1 - TANIK VE TANIKLIK	119
2 - VİDEO VE FOTOĞRAF GÖRÜNTÜLERİ	122
3 - TEŞHİSLER VE TEŞHİS TUTANAKLARI	124
a) Toplu Teşhisler	124
b) Ferdi Teşhisler	125
c) Tutanaklardaki Usulsüzlükler	125
aa) Tutanakların Matbu ve Tek Tip Hazırlanması	125
bb) Teşhis Tutanakları Cumhuriyet Savcılığının Yokluğunda ve Polis Baskısı Altında Emniyette Düzenlenmiştir.	126
cc) Yanlış ve Usulsüz Teşhisler .	126
4 - KAMU TANIKLARI VE ZABIT MÜMZİLERİ	131
5 - MÜŞTEKİ - TANIKLAR	139
6 - T.B.M.M. SİVAS OLAYLARI ARAŞTIRMA KOMİSYONU RAPORU	150
7 - MÜDAHİL TARAF İDDİALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	155
a) 03.08.1994 Tarihli Dilekçeleri	155
b) 26.11.1993 Havale Tarihli S.H.P Katılma Talepli Dilekçe	160
c) 31.08.1994 Tarihli "Esasa İlişkin Görüş"leri	164
VI - YARGILAMA SAFHASINDA USUL HATALARI	173
1 - SAVUNMA HAKKININ KULLANILMASINDA KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR	173

2 - MÜŞTEKİ - MAĞDURLARA TANINAN HAKLARIN AŞILMASI	174
3 - SANIKLARIN KİŞİLİK HAKLARINA YÖNELİK SALDIRILARA GÖZ YUMULMASI	176
4 - MÜDAHİL TARAF - BASIN İLİŞKİSİ	177
5 - DURUŞMA TUTANAKLARINDAKİ İFADE EKSİKLİKLERİ	178
6 - TANIKLARIN DURUŞMA SALONUNDAN İZİNSİZ ÇIKMALARI	179
7 - USULSÜZ TEŞHİS YAPTIRILMASI	181
VII - DOSYA KAPSAMINDAKİ SEVK MADDELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	183
1 - T.C.K. 146. MADDESİ	183
2 - 3713 SAYILI KANUN	195
3 - T.C.K. 450/5-6. MADDESİ	193
4 - T.C.K. 516. MADDESİ	202
5 - T.C.K.191/2. MADDESİ	204
6 - T.C.K. 266. MADDESİ	205
7- 2911 SAYILI KANUN	208
VIII - FAİLİN İRADESİNİ ETKİLEYEN KOLLEKTİF HAREKETLER	213
IX - D.G.M. CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI'NIN "ESAS HAKKINDAKİ DÜŞÜNCE" Sİ	219
X - D.G.M. CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI'NIN "ESAS HAKKINDAKİ DÜŞÜNCE" SİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	231
1 - GENEL OLARAK	231
2 - "ESAS HAKKINDA DÜŞÜNCE" DE YER ALAN YANLIŞ TESBİT VE SONUÇLAR	234
3 - DEVLET, ATATÜRK, LAİKLİK VE DİN İLE İLGİLİ YANLIŞ BEYANLAR	238
4 - "ESAS HAKKINDA DÜŞÜNCE" DE LAİKLİK VE DİN İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER BİLİMSELLİKTEN UZAKTIR	242
5 - "ESAS HAKKINDA DÜŞÜNCE" NİN ORTAYA KOYDUĞU DİĞER SONUÇLAR	247
6 - FİKRİ YÖNÜ KARMAŞA İLE DOLU "ESAS HAKKINDA DÜŞÜNCE" NİN TEKNİK BULGU VE NİTELEMELERİ DE YANLIŞTIR	249
XI - NETİCE VE TALEP	251
XII - GEREKÇELİ KARAR	255

TAKDİM

Birçok sosyal bilimcinin 1990 lı yıllar için dikkat çektiği gelişmeler nihayet Sivas Olayları ile birlikte gündemimize gelmeye başlamıştır. Dünya genelinde dine yöneliş ile birlikte, İslam Dünyasındaki olumlu gelişmeleri sindiremeyen odakların ter-tipleri neticesi oluşan kitle hareketleri, açtığı derin yaralar nedeniyle uzun zaman ha-fızalardan silinmeyecek gibi. Sivas'da olduğu gibi ülkenin bir çok yerinde hazırlanan komplolarda, batının ve emperyalist güçlerin rolünü gözden kaçırmak affedilmez bir hata olacaktır. Bu nedenle Sivas Olayları'nın tanımını yaparken bu faktörü dikkate almak gerekmektedir.

Sivas Olaylarının kısa ve net tanımı: "Şeytan ayetleri" adlı, İslam'a, Müslüman-ların Peygamberlerine ve O'nun pak zevcelerine galiz küfürler içeren emperyalist sal-dırının yerli işbirlikçisi Aziz Nesine ve Sivas Valisinin şahsında simgelenen, yönetim-lerin İslam düşmanlığına karşı, Müslüman halkın kitlesel tepkisidir. Sivas Olay-larının akabinde ve devam eden süreçte bu olay; "irticanın gözünü kan bürümesi", "provokasyon", "dış tahrik" gibi yorumlarla izah edilmeye çalışılmıştır. Bu tür yo-rumlar, sadece 37 kişinin ölümünü esas alıp, olayın istenmeyen sonuçlarına bağlı kalınarak, kasıt veya ürkeklik psikoza ile olayın bütününe gözardı eden değeren-dirmelerdir.

İslam düşmanı Salman Rüşdi'nin rolünü üstlenen Aziz Nesin'in emperyalist ba-tının uşağı olduğuna inanan halkın, bu eyleme Amerikan bayrağını yakarak başlama-sı ve Vali aleyhine atılan sloganlar bu tesbiti doğrulamaktadır. Bu aynı zamanda, ye-ni dünya düzeni uygulayıcıları emperyalistler ile yerli işbirlikçilerinin ilişkisine karşı Müslüman halkın ulaştığı düşünce netliğinin bir göstergesi sayılmalıdır. Bütün dün-yada Müslümanlara karşı yoğun bir saldırı ve katliam sürdürülmekte, Mısır'da, Ceza-yir'de Müslümanlar idam edilmekte, Bosna'da yediden yetmişe Müslümanlar katledil-

mekte, kadınlar tecavüze uğramakta, Filistin, Hindistan ve diğer birçok bölgede Müslümanlar bombardımanla ortadan kaldırılmaya çalışılmakta iken, Aziz Nesin fitnesi ile halkına yabancı idare temsilcilerinin bu fitneye çanak tutması ve buna karşı oluşan Müslüman halkın tepkisini irtica, provokasyon, dış tahrik gibi basit karalamalarla izah etmek bir art niyet değilse bile vahim bir aymazlıktır.

Sivas Olayları değerlendirilirken, bu tür olaylar akabinde, kendilerini “Laik” olarak adlandıran kesimin, bu olaylarla ilgili yaptıkları yürüyüş ve taşkınlıklarına göz atmak gerekir. Bilindiği gibi, bu gösterilerde, evvelce Uğur Mumcu cenazesinde yapıldığı gibi, örtülü ve sakallı insanlar taşlanmış ve tartaklanmış, İslamı veya İslami çevreleri çağrıştıran kurumlara ve camilere saldırılmıştır. Bu da, Sivas olayı ile birlikte ayrılıkçı laik çevrelerin içinde buldukları panik halini yansıtmaktadır. Sivas’ta meydana gelen toplumsal olay, bu paniğin etkisi ve basın da çanak tutması ile yalnızca 37 kişinin ölmesi konusuna sıkıştırılmış, olayın temelinde yatan nedenler gözden uzak tutulmaya çalışılıp abartılı ve sahte bir duygusallıkla çerçevelenerek, Türkiye’de her geçen gün büyüyen İslami gelişmenin önünü tıkamak için barikat oluşturulması hedeflenmiştir.

Sivas halkının eyleminde, ölen 37 kişinin hedef alınmadığı, otelin yakılmasının amaçlanmadığı, tepkinin yoğunlaşması ve kontrolden çıkması üzerine istenmeyen neticenin meydana geldiği dosya münderecatından anlaşılmaktadır. Buna rağmen olayı, “yobazların masum insanları düşünceleri yüzünden diri diri yakması” olarak sunan çevrelerin bu yaklaşımı tam anlamıyla fırsat yoksulluğu ve cenaze sömürücülüğüdür. İddiaların aksine, Sivas Olayları planlı bir eylem değildir. Fakat olayın akabinde vukubulan bir çok olay ise planlıdır. Bunlardan en vahimi de Erzincan’ın Başbağlar Köyü’nde gerçekleştirilmiştir. Sivas Olayının intikamını almak amacıyla dindarlığı ile tanınan Başbağlar köyü halkı cami önünde meydana toplanarak hunharca katledilmiş, köyün tamamı yakılıp yıkılmıştır. Sivas’ın intikamı olarak yapılan bu katliam karşısında ayrılıkçı laik çevreler bu güne kadar ülkenin bir çok yerinde meydana gelen karşılıklı terör karşısında olduğu gibi adeta dilsiz kesilmişlerdir. Sivas’taki olaya zamanında müdahale edilmemesinin hesabını soranlar, Başbağlar’daki katliamdan saatler sonra haber alınmasını, mağdurlara hiç bir yardımın ulaştırılmamasını, devlet ricalinin geçmiş olsun demek için bile Başbağlar’a gitmemesini sorgulama ihtiyacı hissetmemişlerdir.

Dikkat çeken bir nokta da, Sivas Olayı’nı bahane ederek İslam’a ve Müslümanların kutsal değerlerine saldırı kampanyası şeklindeki propağandalara karşılık, Müslümanların haklarını ve değerlerini koruması gerekenlerin bu kampanya karşısında adeta bir suçluluk kompleksine girerek olayı “provokasyon” ve “Tahrik” mantığı ile değerlendirmesidir. Sivas’daki gösterilerde iki kişinin asker ve polis kurşunu ile öl-

dürülmesi ve bir çok kişinin de yaralanmasını örtbas etmeye çalışan devletin ve laik çevrelerin bu tutumuna karşı, bu konuya geçiştirici tavırla yaklaşılmasını anlamak mümkün değildir. Aşırı muhafazakarlığın sonucu olan kompto teorileri ile beyinlerin bulandırılması, darbe söylentileri ve sokağa çekilmeyelim edebiyatı ile her olayda karanlık kişiler arama merakı, insanımızın kutsal değerlerine saldırı için fırsat kollayanlara imkan tanımaktadır.

Sivas'taki olay, Erzurum, Emirdağ, Boyabat ve 10 Nisan Bosna için Taksim Mitingi olaylarında olduğu gibi, Türkiye'de halkın İslami duyarlılığının bir göstergesidir. Bu tür tepkiler ile İslami canlılığın güçlü bir potansiyele sahip olduğu görülmüştür. Bu topraklara hayat veren inanç ve düşünce süreci de bu potansiyelin haklılığına işaret etmektedir. Bu süreci tersine çevirmek isteyenler elbetteki gerçekleri gizleyecekler veya saptıracaklardır.

Sivas Olayları Davası'na sanık Vekilleri olarak katılan Avukatlar olarak, tamamen haklı bir tepkiden yola çıkılarak yapılan örgütsüz ve kendiliğinden gelişen bir eylem sonucunda, hedeflenmeyen bir neticeden dolayı yüzlerce insanın tutuklanması, hukuk dışı sorgulama teknikleriyle suç oluşturulması, bir çok delilin karartılması ve devlet aleyhine işlenmemiş bir suçtan dolayı bu insanların terör suçlusu addedilerek idam talebi ile yargılanmaları, Barolar Birliğinin kutsal savunma görevinden bu insanları mahrum etmesi ve de en önemlisi bu tür olayları duygusallıkla bulandırıp bu ülke insanının inancına ve kutsal değerlerine saldırılması karşısında dilsiz ve hareketsiz kalamazdık. İnançlarımız, kutsal değerlerimiz, ülke ve insanımızın geleceği konusundaki endişelerimiz bizleri bu mesleği seçmeye yönlendirdiği gibi, tercihimizi mazlum ve mağdurlardan yana kullanmamız da bize onur vermektedir.

İşbu savunma, yüzaltmışsekiz Savunma Avukatı tarafından bilfiil takip edilen bir davanın sonucunda birlikte hazırlanmış, anonim bir savunmadır. Eksikleri ve sahasında mükemmeli olmamakla birlikte, bu güne kadar yapılmış savunmalar arasında toplu yapılan en önemli örneklerinden biri olacaktır kanaatindeyiz. Müdahil taraf Vekillerinin bu dava veya savundukları diğer davalarda yaptıkları gibi lüzumsuz ve ilgisiz bir çok belge ve bilgilerle doldurulmuş bir savunma örneği sergilemenin lafı güzaf olacağı bilinciyle savunmamızı mümkün olduğu kadar kısa tutup, mahkemeyi ve okuyucuyu rahatsız etmemeye çalıştık. Maksat Sivas Olayları davasında yargılanan suçsuz insanları ve onların şahsında karalanmaya çalışılan inançlı insanları ve düşüncelerini savunmak idi. Bu çerçevede Savunma Avukatlarının savunma görevlerini ne derece yapabildikleri, başından beri bu dava ile ilgili gelişmeleri yakından takip edebilen akli selim sahiplerince değerlendirilecektir.

Evvelce yapılmış ferdi savunmalar ve bu savunmaları canla başla ortaya koymuş Üstadlarımızı hayırla ve rahmetle anarken, yeni Sivas Olayları'nın yaşanmamasını, herkesin tarihin akışına karşı çıkmak yerine, güzelliklerde ve mutluluklarda buluşmasını temenni ediyoruz.

Savunma Avukatları

Adına

Av. Muharrem BALCI

Not: Mahkemeye sunulan savunma metninde yer almadığı halde; Okuyucunun bilgisine sunulmak ve değerlendirmelerde bütünlük sağlamak amacıyla, dosya içerisinde mevcut, DGM. C. Başsavcılığının 20.09.1993 tarihli " Düşünce Örneği ", " Sosyal Demokrat Halkçı Parti katılma dilekçesi", "DGM. C. Başsavcılığının Esas Hakkındaki Düşünce" sinin önemli bir bölümü, savunmanın ilgili bölümlerinin başına sonradan ilave edilmiştir. Ayrıca DGM. nin bir kısım sanıkların beraatleri ve bir kısım sanıkların cezalandırılmasını içeren gerekçeli kararı da savunmanın son bölümüne ilave edilmiştir. Mahkemenin gerekçeli kararının vefat edenler, mağdurlar ve sanıkların kimlik tesbiti ve tarafların iddia ve savunmalarının özetini içeren bölümleri buraya alınmamıştır. Takdir edilir ki, hacmi katlanılmaz boyutlara ulaşırabilirdi. Mahkemenin hükme dayanak olarak kaleme aldığı gerekçe bölümü ile hüküm bölümü hiç bir değişiklik yapılmadan, virgülüne dokunulmadan, hatta kararda mevcut imla hatalarına dahi dokunulmadan aynen aktarılmıştır. İla ve bölümlerdeki ifadelerin tümü savunma dışıdır ve ilgili kurum ve makamın ifadeleridir.

SIVAS
OLAYLARI
DAVASI

ESAS HAKKINDA SAVUNMA

27 Eylül 1994

ANKARA (1) No'lu DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
BAŞKANLIĞI'NA

S a n ı k l a r :

1- H.İbrahim DÜZBİÇER,	28- Alim ÖZHAN,
2- Ahmet Turan KILIÇ	29- Yılmaz CEYLAN,
3- Ali KURT,	30- Hasan Basri KOÇ,
4- Erkan ÇETİNTAŞ,	31- Bekir ÇINAR,
5- Durmuş TUFAN,	32- Haydar ŞAHİNOĞLU,
6- Cafer Tayyar SOYKÖK,	33- Mevlüt ATALAY,
7- Faruk CEYLAN,	34- İbrahim DURAN,
8- Hayrettin GÜL,	35- Latif KARACA,
9- Turan KAYA,	36- Tufan CAYMAZ,
10- Erol SARIKAYA,	37- Gazi TUFAN,
11- Muhsin ERBAŞ,	38- Adem KOZU,
12- Harun GÜLBAŞ,	39- Hayrettin YEĞİN,
13- Ekrem KURT,	40- Adem BAYRAK,
14- Faruk SARIKAYA,	41- Hüseyin KAYA,
15- Harun YILDIZ,	42- Halis DURAN,
16- Eren CEYLAN,	43- Muhammed Nuh KILIÇ,
17- Zafer YELOK,	44- Abdülkadir ARIDICI,
18- Yıldırım YÜKSEL,	45- Kenan KALE,
19- Vahit KAYNAR,	46- Osman KILIÇ,
20- Halil KÜTÜKDE,	47- Mehmet TORAMAN,
21- Ömer DEMİR,	48- Ali ULUÇAY,
22- Muammer ÖZDEMİR,	49- Kemal ONAR,
23- Adem AĞBEKTAŞ,	50- Ahmet Hakan ARSLAN,
24- Murat KARATAŞ,	51- Zekeriya TEKİN,
25- Ethem CEYLAN,	52- Rıza ÖZPEMBE,
26- Yusuf Ziya ELİŞ,	53- Emin BOZKURT,
27- Saadettin YÜKSEL,	54- Sadettin TEMİZ,

- 55- Bülent KARAYİĞİT,
56- Halit KARAKAYA,
57- Bünyamin ELİŞ,
58- Ahmet ONAR,
59- Çetin ASAMAKA,
60- Süleyman KURŞUN,
61- Mustafa DÜRER,
62- Orhan DEMİR,
63- İlhami ÇALIŞKAN,
- 64- Mehmet DEMİR,
65- Osman ÇIBIKÇI,
66- Tekin ARIS,
67- Özkan DOĞAN,
68- Ahmet Turan YALÇINKAYA.
69- Erol YILDIZ,
70- Faruk BELKAVLİ,
71- Yusuf ŞİMŞEK.

V e k i l l e r i : Aşağıda ismi ve imzası bulunan sanık müdafileri,
D a v a c ı : K.H.
M ü d a h i l l e r : Murteza Demir ve arkadaşları,
D o s y a N o : 1993/106
K o n u s u : Esasa Dair Savunmamızın Sunulmasıdır.

MÜDAHİL AVUKATLAR

ANKARA BAROSU

İbrahim AÇAN
 Kemal AÇAR
 Bülent AĞABEYOĞLU
 Seyhan AKBULUT
 Songül AKÇA
 Ali Hikmet AKILLI
 Kemal AKKURT
 Yusuf ALATAŞ
 Tuncay ALEMDAROĞLU
 Asım ALPTÜRK
 Dursun ASLAN
 Nazım ATA
 Ahmet ATAK
 Süleyman ATEŞ
 Halit AVŞAR
 Mehmet AY
 Gülten AYANA
 İsmail AYDINLI
 Yakub AYHAN
 Kemal AYKAN
 Kahraman AYTAÇ
 Gülizar BALCI
 Mustafa BALCI
 İmdat BALKOCA
 Cevat BALTA
 Ali Cafer BAŞ
 Metin BAYAR
 Kazım BAYRAKTAR
 Süleyman BAYSÜLEN
 Güler BEKTAŞ
 Mehdi BEKTAŞ
 Hüseyin Yüksel BİÇER
 Emel BOYACIOĞLU
 Engül BÜYÜKDAĞ
 Cemil CAN
 Faik CANDAN
 Mehmet CENGİZ
 Canan COŞKUN
 Mansur CÖMERT
 Nurten ÇAĞLAR
 Ahmet Bozkurt ÇAĞLAR
 Erkan ÇANKAYA
 Arif ÇAKIR
 Tezcan ÇAKIR
 İsmail Sami ÇAKMAK

Olcay ÇINAR
 Selma ÇİÇEKÇİ
 Hüsnü Rıza ÇİMEN
 Özcan ÇİMEN
 Hüseyin ÇOLAK
 Münise DAYI
 Dursun DEMİR
 Murat DEMİR
 Mustafa DEMİR
 Veli DEVECİOĞLU
 Ünal DİNÇ
 Cemal EMİR
 Cemil EMİR
 Selahattin EMRE
 Meryem ERDAL
 Aydın ERDOĞAN
 Macit ERGECİ
 Berrin ERGER
 Ayla ERKAN
 Nedim ERKUŞ
 Dursun ERMİŞ
 Gülnur Altınok EROL
 Hüseyin ERTUĞRUL
 Celil EZMEN
 Ekrem FEROĞLU
 Kazım GENÇ
 Tülay Başaran GÖGEN
 Levent GÖK
 Hüseyin GÖKÇEARSLAN
 Saniye GÜL
 Fazıl GÜLEKEN
 Mehmet GÜMÜŞ
 Cihat GÜNAL
 Nezahat GÜNDOĞMUŞ
 Üstün GÜNSAN
 Ali Ersin GÜR
 Sarpar GÜRÇAN
 Ruhuşen GÜRDAL
 Nail GÜRMAN
 Rifat İNAL
 Ali ERÇOBAN
 Nesrin HATİPOĞLU
 Münevver İREM
 Sami KAHRAMAN
 İlknur KALAN
 Ali KALAN

Aytül KAPLAN
 Faruk KARAASLAN
 Atilla KARADUMAN
 Sarol KARADUMAN
 Ayşe Berna KAYA
 Celil KAYIKENT
 Gülpembe KELEŞ
 Namık KELEŞ
 Erdoğan KILIÇ
 Ekrem KILIÇ
 Ethem KILIÇ
 Nesrin KILIÇAY
 Sait KIRAN
 Sezai KİPER
 Veli KOLUAÇIK
 Zuhal KOÇAK
 Orhan izzet KÖK
 Yıldız KÖKER
 İbrahim KURU
 Erdal MERDOL
 İsmail METİN
 Olcay MİS
 Hakkı Süha OKAY
 Ümit ÖNCAL
 Ümit ÖNCÜL
 Hüsnü ÖNDÜL
 Ömer ÖNEREN
 Esin ÖZBEY
 Cemal ÖZBEY
 Hasan Basri ÖZBEY
 E.Müslim ÖZCAN
 Ömer ÖZCAN
 Ziynet ÖZÇELİK
 Hayriye ÖZDEMİR
 Nadire ÖZKAYA
 Mine ÖZEV
 Hasan ÖZİLHAN
 Vahit ÖZSOY
 Vahit ÖZSUCA
 Oktay POLAT
 Gürsan SAĞCAN
 Eyüp SANCAR
 Ayhan SANHAN
 Gülcan SARIGÜL
 Ali SARIGÜL
 Ayhan SARIHAN

Şanal SARUHAN
 Önder SAV
 Fadime SELMANLI
 Mediha SELVİ
 Nusret SENEM
 Hasan SEYFELİ
 Meliha Selvi SEYMENLER
 Nusret SEZEK
 Dursun ŞAHİN
 Hayati ŞAHİN
 Sabahattin ŞAHİN
 Ercan ŞANSAL
 Erşan ŞANSAL
 Sabahattin ŞENOĞLU
 Bediha TANSÖZ
 Celal TAŞTAN
 Zeki TAVŞAN
 Berna TAY
 Zeynel Abidin TEMİZKAN
 Hıncal TEZCAN
 Özcan TİK
 Nihat TOKTAY
 Egemen TOMAK
 Mehmet TOY
 İclal TÜRKMEN
 Cevdet TÜMER
 Mustafa TÜRKPENÇE
 Fadime UÇAR
 Ahmet UÇAR
 Muharrem UĞURLU
 Baki L. UZUN
 Süleyman ÜLKER
 Abdullah ÜNAL
 Hilmi Haluk ÜNSAL
 Hasan ÜREL
 Celal VURAL
 Erdoğan YAĞCI
 Erkan YALÇINKAYA
 Lale YAŞAR
 Şihça YAVUZ
 Ali YILDIRIM
 Akın YILMAZ

Fevzi YILMAZ
 Halit YILMAZ
 Necati YILMAZ
 Ali YÜKSEL
 Ulaş ZEREN
SİVAS BAROSU
 Güler BAŞPINAR
 Baki DALAK
 B.Renda DENİZ
 Yaşar Yakın KALE
 Asuman KARADAĞ
 Metin KARADENİZ
 Osman KAYA
 Ağuz KİTAPÇI
 İsmail M. KONAR
 Necati MUSLU
İSTANBUL BAROSU
 Elif AKSOY
 Şahide Üzüm ATEŞ
 Nuray BULUT
 Ali Rıza DİZDAR
 Faruk ERTEKİN
 Hasan GİRİT
 Bilge IŞIK
 İbrahim İNCE
 Sadife KARATAŞ
 Turgut KAZAN
 Kemal KELEŞOĞLU
 M.Ali KIRDÖK
 Muhittin KÖYLÜOĞLU
 Nurcan NALBANT
 Günay NEDİM
 Günay NEHİR
 Cemal POLAT
 Songül SELİMOĞLU
 Perihan TANKAŞ
 Şeref TURGUT
 Ali YAŞAR
 Halis YILDIRIM
 Celal YÜCEL
 Fatma YÜCEL
ADANA BAROSU

Yusuf AKINCI
 Necati BİÇER
 Halis BOZDOĞAN
 Mustafa ÇINKILIC
 Fahri DOĞAN
 Ülkü Tolunay EKİZ
 Necmi ERCAN
 Serpil ERCAN
 Ayten GÜNEŞHAN
 Mahmure MÜLAZİMOĞLU
 Mustafa ÖCALAN
 Ramazan ÖZKAYA
 Hakan SONGUR
 Yusuf SÜRÜCÜ
 Memnune TEZCAN
 Hasan TOSUNER
 Faruk ULAŞ
MUĞLA BAROSU
 Birdal ERTUĞRUL
 Mehmet HASPİOĞLU
 Evrim ÖZER
 Dursun ŞAHİN
 Kerem ŞENTÜRK
BURSA BAROSU
 Sibel ATEŞ
 Sami BİNGÖLBALLI
 Esin DOKUNMAZER
 Yunus EGEMENOĞLU
 Burhan GÜRDAL
 Mine NAZLI
 Hüseyin ÖZDEMİR
 Yahya ŞİMŞEK
 Köksal YILMAZ
İZMİR BAROSU
 Ercan DEMİR
 Suat ERGÜN
 Mustafa İŞERİ
 Nail TURSEN
UŞAK BAROSU
 Gürcan SAĞCAN
MANİSA BAROSU
 Rafet YAVAŞ

SAVUNMA AVUKATLARI

İSTANBUL BAROSU

Osman ADAŞ
 Mehmet Şadi AKBAŞ
 Hamza AKBULUT
 Mehmet AKINCI
 Mustafa AKÇAY
 Ferhat AKKAYA
 Ferruh ARSLAN
 Zeyd ASLAN
 Emin ATALAY
 Baki ATEŞ
 İsmet BAHADIR
 Mustafa BAHÇEKAPILI
 Muharrem BALCI
 Ahmet BAŞYİĞİT
 Vahdettin BAY
 Hurşit BIYIK
 Recep BİÇER
 Zaim BİLİR
 H. Ömer BOZOĞLU
 İsmail BUĞRUL
 Necati CAN
 Ziya CEMALLER
 Mehmet CENGİZ
 Necati CEYLAN
 Mehmet CİHAN
 Mehmet ÇAKIRCA
 İshak Şadi ÇARSANCAKLI
 Sezai ÇİÇEK
 Mehmet Salih DEMİR
 Mehmet Ali DEVECİOĞLU
 Salih DÖĞÜCÜ
 Kayhan DURNA
 Şeref DURSUN
 Nevzat ER
 Orhan ERDEMLİ

Oktay ERDOĞAN
 Mehmet ERMİŞ
 Mehmet GÖKÇEK
 Faruk GÖKKUŞ
 Mustafa GÜRAN
 Hasan GÜNAYDIN
 Faik IŞIK
 İlhan IŞIK
 Bedrettin İSKERDER
 Tayfun KARAALİ
 Eyüp KARAGÜLLE
 Kadir KARTAL
 Hüseyin KAYA
 Muhittin KAYGUSUZ
 Hasan KILIÇ
 İdris Turan KIZILTAŞ
 Necip KİBAR
 Hüsamettin KOÇAK
 Haydar Kemal KURT
 Murat KUTLUSEZEN
 Mehmet MACUN
 Mesut MARANGOZ
 Orhan ÖGE
 İrfan ÖGE
 Yakup ÖZBEK
 Kamil ÖZÇELİK
 Fikret ÖZDEMİR
 Veysel ÖZER
 Mehmet Emin ÖZKAN
 İbrahim ÖZTÜRK
 Yunus PALAN
 Hasan Hüseyin PALAN
 Şemsettin PETEK
 Hasan PİLAVCI
 Ali Cahit POLAT
 Fuat SAĞIROĞLU

Hüseyin SEVER
 Hasan ŞAHİN
 Yasin ŞAMLI
 Fikret ŞİMŞEK
 Gazi TANIR
 Ahmet TERLEMEZ
 Cüneyt TORAMAN
 Mesut TORAMAN
 İsmail TUĞRUL
 Hüsnü TUNA
 Mevlüt UYSAL
 Mehmet ÜSTÜNDAĞ
 Mustafa YAĞMUR
 Şerafettin YAPICI
 Kamil Uğur YARALI
 Nurettin YAŞAR
 Hüsnü YAZGAN
 Hayati YAZICI
 Ahmet YILDIRIM
 Mustafa YILMAZ
 Ömer ZİLELİ

ANKARA BAROSU

Yusuf AKMAZ
 İsmail AYDOS
 Mehmet Ali BULUT
 Hüsamettin DEMİR
 B.Ali DÖNMEZ
 Hamdi GÜLAL
 Celalettin GÜRSES
 Ömer KÖSE
 Ahmet KÜÇÜKDAĞ
 Cengiz OCAKÇI
 Hulusi ÖZSOY
 Bünyamin ÖZTÜRK
 Ramazan TAŞPINAR

Necati TEKGÖNÜL
İsmail UYAN

SİVAS BAROSU

Nevzat AKAY
Feyzullah CİVANER
Mustafa COŞKUN
Nezih ÇELİKAĞ
Galip ERGÜN
Necmettin ERZİK
Mikail HASBEK
Yavuz KAŞTAN
Yüksel KÖSE
Bekir KUZU
Şerafettin ÖZTAS
Tevfik ÖZTÜRK
Mehmet ŞEKER
Nil TOYDEMİR
Avni YAZICIOĞLU

AFYON BAROSU

Hatice AKALIN
Mehmet AKALIN
Mehmet AKBABA
Mümtaz AKINCI
İbrahim Hakkı AŞKAR
Şerif Ahmet AYDIN
Muammer ÇAKMAK
Burhanettin ÇOBAN
Mahmut DEMİR
Şerafet KAÇTAŞ
Ali Rıza KÜÇÜKİLHAN
Mustafa ÖZKAL
Orhan ŞAPÇI

Ömer Vural TÜMER
Halil ÜRÜN

İZMİR BAROSU

S.Ahmet Yakup AYTAÇ
Ali AŞLIK
M.Halit ÇELİK
Süleyman ÇETİN
Hüseyin KAYA
M.Arif KOÇER
M.Refik KORKUSUZ
Nihat OSMANOĞLU
Yunus ÖZTÜRK
Reşat YAZAK

YOZGAT BAROSU

Hacı Yunus AKYOL

SAKARYA BAROSU

Ali ABDULLAH
Ekrem BEDİR
Haluk CAN
Cengiz GÜVEN
Mustafa MUZAÇ

KONYA BAROSU

Suat ALTINSOY
Mustafa ATILGAN
Süleyman BOYALI
Ali CAN
Sefa COŞKUN
Mustafa DOĞAN
Osman Feyzullah KOZAK
Hayrullah KÜÇÜKDAĞ

Ahmet ÖZER
Şakir ÖZMEN
Mustafa ÖZPARLAK
Hasip ŞENALP

GİRESUN

Mehmet TURAN

DENİZLİ BAROSU

Cihan BAYKARA
Feyzullah ELGİN
Mehmet Ali ÖNER

MERSİN BAROSU

Ali KALINLI

ADIYAMAN BAROSU

Ali ATINÇ
M.Nedim TAYLAN

MALATYA BAROSU

Ramazan ACAR
Remzi BEKTAŞ
Fikret KARAPEKMEZ
Bülent TÜFEKÇİ

ELAZIĞ BAROSU

Şuay ALPAY
İbrahim KÖK
Vedat PEHLİVAN
Ömer SERDAR

NOT: Müdahil Avukatlar ve Sanık Avukatları listesi, vekalet almış tüm avukatların isimlerini içermektedir. Bu bölüm savunmanın aslında olmayıp sonradan ilave edilmiştir. Toplu savunmada emeği geçen Savunma Avukatların listesi savunmanın sonundadır.

I - OLAYLARI HAZIRLAYAN SEBEPLER:

Ülkemiz çok büyük sorunlarla karşı karşıyadır. Kökleri çok gerilere uzanan mevcut sorunlar gün be gün daha bir ağırlaşmış ve bugün artık toplumsal hayatın hemen her alanında halkımızı (insanımızı) kuşatan, onu bir cendere içerisine sokan ağır bunalımlara dönüşmüştür. Halka karşı tarihte eşine nadir rastlanan ölçüde bir yönetici ve aydın sınıf yabancılaşmasının yaşandığı ülkemizde mevcut durum tam anlamıyla bir kriz halini yansıtmaktadır. Ekonomiden kültüre, hukuktan yöneten-yönetilen ilişkilerine kadar toplumsal ilişkilerin bütünü krizin gölgesi altındadır.

Tüm bu olumsuz durumlardan daha tehlikelisi de halkımızın, içinde bulunulan bu bunalımın aşılabileceğine olan inancının, güveninin her geçen gün azalmakta oluşudur. Başta yöneticiler ve aydınlar olmak üzere toplumu yönlendirme konumu ve araçlarını elinde bulunduran hakim çevrelerin asırlık gafleti ve duyarsızlığı bu inanç ve güven erimesinin başlıca müsebbibidir. Ve bu çevreler ne yazık ki bugün de tam bir sorumsuzluk ve basiretsizlik örneği sergileyerek adeta müesseseseleşmiş bir nitelik taşıyan yanlışları sürdürmekte ve bu tutumlarıyla ülkeyi ve halkı bir felakete doğru sürüklemekte olduklarını görememekteler. Halbuki başta bu çevreler olmak üzere, bu ülkede yaşayan herkes Türkiye'nin artık bir dönüm noktasına gelmiş olduğunu görmek ve bu sorumlulukla hareket etmek zorundadır. Ülkemiz bu gün tarihi bir dönüm noktasındadır; ya bizi biz yapan unsurlara sırtımızı dönmekten, tarihimize, toprağımıza, kendimize yabancılaşmaktan vazgeçerek asli değerleriyle barışık ve huzurlu bir geleceği tercih edeceğiz, ya da halka rağmen, tarihe rağmen ve geleceğimize rağmen yanlışta ısrar ederek bir takım sahte, içi boş hedefler adına toplumun bir felakete, bir yokoluşa doğru sürüklenmesine göz yumacağız.

2 Temmuz 1993 günü Sivas'ta yaşanan olayları değerlendirirken konuya bu geniş perspektiften yaklaşmak ve bu acı olayları hazırlayan gelişmeleri tarihi çerçevesine oturtmak zorunluluğu vardır.

2 Temmuz günü Sivas'ta onbinlerce insanın infiale sürüklenmesi sonucunda gelişen olayları yalnızca, halkın mukaddesatına küfretmeyi, onları tahkir etmeyi kendisine vazife telakki eden aydın olma iddiasındaki kışkırtıcılar ve bu sözde aydınların dümensuyunda giden basiretsiz, sorumsuz, halkından nefret eden birkaç bürokratin tutum ve davranışları ile açıklamak eksik olacaktır. Konu bütünü ile bir sistem sorudur, sistemin yabancılaşması sorunudur.

Ülkemizde yöneticiler ve aydınlar ile, geniş halk çoğunluğu arasındaki kopukluk kökleri çok eskiye uzanan bir vakıadır. Osmanlının son dönemlerinde batının artan askeri ve ekonomik baskıları karşısında özellikle seçkinler arasında bazı teslimiyetçi temayüller gelişmiştir. Çareyi umutsuzca "Batılılaşma" formülünde arama temayülü, beraberinde halkın geleneğinden, kültüründen, değerlerinden aşamalı bir biçimde uzaklaşmayı ve nihayetinde de ona düşman olmayı getirmiştir.

İttihat ve Terakki örneğinde de görüleceği gibi, bir azınlık diktası şeklinde örgütlenen bu eğilimler, benimsemiş oldukları "**Halka rağmen**"ci politikalarını uygulayabilmek için gerektiğinde baskıya ve şiddete başvurmaktan da çekinmemişlerdir. İnsanlar asli kültür ve kimliklerinden uzak bir ideolojik kalıba göre şekillendirilmeye çalışılmıştır. Bunu gerçekleştirmek için de Batılılaşma, batıya benzeme hedefinin önünde bir engel olarak görülen İslam'a ve İslami Değerlere karşı kimi zaman açık, kimi zaman da örtülü bir tarzda çok yönlü bir savaş açılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğunun, sonu çok iyi bilinen bir felakete sürüklenmesine yol açan bu köksüz ve yabancılaşmış uygulamalar Cumhuriyet Döneminde de artan bir hızla sürdürülmüştür. "Muasır Medeniyet seviyesine ulaşmak" sloganında ifadesini bulan son derece soyut nitelikli ve batı öykünmeciliğini yansıtan müphem bir hedef uğruna bu topraklara ve bu insanlara tümüyle yabancı bir şablon geçerli kılınmaya çalışılmıştır.

Fransız Devriminde zirvesine ulaşan çağdaşlaşma, ilerleme gibi kavramlarla şekillenen totaliter bir dünya görüşü, yine Fransız Devriminden ödünç alınan jakoben bir diktatörlük tarzıyla halka dayatılmıştır. Eğitimden hukuka, siyasetten güvenliğe kadar ictimai hayatın her alanında baskıcı bir tarzda uygulamaya sokulan batıcı reformlarla gündelik hayatın en küçük ayrıntısına kadar müdahale edilmiş, giyim kuşamına varıncaya kadar halkın adeta tek bir kalıba dökülmesi, tek tipleşmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

Tanzimat bürokratları ve İttihat ve Terakkinin "halka rağmenci" politikalarının tarihsel bir süreklilik içinde izlendiği Cumhuriyet döneminin yasal, siyasal düzenlemeleri "**ceberrut devlet**" tanımını haklı kılacak bir niteliğe sahiptir.

Örneğin; Harf devrimi adı altında, toplumun yüzlerce yıllık kültürel mirasından uzaklaştırılması ve bir tür toplumsal hafıza kaybına uğratılması, Tevhid-i Tedrisat kanunu ile yaygın ve yerel eğitim kurumlarının tümünün illegal bir konuma sokulma-

sı ve buna bağlı olarak insanları tek bir kalıba dökme yi hedefleyen resmi eğitimin alternatifsiz hale gelmesi, Şapka ve Kıyafet Kanunu gibi dünya tarihinde eşi benzeri görülmemiş bir uygulamayla insanların dış görünüşlerinin bile zabt ü rabt altına alınması, tüm dünya Müslümanları için ortak bir sembol olan Ezan'ın orijinal diliyle okunmasının yasaklanarak süngü ve cop zoruyla türkçe okutulmaya çalışılması ve benzeri bir çok uygulama devletin baskıcı karakterini ortaya koyan önemli gösterge-lerdir.

Söz konusu bu düzenlemeler o kadar köksüz ve mantıksız bir niteliğe sahiptir ki: süngü zoruyla dayatılan bu uygulamaların bir çoğu toplumun tepesinden süngü gölgesinin aralandığı ilk fırsatta tarihin çöplüğüne atılmaktan kurtulamamıştır. Toplum gerçeğine, tarih gerçeğine ve en önemlisi insan gerçeğine aykırı uygulamaların zaten sürgit devam etmesi beklenemezdi.

Örneğin; bir şapka kanunu kısa bir süre içinde fiilen yürürlükten kalkmış, daha doğrusu toplum tarafından ilga edilmiştir. Bu gün şapka kanunu halen (resmen) yürürlükte olmasına rağmen, uygulanmayan, uygulanamayan bir kanun olarak ancak mizaha konu teşkil edebilir. Fakat ne yazık ki, bu ilkel, anlamsız düzenleme gerekçe gösterilerek yargılanan, hapsedilen, hatta idam edilen sayısız masum insana yapılanlar, Türkiye tarihinde kara bir sayfa olarak kalmaya devam edecektir.

Bu tür uygulamaların ayaklarının yere basmayışı o kadar belirgindir ki, Türkiye'de çok partili sisteme geçilip serbest seçimlerin yapıldığı ilk fırsatta iktidara gelen ve on yıl sonra süngü zoruyla iktidardan uzaklaştırılarak idam edilen Adnan Menderes, **“tutan ve tutmayan inkılaplar”** ayırımını açıkça gündeme getirmek durumunda kalmıştır. Kanla, sopayla, cezayla hakim kılman bir çok düzenlemenin aradan çok geçmeden bizzat Türkiye Cumhuriyeti Başbakanınca **“tutan ve tutmayan inkılaplar”** şeklinde bir ayırma tabi tutularak elenmek zorunda kalması, söz konusu uygulamaların ne kadar kof ve temelsiz olduklarının bir göstergesidir.

Cumhuriyet döneminin ilk dönem yöneticilerinin ideolojik formasyonları gereği gerçekleştirmeye çalıştıkları düzenlemelerin aşırılığı, akla Fransız Devrimi sonrasında ortaya konan bazı tavırları getirmektedir. Bilindiği gibi 1789 Devriminin hemen sonrasında yönetimi ele geçiren aşırı akımlar, tepkici bir tutum içine girerek bir çok alanda akıl almaz bir takım uygulamalara girişmişlerdir. Özellikle dine ve din adamlarına karşı oldukça aşırı bir tutumun benimsenmesi neticesinde hızlı bir şekilde dini kurum ve sembollere karşı cephe alınmış ve kısa bir zaman içinde din dışı bir toplum oluşturulması hedeflenmişti. Bu amaçla kiliseler kapatılmış, din eğitimi yasaklanmış, rahipler giyotine gönderilmiş, hatta dini kökenlere dayandığı gerekçesi ile ayların isimleri değiştirilmiş ve yine aynı nedenle miladi yıl uygulamasına son verilmişti. Mevcut Hristiyanlığa alternatif olmak üzere, devrimci ve devrimin sembollerini kutlayan Özgürlük Şehitleri tapınması adıyla yeni ve laik bir din tesis edilmeye çalışıl-

mişti. Baskı, şiddet ve yoğun propaganda ile oluşturulmaya çalışılan bu düzenlemeler ne var ki, toplum hayatında çok kısa bir süre sayılabilecek olan bir-iki yıl içinde gevşetilmek ve nihayetinde tümüyle ortadan kaldırılmak zorunda kaldı.

Ne hazindir ki, Türkiye Cumhuriyetinin yöneticileri pek çok yönden örnek aldıkları Fransız Devriminin yaşadığı bu gelişmeyi doğru biçimde tahlil etmeyi ve baskı ve şiddet yönteminin sonuçsuzluğunu idrak etmeyi başaramamışlardır.

Halka dayanmayan, halka güvenmeyen her rejimde olduğu gibi sistem, düşünce ve ifade özgürlüğünü zora dayalı politikaları önünde hep bir engel olarak görmüştür. Buna bağlı olarak da, gerek hukuki, gerek siyasi düzenlemeler hep bu engeli aşmaya yönelik olarak tasarlanmıştır.

Yabancı işgalcilere karşı verilen kurtuluş mücadelesinin olağanüstü koşullarında oluşturulmasına rağmen Birinci Büyük Millet Meclisinin toplumu temsil etme noktasındaki kuşatıcı tablosu, İkinci Meclise yansıtılmamış ve muhalif Milletvekilleri usulsüz yollarla Meclise sokulmamışlardır. 17 Kasım 1924' te İktidardaki Cumhuriyet Halk Fırkasına karşı kurulan Terakkipever Cumhuriyet Fırkası, çok kısa bir zaman geçmeden iktidarın demir yumruğuyla ezilmekten kurtulamamıştır. Şubat 1925' te patlak veren Şeyh Sait İsyanı, iktidara muhalefeti ezme fırsatı vermiştir. İsyana gerekçe gösterilerek çıkartılan Takrir-i Sükun Kanunu ve işletilmeye başlanan İstiklal Mahkemeleri ile iktidar, toplumun üzerinde koyu bir istibdat kurmuştur.

İsyana bastırma adına çıkartılan Takrir-i Sükun Kanunu ile rejim, muhalefeti yok etmeyi hedefleyen bir tutum içine girmiş, önde gelen muhalif şahıslar tutuklanmış, Terakkipever Cumhuriyet Fırkası kapatılmış, aykırı görüşler taşıyan yayın organları susturulmuştur. Bu dönemde başvuru olan Takrir-i Sükun uygulaması, daha sonraki iktidarların sık sık uygulayageldikleri sıkıyönetim, olağanüstü hal gibi demokrasi ile bağdaşmayan uygulamalara da bir anlamda öncülük ve örneklik yapmıştır.

Öte yandan adil ve tarafsız yargılama usullerinin baştan aşağı çiğnendiği bir kurum olan İstiklal Mahkemeleri, yeni rejimin, halkın tepesinde sallanan keskin ve zalim kılıcı olmuştur. Zabıtlar incelendiğinde, İstiklal Mahkemelerinde yapılan yargılamaların, adet yerini bulsun kabilinden bir formaliteden öteye gitmediği, sanıkların daha mahkeme önüne çıkartılmadan çok önce peşinen mahkum edilmiş oldukları görülmektedir. İstiklal Mahkemeleri sayısız masumu idama gönderirken dahi çoğu zaman ne bir delil, ne de bir şahit aramamış, sanıkların savunma yapmaları engellenmiştir. Düşünceleri ve inançları yüzünden suçsuz insanlar aleyhine verilen ağır cezalar, temyiz kurumu da işletilmeksizin, anında infaz edilmek suretiyle toplum üzerinde adeta bir şiddet, bir terör dalgası estirilmiştir. Bu şekilde insanlar suskunluğa, yılgınlığa, boyun eğmeye itilmek suretiyle resmi ideolojinin tahakkümü kolaylaştırılmıştır.

Cumhuriyet Halk Partisinin 1931 Kurultayında, Partinin ana umdeleri olarak kabul edilen "Altı Ok", tek parti yönetiminin yapısı gereği aynı zamanda resmi ide-

olojiyi de temsil etmekteydi. Resmi ideoloji, toplum üzerinde oluşturduğu baskıcı, kişi hak ve özgürlüklerini hiçe sayan, totaliter iktidar yapısını korumak ve sürdürmek için çeşitli uygulamalar yanında yasal birtakım düzenlemelere de başvurmuştur.

25 Temmuz 1951 tarih ve 5816 sayılı **“Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun”**, 29 Temmuz 1953 tarih ve 6187 sayılı **“Vicdan ve Toplantı Hürriyetinin Korunması Hakkında Kanun”**, yıllarca inançlarının gereğini açıklamalarından dolayı sayısız Müslümanın zindanları boylamasına yol açan **T.C.K.’ nun 163. Maddesi** ve sözde demokratikleşme adına 163. maddenin kaldırılmasından sonra yerine ikame edilen fakat kişi hak ve özgürlüklerini sınırlandırmada 163. maddeden çok daha ağır hükümler içeren **“Terörle Mücadele Kanunu”**, hep resmi ideolojinin kendini koruma adına çıkardığı fakat her biri insan hak ve özgürlükleri açısından birer tartışma odağı oluşturabilecek nitelikte yasal düzenlemeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özellikle 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, yakın ve yeni bir düzenleme olarak, şimdiden pek çok tartışmaya neden olmuş ve bundan sonra da çokça tartışılacak bir uygulama niteliği taşımaktadır. 1991 yılında çıkarılan bu kanun, resmi ideolojinin 70 yıllık totaliter ve devleti kutsayıcı özelliklerini bütünü ile içermektedir. Bütün dünyada diktatörlüklerin yıkıldığı, demokratikleşme, liberalleşme akımlarının güç kazandığı bir konjonktürde yürürlüğe sokulan bu kanun, bir anlamda Türkiye’de hakim sistemin dünyadaki gelişmelere ayak uydurmak yerine, bilakis bu gelişmelere karşı içgüdüsel bir tepki ile kendini koruma, mevcut işleyişi aynen sürdürme eğilimi içine girdiğinin bir göstergesidir.

Kanunların açıklığı ilkesi en temel hukuk kurallarından birisi olmasına rağmen, Terörle Mücadele Kanunu ile, **“Terör”** ve **“Örgüt”** kavramlarına son derece müphem bir tanımlama getirmek suretiyle, belirsizliklere, tartışmalara ve doğal olarak adaletsizliklere zemin hazırlanmıştır.

Yine söz konusu bu kanunda **“terör örgütü”**nün vasıfları ve unsurlarının açık bir biçimde tanımlanmaması nedeniyle, birden fazla, düşünen aydın kişinin bir araya gelmesi ve sisteme yönelik eleştiri ve tepkilerinin ifade edilmesi bile **terör eylemi olarak adlandırılmaya** müsait bir durum arzedeabilmektedir.

Devleti koruma adına aşırı bir tepkisellikle, düşünen, eleştiren, sorgulayan vatandaşları potansiyel bir suçlu olarak değerlendirme eğilimi taşıyan bu kanun, açıkça resmi ideolojinin halkı; tehlikeli, kendisine karşı tedbir alınması gereken bir varlık olarak gören kökleşmiş geleneğinin bugünlere yansıyan bir uzantısı olmuştur.

Türkiye’de iktidarı bir savaş sonrasında ele geçiren dar kadronun halka rağmen, güya halk için yaptıklarının bütün zorlama ve totaliter uygulamalara rağmen toplum tarafından benimsenmemesi ve çok partili hayata geçtikten sonra bile yasal ve anayasal düzenlemelerle korunmak istenmesi, mevcut siyasal ve sosyal problemlerin temelinde yatan başlıca yanlışlık olarak gözükmektedir.

Öyle ki; ülkemizin geçirdiği askeri darbeler, inkılap kanunları olarak ifade edilen bazı yasaların değiştirilmesinin bile teklif edilemeyeceği ve anayasaya aykırılığının iddia edilemeyeceği hususunun anayasalara girmesi, tek parti yönetimi döneminden bu güne intikal eden ve bugün artık anlamını kaybeden totaliter düzenlemelere karşı çıkılmasının hala Cumhuriyet karşıtı bir eylem ve talep olarak değerlendirilmesi, esasında ittihat ve terakkiden bu yana siyasal sistemimizin ayrılmaz bir parçası olan totaliter ve jakobenist düzenleme geleneğinin, demokrasiye rağmen korunmak istenmesinden başka bir şey değildir.

Türkiye’de resmi ideolojinin adeta kurumsallaştığı devlet-halk çatışması olgusunun merkezinde, laiklik ve laiklikle ilgili konular yer almaktadır. Batıda sosyal gelişimin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan **laiklik**, ülkemizde ise batıcı ideolojinin yönlendirmesi ile, hiç bir tarihsel, sosyal zemine oturmayan tepeden inme ve baskıcı bir uygulamanın adı olmuştur. Batıda Kilise baskısına karşı insanların düşünce ve inanç özgürlüğünü sağlamayı hedefleyen laiklik, ülkemizde tam tersi bir uygulamayla, resmi ideolojiden farklı düşünen insanların düşünce ve inançlarından dolayı baskıya maruz kalmasının, cezalandırılmasının kılıfını teşkil etmiştir.

(Laiklik kavramının bu davanın bir nevi özünü oluşturduğu iddia edilmektedir. (Ek-1) Bu iddialara karşılık biz de bu kavramı tarih içerisindeki gelişimi ve günümüzdeki uygulamaları ile birlikte ileride müstakil bir başlık altında incelemeyi uygun bulduk.)

Resmi ideoloji nazarında **“kutsal devlet-potansiyel suçlu halk”** ikilemini alabilirdiğine derinleştiren laiklik anlayışı (**yorumu**), günümüzde de inanan insanlar üzerinde Demoklesin Kılıcı fonksiyonunu üstlenmiştir. Egemen çıkar çevrelerinin ve baskıcı iktidarların, her türlü karşı çıkışı, aykırı her türlü sesi bastırmak için her fırsatta öne sürdükleri bir gerekçe olarak kullanılmış ve kullanılmaktadır.

Geçmişte nasıl laiklik adına din öğretiminin yasaklanması, ibadet yerlerinin ahır olarak kullanılması, rejimin İslam’a aykırı uygulamalarına muhalefet eden insanların görüşlerinden dolayı idam sehpalarına yollanması gibi zulümler işlendiyse, günümüzde de yine laiklik adına en temel kişi hak ve özgürlükleri ihlal edilebilmekte, inançlarının gereğini yerine getiren insanlar cezalandırılabilir, her türlü hakarete ve aşağılanmaya uğratılabilir.

Cezaevlerinde bile tek tip elbise uygulamasının yıllar önce kaldırılmasına karşın, özgür eğitim kurumları olması gereken **üniversitelerde 10 yıldan fazla bir zamandır “başörtüsü yasağı” sürmüş ve halen de yer yer bu anlamsız, çağ dışı yasak sürdürülmeye çalışılmaktadır.**

Başbakanın seçim meydanlarında göğsünü gere gere Müslüman olduğunu ilan etmekten şeref duyduğunu açıkladığı ülkemizde, ne hazindir ki aynı Başbakana bağlı devlet kurumlarında çalışan binlerce hanım, başörtüsü yasağı gibi ilkel bir uygulama ile her gün aşağılanmaktadır. (Ek-2)

Yine yakın zaman öncesinde yaşanan “**kurban derisi tartışmaları**” ülkemizde hakim bulunan laiklik anlayışı ve uygulamasının insan hak ve özgürlükleri ile ne ölçüde taban tabana zıt bir niteliğe sahip olduğunu açıkça ortaya koyan somut bir örnektir. İnançlarının gereği olarak kendi özgür iradeleri ile ve kendi imkanlarıyla kurban kesen vatandaşların kestikleri kurbanların derilerine **devletin laiklik adına el koyması, gaspetmesi ülkemizde laiklik adına baskıcı totaliter mekanizmayı sergilemektedir.**

Laiklik ilkesi 1937 yılından beri devletin temel bir niteliği olarak Anayasada yer almasına rağmen, daha laikliğin tanımı üzerinde dahi ne geçmişte, ne de bu gün bir mutabakata varılmış değildir.

Rejimin kendisini temellendirdiği ve olmazsa olmaz bir ilke olarak benimsediği laiklik, ne hikmetse tüm bu iddialı konumuna karşın açık bir şekilde tanımlanmaktan bu güne dek kaçınılmıştır. Laiklik kavramına müphem bir içerik yüklenmesi, ülkemizde tam bir kavram kargaşasına yol açmış, gerek siyasi atmosferin, gerekse de sosyal hayatın sürekli bir gerilim içerisinde tutulmasında belirleyici bir faktör olmuştur. Laiklik konusundaki bu belirsizlik, siyasal konjonktüre göre iktidarlar ve egemen çevrelere, muhaliflerine karşı kullanabilecekleri bir malzeme sunmaktadır.

Böylece; kız öğrencilerin Üniversiteye inançları gereği başörtüsü ile gitmesinden, halktan rızası dahilinde kestiği kurban derilerinin toplanmasına varıncaya kadar pek çok konu laiklik karşıtı eylem olarak tanımlanabilmekte ve buna bağlı olarak insanların inanma ve inandıklarına göre yaşama hakları gaspedilmektedir.

Laiklik devletin ve egemen çevrelerin elinde Müslüman halka karşı kullanılan çok yönlü bir silaha dönüşmüştür. Net bir tanıma kavuşturulmayıp, muğlak bir içerik yüklenmesi bu durumu daha da kolaylaştırmaktadır. Buna bağlı olarak her türlü baskıcı, zora dayalı, tepeden inmece uygulama, laiklik ilkesi adına kutsanmakta, karşı çıkışlar ise ezilmeye, sindirilmeye çalışılmaktadır.

70 yıllık baskıcı uygulamalar, devletin halka karşı yabancılaşması olgusunu sürekli derinleştirmiş ve yöneten ile yönetilenler arasında bir uçurum meydana getirmiştir. Resmi ideolojinin dayatmasıyla, tarihine, kimliğine sırt çevirmesi neticesinde Türkiye'nin bu gün vardığı nokta, her açıdan çözümsüzlüğü içermektedir. Türkiye'nin bir çıkmaza doğru sürüklenmekte olduğu gerçeğini resmi ideolojinin, soyut ve içi boş sloganları ile gizlemenin ise artık mümkünü yoktur. Resmi ideolojinin kısır ve sığ bakış açısı, gerek içeride, gerekse de dünyada yaşanan Türkiye açısından büyük öneme haiz gelişmeleri, kavramaktan ve değerlendirmekten (tahlil etmekten) acizdir.

Halbuki Türkiye'nin bu gün bulunduğu konum, jeopolitik açıdan son derece hassasiyet ve önem kazanmıştır. Sosyalizmin çöküşü ve Doğu Blokunun dağılışının ardından, doğu-batı kutuplaşmasının ortadan kalkması üzerine, uzun yıllar boyunca **batının ileri karakol rolünü gönüllü olarak üstlenmiş bulunan Türkiye'ye egemen resmi ideoloji** tam bir şaşkınlık içine düşmüştür.

Doğu-batı kutuplaşmasının son bulmasından sonra, sömürgeci, emperyalist batının kendisine başlıca hedef olarak İslam Dünyasını ve İslami Hareketleri seçtiği bilinmektedir. Bu gelişmeye bağlı olarak çatışmanın merkezi ortadoğuya kaymıştır.

Ülkemizin de içinde bulunduğu ortadoğu bölgesi, körfez savaşı örneğinde gördüğümüz gibi, zaman zaman bölgenin kan gölüne dönmesi şeklinde beliren daha açık, kimi zaman ise, daha sessiz ve derinden icra edilen birtakım kirli ve karanlık senaryoların beşiği durumundadır. Emperyalistler, çıkarlarını sürdürmek ve sömürgeci tezgahlarına karşı gelişebilecek tepkilerin önünü kesmek için bölgedeki birtakım işbirlikçilerinin de katkıları ile çok yönlü senaryolar hazırlamaktadırlar.

Türkiye'yi kendi çıkarları için bir "Koçbaşı" olarak kullanmayı amaçlayan emperyalistler, bununla birlikte sosyal, kültürel, coğrafi ve hepsinden de önemlisi tarihi konumu itibarıyla sonuçta bir ortadoğu ülkesi olması dolayısıyla Türkiye'ye karşı her zaman ihtiyatlı yaklaşıma özen göstermektedirler. Bu nedenle Türkiye'yi kendi ayakları üzerinde sağlamca yere basabilen, istikrarlı bir ülke olarak görmek istemektedirler.

Dolayısıyla Türkiye'nin her zaman iç istikrarsızlıklar içinde kıvranan, sorunlu bir ülke olarak yaşamasının tercih edilmesi bir sır değildir. Ülkemizde son yıllarda artan bir hız kazanan, **Türk-Kürt, Alevi-Sünni ve benzeri yapay çatışmalarda**, (resmi ideolojinin nihai düzlemde belirleyici rolünü gözden kaçırmaksızın) dışarıdan yapılan katkıların da etkisini doğru bir şekilde kavramak gereklidir.

İşte 2 Temmuz 1993 günü Sivas'ta yaşanan olayların doğru ve adil bir değerlendirmesinin yapılabilmesi için, nihai tahlilde sosyal ve siyasal bir olay niteliği taşıyan bu konunun, Türkiye'yi içeriden ve dışarıdan kuşatan geniş düzlem içinde ait olduğu yere oturtulması ile mümkün olabileceği açıktır.

Sivas olayı ile ilgili olarak ilk göze çarpan nokta, olayın birtakım çevrelerce hazırlanan bir dizi tertip ve kışkırtmanın sonucunda oluştuğudur. Olayın kışkırtma boyutunun çok yönlü ve uzun hazırlıklara dayandığı rahatlıkla görülebilmektedir. Sivas Olayının nasıl kışkırtıldığını, nasıl tezgahlandığını doğru bir şekilde tesbit edebilmek için konuyu çeşitli yönleriyle irdelemek gerekmektedir.

Sivas'ta yaşanan olay bir komplodur. Bu komplonun hazırlanmasında emperyalist güçlerin, batının rolünü gözden kaçırmak, affedilmez bir yanlış olacaktır. Bindiği gibi batı son yıllarda dünya çapında Müslümanlar üzerinde yeni birtakım oyunlar oynamak istemektedir. **Salman Rüşdi ve Şeytan Ayetleri** konusu da Batının İslam Dünyası üzerinde giriştiği oyunlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Birkaç yıl önce gündeme getirilmiş bulunan ve halen de ısrarla gündemde tutulan bu konu ile batı, **İslama ve Müslümanlara karşı yoğun bir propaganda savaşı sürdürmektedir.**

Batı, Salman Rüşdi isimli gönüllü uşağı aracılığıyla hem tüm dünyada gelişen bir tehdit olarak algıladığı İslam imajını karalamaya, hem de Müslüman kitlelerin doğal olarak tepki göstermeleri sonucunda oluşan kaos ortamından yararlanmaya çalışmıştır. Salman Rüşdi olayının gelişimi ve sonuçları bütün çıplaklığıyla ortadayken, ne yazık ki, ülkemizde de bazı aydın müsveddeleri Salman Rüşdi rolüne soyunmaktan geri kalmamışlardır. Halkın inançlarına sövmeyi, hatta halkın kendisine sövmeyi marifet telakki eden, ülkemizdeki halk düşmanı aydın geleneğinin bu temsilcilerinin konumu, aslında **Salman Rüşdi'den bile daha vahimdir**. Çünkü Salman Rüşdi'nin batılıların teşviki ile hazırladığı İslama karşı bir İftiraname niteliğindeki kitabın ne kadar korkunç sonuçlara yol açabileceğini tahmin edememiş olduğu düşünülebilir. Halbuki **yerli Rüşdiler**, önlerinde çok açık bir örnek olay olmasına rağmen bilinen tutumlarını sürdürmüş ve Sivas'ta yaşanan acı olaylara zemin hazırlamaktan çekinmişlerdir.

Hatırlanacağı gibi Salman Rüşdi'nin söz konusu provakatif kitabının basılmasından kısa bir zaman sonra tüm dünya genelinde Müslüman Kitleler arasında derin bir hoşnutsuzluk ve tepki oluşmuştur. İslam dünyasının pek çok bölgesinde geniş kitleler çeşitli protestolarla inançlarına karşı açık ve maksatlı bir saldırı olarak gördükleri bu kitabı ve yazarını ve bu saldırının asıl destekçisi olan batılı büyük güçleri tel'in etmişlerdir. İnançlara küfredilmesinin verdiği kızgınlık ve nefret ile söz konusu protestolar zaman zaman yoğunlaşmış ve sonuçta üzücü birtakım olaylar meydana gelmişti. Özellikle, Pakistan, Hindistan, Bangladeş, Sri Lanka gibi ülkelerde gerçekleştirilen bu protesto eylemlerinde onlarca kişi hayatını kaybetmiş ve bir çokları da yaralanmıştı. Öte yandan söz konusu bu kitabın ülkemizde de yayınlanacağını duyurulması üzerine yaygın bir rahatsızlık ve tepki oluşmuş, bu tepki dalgasının bir uzantısı olarak, 28.5.1993 tarihinde Çağaloğlu'nda kitabı yayınlacağını duyuran gazete ile ilişkili bir yayınevinin önünde meydana gelen protesto eylemi neticesinde bir çok kişi yaralanmış, bir çok kişi de tutuklanmıştı.

İşte, hafızalarda tazeliğini çok canlı olarak koruyan tüm bu gelişmelere rağmen, yerli Rüşdilerin içine girdikleri tutum nasıl bir komplonun aleti olduklarını gayet açık bir şekilde gözler önüne sermektedir.

Ve ilginçtir ki bu günlerde Bangladeş'te yaşanan **Teslime Nesrin** Olayında da aynı tavırları görmekteyiz. Tüm bu olaylarda batının fonksiyonu ise hiç değişmemektedir.

İslama karşı saldırı fonksiyonunu üstlenen bu işbirlikçiler batılı güçlerin himayesine mazhar olmaktadır. **Bu yönüyle Sivas Olayını batının dünya çapında Müslümanlara karşı giriştiği topyekun saldırının bir yansıması olarak görmek gerekmektedir.**

Sivas'ta tertiplenen kışkırtmanın bir diğer boyutu da, iktidarın ve yöneticilerin tutumuyla bağlantılıdır. Sivas'ta devletin asırlık **"halka rağmenci"** tutumunun bariz örnekleri yaşanmıştır. Sivas'ta halktan kopuk, hatta halka düşman iktidar kimliği

tüm açıklığıyla sırtmıştır. İktidarın olaylara sebebiyet veren girişimlerini sadece basiretsizlik ve sorumsuzluk şeklinde nitelemek konuyu saptırmak, en azından hafife almak olacaktır. Sivas halkı, göz göre göre tahrik edilmiş, insanlar sokağa dökülme-ye zorlanmışlardır. Gerek Kültür Bakanlığı, gerekse de Valilik, birtakım mezhepçi, ayırımçı kuruluşlarla işbirliği içine girerek adeta Sivas Halkı aleyhine bir oyun tezgahlamışlardır.

HABERLER

'Bu dava kaybedilirse, laiklik biter'

Sivas'ta çocukları yakılan aileler yeniden toplandı. Aileler 'Bu davada ceza verilmezse, daha çok çocuk ölür' dediler

ANKARA (Cumhuriyet Büro-) Sivas davasından sonra görüşülen 12 çocuklu Sivas'ta ölen aileler, "Bu davada ceza verilmezse, daha çok çocuk ölür" dediler. Davanın, Türkiye Cumhuriyeti'ne sahip çıkarların desteğiyle kazanılacağını söyleyen aileler, "Cumhuriyet burada kuruldu, burada kaldıraçsız" diyorlar. **Dava sonucu onların lehlerinde olursa, cumhuriyet gerçekten Sivas'ta öldürülmüş olacak**" dediler. Almanya'da örgütlenen Anadolu Kültür Derneği'nin (Berlin Alevi Derneği), kendilerine yapacağı 5'er milyonluk mali desteği almak için toplanan aileler, Sivas davası hakkında konuşular. Alevi birlik ve derneklerinin dava sürecindeki birlikliklerin üzerinde de duran aileler, Sivas davasının ancak kamuoyunun

desteğiyle kazanılabileceğini dile getirdiler. Almanya'da kendileri için toplanan 175 milyon, Anadolu Kültür Derneği'nin başkanvekilleri **Metin Küçük** ve **Süleyman Bulut** (tanıyan aileler, böyle yardımların çok anlamı olduğunu, ancak bunun yanı sıra daha kalıcı çalışmaların da yapılması gerektiğini dile getirdiler. Sivas'ta yakılan **Handan Metin**'in babası **Sadık Metin**, Sivas davasına ilişkin Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada, "Bu dava kaybedilirse laiklik kalkar" derken bütün Türk halkının bu davaya sahip çıkması gerektiğini dile getirdi. Suçluların salıverilmesi durumunda, "Türkiye'de laikliğin kaybedileceğini" söyledi Metin. "Tutukluların 6 aydır hapisle olmalarından kaynaklanan mağduriyetleri dikkate alıyoruz,

çocukları yakılan anne babaların mağduriyetleri neden dikkate alınmıyor?" diye konuştu. Davanın seyrimin kendilerine göre işittiğini söyleyen Metin, "Suçlular açıkça saptanıyor" dedi. Davada tanıklık eden kişilerin, sanıklar tarafından açıkça tehdit edildiğini belirten Metin, "Suçluları tespit edenlere, Sizi sonra tebrik ederiz gibi tehditler savruluyor" dedi. Sivas'ta çocuklarının yakılmasına karşın kimseyi yakmak gibi bir düşünceleri olmadığını söyleyen Metin, "Tek silahımız, dünya barışına sunduğumuz bir demet karanfil" dedi. Anadolu Kültür Derneği'nin yaptığı mali destek nedeniyle düzenlenen törende bir konuşma yapan, **Gülsüm Karababa**'nın babası **Mehmet Ali Karababa**, generi gücünden çelçiklenmiş dile getirecek sözlerini şöyle

sürdürdü: "Gülsüm'ü öldürdüler, dünya tarihine bu da yazılsın."

Avrupa'da ve özellikle Almanya'da, Sivas katliamının nasıl karşılandığına, olay sonrasında Almanya'da neler yaşandığına değinen başkanvekilli Bulut, Avrupa'da çok duygusal tepkiler yaşandığını dile getirerek partileri iş seçmeler gerektiğini söyleyen Bulut, herhangi bir partinin Sivas gibi katliamları onaylayamayacağını savunarak son günlerde Avrupa Alevi Dernekleri Federasyonu'nda parti kurmaya ilişkin tartışmalar olduğunu söyledi. Partilere destek vermeyen, ilkienden ödün vermek anlamına gelemeyeceğini belirten Bulut,

örgütülüğün önemine değindi. Alevi ve Bektaşî dernekleri arasında, herhangi bir ayrışığın yaşanmaması gerektiğini söyleyen Bulut, Sivas katliamı sonrasında, Anadolu Kültür Derneği'nin, Berlin'de 1 hafta boyunca alevî grevi yaptığını, böyle eylemlerde, Alevilerin bir araya gelmesi gerektiğini belirtti. Ailelere yapılan yardımların kısa süreli çalışmalarla toplandığını açıklayan Bulut, bundan sonra yapılacak çalışmaların, Sivas katliamını gelecek kuşaklara anımsatacak nitelikte olacağını da söyledi. Türkiye'deki basın organlarının ve kamuoyunun Sivas davasına yeterince sahip çıkmadığını gözlemlediklerini, de belirten Bulut, ailelerle konuşulmasını yürütülen çalışmalarla ilgili konuştu.

Başbakan: İslâm dinine ve Kur'an-ı Kerim'e sahip olma şerefini iyi kullanmalıyız

Çiller: Kur'an-ı Kerim'e

Kur'an-ı Kerim'i üç defa öptü

dört elle sarılalım

ÇİLİ KOCATEPE CAMİİ'NDE KONUŞTU Başbakan, Diyanet İşleri Başkanı M. Nuri Yılmaz tarafından kendisine hediye edilen Kur'an-ı Kerim meali 3 kere öptü, başını koydu. Bu hediyeden son derece duygulandı. Başbakan, "Kur'an-ı Kerim'i üç defa öptüm, dört elle sarıldım. Allah'ın kitabına böyle tutulmaya değer."

Kutlu Doğum Haftası törenlerine katılan ilk Başbakan olan Çiller: "Peygamber Efendimizi örnek almalı, Peygamber aşkını gelecek nesillere miras bırakmalıyız"

KENDİNİ BİLEN RABBİNİ BİLİR

■ "Her Müslüman, Allah'ına ve Peygamber'ine sımsıkı sarılmalı... Kur'an-ı Kerim'den ayrılmamalıyız... Kendini bilen, Rabbini bilir... Peygamber'in öğretilerini bu kültür, irfan, ahlak ve disiplin olarak aktarıyoruz."

EN MÜKEMMEL DİN İSLÂMİYET

■ "Kendi inançlarının yanında, başka inançların da yaşamasına imkan tanıyan en mükemmel inanç sistemi İslamiyettir. Dinimizde ne kadar ovunsek azdır. Yaradan'dan ötürü yarattıklarına sevmek de, bu yüce anlaşılmış bir sonuçtur."

İSLÂMİYET'İ İYİ DEĞERLENDİRELİM

■ "Huzur, barış, birlik, kardeşlik, bereket, refah ve saadet için değerli İslamiyet'i iyi değerlendirmeliyiz. Kadın-erkek, tüm Müslümanlara farz kıldığı ilim rutbesini buna da nasib ettiğinden Allah'a şükrediyorum." ● 15. SAYFADA

II - LAİKLİK

GİRİŞ :

Sivas olayları davası sanıklarının; gerek yakalanması, gerek yargılanması, gerekse itham edilmesinde laiklik olgusu, özel bir önem taşımaktadır. Sivas davasından laiklik unsurunu kaldırdığımızda davanın, ülkemizde sıkça karşılaşılan protestodan öte hiç bir özelliği kalmamakta, kanaatimizce (görüşü ne olursa olsun) tüm hukukçular standart bir uygulamada birleşebileceklerdir.

Bu davayı “özel” bir konuma sokan özelliğin “laiklik” kelimesi ve “laiklik yorumu”ndan başka bir şey olmadığını açıkça söyleyebiliriz.

Öyleyse bu davada yaşanan hukuki çarpıklıkları ve gariplikleri anlayabilmek ve davanın hukuki temeller üzerine oturtulabilmesi için laiklik kavramının yeniden gözden geçirilmesinde büyük bir zorunluluk bulunmaktadır. Biraz aşağıda ana hatlarıyla izah edeceğimiz gibi laiklik, herkesin elinde farklı bir şekle bürünmekte, laiklik yanlılarının sayısı kadar “laiklik tanımı/yorumu” bulunmaktadır. Laiklik ilkesinin yasallarımızda açıkça tanımlanmayışı belki bir mazeret olarak kabul edilebilir ancak bu kavramın doğuşunu, dünyadaki uygulamalarını bir yana iterek, “Türkiye’ye özgü, yepyeni bir laiklik ilkesi” ihdas etmeye hiç kimsenin hakkı olmadığı gibi yetkisinin de bulunmadığı kanaatindeyiz.

Laiklikle ilgili açıklamalarımıza geçmeden önce bu kavram hakkında ülkemizde (özellikle son yıllarda) sayılamıyacak sayıda yayın yapıldığını bu kavramın hemen her yerde her gün tartışıldığını belirtmek isteriz. Biz çalışmamızda öncelikle laiklik kavramının doğuşunu ve tarihi gelişimini, sonra batıdaki uygulamasını ve tanımını, son olarak da ülkemizdeki uygulamasını objektif veriler ışığında ele almaya çalışacağız.

1- DOĞUŞU VE TARİHİ GELİŞİMİ :

Laiklik kavramı batı kaynaklı olup, batı toplumunun tarihi, ekonomik, siyasal ve kültürel gelişiminin bir sonucudur. Kavramın ilk kez batıda ortaya çıkması sebebiyle o döneme kısaca bir gözatmak yararlı olacaktır.

Kavramın doğuşuna tekaddüm eden yıllarda dünyaya baktığımızda, göz kamaştıran parlaklığı sönmekte ve hatta bozulma sürecindeki bir Osmanlı İmparatorluğu ile yeniden yapılanma süreci içerisindeki batı devletlerini görmekteyiz.

Hıristiyanlık, (kaynağı itibarıyla) Allah (c.c.) tarafından Hz. İsa (a.s.) 'ya vahyedilmiş hak bir dindir. Müslümanlar nezdinde Hz. İsa (a.s.) hak bir peygamber, İncil de hak bir kutsal kitaptır. Ne Hz. İsa (a.s.) ile son peygamber Hz. Muhammed (s.a.s.), ne de İncil ile Kur'an-ı Kerim arasında mesaj olarak hiç bir fark bulunmamaktadır. Her iki dinin ilkelerinin (başlangıçta) çakıştığını biliyoruz.

Hz. İsa (a.s.)'ya indirilen din de, kendisinden önceki hak dinleri doğrulamakta, teyit etmektedir. Hz. İsa (a.s.), "benim şeriatı ve peygamberleri hükümsüz kılmak için geldiğimi sanmayın, aksine o yolu, o çizgiyi tekrar çizmek için geldim" demektedir. (Batılılaşma, H. Hatemi, İst.1987, Sh.109) (Matta, 5-17).

"İnsan iki rabbe birden kulluk edemez... ederse bu yol İslam olmaz" (Matta,6-24) (a.g.e. sh.110)

"Önce Allah (c.c.)'ın 'mülk' ve 'adl'i gelmelidir. 'Değer' olan budur. Böyle olunca elbette kimse kimseye zulmetmez, ve herkese yalnız emeğinin değil, ihtiyacının karşılığı da verilebilir" (Matta, 6-33) (a.g.e.sh.110)

Hz. İsa (a.s.)'nın vefatından sonra bu dini havarileri ve onların yardımcıları, Roma imparatorluğunun egemen olduğu topraklarda yaymaya başlamışlardır. Bunlardan özellikle Pavlus ve Petrus Hristiyanlığın en önemli isimleri arasında yer almaktadırlar.

Yeni din, bir yandan doğduğu topraklarda yahudiliğin yerleşmiş gelenekleriyle çatışırken, öte yandan Roma imparatorluğunun "Devlet dini" olan çok tanrılı puta tapıcılığa karşı çıkararak imparatorluğun şimşeklerini üzerine çekmiş ve doğuşundan kısa bir süre sonra imparatorluğun her yöresinde Hristiyanlara karşı korkunç bir devlet terörü başlatılmıştır. (Roma İmparatorluğunun Gerileyiş ve Çöküşü, c:1 sh.533) (Bir Din Politikası LAİKLİK, H.Yazıcıoğlu, İst.1993 sh.36-37)

Tüm diğer hak dinlerin peygamberleri gibi Hz. İsa da pek çok konuda ahlaksızlık ve haksızlıkların had safhada olduğu yerleşik düzenlerle çatışmak zorunda kalmıştır. Hristiyanlığı yaymaya çalışırken, henüz oluşum aşamasındaki cemaatini korumaya çalışıyordu. Kendilerine topyekün imha hareketi başlatılabilecek konularda mütedil davranıyordu.

Bizanslaşan Hristiyanlık, “Tek din, tek devlet” sloganıyla bütün inananları tek kiliseye bağlayarak, tek krala boyun eğici bir mekanizma geliştirdi.

318 yılında Konstantin’in çıkardığı bir yasa ile Hristiyan cemaatler arasındaki yargı yetkisinin piskoposlar tarafından çözüme bağlanması kabul edilmiş, devlet yargıçlarının, piskoposların yargı yetkilerine müdahalede bulunmaları yasaklanmıştır. Bu dönemde kilise henüz yasa koyma yetkisine sahip değildi. Yine de konsüller tarafından alınan kararlar, imparatorun onayından sonra yasa gücünü kazanmakta idi. Roma imparatorluğunda, Ceza Hukuku alanında şahsi dava ilkesi yürürlükteydi. Bu ilke gereğince, suç işleyen kişi aleyhine koşturmaya, suçtan zarar görenin şikayeti üzerine girilirdi.

İlk olarak 1184 yılında dinden sapanlara afaroz edilme, (vazgeçmeleri durumunda) manastıra kapatılma cezalarının verilmesi amacıyla kiliselere, (haklarında şikayet olmaksızın) doğrudan doğruya koşturmaya başlama yetkisi tanındı. Avrupa’da resen koşturma ilkesi kiliselerin bu yetkisiyle başlamıştır. (Engizisyon uygulamaları, Fransa’da 1772, İspanya’da 1834, İtalya’da 1859 yılına kadar yürürlükte kalmıştır.)

12. yüzyıldan itibaren kutsal imparatorlukta merkezi güç zayıflamaya ve ülke, her biri gerçekte birer devletçik olan yüzlerce feodal prensliğe bölünmeye başladı. 13. yüzyılın ikinci yarısında imparatorun seçimi dahi feodal prensler ve kilise arasında paylaşılmıştı. 13. yüzyıldan sonra kutsal imparatorluk, irili ufaklı yüzlerce prenslikten oluşan bir konfederasyon haline gelmişti. Her prenslik, kendi egemenlik alanında siyasi ve idari yetkilerle yargı yetkisini olduğu kadar iktisadi kaynakları da elinde tutuyordu. İmparatorluğun feodal kimliği 19. yüzyıla kadar sürmüştür. (Devlet ve Din; Çetin Özek, İst. shf. 34).

Özellikle katolik kilisesi tarihsel gelişimi içerisinde siyasi bir erk olmaktan çok, siyasi bir akım olarak belirir. Burjuva devriminin öncü oluşumlarından olan “reform”, katolik kilisesinin bu niteliğini değiştirmemiş; kilise bir ölçüde yaygınlığını yitirse bile, etkinliğini yitirmemiştir”... kilisenin kişileri ve siyasi yapıları, değerlendirme ölçüsü, kiliseden yana olup olmamalarıdır. (age., shf. 70).

Roma İmparatorluğu tarafından meşruiyeti tanınan Hristiyanlık, M.S. 381 yılında imparatorluğun devlet dini kabul edildi. Kilise bu meşruiyetle örgütlenmesini hızlandırdı. Tüm dünyayı tanrının imparatorluğu “kendisini de bu imparatorluğun yer yüzündeki görüntüsü olarak gören kilise, ünvanına grekçeden aldığı “katholikus” (evrensel) sözcüğünü de ekleyerek “katolik kilisesi” adını aldı. Devlet dini olmasıyla birlikte tüm yetkileri elinde toplamaya başladı.

Kilise gittikçe baskısını ve hegemonyasını artırmış, kralları bile kendisine boyun eğmek zorunda bırakmıştır. Roma devletinin ikiye bölünüşünden sonra papalar, kralların isteğiyle değil, kilise kurulları tarafından seçilmeye başlandı. Bir kral ne kadar güçlü olursa olsun papa seçimine katiyen etki edemezdi. Bunun neticesinde papalar,

papalık tahtına oturduktan sonra, krallara boyun eğmek şöyle dursun, kralları kendi önlerinde eğilmeye mecbur ediyorlardı. Çünkü Papa, ruhani lider olarak bütün Hristiyanların kendisine tabi olduğunu ileri sürüyordu, Petrus'un halifesi olduğunu iddia ediyor ve Petrus'un İsa tarafından havariilere başkan tayin edildiğini belirtiyordu. Binaenaleyh, papalar kendilerini Hz. İsa'nın halifesi olarak takdim ediyor ve onun adına konuştuklarını, onun adına karar verdiklerini ve papaya karşı çıkanların Hz. İsa'ya karşı çıkmış sayılacaklarını, İsa'nın dinine muhalefet etmiş olacaklarını böylece de hristiyanlık camiasından uzaklaşmış olacaklarını öne sürüyorlardı. Bu mantıkla iktidarlarını artıran Papalar, kralları da kendi yanlarına alarak akıl almaz işler yapıyorlardı. Papalık sadece maddi imkanları olmazken ilim adamlarını afazoz etmekle kalmıyor, krallar bile kendilerini afazozdan kurtaramıyorlardı. (Fransa kralı Frederic, Fransız kilisesinin karşı çıkması dolayısıyla görevinden alınmıştır). (M.Ebu Zehra, shf. 280).

Kilisenin baskısı, ortaçağ boyunca sürüp gitti. Katolik kilisesinin muhaliflerine yalnız maddi ve bedeni cezalar değil birçok mali yükümlülükler de yüklüyordu. Halktan pekçok vergi topluyor, mali imkanlarını genişletiyordu. Katolik kilisesinin uygulamaları, batı toplumunda giderek artan bir rahatsızlık ve huzursuzluğa neden olmuştur. Her türlü gelişmeyi, ilerlemeyi, bilimsel araştırmaları engelleyen Hristiyanlık, yeniden yorumlanmayı hatta reform hareketini bekler duruma gelmiştir.

Kilisenin tüm bu olumsuz uygulamalarına rağmen Batıda hiçbir zaman Hristiyanlık aleyhtarı bir devlet politikası görülmemiştir. Katolik kilisesinin gelişmeyi frenleyen uygulamalarını ilk kez eleştirenler karşı çıkanlar da Allah'a, Hz. İsa'ya ve İncile yürekten bağlı din adamlarıydı.

Katolik Kilisesinin uygulamalarını protesto niteliği taşıyan protestanlığın ilk öncüsü, Martin Luther isimli bir ilahiyatçıdır. Katolik bir ilahiyatçı olan Luther, 1517 yılında Almanya'nın Vittenberg kentindeki bir kiliseye astığı, Papayı, Roma katolik kilisesini ve kilise dogmalarını eleştiren 95 maddelik bir bildiri ile tartışmayı başlatmıştır. Luther bu bildiride özetle;

a- Tamamen kilisenin tekelinde ve sadece kilise tarafından yorumlanan İncilin, kilisenin tekelinde olmayıp, her okuyup anlayabilen tarafından anlaşılıp, yorumlanabileceğini,

b- Tanrının ruhaniyetinde herkesin eşit olduğu, (din adamı sınıfına dahil olan) Ruhbanla, (din adamı olmayan) laik arasında hiçbir fark ve üstünlüğün bulunmadığını, laiklerin de papazlık yapabilecekleri gibi, rahiplerin de evlenebileceğini,

c- Kilisedeki hiyerarşinin hiçbir dayanağının bulunmadığı, Papanın ve piskoposların Hristiyanlar üzerinde, onlara hizmet dışında hiçbir yetkilerinin bulunmadığını,

d- Tanrı dışında, hiç kimsenin günahları bağışlama yetkisinin bulunmadığını, dolayısıyla papa ya da piskoposun böyle bir yetkilerinin bulunmadığını,

e- Dünyevi iktidarın tanrı tarafından verildiğini, dünyevi iktidarı elinde bulunduranın, tanrının görevlisi bulunduğu, kötülere cezalandırmak ve Hristiyanlık öğretisinin benimsetilmesini denetlemek için yasa koyup zor kullanılabileceğini,

f- Yeryüzündeki tek otoritenin dünyevi iktidar olduğunu, papanın dünyevi hiçbir yetkisi ve imparatora bir üstünlüğünün bulunmadığını, dünyevi iktidarın da ruhani alana ait yasa koyamayacağını... belirtmiştir.

Bu reform çabaları, elinde bulunan yetki ve imkanları kaybetmek istemeyen kilisenin sert tepkisine neden olmuş, reform yanlıları, kilise tarafından afaroz edilmiştir. Hatta iki taraf arasında zaman zaman kanlı çatışmalar meydana gelmiştir.

Avrupa'da, ticaret ve sanayinin gelişmesi sonucunda "Burjuvazi" adı verilen bir sınıf meydana geldi. Kilisenin feodaliteyle kader birliği ve dayanışması gözönüne alındığında, feodalizmin çöküşü beraberinde kilisenin de çöküşünü getirmiştir.

Bu yeni sınıf, ellerine geçirdikleri iktisadi güce dayanarak siyasi güce de ortak olmak için önce feodalite ve kiliseyle, daha sonra da monarşilerle çatışmaya girdiler. Burjuva sınıfının doğuşu feodaliteyi zayıflattı. Zira toprağa sadece bir meta (servet) olarak bakan bu yeni sınıf, işletmek için toprak satın alıyor, bu da bir yandan senyörlerin toprak ve gelirlerinin azalmasına, diğer yandan köylünün fakirleşmesine yol açıyordu. Miras yoluyla sürekli bölünen topraklar sonucunda köylüler, 16. yüzyıldan itibaren emeğinden başka geçinecek hiçbir şeyi olmayan bir sınıf (proleterya) haline geldi. Feodalite zayıfladıkça, monarşilerin senyörler üzerindeki etkinlikleri artmış ve merkezi otorite (milli devlet) fikri yeniden güçlenmeye başlamıştır.

Hristiyanlığın aslından uzaklaştırılması, çağdaş gelişmelere ayak uyduramaması, kilise ve engizisyon mahkemeleri vasıtasıyla uyguladığı işkence ve zulümler ile fakir halktan topladığı ağır vergiler, halkın hristiyanlıktan soğumasına yol açmıştır.

Siyasal planda burjuvazi, kilisenin siyasi iktidar üzerindeki egemenliğini sarsan bir biçimde "siyasi iktidar"dan yana çıkmak durumunda kaldı. Feodalite-kilise birliği, "monark"ın siyasi iktidarını sınırlayan bir nitelik taşıyordu. Burjuvazi, feodal beylere karşı kralın siyasi iktidarını ve üstünlüğünü savunurken, dolayısıyla dinsel iktidarın karşısına da çıkmak zorundaydı ve çıktı. Burjuvazinin, dinsel iktidarın da zayıflamasını ve siyasi iktidar karşısında ikinci plana düşmesini sağlamak amacı "laiklik" ilkesini benimsemesine yol açtı. Burjuvazinin dinsel iktidarın egemenliğine karşı çıkışı, sınıfsal dünya görüşünün dayandığı sınıfsal çıkarlarının doğal bir sonucudur. (Çetin Özek, Devlet ve Din, shf. 49)

O dönemde toplumun düşünce, sanat ve bilim hayatını elinde bulunduran burjuvazinin dine ve onun müessesesi kiliseye karşı olumsuz davranması tabiidir. Bir yandan kilise burjuvazinin kendi adamlarını topraklarından çekmesine karşı çıkıyor, öte yandan eski sömürü düzenini sürdürmeye çabalıyordu. Burjuva düzenine karşı

oluşu ona kendi payının hepsini kaptırmaktan korktuğu içindi. Denebilir ki burjuvazi kiliseye sömürüye değişik bir biçimde kendisiyle birlikte katılmayı teklif etseydi kilise haydi haydi kabul ederdi. (Çağdaş Kavramlar ve Düzenler, Ali Bulaç, İst. 1990, shf. 210).

Yukarıda da değinildiği gibi kilisenin, laiklik ilkesiyle hakimiyet alanının daraltılması (kaldırılması değil) nin asıl nedeni, Burjuvazi ve Feodalite arasındaki tarihi hesaplaşma ve çatışmada Feodalizmin yanında yer almasıdır.

Burjuva sınıfının ve dinde reform yanlılarının Hristiyanlığın geleneklerine ve otoritesine karşı zafer kazanmaları, Hristiyanlığın hayattan koparılmasını değil, sadece Devlet yetkilerini (yasama, yargı gibi) kullanan kilisenin, bu yetkilerinin sınırlandırılması sonucunu doğurmuştur. Hristiyanlık geleneği gözönünde bulundurulacak olursa, Avrupa'da, dinin (Hristiyanlık veya hristiyanlık adına kilisenin) devlet işlerine sürekli müdahalesinden söz edilebilir. Laiklik kavramının ortaya çıkmasından sonra dahi, devlet dini (ruhani) alana ve dinsel faaliyetlere hiçbir zaman müdahale etmemiştir. Devlet ricali dahi, hristiyanlıklarından daima gurur duymuş, bu inancını gizleme ihtiyacı hissetmemiştir.

Hristiyanlıkla Devlet otoritesi arasındaki ilişkilerin laiklik şeklinde ortaya çıkan biçimi, esas itibarıyla tarih süreci içerisinde toplumsal ve siyasal gelişmenin belli bir dönemindeki örgütlenme pratiğidir. Bu ilişki, batının her bölgesinde (devletinde) hep aynı çizgiyi izlememiş, toplumsal ve siyasal şartların etkisi altında her çağda ayrı ayrı şekil kazanmış bulunmaktadır. Bu sebeple din-devlet ilişkilerinin tarihsel seyri, aslında bir toplumsal mücadele ve gelişme tarihinden başka birşey değildir.

Laiklik hakkında kesin ve ortak bir tanımın geliştirilememesi, laikliğin, farklı toplumlarda oynadığı rolün farklılığından, konuya yaklaşım biçimi ve önceliklerin farklılığından kaynaklanmaktadır. (Bilgi ve Hikmet, Laikliğin Türkiye'de İşleyişi, Doç. Davut Dursun, sayı: 2, shf. 97).

Batıdaki laiklik uygulamasına ilişkin aşağıdaki tesbitleri arzetmekte yarar görüyoruz.

1. Laiklik, sekülerizm, (kilisenin otoritesinin sınırlandırılmasını doğuran gelişmeler) batının, tarihi, ekonomik, sosyal ve siyasal şartlarının bir sonucudur.

Batıda evrensel bir Laiklik anlayışından söz edilemeyeceği gibi, kilise ile devlet arasındaki ilişkileri düzenleyen kurallar da her ülkede farklılık göstermiştir.

2. Çağdaş devletin görev alanına giren; kamu hizmetlerinin görülmesi, vergi toplanması, yargılama yapılması... yüzyıllarca kilise tarafından yapılmıştır. Kiliseye karşı yürütülen mücadele sonunda; kilisenin, dünyaya ait olan yetkileri devlete devredilmiş, ruhani alan ise kiliseye bırakılmıştır.

3. Ruhani iktidarla, dünyevi iktidarı (devlet egemenliğini) birlikte elinde tutan

kilisenin, ikinci yetkisinin elinden alınması, bu alanda hiçbir faaliyette bulunmaması anlamına gelmemektedir. Sadece kilisenin Devletin üstündeki hakimiyeti, devlete politikasını (tekdüze) kendisinin oluşturmaması engellenmiştir.

Yoksa, her türlü ibadet, örgütlenme, eğitim, iletişim, sağlık vs. gibi hizmetleri en geniş şekilde yerine getirmektedir.

4. Kilisenin yetkilerinin kısıtlanması için verilen mücadeleler, bu yetkiler kısıtlandıktan kısa bir süre sonra yumuşamış, her iki tarafın doğal yörüngesine oturtan bir uzlaşmayla sonuçlanmıştır.

5. Kilise (Hristiyanlık ya da daha genel bir deyimle dinin) yetkilerinin kısıtlanarak kontrol altına alındığı batı devletlerinde, toplumun geniş bir kesimini kuşatmakta, her alanda faaliyet göstermekte, İncil'i referans alarak siyasi partiler yoluyla iktidar mücadelesi yürütmekte kendi gelir kaynaklarının yanında devletten de mali destek görmektedir.

2- TANIMI

a) LAİKLİK, SEKÜLARİZM, MODERNİZM, HUKUK DEVLETİ :

“Laik” sözcüğü dilimize Fransızca “Laioue” sözcüğünden gelmiştir. Bu sözcüğün aslı ise Yunanca “laikos” sıfatıdır. “Laikos” sıfatı “laca” isminden türemiştir. “Laca” Yunancada, “halk, kalabalık, yığın” anlamına gelmektedir. Bu durumda “laikos”, “halka, kalabalığa, yığına ait” anlamında sıfattır.

“Laikos”, belirtilen sözlük anlamı dışında, din adamı niteliğinde bulunmayan kişileri tanımlamak için kullanılan genel bir sözcüktür. “Tevrat” çevirilerinde “laca” terimi, rahipler ve “kendisini özel olarak Tanrıya adayanlardan oluşan Leviler dışında kalan halk yığını” için kullanılmıştır.

Hristiyanlığın ilk yüzyılının sonuna doğru, Kilise adamlarına “Lericci”, Latince olarak da “clerici” denilmeye başlanmıştır. Buna karşılık, inandığı din ne olursa olsun, din adamı niteliğinde bulunmayan bütün yığına da “laikes/laici” denilmesi yaygınlaşmıştır. Bu çağlarda “Laici” terimi, toplumdaki değişik tabakaları- din adamı olmayış niteliği çerçevesinde birleştiren ve isimlendiren genel bir terim olmaktan öteye gitmemiştir. (Çetin ÖZEK, Devlet ve Din, İst. Sh.13)

Siyasal ve Hukuksal anlamda laiklik kavramı kilisenin siyasi gücünün, kurumsal olarak devletten ayrılmasını öngörür. Bu anlamıyla Laiklik, 1646-1648 yıllarına kadar geri gider. Çünkü kudretin kiliseden devlete aktarılmasını gerçekleştiren ve laikliği meşrulaştıran Vestfalia antlaşması o tarihte yapılmıştır.

Laiklik kavramının Fransa’daki anlamı ise, dinsel kurumların laik kurumlar lehine ortadan kaldırılmasıdır. Yaklaşık 1842 yılında kullanılmaya başlayan bu terim, 1789 Fransız devrimine sonradan uyarlanmıştır. Oysa 1789 Fransız devrimcileri, “kilisenin mallarının dünyasallaştırılması”ndan söz ederlerdi. (İslam ve Demokrasi, TÜSES Yay., Prof. Reinhard Schuize, İst. 1994, shf. 51).

Laiklik, Fransa’da, hristiyan cemaatinin ruhban ve onlar dışında kalan laikler olmak üzere, iki ayrı sınıfa ayrılması ve ruhbanın yönetimindeki katolik kilisesi ile devlet arasında, siyasi iktidarın kullanılmasından doğan çatışma sonucu ortaya çıkan (ve 20. yüzyıl başında pozitif hukuk kurallarına bağlanan) bir hukuki statünün adıdır.

Laik sözcüğünün türevi olan “Laiklik”, din politikasına verilen ad olarak sadece Fransızca ve öbür Latin dillerinde vardır. Fransa dışında diğer batı dillerinde bu kavramı anlatmak için “secularizme/seakularismus” gibi sözcükler kullanılmaktadır.

Laiklik, kilise ile devlet arasındaki ilişkiyi ve kilise ile devletin ayrılması anlamına gelmektedir. (Laikliğin bu tamlaması türkçemize yanlış olarak Din ve Devlet ilişkisi ve Dinle devletin ayrılması şeklinde çevrilmektedir. Bu çeviri, tamlamada kullanılan kelimelerin karşılığını ifade etmemektedir. Ayrıca tüzel kişiliği bulunmayan bir dinin devletle ya da halkla ilişkisinden söz etmek de imkansızdır.)

Sekülerizm;

Almanya'da kilise ile devlet arasındaki ilişkiler "secularizme" kavramıyla tanımlanmıştır. Almanya'daki "secularizme" ile Fransa'daki "laiklik" birbirleriyle aynı anlamı taşımamaktadır.

(Bununla birlikte, bazıları "secularizme"le eş anlamlı kabul edilen "çağdaşlaşma" ile "laikliği" birbirine karıştırmaktadırlar.)

"Sekülerizasyon kelimesi, başlangıç yıllarında bazen bilim öğrenmeyi, bazan da sanatları teolojik köklerinden veya teolojik eğilimlerinden ayıklayıp özgürleştirmek manasında kullanıldı. Bazen da, modern toplumda kilisenin (veya dinin) etkilerinin azalması, gerilemesi olarak anlaşıldı...

Sekülerizm, geleneğin, adetlerin veya alışkanlıkların değişmesi değildir. Dinin değişmesi de değildir. Kanımızca Sekülerlik, kalbin ve buna bağlı olarak insanın tasavvurunun da değişmesidir. Sekülerliği, kutsal ve kutsal dışı veya din ve din dışı olarak ayırma (tanımlama) fazla açıklayıcı olmamaktadır. (Bilgi ve Hikmet, Secularizm, Abdurrahman Arslan, sayı: 2, shf. 20).

Sekülerizm ile, dinsel faaliyetlerle dünyevi alanın birbirinden ayrışması anlatılmak istenir. Bu ayrışma sonunda Protestan hristiyanlık ile seküler toplum tam bir uyuşma içerisine girmiştir. Dolayısıyla böyle bir toplumda dinsel kamusal hayatında ve siyasette önemli ve etkili bir konumda değildir (Bilgi ve Hikmet, Prof. Ali Yaşar Sarıbay, sayı: 2, shf. 86).

"Dünyevilik" diye ifade edilebilecek "Sekülerizm" bir din politikası olmayıp, bir tutumdur. Ve batı ülkelerinin dillerinde birbirinden farklı anlamlar taşımaktadır. Bu anlamda, dini benimsemiş olmakla birlikte, kiliseyi devletin, (yani ruhani gücü, dünyevi gücün) denetimine almış olan protestan ülkeler, (kilise ve devleti birbirinden özerk olmadığı halde) seküler bir siyasi rejime sahiptirler. Ancak laik değildirlirler. Bir din politikası olan laiklikle sekülerizm özdeş kavramlar olmayıp, İngilizce metinlerde geçen "sekülerizm" sözcüğünün türkçeye "laiklik" diye çevrilmesi bir kastın sonucudur.

"Çağdaşlaşma", din-devlet ayrımı konusunu aşan ve kapsayan geniş bir anlam taşımaktadır. Nitekim laiklik terimi, devlet-kilise birliğini ve bu iki iktidarın çekişmesini gerektiren Katolik ülkelerde kullanılırken, din ve dünya işlerinin ilişkisini esnek bir biçimde düzenleyen Protestan ülkelerde, "secularizm" terimi kullanılmıştır.

Katolik ülkelerde, kilise-devlet ayrımını sağlamak daha kolayken, İslamda bu ayrımı yapmak hem daha güç, hem de iki ayrı otorite arasında uzlaşma yapmak, bu otoriteler ayrı ayrı belirgin olmadığı için, olanaksızdır. Bu açıdan, Türkiye'deki gelişime uyan, "laicisme" sözcüğü olmayıp, "secularizm" sözcüğüdür. (Çetin Özek, Devlet ve Din, shf. 516 vd.)

Modernizm;

Laiklik kavramı, zaman zaman modernizm kavramıyla da ilişkilendirilmeye çalışılmaktadır. Ülkemizde olduğu gibi modernizm çabaları, çoğu kere laiklik kavramıyla eş anlamda ifade edilmeye çalışılmıştır. Oysa laiklik kavramının teknik bir yönü olup, toplumun dizaynından çok, (dinle olan ilişkisinde) bir tutumu, tavrı ifade etmektedir.

Hukuk Devleti;

“Hukuk Devleti” kavramı ile “laik devlet” kavramları da Hukuk devleti ile Demokrasi kavramları gibi, ayrı ayrı kavramlardır. “Adalet” sağlayan bir devlet, laiklik ilkesini benimsememiş olsa dahi adaleti sağladığı sürece ve ölçüde hukuk devletidir.

“Laiklik ilkesi” ile “Hukuk Devleti”nin temeli olan “Adalet ilkesi”nin özdeş olmadığını, laik bir devletin Hukuk Devleti olabileceğini veya olmayabileceğini, dine dayanan bir devletin de Hukuk devleti olabileceğini veya olmayabileceğini rahatlıkla söyleyebiliriz. (Hüseyin Hatemi, Hukuk Devleti Öğretisi, İst. 1989, shf. 269).

b) LAİK SİYASAL DÜZENİN TEMEL NİTELİKLERİ :

Laiklik konusundaki farklı değerlendirmeler ve tanımlara rağmen bu kavramın ortak özelliklerini şöylece sıralayabiliriz:

1. Laik düzenlerde “devlet dini” sözkonusu olmaz. Zira bir devletin bir dini devlet dini olarak tanıması, o dini öteki dinlerden üstün tutması anlamına gelir.

2. Laik bir siyasal sistemde, devletin yasal toplumsal ve siyasal yapının dinsel kurallara uygun olması zorunluluğu sözkonusu değildir. Yapının belirli kurallarının dinsel inanç sistem ve teorisine uygun olması, laiklik anlayışıyla bağdaşmaz değildir.

3. Laik devlet sistemlerinde “din”, kamu hizmeti olarak kabul edilmez. Laik devlet, kişilerin, dinsel inançlarına uygun davranabilmek haklarını güvence altına almakla yükümlüdür. Fakat devlet, doğrudan doğruya bir cemaatin dinsel gereksinmelerine yönelik hizmeti yüklenemez.

4. Kişilere dinsel inanç özgürlüğünün tanınması, laik sistemin zorunlu bir sonucudur. Sadece din özgürlüğünün tanınması, laik bir sistemin varlığı için yeterli değildir. Devlet her dine karşı eşit mesafede olduğu gibi, bu dinlerden her biri, din özgürlüğünden doğan haklarını kullanmada diğer dinlerle eşit bir şekilde (filen) bu hakkını kullanır.

5. Laiklik, sadece devletin din özgürlüğünü tanıdım demesiyle gerçekleşmiş olmaz. Bu nedenle, devlet, soyut olarak tanınmış din özgürlüğünün, somut kullanılabilirliğini de sağlamakla yükümlüdür.

6. Devlet, siyasal düzenin yapısını (cebir ve şiddete dayalı) Hukuka aykırı usullerle değiştirmeye yönelik eylemleri engellemeye çalışır. (Çetin Özek, Devlet ve Din, shf. 18).

3- TÜRKİYE'DE LAİKLİK :

a) BATILILAŞMA HAREKETLERİ :

Her kültürün, çocukluğu, gençliği, olgunluğu ve yaşlılığı vardır. (Spengler)

Sorokin'e göre ise; "kültürel sistemler ölmüyor, sadece biçim değiştiriyor" Sorokin'in bu görüşü, Spengler'in kültürün tüm yaşam döngüsünün uzunluğu (1000 yıl) ile benzerlik arzeder. Buna göre herhangi bir toplumda yaşamdan kaynaklanmayan, üst yapının (devletin) zorlamasıyla gerçekleştirilen değişimlerin (devrimlerin), bu değişimlere bir direnme sözkonusu olmasa dahi, gerçek anlamda bir değişim gerçekleştirilmiş olmaz. Bu yapay değişimler, zorlamaların azalmasıyla birlikte, (eski) gerçek kültür yapısına dönüşle birlikte terkedilmeye başlanır.

Osmanlı İmparatorluğunda da, tarihteki her büyük uygarlıklar gibi, kültürel yapıyı ve siyasal sistemi yüzyıllarca ayakta tutan temel iç dinamikler yavaş yavaş zayıflamaya başlamıştır. Bu zayıflama süreci içerisinde, Osmanlı Devletinin çağdaşı Avrupa'da genç dinamik ve canlı bir gelişmenin ortaya çıkması, Osmanlı halkı, devlet adamı ve aydınlarının gözlerini batıya çevirmesine neden olmuştur.

Tanzimatla birlikte, Osmanlı Devleti, sorunlar ülkesi olmuştur. Osmanlı devletini ve halkını zengin kılan Ortaçağdaki fetihler ve ekonomik kaynaklar, Osmanlı'nın son dönemlerinde oldukça azalmış, ihtiyaçlarını dahi karşılayamaz hale gelmiştir. Sanayi devrimiyle esaslı bir değişime uğrayan ekonomik yapı da, Avrupa'nın atılımında en önemli faktörlerden biri olmuştur. Bu süreç içerisinde Osmanlı devletinin ekonomisinin güçlü olduğu dönemlerde Avrupalı Devletlere iane ve yardım kabilinden tanıdığı hak ve imtiyazlar (kapütülasyonlar) bile, Osmanlı devletine yük olmaya başlamıştır.

Sorunları gittikçe artan bir Osmanlı Devletinin, bu hareketlere engel olabilmesi mümkün olamamıştır. Yirminci yüzyılın başlarında Osmanlı devletinin egemenlik sürdürdüğü milyonlarca kilometre kare toprak üzerinde irili ufaklı pek çok yeni devlet kurulmuştur. İslam toprakları üzerinde kurulan bu devletlerin yöneticileri, yönetim biçimleri ve İslama bakışları gözönünde bulundurulacak olursa, bu bölünmelerin kimin yararına olduğu/yapıldığı açıkça ortaya çıkar.

Osmanlı devletinin bu durumu, o dönemin aydınları tarafından da tartışılmış, bu konuda bir birlik sağlanamamıştır. Bir grup aydın, çareyi tamamen batılılaşmakta ararken, bir grup aydın ise, sorunların kaynağının İslami değerlerden uzaklaşılmasında bulunduğunu, yeniden İslama dönülmesi gerektiğini savunmuştur.

1789 Fransız İhtilalinden sonra sıkça tekrarlanmaya başlayan Adalet, Müsavat ve Hürriyet... kelimelerinin sihri, "yeniden İslama dönüş" çağrısına kulak asılmaması sonucunu doğurmuştur.

Batılılaşma, (hiçbir ekonomik, siyasal, toplumsal analize girilmeksizin) tüm sorunların çözülebileceğinin hayal edildiği, bir kavram olarak algılanmaya başlanmıştır.

Osmanlı devletinin son dönemlerinde artan batılılaşma eğilimleri gözönüne alındığında, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu, batılılaşma sürecinin başladığı bir dönüm noktası değildir. Cumhuriyetin ilanından sonra, batılılaşmanın devlet eliyle ve zoruyla hızlandırıldığı, Osmanlı devletinin siyasal yapısının özünü teşkil eden İslamın hayatın tüm alanlarından kaldırıldığı ve yasaklandığı söylenebilir. Bu düzenlemeler, İslamın tamamen yasaklanması şeklinde yapılmamıştır.

Yeni siyasal sistem, kurmak istediği yapı içerisinde İslamı yeniden tanımlamış ve uygulama alanının çerçevesini çizmiştir. Yaşam dini olan İslamı (bu dinin ilkeleriyle bağdaşmamasına rağmen) ahlak ve ibadetler ile muameleat şeklinde ikiye ayırmıştır. İbadet ve ahlaka dair ahkâmın icrası için Diyanet İşleri Başkanlığı kurularak devlet teşkilatına bağlanmıştır. İslam dininin dünyaya ilişkin hükümleri (muameleat)nin (uygulanması bir yana) ifade edilmesi bile yasaklanmıştır.

Batıdaki müessese ve yasalar birer birer taklit edilmeye başlanmıştır. İthal edilen kanun ve müesseselerin bünyemize uyup uymayacağı, sorunlarımızı çözüp çözemeyeceği hemen hemen hiç tartışılmamıştır.

Laiklik uygulaması bizde, batıdaki gelişmesinin aksine bir seyir izlemiştir. Batının özel koşulları içinde yeşeren bu kavrama çok farklı bir anlam (ya da anlamlar) giydirilerek, laiklik (adeta) yeniden tanımlanmıştır.

Bu kavram ilk yıllarda "dinin vicdanlara itilmesi" şeklinde yorumlanmış, daha sonraları "Dinin, Devlet tarafından kontrol edilmesi ve yönetilmesi" şekline dönüşmüş, bazen "Dinsizlik" olarak algılanmış, bazılarınca "gerçek dindarlık(!)" olduğu savunulmuş, çağdaşlık, demokrasi, Atatürkçülük, bazen de modernizm ve Hukuk Devlet ile ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Ama hiçbir zaman gerçek anlamı öğretilmemiş, bilenler tarafından da (bazı maslahat ve memleketin yüksek yararları uğruna) bilerek çarpıtılmıştır. Laiklik üzerindeki karanlık, uzun yıllar boyunca aydınlatılmamış, Batıda Laikliğin en dar yorumunda bile serbest olan düşünce ve eylemler, ülkemizde laiklik adına şiddetle cezalandırılmış, (ideolojik olarak) siyasal rejime yönelik beklentisi ve çabası olmayan dürüst bilim adamlarının objektif değerlendirmeleri ve görüşleri örtbas edilmiş, sürekli gölgelenmeye çalışılmış, bu görüşlerin yayılmasına imkan tanınmamıştır.

b) KARŞILAŞTIRMA :

Hristiyanlık, bu dine ait kurumlar ve hristiyanlığın inanç ve geleneklerine dair yeterli açıklamalarda bulunulmuştu. Laiklik, batıya özgü, bu toplumun sosyal, siyasal ve ekonomik şartlarının bir ürünüdür. Belli bir kültüre ait bir kavramın, tamamen farklı nitelikte ve yapıdaki başka bir kültüre (İslam toplumuna) nakledilmeye çalışılması, bu iki kültür arasında bir karşılaştırma/kıyaslama yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Ancak, böyle bir değerlendirmeden sonra sorun aydınlatılabilir.

Bu taklitçiliğin öncülüğünü yapan aydınlarımızın, içinde yaşadığı toplumun değer yargılarından, kültürel değerlerinden ne derece uzak (ve cahil) oldukları, bu yaklaşımlarından anlaşılmaktadır. Eğer bu aydınlarımız İslam konusunda yeterli bir bilgiye sahip olsaydı, Türkiye Cumhuriyeti belki de hiçbir zaman "laiklik macerası" diyebileceğimiz bir garipliği yaşamamış olacaktı.

Dünya, kurulduğu günden bugüne kadar binlerce dine tanık olmuştur. Dünya üzerindeki tüm dinleri, tek bir çatı altında değerlendirmek, (tüm dinler adına) ortak sonuçlar çıkarmak (hepsini aynı şekilde değerlendirmek) bilimsel gerçeklerle bağdaşmamaktadır.

Şerif Mardin'in deyiimiyle, "Dünyada tek bir din sosyolojisinden, psikolojisinden... vs. sözedilemez. Aksine, din sayısı kadar da din sosyolojisi, dinsel yorum bulunmaktadır. (Din ve İdeoloji, Prof. Şerif Mardin).

Laiklik kavramı da batıdan ülkemize getirilirken, yukarıda değindiğimiz yanlışlardan kurtulunamamıştır. Bir din olarak Hristiyanlıkla İslam arasında hemen hiç bir fark, ayırım, özellik gözlemlenmemiştir. Oysa hristiyanlıkla İslam arasında, kıyas kabul etmez uçurumlar vardır.

a- Hristiyanlıkta, normal halkın dışında, kendini dine adayan, özel statüsü olan, (Ortaçağın son diliminde) hiyerarşik olarak, devletin dahi üstünde yer alan bir ruhban sınıfı oluşmuştur. Bu sınıf elindeki siyasal gücün yanında, büyük bir iktisadi güce de sahip bulunmaktadır.

İslamda; ise tarih boyunca bir din adamları (ruhban) sınıfı olmamıştır. Dolayısıyla olmayan bir sınıfın (devletle yada başka kurumlarla) mücadelesinden de söz etmek mümkün değildir. Zira İslamın emir ve yasakları, bu dini benimseyen her müslümanı eşit şekilde sorumlu tutmaktadır. Dolayısıyla İslamda, (dinin uygulanmasında), takva (Allah'a yakınlık) dışında mü'minlerin birbirlerine karşı hiçbir üstünlükleri bulunmamaktadır.

Her ne kadar bazı ibadetlerin yerine getirilmesinde (namaz kıldırma, içtihat etme, din bilginliği, nikah kıyma gibi) bazı müminlerin öncülüğü sözkonusuysa da, bu kişileri (Hristiyanlıktaki anlamda) din adamı olarak nitelemek mümkün değildir. Bu görevler; herhangi bir müslüman tarafından (hiçbir merasime gerek kalmaksızın) ra-

hatlıkla yerine getirilebilir. Bu konuda son bir cümle olarak; İslam toplumlarında din hizmetleri, çoğu kere fedakarlıklarla yerine getirildiği gibi, bu kişiler hiçbir zaman imtiyazlı sınıf da olmamıştır.

b- Hristiyanlıkta ruhbanlık sınıfı yanında, Hristiyanlığı temsil eden, din adına, insanları yargılayan, ceza veren, bu cezaları infaz eden, vergi toplayan vs. kilise denilen bir kurum vardır. Dine değil, kiliseye giriş sözkonusudur. Ruhbanlar tarafından afaroz edilen kişiler de (Hristiyanlıktan değil) kiliseden çıkarılır. Kilisenin bu özelliği, (kısıtlanan/azalan yetkilerine rağmen) bugün de devam etmektedir.

İslamda ise, batıdaki gibi, kilisenin yerini tutan bir müesseseye tarih boyunca rastlamak mümkün değildir. İslamda (halife dahil) hiç kimse tanrı adına yetki kullanamaz, kutsallığı yoktur. Her müslüman, İslamın emir ve yasaklarına aynı oranda uyum ve uygulamakla yükümlüdür. İslam toplumlarında kiliseye benzer bir müessese bulunmadığı gibi, (olmayan bir müesseseye) devlet örgütünün çatışmasına da rastlanmamıştır. Kabaca bir benzetme yapılacak olursa, batıda kilise ve devlet otoritesi birbiriyle çatışmaya giren iki ayrı güçken, İslam toplumlarında din kuralları siyasal iktidarın yolunu aydınlatan bir ışık gibidir. Bu ışığın güçlendiği dönemlerde iktidarlar doğru yoldan sapmamışlar, ışıktan daha az yararlanıldığı (zayıfladığı) dönemlerde çeşitli sapmalar görülmüştür. İslam toplumlarında dine ait hüküm ve kuralları uygulama görev ve yetkisi bizzat devlete ait olduğundan, bu yönden de ayrı bir dinsel kurumun devletle çatışmasından söz etmek imkansızdır.

İslam, toplum yaşamının tümünü şekillendirmeyi hedef alır. Farklı inanç ve kültürlerle belirli oranda da olsa egemenlik hakkı tanınmasını (en büyük) bağışlanamaz bir günah (şirk) olarak görür. Egemenlik yetkisinin paylaşımını kabul etmeyen bir dinin devletin dışındaki kurumlara (kilise gibi) ihtiyaç duyması düşünülemez. İslamın egemen olduğu devlet içinde de kilise benzeri kurumlar aramak, çölde balık araktan farksızdır.

Sonuç olarak; Batı toplumu ile İslam toplum yapısı arasında çok derin farklılıklar vardır. Bu farklılıklar bir yana, batıda, Laiklik kavramının doğuşunu gerekli kılan nedenlerin hiçbiri, İslam toplumlarında yaşanmamıştır. Türkiye’de, yaşanmamış bir çatışma için kavram (Laiklik) ithal etmek, anlaşılmazlık bir yana tek kelimeyle şaşkınlıktır. Eğer kavramın menşei Fransa’daki (Laiklik adına yapılan) uygulamaları amaçlanmış ise Türkiye’deki uygulamaya laiklik demek mümkün değildir. Laiklikten söze debilmek için, benzer koşulların varlığı zorunludur.

c) LAİKLİK ANLAYIŞLARI :

Fransa'da laiklik kavramı 1789 devriminden yıllarca sonra ortaya çıktığı gibi, Türkiye'de de, cumhuriyetin ilanıyla birlikte değil, ancak 1937 yılında hukukumuzda girmiştir. Dolayısıyla 1923-1937 yılları arasında (batılılaşma amacıyla) Fransız laikliğine ilişkin uygulamalar da taklit edilmesine rağmen, bu dönemdeki uygulamaların laiklik adına yapıldığını söylemek mümkün değildir.

Laiklik; batılı toplumlarda kilise ile devlet işlerinin ayrılması anlamını taşıdığı halde, ülkemizde yaygın olarak "Din İşleri" ile "Devlet işlerinin" birbirinden ayrılması şeklinde anlaşılmiş ve tanımlanmıştır.

Aşağıda kısaca arzedeceğimiz gibi Laiklik ilkesinin yorumu ve uygulaması konusunda birbirinden son derece farklı görüşler ortaya atılmıştır. Bu sorunun kaynağı, kanımızca, resmi ideolojinin (yer ve zaman açısından farklılık gösteren) din politikalarının, laiklik olarak adlandırılmaya çalışılmasından kaynaklanmaktadır. Din politikalarının laiklik çerçevesi içinde ele alındığının açıklanması, bu ilkeye aykırılıkların da gündeme getirilmesini, sorgulanmasını kaçınılmaz kılmaktadır.

Laiklikle ilgili görüşleri dört ana grupta toplayabiliriz:

aa) Batı Tarzı Laiklik Anlayışı :

Bu görüş sahiplerine göre, laiklik; "Din ile Devlet İşlerinin birbirinden ayrılmasını ve devletin dine, dinin de devlete müdahale etmemesi"dir. Bu açıdan bakıldığında ülkemizde, dinin devlet üzerindeki tüm yetkileri (etkisi) kaldırıldığı halde, devletin sürekli dine müdahale ettiği ve dini kontrol altında tuttuğu öne sürdürülmektedir. Dolayısıyla, Diyanet İşleri Başkanlığının devlet idaresi içerisinde yer almasını, devletin hacc konusunda sınırlama getirmesini, başörtüsü nedeniyle öğrencilerin üniversiteye alınmamasını, kurban derilerinin toplanılmasına müdahale edilmesini, sırf dini eğilimleri nedeniyle bazılarının askeriyeden atılmasını... Açıkça "laikliğin ihlali" olarak görmektedirler.

Bu görüş sahipleri, böyle bir anlayışın, "Din ve vicdan özgürlüğü"nü ihlali anlamına geldiğini, dinin devlet işlerine müdahale etmemesi gibi, devletin de dine müdahale etmemesinin, laikliğin zorunlu unsurlarından biri olduğunu, bunlarda birinin ihlali halinde, "laiklikten" bahsedilemeyeceğini söylemektedirler. Türkiye'de laiklik adına yapılan uygulamaların birçoğunun, laiklikle bir ilgisinin bulunmadığı konusunda hemfikirdirler.

"Türkiye gibi dine dayalı bir toplumdaki laik bir toplum yaratmaya çalışmak, çözümlenmeyen bir problemi yapmaya kalkışmaktır. Hiçbir aşamada biz bu problemi çözemeyiz. Bu çelişkiyi kabullenerek bu problemle olumlu bir şekilde yaşamayı öğrenmemiz gerekir. (Prof. Mümtaz Soysal, Güneş, 141, 1990-İştâ, B.Tarhanlı, a.g.e, shf. 149).

1961 Anayasasının hazırlık çalışmalarında laikliğin düzenlenmesinde iki farklı eğilim belirlemiştir. Bunlardan biri (Türkiyedeki uygulamanın laikliğe aykırı olduğundan bahisle) laikliğin, batıdaki şekliyle düzenlenmesini, diğer görüş ise Kemalist uygulamanın belirlediği laiklik anlayışını savunmuşlardır. Laikliğin tabu haline getirildiği bir dönemde, bunun kaldırılmasını, istemek zaten mümkün değildi. Bazı inançlı kişilerce “bu ilke uygulanacaksa, hiç olmazsa batıdaki şekliyle uygulanсын” şeklinde telaffuz edilen düşünceleri batı tarzındaki laiklik yanlıları olarak değerlendirmek insafsızlık olur. (Böyle bir yanılığın için; İ. Tarhanlı, Laik Devlet, shf. 158).

“Laik Devlet, hiç şüphesiz, Diyanet işlerini bir amme hizmeti şeklinde tanzim ve tedvine yetkili olamaz. Çünkü din fertlerin hususi hayatlarına müteallik bir konudur ve devletin bu hürriyet sahasına doğrudan doğruya müdahalesi caiz değildir”. (Lütfi Duran, Laiklik Prensibinin Manası ve İcapleri, Cumhuriyet Gaz. 5.3.1955/ İ. Tarhanlı, shf. 168’den).

bb) Özgün Bir Laiklik Anlayışı :

Bu görüş sahiplerine göre, “Batıdaki koşullarla, ülkemizdeki koşullar birbirinden çok farklıdır. Öncelikle iki din arasında mahiyet farkı bulunmaktadır. Hristiyanlık, siyasal bir talep içermezken, İslam, tüm hükümlerinin hayata hakim kılınmasını istemektedir.”

“İslamın ve toplumumuzun bu özel koşullarını hesaba katmadan, batıdaki gibi bir “laiklik” anlayışına sahip çıkmak, ülke gerçeklerini görmemekle eşdeğerdedir.” Bu görüş sahiplerinden bazıları daha da ileri giderek, batı tipi bir laikliği savunmaları hainlikle suçlamaktadır.

“Dinin devletin himayesinde ve denetiminde olmasını, laikliğe aykırılık bir yana, laikliğin bir gereği olarak görmektedirler. Böyle bir laiklik anlayışının, gerçek bir Din ve Vicdan özgürlüğünün de teminatı olduğunu söylemektedirler. Bu görüştekiler, dinin, Tanrı ile kul arasındaki bir sorun olduğunu, Tanrı ile kul arasına hiç kimsenin giremeyeceğini, (devletin düzenlemelerine aykırı olmamak kaydıyla) herkesin ibadet özgürlüğüne sahip olduğunu” beyan ve kabul etmektedirler.

Bu kişiler, devletin dine müdahalesi anlamına gelen (Diyanet İşleri Başkanlığı'nın, devlet teşkilatı içinde yer alması, başörtüsü, hac yasağı, kurban derileri... v.b.) konularında aşırıya gitmemek(?) kaydıyla, devletin müdahalesini gerekli görmektedirler.

Bu görüşe sahip, politikacı, öğretim görevlisi, yüksek yargı organları üyeleri, asker, pek çok kişi, (hiçbir dini eğitimleri, ihtisasları olmamasına rağmen) dinin de kendilerince tanımını yapmakta, uydurdukları yanlışları pekiştirmek için yeni yeni kavramlar icat etmektedirler. Bu kişilerin en çok kullandıkları, “laiklik dinsizlik değildir” sloganıdır. Bu sloganın, şuuraltında “laiklik dinsizliktir” sloganını çağrıştırdığı bir ya-

na, böyle bir slogana ihtiyaç duymaları, Laiklikle İslamın barışması mümkün olmayan iki kavram olduğunu da sergilemektedir.

Bu düşünce sahipleri, müslümanların inançlarına söverken ve alay ederken, örtülü bir dil, farklı bir üslup geliştirirler, dini terminolojiyi kullanmamaya özen gösterirler. Dini kavramları kullanmak zorunda oldukları zaman da, bilinen kavramlara, yeni anlamlar yüklerler.

Bürokratik yapı içerisinde, bu düşüncenin en somut örneğini (üniversitelerdeki) başörtü yasağı teşkil etmektedir. Bu görüşe sahip aydınlar (!), başörtüsün aleyhinde sözler sarfetmemektedirler. Hatta, müslümanlığı da kimseye bırakmamaktadırlar. Ancak, sureti haktan görünerek, (halk kitlelerinin tepkisini almamak için) sırf inancı nedeniyle başını örten bu öğrencileri; ideolojik amaçlı, maksatlı örtünen, marjinal bir grup olarak lanse etmeye çalışmaktadırlar.

Bu görüş sahipleri, hemen hergün yeni yeni kavramlar üretmeye devam etmektedirler. "bireysel laiklik" de bunlardan biridir. Buna göre, laiklik sadece devletin niteliğine ilişkin bir kavram değildir! Pekala kişiler de laik olabilir! Ayrıca, laiklik dinsizlik de değildir! (Laiklik-Toktamış Ateş, Ank. 1994, shf. 249.)

Adları önünde bilimsel ünvanlar taşıyan bu kişiler, ya şaşırmış, ya da büyük cehalet içerisindedirler. Herşeyden öne, %99'u müslüman olan bir ülkede, İslamın bu konudaki yaklaşımının gözardı edilmesi mümkün değildir. İslamın herkesçe kabul gören temel kaynaklarına samimiyetle eğilen "herkes" görür ki; İslam bir tevhid dindir. Hiç bir hükmünü, başka bir dünya görüşüyle paylaşmaz. Din ve dünya işleri et ve tırnak gibidir. Bunları birbirinden ayırmaya madden imkan bulunmamaktadır. Aynı doğrultuda Prof. Binnaz Toprak "Her ne kadar çelişkiler görünse de, İslamiyette dini devletten ayırmanın olanaksızlığı, dinin devlet bürokrasisine bağlanarak kontrol altına alınmasıyla sonuçladı" demektedir. (Dinci Sağ, B. Toprak-İ.Tarhanlı, sh. 1569.)

Ayrıca Devlete ait nitelikleri bireylere uygulamaya çalışmak sağlıklı bir mantığın ürünü değildir. Çoğulculuğa inanmak nasıl "ben cumhuriyetim" demeyi gerektirmiyorsa, muhtelif görüşler arasında tarafsız kalmak da laiklik sayılamaz. Devletin tarafsızlığı savunulabilir ise de, bireylerin tarafsızlığının savunulması, gelişmesi donmuş statik bir toplumdaki başka bir sonuç doğurmaz.

Uygulama sürecinde, "Diyanet İşleri Başkanlığı kurumunun, idare içinde salt dini hizmetleri sağlamak için değil, devletin laik yapısını korumak amacıyla araç olarak kullanıldığı" müteaddit kereler dile getirilmiştir. (Prof. Turhan Feyzioğlu, Prof. Nihat Erim) (İştar Tarhanlı, sh. 168'den naklen).

Müslümanların Kur'an Kursu, dini eğitim, hacc gibi dini temel gereksinimlerinin İslami cemaatler tarafından yerine getirilmesini çok görenler, Diyanet İşleri Başkanlığını da sıkça eleştirmekten geri durmazlar. En geniş kadro ve personele sahip bir-

kaç kurumdan biri olan Diyanet İşlerinin, bütçe içerisindeki payına her bütçe görüşmelerinde saldırmak gelenek haline gelmiştir. Sistem de diğer kurumlardaki personellere göre hiçbir ayrıcalığı olmamasına rağmen, istenen o ki; müslümanlar, diyanet seviyesi altında tutulmaya devam etsin, bu teşkilatın personelinin ödenekleri de ke-silsin!

cc) Din Karşısı Bir Laiklik Anlayışı :

Bu görüş sahiplerine göre laiklik; “muasır medeniyet seviyesine ulaşmanın”, “batılılaşmanın”, “çağdaşlaşmanın” bir diğer adıdır. Cumhuriyetin ilk yıllarında dini sembol ve müesseselere karşı verilen mücadele hatırlanacak olursa, laikliğin amacının ne olduğu daha net bir şekilde kavranır. Laikliği değiştirilemez bir kalıp olarak almak yanlıştır. Her ülkenin laiklik anlayışı, bu ülkelerin özel koşullarına göre yeniden yorumlanmalıdır.

Batılılaşmayı (pozitivizmi, laikliği) bir din gibi telakki eden bu görüş sahipleri, laikliğin, dine karşı mücadelede bir sembol olduğunu kabul ederler. Bunlara göre din, sadece bir ahlak sorunu olup vicdanla ilgilidir. Bunun dışında, dinin hayata müdahale hakkı yoktur. Böyle bir eğilim görüldüğünde devletin görevi, dini vicdanlara hapsedmektir. Dinsel her gelişme, irticanın ayak sesleridir ve laikliğin tehdit altında olmasıdır. Yasalar çerçevesinde bile olsa (İmam-Hatip Liselerinin yayılması, dini mesajlar içeren siyasi partilerin belirli oy yüzdelerini aşması, orduda namaz kılanların artması... gibi) İslami yönelişler, devlet tarafından engellenmeli, kontrol altına alınmalıdır. Bu eğilimleri marjinal oranda tutmak laik devletin asli görevidir.

Bu düşünceyi savunanlar, yeniden tanımladıkları bu yeni laiklik anlayışı adına, demokrasiden, Hukuk Devleti anlayışından fedakarlık etmeye (veya bu konuya mahsus vazgeçmeye) razıdırlar. Devletin en önemli görevlerinden birincisini, (sanayileşme, yüksek milli gelir, sosyal adalet ve sosyal güvenlik ilkeleri değil) laiklik olarak görürler. Siyasal iktidarların kontrol altına alamadığı bu akımların, gerekirse askeri darbelerle bastırılmasını, önlenmesini son derece demokratik bulurlar!

Laikliği, dinle mücadele olarak gören bu düşünceye sahip yetkililer, laikliğin yasal olarak hukukumuza girmediği (1923-1937) yılları arasında da müslümanlara büyük zulümler etmişlerdir. (Ezanı türkçeleştirmek, camilere kiliselerdeki gibi sıralar koymak, her türlü din eğitimi yasaklamak, hristiyan batı alameti diye şapka giymeyenleri asmak... yüzlerce yıllık alfabeyi değiştirmek... bunlardan sadece bir kaçıdır). Bu görüştekiler, laikliğin, bugün de, cumhuriyetin ilk yıllarındaki gibi uygulanmasının zorunlu olduğunu iddia etmektedirler.

Dinle mücadele ile laiklik arasında böyle bir ilişki kuranların büyük bir çoğunluğunun, esasen laiklik diye bir sorunu yoktur. İslam düşmanlığı ortak paydasında birleşen bu kişiler, yerleşmiş inançlara karşı mücadelede başarı kazanabilmek (ve siyasal iktidar nezdinde mücadelelerini meşrulaştırmak) için laikliği bir kalkan/araç

olarak kullanılmaktadırlar. Dünyadaki sosyalist ideolojinin iflasından sonra (eskiden bu düşünceye sahip olanlar), şimdi, laiklik çerçevesi içerisinde kümelenmektedirler. En somut örnek ise, Sivas davasında, olaylar öncesinde, Atatürk'le uzaktan yakından ilgisi olmayan kutlamalar, (olaylardan sonra) mahkemede, Atatürkçü(!) lerin Atatürkçü eylemlerinin (!) (Atatürk düşmanları tarafından) engellenmesi şekline dönüştürülmeye çalışılmıştır. Protesto eylemleri; laikliğe bir saldırı şeklinde değerlendirilerek, eski solcu/ateist bir yazar laiklikle özdeşleştirilmeye çalışılmıştır.

Gerçekten laikliğin ihlalden söz edilecekse; bu ihlali yapan, Anayasayla güvence altına alınan din ve vicdan özgürlüğünü hiçe sayarak, insanların manevi değerlerine hakaret eden kişidir.

dd) Laikliğin Bizde Uygulanamayacağı Anlayışı :

Laikliğin tamamen batı kaynaklı ve batıya ait bir kavram olarak değerlendiren düşünce sahipleri; "laikliğin, batıdan ithal edilirken, hiçbir ön araştırma yapılmadığını, batı toplumunda (laikliğin doğuşunu hazırlayan) şartlarla İslam toplumundaki şartların kesinlikle benzerlik arzemediğini, dolayısıyla böyle bir uygulamanın toplum yapısına, İslamın ilkelerine ve tarihsel gerçekliğe uymayacağını..." savunmaktadırlar.

Zoraki laiklik uygulamasının, halen uygulandığı şekilde devletin dine müdahalesi şeklinde tatbik edilmesi halinde Din ve Vicdan özgürlüğü ihlallerinin devam edeceği, laikliğin tanımlandığı (din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması) şeklinde tatbik edilmesi halinde, batıdakine benzer dini kurumlar oluşup yakın gelecekte devletle çatışmaya dönüşebileceğinden, her iki halde de Türkiye'de laiklik uygulamasını sakıncalı görmektedirler.

Bu görüştekiler, bir devletin tüm inanç ve dinlere hoşgörülü olması için, Anayasasında laiklik ilkesinin bulunmasının gerekli olmadığı, örneğin, Osmanlı devletini de, (demokrasinin beşiği) İngiltere'yi de diğer dinlere karşı hoşgörüsüzlükle suçlamanın mümkün bulunmadığını ifade etmektedirler. Hukuk devletini, demokrasiyi, laikliği... anayasalarına koyan pek çok devletin bu yazılı güvencelere rağmen, bu ilkelere sıkça ihlal ettikleri (hatta rafa kaldırdıkları) görülmektedir. En önemlisi, toplum yaşamına yabancı, ithal bir kavramın herkes tarafından (keyfi) yorumlara tabi tutulması, toplumda anarşiye, adaletsizliğe ve kaosa neden olmaktadır.

Bu düşünce sahipleri, (resmî ve gayri resmî) yetmiş yıllık laiklik uygulamasının toplumumuza kan ve gözyaşından başka bir şey getirmediğini, inananlara yapılan baskı ve zulümlerin bu kişileri inançlarından koparamadığı, (aksine) bu baskı döneminden daha da güçlenerek çıktıklarını, sosyal barışın temini için artık bu düşmanlık tohumlarına son verilmesi gerektiğini" savunmaktadırlar.

d) LAİKLİK UYGULAMALARI :

Buraya kadarki açıklamalarımızla, laiklik kavramının batıda ortaya çıkışı, döneme ilişkin koşullar, laiklik uygulamaları ve İslam toplumlarıyla batı toplumları arasındaki (sınıfsal, ekonomik, kültürel, siyasal, dinsel) yapısal farklılıkları sergilemeye çalıştık. Bu bölümde laiklik uygulamalarına değineceğiz.

Laiklik, siyasal olduğu kadar hukuki bir kavramdır. Bu kavram batıda, devlet ile kilise arasında o güne kadar sürdürülen çatışmayı sona erdiren, karşılıklı hoşgörü ve barış temelleri üzerine kurulu “toplumsal sözleşme” niteliğindedir. Kavramın ilk ortaya atıldığı Fransa’da bile, devletin dine müdahalesi 1789 devriminden sonra yavaş yavaş azalmış, devrimden çok kısa bir zaman sonra, dinin saygınlığı tekrar kabul edilmiştir. Bizdeki laiklik tartışmalarının yoğunlaşması, bu kavramın yeniden sorgulanması; 1789 Fransız devriminden hemen sonra, (Fransa’da) dine yapılan haksızlıkların birer birer kaldırıldığı dönemi hatırlatmaktadır.

Yukarıda; laiklik konusundaki yorum ve anlayışları dört ana grupta toplamıştık. Türkiye’deki laiklik uygulamaları da, bunlardan (ilki hariç) üçünün hayata geçirilmesinden, uygulanmasından farklı birşey değildir. Devlet yetkisini elinde bulunduran kişilerin (sahip olduğu yetkiler çerçevesinde), laiklik uygulamasına gidilmektedir. Bu uygulama, aynı dönemde farklı devlet kademelerinde farklılıklar gösterdiği gibi, aynı üniteye yetkili kişilerin değişmesiyle bile farklılıklar gösterebilmektedir.

Türk Hukukunda laiklik uygulaması; Bu kavram anayasaya resmen 1937’de girmiş; laikliğe aykırı hareketlerin, cezalandırılması da T.C.K.’na konulan 163. madde ile başlamaktadır.

T.C.K.’nun 163. maddesinin konulmasıyla; “Görevli olduğu caminin kapısındaki kara tahtaya ayet ve hadis yazan imama ve bu fiilinden dolayı...”, “Görevi icabı camiye halkı telkin ve irşad ederek (sadece) İslama davet eden vaizlere, yaptığı vaazdan dolayı...”, “İmam-Hatip Lisesinde, öğretmenine verdiği ödev kağıdında ötürü, öğretmenin şikayeti üzerine ortaokul öğrencisine...”, “Dini bilgilerini artırıp, öğrenmek için evlerde toplanıp, dini kitaplar okuyanlara...”, “Cumhuriyetin ilanından evvel, Pakistan’da İngilizler aleyhine kaleme alınmış bir eserin tercümesinden ötürü yayıncısına...”, “Askerdeki ağabeyine yazdığı mektuptaki bazı ifadelerinden dolayı kardeşine...”, “Sadece düşünce ve kanaat açıklamasından ibaret kitap ve makalelerden ötürü pek çok yazar...”, laikliğe aykırılıktan ötürü ağır cezalar verilmiş ve bu cezalar infaz edilmiştir.

Yine TCK. 163. maddesiyle ilgili olmasa da, (din ve vicdan özgürlüğünün boyutlarının belirlenebilmesi açısından zikre değer gördüğümüz); “Vaaz ettiği sırada camiye, cemaate hitaben”, “Milli piyango, toto oynamak haramdır. Bunları söndürmeye çalışalım... Efes, Antakya gibi ziyaret yerlerini gayrimüslimlere atılar, çoluk çocuğumuzu dinden imandan çıkardılar...” diyen müftüye; TCK 242. maddesi uygulanabilmiştir.

Laiklik uygulaması gözönüne alındığında, bir din görevlisinin dahi “endişe duy-maksızın” inancı gereği harama “haram”, helale “helal” diyebilmesi mümkün olama-mıştır. (Hukukçular Derneği, TCK 141-142 ve 163. maddelerinin kaldırılması husu-sunda “Hukuki Mütalaa” sh. 2)

Tüm bu zulümler, haksızlıklar, laiklik adına yapılmıştır. Bu maddenin (TCK 163) kaldırılmasıyla (evrensel değerler, -taraf olduğunuz- uluslararası sözleşmeler ve temi-natını Anayasada bulan) Temel Hak ve Özgürlükler arasında yer alan Din ve Vicdan özgürlüğünün tanınması/sağlanması yönünde önemli bir adım atılmıştır.

Bu adımın atılması, Din ve Vicdan özgürlüğüne yapılan bazı kısıtlamaların kal-dırılmasından çok, Demokrasi ve Hukuk Devleti açısından önem taşımaktadır. Zira %99'u müslüman olan bir ülkede, bu çoğunluğun en temel dini değerlerine saldırıl-ması, sırf dini amaç taşıyan ibadetlerinin bile engellenmesi “Demokratik”lik iddiasını gülünç kılmaya yetmektedir.

Prof. H. Hatemi, Fransız orijinli bir laikliği savunduklarını söyleyenlere alaylı bir üslupla şöyle cevap vermektedir: “Sanki bütün hristiyanlık alemi, Hz. Mesih'ten *Bush'a kadar*, “siyaset” lafını duyunca bucak bucak kaçmışlar, “din adamı”nın siya-set ile ilgilenmesini günah saymışlar, devlet adamları da ruhani iktidara saygı göster-mekle birlikte, pozitif hukuk ile dini değerler arasında aşılmaz bir “sedd” yerleş-tirmişlerdir. “Hristiyan Demokrat” partiler gibi olgular, hristiyan dünyada asla görül-mez, gerçek hayatta rastlanmaz kabuslardır! Piskoposlar, siyasi sorumluluklarının ol-madıklarını bilirler, öyle ikide bir “Hirtenbrief” (çoban mektubu) adı altında siyaset alanında hariçten gazel okumazlar! Okullarda din dersleri, tarikatlar ve manastır ör-gütleri, Genç Hristiyanlar Birliği, Selamet Ordusu vs. gibi şeyler hak getire! Batı in-sancıdır, ümmetçi değil! Ümmetten “Okumenie”den ikide bir söz etmez, Ortak Pa-zar'ı bir “hristiyan Ümmet Örgütü” olarak görmez! (Hukuk Devleti Öğretisi, H. Ha-temi, İst, shf. 259).

Kurulduğu günden beri, resmi bir laiklik anlayışını savunan Show TV dahi, bu gün yepyeni tamamen farklı bir söylem geliştirmektedir. Bu TV'nin 16 Eylül 1994 Cu-ma günü akşamı, 20.00 Haber Bülteninde, en geniş yer ayrılan haber, “Laiklik” ol-muştur. Haberde, “laikliğin bugüne kadar yanlış yorumlandığı”, “uygulandığı günden bugüne, batıdaki laiklikle hiçbir bakımdan benzerlik arzetmediği, ancak devletin la-ik olabileceği, kişilerin laik olarak tanımlanamayacağı”, “Laiklik kavramının artık ger-çek anlamıyla (Batıdaki gibi) uygulanması gerektiği, dini inanışlarından ve dini iba-det ve eylemlerinden ötürü halka en geniş özgürlüğün tanınması gerektiği”, “kendi-sini laik olarak tanımlayanların da laiklik anlayışının yavaş yavaş değişmekte oldu-ğu...” belirtilerek, sosyoloji (özellikle din) alanında özgün araştırmalar yapan Prof. Dr. Şerif Mardin'in Laiklik hakkındaki görüşlerine, uzun uzun yer verilmiştir. Bu yaklaşımıyla Show TV'nin veya başka televizyon, gazete ve yazarlarının amacı, konul-

duğu günden beri müslümanlara zulüm aracı olarak kullanılan bu kavramı, şirin göstermek, ya da Türkiye'deki artmakta olan İslami eğilimleri, bu yolla merkezi otoritenin yanına çekmek olabilir. Amaç ne olursa olsun, Laikliğin bugün gerçek anlamıyla tartışmaya açılması, sorgulanması, devletin tarafsızlığını ifade, demokrasiye geçişte çok önemli bir adım olabilir.

Bu programdan sadece birkaç gün sonra, Türkiye'nin en çok izlenen programları arasında yer alan (STAR TV'nin) Tele-Objektif programında, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın konumu, kaldırılıp-kaldırılmayacağı, bu kurumun, halen laikliğe aykırı olup olmadığı tartışılmıştır.

Bu ve buna benzeyen programlar, tartışmalar, günden güne artmakta, gerek yazılı, gerek görüntülü yayın organlarında bugüne kadar (laiklik adına yapılan haksızlıklar) her kesim tarafından dile getirilmektedir. Bu tartışmaların, laikliğin tanımı yapıncaya, devleti, din üzerinden elini çekinceye kadar da süreceği açıktır.

Laikliğin bu derece kaypak bir zemine oturtulduğu ülkemizde, laiklikle ilgili yargı kararlarının, sağlıklı bir temel üzerine bina edilebilmesi ve hukuki çarpıklıklara yer verilmemesi, i laikliğin etraflı bir şekilde araştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Laiklik uygulamasıyla ilgili kararların doğruluğu; belirli bir kültür birikimi ve engin bir bakış açısıyla doğru orantılıdır.

III - SIVAS'TA MEYDANA GELEN OLAYLAR:

1 - OLAY ÖNCESİ HAZIRLIKLAR :

Birkaç yıldan beri Banazda yapılan "Pir Sultan Abdal'ı Anma Şenlikleri" her nâsılsa, 1993 yılında Hükümetin SHP kanadı ve özellikle dönemin Kültür Bakanı D. Fikri Sağlar'ın maddi ve manevi katkılarıyla Sivas'ta yapılması kararlaştırılmıştır. Sivas halkının hassasiyetlerini ve geçmişte meydana gelen olayları hatırlayan aklı selim hemen karşı çıkmış, yerel basın, meydana gelebilecek olaylara dikkat çekmiş ise de bir faydası olmamıştır. (Ek-1, Ek-2)

Ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik terör ve siyasi konumu dikkate alındığında, marksist kökenli, kendilerini bu devletin asıl sahibi gibi gösteren, muhtelif kesimleri bu tür iddialarla payanda olarak kullananlar, hemen şenliklerin Sivas'ta yapıyor olmasından istifadenin yollarını aramaya koyulmuşlardır.

Bu meyanda, yayınlandığı günden bu yana dünyanın muhtelif yörelerinde olaylara ve ölümlere sebep olan, Müslüman Halkın Peygamberine ve Hanımlarına karşı galiz, adi, bayağı ifadeler kullanan Salman Rüşdi'nin Türkiye'deki savunucusu ve özentisi sonucu ona benzemeye çalışan, kendi ifadesiyle Pir Sultan Abdal hakkında bilgi fukarası bir adamı bu şenliğe davet etmenin mantığını bulmak müşküldür. (Ek-3)

Müştekilerin iddialarında yer aldığı gibi, Sivas kurtarılmış bir yer olduğu için, veya belli grupların, dini kesimlerin hakimiyetinin söz konusu olduğu için değil, fakat gerek Alevi yurttaşları ile, gerekse Sünni yurttaşları ile dini hassasiyetleri bakımından bu adamın şenliğe davetinin altında bazı özel maksatları aramak gerekmektedir.

Bu anlamda Sivas Milletvekili Azimet KÖYLÜOĞLU'nun (şenliklerin Sivas'ta düzenlenmesine dair) olay öncesi ifadeleri, ikazları çok önemlidir kanaatindeyiz. Sanki

birileri olayların tirmanacağı, çığırından çıkacağı, sorunları bol olan ülke sorunlarına katkıda bulunacağı bilinciyle ülkemizi çok iyi sahiplenme iddiasıyla 70 Milyonun gözüne baka baka bir kaos ortamına taşımayı planlamıştır. Bunda da başarılı olmuştur. (Ek-4, Ek-5)

Asıl yargılanması gereken; halka rağmen halkçı, devlete rağmen devletçi, gayri insani uygulamalarına rağmen insan hakları savunucusu, yaşadığı toplumla ortak değerlerini kaybetmiş, bütünleşmek istediği ülke sınırları dışındaki toplum ve birimlerle dahi bütünleşememiş, şirretlikle çoğunluğa hükmetmeyi adet haline getirmiş, ülkemizde her sıkıntı ve sorundan faydalanmaktan medet uman, her sorunu çözmeye iddiasıyla kaos ortamı oluşturan, vatandaşlık hak ve ödevlerini dahi yerine getirmeyen, asgari insan haklarına dahi saygılı olamayan bu zihniyet olmalıdır. Bu zihniyet kendi insanını, kendi kurumlarını dahi uluslararası platformlarda ülke menfaatleri aleyhine kullanmaktan ayrı bir zevk almaktadır.

Bütün bir halkı temsilen atanan Vali'nin, belli bir grubun (şenlikleri bütünüyle Alevi kesimin hazırladığı iddiasına katılmıyoruz) hazırladığı bir şenlikte en önde olmasının, tertipleyci olarak bulunmasının, şenlikleri genişletmesinin, devrim şehitleri adına Atatürk'ün ismini de kullanarak, onun ismine sığınarak saygı duruşunda bulunmasının izahını yapmak çok güçtür. Hatta bu zihniyetini öne çıkarıp halkla ilişkilerine yansıtan bir kişinin Sivas İli'ne Vali olarak atanması bile izaha muhtaç bir davranıştır. (Ek-6)

SHP yönetimi yıllarca özlemini çektiği iktidara kavuşmanın vermiş olduğu heyecanla ne yaptığını gayet iyi bilmektedir.

Önce Sivas'a kendi kontenjanından bir Vali atamış, sonra da Sivas halkının ihtiyaç ve talepleri yerine, kendisine oy vermiş bir kesimin ihtiyaç ve taleplerini karşılamaya kendini memur hissetmiştir. Bu meyanda SHP'li Kültür Bakanının maddi, manevi katkılarıyla devlet destekli hale getirilen şenlik, ilk defa bu boyutlarda organize edilmiştir. Her yıl Banaz'da yapılan şenlikler, Bakanlık desteği nedeniyle bilinmeyen maksatlara yönelik Sivas İl Merkezinde düzenlenmiştir. Yine bu yıl bu şenlik sebebiyle adına şenlik yapılan şahsın heykelinin dikilmesi de bir başka dikkat çeken konudur. Adına şenlik yapılan, heykeli dikilen Pir Sultan Abdal'ın tarihi kişiliğine ayrıca değinilecektir.

Asıl önemlisi, Alevi ve Sünniyle kahir ekseriyetinin Müslüman olarak yaşadığı ülkemizde, Müslümanların kutsal değerlerine, Peygamberleri Hz. MUHAMMED (S.A.S) ve mü'minlerin anneleri olan Hanımlarına (**"PEYGAMBER MÜ'MİNLERE CANLARIN- DAN İLERİDİR. O'NUN HANI MLARI DA ONLARIN ANNELERİDİR..."** Kur'an-ı Kerim- Ahzab Suresi 6. Ayet) hakaret eden, yayımlandığı günden beri halkı Müslüman beldelerin tamamında tel'in ve protesto edilen, bir sürü karışıklık ve ölüme sebebiyet veren bir kitabı (Bakanlar Kurulunca yasaklanmasına rağmen)

türkçeye tercüme etmeye soyunan, bir ayağı çukurda, giderayak meşhur olmayı düşleyen bir mizah yazarının bu şenliğe konuşmacı olarak davet edilmesidir.

Davet edilen bu şahıs Pir Sultan Abdal hakkında kendi deyimiyile bilgi fukarasıdır. Şenlikler öncesinde ve sonrasında yapmış olduğu tahrik edici beyanlarına devam etmiş, devletin tarafsız olması gereken Vali'si de bu duruma seyirci değil, destek sağlamıştır. Vali'nin bu şenliğe katılmasını insan hakları ve demokratik-çağdaş-laik söylemlerle açıklayanların, acaba Vali İslami Kesimin bir toplantısına katılıp ilahi okusa ve marş söylese idi veya birlikte namaz kılsa idi ne diyecekleri doğrusu merak konusudur.

Yıllarca dini inançları, etnik yapıları, farklı gelenek ve göreneklere ile birlikte yaşamış Anadolu insanı arasına, çağdaş bazı kavramlarla, kargaşa, fitne tohumu ekenlerin sığındıkları birkaç kavram, kanaatimizce devleti yöneten kadroları da etkilemektedir. Yıllarca özgürlük, barış, insan hakları diyenlerin bu haklara ne kadar dar çerçeve çizdiklerini hemen herkes bilmektedir. Tek parti döneminden kalma çağ dışı tavırlarını devam ettirip, hala tek parti zihniyetiyle, umdelerinin devlet görüşü olduğunu zanneden bu güruh, bugün de laiklik maskesi altında laik, demokrat maskesi altında demokrat olarak, güya laik-demokratik Türkiye Cumhuriyetinin savunucusu olmuşlardır.

Faili meçhul cinayetlere maksatlı olarak Müslümanlardan fail arayan, cenaze törenlerini bahane ederek Müslümanlara, inanç sistemleri olan İslam dinine hakaret eden, laik ve demokrat, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, Alevisiyle-Sünnisiyle Müslüman kesime hiç bir zaman fikir ve inanç hürriyeti tanımayan, laik kesim-müslüman kesim diye toplumu ikiye bölmekten fayda umanlar, başörtüsünün dinin emri olduğunu, fikir ve inanç hürriyeti adı altında Anayasanın kabul ettiği kişi özgürlükleri kapsamında kaldığını bile bile yasaklama alışkanlıklarıyla yasaklar getirenler, toplumda kaos ve kargaşa yaratacak her şeye laiklik-çağdaşlık adı altında sahip çıkanlar, hep onlar olmuştur. Ve aynı zihniyet tabiiki, Pir Sultan Abdal'a da (bu meyanda Şenliklere de) sahip çıkmıştır. Hem de laiklik maskesi altında ve laikliğin öncülerine adına.

Kanaatimizce kötü alışkanlıklarını devam ettirmek isteyen bu gerici-yobaz kesim, Sivas olaylarında da aynı minval üzere hareket etmişlerdir. Toplumun bütün duyarlılığına ve tüm ikazlara rağmen, hiç bir ilave güvenlik önlemine başvurmadan bu şenliği tertip etmişlerdir. Ülkemizin, toplumumuzun bu kadar birikmiş sorunlarına yeni sorunları ilave etmek kıvancına sahip olmuşlardır.

Biz sanık vekilleri olarak olayların başlangıcından bu güne kadar bir tertibin, görev bilinciyle yerine getirilmiş bir tahrik ve açık bir ihanetin belgeselini ne yazık ki izlemiş bulunuyoruz.

Şenliklerin yapıldığı ortamı değerlendirebilmek açısından bir kaç hususu zikretmek gerekmektedir.

-Şenliklerin yapıldığı günlerde ülkemizde siyasi ortam rahat değildir. Güneydoğu bölgesinde devam eden olaylar askeri ve siyasi boyutuyla yoğun biçimde devam etmektedir.

-Olaylardan iki gün önce Sivas'da Kamu-Sen Mensupları tarafından kanunsuz bir yürüyüş tertip edilmiş ve yürüyüş sonrası Ankara'ya eylem için gidilmiştir. (Ek-7)

-Olaylardan bir kaç gün önce Hafik-Zara civarında eşkıya ile sıcak ilişki sağlanması sonrasında özel timden bir kısım güçler buralara görevlendirilmiştir.

-Şenlikler Kültür Bakanlığı, Vali ve Kültür Müdürünün yoğun katkıları ile yapılmaktadır. Bu husus herkesce malumdur.

-Programda olmamasına rağmen Ozanlar Heykeli diye bir heykel yaptırılmış ve ne hikmetse olaydan bir gün önce gece yarısında gizlice kaidesine konulmuştur. v.s. (Ek-8)

-Şenliklere az bir zaman kala Aziz Nesin'in katılacağı duyurulmuştur.

- Bir gün öncesinde Atatürk ismine sığınan, gerçek düşünceleri farklı, maksatlı olan şahısların Valiyi ve mizah yazarı Nesin'i de aralarına alıp devrim şehitleri adına saygı duruşunda bulunmaları, Nesin'in TGRT ile yaptığı söyleşideki, saldırgan, adi-bayağı, hakaretamiz üslubu TV'den yayınlanınca 2 Temmuz 1993'de meydana gelecek olayların alt yapısı hazırlanmıştır.

Saygı duruşu olayı "**TBMM Sivas Olayları Araştırma Komisyonu Raporu**"nun 12 sayfasında aynen şu şekilde tesbit olunmuştur:

"Şenliklerinin başlangıcında Kültür Merkezinde yapılan panelde "Devrimciler Ölmez" sloganının atıldığı, Devrim şehitleri anısına yapılan saygı duruşuna Valinin de iştirak ettiği iddiasıyla karşılaşmış ancak, her ne kadar Vali "Atatürk'ün anısına saygı duruşunda" bulunduğunu ifade etmiş ise de video çekimleri izlendiğinde saygı duruşu anonsunda Atatürk isminin geçmediği kesin bir şekilde tesbit edilmiştir."

Aşağıda TV'de yayınlanan Röpörtajdan bir kısmı nakledilmektedir;

"Öyle saldırmak, öldürerek, hırlayarak filan değil, uygar insanca, uygarlığın gereklerini yerine getirir" diyerek kendisine karşı Müslümanların oluşturduğu-gösterdiği tepkiye atıfta bulunmuştur.

Kendisine, yaptığı hareketin ve söylediği sözlerin Müslümanlara Hakaret oluşturduğu söylenince de;

"Böyle hart diye saldırmazlar" (Oysa kendisi inançlara saygılı olduğunu söylüyor ve devamla) **"Öyle saldırmak yok, öyle şey gibi uyuz, kuduz, sırtlan gibi höt diye..."**

Tercüme edip yayınladığı kitapta, Mü'minlerin Anneleri olan Peygamberin eşlerine saldırıldığı, Peygamberin Müslümanlar için canlarından ileri olduğu söylenince:

-**"Ben Mü'min de değilim, anam da değil benim"** diyerek vurdum duymazlığını galiz, kaba beyanlarını devam ettirmiştir.

Tepki gösterilecek sözler söylediğini biliyor olmalı ki, Müslümanların tepki göstermelerinin normal olduğunu ve haklı olduklarını teşbit ederek:

-**"Duyarlılık öldürmek değildir, öyle bir şey, bitti, yumrukta değildir, vurmakta değildir, tepki göstermeye hakları var, göstersizler"** demektedir.

Devamla,

-**"Hiç bir söz yoktur ki, kimin sözü olursa olsun bin yıl geçerliliğini korusun"**

-**"Ama bu Allah'ın sözü;"** denilince de:

-**"Allah-u Teala sizin Allahınız, benim Allahu Tealam yok, Allahu Tealanın bu sözlerine ben inanmıyorum. Çünkü bunlara inanmam için aklımı kaybetmem lazımdır"** diyerek saldırılarını, aymazlığını, basitliğini ve kışkırtıcılığını en düşük şekilde göstermeye devam etmiştir.

Bütün bunları şenliklerin başladığı gün Sivas'daki ortamın, gerginliğin, boyutlarını iyi anlaşılсын diye zikrettik.

2 - OLAYLAR :

Olaylar, toplanan deliller ışığında değerlendirildiğinde, 2 Temmuz 1993 günü Cuma Namazında başlamamıştır. Daha önceden, içten içe gelişen tepkiler Cuma Namazından sonra ortaya çıkmıştır. Cuma Namazından sonra Amerikanın Azerbaycan, Bosna konusundaki politikaları ve PKK terör örgütünün yurt içinde yaptığı eylemlerini kınayan bir gösteri yapıldığı açıktır. Bu gösterinin; Amerikanın Azerbaycan ve Bosna politikası ile PKK aleyhinde bir gösteri olduğu, yine bu gösteri sırasında taşınan **BİRLEŞMİŞ MİLLETLER TERÖR ÖRGÜTÜ, DÜNYADA ABD-TÜRKİYEDE PKK**, şeklindeki pankartlardan bellidir.

Bu gösterinin iddia edildiği gibi laik Cumhuriyet aleyhine bir kalkışma olduğunu söylemek, olayı belli maksatlarla saptırıp, başka amaçlara yöneltmektir. Bunun da açıkça, lafı eğip büzerek, yalan söylemeyle eşdeğer olduğu açıktır. Eğer gerçek ortaya çıkacaksa ve eğer adalet tesis olunacak ise olayı yorum yapmadan olduğu gibi anlatmak ve kabul etmek gerekmektedir.

Cuma Namazı sırasında Buruciye Medresesinde, bir müştekiye göre **Yılmaz Güney'in "UMUT" adlı oyunu**, Dernek Başkanına göre de **"bir orta oyunu"** oynanmaktadır. Duvarlarda Che-Guevera'nın, Marks'ın, Lenin'in resimleri vardır. Tarihi bir mekanda, yanındaki Camide Cuma Namazı kılınmasına rağmen davul çalınmaktadır. Bu durumundan rahatsız olan halkın ikazı, polislin de devreye girmesiyle medresenin kapısı kapatılıp davul çalınması engellenmiştir. Video kasetlerden de izlendiğinde; yapılan röportajlarda halkın tedirgin bir vaziyette, yapılan faaliyetlerin Sivas'a yakışmadığı, sonunun hayırlı olması için dualar edildiği görülmektedir.

Gösteride gerek Aziz Nesin ve gerekse başka hiçbir konu sözkonusu değildir. Sadece Amerika ve PKK aleyhine yapılmış bir gösteridir. Fakat gösteriden sonra kalabalık çok az sayıda olmasına rağmen dağıtılmamış ve yürümeye başlamıştır. Kültür Merkezi ve Vilayet önüne gidip gelinmiş ve saatlerce devam etmiştir. Kalabalık dağıtılmamış bizzat Emniyet Müdürü ve Valinin deyimiyle toplu halde bulunmaları sağlanarak başka mahallelere dağılıp taşkınlık yapmaları önlenmiştir. Kalabalık, Kültür Merkezi önüne ikinci defa geldiğinde Kültür Merkezinde bulunan şahıslar tarafından taşıyağmuruna tutulmuş ve karşılıklı tartışma böylece başlamıştır.

Bu husus Sivas Cumhuriyet Savcılığının 3.7.1993 tarihli **"Olay Yeri Keşif Tutanağı"** nda şu ifadelerle tesbit edilmiştir; **"Kırılan camların önünün bina içinde bulunan sökülen kapı kanatları diğer malzemelerle kapatılıp barikat kurulduğu, bu barikat önünde bina içinde dışarıdan toplatılıp getirilip yüzlerce taş ile inşaat malzemelerinin kırılması ile oluşturulmuş, ayrıca kürek, tırmık, süpürge sapları ile meydana getirilmiş 100'e yakın sopa olduğu Balkona açılan üst kısımda yine çok miktarda depo edilmiş taş ve sopalara mevcut edildiği görülmüştür"**

Bu esnada yaralananlar olmuş ve kalabalık dağıtılmak istenmiş, hatta dağıtılmasına rağmen tekrar bir araya gelmeleri engellenmemiştir. Ozanlar Heykeli denen Pir Sultan Abdal heykeline saldıran kalabalığı teskin etmek için, Valinin emriyle heykel sökülmüş ve ne yazık ki, göstericilerin arasından geçirilerek tahrik unsuru olarak kullanılmıştır.

Saatler süren bu yürüyüşte bağırılan sloganlar ve gösterilen tepki; dosyadaki deliller değerlendirildiğinde Aziz Nesin'e ve Valiye yönelik olduğu görülecektir. Valiye yönelik bu tepkinin sebebi de Vali olmanın gerektirdiği sorumlulukla, bu şenliğin tertibine izin vermeyi bağdaştıramadıklarındandır. Vali, gerekli güvenlik önlemlerini almamış, korumakla görevli olduğu Aziz Nesin'in dahi Sivas dışında olup olmadığı hususunda bilgi sahibi olamamıştır.

Vali, yürüyüş Vilayetin önünde devam ettiğinde, hatırı sayılır sayıda emniyet kuvvetini kendi korumasına tahsis etmiştir. Böyle olunca geriye kalan emniyet güçleri arasında bir koordine eksikliği ortaya çıkmış ve olaylara müdahale edilememiştir. İlerleyen saatlerde kalabalık daha da artmış ve otele yönelmiştir. Otelin önünde barikat kurmayı düşünen yetkililer kalabalığı dağıtmayı bir türlü düşünmemişler ve çok büyük bir basiretsizlik örneği sergilemişlerdir.

Bu husus basında çıkan haberlerde telsiz görüşmesi çözümüyle de açıkça belgelenmiştir. Şöyle ki: Görevli Albayın:

-“**Olay Devam ediyor ne yapalım**” mesajına karşılık, Üst makam,

-“**Durum ne?**” diye sorduktan sonra, Albayın,

-“**Saldırıyorlar, binayı taşıyorlar**” demesi üzerine, üst makam,

-“**İZLEYİN, MÜDAHALE ETMEYİN**” talimatını vermiştir. (Gerçek Dergisi-10.Temmuz.1993 tarihli Nüshası)

İlerleyen saatlerde üstüste konulan bazı müştekilere ait iki arabanın dökülen benzinlerin bilinmeyen şahıslarca (Kamu tanıklarının muhtelif sanıklara isnadları çelişkilidir ve otoların kim tarafından yakıldığı şüphelidir) yakılmasından sonra, rüzgarın da etkisiyle, kesif bir dumanın camları kırık olan otelin pencerelerinden nüfuz etmesi sonucu 34 kişi karbon monoksit zehirlenmesi sonucu, ikisi otelde olmak üzere (Ahmet Alan-Ahmet Öztürk), birisi de (Hakan Türkgil) sokak arasında, dükkanının önünde kurşunla vurularak ölmüştür. Bu husus Emniyet Müdürü tarafından tabii bir afet olarak değerlendirilmiştir. Devam edegelen süreçte müşteki tanıkların ifadelerine göre de kendilerine yönelik bir kasdın olmadığı, otele rahatça girip çıkmaları sebebiyle açıkça ifade olunmuştur.

Emniyet Müdürü Doğukan Öner tarafından Otel içerisinde on kişi ile birlikte görevlendirilen **Kamu Tanığı Trafik Şube Müdürü İzzet KARADAĞ** (Duruşma tutanağı Sh-479) ifadesinde; “**Otelin girişindeki eşyaları tahrip ediyorlardı. Onları dışarı**

attık. Zaten otelin üstüne yukarı girmeye niyetleri yoktu. Öyle bir durum olmadı. Daha doğrusu otelin alt katında bulunan eşyalarını tahrip için giriyorlardı. Biz de bunları dışarı atıyorduk.” demektedir.

Kamu Tanığı Erol CÖL (Duruşma tutanağı sh.431) ifadesinde; “Aradaki benzin de ateş almaya başladı. Rüzgarın etkisiyle yükselen alevler otele sirayet etti. Otelin penceresinden içeri alevler girmeye başladı. Otelin içindeki eşyalar yanmaya başladı. Daha sonra dumanların etkisiyle otuzun üzerinde vatandaş dumandan boğularak ölmüştür.... yangın çıktığı zaman otelin önündeydim. Giriş katında herhangi bir yangın çıktığını görmedim. Yalnız bez parçaları, asma kata atılan bezlerle yangın çıkmış ise de orada bulunan görevli arkadaşlar tarafından söndürüldü” demektedir.

Yine **Kamu Tanığı Saban YILMAZ** (duruşma tutanağı Sh.449) ifadesinde:

“Arabalar yandıktan sonra otel yandı, yani arabaların yanmasından mütevelit otel yandı” demektedir. Tanık Ekrem NALCI'nın ifadesi de aynı mahiyettedir.

Kamu tanığı olup olay sırasında Aziz Nesin'in koruması olarak otelde bulunan **Mehmet KIRBAKAN** (Duruşma tutanağı Sh.533) ifadesinde “dışarıda arabalar yanmış, tutuşmuş, tekerleklerin is dumanı otelin içerisini tamamıyla sardı, nefes alma durumumuz güçleşti... biz otelin yandığını görmedik, ama arabanın yandığını, tekerlerin dumanından hissettim, ben içerde olduğum için alevleri görmiyordum, otelin camları kırık olduğu için duman çok hızlı bir şekilde rüzgarın etkisiyle yan taraftan içeri doğru duman girmeye başladı, ısınma olmadı.” demektedir.

Olaylar daha bu aşamaya gelmeden Turizm Müdürü ve otel sahibinin otelde bulunanları tahliye etme talepleri sonuçsuz kalmış, (kendilerini ne zannediyorlar ise) Mahalli İdareden, İlin yetkililerinden yardım istemek yerine direkt Ankara'dan taleplerde bulunarak almış oldukları taahhütlere istinaden inad ederek, otel tahliye edilmemiştir.

Kamu tanığı Emniyet Müdürü Doğan ÖNER (Duruşma Tutanağı sh.398); “Otele İl Turizm Müdür Yardımcısı, otel müsteciri, Vali Yardımcısı Şahin Bey'in talimatı ile otelin tahliyesi için gidiyorlar. Tahliye edilmesini istemek için gidiyorlar. Kendileriyle konuşuyorlar. Oteldekiler; ‘biz bu hususu kendi aramızda bir komisyon kuracağız, daha sonra söyleyeceğiz’ diyorlar. Hatta buna dair tutanak da var. Komisyonun kurulması kararının bildirilmesi için otel müsteciri tekrar gidiyor, bilgi verin bize diyor. ‘Biz Vali bey’le görüşmeye gideceğiz, bilgi veririz’ diyorlar. İlk gidiş saati 14.30’dur.” demektedir.

Ayrıca **Vali Ahmet KARABİLGİN**; 18.7.1993 günlü Milliyet Gazetesinde “Könlükleri kent dışına çıkarmak için hemen bir şirketten iki otobüs sağladık ve ote-

lin önüne gönderdik. Oteldeki konuklar Turizm Müdürünün ısrarına rağmen kenti terketmemişler.” demektedir.

Eğer otel tahliye edilseydi bu sonucun meydana geleceğini düşünmek imkansızdır. Olaylar devam ederken bile otele girilip çıkıldığını müşteki tanıklar bizzat ifade etmişlerdir.

Müşteki tanık Kamber ÇAKIR: (Duruşma Tutanağı Sh.84) **“Biz saat 16.30’a kadar oteli boşaltırdık, fakat devlete çok güvendik”** demektedir.

Yaklaşık 7,5 saat dağıtılmayan kalabalık, her ne hikmetse her şey olup bittikten sonra 10 dakika gibi kısa bir süre içerisinde dağıtılmıştır. Basiretsizliklerine, beceriksizliklerine, ihmallerine cevap bulamayan yetkili ve görevliler bu kez olaydan sonra, olayın sorumlusu olarak gösterebilecekleri insan avına çıkmışlardır. Bunu fırsat bilen bazı kesimler ise, muhbirlik yaparak sıradan, ilgisiz bir sürü insanın sanık olarak alınmasını sağlamışlardır. **Aydınlık gazetesi, Alibaba mahallesinde kurulan kara tahta bu fonksiyonu üstlenmiştir.** (Bu konuyla ilgili olay sonrasında yayınlanan Aydınlık Gazetesinin 5,6,7,8, Temmuz 1993 tarihli nüshaları ekte sunulmuştur.)

Örneklerinde olduğu gibi bu olayda hayatını kaybedenlerin cenaze törenleri de, laikliği kendilerine maske olarak kullanıp yeni bir insan tipi oluşturma gayretindeki kesimlerce, inanan insanların inanç manzumesi olarak kabul edilmesi gereken Şeriate - İslama saldırı, hakaret boyutlarına varmıştır. Bilindiği gibi, bu cenaze merasimlerinde göstericiler Camileri taşlamış ve Ezanı yuhalamışlardır.

Netice İtibarıyla olaylar; Aziz Nesin’e ve (olumsuz hareketleri ve yanlı olarak marjinal kesimleri destekleyen) Vali’ye yönelen toplumsal bir tepki iken, yönetenlerin basiretsiz, tavizkar tutumları ve ihmalleri sonucunda bu boyutlara ulaşmıştır.

Kollektif hareketlerin örneklerini, acı sonuçlarını geçmişte hep yaşadık. Kendiliğinden gelişen, amaç birliği olmayan, toplumun muhtelif kesimlerinden katılımın olduğu, nerede başlayıp nerede duracağını kestirmenin zor olduğu kollektif hareketler, çağımızda Ceza Hukukunun ciddi bir sorunudur. Çünkü kollektif-toplumsal hareketlerde iradeyi etkileyen unsurlar vardır. Çağdaş hukuk sistemlerinde bu hususlar tartışılmaktadır. Toplumsal hareketler konusundaki tartışmaları Savunmamızın ilerleyen aşamalarında ayrı bir başlık altında inceliyeceğiz.

Sivas olayları da, çok tipik bir toplumsal tepki hareketi olarak değerlendirilmelidir. Yoksa, medyada bazı mahfillerce belirtildiği ve bir talihsizlik eseri olarak kabul ettiğimiz Esas Hakkındaki Mütalaa’ya da yansdığı gibi, devlete yönelik bir hareket söz konusu değildir. Aynı olay Erzurum’da değişik bir şekilde zuhur etmiş, fakat basiretli idareciler sayesinde fazla büyümeden önlenmiştir. Olayı Şeriatçı Kalkışma olarak tavsif eden müdahil taraf, ne yazık ki olayı çarpıtıp kendilerince bazı gayeler doğrultusunda istifade etmeye çalışmışlardır. Olay sonrasında ve duruşmalarda ifade ve-

ren Kamu Tanıkları, olayın kendiliğinden meydana geldiğini, devlete, Anayasal Kurumlara ve laik Cumhuriyete yönelik bir hareket olmadığını, Aziz Nesine ve şenlik sebebiyle tavırlarından dolayı dönemin Valisine yönelik bir tepki olduğunu açıkça beyan etmişlerdir.

Olaylar öncesi şenliklerin yapıldığı Buruciye Medresesinde olayın mağdurlarının devlet ve millete düşman eşkiyanın posterlerini sergilemeleri, devlete yönelik bir kalkışma olarak nitelenmez iken, Sivas Halkının Türk Bayrakları ve Türk askerini övücü sloganlarla kendine düşman olanları tel'in etmesinin şeriatçı bir kalkışma olarak vasıflandırılması abestir.

Önemine binaen bu hususta kamu tanıklarının ifadelerine bir göz atarsak:

Kamu Tanığı Rahim ÇALIŞKAN: (Kendisi olaylar sırasında Emniyet Müdür Yardımcısıdır) Sivas Cumhuriyet Savcılığındaki ifadesinde; **“...Bu hadiseleri çıkaran kişilerin asıl hedefi Aziz Nesin ve Vali'dir.... Topluğun kesinlikle Anayasaya, Meclise, hükümete ve düzene yönelik bir istek ve arzuları mevcut değildir.....Cumhuriyetin Temel ilkelerine yönelik hiç bir isteklerini görmedim”** demiştir.

16.7.1993 tarihli D.G.M. Cumhuriyet Savcılığınca tesbit olunan ifadesinde de; **“Şeytan Ayetleri isimli kitabı Aziz Nesin'in Türkiye'de mensubu olduğu gazetesini aracılığıyla yayımlamak istemesi ve bunun basında çıkması, yaptığı konuşmalarda Türk milletinin % 60'ı aptaldır diyerek söylemesi, Müslüman Vatandaşlar üzerinde olumsuz etki yarattı. Birinci gün Vali ile Aziz Nesinin, karşılıklı olarak nezaketen birbirlerini övmeleri halk arasında duyulunca, halk Vali'yi, Aziz Nesini Sivas'a davet eden kişi olduğu kanaatine vararak onları Vali ve Aziz Nesine tepki göstermeye sevk etmiş olup bu olaylar halkın Valiye ve Aziz Nesine olan tepkilerini dile getirmeye, kamu oyuna duyurmaya yönelik ... Ben hadise günü emrimdeki ekiplerle 7 saat süren bu olaylarda, olayları net bir gözle izleyen kişi olarak topluluğun kesinlikle, Anayasaya, meclise, Hükümete, Düzene yönelik bir istek ve arzuları mevcut değildir.”** diyerek olayın organize olmadığını, halkın isteğinin rejime, Anayasaya ve Anayasal Kuruluşlara yönelik olmadığını açıkça belirtmiştir. Duruşmadaki ifadesinde ise (Duruşma Tutanağı Sh.413) bu hususları teyit etmiştir.

Kamu Tanığı Sami ECE, yine Cumhuriyet Savcılığındaki ifadesinde; **“Hadiseler Aziz Nesin ve Vali'yi protestodur... Şeriatla ilgili sloganlar atıldı ise de bu sloganları atan sesler zayıftı.”** demiştir. Duruşmadaki ifadesinde ise (Duruşma tutanağı Sh.416); **“...laikliğe, cumhuriyet aleyhine herhangi bir slogan duymadım. Herhangi bir örgüt adı kullanılmış değildir.”** demektedir.

Kamu Tanığı Terörle Mücadele Şube Müdürü Ali ÇİLEK, Cumhuriyet Savcılığındaki ifadesinde; **“Topluluğun iki amacı vardı. Biri Aziz Nesin di, ikincisi de Vali'dir... Her ne kadar şeriatla ilgili sloganlar atılmış ise de bunun amacı Aziz Nesinin konuşmalarına ve davranışlarına tepkidir.”** demektedir. Duruşmadaki ifadesin-

de ise (Duruşma Tutanağı Sh.423); “Olayın esas özü Aziz Nesin’e tepki, Aziz Nesini davet ettiği için Vali Beye tepki ve ondan sonrası halk hareketidir. Herhangi bir örgüt arkasında yoktur..... BU HERKESİN KATILABİLECEĞİ BİR OLAYDIR.” demektedir.

Kamu Tanığı Yılmaz DEMİRAL, 16.7.1993 tarihli D.G.M. Savcısı tarafından alınan ifadesinde; “Salman Rüşdi'nin Şeytan Ayetleri kitabını bir gazetede basacağını, dinsiz olduğunu söylemesi karşısında, Sivas'ın dinine bağlı halkı üzerinde olumsuz etki yarattı. Her ne kadar Aziz Nesini tertip komitesi davet etmiş ise de, Sivas Halkında Aziz Nesini davet edenin Vali olduğu yönünde bir intiba uyandırdığı hadise günü Sivas'a gelen ve etkinliklere katılan Aziz Nesin'i Sivas'a davet ettiği zannedilen Vali'yi protesto için Sivas Halkı kanunsuz olarak bir yürüyüş yapmışlardır. ... Ben olayların yatışması için en ön safta yer alan bir görevli olarak şahadetim, bu kanunsuz yürüyüşü yapan kişilerin amacı Aziz Nesine ve Vali'ye yöneliktir. 7 saat boyunca olayların içerisinde kaldım, topluluğun Anayasa, Anayasal Kuruluşlara, Hükümete, Düzene, hatta biz polisler için yönelik bir eylemlerini gözlemedim. ...Cumhuriyetin Temel İlkelerine yönelik hiç bir isteklerini görmedim, olay Sivas'a gelmiş bulunan Aziz Nesine yöneliktir.” demektedir.

Yine ne talihsizliktir ki, Sivas'ta devleti, laikliği koruyorum diye olayları Şeriatçı Kalkışma olarak tavsif edenler, yine devleti ve laikliği korumak adına devletin itibarını, Mahkemesini, yabancı kuruluşlara şikayet etme, yabancı ülkelerin baskı yapmalarını isteme aşamasına getirmişlerdir.

(Bu konunun en çarpıcı örneği Mahkemenin bilgisi dahilindedir ve Savunmamızın ilerleyen bölümlerinde “Medyanın Yargıya Baskısı” başlığı ile işlenmiştir.)

Sivas'ta ne yapılmak isteniyor

Son günlerde Sivas'ta başboshluk, vurdumduymazlıkların yanı sıra sanki eytem kenti gibi iki gündür bildiriler dağıtılıyor; birileri tarafından bir şeyler yapılmak isteniyor havası esiyor.

Bu günlerde Sivas'ta meydana gelen olaylar, davranışlar ve tutumlar ister istemez halkın kafasında soru işaretleri oluşturmuyor. Bu soruların ve işaretlerin cevabı aramıyor.

Hürriyetçi / Haber Merkezi
Sivas'ta son günlerde meydana gelen olaylar, davranışlar ve tutumlar halkın kafasında soru işaretleri oluşturmuyor. Bu soruların ve işaretlerin cevabı aramıyor.

Gece heykeline, gündüz açıklaması

Bu anıt "Özanlar Anıtı"

Özanlar Anıtı'nın gece heykeli olarak açıklama yapan Hürriyetçi / Haber Merkezi, "Özanlar Anıtı" programına ilişkin olarak açıklama yaptı. Programda, "Özanlar Anıtı" hakkında açıklama yapıldı.

Özanlar Anıtı'nın gece heykeli olarak açıklama yapan Hürriyetçi / Haber Merkezi, "Özanlar Anıtı" programına ilişkin olarak açıklama yaptı. Programda, "Özanlar Anıtı" hakkında açıklama yapıldı.

FK-1 Hürdoğan, 1 Temmuz 1993

VOR?

bulgün tezpahlantımk
istimni karanlık ayıms
za çanak ni tutulıyır?
Yoksa gormezlikten ni
pelmıyır?

İsmi, Sivas ta değizik
3- hıttırdem polenı mızın
kını vırmıyır. İsmi wıl
kını arıssındır gıyıtı.

İsmi arıta Tır

YIL 1 Sayı 274 Eylül 2000 TL

HEPİTİPÖÖSİN

2 Temmuz 1997 Cuma

Azerbaycan'daki Mos

Azerbaycan'ın bağımsızlık ve özgürlüğe kavuşmasını içine sindiremeyen Moskova, 72 yıl önce olduğu gibi kendi yanlısı komünistlerle, Azerbaycan halkı tarafından seçilmiş Cumhurbaşkanı Elçibeği devre dışı bırakmak istiyor.

Rusların gizli mesisi üzerine kanlığı, dün yerek eldeki bu belgeyi De

Basın, milletin müsterek sesidir

YIL: 1 Sayı: 273 Fiyatı: 2000 TL

1 Temmuz 1993

SIVASLI DİKKATLİ OL TAHRİKLERE KAPILMA!

Hürdoğan / Haber Merkezi

Son günlerde devlete ve hükümete karşı yapılan eylemler, tüm baskıların ilk günler Sivas'ı merkez olarak seçmeyi planladıklarıdır.

Bu günün Sivas'ta ilk adımını atmışlardır. İlk adımın her tarafı bir yığın gericiliklere kapılmama, gericiliklerin ve bütünlüğünün, başına ya yönelik hareketle bulunmak isteyenlere prim vermeyelidir.

4. Pir Sultan Abdal Kültür Etkinlikleri bugün

Hürdoğan / Haber Merkezi

Sivas'ın yetiştirdiği ünlü ozanlardan Pir Sultan Abdal'ın anısını düzenlenen Kültür Etkinliklerine bugün başlanıyor.

Pir Sultan Abdal Kültür

ile birlikte Kültür Bakanlığının katkılarıyla düzenlenen etkinlikler bugün Arif Sağ'ın Kültür Merkezi'nde vereceği konserle başlayacak.

Sağlık

Numune, DDD, Göğüs ve Doğumevi hastanelerinde öğrenci-hemşire, öğrenci-ebe olanların kirazsalama gönderilmesi tepki ve karışıklık oluşturdu. Özellikle Numune Hastanesi'nden 43 hemşire ve 10 sağlık personelinin kövrelere gönderilmesi çeşitli serivislerin kapanacağı sözlerini ortaya çıkardı.

Hürdoğan / Haber Merkezi

Geçtiğimiz yıl ilk kez uygulanan öğrenci ebe ve hemşirelerin Vali

lik tarafından kirazsalama da görevlendirilmesi bu yıl da kargaşa ve çirkinliğe başladı.

Vali Karabılgın, sağlık personelinin kirazsalama gitmesinde

Atatürk Anıtına gelenek konulması ve saygı duruşundan sonra dernek başkanı Muratza Demir, Sivas valisi

Devamı sayfa 7'de

Aziz Nesin, aptallıkta ndirim yaptı!

Türk milletinin yüzde 90 daha sonra yüzde 70 aptal olduğunu belirten yazar Aziz Nesin, dün İstanbul'da Pir Sultan Abdal kullamalarında yaptığı konuşmada yüzde 60'ın aptal, tamamının ise komünist olduğunu belirtti.

Aziz Nesin, "Türk milletinin yüzde 90'u aptaldir, yüzde 70'i de komünisttir" dedi. Nesin, "Türk milletinin yüzde 60'ı aptal, tamamının ise komünisttir" dedi. Nesin, "Türk milletinin yüzde 90'u aptaldir, yüzde 70'i de komünisttir" dedi. Nesin, "Türk milletinin yüzde 60'ı aptal, tamamının ise komünisttir" dedi.

Edinilen bilgilere göre, Nesin, "Türk milletinin yüzde 90'u aptaldir, yüzde 70'i de komünisttir" dedi. Nesin, "Türk milletinin yüzde 60'ı aptal, tamamının ise komünisttir" dedi.

Konuşurken Pir Sultan Abdal hakkında pek çok bilgi aktardığı Nesin, "Türk milletinin yüzde 90'u aptaldir, yüzde 70'i de komünisttir" dedi. Nesin, "Türk milletinin yüzde 60'ı aptal, tamamının ise komünisttir" dedi.

Abdal, yüzde atını, gözü değil. Yani Türk milletinin yüzde atını gözü değil. Yani Türk milletinin yüzde atını gözü değil. Yani Türk milletinin yüzde atını gözü değil.

Daha sonra Atatürk propagandası amaçlı kullandığı bir söz çeken Aziz Nesin, "Pir Sultan Abdal ile atını değil sana! propagandası yapıyorlar. Abdal, Atatürk propagandası yapıyorlar. Abdal, Atatürk propagandası yapıyorlar. Abdal, Atatürk propagandası yapıyorlar."

Devlet Kayla 707

Bu HAN 60'ın 1993'te Türk halkının yüzde 90'unun aptal olduğunu söyledi. Aziz Nesin bu görüşünü yüzde 70'e düşürdü. Nesin, bu kez de Türk halkının komünist olduğunu söyledi.

Pir Sultan Abdal etkinlikleri başladı

Hürdoğan - HAN 60'ın 1993'te Türk halkının yüzde 90'unun aptal olduğunu söyledi. Aziz Nesin bu görüşünü yüzde 70'e düşürdü. Nesin, bu kez de Türk halkının komünist olduğunu söyledi.

Devlet Kayla 707

Devlet Kayla 707

Pir Sultan Abdal etkinlikleri başladı. Aziz Nesin, "Türk milletinin yüzde 90'u aptaldir, yüzde 70'i de komünisttir" dedi. Nesin, "Türk milletinin yüzde 60'ı aptal, tamamının ise komünisttir" dedi.

Devlet Kayla 707

Devlet Kayla 707

Pir Sultan İhtikâmlerinin Açılışında Konuşan Aziz Nesin «Dinsizlik» Propagandası Yaptı

«Müslüman Mahallesi Salyangoz Sattılar»

Aziz Nesin «Bin Yıl Önce Yazılan Kur'an'ın Nesine İnanayım» Dedi

Selâh HAKSÖZÜ
Geleneksel Pir Sultan Abdal Kültür ve Edebiyatı «Bin Yıl Kültür Merkezi» ile bir araya gelerek, İstanbul'da bulunan Topkapı Sarayı'nda Pir Sultan Abdal Kültür Merkezi'nde düzenlenen toplantıda konuşan Aziz Nesin, «Bin Yıl Önce Yazılan Kur'an'ın Nesine İnanayım» dedi.

«Bin Yıl Önce Yazılan Kur'an'ın Nesine İnanayım» dedi.

«Bin Yıl Önce Yazılan Kur'an'ın Nesine İnanayım» dedi.

«Bin Yıl Önce Yazılan Kur'an'ın Nesine İnanayım» dedi.

«Bin Yıl Önce Yazılan Kur'an'ın Nesine İnanayım» dedi.

«Bin Yıl Önce Yazılan Kur'an'ın Nesine İnanayım» dedi.

«Bin Yıl Önce Yazılan Kur'an'ın Nesine İnanayım» dedi.

«Bin Yıl Önce Yazılan Kur'an'ın Nesine İnanayım» dedi.

TALAY KÜLTÜR MERKEZİNİN ÜNÜNE KOKULAN ANITIN OZANLAR ANITI OLDUĞUNU SÖYLEYEN AZİZ NESİNİN KARAR ALDINIZ?

Selâh HAKSÖZÜ
Geleneksel Pir Sultan Abdal Kültür Merkezi'nde düzenlenen toplantıda konuşan Aziz Nesin, «Bin Yıl Önce Yazılan Kur'an'ın Nesine İnanayım» dedi.

Selâh HAKSÖZÜ
Geleneksel Pir Sultan Abdal Kültür Merkezi'nde düzenlenen toplantıda konuşan Aziz Nesin, «Bin Yıl Önce Yazılan Kur'an'ın Nesine İnanayım» dedi.

Selâh HAKSÖZÜ
Geleneksel Pir Sultan Abdal Kültür Merkezi'nde düzenlenen toplantıda konuşan Aziz Nesin, «Bin Yıl Önce Yazılan Kur'an'ın Nesine İnanayım» dedi.

Selâh HAKSÖZÜ
Geleneksel Pir Sultan Abdal Kültür Merkezi'nde düzenlenen toplantıda konuşan Aziz Nesin, «Bin Yıl Önce Yazılan Kur'an'ın Nesine İnanayım» dedi.

Selâh HAKSÖZÜ
Geleneksel Pir Sultan Abdal Kültür Merkezi'nde düzenlenen toplantıda konuşan Aziz Nesin, «Bin Yıl Önce Yazılan Kur'an'ın Nesine İnanayım» dedi.

Selâh HAKSÖZÜ
Geleneksel Pir Sultan Abdal Kültür Merkezi'nde düzenlenen toplantıda konuşan Aziz Nesin, «Bin Yıl Önce Yazılan Kur'an'ın Nesine İnanayım» dedi.

Selâh HAKSÖZÜ
Geleneksel Pir Sultan Abdal Kültür Merkezi'nde düzenlenen toplantıda konuşan Aziz Nesin, «Bin Yıl Önce Yazılan Kur'an'ın Nesine İnanayım» dedi.

BELEDİTE
E. MİLYARLIK
ARAC
ALACAK

Selâh HAKSÖZÜ
Geleneksel Pir Sultan Abdal Kültür Merkezi'nde düzenlenen toplantıda konuşan Aziz Nesin, «Bin Yıl Önce Yazılan Kur'an'ın Nesine İnanayım» dedi.

Emel Kayaolmuş

2 Temmuz 1993

YIL 4 SAYI 610 1030

Aziz
Nesin
için
Bildiri

Selâh HAKSÖZÜ
Geleneksel Pir Sultan Abdal Kültür Merkezi'nde düzenlenen toplantıda konuşan Aziz Nesin, «Bin Yıl Önce Yazılan Kur'an'ın Nesine İnanayım» dedi.

Hakikat

• HALKIN GÖZÜ • HALKIN KULACI • HALKIN DİLİ

Türk milletine salaşmayı adet haline getiren Aziz Nesin'i Sivas'a kim; ne amaçla getirdi..?

Müslüman Mahallesi'nde salyangoz satılıyor..!

EK-5 Bizim Sivas, 3 Temmuz 1993

1993 yılında Türkiye'de tutulabilecek amacıyla Türk milletine salyangoz satılmaya başlandı. Aziz Nesin, Piri Sultan Abdal kültürel etkinlikleri bu anlamda Sivas'a getirdi. Piri Sultan Abdal'ı tanımadığını söyleyen Aziz Nesin Sivas'a başka bir amaçla mı geldi? Düni düzenlenen bir panelde Vali Karabılgın'den sonra kendisine konuşma hakkı verilen Aziz Nesin, Piri Sultan Abdal kültürel etkinliklerine katılmaktan ziyade kendisinin başka bir amaç taşıdığını konuştuğu saçma sapan cümlelerle açığa vurdu. Şeytan Ayetleri kitabının gazetesinde yayınının durdurulmasıyla, Nesin çareyi insanlara ve maneviyata külfetmekte arıyor.

İZMİR MERKEZİ

Dünya'nın En Büyük Akademi Kuruldu. Aziz Nesin'in yazdığı kitaplar, yazdığı şiirler, yazdığı romanlar Aziz Nesin'in eserleri. Aziz Nesin'in eserleri, Aziz Nesin'in eserleri. Aziz Nesin'in eserleri, Aziz Nesin'in eserleri.

Yeni bir panel düzenlendi. Aziz Nesin'in eserleri, Aziz Nesin'in eserleri. Aziz Nesin'in eserleri, Aziz Nesin'in eserleri.

Yeni bir panel düzenlendi. Aziz Nesin'in eserleri, Aziz Nesin'in eserleri. Aziz Nesin'in eserleri, Aziz Nesin'in eserleri.

Yeni bir panel düzenlendi. Aziz Nesin'in eserleri, Aziz Nesin'in eserleri. Aziz Nesin'in eserleri, Aziz Nesin'in eserleri.

Yeni bir panel düzenlendi. Aziz Nesin'in eserleri, Aziz Nesin'in eserleri. Aziz Nesin'in eserleri, Aziz Nesin'in eserleri.

Yeni bir panel düzenlendi. Aziz Nesin'in eserleri, Aziz Nesin'in eserleri. Aziz Nesin'in eserleri, Aziz Nesin'in eserleri.

Konuşmasında, tüm Türklere salıya diyen mukaddes kitabımız Kur'an'ın hakaret eden Nesin, bu densiz konuşmalarıyla behaletimi bir kez daha ortaya koydu. Nesin, bu cürümleri sarf ederken, hiç bir Vali'yi sevmediğini ancak Sivas Valisi Ahmet Karabılgın'ı bu organizmeyi yapmasında dolayı kulladığını söyledi. Kültür Merkezinde yapılan Panelde bir taraftan bu konuşmalar devam ederken bir tarafta devlet Valisi'nin arkasında, sol kollar havaya kaldırılarak, "Devrim şehidleri ölümsüzdür" diye sloganlar atılıyor. Yapılan bu hareket ve Nesin'in saçma cümleleri, Piri Sultan Abdal kültürel etkinliklerine başka bir imaj verdi.

Yeni bir panel düzenlendi. Aziz Nesin'in eserleri, Aziz Nesin'in eserleri. Aziz Nesin'in eserleri, Aziz Nesin'in eserleri.

Yeni bir panel düzenlendi. Aziz Nesin'in eserleri, Aziz Nesin'in eserleri. Aziz Nesin'in eserleri, Aziz Nesin'in eserleri.

Yeni bir panel düzenlendi. Aziz Nesin'in eserleri, Aziz Nesin'in eserleri. Aziz Nesin'in eserleri, Aziz Nesin'in eserleri.

TAHRİKLERE KAPILMAYIN

EK-6 Anadolu, 2 Temmuz 1993

BU NE DEMEK ? : Düzenlenen Anma törenünde Pir Sultan Abdal ve Davrim şehitleri adına saygı duruşu yapan bir sırada sol yunuscuların bir kısmı.

HABER MERKEZİ
Pir Sultan Abdal 4.Kültür ve Sanat Şenliklerinin başlaması nedeniyle dün kültür merkezinde bir toplantı düzenlendi.Toplantıda Pir Sultan Abdal Derneği Başkanı Mustafa Demir,Vali Ahmet Karaböğün ve Aziz Nesin bir konuşma yaptılar.

Ayrıca Kamu-Sen tarafından düzenlenen yürüyüş düzenlendi.

Geçmişte müzikte dışkırtmaları nedeniyle aydınlar başta gelen şehrimizde vatandaşlarımızın bu tür tahrirlere kapılmaması istendi.

Kültür Merkezi'nde düzenlenen toplantıda Pir Sultan ve Davrim şehitleri adına saygı duruşu sırasında sol yunuscuların havaya kalkması,Nesin'in "Ben dinsizim" sözlerinin uzun süre alkışlanması dikkat çeken yönler oldu.

MUSTAFA DEMİR

AZİZ NESİN

Fikret ÜNSAL

ÖZANLARIMIZI TEMSİL EDİYOR İÇİN AÇIKLAMA YAPTI

"Özanlarımızı Temsil ediyor"

YANLIŞ UYGULAMA

Valilik emriyle Sağlık Müdürlüğünde büyük becerisiyle çeşitli hastanelerimizden zaten yetersiz olan hemşireler köylere gönderiliyor.

Hemşireler köylere gönderilmeden önce hastane yetkililerinin en ufak bir görüşleri dahi sorulmuyor. Bizim üstünde durmak istediğimiz Tıp Fakültesi hastanesinin kampüsü taşınmış, ötekiler, şüphesiz köylere nereye deye yüzde yüz ulaşan Nümuçe Hastanesidir.

Nümuçe Hastanesinde toplam 145 hemşire bulunuyor. Bu sayının 10'ü başka illere tayin olmuş bugün vatan dışındadır.

Bizim Sivas

1999 TL (D. 1.44)

GUNLUK BAĞIMSIZ SIYASİ GAZETE

02 TEMMUZ 1993 CUMA

Rezaletin Daniskası...!

Devlet Atatürk Kültür Şenlikleri adı altında düzenlenen etkinlikler, şehir merkezini ortaylaştırdı. Şehirlik adanları, sokakları, kaldırımları, meydanları kanun dışı çöplüğe ve çöplüğe çöplüğe döndü.

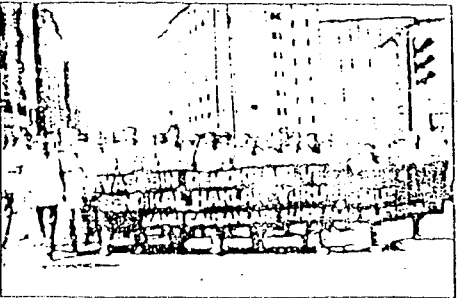

Bu olay karşısında oturma eylemine girişen göstericiler, yetkililerin konuşmanın bir kısmına izin vermesinden sonra düzenlediği slogan atarak dağıldılar.

• ŞEHİR MERKEZİ
Devlet Atatürk Kültür Şenlikleri adı altında düzenlenen etkinlikler, şehir merkezini ortaylaştırdı. Şehirlik adanları, sokakları, kaldırımları, meydanları kanun dışı çöplüğe ve çöplüğe çöplüğe döndü. Devletin bu tür etkinlikleri düzenlemesi, şehir merkezini ortaylaştırdı. Şehirlik adanları, sokakları, kaldırımları, meydanları kanun dışı çöplüğe ve çöplüğe çöplüğe döndü.

Devlet Atatürk Kültür Şenlikleri adı altında düzenlenen etkinlikler, şehir merkezini ortaylaştırdı. Şehirlik adanları, sokakları, kaldırımları, meydanları kanun dışı çöplüğe ve çöplüğe çöplüğe döndü. Devletin bu tür etkinlikleri düzenlemesi, şehir merkezini ortaylaştırdı. Şehirlik adanları, sokakları, kaldırımları, meydanları kanun dışı çöplüğe ve çöplüğe çöplüğe döndü.

Devlet Atatürk Kültür Şenlikleri adı altında düzenlenen etkinlikler, şehir merkezini ortaylaştırdı. Şehirlik adanları, sokakları, kaldırımları, meydanları kanun dışı çöplüğe ve çöplüğe çöplüğe döndü. Devletin bu tür etkinlikleri düzenlemesi, şehir merkezini ortaylaştırdı. Şehirlik adanları, sokakları, kaldırımları, meydanları kanun dışı çöplüğe ve çöplüğe çöplüğe döndü.

Bu etkinlikler, şehir merkezini ortaylaştırdı. Şehirlik adanları, sokakları, kaldırımları, meydanları kanun dışı çöplüğe ve çöplüğe çöplüğe döndü. Devletin bu tür etkinlikleri düzenlemesi, şehir merkezini ortaylaştırdı. Şehirlik adanları, sokakları, kaldırımları, meydanları kanun dışı çöplüğe ve çöplüğe çöplüğe döndü.

EK-7 Bizim Sivas, 2 Temmuz 1993

Hürdoğan

YIL: 1 Sayı: 273 Fiyatı: 2000 TL

1 Temmuz 1993 Perşembe

Gizlenen heykeli, gizlice diktiler Kültür Merkezi önüne Pir Sultan

★ Dün gece Kültür Merkezi önüne dikilen ve "Ayıklar şehiri Sivas ile Kangal köpeğini" simgeli eden heykeli halkın tepkisini ne olacağı merak ediliyor.

★ Kamuoyunda ve Basında gizli tutulan heykel önceki gün Kültür Merkezi önüne getirildi dün gecede kaldesinin betonu döküldü.

Hürdoğan / Hürriyet Meclisi
Dün gece Kültür Merkezi önüne taşlar çalınarak bir heykelin yerleştirildi.

Heykelin dikilmesiyle ilgili peşterleştirmelerde bulunuldu. Bu heykelin dikilmesinin ne kadar kamuoyunda ve basında gizli tutulduğu merak ediliyor.

Temmuz ayının başında dikilecekti. Ancak, bu heykelin dikilmesiyle ilgili olarak kamuoyunda ve basında gizli tutulduğu öğrenildi.

İstanbul yapılan bir ayakta dikilme işi ve yanında Kangal köpeği bulunan heykelin dikilmesiyle ilgili olarak kamuoyunda ve basında gizli tutulduğu öğrenildi.

ne yeteneği için gece dikildiği söyleniyor. Hürriyet Meclisi, kim veya isimler tarafından yaptırıldığı ve sosyalize kurulanlar hakkında Kurultay Başkanlığı tarafından gönderilen mektup üzerine heykel için Sivaslıların ne düşünceleri merak edilmiş. Kurultay Başkanı Kültür Bakanlığı'nın Sivaslıların yapacağı iş için bazı yetenecilerle Cumhuriyetçi yeteneciler için gereği bile çalışıyor dediler.

Pir Sultan Abdal

Pir Sultan Abdal, Sivaslıların en büyük şairidir. Onun şiirleri, Sivaslıların hayatını, duygularını ve düşüncelerini yansıtmaktadır. Onun şiirleri, Sivaslıların hayatını, duygularını ve düşüncelerini yansıtmaktadır. Onun şiirleri, Sivaslıların hayatını, duygularını ve düşüncelerini yansıtmaktadır.

Vali'ye plaket

Vali'ye plaket, Sivaslıların en büyük şairidir. Onun şiirleri, Sivaslıların hayatını, duygularını ve düşüncelerini yansıtmaktadır. Onun şiirleri, Sivaslıların hayatını, duygularını ve düşüncelerini yansıtmaktadır. Onun şiirleri, Sivaslıların hayatını, duygularını ve düşüncelerini yansıtmaktadır.

Sivas Hürdoğan Pir Sultan Abdal Heykeli'nin dikilmesiyle ilgili olarak kamuoyunda ve basında gizli tutulduğu öğrenildi.

**Suşehri'ne
3 milyar
ödenek
OSB'ye
5 milyar**

haberleri Sayfa 7'de

Tr Karulu'dan Sivas'ta toplanması için...

den Başbakana mektup

...malarının hem ülke hem de Sivas için yararlı olduğunu belirttikten sonra Karadağlı'nın Sivas'ta toplanması için bir mektup yazarak Başbakan'a başvurdu.

...malarının hem ülke hem de Sivas için yararlı olduğunu belirttikten sonra Karadağlı'nın Sivas'ta toplanması için bir mektup yazarak Başbakan'a başvurdu.

...malarının hem ülke hem de Sivas için yararlı olduğunu belirttikten sonra Karadağlı'nın Sivas'ta toplanması için bir mektup yazarak Başbakan'a başvurdu.

...malarının hem ülke hem de Sivas için yararlı olduğunu belirttikten sonra Karadağlı'nın Sivas'ta toplanması için bir mektup yazarak Başbakan'a başvurdu.

...malarının hem ülke hem de Sivas için yararlı olduğunu belirttikten sonra Karadağlı'nın Sivas'ta toplanması için bir mektup yazarak Başbakan'a başvurdu.

THK'dan Vali'ye plaket

...malarının hem ülke hem de Sivas için yararlı olduğunu belirttikten sonra Karadağlı'nın Sivas'ta toplanması için bir mektup yazarak Başbakan'a başvurdu.

...malarının hem ülke hem de Sivas için yararlı olduğunu belirttikten sonra Karadağlı'nın Sivas'ta toplanması için bir mektup yazarak Başbakan'a başvurdu.

...malarının hem ülke hem de Sivas için yararlı olduğunu belirttikten sonra Karadağlı'nın Sivas'ta toplanması için bir mektup yazarak Başbakan'a başvurdu.

...malarının hem ülke hem de Sivas için yararlı olduğunu belirttikten sonra Karadağlı'nın Sivas'ta toplanması için bir mektup yazarak Başbakan'a başvurdu.

...malarının hem ülke hem de Sivas için yararlı olduğunu belirttikten sonra Karadağlı'nın Sivas'ta toplanması için bir mektup yazarak Başbakan'a başvurdu.

...malarının hem ülke hem de Sivas için yararlı olduğunu belirttikten sonra Karadağlı'nın Sivas'ta toplanması için bir mektup yazarak Başbakan'a başvurdu.

...malarının hem ülke hem de Sivas için yararlı olduğunu belirttikten sonra Karadağlı'nın Sivas'ta toplanması için bir mektup yazarak Başbakan'a başvurdu.

...malarının hem ülke hem de Sivas için yararlı olduğunu belirttikten sonra Karadağlı'nın Sivas'ta toplanması için bir mektup yazarak Başbakan'a başvurdu.

...malarının hem ülke hem de Sivas için yararlı olduğunu belirttikten sonra Karadağlı'nın Sivas'ta toplanması için bir mektup yazarak Başbakan'a başvurdu.

IV - YARGILAMA SAFHASI:

1 - SORGU SAFHASI :

C.M.U.K. 135. maddesine göre;

Sanığa; müdafî tayin hakkının bulunduğu, müdafî tayin edebilecek durumda değilse, Baro tarafından tayin edilecek bir müdafî talep edebileceği ve onun hukuki yardımından yararlanabileceği, isnad olunan suç hakkında açıklamada bulunmamasının kanuni bir hakkı olduğu hatırlatılır.

İfade verme ve sorguya çekme işleminin yapıldığı yer ve tarih, ifade verme veya sorguya çekme sırasında hazır bulunan kişilerin isim ve sıfatları, ifade vermenin veya sorgunun yapılmasında yukarıdaki işlemlerin yerine getirilip getirilmediği, bu işlemler yerine getirilmemiş ise sebepleri tutanağa yazılır.

C.M.U.K. 135/a maddesinde ise;

İfade verenin ve sanığın beyanı özgür iradesine dayanmalıdır. Bunu engelleyici nitelikte kötü davranma, işkence, zorla ilaç verme, yorma, aldatma, bedensel cebir ve şiddette bulunma, bazı araçlar uygulama gibi iradeyi bozan, bedeni veya ruhi müdahaleler yapılamaz. Kanuna aykırı bir menfaat vaad edilemez.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen yasak yöntemlerle elde edilen ifadeler rıza olsa dahi delil olarak değerlendirilemez.

C.M.U.K. 138.maddesinde de;

Sanık 18 yaşını bitirmemiş ve bir müdafîi de bulunmuyor ise talebi aranmaksızın kendisine müdafî tayin edilir.

Şimdi Kanunun emredici kaidelerinin bu sorgulamada sanıklara uygulanıp uygulanmadığına bakalım. Önce tesbitlere göz atalım;

Cumhuriyet Savcılığınca alınan sanık ifade tutanaklarının bir kısmında yer belirtilmiş (Sivas Emniyet Müdürlüğü), bir kısmında ise kesinlikle yer belirtilmemiştir.

Yine bir kısım tutanaklarda sanığa vekil tutabileceğinin hatırlatılmış olduğunu görüyoruz. **Ancak büyük çoğunluğuna hatırlatılmadığı anlaşılmaktadır.**

18 yaşından küçük sanıklar; Temel TOY, Ali TEMİZ, Durmuş TUFAN, Özer ÇANAKLITAŞ, Bülent GÜLDÜ, Sedat YILDIRIM, Vahit KAYNAR, Tekin ARIS, Süleyman KURŞUN, Ali TEKE, Muammer ÖZDEMİR'e ait tutanaklarda Kanunun aradığı mahiyette sanıklara talebi bile aranmaksızın müdafî tayin edildiğine dair hiç bir kayıt yoktur.

Ayrıca bu işlemlerin niçin yerine getirilmediğine dair bir kayıt da yoktur.

Sivas Cumhuriyet Savcılığı, Sivas Emniyet Müdürlüğünde karargah kuruyor. Kendi ihmal ve basiretsizliklerine kılıf bulmak için fiile fail bulma gayreti içindeki Emniyet Görevlilerinin, asılsız ihbarlarla veya şahsi husumetleri nedeniyle topladığı sanıkları zora dayalı yöntemlerle, döverek, uykusuz bırakarak, yorarak, başkalarını da teşhis edersen seni bırakacağız diye menfaat vaad ederek yaptığı teşhis tutanakları ve ifadelerini tanzim eden polislerin huzurunda, sanıkların güya ifadelerini alıyor. Polisteki ifadelerini aynen yazıyor.

Arkasından Kayseri D.G.M. Savcıları geliyor; Karargahı beğenmiş olmalı ki onlar da aynı usulle ve aynı mahiyette ifadeleri alıp, tutanağa geçiriyorlar.

Sanıkların polis ifadeleri dışında ifade vermeleri çok zor. Zira 5 dakika sonra yine polise teslim edilecekler. Çünkü ifadenin alındığı yer Emniyet Müdürlüğü. Eğer ifadeler Adliyede alınamazdı, güvenlik sorunu vardı deniliyorsa, bilahare bu sanıklar Sulh Ceza Hakimliğine nasıl getirildiler.

Bir önemli nokta da şudur; sanıklar, Cumhuriyet Savcılığı ifadelerinden 3-4 gün sonra Sulh Ceza Hakimliğine sevk edilmişlerdir. Yani sanıklar Sorgu Hakimliğine çıkana kadar 3-4 gün yine polisin eline teslim edilmişlerdir. Bu şartlarda hangi sanık sıhhatli ifade verebilir.

Cumhuriyet Savcılığının sanıklara müdafî tayini isteği kısmen olmuştur. Ancak, Sivas Barosu çağ dışı ve meslek görev ve hassasiyetine uymayan bir anlayış ve davranışla resmi olmayan bir ifade ile, suçun "D.G.M. sınırlarına girdiğini ve vekil bulundurulamayacağını içtihat ederek (!) sanıklara vekil göndermeyeceğini beyan etmiş, gerçekten de hiç bir mensubuna bu yolda bir görevlendirme yapmamıştır. Suçun vasıf ve mahiyetinin belirlenmesi görevi ne zamandan beri Baroların görevine girmektedir?

Peki 18 yaşından küçük 11 sanık hakkında müdafî tayini mecburi iken, bu lazımeyi gerçekleştirilmeyen Cumhuriyet Savcılığı ve Sulh Ceza Hakimliği sorgu ve savunma işlemlerinin delil olma keyfiyeti tartışılmayacak mıdır?

Elbette ki bu şekilde alınan ifadeler, tutulan tutanaklar, C.M.U.K. 135.ve 135/a maddesi gereğince usulüne uygun tutulmamış sayılacak ve delil olarak değer kazanmayacaktır.

Emniyet Müdürlüğünde karargah kurarak alınan ifadeler de hukuki bir değer taşımayacaktır.

Geçmişte Kahramanmaraş olayları nedeniyle görülen yargılamada da aynı usullerle alınan ifadeler sonucunda bir çok sanık mahkum olmuş, ancak Askeri Yargıtay bu kararları, “Cumhuriyet Savcısının, Tugay Karargahında aldığı ifadelerin usulsüz olduğundan” bahisle bozmuş ve bu tür tutanakların hukuki değer ve delil niteliği taşımadığına karar vermiştir.

Çok doğaldır ki, sanıkların ifadeleri Emniyette alınacaksa, zaten bu ifadeler Emniyet görevlilerince (usule aykırı da olsa) alınmıştır. Cumhuriyet Savcısına ne gerek var? Eğer Cumhuriyet Savcısı Emniyet binasında usulüne uygun ifade alıp, tutanak tanzim edecekse Adliye Binası ne için tahsis edilmiştir? Usulsüz ifade ve tutanak tanzim etme görevini yerine getiren Emniyet görevlileri varken Cumhuriyet Savcısına ne gerek var?

Adaleti bu derece gölgelemeye Cumhuriyet Savcısı ve D.G.M. Cumhuriyet Savcılarının ne hakkı vardır? Soruyoruz.

Bu tesbitlerimiz Türkiye’de daha uzun bir süre tartışılacaktır. Zira C.M.U.K. 135. Maddesinin eski hali “zabita amir ve memurlarının ifade almalarını öngörmemişken”, çağdaşlaştırıldığı ve insan haklarına yaklaştırıldığı ileri sürülen değişiklikle sanıkların her türlü baskı ve işkence altında ifade vermeleri böylece yasallaştırılmış oldu. Cumhuriyet Savcılarının bunu pekiştirmeleri kabul edilemez bir işlemdir. Kaldı ki Cumhuriyet Savcıları Emniyet görevlilerinin yaptığı bir çok usulsüz ve yanlış teşhis işlemlerine şahit olmuşlar, bazılarına da müdahale etmişlerdir. **(Toplu teşhis yerine ferdî teşhis yapmalarını salık vermesi gibi.)** Fakat bu dahi usulsüz işlemlerin hukuken delil niteliği taşımalarını sağlayamaz. (Bu hususda Delillerin Değerlendirilmesi bölümünde bir çok örnekler vereceğiz.)

2 - İDDİA VE İDDİANAMELERİN HAZIRLANMASI :

Savunmamızın ileriki bölümlerinde Cumhuriyet Savcılığı İddianamelerine dayanak teşkil edecek olan teşhis zabıtları, tanık beyanları, video görüntüleri v.s. deliller hakkındaki görüş ve incelemelerimizi aktaracağız. Bu bölümde ise Sivas Cumhuriyet Savcılığı ve Kayseri D.G.M. Cumhuriyet Savcılıklarının hazırladıkları iddianameler, davaların nakli, sanıkların nakli ve akabinde idarenin ve basının yargıya baskısı ile görevsizlik kararları, tahliyeler gibi hazırlık soruşturması ve yargılamanın başlangıç safhalarını ele almak istiyoruz. Zira bu safha davanın mahiyeti ve savunmanın hazırlanması açısından önemlidir.

a) FEZLEKE HAKKINDA :

Delillerin değerlendirilmesi bölümünde; Fezleke içerisinde deliller bölümünde tatad edilen ve Fezlekeye dayanak teşkil eden her bir delili tek tek ele alacağız.

Görüldüğü gibi; Video görüntülerine ilişkin kasetler, fotoğraflar, sanıklara ait Emniyet İfadeleri, Kamu Tanıklarına ait ifadeler ve Teşhis tutanakları, Doktor raporları, bildiriler Fezleke suçun delilleri olarak sunulmaktadır.

Tüm deliller bir hukukçu gözüyle incelendiğinde, **Fezlekedeki iddialar ile deliller arasında bazı çelişkiler bulunmasının yanında, Fezleke dahi kendi içinde çelişkilerle doludur.**

Bunları kısaca Örnekleyelim;

Fezlekenin 19. sayfasında; gösteri yapan topluluğun dağıtılması ile ilgili "Olayın Özeti" bölümünün ilk satırlarında şu ibareye rastlıyoruz; "**Güvenlik güçleri tarafından usulüne uygun olarak yürüyüşün yasal olmadığı, bu yüzden dağılmaları gerektiği, aksi taktirde zorla dağıtılacakları ikazı yapılmıştır**" denilmektedir.

Fezlekedeki bu iddia doğru değildir, şöyle ki; Dosyada mübrez telsiz band çözümlerinde topluluğun dağıtılmaması, lokal olarak bir yerde tutulması ve olayların daha geniş mahallere yayılmaması talimatları mevcuttur. Ayrıca Gazetelerde çıkan fotoğraflarda **Emniyet Müdürü Doğukan ÖNER**, yanındaki Emniyet Güçleri ile birlikte yürüyüş yapan topluluğun önünde yürümektedir. Ve herhangi bir şekilde topluluğun dağıtılması için bir gayret görünmemektedir. (23.8.1993 tarihli Sabah Gazetesi) (Ek-1)

Ayrıca bırakın topluluğu dağıtmak, yürüyüşü yönlendirmek için bazı sivil polis memurlarının bellerinde silah olduğu halde topluluğun önünde ve topluluğu yönlendirirken çekilmiş görüntüleri de vardır. Ve basında yayınlanmıştır. (23.8.1993 günlü Sabah Gazetesi) (Ek-1)

Fezlekenin 20. sayfasında; "**Benzin deposu taş ile delinmek suretiyle benzinin sızıntı halinde akması sağlanmıştır**" denilmektedir. Bu ifade Kamu Tanıklarından Sefa TOKGÖZ'ün sanık Erkan ÇETİNTAŞ ile ilgili anlatımını haklı çıkarmak için kul-

lanılmış olsa gerek. Zira Sivas Cumhuriyet Savcılığı huzuru ile yapılmış, “**Olay Yeri Keşif Tutanağı**”nda yanan otoların ikisinin benzin depo kapaklarının açık olduğu, benzinin buradan döküldüğü vurgulanmış, otolar üzerinde yapılan tesbitte depoların delik olduğuna veya taşla delinmiş olabileceğine dair herhangi bir tesbit yoktur. Ayrıca T.B.M.M. Araştırma Komisyon raporunu ileride incelerken daha teferruatlı anlatacağımız gibi, otolarının benzin depolarının, patlama tehlikesine karşı görevlilerce delindiği ifade edilmektedir.

Kamu Tanığı Ali ÇİLEK de duruşmadaki ifadesinde (Duruşma Tutanağı Sh. 422); “**İki taksiyi üst üste koymak suretiyle tanımadığım bir şahıs tarafından deposunun çubuk gibi bir şeyle delinmek istendi.**” diyerek, otoların benzin depoları ile ilgili dördüncü çelişkili anlatımı dosyaya girmiştir.

Görüldüğü gibi Fezleke kendi içinde çelişkiler taşıdığı gibi, dosyada mevcut raporlar ve sair delillerle de çelişkiler içindedir.

Fezlekenin yine 20. sayfasında, otelin bizzat yakılmadığını, bez parçalarının otele değil, otolar yanında bulunan ve otelden atılmış bulunan koltuklar ve eşyalar yanına düşerek yangının çıktığını teyit etmektedir. Bu tesbit de duruşmalarda ifade veren bir çok müştekinin otelin yanması ve yakılmasına ilişkin anlatımlarını yalanlamaktadır.

Yine Fezlekenin 21. ve 22. sayfalarında; toplam 51 kişinin ismi zikredilerek; “**bu şahıslar alınan ifadelerinde olaylara katılmadıklarını ifade etmişlerse de, olaylara katılıp katılmadıklarının tesbiti yapılamamıştır**” denilmektedir. Fakat bu 51 kişi de Cumhuriyet Savcılığına mevcuden teslim edilmiş, bunlardan Erol YILDIZ, Özay KARATÜRK ve Kenan KALE tutuklanmış ve haklarında dava açılmıştır.

Malum olduğu üzere Fezleke; yakalama, ifade ve teşhis tutanakları ile elde bulunan tüm belge ve kanıtlardan hareketle varılan sonucun, suçun mahiyetini de içerecek şekilde Cumhuriyet Savcılığına sunulmasıdır. Fezlekedeki mevcut çarpıklığa rağmen Fezleke yer almayan bir isnad ve suça istinaden sanıkların tutuklanması ve hazırlık soruşturmasının da bu Fezleke üzerine bina edilmiş olması soruşturmanın usulüne uygun yapılmadığı ve gerçekleri yansıtmadığının somut kanıtıdır.

b) İDDİANAMELERİN HAZIRLANMASI :

Delillerin değerlendirilmesi bölümünde etraflıca zikredeceğimiz gibi, **tek tip ve matbu şekilde** hazırlanan teşhis tutanakları, CMUK’na aykırı şekilde yapılan teşhisler, sanıkların duvara dizilip kamu tanıkları tarafından teşhis işlemine esas olarak paylaşılması, diğer bir deyişle “**koyun seçer gibi**” seçilmeleri, Emniyet binasında **usule aykırı ve yasak yöntemlerle** alınan ifadeler ve vekil tutma hakkı tanınmaması gibi CMUK’na aykırı yöntemlerle hazırlanan Fezleke ve **asılsız ihbarlar** sonucu gö-

zaltına alınan sanıklar aleyhine 3 ayrı iddianame hazırlandığı bir gerçektir. İddianamelere bakıldığında bazı ortak özellikler ve yanlışlar göze çarpmaktadır.

Şöyle ki:

aa) İddianameler fezlekenin bir kopyasıdır;

Emniyetin vasıflandırdığı eylem ve suç vasıfları aynen aktarılmıştır. Sanıklar lehine olabilecek deliller iddianamelerde hiç değerlendirilmemiştir. Fezlekedeki çelişkiler aynen İddianamelere taşınmıştır. Fezlekedeki haklarında “Olaylara karışıp karışmadıkları tesbit edilememiştir” denen şahıslardan 3 tanesi (Erol YILDIZ, Özay KARA-TÜRK, Kenan KALE) hakkında iddianamelerde suç isnadı yapılmış, aleyhlerine dava açılmış ve tutuklanmışlardır. Görülüyor ki, iddianameler geliş güzel hazırlanmıştır.

bb) İddianameler mücerret iddialara dayalıdır;

Sanıkların “MÜSLÜMANLAR” adlı örgüt üyesi oldukları, bu örgütün tahrik ve teşviki ile bu örgüte katılıp kanunsuz gösteri yaptıkları ve fezlekedeki belirtilen suçları işledikleri iddialardır.

Bir kere sözü edilen bildiri kim veya kimler tarafından yazılmış ve dağıtılmıştır? Bu belli değildir. “MÜSLÜMANLAR” adlı bir örgüt var mıdır? Varsa yapısı, örgüt şeması, icra ve hazırlık hareketleri nelerdir? Bu husular Cumhuriyet Savcılığı tarafından soruşturulmamıştır. Mücerret iddialar şeklinde iddianamelere yansıtılmıştır.

Bizce iddianamelerde “Müslümanlar” adlı örgütten bahsedilmesinin nedenleri bellidir. Savunmamızın başlangıcı bölümünde yapmış olduğumuz tarih yorumumuz ve olayla kurulan bağlantı bu hususa açıklık kazandırmaktadır. Aslında iddianamelerde dünya üzerinde sayıları iki milyara yaklaşan, dinini ve mukaddesatını canından aziz bilen ve bu uğurda mücadele eden Müslümanlar örgütünden bahsedilmektedir. **Böyle bir örgüt vardır.** Ancak bu örgüt tarih içinde çok büyük mücadeleler sonucu oluşmuştur. **Bu gün dahi bu ülke insanları varlıklarını koruyabilmişler ve korumakta iseler, bu ancak “Müslümanlar” denen örgütün üyesi oldukları içindir.** Tarih ve din düşmanlığının yansıması olarak karşımıza çıkan bu tür aşağılayıcı ve karalayıcı mahiyette, müslümanları, Terörle Mücadele Kanununun aslında tarif bile edemediği bir örgüt yapısına hapsedmek tarihin akışına sırt çevirmektir. *Bu ülke insanların varlık sebebine hor bakmaktır. Bu ülke insanının çıkarlarını ve istikbalini gözetmesi gereken Cumhuriyet Savcılarının bu hususta dikkat etmeleri gerekir idi. Mücerret bir bildiriden yola çıkarak ülkenin %99’ unun inancının ifade eden bir hayat tarzı olan “Müslüman” nitelemesini öyle ulu orta her yerde olumsuz sıfatlarla kullanmak, terörist çağrışımlarla nitelemek tehlikelidir. Dünyanın her yerinde Sivas olaylarına benzer halk hareketleri olmaktadır. Bunların hiç biri genel ifade olarak kullanılan İnançları (Müslüman, Hıristiyan v.s.) töhmet altında bulunduracak şekilde kullanılmamıştır.*

Almanya'da "**Solingen faciası**" olarak adlandırılan ve de halen "**Yabancı Düşmanlığı**" olarak devam eden olayların sorumluları hakkında açılan davalarda bu katillerin "**HRİSTİYANLAR ÖRGÜTÜ**" üyesi oldukları iddia edilmemiş, kimsenin de aklına böyle bir yakıştırma gelmemiştir. Aslında olay Hıristiyan inancına mensup ve ülkenin istikbalini Hıristiyanlıkta ve ırkçılıkta gören bazı fanatikler tarafından gerçekleştirilmiştir. Fakat buna rağmen bu insanların fiilleri münferiden değerlendirilmiş, en fazla yabancı düşmanlığı olarak vasıflandırılmıştır.

Nitekim Yargılama sırasında "MÜSLÜMANLAR" adlı örgütün var olup olmadığı sorulmuş, olmadığı yanıtı alınmıştır. Şayet böyle bir soru ülke insanına sorulsa her halde alınacak cevap istikbalimizi çizecek cevap olurdu. Bu böyle mütalaa edilmelidir.

cc)Topluluğun ikazlara rağmen dağılmadığı iddiası;

Gösteri yapan topluluğun, güvenlik güçlerinin "**Dağılm, aksi halde zorla dağıtılacaksınız**" ikazlarına rağmen dağılma ikazlarına uymadıkları, gösteriye devam ettikleri ve güvenlik güçlerinin oluşturduğu zinciri yarıdıkları iddiasıdır. Ancak dosya münderecatı incelendiğinde bazı Kamu Görevlilerinin "**Biz topluluğu dağıtmak istemedik, topluluğun mahalle aralarına girip taşkınlık yapabileceklerini düşünerek, bir arada tutmaya çalıştık...**" ifadeleri mevcuttur.

Ayrıca olay sırasında Emniyet Mensuplarının telsizlerinin dosyaya mübrez bant çözümlerinde şu anons geçmektedir. "**...bağırınlar, çağırınlar müdahale etmeyin...**"

Yine olayların sorumlularından Sivas Valisi Ahmet KARABİLGİN 18.07.1993 günlü Milliyet Gazetesindeki röportajında "Olayların başında topluluğun sayısının çok az olduğu ve sizin bu grubu dağıtma emrini vermenizin, katliamın önüne geçebileceği savunuldu" sorusu üzerine aynen şöyle demektedir. "**Ben bu sayı ile hem Buruciye Medresesi, hem Kültür Merkezi, hem Hükümet Konağı, hem de Madımak Otelini koruyorum. Emniyetteki arkadaşlarımız grubu dağıtmamamızı, toplu halde tutulurlarsa, kentin içine yayılamayacaklarını söylediler. Bu öneri bana da olumlu geldi. Çünkü, Sivas'ta bir kaç mahalle Alevi yurttaşlarımızın oturduğu yerlerdi. Grup, ara sokaklarda toplanıp bu mahalledeki vatandaşlarımıza saldırabilirdi. Bunun için grubu kontrolümüz altında tutmayı uygun bulduk.**" (Ek-2)

Yine ekte sunulan 23.8.1993 günlü Sabah gazetesindeki fotoğrafta, Emniyet Müdürü Doğukan ÖNER'in yanındaki görevliler ile birlikte gösteri ve yürüyüş yapan topluluğun önünde gayet sakin ve müdahalenin söz konusu olmadığı bir şekilde yürüdüğü görülmektedir.

Kanunun böyle bir yetki vermediği Belediye Başkanının veya bir parti il başkanının topluluğa dağılm diye yalvarmasını dağılma ikazı olarak kabul etmek mümkün

değildir. Savunmamızın Sevk maddeleri bölümünde, 2911 sayılı kanunu incelerken bu konuda daha ayrıntılı bilgi verilmiştir.Şayet eksik soruşturma neticesi hazırlanan iş bu iddianamelerden önce, Valinin basına yaptığı açıklamalar değerlendirilse idi, her halde bu talihsiz iddialar olmayacaktı. Soruşturmanın laçkalığı ifadesini kullanmak istemezdik. Ancak bu tüyler ürpertici bulgular, hayatı karartılan insanları bu ifadelere zorlamaktadır.

3 - İDARENİN YARGIYA BASKISI VE DAVALARIN NAKLİ :

Sivas Asliye Ceza Mahkemesinde, Sivas Ağır Ceza Mahkemesinde ve Kayseri D.G.M.'de açılan davalar, Yargıtay Nöbetçi Ceza Dairesinin 23.8.1993 tarih, 1993/8903 ve 8506 sayılı kararları ile Ankara Ağır Ceza Mahkemesi, Ankara Asliye Ceza Mahkemesi ve Ankara D.G.M.'ye nakledilmiştir.

Her ne kadar Yargıtay bu nakillere “**Kamu Güvenliği**”ni gerekçe göstermiş ise de, bu gerekçeyi anlamak mümkün olamamıştır. Bilahare özetleyeceğimiz gibi, davaların Ankara D.G.M.'1993/106 sayılı dosyası ile birleştirilmesine karar verilmiştir. Halbuki davaların Kayseri D.G.M.'de açılan dava dosyasında birleştirilmesine karar verilebilirdi. Kayseri, aynı zamanda Büyükşehirdir. Kamu güvenliği açısından herhangisi bir problem yoktur ve olmamalıdır. Devlet Kamu Güvenliğini korumak için vardır. 70 Milyon insan Devletine bunun için sahip çıkmaktadır ve görevlilere aşından, dışından, tırnağından arttırdığından da öte, dışını, tırnağını söktürerek, aşına el uzattırarak; can, mal, ırz ve namus güvenliği ile, inancını, inandığı gibi yaşama hakkını koruması için her türlü vergi ve haraç vermektedir.

Şehirde, üstelik büyük bir şehirde Kamu Güvenliğini sağlayamıyorum diyen Devlet düşünülebilir mi? Diyelim ki Sivas İli Valisi ve Emniyet Camiası basiresiz idi ve olayların büyümesine engel olamadı. Aksine olayların büyümesinde, vahim sonuçlara ulaşmasında rol oynadı. Kayseri İli İdarecileri ve görevlileri için de mi bu böyledir? Yoksa güçlü olanın kamu güvenliğinden sorumlu olduğu ve adaletin şirret eliyle dağıtıldığı bir düzen mi mevcuttur? Sivas kurtarılmış şehir midir? Kayseri, Devletin giremediği, halkın can güvenliğini sağlayamadığı bir şehir midir? Yüzbinlerce Emniyet Görevlisi ve Askerini Güneydoğuya asayişini sağlamak için gönderen Devlet, adaletin temini için, bir şehrin güvenliğini sağlayamayacak mıdır? Kayseri'de bunu temin edemeyen devlet, Ankara'da nasıl temin etmektedir?

Bizler bu acziyetin varlığına inanmıyoruz. Devlet isterse ve istendiğinde asayişini sağlamaktadır. Kamu güvenliğini sağlamaktadır. Fakat halka yabancılaşmanın, halka düşmanlığın fiili etkileri, Ankara gibi, metropol şehirlerin dışında az olmaktadır. Akıllı (!) idareciler, bilhassa Adalet Bakanlığı şunu anlamıştır ki; Sivas Halkı, Kültür Bakanlığı, Vali ve görevlilerin şahsında, inancına küfreden, kendini horlayan, aşağılayan anlayışları ve temsilcilerini protesto etmiştir.

İdare, davaların nakli ile, bir çok hukuk kuralını ihlal ettiği gibi, İdarenin Yargıya baskısını ifade eden bir çok eylemi de gerçekleştirmiş oldu. Evveleminde “Tabii Hakim” ilkesi çiğnenmiş oldu. Olay yeri Mahkemesinin dışında bir Mahkemede Yargılanma zulmü işlendi. Buna zulm diyoruz, zira, davaların nakli ile birlikte sanıkların da nakli gerçekleştirilmiş oldu. **Tabii Hakim** ilkesine bağlı kalınsa, böylece yargılamalar olay yeri mahkemesinde yapılabilse idi, olayla ilgili Kamu ve Savunma tanıkları hem kısa sürede, hem de tamamı dinlenmiş olacaktı.

Belediye Başkanı, Tugay Komutanı, Turizm Müdürü, Vali ve diğer bir çok görevli, Parti İl Başkanları, Bazı Meslek Odaları Başkanları gibi ilgililer ve görevliler tanık olarak dinlenebilecekti. Hepsinden önemlisi olay yerinde keşif yapma imkanı olacaktır. Kamu Tanıkları, müşteki tanıklar ve olay sonrası tutulan rapor ve tutanakların gerçeğe uygun uygulama ve tesbitleri böylece yapılacak ve adil olduğundan şüphe uyanmayacak bir sonuca ulaşmak mümkün olacaktır.

Duruşmalar sırasındaki bu yönde bir çok delil ikame talebimiz, tevsii tahkikat taleplerimiz, mahkeme tarafından reddedilmiştir. Bütün bu gelişen neticeler, idarenin sağlıklı bir karara ulaşılmaması yolundaki düşünce ve gayretlerinin ürünüdür. Heyetin “bu mahkemenin adaletine güvenmiyorum” veya “bu mahkemeden adil bir karar çıkacağına inanmıyorum” diye duruşmada düşüncelerini ifade eden sanıklara, celselerden çıkarma cezası vermeden önce, adaleti gölgeleyecek, eksik yargılamaya neden olacak kararlar ve uygulamalar üzerinde düşünmesi gerekirdi.

Sanıkların 5 ay gibi uzun bir zaman yargı önüne çıkarılmaması bu düşüncemizi doğrulamaktadır.

Bu tarz traji-komik gerekçeler ve dayatmalarla, davaların nakli; zaten asılsız ihbarlar ve usulsüz teşhisler ve tutanaklarla tutuklanmış, hürriyetleri ellerinden alınmış, gereksiz idam talepleri ile bunaltılmış sanıklar üzerinde psikolojik ve siyasi baskı oluşturmuştur. Sanıklar yetkili ve görevli olmayan bir mahkemede, **hükümet ve medya terörü** ile apar topar ipimizi çekecekler kaygısına sürüklenmişlerdir.

4 - İDARENİN YARGIYA BASKISI VE SANIKLARIN NAKLİ :

Davaların Ankara'ya nakli söz konusu olduğunda, sanıklar da Ankara'ya veya yakınında müsait bir tutukevine konulmaları gerekiyordu. Ancak sanıkları mahkemeden önce yargılayan ve cezalarını tayin eden Bakanlık, sanıklara zulmetmeyi sürdürmüş, bir kısmını Afyon, bir kısmını da Kırşehir Cezaevine, bir nevi sürgüne göndermiş, adli mahkumlarla aynı koşullara kapatmıştır.

Afyon ve Kırşehir'e gidene kadar Ankara ve çevresinde bir hayli tutukevi veya cezaevi vardır. Fakat böyle yapılmamış, yarısı Kırşehir'e, yarısı da Afyon'a gönderilmiştir. Diyelim ki Kırşehir'den daha müsait bir cezaevi yoktur. Peki Afyon neyin nesi? Sanık vekilleri olarak Ceza ve Tutukevleri Genel Müdürlüğü nezdinde, bu kasıtlı dağıtmaya tepkilerimize ve müracaatlarımıza karşılık, Kırşehir cezaevinde yeterli sayıda boş yer olmadığı ifade edilmiştir. Ancak cezaevi yöneticileri ile yaptığımız görüşmede cezaevinin yarısının boş olduğu anlaşılmıştır.

Sanıklar, duruşmalara getirildiklerinde bir hafta süreyle Ankara-Ulucanlar cezaevinde veya Elmadağ cezaevinde kalmışlardır. Buralarda yer yok idiyse nasıl barındırılmışlardır? Sivas'ta, Kayseri'de "kamu güvenliği"ni ve "sanıkların can güvenliğini" sağlayamayan idare, 5-6 saatlik yolculuk sırasında sanıkların can güvenliğini nasıl sağlayacaktır?

Bütün bunlar sanıkların, idare tarafından İstiklal Mahkemelerindeki "**muhakeme edin, asın**" mantığı ile peşin hükümle cezalandırılmasıdır.

Ayrıca D.G.M.'lerinde terör suçları ile yargılanan sanıklar, cezaevlerinde diğer mahkumlarla aynı koşullara konulmuş, yaşları 18'in altında bulunan sanıklar dahi ayrılmamıştır. Sanık vekilleri olarak, uzun uğraşlarımızdan sonra, sanıkların koşulları ayrılabilmiştir.

Yine eziyetler bununla da kalmamıştır. Sanık yakınlarının ve sanık vekillerinin, sanıklarla görüşmeleri bu nakil kararları ile zorlaştırılmış, adeta sanıklar yakınlarından ve vekillerinden tecrit edilmiştir. Bir çok müdafî meslektaşımız, müvekkilleri ile görüşebilmek için Ankara-Kırşehir-Afyon arasında bir nevi şeytan üçgeni katetmek zorunda kalmışlardır. Bunun ne derece işkenceye varan bir eziyet olduğunu, ancak bu ülkede müdafilik görevi yapan Avukatlar bilebilir.

Müştekilerin Sivas'a ve Kayseri'ye gidebilmelerinin can güvenliği açısından tehlikeli olabileceğini varsayan idare, sanıkların, sanık yakınlarının ve sanık vekillerinin can güvenlikleri ile ilgilenmemiştir.

Burada davaların nakline karar veren makamın bağımsız yargı mekanizmasının en üst mercii olan Yargıtay olduğu ve Yargıtayın da diğer mahkemeler gibi kararlarında bağımsız olduğu söylenebilir. Teorik olarak bu tesbit doğrudur. Ancak idarenin ve **idare-medya ilişkisinin** yoğun baskılarının, yönlendirmelerinin "Davaların

nakli” kararında etkili olduklarına inanıyoruz. Yargı makamları da insanlardan teşekkür etmektedir. İnsanlar bu tür baskı ve yönlendirmelerden etkilenebilirler. Elbette ki etkilenmemek için birtakım tedbirler alınmalıdır ve alınmıştır. Fakat bunun pratikte bir işe yaramadığı görülmüştür. Tıpkı duruşmaların gizliliği ve yayın yasağının maksadı hasıl etmediği gibi. (Bu konuya aşağıda değineceğiz)

5 - GÖREVSİZLİK KARARLARI

Sivas Olaylarının başlangıcı öncesinden devam edegelen gariplikler; hukuk adına yapılan hukuk dışı uygulamalar, sanıklar gözlem altına alınırken devam ettiği gibi, davaların açılması aşamasında ve (dosyanın Heyetinize intikaline kadar) seyri sırasında da devam etmiştir.

Sanıkların sorgusu yapıldıktan sonra üç ayrı mahkemede, üç ayrı dava açılmıştır. Daha sonra herkesçe malum olduğu üzere, **kamu güvenliği gibi soyut ve inandırıcı olmayan bir gerekçe ile** bu üç ayrı davanın Ankara'ya nakli gerçekleşmiştir. Sanıkların daha fazla mağdur olmalarına zemin hazırlamak için olsa gerek ki yarısı Kırşehir, yarısı da Afyon cezaevine nakledilmişlerdir. Davaların nakli ise evvelce izah olunduğu üzere sanıkların yargılanmadan cezalandırılmaları gayesine matuf olarak gerçekleştirilmiştir. Tam bu aşamada Ankara Ağır Ceza ve Asliye Ceza Mahkemelerinin görevsizlik kararları bu iddialarımızı teyid etmiştir. **Sonuçta sanıklar beş ay sonra ancak hakim önüne çıkabilmişlerdir.**

İzah olunduğu üzere; görevsizlik kararlarının hiç bir hukuki gerekçesi bulunmamaktadır. O günlerde müştekilerin, medyanın ve idarenin oluşturduğu baskıcı ortamda bu kararların ittihaz olunması bizce dikkati mucibtir. Görevsizlik kararlarının hukuki mesnetten yoksun olduğunun bizce bir delili de Heyetin yargılamanın başında vermiş olduğu 27.10.1993 tarih ve 1993/108 ve 1993/109 K. sayılı görevsizlik kararlarıdır.

Asliye Ceza ve Ağır Ceza Mahkemelerin T.C.K. 146. maddeye muhalefetten dava açılmadığı halde, **kendi görüş ve düşüncelerini de katarak yorumlarla suçun varlığı ve mahiyetini değiştirip, yargılama yapmadan** görevsizlik kararı vermişlerdir.

Ankara Ağır Ceza Mahkemesi Görevsizlik kararı bir çok garipliklerle doludur.

Bir kere “anayasanın düzeni ve bu düzene hakim olan ideolojik prensipler” nelerdir ki; T.C.K. 146. maddesi bu prensipleri korumaktadır? Devletin bir ideolojisi mi vardır? Anayasa hangi ideolojinin veya ideolojilerin ürünüdür? Ağır Ceza Mahkemesi, bu hususu da açıklığa kavuştursa idi, görevsizlik kararının maksadı anlaşılmuş olacaktı.

İktidarlara göre ideoloji söz konusudur. Şimdilerde Atatürk'çülük, sosyal demokrasizm, liberalizm, karma sistem vs. hangisi?

Ancak Yargıtayın, T.C.K. 146. madde ile ilgili pek çok kararları ve içtihatları var iken, Ağır Ceza Mahkemesinin, Müdahil taraf gibi, sadece Askeri Yargıtay Kararlarına dayanması bize manidar görünmüştür. Yoksa bu mahkemenin kararları Askeri Yargıtaya mı gitmektedir? Ağır Ceza Mahkemesi, sıkıyönetim mahkemesi olmadığının farkında değil midir? Sivil Yargıtayın bu konuda sayısız kararı ve içtihatları varken, kararında sıkıyönetim mahkemelerinin kararlarına atıfta bulunması bizi bu soruyu sormaya sevketmiştir. Ve mahkeme, olağanüstü hallere mahsus bir mahkeme havası içinde görevsizlik kararı vermiştir. Herhangi bir şekilde soruşturma ve yargılama yap-

madan sanıkların T.C.K. 146. maddeye göre cezalandırılmalarına karar vermesi olağanüstü mahkeme havasını çağrıştırmaktadır.

Ankara Asliye Ceza Mahkemesi de; hiç bir araştırma ve inceleme yapmadan sanıkların eylemlerinin T.C.K. 146. maddede belirtilen suçu oluşturduğunu, şayet olmazsa 3713 sayılı yasanın 8. maddesini ihlal suçunu oluşturduğundan bahisle görevsizlik kararı vermiştir.

Kararda; **“olayın örgütlü ve organize bir şekilde başlayıp, gelişi ve sonuçlandığından şüphe edilemeyeceği gibi, önceden hazırlanan bildirimler ve 6-7 saat boyunca atılan sloganlar, sanıkların şiddete varan hareketleri göz önüne alındığında eylemlerinin cumhuriyetin temel ilkelerinden biri olan laiklik ilkesi ile, Atatürk milliyetçiliğini ortadan kaldırıp.... ”** diye devam etmektedir.

Asliye Ceza Mahkemesinin dosyada hangi örgütün organize bir şekilde eylemlerine rastladığı meçhuldür. Bu konuda bir araştırması da söz konusu değildir. Olayın organize ve örgütlü olduğu, sadece bir iddidir.

Ayrıca mahkeme, cumhuriyetin temel ilkelerini belirlerken bir de ne anlama geldiği belli olmayan kendi yorum ve kanaatini de ekleyerek; “Atatürk milliyetçiliği”ne karşı olmayı da T.C.K. 146. madde kapsamında değerlendirmiştir.

Atatürk milliyetçiliği; hukuki bir kavram olmayıp, bazı kesimlerin polemiklerde muhataplarını susturmak, egemen güç nezdindeki konumlarını pekiştirmek için kullandıkları paravan bir deyimdir. Anlatımını yasal kavramlar içerisinde biçimlendirmeyen mahkemenin bu tür ifade şekline yönelmesi, hukukçu nesneliliği ile bağdaşmamaktadır.

Bu konuda hiç bir yargılama yapmadan karar vermek mahkemenin yanlış düşündüğü izlenimini vermiştir. Bu tür bir yaklaşımdan hukuka uygun ve sağlıklı bir karar beklenemeyeceği açıktır.

Burada akla gelen en önemli sebebin, Ankara D.G.M. Başsavcılığının 20.9.1993 günlü “Düşünce Örneği”ni, “mahkemelere talimat verme” tarzında, kanaati sorulmadan kaleme alıp mahkemelere dağıtması olduğu kanaatindeyiz.

6 - D.G.M. CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI “DÜŞÜNCE ÖRNEĞİ”

DÜŞÜNCE ÖRNEĞİ

ANKARA DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ

BAŞKANLIĞINA

ANKARA

02.07.1993 Cuma günü Sivas'da meydana gelen ve Madımak Otelinin ateşe verilmesi sonucu 37 vatandaşımızın karbonmonoksit zehirlenmesinden öldüğü, bir çok aracın ateşe verildiği ve birden fazla kişinin yaralandığı Pir Sultan Abdal heykelinin yıkılıp yakıldığı olayı dolayısıyla tutuklu sanık Cafer ERÇAKMAK ve 103 arkadaşı hakkında Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne açılan 1993/175 esas sayılı kamu davasının kamu güvenliği açısından CMUK.nun 14/son maddesi uyarınca Yargıtay Nöbetçi Ceza Dairesinin 23.08.1993 gün 1993/8903-8506 sayılı ile Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne nakline karar verilmesiyle anılan dosyanın Cumhuriyet Başsavcılığımıza 02.09.1993 günü vürüt etmesiyle tüm evrakın incelenmesi sonucunda;

OLAYIN GENEL ANLATIMI

02.07.1993 Cuma günü her yıl olduğu gibi Banaz Köyünde yapılmakta olduğu söylenen Pir Sultan Abdal Şenliklerinin bu yıl Sivas şehrine dikilen Pir Sultan Abdal Abidesinin açılışı nedeniyle Sivas İl Merkezinde yapılmış olması, toplantıya İslam dünyasında tepki yaratan Şeytan Ayetleri Kitabını Türkiye'de yayınlayan Aziz Nesin'in davet edilmesi İl içinde olumsuz bir ortamın doğmasına neden olduğu gözlenmiştir.

Sivas İlinde yaşayan vatandaşların bu duruma hassasiyetlerini gösterecekleri ve bir büyük olayın geleceği önceden bilinmesi de bir yana, yasal ve emniyet tedbirlerinin bu tür olayları önlemede etkin çare olmayacağı açıktır.

Vatandaşın hassasiyetine bir de dağıtılan ve ikinci tahrik içerikli (MÜSLÜMAN KAMUOYUNA) başlıklı bildiri eklenince, olaya çok kısa sürede kalabalık bir halk kitlesinin katılmasına neden olmuştur.

Olay günü öğle namazından çıkan kişilerin önce küçük bir topluluk olarak işin çığırıklanlığını yaparak olaya dahil olacak kişileri bulmakta güçlük çekmemeleri so-

Not: D.G.M. Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 20.09.1993 tarihli Düşünce örneği üç bölümden oluşmaktadır. 1.Bölüm”Olayın Genel Anlatımı”, 2.Bölüm “Olay”, 3.Bölüm “Olayın Yasal Görüntüsü”. Düşünce örneğinin 1.ve 3.bölümünü okuyucunun bilgisi-ne sunmak üzere aynen aşağıya alıyoruz. “ Olay bölümü”, savunma içerisinde ve ileride hem C.Savcılığının “Esas Hakkındaki Düşüncesi”nde hem de Mahkemenin gerekçeli kararında yeteri kadar aktarıldığından buraya alınmamıştır.

nucu kalabalık her geçen zaman içinde kimilerine göre beş bine, kimilerine göre on-bine yakın kişiyi bulmuştur.

Müslüman Kamuoyuna başlıklı bildiri, genelde Türkiyede'ki, Cumhuriyetin niteliklerinden laik devlet sistemini yıkıp yerine şeriat yönetiminin kurulmasını öneren ve topluluktaki kişileri bu yöne çevirmeyi sağlayıcı nitelikleri taşımaktadır.

Nitekim Sivas caddelerinde yürüyen binlerce kişi,

“ YAŞASIN HİZBULLAH, ZAFER İSLAMIN, ALLAHUEKBER, VALİ İSTİFA, ŞEREFSİZ VALİ, ŞEYTan AZİZ, SİVAS AZİZ'E MEZAR OLACAK, KAFİRLER İÇERİDE ONLARI YAKACAĞIZ, LAİKLİK GİDECEK ŞERİAT GELECEK ZULÜM BİTECEK, LAİKLİĞE SON, LAİK DÜZEN YIKILACAK, TÜRKİYE MÜSLÜMAN KALACAK, YAŞASIN ŞERİAT, ŞERİAT İSTERİZ, TEK YOL İSLAM, ASKER DİNSİZE SİPER OLAMAZ, KAHROLSUN LAİKLİK, ASKER BURAYA, KUR'AN'A UZANAN ELER KIRILSIN, KANIMIZ AKSADA ZAFER İSLAMIN “

Sözleri ile hep bir ağızdan slogan atarak eylemlerinin çerçevesini çizmişlerdir.

Bu çerçeve, öteden beri Türkiye Cumhuriyeti Devletinin anayasasının 2.maddesinde çizilen “ Cumhuriyetin niteliklerinden laik devlet düzenini “ tağyir, tebdil veya ilgaya yönelik yasa dışı örgütlerin çalışmalarında da ele aldığı çerçevedir.

Hele bir bahane ortamı bulmaya görsünler;

Ki, Sivas'da Pir Sultan Abdal Şenlikleri ve bu şenliklere katılan ve bir konuşma da yapan Aziz Nesin gibi dini inkar etmekten öte İslam Dinini küçültücü, aşağılayıcı bir kitabı neşrettiren, Türk halkına aptal demekten çekinmeyen kişinin davet edilmesi, durumu bu ortamı ve bahaneyi tahrik edercesine oluşturmuştur.

Görülen, üzüntüyle sonuçlanan, bir o kadar devlet ve yörede yara açan olayın gerçekleşmesini sağlamıştır.

Olayın izlenmesine geçmeden önce laik düzenin anlatımını yaptığımızda;

Laik düzen ve ilke öteden beri devletimizde daima ihlale uğramaktadır. Dini düşüncelerin kamu çalışanlarınca bir şemsiye misali ayrıca politikacının oy potansiyelini arttırmak bahanesi ile bu yola başvurarak çıkar sağlaması halleri de daima gözlenmektedir.

Öyleyse laiklik ilkesi devletimizin temel taşı olarak görüntülenmesi, olayımızda eylemlerin daha açık yasal yerini belirleyecektir.

Laiklik, genelde devlet işleri ile din işlerinin birbirine karıştırılmaması, başka bir deyişle Tanrı ile kulu arasına devletin ya da bir başka varlığın girmemesidir, sokulmamasıdır.

Devlet işleri, dünya işleridir. İnsanların dünyadaki yaşamları ile ilgilidir. Bir dev-

let içinde devlet bir takım kurallar koyar. Yasalar bu kuralların başında gelir. Devletin işleri bu kurallarla yürütülür.

Din işleri ise öteki dünya dediğimiz ahiretle ilgilidir. Tanrı inancı ile ve O'na ibadetle ilgilidir.

Bu dünyanın işlerini düzenleyen kurallar yani yasalar zorlayıcıdır. Devlet içinde her vatandaşa onlara istesede istemese de, inansa da inanmasa da uymak zorundadır.

Din bir vicdan işidir. Kimseyi şu dine yada bu dine girmeye şu ve bu dinin kurallarına uymaya zorlayamazsınız. İnsan Tanrı'ya istediği yolda ve biçimde yaklaşır ve ibadet eder. Kulun Tanrı'nın işine karışması söz konusu değildir. Tanrı her şeyi bilir, her sorunu düzeltir ve kişileri yanlışları karşısında bağışlayabilir.

Laiklik, devlet düzeninde dinsizlik anlamında kullanılmamalıdır. Diğer bir deyimle laiklik dinsizlik değildir. Dinin Tanrı ile kul arasında bir vicdan işi olduğunu bilmek gerek. Anayasamızın açık ve kesin biçimde 24.maddesinde dinle ilgili kuralı "Her kes vicdan, dini inanış ve kanaat hürriyetine sahiptir" şeklindedir.

Anayasamızın 14.maddesi hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadetin ve dini ayin ve törenlerin serbest olacağı hükmüne yer vermiştir.

Özellikle Müslümanlık vicdan özgürlüğüne, laikliğe en güzel ve anlamlı yeri ve değeri vermiş bulunmaktadır. Çünkü Kur'an'ı kerimde Yüce Tanrı Kafirun suresinde " Sizin dininiz size benim dinim banadır " şeklinde buyurmaktadır.

Vatan toprakları üstünde yaşayan vatandaşların birbirlerinden ayrı tutulması, ayrı ayrı görülmesi kaidesi yoktur. Kaide her vatandaşın en az ötekiler kadar devletin önem verdiği değerli bir varlık olarak gösterilmesidir.

Atatürk, laiklik anlayışı ile dinle dünya işlerini, özellikle dinle politikayı kesinlikle birbirinden ayrı tutulmasını önermiştir.

Bu gün Türkiye Cumhuriyeti devletinde kısaca özetini yaptığımız laiklik anlayışı bu yönüyle kabul edilmiş ve halen aynı çerçevede içinde tatbikatını bulmuştur.

OLAYIN YASAL GÖRÜNTÜSÜ

Yukarıda görüntüleyebildiğimiz kadarıyla Sivas'da meydana gelen toplumsal olayın ceza yasalarının hükümlerinin ayrı ayrı ihlal dışında tümü ele alınarak TCK.nun 146. maddesi içinde araştırılması, soruşturulması vehameti bakımından daha da önem taşıyacaktır.

Bu nedenle, ayrı ayrı mahkemelere açılan kamu davalarındaki eylemlerin toplumsal olayımızda bir bütün olarak ele alınıp sona gidilmesinde her yönüyle faydalırı çöktür.

Eylemlerin delilleri görüntülendiğinde anayasamızın dibacesinde;

Başlangıç kısmındaki bilhassa “ Laiklik ilkesinin “ gereği kutsal din duygularının devlet işlerine ve politikaya kesinlikle karıştırılmayacağı kaidelerinin ihlal edildiği açık ve seçiktir.

Türkiye Cumhuriyeti anayasasının 2.maddesindeki “devletin niteliklerindeki laik ve hukuk devleti yapısının”

Dördüncü maddesinin içinde gösterildiği gibi “2.maddesinin değiştirilemeyeceği” prensibinin

Ondördüncü maddesindeki temel hak ve hürriyetlerinin kötü maksatla kullanılmamasının”

24.maddesindeki “din ve vicdan hürriyetinin istismar edilemeyeceğinin”

Kaidelerini ortadan kaldırıcı olayların göstergesi olan bu hareketler artık ayrı ayrı ve çeşitli eylemler olarak ele alınmadan bir bütün eylem şeklinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Elbette olayımızda 2911, 3713 ve TCK.nun muhtelif maddelerini ihlal eden eylemler toplamı vardır. Artık bu eylemler toplamı bu toplumsal olayda bizi sonuca götürecektir.

O sonuç da anayasamızdaki ve yukarıda açıkladığımız laik devlet düzeninin taşıyır, tebdil ve ilğaya yönelik bir bütünlükteki eylem olarak ve kasdın bu olayın içinde bu şekilde ele alınması ve Devlet Güvenlik Mahkemesinde değerlendirilmesi usul ve yasalara daha uygun olacağı şüphesizdir.

Olayımızda topluluk içindeki sanık olarak belirlenen kişilerin birleşik kasıtların Türkiye Cumhuriyeti Devletinin temel taşlarından olan Laiklik ilkesinin kaldırılıp yerine şeriat kaidelerini öngören bir düzenin getirilmesi amacını taşıdığı artık belirlenmiştir ve görülmüştür.

İşte bu düşüncelerden hareketle üç ayrı mahkemede açılan ve ayrı ayrı maddeler çerçevesinde davaların çözülmesi ve sonuca gidilmesi önerilen davalardan vazge-

çilerek bu davaların yani, Ankara Asliye Ceza ve Ağır Ceza Mahkemelerine naklen gelen davaların Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesine aynı mülâhaza ile naklen gönderilen dava ile birleştirilerek sanıkların eylemlerinin TCK.nun 146/1 ve son maddeleri içinde araştırılması ve sonuca gidilmesi usul ve yasalara uygun olacaktır.

Bu nedenlerle davaların öncelikle birleştirilmesi ve duruşmaya başlanılmasını kamu adına talep ederiz. 20.09.1993....

Nusret DEMİRAL	Tevfik HANCILAR	Talat ŞALK
Ankara DGM. C.Başsavcısı	Ankara DGM.C.Savcısı	Ankara DGM.C.Savcısı
Kemal AYHAN	Nuh Mete YÜKSEL	Ülkü COŞKUN
Ankara DGM.C.Savcısı	Ankara DGM.C.Savcısı	Ankara DGM.C.Savcısı
Dilaver KAHVECİ		
Ankara DGM.C.Savcısı		

Bu Düşünce Örneği; anayasanın 138. maddesinde “Mahkemelerin Bağımsızlığı” başlığı altında; **“Hiç bir organ, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında Mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz”** amir hükmünü hiçe saymaktır. **“Emir ve talimat”** olarak telakki edilmese bile, en azından **“tavsiye ve telkinde bulunmak”** tır.

Önemle belirtelim ki; Başsavcılığın bu tarz bir “Düşünce Örneği” adı altında bu güne kadar hiç bir uygulamada yer almamış talimatnameyi çağrıştıran düşünce örneği ile mahkemeleri yönlendirmeye çalıştığına ilk defa tanık oluyoruz.

Evvelce, iddianame veya esas hakkındaki mütalalarında cumhuriyet savcılarının bu tarz üsluplar kullandıkları vaki olmuş olabilir. Ancak bu defa, açıkça mahkemelere baskı ve yönlendirme niteliğinde talihsiz bir belge dosyalarda yerini almıştır.

Ne gariptir ki, cumhuriyet savcıları bu düşünce örneğini hazırlarken, kendilerini din adamı yerine koymuşlardır. Fakat hangi dinin kurallarına göre ahkam kestiklerini ise açıklamamışlardır. Gerek dinin tarifi, gerekse dünya işleri ile din işleri arasındaki ilişki, kendi nefislerinin ürünü olarak yansımaktadır.

Dinin tarifini yapmak; herhalde insanlar için DİNİ; bir yaşam tarzı kılan Allah (c.c.)’a ait olması gerekir. **Kulu, tanrının işine karıştırmayan anlayış, ne yazık ki tanrıyı da kulun işine karıştırmamıştır.** Böyle bir din anlayışının, hangi dinde bu-

lunduğunu biz bulamadığımız gibi, Cumhuriyet Savcıları da bu anlayışın hangi din için geçerli olduğunu belirtmemişlerdir. Zira “Düşünce Örneği”nde hiç bir dinin ismi yer almamakta, bu görüşlerin hangi dine ait olduğu ifade edilmemektedir. Sadece din ve laiklik konusunda uzunca bir anlatımdan sonra, kendi düşüncelerini doğrulamak maksadıyla Kur’an-ı Kerim’den bir örnek verilerek, **“Kendi dinlerinin kendilerine, bizim dinimizin de bize ait olduğunu”** vurgulamışlardır.

Bu hükme elbette ki tüm insanlar aynı anlamı yüklerler. Ayrıca kendi ifadeleri gereği, **“eğri doğrudan ayrılmış”** ve Cumhuriyet Savcılığı Düşüncesi **“Eğri Yolu”** göstermiştir.

İnsanların inanç ilkelerinin, insanlar tarafından belirlenmesi, yönlendirilmesi ve zabtu rabt altına alınmasının yanlışlığını ve tehlikesini hep birlikte yaşadığımız kabul edilirse, böyle bir yetkinin ve gücün, sadece Allah (c.c.)’ın elinde bulunduğunun kabul ve teslim edilmesi gerektiğine İddia Makamının da inanması gerekirdi.

Ayrıca, Düşünce Örneğinde ileri sürüldüğü gibi “laiklik konusunda farklı inanca sahip olmak; aynı vatan topraklarında yaşayan insanları ayrı tutmak” anlamına gelmez. Yüzyıllardır farklı anlayıştaki insanlar bu topraklar üzerinde huzur içinde yaşamışlardır. Ta ki, birileri kendi inancını diğerine zorla kabul ettirene dek. Laiklik konusunda farklı inanca sahip olanlara da devletin en az ötekiler kadar önem vermesi gerektiğine bizler de inanıyoruz. Fakat bu inancın Cumhuriyet Savcıları tarafından da, sadece bir temenni olarak kalmaması, uygulamalarına da yansiyarak yanlı davranmalarını gerektiğine işaret etmek istiyoruz.

Neyazık ki demokratikleşme sürecinden bahsedildiği günlerde, Cumhuriyet Savcılarının bir araya gelip “Laiklik Bildirisi” yayınlamaları karşısında bu dileğimizin talepten öte geçmeyeceği anlaşılmaktadır.

Önemli bir husus da, laiklik ilkesinin Atatürk’e ait olmayıp, onun son günlerinde kendi dahil olmadan kabul edilmiş/ettirilmiş olduğu herkesçe bilinmektedir. Bu husustaki düşüncelerimizi de, Cumhuriyet Savcılığının “Esas Hakkındaki Düşünce” sini incelerken ifade edeceğiz.

Mezkür düşünce örneğinde “olayın yasal görüntüsü de işlenmiş ve sanıkların eylemlerinin TCK.146/1 ve 146/3. Maddeleri içerisinde araştırılması ve sonuca gidilmesi” tavsiye edilmiştir. Elbette ki, Mahkeme Heyeti bu tarzı, bir emir telakki etmeyecektir. Fakat, üslup, bir talimat verme üslubudur.

T.C.K. 146. maddesi ile alakalı görüş ve düşüncelerimizi ve yasal boyutunu “Sevk Maddeleri” başlığı altında incelemiş bulunuyoruz, tekrar etmeyeceğiz. Ancak Cumhuriyet Savcılığının, elde yargılamaya dayanak iddianameleri varken ve de Yargıtay’ın Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesini görevlendirme kararı varken, hiç bir şekilde görüş ve mütalası istenmeden, görüş bildirmesi ve yargılamayı bu şekilde yönlendirmek istemesini usule aykırı ve maksatlı buluyoruz. Bu nedenle, bu Düşünce Örneği keenenleymekün addedilmelidir.

7 - MEDYANIN YARGIYA BASKISI :

Böyle bir başlık altında medyanın mahkemeler üzerindeki tesirlerini anlatmak oldukça zordur. Çünkü medya ismiyle son yıllarda ünlenen “**Boyalı Basın**”, hiç bir ahlaki ve siyasi sınır tanımadan, insanların en temel hakları olan kişilik haklarına saldırmayı kendine görev addettiği gibi, bağımsız olması gerektiğini manşetlerinde kullandığı mahkemelere baskı yapmayı da alışkanlık haline getirmiştir. Bu eylemini baskı kavramı ile ifade etmek, savunma tarafı olarak edebimizin gereğidir. Yoksa bu tarz düşünce ve yayınların hangi kavramlarla ifade edilebileceğinin örneklerini ve sıfatlandırmalarını kendi aralarındaki rekabette ve birbirlerine saldırmalarında görebiliriz. Son günlerde kamuoyu bu aşağılık yakıştırmalarına ve kavgalarına şahit olmaktadır.

Bir an için yukarıdaki nitelemelerin haksız ve yersiz olduğu düşünülebilir. Ancak ülkemizde en az Sivas Olayları kadar tesir uyandırması ve halk kitlelerini etkilemesi gereken yüzlerce olay meydana gelmektedir. Kutsal habercilik bahanesiyle, insanların en mahrem bilgilerini kamu oyuna duyurup ahlaksızlığı yaygınlaştırma şampiyonluğu yapan bir kısım medya, bir çok olayda suskun kalmış, halka düşman tavır gereği çifte standardın işletmiştir. Örnekler çoktur, en önemlisi “**Başbağlar Köyü Katliamı**”dır. (Ek-17)

Erzincan’ın Başbağlar köyünde 33 masum insanımızı katleden eşkiyanın katil olayını, sadece kısa bir haber olarak yayınlamış, mevcut hükümetin tavrı gibi olayı küllenmeye bırakmıştır. Sivas’ta 37 kişinin ölümüne bir yıldan fazladır ağıt yakan bir kısım medya, Başbağlar Katliamı sanıklarının isim ve eşgal olarak belirlenmesine rağmen salıverilmesini hiç mi hiç kullanmamıştır. Böyle bir çifte standardı ifade edecek kavram bulamıyoruz.

Sadece şunu tesbit etmek mümkündür:

Başbağlar’da, Sivas olaylarında ölenlerin intikamını aldıklarını söyleyen katiller, bu vahim olaya suskun kalan hükümetin bir kanadını ve bir kısım medyayı her halde tatmin etmişlerdir!

Evet, medya Sivas Olaylarının başından bu yana bu dava ile yakından ilgilenmiş, yöneticilerin tavizkar tutumlarını da arkalarına alarak yargıya karşı en şedid ve şiret tavrını sürdürmüştür, sürdürmektedir. Bu tecavüzkar tutumuna örnek vermeye kalkarsak, ne zaman kafi gelir, ne de satırlar. Ancak mahkemeyi yakından ilgilendiren bir kısmını ifade etmeye çalışacağız. (Ek-3,4)

Devam etmekte olan bir dava ile ilgili, davanın seyrini etkileyen, sanıkları sanık konumunda değil de mahkum konumuna düşüren, duruşma hakimlerini aşağılayıcı mahiyette yayınlar yapmak elbette ki suçtur. Ve mevcut hukuk devleti bu tür yayınlara mani olmalıdır. Mani olmuyorsa, ya devlet yasayı uygulamaktan aciz, ya da devlet kendi ideolojisine aykırı insanları mahkum etmek için bu yayınları yapanları destekliyor demektir. (Ek-5,6,7,8)

Burada karşımıza çıkan bahane medyanın bir güç olduğu iddiası olmaktadır. Yani medya, siyasi iktidarın üzerinde bir güçtür ve kendi uyacağı yasaları kendi koyuyor demektir. Yani devletin, devletin emniyetinin, cumhuriyet savcılarının, bağımsız mahkemelerin ve en önemlisi yasama organı olan T.B.M.M.'nin gücü basına yetmiyor. Kendine hakaret ettiriyor. Fakat hiç bir ahlaki sınır tanımayan, birbirlerinin ailelerinin bile yatak odalarını çarşaf çarşaf sokaklara taşıyan bu ahlak ve onur sınırı tanımayan bir kısım basına uyması gerekli ahlaki müeyyideler bile getiremiyor. Aksine iktidarlara kendilerine söven medyayı, sırf seçim yatırımı olsun diye teşviklerle ödüllendiriyorlar.

Devlet mekanizmalarını eline geçirmiş, totaliter anlayış sahibi, halkına düşman güçlerin oluşturduğu oligarşi, mahkemelerin de üzerine çıkarak, sanıkları hatta hakimleri yargılıyor, mahkum ediyor. Halbuki üyesi olmakla övündükleri batı demokrasilerinde basının bu tarzdaki tutumlarına karşı mahkemelerin, **“artık yargılama tümüyle ifşa olmuş ve mahkeme veya jüri etki altına alınmıştır, sıhhatli karar verme imkanı kalmamıştır”** gerekçesiyle **“DAVANIN DÜŞMESİNE”** karar verdiği sıkça karşılaşılan bir vakıadır.

Medyanın bu yargılamayı etkilemesi zımında pek çok örnek olmasına rağmen, biz bunların sadece bir kısmını savunma ekinde ibraz ediyoruz. Ancak, üç örneği ortaya koymadan geçemeyeceğiz. Zira bu üç örnekten biri, davanın hazırlık aşamasını oluşturmuş, diğeri de yargılama aşamasında mahkemenin vesayet altına alınması isteğini içeren baskı niteliği dolayısıyla savunma, iddia ve yargı makamını yakından etkilemiştir. Üçüncü örnek ise, medyaya kimlerin cesaret verdiğiğine çok canlı misal olması bakımından önemlidir. Yargının suç işlediğini göstermektedir.

Birincisi;

Olayın hemen akabinde bilindiği gibi, Sivas'ın Alibaba Mahallesi'nde kurulan **“Kara İspiyon Tahtası”** ve bu kara tahtadan alıntılar yapan basının sanık yaratma gayretidir. Savunmamızın diğer bölümlerinde de anlatmaya çalıştığımız gibi, adı geçen mahallede vatandaşların bir kısmı, bir ispiyon tahtası kurmuş ve evvelce bir şekilde husumeti olan insanların isimlerini, adreslerini, bazılarının sadece lakaplarını veya işyeri ünvanlarını bu tahtaya yazmışlar, basına ispiyon etmişlerdir. “Mal bulmuş mağribi” misali basın (başta Aydınlık isimli günlük gazete) bu tahtadan aldığı isimleri olayların elebaşları olarak açıklamış, günlerce yayın yapmıştır. (Ek-9,10,11,12). İş bu yayınlar Mahkeme Heyeti tarafından re'sen istendiği halde, temin edilememiştir. Sanık vekilleri olarak, mahkemenin temin edemediği nüshalarını savunmamız ekinde takdim ediyoruz. Bu yayınlarda da görüleceği üzere orada ismi geçen şahıslar, fiile fail yaratma ve kendi basiretsizliklerini örtme çabasındaki emniyet mensuplarınca göz altına alınmış ve tutuklanarak davanın sanıkları olarak huzura getirilmişlerdir.

İkincisi;

Müşteki vekillerinin vaki daveti üzerine Türkiye'ye gelip duruşmaları izleyen **“En Alt-takiler”** isimli kitabı ile Türkiyede tanınan Alman Gazeteci **Günter Walraf** ile ilgilidir.

Bu şahıs 03.01.1994 günü başlayan ve 8 oturum süren duruşmanın ilk günlerinde yanında birkaç gazeteci ve tercümanı ile duruşmaları izlemek için salona girmiştir. Yanındaki ekipten biri gazeteci bile değildir. Bu husus tarafımızdan tesbit edilmiş ve şahıs salondan çıkartılmıştır.

Bu arada müşteki vekillerinden biri, bu şahısları kendilerinin davet ettiklerini, misafir olduklarını ve müdahale edilmemesi gerektiğini ifade ediyor. Bilahare misafir gazeteci Sivas'a gidip güya yerinde incelemeler yapıyor, malumat topluyor. Ayrıca basına demeçler vererek, özetle; **“mahkemenin sanıklara çok tavizkar davrandığını, mahkemenin bu tavrının ileride yanlış karar vermesine sebep olacağını, bu noktada da kendisinin Alman Hükümetine dilekte bulunarak Türk Hükümetine baskı yapılmasını sağlayacağını, bu hususta gayret sarfedeceğini”** söylüyor. (Ek-13,14).

Hatırlanacağı üzere bu sözlerden tüm adalet camiası rahatsız ve rencide olmuştur. Bu noktada Mahkeme Heyeti de, rahatsız ve rencide olmuştur. Fakat ne hikmettir (!) Adalet Bakanlığı ve sair devlet organları ve bu organların başında bulunan zevat rahatsız olmamışlardır. Takibeden hafta duruşma sırasında, sanık vekillerinden Av. Yunus AKYOL'un müştekilerden birinin **“terbiyesizler”** şeklinde hakaretine maruz kalması nedeniyle, sanık vekili arkadaşımızın, **“asıl terbiyesizler, Türkiye'deki adalet mekanizması üzerinde baskı kurmak amacıyla ifadeler kullanan insanları duruşmalara davet etmektir”** şeklinde cevap vermesi, o güne kadar basın yoluyla mahkeme üzerinde baskı kurmaya çalışan ve sürekli davanın seyrini saptırmaya çalışan müdahil vekillerince tepki ile karşılanmıştır.

Hatırlanacağı üzere Mahkeme Başkanı; **“sanıyor musunuz ki biz bu sözlerden rahatsız olmuyoruz? Biz burada doğruyu bulmaya çalışıyoruz, suçluları tesbit etmeye çalışıyoruz. Bu yayınlar mahkemeler üzerinde etkili oluyor. Bunları elbette ki olumsuz karşılıyoruz.”** diyerek müşteki tarafın tepkisine cevap vermiş, bunun üzerine müşteki vekilleri daha önceki **“bizim misafirimizdir”** sözlerini tekzip edencesine, **“efendim biz bunları davet etmedik, bizimle ilgileri yoktur. Duruşmaları izlemeye hakları vardır, Mahkemeye itimadımız sonsuzdur.”** demek zaruretini hissetmişlerdir. Bunun üzerine Heyet üyesi Hakim Alb. Ertan ERUNGA; **“o zaman bu dediklerinizi Alman'lara da anlatın”** demiştir. Heyete itimadı bulunan (!) müdahil vekillerinin, **“üyenin bu sözleri zapta geçsin”** talepleri, daha sonra bu üyenin müdahil vekillerince **“REDDİ”** taleplerine dayanak olacaktır.

Sivas Olayları Davasının, kamu güvenliği sebebiyle hiç bir Hukuki mesnedi olmadığı halde, tabii hakim ilkesine de aykırı olarak Ankara'ya nakledilmesini içine sindirebilen kesimler, ne hikmetse, yine kamu güvenliği sebebiyle yargılamanın gizli yapılmasına ilişkin mahkemenin 25.3.1994 tarihli ara kararını bir türlü sindirememişlerdir. Bir kısım müşteki taraf; basımla ilişki içerisine girip, duruşmaların seyrini etkileyebilme, şov yapma olarak kabul edilebilecek davranışları yapma imkanları ellerin-

den alınması sebebiyle, mahkeme üzerinde açıkça baskı kurmaya çalışmış, her duruşma öncesi ve sonrası yazılı ve görüntülü basında duruşmanın seyrini etkileyici yayınlar yaptırarak olayı kendi açılarından gündeme getirmişlerdir. (Ek-15, Ek-16)

Bu karar gereğince gizli yapılan duruşmaları bahane ederek, yargı görevine ilişkin faaliyetlerini duruşma salonunda yapmamış, “hukuk ve adalet” ilkesini rencide edecek şekilde dışarıda beyanda bulunmak suretiyle mahkemeyi karalamış, baskı altında tutarak yazılı haberlerin yayımına sebep olmuşlar ve sonunda da Türkiye Barolar Birliği salonlarına taşımışlardır.

2.6.1994 günü akşam 20.00 haberlerinde Show TV’de yayınlanan, “**elinde biddon, madımak otelini yakan kişi tahliye oldu**”ğu hususunda haberler, müstekilerin gizli de olsa, yapılan duruşmaları nasıl saptırdıklarını, kamuoyunu yanlış haberlerle nasıl sanıklar ve mahkeme aleyhine yönlendirdiklerini açıkça ortaya koymuştur. Neticede olayın yanlış aktarıldığı, aklı selimin de müdahalesi ile bir sonraki programda anlaşılacak, özür dilenerek haber kerhen tekdiz edilmiştir.

Müdahil taraf bir başka ifadeyle, “adaletin tecellisine kaos ve kargaşa yaratarak yardım etmeye” (böyle bir gayrete yardım denilebilirse) çalışmıştır. Görülmüştür ki gayretler, adaletin tecellisine değil, sürüncemede bırakılmasına matuf olarak gösterilmiştir.

Üçüncüsü:

Savcılık Esas Hakkındaki Mütalasanın, duruşmadan önce, sanık ve vekillerine okunmadan önce basına aktarılmış olmasıdır.

Bizler çok zor şartlarda ve C.M.U.K. kandırmacaları arasında görev yapan sanık müdafileri olarak; emniyet müdürlüğünde terörle mücadele kanunsuzluğu ve uygulamaları gereği işkence yapılan sanıkların, insan kılığından çıkarılmış halleriyle sorgulamalarının videoya kaydedildiği ve cumhuriyet savcılarının önce özel TV şirketlerine satıldığını bilmekte ve görmekteyiz. Bunun en bariz örneğini İstanbul Emniyet Müdürlüğünün Show TV’ye pazarladığı 05.02.1993 tarihli görüntülerden hatırlıyoruz. Ancak, gizli yargılamaya ve basın yasağına karar verilmiş bir yargılamada, esas hakkındaki mütalasanın dosyaya ibraz edilmeden medyaya sızdırılmasını hala anlayabilmiş değiliz.

Mevcut mütala duruşmada Cumhuriyet Savcısı tarafından çok hızlı ve anlamsız şekilde ve özetlenerek okunmuş ve sadece iki örnek nüsha duruşmada verilmiştir. 124 sanığa bir örnek, 50’den fazla müdafiyeye de bir örnek nüsha.

Çoğu zaman bizzat kendilerini ve de yargıyı aşağılayan basına karşı Cumhuriyet Savcılığının bu kadar cömert oluşunu, henüz izah edebilmiş değiliz. İddia makamı bu cömertliğinin karşılığını, ertesi gün Aziz Nesin ile ilgili yayınlardan almış olsa gerek.

Mahkeme Heyetini etkilemesi açısından anlamsız bulduğumuz, fakat öteden beri böyle bir gayeye matuf demeç ve yayınlar, insanlarımızın kafasına “**adalet üzerine gölge düşer mi?**” endişesini getirmektedir. Fakat ne yazık ki bu hususta mahkemenin vaki müteaddit ara kararlarına rağmen bu yayınlar son bulmamış, artarak devam etmiştir.

Kim bunlar?

Sivas olaylarından sorumlu olarak tutuklanan 111 sanıktan 50'sinin savunmasını üstlenen Sivas Barosu avukatlarından Yüksel Köse, 37 kişinin ölümlüyle sonuçlanan olaylardan "polisin sorumlu olduğunu" ileri sürdü. Köse, "Polis, kamuoyunun tepkisini azaltmak için göstermelik operasyonlara girişip, rastgele kişileri gözaltına aldı" dedi. Köse, şöyle devam etti:

"Asıl suçlular ellerini kolları sallaya sallaya doluyor. Halkı galevana getirip olayların çıkmasına neden olanlar sivil polislerdir. Elimizde mahkemeye sunacağımız çok önemli delil ve fotoğraflar var.

Olaylara sivil polisler öncülük etmiştir. Duruşma günü delillerimizi mahkemeye sunacağız."

Bu arada, 2 Temmuz'daki katliam sonrası tutuklanan Ali ve Sadettin Temiz'in babaları Kaya Temiz, Emniyet eski Müdürü Doğukan Öner'in "sahte belge düzenleyerek", suçsuz oldukları halde oğulları Ali ve Sadettin Temiz'i gözaltına alıp işkence yaptığını iddia etti.

Mahkemeye de sunulacak yukarıdaki fotoğrafta görülen ve ortada montlu olan şansın belinde tabancası görülüyor. Yüzünü saklayan ve sakallı olan kişinin de sivil polis olduğu, öne sürülüyor.

Sivas eski Emniyet Müdürü Öner, elinde telsizle topluluğun önünden Madımak Oteli'ne doğru yürürken görülüyor.

Katliam ortbas ediliyor

Eren DURŞUN

ANKARA- Sivas'ta incelemelerde bulunan Sivas Katliamı ve Davası Müdahil Hukuk Bürosu avukatları katliam davasında gelişen aşamayı açıkladılar. Büro, soruşturmanın ve davanın durumunu incelemek üzere avukatlar Hüseyin Gökçearslan ve Ali Kalan'ı 11 Ağustos'ta Sivas'a göndermişti.

Avukatlar Sivas 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde ve Sivas 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılmış bulunan davaların dosyalarını incelediler. Yetkililerle ve halktan kişilerle görüştüler.

Sivas Katliamı ve Davası Müdahil Hukuk Bürosu bir basın bildirisıyla varılan sonuçları açıkladı.

Açıklamada, güvenlik güçlerinin şeriatçı kalkışmanın bastırılması için etkili hiçbir tutum almadığı gibi, olaylar sonrasında saldırganları yakalama konusunda da etkili olmadıkları belirtilirken, "Yakalanan kişilerin sorguları da gayri ciddi bir tutum içinde, kebablı, baklavalı ikram ortamında ve bazıları için geceleri evinde yatıp, sabahları sorgularına devam edilmek suretiyle yapılmıştır" denildi.

Gerek Kayseri DGM Cumhuriyet Başsavcılığı ve gerekse Sivas Cumhuriyet Başsavcılığı'nın titiz ve yeterli bir soruşturma yapmadığı vurgulanan açıklamada, davanın bütünlüğünün bozulması ayrı ayrı mahkemelerde, farklı farklı suçlardan yargılama yapıldığı belirtilerek, şu görüşlerle yer verildi: "Oysa olay, örgütlü şeriatçı bir kalkışmadır. Bütün gün sürdürülen saldırı ve eylemlerle otelin yakılması suretiyle katliam suçunun işlenmesi fiilleri, ayrı ayrı zamanlarda, ayrı ayrı ve birbirleriyle ilgisiz kişiler tarafından, farklı kasıtlardan işlenmiş fiil-

ler gibi birbirinden kopartılması son derece yanlıştır." Avukatlar bu yöntemle suçluların ortaya çıkarılmasının ve yargılamanın yapılmasının olanaksız olduğu görüşünü dile getirdiler.

Avukat Hüseyin Gökçearslan, soruşturmayı yürütenlerin, video banlarındaki görüntülerin ve fotoğrafların halka sunulması, teşhis ve tespit için yardım istenilmediğini bildirdi.

Olay failinin önemli bölümünün Sivas ve çevresinde elini kolunu sallayarak gezdiğini söyleyen Gökçearslan, "Böyle bir ortamda ne Sivas'ta ne de Kayseri'de sağlıklı bir yargılama yapmak mümkün değildir. Soruşturmanın derinleştirilmesi, ayrı ayrı açılan davaların birleştirilmesi ve Ankara'ya nakli gerekmektedir. Ayrıca olay mağdurlarının bizzat mahkemeye giderek ifade vermelerinin yararlı olacağı görüşündeyiz" dedi.

KATLEDİLENLER ANISINA YEMEK

Bu arada Sivas'ta katledilen 37 aydının anısına, katledilerinin 40. gününde bir yemek düzenlendi. Pir Sultan Abdal Kültür ve Tanıtma Demeği'nin merkezinde yapılan anma toplantısı ve yemeğine, 31 demek ve sendika temsilcisinin yanı sıra olayda yaşamını yitiren yazarımız Metin Altıok'un eşi Nebahat Altıok ile İşçi Partisi temsilcileri de katıldı.

Sivas ve Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığı'na yürütülen soruşturmalar sonucunda haklarında dava açılan 111 sanık ise bugün duruşmaya çıkacak.

Kayseri DGM Başsavcılığı, yürütüldüğü soruşturma sonucunda, 94 sanık hakkında, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. Maddesi 1. ve 2. fıkraları gereğince örgüt suçlamasıyla Kayseri DGM'de dava açmıştı. Sivas

Cumhuriyet Başsavcılığı ise, 7 sanık hakkında Sivas Ağır Ceza Mahkemesi'ne, 111 sanık hakkında ise, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefetten Sivas Ceza Mahkemesi'ne dava açmıştı.

Aralarında firarı sanıklar Sivas Belediye Meclisi'nin RP'li Üyesi Cafer Erçakmak ile Yunus Karataş'ın da içinde bulunduğu tutuklu sanıkların isimleri şöyle:

Cafer Erçakmak (Gıyabi tutuklu), Yunus Karataş (Gıyabi tutuklu), Cafer Tayyar Soykök, Halil İbrahim Düzbiçer, Muh-sin Erbaş, Ömer Faruk Gez, Nevzat Aydın, Latif Karaca, Çetin Asmaka, Harun Gürbaş, Bekir Çınar, Süleyman Kurşun, Adem Kozlu, Tufan Caymaz, Ali Kurt, Mustafa Dürer, Yalçın Kepenek, Hayrettin Yegin, Murat Karataş, Haydar Şahinoğlu, Ahmet Onar, Vedat Yıldırım, Orhan Demir, Erol Sarıkaya, Ünal Berka, Osman Düzardıcı, Kerim Küçükkösem, İlhami Çalışkan, Süleyman Toksun, Mehmet Yılmaz, Yahit Kaynar, Halil Küçükde, Eren Ceylan, Mehmet Demir, Murat Çanaklıtaş, Saadetin Yüksel, Mevlut Atalay, Mustafa Uğur Yaraş, Bülent Düğenci, Abdulkadir Arıdıcı, Ahmet Turankılıç, Özen Karatürk, Ahmet Oflaz, Ali Temiz, Temel Toy, Özer Çanaklıtaş, Yusuf Ziya Eriş, Kenan Kale, Hayrettin Gür, Alim Özhan, Adem Bayrak, Faruk Belkavli, Harun Kavak, Ekrem Kurt, Harun Yıldız, Serhan Özentürk, Zafer Yelok, Faruk Ceylan, Osman Cıvıkcı, Metin Ceylan, Ekrem Ceylan, Murat Songur, İsmet Onar, Ali Teke, Fatih Erdem, Durmuş Tufan, İbrahim Duran, Ramazan Önder, Ömer Demir, Gazi Tufan, Erkan Çetintaş, Yusuf Şimşek ve Tekin Arış.

SIVAS KATLIAMI DAVASINDA MÜDAHİL AVUKATLARI:

"Suçlulara az ceza vermeye çalışılıyor"

Avukatlara göre, iki ayrı yerde dava açılması, olayların planlı bir eylem olmadığı anlamına gelecek, bu da suçluların küçük çaplı cezalarla kurtulmasını sağlayacak.

Sivas olaylarına ilişkin 110 sanık mahkemede yargılanma aşamasına gelirken, Çağdaş Hukukçular Derneği adına duruşmaları izleyecek müdahil avukatlar, yapılan soruşturmanın ve hazırlanan iddianamelemin yetersiz olduğunu öne sürüyorlar. Avukatların üzerinde durduğu en önemli konu ise, Sivas olaylarına ilişkin suçun tanımı ve açıklan iki ayrı dava.

Çağdaş Hukukçular Derneği Başkanı ve Sivas katliamı müdahil avukatlar grubu sözcüsü Şenal Sarıhan'a göre, iki ayrı dava açılmasıyla katliam suçu, ayrı zamanlarda ayrı yerlerde birbirine ilgisiz kişiler tarafından farklı kasıtlarla işlenmiş eylemler gibi gösteriliyor. Böylece suçun niteliği göz ardı edilerek katliam, "doğrudan doğruya köktendincilerin şeriat istemiyle laiklik karşıtı programlı bir eylem olarak planlanmadığı" savıyla ele alınacak. Suçun tanımının da yanlış yapıldığını vurgulayan müdahil avukatlar, suçların ilgili

terör yasaları ile değil, Türk Ceza Kanunu'nun 146'ncı veya 149'uncu maddesiyle yargılanması gerektiğini ifade ediyorlar.

Ayrıca, delillerin toplanması ve saklanması konusundaki özensizliğin sanık albümü hazırlanmasında da sürdüğünü, polislin teknik imkanları ile videodan fotoğraf albümü yapılarak tüm mağdurların ve görgü tanıklarının bundan yararlanmasını neden sağlanmadığını soruyorlar.

Hizbullah kuşkusuz. Dikkat çekilen bir diğer nokta da olaya ilişkin ifadeleri. Avukatlara göre, olaylar içinde aktif biçimde yer aldığı saptanıp gözaltına alınanların ifadelerin birbirine çelişiyor.

Sanık ifadelerinde görülen bazı çelişkiler ve değişimlere şu örnekler veriliyor: Sanık Ali Yılmaz ifadesinde "Türk Polisi'ne uzanan eller kılınsın" sloganı atıldığını söylemesine karşın olaylarla ilgili tüm bantlar incelendiğinde böyle bir slogan rastlanmıyor. Olay "Polise birileri

saldırıyor ve buna karşı polisi savunma" biçimine dönüştürmeye çalışan Ali Yılmaz önce olaylara hiçbir şekilde karışmadığını söylüyor, ancak daha sonra olaylara karıştığını buna karşılık polise taş atmadığını ifade ediyor.

Videodan teşhis edilen diğer bir sanık Murat Karataş ise heykeli ve arabayı yakan kişilerle ilgili hayali şahıs tanımları veriyor. Kendisinin olayla ilgili olmadığını ispatlamaya çalışan Karataş, olaylarda hiçbir şekilde görülmemeyen 45 yaşlarında sakallı, 35-38 yaşlarında sakalsız gözlüklü ifade veren iki kişiden söz ediyor.

İfadeler arasında en çarpıcı olanı ise olayın en yakın tanıklarından biri olan Asayiş Şube Müdürü Mehmet Yıldız'ın ifadesi. Sivas Emniyet Müdürlüğü'nde üç yıldan beri görev yapmakta olan Yıldız'ın ifadesinin bir bölümü aynen şöyle: "Bu olaylara katılan topluluğun amacı Pir Sultan Heykeli'ni, Aziz Nesin'i, Vali'yi protesto gibi gösterilmeye çalışıldı. Ama asıl amaç şeriatla duyulan özlemini dile getirmektir. Olay günü de Sivas halkına bir güç gösterisi yaptıklarıdır. Hadise günü ekiplenme birlikte olayın en yakından izleyen ve 7 saat boyunca olayların içinde kalan bir kamu görevlisi olarak gözlemim bu olayların tertipçisinin Hizbullah adı verilen örgüt tarafından gerçekleştirilmiş olmasıdır. Topluluğun ön safından yer alan kişiler hadisenin tabiri caizse figüranlarıydı. Esas tertipçiler duyabildiğim slogankardan 10 kişi kadardı. Bunlar topluluğun onasından polisle hiç yüz yüze gelmiyorlardı. Topluluk dağılmaya yüz tutulduğunda hemen tek bir gurulere topluluğun dağılmasını engelliyorlardı. Azami 10 kişi olan bu elebaşlar, bazen ellerini kaldırıarak "Hizbullah geliyor" diye bağırıyorlardı. Bağırarak ve el-kol işaretleri yaparak atukların sloganlardan, topluluğu yönlendirenleri bu kişiler olduklarını gözdüm."

İddialar, önümüzdeki günlerde, Sivas Katliamı dosyasının da faili meçhul olaylar listesine katarak, sümen altı edileceği doğrultusunda. Avukat Sarıhan, bu iddialardan hareketle "şimdilik" son bir soru soruyor: "Ankara DGM'de 10 sanıklı bir davanın iddianamesinin hazırlanması 1 ay sürerken, bu kadar çok sanıklı ve önemli bir davanın iddianamesi nasıl olup da 3 günde hazırlanıyor ve dava açıldı?"

METİN UCA

Karanlığın bekçilerine mükafat

Sivas katliamcıları serbest bırakılıyor

2 Temmuz 1993'te, Sivas'ta 37 demokrat aydın ve sanatçıyı, ortaçağ barbarlığını aratan yöntemlerle katleden şeriatçı faşistler, sözümona "devlet babaları" tarafından "yargılanıyor". Sivas katliamcılarının Ankara DGM'deki "yargı"lanma davası sürüyor. Sivas katliamı davasına 1 haziran'da yapılan duruşmayla devam edildi. Müdahil avukatların itirazlarına rağmen gizli olarak yapılan dava duruşmasında, tutuklu bulunan 13 kişi daha mahkeme tarafından serbest bırakıldı. Daha önce yapılan duruşmalarda tahliye edilenlerle birlikte serbest bırakılanların sayısı 41'e yükseldi.

53 kişinin tutuklu bulunduğu davada, geriye 12 kişi kaldı. Hiç kuşku yok ki, "devletlerinin" ve "allahlarının" izniyle bu 12 kişi de serbest bırakılacaktır. Zaten bu yargılamanın göstermelik olduğu çok açıktır.

Devletin kolluk güçleriyle kol kola katliamı gerçekleştiren şeriatçı faşistler, şimdi de DGM tarafından korunuyor, destekleniyor. Diktatörlük katalilere arka çıkıyor. Şeriatçı militanları serbest bırakarak ödüllendiriyor. Tabiki serbest kalan katiller yeni Sivas'lar yaratmaya çalışacaklardır.

Baştan beri, mahkeme bütün duruşmalarda yanlı olduğunu, katliamcıları koruduğunu ortaya koydu. İşte son duruşmada suçları sabit üç kişinin tahliye edilmesi bu gerçeği doğruluyor. Daha önceki duruşmalarda tanıklar tarafından ve video çekimlerinde teşhis edilen; Latif Korucu, Hasan Gülbaş ve Faruk Bekan'ın serbest bırakılması bu gerçeği kanıtıyor.

Devrimci tutsakların davalarına, keyfi ve politik kararlarla cezalar yağarken, şeriatçı katliamcılar çok kısa sürede serbest bırakılıyor. Devrimci tutsaklar sözkonusu olduğun-

da, işkenceyle alınmış ifadelerle ya da keyfi ve politik kanaatlere göre idam ve müebbet fermanları imzalanırken, suçları son derece açık ve sabit olan şeriatçı militanlar, yeni katliamlar için tahliye ediliyor. İşte devletin "adaleti" ve "yargısı" budur.

Öte yandan dava müdahili avukatların, davanın genişletilmesi ve gizli duruşmaların kaldırılması talebi DGM heyetine reddedildi.

ÇHD, dava duruşmasında tanıklara teşhis edilmiş şahısların serbest bırakılmasına ve davanın gizli olarak yapılmasına tepki gösterdi.

Hiç kuşku yok ki, devlet kendi sadık bekçilerini cezalandırmaz. Tersine onları korur. "Ve tepe tepe gerici amaçları için kullanır. Sivas katliamcıları da öyledir. Fakat, halkımızın devrimci adaleti, gerici barbarlığın yaptığı bu katliamın hesabını soracak ve cezasını verecektir. Unutulmasın ki, devrimci ve komünist hareketin, işçi sınıfı ve emekçi halkımızın hükmü acımasız ve infazı keskin adaleti, er veya geç karanlığın bekçilerini bulacak ve yargılayacaktır. Ve o adaletin adı faşizme ölüm halka özgürlük olacaktır. Tarih buna tanıklır.

Sivas Katliamı Davası hakiminden çocuğu yakılan anaya ceza

ANKARA/Gündem- Sivas Katliamı duruşması, ikinci gününde yine olaylı geçti. Sanıklar ve avukatları ile müsteki avukatları ve müstekiler arasında tartışmalar yaşandı. Mahkeme beyeti sanık avukatlarına satışığı gerekçesiyle, çocuğu yakılarak katledilen bir annenin, bir oturum için duruşmaya alınmasına karar verdi.

Ankara DGM'ce örgüt üyeliğinden daha önce ifadesi alınan sanıklardan dün öğle saatlerine kadarki duruşmada, "Adam öldürmeye tam tegebbüs, yangını çıkarmaya ile toplandı ve gösteri yasasına muhalefet etmek" suçlamasına ilişkin Harun Gülbaş, Bekir Çınar ve Süleyman Kurşun'un ifadeleri alındı. Duruşma sırasında sık sık sanık avukatları ile müsteki avukatları arasında tartışmalar yaşandı. Sanık avukatları çocuğu katledilen bir annenin kendilerine satışığı gerekçesi ile mahkeme başkanlığından duruşma salonundan çıkarılmasını istemeleri üzerine, tartışmalar yaşandı.

Müsteki avukatları kendilerinin her söz almanın sırasında bir gerekçe ile sözlerini kesildiğini, mahkeme beyetinin buna bir gözüm bulmasını, söz alması müdahalede bulunulmasını istedi. Mahkeme Başkanı Muammer Ünsöz avukatları kızarak, "Bir kayvanç varsa dışarda yapın, burada yapmayın" şeklinde sert tepki gösterdi. Mahkeme daha sonra sanık avukatlarına hakarete bulunduğu gerekçesi ile sözkonusu annenin bir duruşmaya alınmamasına karar verdi. Buna tepki gösteren bazı müsteki avukatları, "asıl sanık avukatayım diyen şu çember sakallıları a-tım" dediler. Bu gelişmeler üzerine duruşma öğleden sonraya ertelendi.

Duruşma sırasında sanıklar sık sık söz almak isteyen müsteki avukatları da sa-

taştıkları ve laf atıkları gözlemlendi. Dünkü duruşmanın öğlene kadarki oturumunda ifadesi alınan sanıklar, olayların başlangıcı kısmında yer aldıklarını, yangın çıktığı sıralarda olay yerinde bulunmadıklarını ifade ettiler. Sanıklardan Harun Gülbaş, polis, hazuluk soruşturması ve daha önceki duruşmada verdiği ifadeleri kabul etmeyeerek, "olaylara katıldım ancak seyirciler olarak katıldım, sadece bir kaç slogan attım" dedi. Bu arada söz alan müsteki avukatlarından Şenel Sarıhan, "her söz almamızda, sanık avukatları müdahale ediyor, bunu ortadan kaldırmak için müdahilliklerimiz konusunda karar verilmesini talep ediyorum" dedi. Sanık avukatlarının itirazlarına rağmen, mahkeme başkanlığı müsteki avukatları olarak söz alanların duruşmalarını daha sonra müdahillik çevriliceğini belirtti. Diğer sanıklardan Bekir Çınar, olayları başladığından İstasyon Caddesi'nden Kültür Merkezi'ne kadar yürüttüğünü ve "Allahü Ekber" diye slogan attığını kabul etti. Sanık Süleyman Kurşun ise, "daha önceki bütün ifadelerim zor ve haksız altında verdim, kabul etmiyorum" diye konuştu. Kurşun, kendilerinin süsüz olduğünü asıl tartıştığı Aziz Nesin'in sanık sandalyesine oturulmasını gerektirdiğini söyledi. Aynı şekilde mahkeme üyelerinden Hakim Albay Ersan Urunca, "Aziz Nesin ne yaptı sana, seni tahrir etti mi?" diye çıkıştı. Daha sonra Sanık Kurşun, "PKK Başbağları yakarak Sivas'ın infakını aldığını söylüyor. Acaba PKK ile Pîr Sultan Abdal Dergisi arasında ne gibi bir ilişki var" dedi. Sivas Katliamı davasının öğleden sonrakı oturumunda da, sanıklar ifadelerinin alınmaya devam edildi. Duruşmaya bugün de devam edilecek.

MAHKEME ZEMİNLERİ

Rafik TÜRK

Sivas'ı yeniden yaşamak

Ankara DGM' de dün Sivas'ı bir kez daha yaşadım. Sanık sandalyesindeki çember sakallılar ve onları savunmaya görevini üstlenen vekilleri, yine saldırıyorlardı. Bir farkla: 1 Temmuz 1993 günü Sivas'ta bize saldırırlar taşı sopalyıldılar, ağzılarından salyalar akarak ellerindeki taşları savuruyorlardı, dün mahkeme salonunda gördüklerim ise sözle, kelime oyunlarıyla saldırıyorlardı: Sanıklar suçsuzdu, suçu olan Aziz Nesin'di, komünistlerdi, PKK'lılardı,

Mahkeme binası dışında polisin kurduğu üçüncü barikatta basın görevlileri için düzenlenmiş özel kartlar veriliyor-muş, bunları bilmediğim için dinleyici kartıyla salona girmek zorunda kaldım. İzleyiciler bölümlü diye gönderildiğim yerde 10-15 izleyici vardı. Aynı sıralarda yaklaşık 130 avukat oturuyordu. Sanık avukatları ile müdahil vukatları ise boydan boya ikiye kişilik sırada oturan resmi görevli polisler ayrıyorlardı

Mahkeme kurulu, dün sabahki oturuma Harun Gülbaş, Bekir Çınar ve Süleyman Kurşun adlı sanıklardan sorgulamasını yapıpaktamamlandı.

Sanıklardan Harun Gülbaş, olaylara eylemciler olarak değil de seyirciler olarak katıldığını (toplu katliamlar nasıl yapılır, onu merak etmiş olmalıydı). Bekir Çın-

nar ise Kültür Merkezi saldırısında, slogan atarak ve tekbir getirerek katılmıştı. Ancak kesinlikle eli taş tutmamıştı o gün. Üçüncü sanık da masumdu. Süleyman Kurşun adlı bu kişi Adıyamanlıydı, Devlet Demir Yollar'ında işçi olarak çalışmaktaydı ve olay anında da işteydi. Olaylarla hiç bir "ilişisi ve alakası" yoktu. Duruşma hakimini düşüncememiş veysa gerek duymuş olmalı ki olayların zaten mesal santinin bitiminden sonra büyüdüğünü Madamak Otelinin de saat 20.00 sularında yakıldığını anımsatmadı...

Başka bir sanığın sorgusuna geçiliyordu ki müdahil avukatlarından Ali Kalan Duruşma hakimine, Süleyman Kurşun ile ilgili bir fotoğraf bulunduğunu bildirek dosyaya konulması talebinde bulundu. Duruşma Hakimini'nin aldığı fotoğraf önce sanığa, sonra da sanık avukatlarından Şeref Durşun'a uzatıldı. İki kişi de ilgisiz bir fotoğraf olduğunu savundular. Sanık avukatları böyle uforta fotoğraf sunmanın usulsüzlük olduğunu savunarak mahkemenin bu konuda önlem almasını istedi. Çocuğunu Madımak vahşetinde kaybeden bir annenin yüksek sesle "hayvanlar!" diye söylenmesi üzerine sanık avukatlarının işaret parmakları sıralar halinde müdahil avukatların

tarafını gösterdi ve koro uğultusu gitiğe çe şiddetlendi, aradabilir de ne söylediklerini anlaşılmayan solo ta ta ta...larına dö-nüştü. Sonunda bir avukat diğer sesleri bastırarak, basının suçluluğunu anlattı. Sanık avukatlarının görüldüleri ve bağrı-malar arasında, parmaklarını müdahil avukatlarına, Sivas Şehitlerinin yakınlarına uzattığını seyretildiğimde, kendimi yeniden Kültür merkezinde hissettim ve o yüz ifadelerinde yeniden saldırının d' h-şerini yaşadım. Zaman ve mekân değiş-mişi, o kadar...

İlk kez Gazetemiz İmtiyaz Sahibi Yaşar Kaya'nın duruşmasında müdahaleci tutumuylla dikkatimi çeken, "uysa da uymasa da böyle" mantığıyla gerekçeler üreten savcı, oldukça suskundtu. Savcılar tarafındaki suskunluğu dün başka bir savcı yarımdesici bozdı. Müdahil avukatların yakınlarının dışarı çıkarılmasını talep etti. CHD Genel Başkan Avukat Şenel Sarıhan'ın gayet insani gerekçelere dayanan itirazından sonra gereği yapıldı ve "hayvanlar!" diye sanık tarafına bağırın acılı annenin bir oturum boyunca duruşmaya alınmaması kararlaştırıldı. Duruşmalar sürüyor. Karşılıklı suçlamalar, dava seyrinin değişmesine, mağ-durun suçlu, suçluğun madur durumuna düşmesine bile neden olabiliyor.

Yargıç Ertan Urunga'nın sancılı

Ertan Urunga son
martın 11 Ocak 1994
duruşmaya çıktı.
anda Mamak'ta, 4.
Kıbrıs Komutanlığı
Müşavirliği görevine
atandı. Kırsaca
"buza" deniyor. Yargıç
Urunga askerden suç
göven, omeğin lirir
personelin işlerine
kısacak, DGM gibi kritik
görüş veriyor.
ülkesinin bugünün
kennelerinde uygun
değil. Kim
den uygun
değil? Atama Millî
Savunma Bakanlığı
deniyor.

Adem Aşakbektaş, 25 Mart'ta tahliye edildi.

Sivas katliamcılarını özel hakimler

Hakim Albay Urunga kızağa alınıyor. Yerine hakim Albay Güvener atılıyor! Operasyonun görünüşü böyle. Özü ise yargıçların özelliklerinde yatıyor.

Sivas katliamı davasına bakan Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) heyeti şu anda, Başkan Mesut Samir Ünsöy, üç Hakim Albay Çetin Güvener ve üç Yılmaz Çamla' belden oluşuyor.

Sivas katliamına ilişkin dosyalar Ankara DGM'nin önüne geliyor. Heyetin iki üyesi Sivas olaylarını DGM kapsamında ki suçlarda olmadıkları kanısında. Yani olayın Anayasal rejimi değiştirmeye yönelik örgütlü bir suç oluşturmadığı, öncelikle de olsa adı bir zabta vakası olduğunu düşünmektedir. Dolayısıyla davaya ağır ceza mahkemesinin bakması gerektiğini savunuyorlar.

Ertan Urunga ise olayların rejime yönelik bir kalkışma olduğu, Ceza Kanunu'nun 146. Maddesi'nde tanımlanan Anayasayı

"İlgay, tebdil ve ilgaya teşebbüs" suçunda ele alınması, dolayısıyla yargılamanın da DGM'de yapılması gerektiği görüşündedir.

Göce muhalefeti Uyumuzluk Yargıtay tarafından Urunga'nın görüşü doğrultusunda çözüldü. Ama Urunga hakkındaki kanaat de netleşmiştir; DGM hakimleri tutulmayacaktır. Katliamcılar ve arkalarındaki yarıcı güçlerin de Urunga'yı yerinden uzaklaştırmak için çaba harcadıklarını saptamak zor değil.

Albay Urunga'nın bir özelliği var. Askeri Yargıtay'a üye seçimi sırasında arkadaşları arasında en yüksek oyu alıyor. Zamanın Cumhurbaşkanı Turgut Özal, bu oylara rağmen Urunga'yı Yargıtay üyeliğine uygun bulmaz. Yerine başkasını atar.

GÜVENER İKİ GÜNDE ÖNE ÇIKIYOR

Yargıç Urunga'nın Adli Müşavirliği görevinden sonra birkaç duruşmaya yedek üye Erman Başol çıkacak, 21 Mart'tan sonra artık Çetin Güvener, Heyet'teki yerini alacak. Güvener ünlü bir yargıçtı 12 Eylül'den sonra DSK davasına baktı. O zaman binbaydı. Davaya boyunca savaş hali hükümlerine kendine bahşettiği bütün olanakları kullanarak sanıkların öldürülmesine çalıştı. Tabii devlet adına. Sanıkların birden fazla avukat bulundurmalarını yasakladı. İddianame, DSK'nın bir komünist ihtilal provası yaptığını öne sürüyordu. Güvener de, bu iddianameye göre sanıkların yargılı.

Sivas katliamı davasında Çetin Güvener, Mahkeme Heyeti'nin sadece üyesi. Duruy-

UZMAN GÖRÜŞÜ

'Er Eğitim Tugayı Komutanı Yüce Türk sorumlu'

Müdahil avukatlar, Sivas katliamını düzenleyen kişileri Bakanlık Mevkiyetleri, Başbakan Tezkeresi, Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü hakkında suç duyurusunda bulunuyorlar. Ancak Sivas'taki Er Eğitim Tugayı Komutanı Tuğgeneral Ahmet Yüce Türk'un sorumluluğu üzerinde durulmamış. Aydınlik'ta, Sivas katliamının video kasetlerini üleyen emekli Jandarma Kurmay Albay, özellikle bu noktaya vurgu yapıyor. Telsiz anonsları ve kasetler askerin müdahalesinde çekilmeyi açıkça ortaya koyuyor. Jandarma Alay Komutanlığı sadece 20 kadar asker gönderiyor. Saat 14.20'den itibaren sürekli çağrı yapılmasına rağmen Tugaya bağlı kuvvet ancak 19.50 civarında, o da olayın uzanmış bir yerde beklemeye üzere geliyor. İnsanların yakılmasından hemen önce ge-

len bu birlik hiçbir müdahalede bulunmuyor.

"ASAYİŞ DİREKTİFİ"

Emekli Albay'ın değerlendirmesi şöyle: "İç güvenlik ve bayraklık faaliyetleri sorumluluğunda bir konudur. Vali kendine bağlı birimleri kullanır. Bunlar polis ve jandarmadır. Vali bunları kullanarak olayları önlemeyecek duruma düşerse, İller İdaresi Yasası'nın 18. maddesi gereğince kendi bölgesindeki en büyük askeri birliktir yardım ister. Askeri birlik bu talebe karşı hareketleri sürer. 1960 Eylül'den önce, yani sığınma istan edilip de Silahlı Kuvvetler el koymasından önce bu konu münakaşa götürülürdü. Bazı garnizon komutanları 'yaşatı emir veriniz', 'elimde kuvvet yok' gibi mazeretler söylüyorlardı. Sif-

bunu önlemek için. Gençlikler hareketi Başkanlığı, Hasan Seğmen Paşa zamanında bir direktif çıkardı. Sene 1979. Bu direktifin adı 'Asayiş Direktifi' dir. Ve garnizon komutanlarının, Valilerin yani Türkiye'ye yaygın askeri birliktir komutanların talebi karşısında nasıl davranacaklarını düzenlemektedir. Talep olmadan önce hangi hazırlıkları yapacaklarını da yazar. Buna göre her birlik, kendi bünyesinde, kendi kuruluşuna göre bir asayiş birliği teşkil etmektedir.

"Sivasta 5. Er Eğitim Tugayı var. 10 binden fazla acelesinin çatıldığı bir büyük birlik. Böyle bir birliğin yapacağını benim hesabuma göre an zaman tabur seviyesinde bir asayiş birliği çıkar. En azından 360 kişilik bir birlik yani. Direktife göre bu asayiş birliği gerekli eğitimi yapacak; topiama, araç, binme,

toplumsal hareketlerde kalabalık bölme, dağıtma, perdelendirme, suçları yakalama gibi konularda yetisirecektir."

Albay katliam filmlerini bu "asayiş direktifi" nişinde ele alıyor. Vali'ne kendi emrindeki polis ve jandarmayı etkili biçimde kullanmadığını, Tugay'dan talep edilen yardım zamanında gelmediğini yapıyor. Bu konu zabıtlarda, listelerde var. Zamanın Tugay Komutanı'nın "asayiş direktifi" ni ihlal ettiği açıkça ortaya çıkıyor. Albay, Tuğgeneral Ahmet Yüce Türk'un görevi ihmali, hatta "görevi kolay" edemediğini düşünüyor. Bugüne kadar bu yönde herhangi bir soruşturma başlatılmadığı. Direktörler, yargılama konularında hukuk ve yasa dışı uygulamalarda yoğunlaşarak devlet ilişkisi sorumlular gözden kaçıyor.

Sivas davası sürüncemede

ANKARA / ÜLKE - Sivas'ta 2 Temmuz 1993 günü 35 kişinin ölümüne neden olan sanıklardan 38'i tutuklu, toplam 124 kişi hakkındaki davaya Ankara DGM'de dün devam edildi.

Basına kapalı devam eden Sivas davasına, tutuksuz sanıklar ve avukatları katılırken, müdahil vekilleri mahkemeyi protesto ettikleri gerekçeyle gelmediler. Avukatlar, önceki duruşmada alınan karar uyarınca okunması gereken esas hakkındaki mütalaanın, kendilerinin tahliyeye ilişkin istemlerinin dinlenmesi nedeniyle okunmadığını bildirdiler. Avukatlar bu aşamada esas hakkında mütalaanın okunmasına hemen geçilmesini beklemediklerini belirterek, mahkemenin de istediği yerlerden belgelerin eline ulaşmadığını söylediler. Avukatlar, mahkemeye soruşturmanın genişletilmesine ilişkin istemleri konusunda verilecek karar ve kendilerinin tahliye istemlerinin dinlenmesi ile devam edileceğini söylediler.

Duruşmanın öğleden sonraki kısmında savcı geçen celsede açıkladığı 13 kişinin tahliyesine ilişkin talebini yineledi. Sanık avukatları, bugün devam edilecek olan duruşmada yeni video bant kayıtlarının incelenmesi talebinin görüşüleceğini ve 37 müştekinin ifadesinin alınacağını belirtti.

Sivas saldırısının elebaşları-4

SIYAS, Aydınlık, Aydınlık, Sivas katliamını gerçekleştirenleri ortaya çıkarmaya devam ediyor. Çözümümüzü arayan çok sayıda sarıtaş da, elebaşlar hakkında Aydınlık'a bilgi verdiler.

Gerici saldırı sırasında 36 kişinin öldüğü Madımak Otel'i yakarken otelin arkasındaki Afyon Sokakı'nda saldırının başını Millî Gençlik Vakfı'ndan Murut Çankılıç ve Brol Aslanhan çekti. Afyon Sokak'taki diğer elebaşlar ise Esen Matbaası'nda çalışan Muhlis Koçuk ile Sivas Theatret'te çalışan Aykut Kılıç ve Mehmet ve Erol Çorapçı kardeşler. Aynı sokakta Devlet Demiryolları Deposu'nda çalışan Zekerlya Tekin de saldırganları liderlik edenlerden.

Asdegirmen Mahallesi'ndeki saldırganları ise Çetinkaya Çiğdem'in sahibi Foat Çetinkayın yönlendirdi. Olaylarda aktif olarak yer alan ve çevrelerinde Hizballahçı olarak tanınan kişiler

ise, Aydoğan Mahallesi Yeşil Bloklar'da oturan Selahattin Deniz, Sivas Nupune Hastanesi'nde memur olarak çalışan Sumet Elmas, Alibaba Mah, Alancak Bakkaliyesi'nin oğlu Omer Alancak, İnönü Mahallesi 15. Sokak No 31'de oturan Hakan ve Hasan Kaya kurdeleler, Kangal Termik Santrali'nde ürbm bakım işçisi olarak çalışan Yücel Yıldırım. İşyerinde Yeryüzu dergisi sattığı belirtilen Yıldırım, televizyonda işyeri arkadaşları tarafından teşhis edildi. Kepenek Caddesi'ndeki Yeni Asya Kitabevi'nin sahibi Ali Bat ile aynı zamanda kebapçılık yapan Millî Türk Talebe Birliği Vakfı'nın Başkanı Mustafa Turunç da, olaylarda aktif oldular. Merkez İmam Hatip Lisesi öğretmenlerinden Hasan Sarıtaş ise Millî Gençlik Vakfı'nda olaylardan bir iki gün önce vaaz verdi. Bezirci Mahallesi'nde saldırıyı örgütleyen kişi ise Suat Çetli-

kaya. Gökköybaşı Mahallesi 3 Sokak'ta bulunan karakolun yanındaki Çiğdem Bakkal'ın sahibi Mustafa Çiğdem ve aynı sokakta 26 no.lu eylemde oturan Yüzer Yürterli de saldırının elebaşlarından.

Gözetilme alınan saldırganların arkadaşları, önceki gün Sivas'a gelen ANAP heyetinden gözetilme alınanlarla görüşmeleri için aracı olmalarını istediler. Bu kişiler, ANAP'lilere "İçeridekiler Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'na (CMUK) sokturmanın bir yolunu bulmak lazım" diyorlar.

Öte yandan katliamla ilgili soruşturma da sürüyor. Gözetilme alınanların sayısının 140'a ulaştığı bildirildi. Sivas Emniyet Müdürü Doğan Öner, saldırganları yönlendiren Refah Partili Belediye Meclis üyesi Cafer Erçakmak'ın ise henüz yakalanmadığını açıkladı. Öner, "Ancak, elimizde daha önemli isimler var" dedi.

Elebaşları açıklıyoruz-3

SİYAS, Aydınlik - Aydınlik muhabeirinin gordüktügl yok sayida Siyasli, katliman düzenlemeleleri arasında ille olarak yörede "Pirklik" deyila büinen yemin imami Bekir'i gösterdi. PTT'nin Belediye Başkanı Temel Karamullaoglu, belediye ve ait otobüslerle her cuma günü bu köse imami düzenlemleri için "Türkiye" yan alan taşıyor.

Alanya zauntayın oturdugu Alibaba, Yıldırmeler mahallesi ve Çarşuyu Caddesi ile sınırlanan bu köse Hizbullah'ın mekteplerinden biri. Temmuz 1987 tarihinde bu yörede gözlemlenilen etkinlikti.

Tali olanlar arasında yer alan Cafer Tayyar Soykök, katliman birinci dereceden sorumlularından biri. Soykök, Akabe adıyla

■ Devamı 11 sayıta

Elebaşları açıklıyoruz

ziyaretci yayımlar satın kitabevinin sahibi. Daha önce Devlet Demir Yolları'na bağlı Tüdemtaş Vagon Fabrikası'nda çalışan Soykök'ün o dönemde aynı yerinde çalışan Sosyalist Partisi Başkanı Haydar Çağlar şöyle anlatıyor:

"Fanatik bir dincl. Gözünü kırpmadan aynı tezgâhta çalışan arkadaşını dahil kesebilir. 1983-87 yıllarında fabrikada sakal bırakmuk, şalvar giymek yasak olmasına rağmen, kilmelerden güç alıyordu hiçbir kural tanımıyor ve bütün bunları yapıyordu."

Cafer Tayyar Soykök, daha sonra Siyasli'nin dini örgütlenmeyi profesyonelce yapmak için işten ayrıldı ve Akabe Kitabevi'ni açtı. Yakatanlar arasında yer alan Latif Karaca da Cafer Tayyar Soykök ekibinden. PTT'de şef olarak çalışan Karaca, saldırılarda ön safı yer aldı.

Yenidoğan Mahallesi'nden Halil Bozkurt ve Muhmmut Bozkurt ile Zurna'nın bir köyünde öğretmenlik yapan Burhan adlı kişi de önemli rol oynayanlardan.

Altıntaş Mahallesi 14. Sokak'ta oturan Halil Kılıç, Halil Kılıç, Niyazi Koç, Halil Güldeğ, İsmail Kumru,

Faruk Kumru ve TCDD Atölyesi'nden emekli Mehmet Aydın'ın Türkiye Bloklu A Blok No:14'e oturan oğlu da teşhis edilmeler arasında.

Banklar, daha önce toptancılık yapan, yimdi Meydan Camii yanındaki Er Döviz yakınında kuyumculuk yapan kişiyi, bakkul dükkani işleyen Hacı Albintay ve oğullarını, Atatürk Caddesi'nde çekercilik yapan eubbe ve takkeli dolayan kişiyi de sanıklar arasında gösteriyorlar.

Tüdemtaş fabrikasında önemli bir ziyatçı örgütlenme dikkat çekiyor. Olaylara katılan Hasan Bayal, Cemal Surukaya, İsa Yarıcıtar ile 4 Eylül Mahallesi'nde oturan Mustafa Tezer de Tüdemtaş'ta çalışıyorlar. Tüdemtaş, Loko-Bakım Atölyesi yardımcı makinisti Zekeriya Tekin de cuma günü saldırıların içindeydi. Türkiye Demiryolları Sanayi Anonim Şirketi (TÜDEMSAŞ), Hizbullah'ın örgütlenmiş yerlerinden biri. Burada Cuma namazına giteneyenlere "Cumamızlar" adı verilmiş. TÜDEMSAŞ'taki Hizbullahçılar, 2 Temmuz'da Cuma namazına girmek için izin almışlar.

TÜDEMSAŞ'ta şube şefi olan Turan Bayrak'ın oğlu ise

güvenlik güçlerinin kurşunlu bacasından yaralandı. Saldırganlar arasında yer alan ve pazariyesi günü hastaneden çıkarılan bu kişi henüz gözaltına alınmadı.

Hükümet Konağı'na saldırıda başı çekendenler birisi Hastaneler Caddesi'nde Zümrüt-Kasubir'nin sahibi Kenan Şarzel, Cumhuriyet Üniversitesi Hastane-Yemekhanesi'nde garson olarak çalışan Enver Özkan'ın da olaylara katıldığı bildirildi.

Saldırılarda yer alan Murat Eski ile Suat Keskin İnönü Mahallesi'nde oturuyorlar. Bu mahallede, Cumhuriyet Kapalı Pazarı'larında örgütlenmiş biliniyor.

Çocuk Yuvası müstahdem Burhan Atagoz'un de saldırılara katıldığı belirlendi.

Saldırıcı yönlendirenleri arasında Belediye Basın Danışmanı Osman Alacahan da var. Alacahan, Belediye Başkanı'nun yerdeki ekibinden ve belediyedeki yetkili kadrolarından

nın başını çekendenler biri. Hürriyet gazetesinin geçen pazaritesi günlük sayısında "Mühliş benzerlik" adlı fotoğrafta başkanın arkasında yer alan, mavî gömlekli, sakallı, kufasını yuna çevirmiş kişiyi Alacahan.

Gazetelerde yayımlanan fotoğraflarda elinde Türk bayrağı tutan kişi Hakan Sarı, Bunkular Caddesi Emlak Bankası önünde isportacı. Gözaltına alınanlardan Kenan Sarı, Hakan Sarı'nın ağabeyi. O da aynı caddede isportacı.

Dünkü gazetemizde yayımladığımız İrfan Kitabevi sahibi bin İse emekli bürokomiser Selahattin Özdemir olduğu öğrenildi.

Ote yandan Kültür Merkezi'nde saldırıya uğrayanlar arasında yer alan, fakat kışta polisçe gözaltına alınan Erdem Özden ve Dr. Süleyman Özgüler pazaritesi akmayı serbest bıraktı. Özden ve Özgüler Emniyet Müdürlüğü'nde dövüldü.

Katilleri ortaya çıkarıyoruz. Varan 2

Elebaşları açıklıyoruz

SİVAS, Aydınlık- Madimak katilleri insafları. 3 saatlik duruşmanın ardından direnişin ardından soruşturma başlatıldı. Sivas'ta katilleri insafları. 3 saatlik duruşmanın ardından direnişin ardından soruşturma başlatıldı.

neyi aşarak... Hazine... Madimak katilleri insafları. 3 saatlik duruşmanın ardından direnişin ardından soruşturma başlatıldı.

...viralde... Madimak katilleri insafları. 3 saatlik duruşmanın ardından direnişin ardından soruşturma başlatıldı.

...Yıldız... Madimak katilleri insafları. 3 saatlik duruşmanın ardından direnişin ardından soruşturma başlatıldı.

■ **Büyükradı 1. sayı**nda katil ve yaralı olarak yakalandı. Faruk Belkaiyi de SSK'ya kaldırıldı. İki müdahale yapıldı ve serbest bırakıldı.

Sivas katliamında yobaz grubun başını çekenlerden biri. Pirpirik köyünün Bekir adlı imamı. Pirpirik köyü, Hizbullah'ın sığınaklarıdır.

İmam Bekir, 2 Temmuz'da ki katliama bu köyden çıkan yobaz güdüldü. İmam Bekir köyünde serbestçe dolaşmaktadır.

İrfan Kitabevi'nin sahibi ve oğulları Hüsnü ve İzzet'in de katilleri arasında. İzzet'in de katilleri arasında. İzzet'in de katilleri arasında.

Elebaşları açıklıyoruz

Çağrı

Sivas katliamını planlayanları ve katilleri ortaya çıkarma sözü veriyoruz. Katliamla ilgili bilgiye sahip olanları gazetemizle temas kurmaya çağırıyoruz.

Aydınlık

Mahmut Erikman, geçirimi bayramı ayı caude üzerinde bulunan İrfan Kitabevi sahipleri tarafından Aydınlık dağıtımına izin verildi. İrfan Kitabevi sahipleri tarafından Aydınlık dağıtımına izin verildi.

Bankası'nda... Katilleri insafları. 3 saatlik duruşmanın ardından direnişin ardından soruşturma başlatıldı.

...Sakal... Katilleri insafları. 3 saatlik duruşmanın ardından direnişin ardından soruşturma başlatıldı.

...Kathama... Katilleri insafları. 3 saatlik duruşmanın ardından direnişin ardından soruşturma başlatıldı.

bulunduğunu anladılar.

Tanıklar, Zekeriya Tekin ve Recep Şimşek adlı demir yolu makinecileri de katliamın kışkırtıcıları ve uygulayıcıları arasında tespit ettiler.

Ankara'daki Site Öğrenci Yurdu'nda MHP'iler de yeri

açılıyor. Bu yurttan 3 otobüsün katliama katılmak üzere Sivas'a gönderildiği de Aydınlık'ta ulaşılan bilgiler arasında.

Gerçek gürlüktan bir kısmı Cuma günü Birleşik Basın Dağıtım'ın keşif grubu tarafından Sivas'taki bürosunun camılarını kırıldı.

Yobaz gruplar Yay-Sat gazete dağıtım şirketini de kurdukları. Yay-Sat hükümet binasına 150 m. mesafede.

Siret Caddesi üzerinde, Siret Fakı duracağı binyeğindeki caminin imamı da verdiği vana, namazkâkileri saldırdığı katliama teşvik etti.

Model Kundura'nın sahipleri yobaz grubun içindeki ve saldırdığı aktif olarak katıldılar.

Katilleri ortaya
çıkarcacağız. Varan 1

Elebaşları açıklıyoruz

Aydınlık, Sivas katliamının elebaşı ve katillerini bir bir ortaya çıkaracak. Çok sayıda tanık ve kaynağa dayanarak yaptığımız araştırmaya göre tespit ettğimiz katilleri açıklamaya başlıyoruz.

11 Eylül 1993

Elebaşları açıklıyoruz

Çağrı

Sivas katliamını planlayanları ve katilleri ortaya çıkartma sözü veriyorduk.

Katliama ilgili bilgiye sahip olanları gazetemizle temas kurmaya çağırıyoruz.

Aydınlık

SİVAS, ANKARA, İSTANBUL, Aydınlık Mühabirlerimiz, Sivas katliamının elebaşlarını araştırmaya dayananarak yapılan araştırmaya göre, elebaşlarıdır bu, Şükrü Gökçün, Paşa Camii'nde olayı organize ediyor. Çılgın nasıl diyor.

Bir başka elebaşı Alim Özhan, Üniversite Hastanesi Binyakıma Laboratuvarı'nda teknişyen. Hızlılıkla olarak tanımlıyor, "Biz Allah'ın askerleriyiz" diyor. Olaya katılanlardan Hüseyin Kaya ise, Cumhuriyet Üniversitesi Vakfı'nda çalışıyor.

Katliamın katillerinden sayılabileceğimiz kişiler Ziya Eby, HİRELMAN, Çayın arıtımında çalışıyor. Polisim videoları kamerasyyla Dr. Soltan Şenbilirleri'ni görülebilen Osman Ocak katillerden bir başlıca. Sivas merkez "Pürümik" Döyünümü ve PFI merkezinden bir gözetlik görevleri.

Doğu Şekerleşim, Çiftlik Mamulleri'nin sahipleri ve bazı personeli de katliamda aktif rol aldı. Madımak Otel'i'nin yakınındaki Banka Caddesi'nde bulunan İnan Kitabevi sahibi ve personeli de Sivas olaylarında yer aldı.

Sivas Lütfüpaşa Meslek Lisesi öğrencilerinden Furuk Öztürk de öğrenimden Mehmet Ateş, Sabah Tanyu, Burhan Çukmak ve Fatih Adli soyadı saptanamayan kişi de katliama katıldı.

Katliama katılan ve adı sayılabilecek bir başka şahıs da bal kalıncıkın oğlen Hacı Altıntaş.

Aydınlık, dün de M. ABAY'ca yapılabilecek bir olayı Pınarlı, Madımak Otel'i yakınında bulunan "Topal Mustafa" ve "Çarık Ahmet" isimli iki yunuslu.

POLİS DE KATILDI

Sivas'taki olaylar sırasında bazı poliser de "Tekbir" diye çağrı yapılar. Tebrik Komünistlerinde, olay "50-60 kişilik bir grup" diye bildirildi.

Katliamın duyulması üzerine "Sivas" gazetesi sabaha karşı saatlerinde, önce 150 kelimelik bir mola yerinde, İKŞ bir arabayla Sivas'tan gelen gençler sakallı bey kişiyle karşılaştı. Karşılıklı konuşma sırasında, gazetecilerin "Yangın nasıl oldu?" sorusuna, bu şahıslar: "Bilmiyoruz, Biz yangından önce ayrıldık" yanıtını verdi. Gazeteciler, "Nasıl olur, Sivas buraya 2 saat" deyince, bu kişiler silelelece oradan ayrıldı.

Ote yandan, Sivas Numune Hastanesi'ne katliamın yaralıları yeterli bakım yapılmadığı öğrenildi. Gazetemizi sıvayan yaralı şahısları, personeli arasındaki ilimlerin, yaralıların tedavisini aksattıkları bilindi. Yabancılar durumuna karşı tedbir alınmazın imediler.

Sivas davasında Alman 'baskısı'

ANKARA-Sivas'ta geçtiğimiz Temmuz ayında meydana gelen ve 37 kişinin ölümlüyle sonuçlanan olaylarla ilgili davaya Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde dün de devam edildi. Davanın dünkü duruşmasında da, sanıkların sorgusu yapılırken müşteki ve sanık vekilleri arasında tartışmalar çıktı. Tartışmaların uzaması üzerine duruşmaya ara verildi.

Sanıklardan bazılarının, Sivas olaylarına yazar Aziz Nesin'in sebep olduğu, Nesin'in tahrikçilik yaptığını söylemeleri üzerine, hava birden elektriklendi. Karşılıklı tartışmalar sebebiyle, duruşmaya ara verilirken, bir sanık avukatı, basın taraf tuttuğunu belirterek, "Ellerinden gelse sanıklar burada yargılamadan kendileri cezalandırılacaklar. Salonunda bulunan müştekiler de sanık avukatlarına duruşma salonunda hakaret ediyorlar. Müşteki ve basın yargının üzerinde baskı yapıyor. Bu yüzden savunma yapmıyorum" dedi.

Bu arada Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'nin organizasyonu ile düzenlenen basın toplantısına katılan bazı Alman gazeteci, yazar ve bilim adamları, Sivas olaylarını değerlendirdiler. Alman temsilciler, Türkiye'yi laik ve demokratik bir ülke olarak görmek istediklerini bildirdiler. Sivas olaylarını 'katliam' diye nitelendiren "En Altakiler" kitabının yazarı Gunter Wallraf, mahkeme sırasında bazı ailelerle görüştüğünü ve onların kendisine aktardıklarından son derece etkilendiğini ifade etti. Wallraf, "Buradan Sivas'a hareket edeceğiz. Halkın görüşlerini alacağız. Mahkeme sırasında gördüm ki, katliama uğrayan aileler, kin ve nefret içinde değiller. Onlar sadece adaletin, hakkın yerini bulmasını istiyorlar. Bu dava elbette uzun sürecek. Önemli olan, bir şey olmaması gibi başka bir maddeye geçilmemesidir. Eğer devlet açık tavır takınmazsa, ben de Türk Anayasası'nın büyük hasar gördüğüne inanacağım" dedi.

KAMUOYUNA

Türkiye Barolar Birliği Başkanı **Önder Sav**'ın Ankara DGM'nin Sivas Katliamı Davasında duruşmaların gizli yapılması kararını protesto eden duyurusunu yayınlıyoruz

2 Temmuz 1993 tarihinde Sivas'ta meydana gelen ve pekçok yurttaşımızın ölümüne ve yaralanmasına yol açan olaylar nedeniyle açılmış olan davanın yargılanması, Ankara DGM'de sürmektedir.

Davanın iddianamesinde sanıkların, "kahrolsun laiklik, yaşasın Hizbullah, hüklik gidecek şeriat gelecek, şeriat isteriz" şeklinde bağırarak laik devlete saldırdığı ve insanların ölmele yakılarak öldürüldüğü yazılır.

Cumhuriyet'in 70.yılında Cumhuriyet'e ve onun özü olan laikliğe karşı başlatılan saldırıların yargılanmasında, olayda ölenlerin ve ancak kendi çabaları ile kurtulmuşların haklarını, sayıları 200'ü aşan meslekdaşlarımız uslenmişlerdir.

Hiçbir maddi karşılık alınmadan ve beklemeden ilk günkü duruşmadan bu yana meslekdaşlarımız her ay en az bir hafta, hergün süreklilikle ve büyük bir zevki ile müdahil vekili sıfatı ile duruşmaları dikkat ve titizlikle izlemişler, yargılamaya gerekli yardımı ve katkıyı yapmışlardır.

Müdahil vekili meslekdaşlarımız iddia makamının duruşmalarda bile saldırganlıklarını sürdüren *sanıklara hoşgörülü davranmasına* ve mahkeme heyetinin bu kısım mağdurların müdahilliklerini aradan uzun zaman geçmesine karşın halkı karara bağlamamasına ve henüz pekçok usul ve yargılama yanlışlıklarına, eksikliklerine sabırla katlanmaya çalışmışlardır.

Mahkemeye, 25 Mart 1994 tarihli duruşmada, *ammennin selameti ve kamu güvenliği* gerekçe gösterilerek, duruşmaların gizli olarak devamına karar verilmiştir.

Yargılanmada *ahliyet* kavramı kaldırılan bu karara karşı müdahil vekilleri meslekdaşlarımız, 25 Nisan 1994 tarihinde gerekçeli olarak ve yazılı şekilde çıkarak ve duruşmada da sözlü ilade ederek kararın değiştirilmesini, duruşmaların açık yapılmasını istemişlerdir.

Gizlilik kararının kaldırılması isteği, mahkeme heyetine reddedilerek duruşmalara gizli olarak devam edilmiştir. *Gizlilik* ne kadar süreyle de belli değildir.

Gizlilik Kararı, duruşmaların başladığı ilk günden itibaren mahkemeye yapılan ve zaman içinde durulmuş bileceği düşünülerek karşı çıkılmayan usul yanlışlığından

Bu Ne Biçim Yargı?

Sivas'ın 37 canı yakarak öldüren şeriatçi katil sürüsünü yargılayan Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi, "ammennin selameti ve kamu güvenliği" gerekçesiyle Sivas Katliamı Davası'nda duruşmaların gizli devamına karar vermiş. *Kervan* dergisi olarak bu kararı şiddetle protesto ediyoruz.

Ammennin selameti, şeriatçi katillerin işledikleri cinayeti tüm iğrençliği içinde kamuoyuna gösterilmesindedir. İçimizde nasıl bir düşman beslendiği herkesçe bilinmelidir.

Şeriatçi katillerin iğrenç yüzleri ortaya çıksa, tüm kanlılar hiçbir saklanmadan değerlendirilirse, sivil-polis-asker tüm birlikler gürdüklerini, bildiklerini korkmadan çekimedeser, kamuoyu önünde anlatırlarsa, bundan tüm toplum yarar görür. Çünkü bu, devletin koyduğu beslenen şeriatçi düşmanın ipliğinin pazara çıkartılmasına yardım eder.

Ammennin selameti ve kamunun güvenliği, dine bağlılık ve demokrasi yanlısı Müslüman halkın, Sünni-Alevi tüm emekçilerin çıkarlarından ayrı değildir. Halkın ezici çoğunluğunun çıkarı Laik ve Demokratik bir Türkiye'de yansımaktadır.

1) zaman, sormak hakkımızdır: Bu ne biçim mahkemeye, ne biçim yargı?

Katilleri ve 60 milyonun gözü önünde işledikleri cinayeti toplumdansaklımının çalışan bir "adulet"ten halk tabii ki kuşku duyacaktır.

Sivas Katliamı Davası'nda mahkemenin aldığı gizlilik kararı hemen kaldırılmalıdır.

KERVAN

Katildir. Atabülhasan Ammennin...

ri ilgilendirmemektedir, yargılanmanın tarafsızlığının da etkin bir güvencesidir. Bu açıklık kamuoyunda korur ve güven yaratır, halkın haberi almak hakkını gerçekleştirir, aynı zamanda da mahkemenin işlemleri ve kararlarının güvenliliğini de sağlar.

Şeriat davaları azlemcilerinin yargılandığı ve Cumhuriyet tarihinin en önemli dosalarından olan Sivas Olayları Davası'nın her yönüyle topluma, halkımıza açık olması gerekir.

Müdahil vekilleri olarak, gerekçesi ve nedenleri bile bilinmeye çalışılmıy olan *Gizlilik Kararı*'nın sunması asla benimseyemeyiz, yargılamanın kamuoyundaki mahremliğine gölge düşmesine göz yumamayız, halkın haberi alınma hakkının tıkanmasına içimizde sindiremeyiz ve bunu hüküme da uygun bulamayız.

Bu nedenle meslekdaşlarımız; müdahil muvakkillerinin de isteklerini gözönünde bulundurarak, mahkemeye verdiğimiz bulunan *Gizlilik Kararı* kaldırılmasına kadar, duruşmalar halka açık olarak yapılmasına kadar duruşmaları girmemek ve katılmayıza ilgili sorumluluğu ve hukuki yanlışlığı ile başbaşa bırakmak kararını vermişlerdir.

Kamuoyuna saygı ile duyurulur.

Sivas'ta saldıranların yaren katilbabellerine ve suç ortak katilbabellerine 200'ü aşkın vekilleri adına Türkiye Barolar Birliği başkanı Avukat Önder Sav

ALI RIZA TAŞKIN	
SANMA	
Çocuğumu doyduğum	Amek
Elinden hiç pıncıyem nasır	Harvetine susadığım olum
Sakın seni sevdiğim sanma	
Usul usul vuran kalbim	Kalkayım
Buram buram kokan olum	
Taze miyim ki sende	geline
Ama bu kadar da ustame	
Ölümüne susadığım ayak	ne
Bezymni parçalayan usur	
Ellerime yakduğum kına	
Rengine heveslendiğim	sanma
Aktımak istemim bir ül	

Sivas Katliamı Davası'nda Ankara DGM'nin görevsizlik kararına tepki 'Mahkeme davayı çıkmaza sokuyor'

ANKARA, Aydınlik - Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) 2 Temmuz'da 37 aydını yakılarak öldürüldüğü Sivas katliamı davasında görevsizlik kararı verdi.

DGM'nin görevsizlik kararı Yargıtay'ın ilgili dairesince değerlendirilecek ve görevli mahkeme belirlenecek. Yargıtay'ın göreve ilişkin kararı kesin olduğundan, mahkemelerin bu karara dönme hakkı yok. Yargıtay DGM'nin görevli olduğu yönünde karar verirse, sanıkların yargılanmasına Ankara DGM'de devam edilecek.

Olayın Ankaralı DGM'nin görevsizlik kararıyla birlikte Asilîye Ceza Mahkemesi'nde açılan davada intikam olarak yargılanan 20'ye yakın sanığın da dosya üzerinden tahliye edildiği öğrenildi.

Ankara DGM'nin görevsizlik kararı vermesi Müdahil Avukatlar tarafından tepkiyle karşılandı. Çağdaş Hukukçular Derneği Genel Başkanı Şenel Sarıhan, Müdahil Hukuk Bürosu Avukatlarından Ali Kulan, davanın DGM tarafından sürdürülmesi gerektiğini vurgulayarak karara karşı çıktılar.

Büfendiği gibi, Ankara DGM Başsavcılığı ve Ankara Cumhuri-

Müdahil Avukatlardan Çağdaş Hukukçular Derneği Genel Başkanı Şenel Sarıhan, "Görevsizlik kararı gerçeğin bulunmasını zorlaştıracaktır. Bu karar davayı zedelediği gibi, şeriatçı örgütün ortaya çıkarılmasını geciktirici bir yapı taşımaktadır" dedi.

riyet Başsavcılığıyla Ankara 3. Ağır Ceza ve 19. Asliye Ceza Mahkemeleri. Sivas olaylarını "laik devlet düzenini yıkıma yönelik eylem ve şeriatçı kalkışma" olarak değerlendirmişti. Savcılık ve mahkemeler, sanıkların TCK'nın 146 maddesi uyarınca DGM'de yargılanmaları gerektiği kararını vermişti.

GOREVSİZLİK KARARINA TEPKİ

Çağdaş Hukukçular Derneği Genel Başkanı, Sivas Katliamı Müdahil Hukuk Bürosu Avukatlarından Şenel Sarıhan, "Görevsizlik kararı gerçeğin bulunmasını zorlaştıracaktır. Bu karar davayı geciktirici bir yapı taşımaktadır. Zaten parçalanmış parça olan dava mahkemelerin bu tutumlarıyla biraz daha çıkmaza ve zora doğru sürüklene-

yor" dedi. Mahkemelerin 3 dava dosyasını birleştirilmesini "mahkeme-

nin kendisini görevli görmediğinin işareti" olarak değerlendiren Sarıhan, "Yapılan sorgulamada da mudahiller yönünden adil bir yargılama olanağı ortadan kaldırılmıştır. İnançımıza göre Yargıtay, bu mahkemenin görevli olduğunu belirleyecektir. Ancak, mudahillerin katılmadığı bir yargılama hukukun sakatlığıyla sor kusur olacaktır" şeklinde konuştu.

Müdahil Hukuk Bürosu Avukatlarından Ali Kulan ise, "Burada olay basit bir adam öldürme olayı değildir. Olay, bir örgütlülük içinde, planlı bir şekilde şeriat ve devlet kurma amaçına yönelik işlenmiş bir suç. DGM yanlış bir karar vermektedir. Sivas katliamı Müdahil Hukuk Bürosu olarak bu karara karşı çıkacağız" dedi.

Olayın, örgütlü, planlı ve laik düzene karşı şeriatçı bir kalkışma olduğu gerçeğinin dikkate alınmaması, "mahalle kavgası" de-

ğerlendirilmesi yapıldığı vurgulayan Ali Kulan, sözlerini şöyle sürdürdü:

"DGM olayın bayma donmuşdur. Burada DGM'nin tarihi, katliam davasının yargılanmasını sürüncemeye bırakması ve üzerinden atmaya söz konusudur. Yapılması gereken, dosyaları birleştirilip katliam sanıklarının 146. maddeden yargılanmasıdır. Tek bir olayın değişik yönlerinin ayrı ayrı yargılanmalarına konu edilmesi ve DGM'nin de bu halatı devam ettiren görevsizlik kararı, katliamcılarının lehine bir durum yaratmaktadır. DGM bu kararla revizini açığa vurmuştur."

BÜ SUÇU DEVLET İŞLEDİ

Ankara DGM'nin katliama görevsizlik kararı vermesi, Bir Sultan Abdul Kültür ve Tanınma Derneği tarafından da tepkiyle karşılandı. Dernek Yetkililerinden Kamber Çakar, "Bu suç devlet işledi. Devlet böyle bir suç işlerse hâkim bir şey yapamaz. Hâkim, devletin işteğine göre karar verdi" dedi.

21-22 Ekim'de Ankara DGM'de yapılan duruşmada, üyelerin aileleri DGM önünde toplanarak dağıtılmıştı.

V - DELİLLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde tanıklarla ilgili olarak tanıklık, teşhisler ve teşhis tutanakları, kamu tanıkları ve zabıt münzileri ifadeleri, müşteki ifadeleri, T.B.M.M. Sivas Olayları Araştırma Komisyonu Raporu ve müdahillere ait dilek ve talepleri içeren dilekçeler üzerinde duracağız.

1 - TANIK VE TANIKLIK :

Öncelikle tanık ve tanıklıkla ilgili bir kaç söz söylemek istiyoruz ki; tanıkların ifadelerinin değerlendirilmesinde, savunmanın kanaatlerinin oluşmasında baz alınacak düşünce ve bakış açısı tesbit edilebilsin.

C.M.U.K. 157. maddesinde tesbit edildiği gibi, **tanığın görevi bir şey saklamaksızın ve bir şey katmaksızın, kimseden korkmayarak, bir tesire kapılmaksızın bildiğini söylemesidir.** Yalnız, bildiği “doğru” mudur? Görgüsü “sıhhatli” midir? Her tanık doğruyu görebilir mi? Bilebilir mi? Doğru olarak gördüğü veya bildiğini, doğru olarak hatırlayabilir mi? Bu soruların cevapları ışığı altında tanıkların ifadeleri veya teşhisleri değerlendirilecektir.

Zira yargılama sırasında belgelerin ve ifadelerin değerlendirilmesi bir seçim olayıdır.

Şöyle ki;

Tanıklar olayla ilgili gözlemlerinde bir seçim yapmaktadırlar. Bu seçim onların, görme, işitme, dokunma gibi duyularına dayalı olduğu gibi, aynı zamanda **olay anında ve de seçim yaptığı yani aktarımda bulunduğu andaki duyguları, siyasi ve itikadi eğilimlerine dayanmaktadır.**

Burada tanıkların insan olmaları göz önüne alındığında, duyu organlarının sınırlılığı, gözlemlerinin yanılığa mahkum oluşu, telkine müsait olabilecekleri de dikka-

te alınmalıdır. Örneğin, bu dava ile ilgili, yargılama sırasında ve bu savunmamızda sunduğumuz gazete ve TV haberlerinden etkilenebilecekleri değerlendirilmelidir.

Bilhassa tanıklara uygulanan teşhis işlemlerinde, tanıkların birbirlerinden etkillemeleri mümkün olabilmektedir. Örneğin; aynı birimde ast-üst ilişkisi içinde görev yapan emniyet mensuplarının yaptığı teşhis işlemlerinde birbirlerinden etkilendikleri bir vakıdır.

Ayrıca tanıklara teşhis için sanıkların gösterilmesi işleminde tamamı sanık olarak huzura alınıp, duvara dizilip **teşhis geçidi** yaptırılırken, sanıkların bir kısmını mevcutlar arasından seçecektir. Şayet sanıklar arasına olaylar ile ilgisi olmayan bazı şahıslar da konabilse idi, mutlaka bu şahıslardan da bazıları teşhis edilebilecekti. Dosyamız incelendiğinde görülecektir ki bu lazıme yerine getirilmemiştir. Duruşmalarda bile tanıklara sadece sanıklar gösterilmiştir.

Görüldüğü gibi tanıklık konusunda bu hususlara riayet edilse idi, tanıkların teşhisleri ve anlatımları da teşhisler ile orantılı olarak daha sıhhatli değerlendirilebilecekti.

Mahkeme Hey'eti tanıkların mevcut teşhis ve anlatımlarına göre sanık-eylem ilişkilerini değerlendirecektir. Biz sanık vekilleri olarak her ne kadar tanık anlatımlarının kendi içindeki çelişkilerini ve tanık anlatımlarının birbirleri arasındaki çelişkileri tek tek ortaya koymaya çalıştı isek de, yanlış teşhislere ve bu teşhislere dayalı anlatımlara müdahale imkanımız olamadı. Ancak bu safhada bunları dile getirmek durumundayız. Doğaldır ki, aradan bunca zaman geçtikten sonra Hey'etin nazarı dikkatini celbetmek güç olacaktır. Olay sadece Hey'etin basiretli tutumuna kalmış olacak, savunma olarak bu tür yanlışlıkların giderilmesine katkımız asgari seviyede kalmış olacaktır. Bu yüzdendir ki, savunmamızın bir çok yerinde hazırlık soruşturmasının gayri ciddiliğine, delillerin usulüne uygun toplanmadığına, tanık ve tanık teşhisleri-ne ilişkin tesbit ve itirazlarımızı tekrarlamak zorunda kaldık.

Aşağıda "Delillerin Değerlendirilmesi" bölümünde tanık ifadelerinin değerlendirilmesi yapılırken, bazı faktörlerin dikkate alınmasının, sıhhatli ve adil karara varmada etkili olacağını umuyoruz. Bu faktörler Heyetin de mesleki deneyimleri ile geçmişten bu güne varmış olduğuna inandığımız tesbitleridir. Tanık beyanlarının gerçeği yansıtıp yansıtmadığını saptamak için bu faktörlerin Heyet tarafından tahlil edileceğini umuyoruz.

Şöyle ki:

1- Tanık anlatımı kendi içinde tutarlı mı? Yoksa çelişkili mi?

Duruşma tutanakları incelendiğinde tanıkların bir çoğuna, evvelce Cumhuriyet Savcılığında veya Talimat Mahkemesinde vermiş olduğu ifadeler arasındaki mübayedet nedeniyle sorular sorulduğu bir vakıdır.

2- Diğer tanık beyanları ile tutarlılık gösteriyor mu? Başka bir deyişle, beyanlar arasında çelişkiler var mı?

Bu hususta da, delillerin değerlendirilmesi bölümünde bir çok örnek tarafımızdan sunulmuştur.

3- Anlatımlar, bilimsel gerçeklerle veya hayatın doğal akışıyla tutarlı mı? Bir başka deyişle eşyanın tabiatına uygun mu? Buna da bazı tanıkların yüksek dereceli gözlük kullandıkları, olayın heyecanı ile teşhis yapamadıkları, bir kısmının ise çokça teşhis yaptıkları, sanıkları ismen ve eşgal olarak karıştırdıkları aşağıda örneklerle açıklanacaktır.

4- İfadelerde tanığın dürüstlüğüne ilişkin şüphe uyandıracak tesbit ve beyanı var mı?

Örneğin: Kamu tanığı Sami ECE'nin yalan söylediğini diğer Kamu tanığı İbrahim BOLATER'in ifadelerinden öğreniyoruz. Hemde doğal bir anlatımdan sonra sorulan pekiştirici soruya verdiği cevap neticesi... Bu örneği de aşağıda belgelendireceğiz.

5- Tanığın ifade ettiği hususların imkan dahili veya imkan harici olup olmadığı?

Bu konuda da çok canlı bir örnek şudur: Sanık Erkan ÇETİNTAŞ'ın yanan otolardan birinin benzin deposunu taşla deldiği iddiası. Oto ile ilgilenen herkes bilir ki hiç bir otunun deposu insan gücü ile taşla delinemez. Oto kendi ağırlığı ile bir taşın üzerine düşse bile deposunun delinmesi imkansızdır. Oto kullananların da bildiği gibi; otoların benzin depoları kalın saçtan yapılmaktadır. Ayrıca depo, bir başka koruyucu saç ile muhafazaya alınmıştır. Otoların depolarının delinmesi ile alakalı anlatımlara ileride tekrar değinilecektir.

Bütün bu açıklamalarımızdan çıkacak sonuçlar şunlar olmalıdır:

Tanıkların savunma amaçlı veya insani zaafı nedeniyle bilerek veya bilmeyerek gerçeğe aykırı beyanları aşağıda vereceğimiz örnekler ve de Hakk'etin re'sen yapacağı karşılaştırmalar ışığında dikkate alınacak, ifadelerin güvenilirliği açısından kuşkular varsa, bu **"kuşkular sanık lehine yorumlanır"** kuralı uyarınca değerlendirilecektir. Bundan kuşkumuz olmadığını bir defa daha vurgulamak istiyoruz.

2 - VİDEO VE FOTOĞRAF GÖRÜNTÜLERİ :

Sivas Emniyet Müdürlüğü görevlileri elde mevcut fotoğraf ve video görüntülerinde tesbit edilen ve sahipsiz kalmış bir çok kişiyi göz altına almışlardır. Aynı görüntüleri sanık vekilleri olarak bizler de izledik. Hatta bazı sanık vekilleri olayları bizzat mahallinde, olay anında izleme imkanı da bulmuş kişilerdir. Görüntülerden ve görgü tanıklarının anlatımlarından anlaşıldığı üzere olaylara on-onbeş bin kişi yani Sivas İl Merkezinde yaşayan 200.000 nüfusun, (kadın, çocuk ve yaşlılar çıktığında tahminen 50.000 kişinin) en az % 30'u bu olaylara iştirak etmiştir. Bu da Sivas İl Merkezindeki esnaf ve çalışanlarının tamamına yakını demektir. Bir çok insan da tabii olarak olayları seyredirken görüntülere yakalanmışlardır. Sanıklardan bir kısmı da bu görüntüler içindedir, ancak herhangi bir hareket halinde değildir. Fakat sürekli zikrettiğimiz asılsız ihbarlar neticesi alınmışlardır. Olaylar anında bir çok kamu görevlisi de olayların ortasında veya kenarlarda izleyici olarak görüntüye gelmektedir. Sivas gibi çok da büyük olmayan bir şehirde fotoğraflardaki bir çok kişiyi tanıyabilecek emniyet görevlileri bula bula 124 sanığı bulmuşlar, bunların dışında bir çok esnaf ve kamu görevlisini ise ya serbest bırakmışlar ya da hiç teşhis etmemişlerdir. Çünkü herkes biliyor ki ve Cumhuriyet Savcılığının "Esas Hakkında Düşünce"sinde de belirtildiği gibi ortada mevcut tahrik, herkesin katılımına hazır bir protesto oluşturmuştur.

Şimdi sırf görüntülerde resimleri olduğu için teşhis edilmek, devlet aleyhine herhangi bir suç işleme kastı taşımayan sanıkları terörist durumuna sokar mı? Birazcık insaf sahibi ve adalet duygusu olanlar bu soruya "evet" diyebilecekler midir?

Ayrıca mahkemeye sunulan bazı fotoğraflarda bellerinde silah olan ve protesto-cuların önlerinde onları sloganlarla yönlendiren ve sivil polis memurları olduğu ifade edilen, bazıları şalvarlı ve sakallı olan şahıslar hakkında takibat yapıp yapılmadığı Cumhuriyet Savcılığı tarafından araştırılmış mıdır?

Dosyada böyle bir kayıt olmadığı gibi, duruşmalarda sanık vekillerinin bu resimleri ibraz etmesinden sonra da Cumhuriyet Savcılığı hiç bir işleme tevessül etmemiştir. Bu keyfiyetin mevcut yargılamadaki garipliklerden sadece biri olduğunda hiç şüphe yoktur.

Video görüntüleri hakkında iddia makamı ve müşteki tarafın iddiası, görüntülerde tesbit ve teşhis edilen şahısların olaylara katıldığı, slogan attığı, topluluğu yönlendirdiği veya topluluğa iştirak ettiği.

Bu görüntüleri sanık vekilleri olarak biz de izledik. Mahkeme tarafından tayin edilen iki Bilirkişi Heyeti de izledi. Ve Bilirkişiler bununla ilgili raporlarını da verdiler. Bu raporlardan ve izlediğimiz görüntülerden ancak şu sonuçlar çıkarılabilir:

Görüntüde tesbit edilen şahıslar;

a) Kişi herhangi bir eylem hali, el kol hareketi veya bağırma durumunda ise protesto eylemi içinde vardır.

b) Kişi herhangi bir eylem hali içinde değil ve bağırma durumu da yoksa, topluluk içine hasbelkader girmiştir. Her türlü hal olabilir. Yolu katederken, karşıdan karşıya geçerken veya merak saiki ile izlerken görüntüye girmiş olabilir.

Bu şekilde görüntüde Sivas halkının büyük bir kısmı ile, birçok kamu görevlisi de vardır.

Topluluk içinde eylem halinde bulunan sanıklar zaten protesto eylemi içinde yer aldıklarını ikrar etmişlerdir. Ancak gerek kamu tanıkları, gerek müştekiler, gerek fezleke, gerekse iddianameler ve esas hakkındaki düşünce örneği yukarıda belirttiğimiz her iki halden biri şekliyle görüntüye gelenleri olayın asli ve fer'i faileri olarak değerlendirmişlerdir. Tabii ki tanıklar görüntülere göre sanıklara birer eylem yakıştırmışlardır. Fakat bilirkişi raporları sanık-eylem ilişkisi tesbit edememişlerdir. Video bantlar sesli olduğu halde tesbit edememişlerdir. O halde sadece;

a) Kendi basiretsizliğine kılıf uydurmak için asılsız ihbarları değerlendirip sanık icad eden ve sanıklara eylem atfeden kamu tanıklarının teşhis ve ifadeleri,

b) Bazı tahrik odaklarınca yönlendirilen ve intikam duyguları kabartılan müştekilerin ifade ve teşhisleri video görüntülerine yansımış, sanıkların tavsif edilen eylemleri olarak kabul edilmiştir.

Olayın vahim boyutlarının yaşandığı otel önüne ait herhangi bir görüntü veya sanıklara atfedilebilecek eylem görüntüsü de yoktur. Bu nedenle video görüntülerinin sanık-eylem ilişkileri için delil olma vasfı yoktur. Protesto eylemlerine katıldığı yolundaki samimi ikrarlar ile yetinilmelidir.

Bu ikrarlardaki yer ve zaman kabulleri dışındaki tanık anlatımlarının video görüntülerini doğruladığı veya video görüntülerinin tanık ifadelerini doğruladığı kabul edilemez.

3- TEŞHİSLER VE TEŞHİS TUTANAKLARI:

Dava dosyası incelendiğinde görülecektir ki; hazırlık aşamasında düzenlenen iki tür teşhis zabtı vardır.

Birincisi; 8.7.1993 tarih ve 10.7.1993 tarihlerinde tanzim edilmiş iki adet toplu teşhis tutanağı.

İkincisi; Kamu tanıklarına ait ferdi teşhis tutanakları.

a) TOPLU TEŞHİSLER :

Toplu Teşhis Tutanakları hangi tanığın hangi sanıkları teşhis ettiğine dair tutulan zabıttır. Daha doğrusu tanıkların duruşmadaki ifadelerinden anlaşılacağı gibi **hangi tanığın hangi sanıkları teşhis etmesi gerektiğine dair** zabıtlardır. Aşağıda örnekleri ile irdelenecektir.

Şimdi toplu teşhislerin ne olduğu, hangi amaçla yapıldığını görelim;

Tanık Mehmet YILDIZ: “Önce hepsini toplu halde teşhis yapalım dediler, Zabıt düzenlendi, daha sonra Savcı Bey geldi, bunların tek tek olması gerekir dedi, ondan sonra tek tek teşhis zabıtları düzenlendi.” (Duruşma Tutanağı Sh.406)

Tanık Erol ÇÖL: “İlk önce teker teker teşhis zabıtlarının tutulması istendi, İlk önce o şekilde yaptık, baktık ki vakit alıyor, bizden bir an önce işlemlerin yürütülmesi isteniyordu. Bu sefer nezarette bulunan şahısları nezaretin önüne çıkartıp sıraya dizip olayda görev alan kişiler ve personel teker teker bakıp önünden geçerek gördükleri kişileri teşhis edip o şekilde zabta geçtik. Bu zabıt ta doğrudur.” (Duruşma tutanağı Sh. 432)

Tüyler ürpertici! Her halde Nazi kamplarında da seçmeler böyle yapılıyor olsa gerek.

Tanık Şaban YILMAZ; tamamen çelişkilerle dolu ve gerçek dışı anlatımından sonra toplu teşhis tutanağı ile ilgili; “**bu tutanağı teşhis eden kişilerin isim listesi topluca olsun diye yapmış olabilirler**” diyor. (Duruşma tutanağı sh.449)

Tanık Mehmet Ali ADIYAMAN; “zannedersem onu bir liste veya sıra haline getirmek için yaptıklarını tahmin ediyorum” (Duruşma tutanağı sh.456)

Tanık Nazım GÜNAYDIN; talimatla alman ifadesinde; “**teşhis tutanaklarında imzası bulunan görevliler teşhis işlemi birlikte yaptılar, ondan sonra da teşhis tutanakları hazırlanınca da birlikte imzaladık**” diyor.

Tanık Ekrem NALCI: “**toplular teşhis tutanağı olarak belirttiğimiz zabıt en son kimin kimi tesbit ettiğine dair tutulan en son zabıttır.**” (Duruşma tutanağı Sh.488)

Tanık Mustafa UZUN; (Duruşma Tutanağı Sh.503) “**toplular teşhis zabtı, kimin kimi teşhis ettiğini, sonradan evraklar usulüne uygun tutulsun diye yapılmış bir ev-**

raktır” diyor. Yani duruşmada sanıkların; **“bizi topluca duvara dizdiler, karpuz secer gibi seçtiler, şunu şunu bana yaz, şunu şunu falancaya yaz, diyerek topluca teşhis yaptılar. Sonra da ferdi teşhis tutanaklarını tanzim ettiler, sanıklara uygun eylemler icat ettiler”** şeklindeki ifadelerini nasıl da doğruluyor.

Tanık İbrahim BOLATER: (Duruşma tutanağı Sh.515) **“Toplu teşhis zabtı sonradan tutulmuş bir teşhis zabtıdır. Müdürlerimiz söyledi”** diyor.

Peki hangisi doğru söylüyor? Toplu teşhisin önce yapıldığını söyleyenler mi, yoksa sonradan yapıldığını söyleyenler mi?

Bu konudaki çelişkilere ileride tekrar temas edeceğiz.

Mahkeme Heyeti toplu teşhis tutanakları ile ilgili en üst yetkiliden, en alt görevliye kadar kime soru sorduysa tatmin edici cevaplar alamadığı gibi bu teşhislerin yapılması ile ilgili hakikate aykırı bir hayli ifadeyi de zabıtlara geçirmiştir.

Cumhuriyet Savcısı ise bunları bile takip etmemiştir.

b) FERDİ TEŞHİSLER :

Öncelikle şunu belirtmekte yarar vardır. Hazırlık aşamasındaki tüm hazırlıklar, çalışmalar, ifadeler, teşhisler, Cumhuriyet Savcısının huzuru, emir ve müsaadesi ile yapılması gerekirken bu lazimeye uyulmamış, ferdi teşhis tutanakları; kendi (ihmallerini aşan) kusurları nedeniyle olayların büyümesini önleyemeyen Emniyet Görevlileri tarafından **usulsüz olarak tutulmuştur.**

Tanıkların bir kısmı ferdi teşhislerin önceden yapıldığını, sonra da toplu teşhis tutanaklarının tanzim edildiğini söylerken, bir kısmı ise tam tersini ifade etmişlerdir.

Dosya incelendiğinde görülecektir ki; toplu teşhisler, 8.7.1993 ve 10.7.1993 tarihlerinde yapılmış, ferdi teşhisler ise bu tarihlerden sonraki günlerde yapılmıştır. Duruşmalarda sanık vekilleri tarafından ısrarla tanıkların gerçeğe aykırı beyandabuldukları ifade edilmesine ve ifadelerdeki bu çelişkilere rağmen, Cumhuriyet Savcısı hiç bir talepte bulunmamış, tanıklara soru sormamış, Mahkeme de mübayanetleri gidermemiş ve sanıkların teşhislerine ait bu belgeler şüpheli ve çelişkili halde kalmıştır.

c) TUTANAKLARDAKİ USULSÜZLÜKLER :

aa) Tutanakların matbu ve tek tip hazırlanışı :

Teşhis tutanakları dosya münderecatında da görüldüğü gibi tek tip ve matbu olarak hazırlanmış, boş kısımlara sanıkların isimleri ve fotoğraf numaraları yazılmıştır.

Bu tek tip teşhis tutanaklarında şu cümleler aynen tekrar edilmiştir, çünkü matbu hazırlanmıştır;

“...2.7.1993 günü saat 13.30-20.30 arası meydana gelen Valilik Önü, Kültür Merkezi, İstasyon caddesi ile madımak oteli önünde meydana gelen 36 kişinin ölümü, 64 kişinin yaralanması olayı ile kültür merkezi önündeki Atatürk büstü ve kamu kurum ve kuruluşlarına ait binaların tahrip edilmesi olayına karışıklarından dolayı **OLAY YERİNDE YAKALANAN, ELDE MEVCUT FOTOĞRAF VİDEO KASETLERİNİN İNCELENMESİ SONUCU YAKALANAN yukarıda açık kimliği yazılı ...**”

Böyle bir teşhis zabtı ile sanığın olay yerinde mi yakalandığı, video kasetlerindeki görüntülerden mi, fotoğraflardaki görüntülerden mi tesbit edildiği nasıl anlaşılacaktır?

Sanıklar suçüstü hükümlerine göre mi yargılanacak, bu nasıl belirlenecek? Yoksa teşhis zabıtlarına yansıtılmayan Alibaba Mahallesiindeki İhbar Tahtası ve Aydınlık Gazetesindeki ihbarlardan dolayı mı yakalanmışlardır? Nasıl anlaşılacaktır?

Basiretsizliğe kıtlık giydirmeye çalışan Sivas Emniyeti, içinde bulunduğu suçluluk telaşı ile bu teşhis tutanaklarını hazırlamıştır.

bb) Teşhis Tutanakları Cumhuriyet Savcısının Yokluğunda ve Polis Baskısı Altında, Emniyette Düzenlenmiştir :

Bu husus birçok sanığın teşhis tutanakları ve polis ifadelerini imzalamamaları ile sabittir ve duruşmalarda reddedilmiştir. Hem de öyle bir polis baskısı ki, vahim olayda 37 kişi hayatını kaybetmiş, bunlardan bir kısmı kurşunla öldürülmüş olmasına rağmen tamamının ölümünü eldeki sanıklar üzerine atfeden görevlilerin baskısı ile ifadeler alınmıştır.

cc) Yanlış ve Usulsüz Teşhisler :

Bir çok kamu tanığı emniyette yaptıkları teşhislerin aksine, bir çok sanığı duruşmalarda hazır oldukları halde teşhis edememişlerdir. Bazı sanıkları ise, evvelce teşhis edemedikleri halde duruşmada, gösteri yürüyüşünde vardı diye gösterebilmişlerdir. Ne gariptir ki olay akabinde en az 15 gün elinin altındaki sanığı teşhis edemeyen tanıklar, 8-9 ay geçmesine rağmen duruşmalarda teşhis etmişlerdir. Fakat eksik teşhisleri için de söz birliği etmişçesine, şu mazerete sığınmışlardır; “**ARADAN UZUN ZAMAN GEÇMİŞTİR, 8-9 AY GİBİ, TEŞHİS ETMEM ZORDUR**”

Şimdi Örnekleyelim;

Tanık Doğan ÖNER: (Duruşma Tutanağı Sh.390 vd.) Evvelce emniyette 26 kişiyi teşhis etmiş, Cumhuriyet Savcılığında 38 kişiyi, mahkemede ise, 8 kişiyi teşhis etmiştir. Bu 8 kişiden 5 kişi ise, ilk teşhis tutanağında adları geçmeyen, Mehmet DEMİR, Cafer Tayyar SOYKÖK, Yusuf Ziya ELİŞ, Özkan DOĞAN, Yalçın KEPENEK isimli sanıklardır. Yalan söylediği kendine hatırlatılınca da “bu şahıslar hakkında tereddütte kaldım, başlangıçta teşhisim yoksa şu anda yanılabilirim. Varsa doğrudur.” diyor.

Şu ifadelere dikkat etmek gerekir; insan hayatının bu kadar ucuz olduğu ve hal-kına bu kadar nefret dolu bir yöneticiler topluluğunun bulunduğu bir ülke düşünmek çok zor. **(Ruandalılar'ın bize alaylı tebessümlerle baktığını hissediyoruz. Çünkü Ruanda'da cesetlerin kurşun delikleri dikilmiyor.)**

Aynı tanık devam ediyor; **“Diğer sanıklarla da göz aşinalığım vardır. Hepsine de göz aşinalığım vardır.”** Göz aşinalığının hangi zamana tekabül ettiği ise meçhul.

Tanık Mehmet YILDIZ: (Duruşma tutanağı sh.404 vd.) Duruşma sırasında sanık Turan KAYA'nın önce ismini soruyor, sonra da bu da vardı diye teşhis ettiğini söylüyor. Halbuki bu tanığın ilk teşhisinde Turan KAYA yoktur. Peki 15 gün gözaltı süresinde bu sanığı teşhis edemeyen tanığın, 8 ay sonra teşhis ettiğini iddia etmesi hiç bir dürüstlük ölçüsü ile bağdaştırılmaz.

Yine bu tanık teşhislerle ilgili olarak, **“sanıyorum Savcı Bey'e bir gün sonra ifade verirken yanımızda değildi. Sanıkların ismi karışmış olabilir”** diyor. Şimdi bu çelişik ifade ve teşhislerle T.C.K. 146. ya muhalefetten sanıklar yargılanıyor.

Tanık Sami ECE: (Duruşma tutanağı Sh.415 vd.) Sanık Durmuş TUFAN ile ilgili teşhis tutanağı için **“OKUMADAN İMZALAMIŞ OLABİLİRİM”** diyor.

Tanık Saban YILMAZ: (Duruşma tutanağı Sh.445. vd.) **Benzin poşetini getiren şahıs olarak Halil İbrahim DÜZBİÇER'i göstermiştir. Cumhuriyet Savcılığı ifadesinde ise; poşet ile benzin getirme fiilini sanık Durmuş TUFAN'a isnad etmiştir.** (Sivas Ağır Ceza Mah.1993/44 Tal. ile alınan ifadesi)

Tanık Mehmet Ali ADIYAMAN: **Cumhuriyet Savcılığı ifadesinde dört sanığı, talimatla alınan ifadesinde ise altı sanığı teşhis ettiğini söylüyor. Bu teşhis edilen sanıklardan sadece bir tanesi her iki seferde de teşhis edilmiş.** Her iki teşhisteki diğer sanıklar ise farklı. Duruşmada ise; her iki teşhiste adını verdiği sanıkların tamamı mevcut iken, sadece bir sanığı teşhis ediyor. Bu da Zafer YELOK. Halbuki Zafer YELOK isimli sanığı Cumhuriyet Savcılığında teşhis etmemiş, talimatla alınan ifadesinde teşhis etmiştir. Duruşmada ise, **“Körün taşı”** misali teşhis ediyor.

Ne gariptir ki tanık duruşmada verdiği ifadesinde; (Duruşma tutanağı Sh.454 vd.) **“Kat'i olarak teşhis yapmam mümkün değildir”, “Savcının yanında sanıklar bize gösterilmiş değildir”** diyor.

Tanıklar, ferdi teşhislerin toplu teşhislerden daha önce yapıldığını Cumhuriyet Savcısının ve Mahkeme Heyetinin gözüne baka baka söylerken, yani yalan söylerken, Cumhuriyet Savcısının bu beyanları mesned kabul ederek sanıklar hakkında idam talebiyle mütala hazırlamasının hiç bir hukuki izahı yoktur.

Tanık Ali ÇİLEK: Sivas Cumhuriyet Savcılığındaki teşhis ve ifadesinde toplam 11 sanık teşhis ediyor. Talimatla alınan ifadesinde de 11 kişi teşhis ediyor. Fakat ilk

teşhisindeki sanıklardan Latif KARACA, Turan KAYA ve Muammer ÖZDEMİR'den bahsetmiyor.

Duruşmada verdiği ifade ve teşhisinde de; 17 kişi teşhis ediyor. Bunlardan Halil İbrahim DÜZBİÇER, Yunus KARATAŞ, Durmuş TUFAN, Muhsin ERBAŞ, Cafer Tayyar SOYKÖK, Mevlüt ATALAY, Yılmaz CEYLAN'ı fazladan teşhis ediyor. 15 gün boyunca nezarete elinin altında teşhis edemediklerini duruşmada teşhis ediyor. (Duruşma Tutanağı Sh.426-427) Bu tanık terörle mücadele şube müdürüdür. Görevi gereği soruşturmayı bizzat yürüten kişi olarak önemli bir tanıktır.

Tanığın görevi bizzat görgülerine dayanarak olayı anlatmaktır. Ancak ne yazık ki; sanık Ömer DEMİR ve H.İbrahim DÜZBİÇER hakkındaki ifadesi bu tanığın da güvenilirliğini gölgelemiştir. Tüm sanıklar en az onbeş gün bu tanığın nezaret ve denetiminde kalmıştır. H.İbrahim DÜZBİÇER'i ilk aşamalarda teşhis edemezken, aylar sonra duruşmada "olaylar dolayısıyla tanıyorum" diyerek teşhis ettiğini söylemesi irdelenecek olursa, şu soruların sorulması gerekir:

- Olaylarda tanıyorsa neden daha önce teşhis etmemiş?

-Sanıkların görevliler arasında paylaştırılması sırasında H.İbrahim DÜZBİÇER bu tanığa düşmemiş midir?

Önceki ifadelerle duruşmadaki anlatımlar karşılaştırılırsa, H.İbrahim DÜZBİÇER ile birlikte bir kaç sanığa senaryoda başrol görevi verildiği anlaşılacaktır.

Yine sanık Ömer DEMİR duruşmada, ismini vermeden tanığa kendini gösterdiğinde, tanık "hatırlayamayacağım" demiş, isim söylendiğinde ise, daha önce sanık hakkındaki beyanlarını programlanmış bilgisayar gibi anında, harfiyen tekrarlamıştır. Bu durum göstermektedir ki;

- Tanıkların anlatımları fiili görgüye dayanmamaktadır.

- Başta bu tanık olmak üzere, tanıklar eldeki veri ve bilgiler üzerindeki teorik çalışma ve ezberlerine dayanarak anlatımda bulunmuşlardır.

Böyle garabet olmaz. Bunun hesabını sormak bize mi düşüyor yoksa Cumhuriyet Savcılarına mı?

Tanık Sabri ÇELİK: Sivas Ağır Ceza Mahkemesi 1993/44 Tal. sayılı dosya ile alınan ifadesinde; **"Yaptığımız teşhisler ilk önce müsvedde olarak yazıldı. Daha sonra daktiloya çekildi. Bu sırada kimi teşhislerde hata olmuş, hataları düzeltmek için Emniyet Müdürlüğüne tekrar çağırıldık. Benimle ilgili teşhiste iki kişi ile ilgili olarak yanlışlık olduğunu anladım. Elimdeki yazılanla karşılaştırdığımda iki kişiyi teşhis etmediğim halde teşhis edilmiş gibi yazılmış..."**

"Ben şahısları ismen biliyorum, eşgal vermedim."

"Biz teşhis ettikten sonra aynı gün değil, bir veya iki gün sonra zabıtlar tutulmuş olabilir."

“ Yanlışlığı bile bile imzaladım. Savcılıkta düzeltirsiniz dediler.”

Allah aşkına bu dava ile ilgili herkes elini vicdanına koysun. Böyle bir hazırlık soruşturmasından dolayı tarih hesap sormayacak mı? Sokaklardan rastgele toplanan gencecik insanlar, bu gayri ciddi ve gayri hukuki zâbitlarla, yıllarca hapishane dehizlerinde mi tutulacaklar?

Tanık Ekrem NALCI: (Duruşma Tutanağı Sh.486. vd.) Duruşmada ifade verirken teşhiste bulunuyor ve daha önce teşhis etmediği Kenan KALE'yi teşhis ediyor. **Sanığın itirazı üzerine “ Şu anda yapmış olduğum teşhislerde yanlış olmuş olabilirim”** diyor. Peki yanlışlığı bile bile niçin teşhis yapıyor ve yaptırılıyor. İtiraz edilmese idi o teşhis öylece kalacak ve belki de bu teşhise dayanılarak hüküm edilecekti.

Yine aynı tanık Yalçın KEPENEK ile ilgili olarak; Cumhuriyet Savcılığında verdiği ifadeden cayararak **“yanlışlık olayın heyecamından ileri gelmiştir”** diyor. Nihayet tanık izan ve insafa geliyor.

Tanık Tevfik DİSÇİ: Cumhuriyet Savcılığında bir sanık teşhis ediyor; Yılmaz CEYLAN. Bu tanık duruşmada (Duruşma tutanağı sh.494 vd.) verdiği ifadede; **“Aşağıda teşhisi yaptık, uyumamıştık. Ertesi günü ben bir yerde teşhis yaptım. Emniyet Müdürlüğünün altında teşhis yaptım. Kesin olarak kaç kişiyi teşhis ettiğimi hatırlamıyorum”** diyor. Biz söyleyelim, sayın tanık; O gece uykulu uykulu imza ettiğin ifade ve teşhis ettiğin herhangi birisi yok. Senin adına teşhis tutanağı tutulmuş ve amirlerin sana bunu imzalatmışlar !

Bu kaniya neden mi vardık. Söyleyelim: **Sanık Yılmaz CEYLAN olay günü değil, olaydan bir gün sonra yani senin uykulu olduğun zamanda da değil, olaydan 18 gün sonra yani 19.7.1993 tarihinde göz altına alınıyor.** Olaylar sırasında görevli olduğu için video görüntülerinde tanındığından çağrılıyor. Fotoğraflardan görevliler teşhis edemiyor ama kendi kendini teşhis ediyor ve gözaltına alınıyor. Sen de bu şahsı rüyada (olayın ertesi günü) teşhis ediyorsun. Herhalde o gün bu gün rüyalarında kabus görüyorsunuzdur.

Peki hazırlık soruşturmasını yapan Cumhuriyet Savcısına, Kayseri D.G.M. Savcılarına ve bu yargılamayı başından sonuna kadar izleyen fakat yargılamanın bu anlamdaki teknik yönleri hakkında hiç bir gayreti olmayan Ankara D.G.M. Cumhuriyet Savcısına ne demeli?

Sanık anlatıyor, anlaşılıyor. Sanık vekilleri anlatıyor, belgeliyor, dinlenmiyor. Sanık ağlıyor, değerlendirilmiyor. Bu kadar büyük bir facia ancak bizim ülkemizde yaşanır dersek tüm adliye camiasına haksızlık olur. Ama bu haksızlıkları ifade etmenin bir yolu varsa bunu da henüz biz bulamadık.

Sanıyoruz yargılamanın tarafları olan iddia, savunma ve yargı makamları olarak bu tip faciaları hatıralarımızdan silemeyeceğiz.

Şimdi bir başka örnek, sanık Yusuf ŞİMSEK :

9.7.1993 günü gözaltına alınıyor. Fakat ne gariptir ki 8.7.1993 günlü toplu teşhis tutanağında teşhis edilenler arasındadır. Yani sanık henüz ele geçirilmeden toplu teşhiste teşhis edilmiş. Dosya böyle tarandığında sanıkların, teşhislerin usulsüz yapıldığına ilişkin itirazlarının doğru olduğu görülecektir.

Peki şimdi sormak gerekiyor. Cumhuriyet Savcısı C.M.U.K. 153. maddeyi bilmiyor mu? Sanığın sadece aleyhinde bulunan delilleri topluyor, veya toplanmış delillere itibar ediyor. Fakat sanıkların lehine olan bu tür usulsüzlüklere, soruşturmanın laçkalığına (sanıkların feryadına kulağını tıkayarak) dikkat çekmiyor. Neden?

Zira Savcılık, sanık-eylem-suç bağlantısı gibi ayrıntı (!) larla ilgilenmeden genellemeci değerlendirmelerle sanıkları toptan idam gibi basit bir sona doğru sürüklemektedir. Savcılık nazarında, bir insan tek ve birey olarak sanıklar tek tek bir değer ifade etmiyor olacaklar ki, her sanıkla ilgili ayrıntılara girilmeden laiklik saplantısı ile kurban hazırlama telaşı gözlenmektedir. Yazık ki tarihi yanılğı sürüyor.

Bu durum savunmamızın girişinde genel hatları ile ortaya koymaya çalıştığımız halkına “yabancılaşmış aydın-yönetici” yorumlarımızı haklı çıkarmaktadır.

Bu neticelere varmak için tarih içindeki gelişmeleri yaşamak gerekir. Zaman tünelinden geriye doğru gitmek mümkün olamayacağından, yabancılaşmayı, halka rağmenci idareyi, “Adaletsiz Hukuk Sistemi”ni hazırlayan nedenleri aktarmamız gerekiyordu. Çünkü inanıyoruz ki, tarih tekerrür etmektedir. Etmemesi de adaleti sağlayacak bir hukuk sistemi ve buna uygun uygulama ile mümkündür.

4 - KAMU TANIKLARI VE ZABIT MÜMZİLERİ :

Kamu tanıkları ve zabıt mümzileri asılsız ihbar ve sırf olay mahallinde bulunduğundan dolayı fotoğraf ve video görüntülerine takılarak göz altına alınan sanıklar hakkında matbu ve tek tip teşhis tutanakları yapmışlar, bunları da evvelce koyun seçer gibi seçerek tanzim ettikleri toplu teşhislere dayandırmışlar, akabinde de Sivas Cumhuriyet Savcısı huzurunda bu teşhis tutanaklarına uygun olarak olaylar ve sanık-eylem ilişkileri hakkında yeminli ifade vermişlerdir.

Peki bu ifadelerin ne kadarı doğru, ne kadarı hatalı, ne kadarı gerçeğe aykırıdır görelim. Arzu ederdik ki bu tesbitleri duruşmalardaki ikazlarımız üzerine D.G.M. Savcısı yapsaydı da mevcut talihsiz mütalaa gerçeklere dayansaydı. Zira mütalaa sadece sanıklar aleyhine delilleri toplayan ve bu delillere dayanarak 29 idam isteyen İddia Makamı, C.M.U.K. 153. madde hilafına sanıklar lehine olan delilleri değerlendirmeye almamış, kanaatimizce dosyayı bile okumamıştır.

Tanık Doğukan ÖNER'e ait teşhislerdeki yanılma ve yalan beyanları teşhislerle ilgili bölümde aktarmıştık. Ayrıca bu tanık duruşmadaki ifadesinde; “Bir olay olacağı düşüncesi ile bütün camilerde gerekli tedbirlerimizi aldık. Müdahale etmek istedik, kalabalık fazla idi. Kuvveti çeşitli yerlere dağıttığım için yetmedi.” diyor. “Benim üniteme o gün Sivas'ta olay olacağı hakkında malumat gelmedi. Herhangi bir kuruluştan bilgi gelmedi” diyor.

Ancak Yardımcılarından Trafik Şube Müdürü İzzet KARADAĞ duruşmada verdiği ifadede; “...2.7.1993 saat 11.00'de Emniyet Müdür Yardımcısı ... anonsu ile Vilayet Binasının önüne gittiğimizde, bizlere o gün Cuma Namazından çıkacak bir grubun yasadışı gösteri yapacağı söylendi ve tedbirli olmamız bildirildi” diyor. Hangisi doğru söylüyor?

T.B.M.M. Araştırma Komisyonu Raporundan da öğrendiğimize göre, ikinci tanık doğru söylüyor. Sivas Emniyet Müdürü ise beceriksizliğini örtmek için gerçeği saklama yoluna gitmiştir.

Yine tanık Doğukan ÖNER olayların amacı ile ilgili olarak; “Organize bir olaydır, önceden hesaplanmış, programlanmış, Sivas'ının herhangi bir şekilde organize ile ilgili olmayıp ta kullanıldığı bir olaydır. Kullanılma hadisesi dışarıdan kaynaklanmadır.” diyor. Halbuki Terörle Mücadele Şube Müdürü (ki Doğukan ÖNER'in Yardımcısıdır) Ali ÇİLEK duruşmadaki ifadesinde; “Doğukan ÖNER'in beyanına katılmıyorum. Yani dışarıdan gelen şahısların bu olayı meydana getirdiği kanaatinde değilim. Bu herkesin katılabileceği bir olaydır.” diyerek Emniyet Müdürünü yalanlıyor.

Davanın önemli tanıklarından Mehmet YILDIZ'ın ifadelerinin çelişkisiz bir yanı var mı bakalım. Talimatla alınan ifadesinde şöyle diyor; “Gözlemim bu olayların teripçisinin Hizbullah adı verilen örgüt tarafından gerçekleştirilmiş olmasıdır.”

“Teşhis ettiğim ve topluluğun ön saflarında yer alan kişiler hadisenin tabiri caiz ise figüranları idi. Esas tertipçisi duyabildiğim sloganlardan 10 kişi kadardı. Bunlar topluluğun ortasında polisle hiç yüz yüze gelmiyorlardı.” Cumhuriyet Savcısı bunların sayısını 29’a çıkardı. Tanık devam ediyor; “Telsizden işittiğim Kongre Müzesi önündeki Atatürk Büstünün sökülüp tahrip edildiği hatta sokakta tekmelendiği anda askerler ve polisler tarafından alınıp müzeye konulduğunu telsizden işittim. Sonra da arkadaşlarımdan araştırdığımda gösterici grup tarafından sökülüp yerlerde tekmelendiğini öğrendim.”

Şimdi aynı tanık duruşmada neler söylüyor bakalım;

“Hizbullah geliyor diyenleri grup desteklemiyordu”

“Telsiz konuşmamda Atatürk büstünün düşürülüp yerlerde tekmelendiğini duydum. Yalnız yerinden sökülüş. Dört tane çok kalın vidalı somun parçaları da yok. Kırılmamış da sanki önceden sökülüş, hazır duruyorken her halde giderken dokunup düşürülmüş. Vidaların kırılması lazım.... Zorlama olsa idi vidaların kırılması gerekirdi.” Buyurun...!

Bu tanığın yalancı tanıklıktan tutuklanmadığına mı yanalım, yoksa tüm Sivas halkının, Atatürk büstünü kırıp yerlerde tekmelediği, şeriat özlemlerini giderdikleri için mahkum edildiğine mi yanalım, yoksa Atatürk büstünü bir gün önceden temizlik ve bakım için yerinden söken yetkililerin açıklama yapmamalarındaki gaflete mi yanalım?

Laikliğe aykırı hareketlerine mesnet olarak Atatürk büstünü parçaladıkları savı ile yargılanan sanıkların lehine veya aleyhine bu hususta tevsii tahkikat talep etmeyen Cumhuriyet Savcısı ne iş yapar ?

Tanık Mehmet YILDIZ’ın örgüt iddialarına karşı, diğer tanıklar Sami ECE, Rahim ÇALIŞKAN, Ali ÇİLEK, Nazım GÜNAYDIN, Nahit DURSUN ve daha bir çok kamu tanığı aksine beyanda bulunmuşlardır.

Şimdi diğer bir tanığın, Sanık Ahmet OFLAZ’ı karşınızda T.C.K. 146. Maddeye aykırı davranması gerekçesi ile yargılanmasına bakalım;

Tanık Şaban YILMAZ; Cumhuriyet Savcılığındaki yeminli ifadesinde; “Ahmet OFLAZ’ı hadiselere karışmış olması nedeniyle kesin olarak teşhis ettim. Ahmet OFLAZ hadise günü Madımak Otelinin önündeki grubun ön saflarında, Şeytan Aziz, Sivas Azize Mezar Olacak, Vali İstifa diyerek slogan atıyordu. Ayrıca Madımak Otelinin önünde Polis barikatını mütemadiyen zorluyordu. Bir ara barikatı aşarak otele girdi. Önce otelin önündeki arabaları tahrip edip, bilahare otelin içerisine girerek otelin içerisini tahrip ederek içindeki eşyaları atarken Ahmet OFLAZ’ı gözlerimle gördüm....” diyor.

Talimatla alınan ifadesinde de aynı şeyleri tekrarlıyor.

Ancak 21.3.1994 günlü oturumda (Duruşma Tutanağı sh. 447.) ise; **“Ahmet OFLAZ’ı önceden tanırım, Evimin karşısında esnaftır, dükkanı vardır. Grubun içerisinde gelip geçiyordu. Herhangi bir slogan attığını görmedim. Kültür Merkezinin önünde gördüm”** diyor ve devam ediyor (Sh.450) **“Allah var, ben bu şahsı Madımak otelinin önünde barikatı yararken, otele girerken görmedim.”** Tanık biraz evvel söylediklerini tekrar ettikten sonra devam ediyor; **“...yoksa arabayı devirirken, ve otele girerken görmedim. Arabayı kimin devirdiğini bilmiyorum”** diyor.

Elbette ki göremez. Toplu teşhis tutanağında karpuz seçer gibi seçilen sanıklara atfedilen suçlar, bir zaman sonra vicdan azabı oluşturuyor. Bu sanıklar hakkında teşhis tutanakları tutulurken, yeminli ifadeleri verilirken Allah yok mu idi? Allah elbetteki her zaman, her yerde kaim, fakat, yalancılık ve yalancılar fanidir.

Bu ayrıntıları Cumhuriyet Savcılığı da görebilse ve mütalasına yansıtabilse bizim böyle uzunca yalan beyanlarla uğraşmamıza gerek kalmazdı.

Yine aynı tanığın toplu teşhis tutanağında Sanık Alim ÖZHAN’ı teşhis ettiği görülüyor. 21.3.1994 günlü oturumda kendisine bu husus sorulduğunda; **“Hatırlayamıyorum, bu tutanak teşhis eden kişilerin isim listesi topluca olsun diye yapmış olabilirler ama ne amaçla olduğunu bilemiyorum”** diyor. Tanık neyi imzaladığının farkında değil. Peki bu tutanakları bu şaşkınlara imzalatan güçler kimlerdir? Cumhuriyet Savcısı bu soruyu sormamıştır. Ancak Heyetinizin gözünden kaçmadığını duruşma sırasında tanıklara sorduğunuz sorulardan anlıyoruz.

Tanık Sami ECE; sanık Durmuş TUFAN ile ilgili olarak teşhis tutanağı ile duruşmadaki ifadesi arasındaki çelişki hatırlatıldığında; **“şimdiki ifadem doğrudur, ben teşhis ettiklerimin isimlerini yazıcı arkadaşına verdim, o da zabtını yazdı, ben imzalamadım. Muhteviyatını okumamış olabilirim”** diyor. Yani teşhis tutanakları Cumhuriyet Savcısının huzurunda tutulmamış. Sanıklara atfedilen fiiller tanıkların değil, yazıcının kafasının ürünü. Tanıklar yazıcıya sadece sanıkların isimlerini veriyorlar, onlara biçilecek rolleri yazıcı ayarlıyor. Ayrıca teşhisler başka bir zaman ve mekanda yapılmış, tutanaklar başka bir zaman ve mekanda tanzim olunmuştur. Yani usulüne uygun tutulmamıştır. Tanık da okumadan imzalamıştır. (Peki bu şahıs kira öderken, maaş alırken, su parası yatırır, taksit öderken de okumadan mı imza atıyor? Hayır. Kendi üç kuruşluk menfaati için hassasiyet gösteren kamu tanıklarının başkalarının hayatına karşı umursamazlıkları son derece şaşırtıcıdır.)

Sonra da kalkıp, bu delillere dayanılarak bu insanların idamı talep ediliyor..!

Aynı tanık, aynı duruşmada sanık İsmet ONAR ile ilgili olarak da aynı çelişkiye düşüyor.

Yine aynı tanık, sanık Murat SONGUR’un, **“ben tanıkla kahveden tanışırım, kumarda parasını üttüm”** şeklindeki ifadesi hatırlatılınca, önce kahveye gittiğini inkar

etmiş, ısrar üzerine de **“Benim kahveye gitmem normaldir, benim oraya gitmem normaldir, bu konuda ifadem vardır doğrudur”** şeklinde beyanda bulunmuş, sanığı tanımadığını söylemiştir. Fakat diğer bir Kamu Tanığı olan İbrahim BOLATER, tanık Sami ECE’yi yalanlamış, şöyle demiştir; **“Evet, sanık Murat SONGUR’un tanık Sami ECE ile samimiyeti vardır. Aynı kahveye oyun oynamaya gidiyorlardı. Gitmiş olduğumuz kahve genellikle polislerin gitmiş olduğu kahvedir, Dostlar Kahvesine gidiyorduk.”**

Sanık Murat SONGUR ile alakalı tek teşhis ve ifade tanık Sami ECE’ye aittir ve bu ifadenin husumet sebebiyle verildiği de sanık tarafından belirtilmiştir. Tanığın yalan söylediğinin kendi mesai arkadaşı tarafından ifade edilmiş olması da, sanığın iddiasının doğruluğunu ve tanık ifadelerinin ise ne derece sıhhatli ve tarafsız olduğunu (!) ortaya çıkarmıştır.

Bu yalan beyan üzerine sanık T.C.K. 146/1 den yargılanmakta ve Cumhuriyet Savcısı da bu yönde mütalaa vermektedir. Demek ki sanık veya vekilleri bu konuda gerekeni yapmasalar veya dikkat etmemiş olsalar bu gencecik insan yalan şahadet sonucunu mahkum olacak. (Tabii biraz evvel söylediğimiz gibi Heyetin de gözünden kaçarsa.)

Tanık Hüseyin KILIÇ: 21.3.1994 günlü oturumda; (Duruşma tutanağı Sh.444), **“Arkadan takip ettiğimiz için kimin otele taş attığını ve yaktığını, arabanın nasıl devrildiğini, arabayı kimin yaktığını, otele kimin girdiğini görmedim.... benim bulunduğum yer ile Madımak Oteli arasında 100 metre kadar mesafe vardır”** diyor. Oysa aynı tanık Cumhuriyet Savcılığındaki ifadesinde sanıklardan Cafer Tavvar SOYKÖK ve Muhsin ERBAŞ için; ikisini de otele 10-15 metre mesafede gördüğünü söylüyor.

Şimdi Cumhuriyet Savcısının sorması gerekmez mi?

10-15 bin kişilik kalabalığı; arkasından takip edip, otele 100 metre mesafeden baktığında kalabalığın en önünde otele 10-15 metre mesafede bulunan sanıkları nasıl teşhis ettin? Video görüntüleri de bu tanık gibi topluluğun arkasından çekim yapmış, ancak, topluluğun 3-5 sırasını arkadan görüntüleyebilmiştir. Yoksa bu tanık kalb gözü ile mi bakmış? Yoksa birileri failleri kendince ihdas edip, bu tanığı da kullanmışlar mı?

Aynı tanık (Duruşma tutanağı Sh.452) **“Bence yapılması gereken her şey Emniyetçe yapılmıştır. Sıcağı sıcağına toplanan şahıslar bizlere gösterildi, sıcağı sıcağına teşhis ettik.”** diyor. Bir kaç satır sonra da **“biz Savcılığa ifade verdiğimiz sırada sanıklar bizim yanımızda yoktu... ben teşhis için herhangi bir eşgal vermiş değilim”** diyor. Böyle facia çelişkilerle insanların hayatı ile oynamak bu kadar kolay mı?

Tanık Mehmet Ali ADIYAMAN: 21.3.1994 günlü duruşmada, savunmanın iddialarını nasıl da doğruluyor. (Duruşma tutanağı Sh.456) **“Biz Müdürlerimizle, görev-**

li arkadaşlarla şahısları teşhis ettik. Söylediğim gibi zabıtlar tutuldu. Savcılıkta ifade verdim. Savcılık ifadelerimizde teşhisleriniz doğru mu dediler, doğrudur dedik. Yoksa Savcının yanında şahıslar bize gösterilmiş değildir”, “Önce ferdi-münferit teşhis tutanağı tutuldu, sonradan bu şekilde toplu teşhis tutanağı tutuldu, ben de imzaladım.” İlk ifadesi ve teşhis tarihlerindeki çelişkiler Heyet tarafından kendisine sorulduğunda yine çelişkili beyanda bulunmuştur. Hatta ferdi teşhisler önce, toplu teşhisler sonra tutulmuştur diye defalarca beyanda bulunduğu halde, sanık Ahmet Turan KILIÇ'ın toplu teşhisinin 8.7.1993, ferdi teşhisinin 10.7.1993 günü yapıldığı hatırlatılınca bakın tanık ne diyor; “**Toplu teşhiste ben şu, şu vardır demedim. Kişi olarak göstermedim. Ferdi olarak gösterdiğimden şunlar, şunlar da vardır diye teşhiste söyledim. Toplu teşhisler müdüriyetin altında yapılmıştır... Ben tarihlere bakmadım. Önce sonra olabilir, kesinlikle bakmadım.**”

Anlayan beri gelsin tabiri herhalde bu gibi ifadeler için geçerli. Fakat bizler çok iyi anladık.

Olaylara fail bulma gayretinin sonucu Zafer YELOK isimli sanığın da hayatı karartılmış, bir yılı aşkın zamandır bu sanık özgürlüğünden yoksun bırakılmış ve T.C.K. 146/1'den bu gibi yalan yanlış beyanlarla yargılanmaktadır.

Tanık (Duruşma Tutanağı Sh.455'de); “**Aradan 9 ay gibi bir zaman geçti, şimdi kat'i olarak Adaleti yanılmak istemediğim için kat'i olarak teşhis yapmam mümkün değildir**” diyor. Sonra da “**Biz engel teşkil ettiğimiz sırada, bizi yarmak için omuz vuruyorlardı. Bizi geçmek istiyorlardı. Bu şahsı orada gördüm, tanıdım ve teşhis zabtı olayın akabinde olduğu için göz aşinasıyla tamdım. Ancak aradan 9 ay zaman geçti, şimdi görsem tanımam mümkün değildir**” diyor. Akabinde Emniyette teşhis ettiğini söylediği Zafer YELOK ayağa kalkarak “*tanık bana tekrar bak-sın, belki yanlış görmüş olabilir*” demesi üzerine, sanıkla ilgili eşgal ve eylem belirlemesi yaparak evvelce kat'i olarak tanıyamam dediği sanık Zafer YELOK'u teşhis ettiğini söyleyebiliyor.

Tanık Resul KARAER; Cumhuriyet Savcılığındaki ifadesinde sanık Muhsin ERBAŞ için; “**Muhsin ERBAŞ saat 16.00'dan sonraki zaman içinde Madımak Otelinin 10-15 metre kadar gerisinde yer alıp güvenlik güçlerinin kurduğu barikatı aşmaya çalışıp, otele girmeye çalışan ve otel kapısına hücum ederek yaklaşmaya çalışan şahıslardan birisi..**” diyor ve bazı sloganlar sıralıyor.

Sanık Cafer Tavvar SOYKÖK ile ilgili de aynı mahiyette şeyler söylüyor.

Şimdi bu tanığın duruşmada 21.3.1994 günlü oturumda söylediklerine bakalım. (Duruşma Tutanağı Sh.458 vd.) “**Saat 16.00 oldu. Alevi-Sünni çatışması olabilir düşüncesi ile Müdürümüz tarafından Alibaba Mahallesine gönderildik. Zamanını hatırlamıyorum yalnız otel yanmaya başlayınca Müdürümüzün emri ile Alibaba semtinde görevlendirildik. Otel yanmak üzere iken ben orada idim. Kalabalığın yanın-**

da, PTT'nin yanında idim. Fakat devamlı olarak orada durmadım.” “Olayı uzaktan gördüm, Bazen otelin önüne kadar geliyordum, ama tekrar oradan başka yere geçiyordum.”

Şimdi soralım, tanık saat 16.00'dan otel yanına kadar yani saat 20.10'a kadar Alibaba Mahallesinden bu sanıkları nasıl görmüş? Tabii ki bunu Cumhuriyet Savcısı soracaktı. Fakat ne yazık ki Cumhuriyet Savcısının önünde, duruşmaların başından sonuna kadar bizler dava dosyasını veya tanıklar dinlenirken onların önceki ifadelerini ve teşhislerini içeren zabıtları göremedik. Duruşmalar bittikten sonra da 1 ay zaman içinde Cumhuriyet Savcılığı Esas Hakkında Düşünce'sini hazırlamıştır. Bu kadar kısa zaman içinde ancak Emniyetin hazırladığı Fezlekeyi Mütalaasına geçirebildirdi ve öyle de yaptı.

Tanık Sedat TIRMIK: 21.3.1994 günlü oturumda (Duruşma Tutanağı Sh.462); Duruşma salonunun açık olan kapısından girip bakarak ve kendinden evvel ifade verip içeriden çıkan diğer tanıklardan, daha önce Emniyette teşhis ettiği Sanık Eren CEYLAN'ın oturduğu yeri öğreniyor. Salona girip sanıklara bakınca Eren CEYLAN olarak bir başka şahsı, sanık Faruk CEYLAN'ı gösteriyor. Zira o arada sanıklar durumu farketmişler ve hızlı bir şekilde verilerini değiştirmişlerdir. (İki sanık arasında benzerlik veya akrabalık da yoktur. Sadece soyadı benzerliği vardır) Yanlış teşhis yaptığı hatırlatılınca bir hamle daha yapıyor, bu sefer yine soyadı CEYLAN olan başka bir sanığı teşhis ediyor. Ama Körün Taşı yine tutmuyor ! Zira bu sefer Ethem CEYLAN'ı gösteriyor. Durum biraz karışınca ve bu yanlış teşhislerin sebebi sanık ve vekilleri tarafından Heyete izah edilince de tanık, “ben içeriye girmedim sadece masanın başında, kapının dibindeydim, orda polis arkadaşlarla konuştuk” demiştir. Bahsettiği masa duruşma salonu içerisinde ve Gazetecilerin oturması için ayrılmış bulunan ve sanıkların tamamının cepheden-vüzcülerinden görülebildiği bir masadır. (Duruşma salonunda sanık vekilleri bile bu imkandan mahrumdur, müvekkillerini ancak aradaki asker ve polislerin kafalarının üzerinden ve arkadan görebilmektedirler.)

Görüldüğü gibi dosyadaki bir çok delil gibi, tanıkların tanıklıkları da iftiralar ile doludur.

Tanık Ercan GÜNAY: Cumhuriyet Savcılığında imzaladığı teşhis tutanağında teşhis ettiği sanıklarda karışıklık olan tanıklardan biri. Bu tanık daha sonra teşhisini gidip düzelttiğini söylüyor. (Duruşma Tutanağı Sh.469)

Bu tanığın tanıklıkla ilgili söylediği ifadeler de ilginç ve diğer tanıkların tamamına yakınına haklı olarak töhmet altında bırakan bir tesbit:

“Ben hadise yerinde bir şahsı kafamda tuttum. Bu şahsın oteli yakıp yakmadığını, otele girip girmediğini bilemiyorum. Vebal altında kalamam, yalnız olay yerinde idi.... Daha önce teşhis ettiğim şahıs hakkında eşgal vermiş değilim. Olay toplumsal bir olay olduğu için herkesi aklımda tutmam mümkün olmadığı gibi

mesleki tecrübelerime dayanarak sadece bir eşgali aklımda tuttum.” diyor. En az 20 yıllık Polis Memurunun Mesleki Tecrübelerini aktarmasından biz şu neticeye varıyoruz;

15 Bin kişi içinden 15-20 sanığı teşhis ettiğini iddia ve imza edenler kesinlikle kötü niyetli ve belirli bir kast ile hareket eden insanlardır.

Burada dikkat çeken bir diğer husus, “Sadece olay yerinde vardı” diye ifade edilen sanık Faruk BELKAVLI'nin bu ifade ile T.C.K. 146/1'den yargılanmakta olması ve cezalandırılmak istenmesidir. Bu ifadeler değerlendirilmeyecek mi?

Tanık İzzet KARADAĞ; Cumhuriyet Savcılığı teşhis tutanağında sanık Turan KAYA'yı fotoğraftan teşhis ettiği halde (Duruşma tutanağı sh.483), duruşmada “sanığı olay yerinde bizzat gördüm” diyor.

Tanık Ekrem NALCI; Cumhuriyet Savcılığındaki ifadesinde Sanık Yalçın KEPE-NEK hakkındaki teşhis ve suçlamaları duruşmada (Duruşma tutanağı sh.488) geri alıyor ve Cumhuriyet Savcılığındaki ifadenin yanlış yazıldığını belirtiyor. (Demek ki Cumhuriyet Savcılığı ifadeleri yanlış yazılabiliyor, tutanaklar usule aykırı veya tanıkların iradelerine aykırı tutulabiliyor.)

Ne güzel hazırlık soruşturması ! Bu yanlışlıkların gerekçesi de hazır; “**YANLIŞLIK OLAYIN HEYECANINDAN İLERİ GELMİŞTİR.**” İfade aynen böyle. Halbuki sanık Yalçın KEPENEK olaydan 4 gün sonra göz altına alınmış, bahsi geçen ifade de olaydan en az 10 gün sonra verilmiştir..!

Yine aynı tanık, sanık Kenan KALE'yi evvelce teşhis etmediği halde, duruşmada teşhis ediyor ve hatırlatılınca da (Duruşma tutanağı Sh. 488 vd.); “**Bu şahıs evvelce teşhis ettiğim şahıslardan değildir, şu anda teşhis ettim**” diyor. Sanığın itirazı üzerine de “**Şu anda yapmış olduğum teşhislerde vanılmış olabilirim**” diyor.

Tanık Tefik DİŞÇİ'nin, sanık Yılmaz CEYLAN'ı teşhisine dair garipliği ve faciayı “**YANLIŞ VE USULSÜZ TEŞHİSLER**” başlığı altında irdelemiştik. Tekrar etmeyeceğiz.

Tanık İbrahim BOLATER; Bu tanık diğer bir tanık olan Sami ECE'nin sanık Murat SONGUR ile ilişkisini, yani Sami ECE'nin yalan söylediğini ifade eden tanıktır. Bu nedenle tanıklığı önemlidir ve gözden kaçmamalıdır.

Ayrıca tanıklığının en önemli yanı da şudur; “**...Bize o arada (otel önünde) bu kalabalığın dağıtılması için bir emir verilmedi. Eğer bir emir verilse idi, haliyle dağıtılabildi.**” diyor. Bu da Valilik ve Emniyetin ihmali aşan kusurlarına bir delil olmaktadır.

Tanık Sefa TEKGÖZ; Cumhuriyet Savcılığı ve Talimat ifadelerinde; “**Kırmızı arabanın deposunu taşla deldi. Ben çektim indirdim. Daha sonra tabi ben çekip in-**

dirdiğimde kalabalığın içine atıyordum, son atmamdan sonra bu kez elindeki bir bez parçasını yakmış vaziyette yarararak 06 plakalı Ford Marka olduğunu tahmin ettiğim otonun içine atarken gördüm” diyor.

Duruşmada ise; (Duruşma Tutanağı sh. 510 vd.); “Arabaların yandığı sırada otelin yanında idim. Nasıl yandığını, yakıldığını, bilemiyorum. Teşhis ettiğim şahıs da otelin önünde idi. Daha önce herhangi bir eşgal vermem de söz konusu değildir... Bu şahsı daha önce birkaç tane olay olmuştu, görevim icabı tanıyorum.... Şekerbankın üzerine yani çatısına oradaki şahısları indirmek için çıktım. Şekerbankla otel karşı karşıyadır. Ben çatıya çıkmaya gittiğim sırada arabalar yanıyordu.” diyor.

Görüldüğü gibi bu ifadeler tamamen çelişkilerle doludur.

Şimdi bu ifadeleri yalanlayan belgelere gelelim;

Olay Yeri Keşif tutanağı:

9.7.1993 tarihli Cumhuriyet Savcılığı Huzuru ile yapılan Sivas Cumhuriyet Savcılığı Hz.1993/2212 dosya içerisinde mübrez **OLAY YERİ KEŞİF TUTANAĞINDA:** “Her üç araca ait benzin depoları kontrol edildiğinde, yanarak hasar gören 06 HK 912 Plakalı oto ile, Plakası sökülüp atılmış, Mazda-323 otonun benzin depo kapaklarının üzerinde olmadığı, depolarında da benzin bulunmadığı, ancak devrilerle hasar gören H GC 039 Plakalı otonun benzin depo kapağının üzerinde olduğu ve deposunda benzin bulunduğu tesbit edildi” deniyor.

T.B.M.M. Araştırma Komisyon Raporu :

Raporun 10. Sayfasında bu hususla ilgili tesbit şöyle; “Otelin önünde bulunan üç arabaya saldırı olmuş ve arabalardan biri devrilmiş, arabanın benzin deposu patlayabilir düşüncesiyle polis tarafından delinmiştir.”

Şimdi bu tanık mı doğru söylüyor, Olay Yeri Keşif Tutanağı mı, yoksa Meclis Araştırma Komisyonu Raporuna dayanak ifadeler mi? Bunu anlamak zor değildi. Elbette ki bir otonun benzin deposunun taşla delinemeyeceğini bilen tanık yalan söylüyor.

Yargılamanın ilk günlerinden bu yana T.B.M.M. Raporunun istenmesi ısrarla tarafımızdan talep edilmiş ve dosyaya duruşma sırasında ibraz etmemize rağmen, Mahkeme Rapora dayanak olan ifade ve tutanaklardan oluşan Rapor Eklerini getirtmemiştir. Her türlü delili sanık veya vekili olarak talep etme hakkımız olmasına rağmen Mahkeme Heyeti bizzat ara kararı ile temin ettiği T.B.M.M. Raporunun dayanağı olan tutanakların istenmesi talebimizi de reddetmiştir. Bu kararın gerekçesini hala anlayabilmiş değiliz. İdam talebiyle yargılanan sanıklara bu delil ikame ve inceleme hakkı tanınmamıştır.

5 - MÜŞTEKİ TANIKLAR:

Müşteki-Tanık Kamber ÇAKIR:

Dikkat ediniz, müşteki, 11.01.1994 tarihli oturumda ifadesinin hemen başında, ilk cümlesi içinde yaşadığı topluma düşmanlığını dile getirerek başlıyor. İşte kin ve düşmanlık dolu ifadeler; **“Eğitimden söz edenler, camilerde fetva verip bu olayın üzerine saldırmıştır. Tamamen camilerden yönlendirilmiştir.”** Devam ediyor; **“Şunu samimiyetle söylüyorum ki, bugün eğitimde söylediğim bu ilkeler aleyhinde eğitim durdurulsun, ben davamdan dahi vazgeçmeye razıyım. Okullarda din dersleri kaldırılсын ben kendi adıma davadan vazgeçeceğim.”**

Müştekiler C.M.U.K. gereğince gördükleri zararı dile getirip şikayetlerini ve katılma taleplerini Mahkemeye sunmak ve ayrıca tanık olarak dinleneceklerse görgüye dayalı bilgilerini aktarmak zorundadırlar. Ancak bu ve diğer müşteki tanıkların bir çoğu bu toplumun % 99'una düşmanca tavır sergilemekte ve bu tavırlarını Mahkemede bile dile getirmekten çekinmemektedirler.

Müştekinin bahsettiği camiler ve bu camilere atama yapan Diyanet İşleri Başkanlığı, Şer'i bir rejimin kurumları değil, Cumhuriyetçi, Laik ve Atatürkçü bir rejimin kurumlarıdır. Diyanet İşleri Başkanlığı, müştekinin çok değer verdiği ilkeler çerçevesinde faaliyet icra eden kurumdur. Fakat müştekinin bu kadarına dahi tahammülü yoktur. Çünkü sözünü ettiği ilkeler, duruşmalar süresince de bir çok müştekinin arkasına sığındığı paravan olarak kullanılan ilkelerdir.

Ayrıca bu sözler tehevüren söylenen sözler de değildir. Zira olayın üzerinden en az 4 ay geçmiştir. Henüz sanık sandalyesinde oturan ve suçluluğu sabit olmayan sanıklar aleyhine ve nimetlerinden en geniş şekilde istifade ettiği rejim aleyhine sarfedilen kin ve nefret dolu, intikam duygusu hakim olan sözlerdir.

Bakin müştekinin vanlı tutumu teşhislerine nasıl vansımıştır. 11.01.1994 tarihli oturumda (Duruşma tutanağı sh.261) müşteki; **“Ayrıca dönüp te şudur diyemem, kesin olarak gösteremem”** diyor. Fakat biraz sonra da iki sanığı teşhis ediyor. Tanığın poliste verdiği ifade ile duruşmadaki ifadesi arasındaki çelişki nedeniyle sorulduğunda ise; **“OLAY ANINDA ŞU İNSAN DEMEM MÜMKÜN DEĞİLDİR AMA ARADAN GEÇEN ZAMAN İÇERİSİNDE BİR DE DURUŞMALARDA DİNLEDİĞİM İFADELERDEN HUZURUNUZDA VERDİĞİM İFADEM SONUCUNA VARDIM”** diyor.

Yani evvelce de ısrarla ifade ettiğimiz gibi, müşteki duruşmaları baştan itibaren takip ediyor ve mevcut sanık ifadeleri ile dosyadaki belgelere göre iki sanığı sözüm ona teşhis ediyor.

Sanık Erol SARIKAYA ile ilgili olarak; **“Ben daha önce sanıklar dinlenirken dinleyiciler safında bulundum. SARIKAYA KARDEŞLER'in otele girdiğini, Erol'u**

kesin olarak teşhis etmeye çalışacağım.... Şimdi bakacağım, sanıklara bakacağım, teşhis etmeye gayret edeceğim. Ama ifadelerin bağlantısı ile, oradaki düşüncemle bağlantı kuruyorum. Aşağıda sadece ben kaldım. Ayrıca dönüp te şudur diyemem, kesin olarak gösteremem.”

Şimdi bu müştekinin, duruşmaları başından beri izledikten, ifade ve tutanakları dinleyip okuduktan, **“kesin olarak şudur diyemem”** dedikten, **“kesin olarak teşhis etmeye gayret edeyim”** dedikten sonra yaptığı teşhislere nasıl itibar edilir? *Ne demek “teşhis etmeye çalışacağım, teşhis etmeye gayret edeceğim” ? Bu “sanık uaratacağım ve eylem isnad edeceğim”den başka ne anlama gelir?*

Bir tanığın önce kesin olarak gösteremem demesi, ardından iki sanığı teşhis edip de bir takım eylemleri de isnad etmesi yalan tanıklığın bir göstergesi değil midir?

Zira bazı müştekiler dürüst davranarak aynı şekilde kesin hatırlamam mümkün değildir deyip bu ifadesi gereğince de hiç bir teşhis ve isnat işlemi bulunmamışlardır. Doğru olan da bu düşünce ve tavidir.

Aynı şekilde bu müşteki tanığın yalan söylediğine bir örnek daha verelim. Dosyadaki tüm ifadeler, tutanaklar ve video bant çözümleri incelendiğinde görülecektir ki; *“Cumhuriyetin temelini burada attık, burada yıkacağız”* şeklinde bir slogan olaylar sırasında atılmamıştır. Kamu Tanıkları da böyle bir slogandan bahsetmemişler, Cumhuriyet Savcıları da böyle bir slogan tesbit etmemişlerdir. Esasen bu ifadenin slogan olarak söylenmesi de mümkün değildir. Sloganlar toplulukların hislerinin ifadesidir, dışa yansımadır ve en kolay şekilde nasıl ifade edilebilirse o şekilde ritmik hale getirilir ve söylenir.

“Cumhuriyetin temelini burada attık, burada yıkacağız” sözü ancak sanıkların T.C.K. 146/1. maddeden idam edilmelerine yönelik intikam duygusu ile uydurulmuş bir slogan olabilir, ki öyle de yapılmıştır. Daha sonra dinlenen müştekiler bu sloganı biraz değiştirmişler, **“Cumhuriyeti burada kurduk, burada yıkacağız”** şeklinde ifade etmişlerdir. Herhalde Buruciye Medresesinin duvarlarına astıkları posterlerdeki militanların Cumhuriyeti yıkıcı faaliyetleri ile Sivas olaylarındaki din-devlet-millet düşmanı fanatiklerin tahrik ve eylemlerine karşı protestoyu karıştırmış olsalar gerek.

Müşteki Tanık Ali BALKIZ:

Kendisi Kamber ÇAKIR gibi, Pir Sultan Abdal Derneği yöneticilerinden ve Kültür Merkezindeki Etkinliklerin program sunucusu... Devrim Şehitleri anısına izleyicileri saygı duruşuna davet eden yetkili. Pir Sultan Abdal, Mustafa Kemal Atatürk ve Devrim Şehitleri anısına saygı duruşuna davet ettiğini söylüyor. Fakat T.B.M.M. Araştırma Komisyonunca tesbit edilen video görüntülerinde M.K.Atatürk'ün adı geçmiyor. Yani yalan söylüyor. Kastettiği devrim şehitleri de Buruciye Medresesinin duvarlarında posterleri olan ve bu Mahkemelerde yargılanmış şahıslardır. Kendi ideolojisi

ve politik düşüncelerine bile sadık ve dürüst davranmayan bir insanın taraf olduğu bir davada tanık olarak verdiği ifadeye elbette ki itibar edilemez.

Fakat bazı doğruları da söylemiyor değil. Sivas'daki malum şenliklere devletin Kültür Bakanlığı eliyle 40.000.000.TL yardımda bulunmasını ve bu yardımı da Pir Sultan Abdal Derneğine yapmasını saklamıyor. Zaten Kültür bakanlığının da saklamak gibi bir kaygısı yok. Zira adı geçen bakanlık, devletin değil, adeta SHP'nin ve SHP'lilerin bakanlığı gibi tasarruflarda bulunmuştur.

Sınırlı bir katılımı yıllardır Banaz'da düzenlenen yerel bir şenliği maddi katkılarıyla kent merkezine ve Türkiye gündemine taşıyan bakanlık, Pir Sultan Abdal Derneğinin başındaki kişilerin sabıklarına ve mahkemelere konu olmuş faaliyetlerine bakmaksızın, bu faaliyetlere ve nihayet Sivas Olayına katkıda bulunurcasına yardımlarını sürdürmüştür. Nihayet Ankara'da Edebiyatçılar derneği adında belli bir görüşe mensup kişilerin kurduğu bir derneğin "Sivas Kitabı" adıyla yayınladığı kitaba da katkılarını esirgememiştir. Ancak bu kitapta suç işleniyor olması bakanlığı zerrece rahatsız etmemiştir.

Kitapta, gerek müdahil vekilleri, gerekse müdahiller davanın seyri ile ilgili daha yargılama bitmeden geniş anlatımlarda bulunmuşlardır. Oysa genel anlamda derdest bulunan davalarla ilgili olarak görüş ve düşünce açıklamak yasak olmasına, özelde de bu davaya ve duruşmalara ilişkin, mahkemenin koyduğu yayın yasağına rağmen kitap bakanlığın katkılarıyla tüm bu yasakları delmiştir. Toplumsal bütünlüğe ve değerlere ağır saldırılar da içeren işte bu kitabın da aynı Kültür Bakanlığı'nın katkılarıyla yayınlanmış olması düşündürücü olduğu kadar, SHP'nin olay öncesi ve sonrası fonksiyonlarıyla birleştirildiğinde dava açısından da oldukça anlamlı ipuçları vermektedir.

Ayrıca duruşmaları başladığı günden beri izlediğini söyleyerek, daha sonra teşhis edeceği sanıklarla ilgili teşhis ve ifadelerinin diğer tanık Kamber ÇAKIR'ınkilerden farklı olmayacağını, duruşmalarda dinledikleri ve tutanaklardan okudukları ile teşhisler yapabileceğini hatırlatıyor. Hem de ne teşhisler.

Görelim;

Olayların olduğu günlerde karayollarında işçi olarak çalışan ve sakal bırakması yasak olan (olay tarihinde sakalsız olduğu mahkemece de tesbit olunan) sanık Hayrettin GÜL'ü "**emin olmamakla beraber**" ifadesi ile, **Cumhuriyet Savcılığına verdiği tarife uygun düştüğü için teşhis ediyor**. Arkasından da Cumhuriyet Savcılığında sıcağı sıcağına verdiği ifadede eşgalini ve eylemlerini vermediği bir çok sanığı aradan 7 ay geçtikten sonra duruşmada teşhis ediyor. (Duruşma tutanağı Sh.266)

Bir çok müşteki tanık gibi Ali BALKIZ da, dosyada müşteki ifadeleri ile ünlenen "**Cumhuriyeti burada kurduk, burada yıkacağız**" sloganını biraz değiştirerek, "**Cum-**

huriyet burada kuruldu, burada yıkılacak” şeklinde bir başka versiyonu ile ifade ediyor. Şayet Mahkeme bir sanık vekilinin “tanık bu sloganın ritmini verebilir mi” sorusunun tanığa sorulmasına karar verse idi, bu sloganın nasıl uydurulduğu net olarak anlaşılacak idi. Fakat sloganın versiyonları arasındaki farklılık bu sorunun önemini bilahare azaltmıştır. Ve tanıkların bu uydurma sloganları ile ilgili beyanları da diğer beyanları gibi (üzüntülerini dile getirmeleri hariç) gerçek dışıdır ve itibar edilemez.

Müşteki Tanık Zerrin TAŞPINAR:

Tanık, **olay günü saat 10.30-11.00 civarında Hükümet Meydanında, başında takke olan, sakallı, cübbeli bir şahsın “kafirler” diyerek ellerini kollarını salladığını** söylüyor. Halbuki tüm Kamu tanıkları ve müşteki tanıklar bu görgüyü yalanlamaktadır. Zira o saatlerde Sivas'ta hiç bir olağanüstülük söz konusu değildir. Bu ifadeler, sanıkların T.C.K. 146/1 maddesi gereğince cezalandırılmasına yönelik intikam saiki ile verilmiş ifadelerdir. Diğer müştekiler gibi **“Cumhuriyet burada kuruldu, burada yıkılacak”** sloganının bu müşteki tarafından da tekrarlanması aynı çabanın sonucudur.

Diğer müştekiler gibi bu müştekinin de Belediye Başkanının, Vali'nin ricası üzerine yaptığı konuşmayı, topluluğu tahrik edici konuşma olarak aktarması olayın organize bir olay olduğu imajını vermek içindir. Ancak bu ve buna benzer iddialar, tanık ifadeleri içerisinde oldukça yapay ve yapmacık olarak göze çarpmaktadır.

Hiç ilgisi yokken Hükümet Meydanında rastgele sakallı ve cübbeli bir şahsı ve meydanda topluluğun önündeki şahısları özel yetenekleri ile tesbit edebilen tanık, otel önündeki insanları tesbit edemiyor. Lokantada yemek yerken yoldan geçenleri tesbit ve teşhis ediyor. Tanık sanki birşeylerin olabileceğini sezinlemiş de, yemek yerken bile lokantadan dışarıyı gözleyerek insanları tanıma gayretine girmiştir.

Yolda yürüyenlerden iki kişiyi tesbit ediyor, bunlardan birini de kat'i tesbit edemedim diyor. Üstelik nerede gördüğünü de hatırlamıyor. Bu şekilde hiç bir inandırıcılığı olmayan ifadelerle insan hayatı ile oynamak bu kadar basit olmamalı.

Müşteki Tanık Neval OGAN:

Tanıklıkla ilgili çok ilginç bir tesbiti var ve kendisi başta olmak üzere diğer tanıkların da tanıklığı hakkında önemli şüpheler ortaya koymaktadır. Şöyle söylüyor; **“Hukukçu arkadaşlarımız da bilirler, bir insanın 6 ay sonra en ufak ayrıntıları anlatması mümkün değildir. Ben arkadaşı kaş renginden, göz renginden, göz biçiminden ve kaşlarının iriliğinden, bitişikliğinden ve bu şekilde hırçın bakışından, yüz ifadesinin görünümünden tanıdım.”** (Duruşma tutanağı Sh.286) Tabii ki bu tesbiti sanıkları ayağa kaldırdıktan sonra söylüyor. Ve daha önce bu sanıkların resimleri müşteki tarafa duruşma öncesi dağıtılmıştı. Ve tanık bu fotoğraflardan ikisini duruşmada teşhis etmiş oluyor. Peki 6 ay sonra tanık en ince ayrıntıları nasıl hatırlamış?

Şayet Mahkeme Heyeti sanık fotoğraflarını müştekiler dinlenmeden önce müşteki tarafa dağıtmasa idi ve de Av. Günay NEHİR'in duruşmada çektiği fotoğraflara el konulsa idi, bu garabet yaşanmayabilirdi.

Bu tanık da diğer tüm tanıklar gibi aynı metod ile ve Mahkemenin usule aykırı fotoğraf dağıtması sonucu, sanıkları teşhis edebiliyorlar. Dolayısı ile tüm müşteki tanıkların teşhisleri usule aykırı yapılmıştır ve geçersizdir, keenlemeyekün sayılmalıdır.

Zira 23.3.1994 günlü oturumda (Duruşma tutanağı sh. 495) Kamu Tanığı Tevfik DİŞÇİ'nin dinlenmesi ve teşhisi sırasında sanık Yılmaz CEYLAN'ın tanığa önce fotoğrafı gösterilip, sonra da teşhis için sanıklara bakması söylendiğinde, yapılan usul yanlışlığının Heyet tarafından farkedilmesi, **“ŞAHSIN FOTOĞRAFI TANIĞA TEŞHİS YAPTIRILMADAN ÖNCE GÖSTERİLMİŞ OLDUĞUNDAN HATALI İŞLEM YAPILDIĞI ANLAŞILDI”** şeklinde tutanağa geçirilmiştir. Peki aynı hatalı işlem müşteki tanıklar dinlenirken yapılmış olmuyor mu? Bu hususa Yargılamadaki Usul Hataları bölümünde değinilecektir.

Müşteki-Tanık Hülva KADEROĞLU:

Tanık dereceli gözlüğü ile arkadaşı diğer tanık Neval OGAN'la birlikte yolda gördüğü iki kişiyi teşhis ediyor. Fakat teşhislerden birinde yanılıyor. Bir başka şahsı gösteriyor. Tutmadığı anlaşılınca da **“kesin olarak teşhis etmem mümkün değildir”** diyor. Tabii ki biz bu çelişkiyi iyi niyetimizin gereği biraz evvel aktardığımız Tanık Neval OGAN'ın tanıklıkla ilgili tesbiti çerçevesinde değerlendiriyor ve Mahkemenin bu teşhislere itibar etmeyeceğini umuyoruz.

Müşteki-Tanık, Murtaza DEMİR:

Bu tanık Pir Sultan Abdal Derneğinin başkanıdır. Sivas'taki olaylara neden olan şenlikleri organize eden kuruluşun başkanıdır. Bu tanığın inanç yapısı ve ideolojik görüşleri sanıkları elbette ilgilendirmez. Ancak tanığın bu inançlarını Mahkemeye tanık ifadesi şeklinde yansıtması ve saatlerce inancının ve başkanı olduğu derneğin ve mensubu bulunduğu cemaatin propagandasını yapması, yargının tüm taraflarını ilgilendirir. Hele hele içinde yaşadığı topluma karşı kin ve nefretini kusması müştekilikle ve tanıklıkla bağdaştırılamaz.

Müşteki-tanık bu şekilde, yukarıda “Usul Hataları” bölümünde değindiğimiz çerçevede Mahkemeyi işgal etmiş, 12.01.1994 günlü oturumun, sabahtan öğleye kadar olan bölümünde elinde yazılı olan metnin tamamını Mahkemeye okumuş ve metni de mahkemeye sunmuştur. Ancak ifadelerinin sadece bir kısmı zabta geçmiştir.

Tanığın ifadeleri değerlendirildiğinde olaya tamamen ideolojik baktığı, kendisini farklı bir topluluk içinde gördüğü, toplumsal çatışma ve kamplaşmayı tahrik ettiği ve Sivas olaylarının bir cemaatin diğer bir cemaate saldırısı şeklinde cereyan ettiğini anlatmaya çalıştığı gözlenebilir. Şayet durum o şekilde olsa idi, müşteki-tanık Madımak

Otelinin etrafı insanlarla çevrili olduğu halde, otelden çıkıp Vali ile görüşmeye gidemez ve tekrar geri dönüp, otele giremezdi. (Duruşma tutanağı sh. 295)

Bütün bu tesbitlerimiz müştekinin bir intikam duygusu içinde hareket ettiğini göstermektedir.

Müşteki, ifadesinin bir yerinde (duruşma tutanağı sh.296) **“Otelden içeri girildiğini, içeri giren şahsın arkadaşlar tarafından darbeler vurulmak suretiyle tekrar dışarı kaçtığını gördüm. O şahsı gördüm ama şu anda tekrar görsem tanıyacağımı sanmıyorum”** diyor. Tanıyamaz zira böyle biri yok. En azından elindeki fotoğraflarda öyle biri yok. Eldeki fotoğraflardan bakarak teşhis etmek ise; çok kolay ve rizikosuz. Çünkü eşgal vermeye dahi gerek yok. Karşısında duran savunmasız insanlardan evvelce paylaşılmış birkaç kişi teşhis edilecek, bu kadar basit.

Müşteki daha sonra 3 kişiyi teşhis ediyor. Teşhis ettiği sanıklar için de Valiliğin önünde, lokantanın önünde gördüğünü söylüyor. Otel içerisinde dövülerek dışarı atılanı tanıyamayacağını söyleyen tanık, henüz protestonun yeni başladığı saatlerde grup içerisinde yer alan bazı sanıkları teşhis edebiliyor. Oldukça anlamlı!

Yine aynı tanık, **Buruciye Medresesinde olay günü oynanan oyunun Orta Oyunu olduğunu, davul çalınması gerektiğini söylüyor.** Peki Müşteki tanık Nurhan METİN (Duruşma tutanağı Sh.383) **“Buruciye medresesinde oynanan oyun Yılmaz Güney’in UMUT adlı oyunu idi. Oyun gereği el arabası kullanıldı. Herhangi bir enstrüman kullanılmadı”** diyor. Hangisi doğru söylüyor?

Bize göre her ikisi de yalan söylüyor. Dosya tetkik edildiğinde görülecektir ki davul çalınması camide namaz kılanları tahrik etmek içindir .

Müşteki Tanık Rıza AYDOĞMUŞ:

(Pir Sultan Abdal Derneği Yöneticisi ve Tertip Komitesi Üyesi.)

Bu tanık; konuşmaya başlarken, Laiklik ve Cumhuriyet aleyhine saldırıdan bahisle Cumhurbaşkanının bu davayı takip etmesini istiyor. Cumhuriyet Savcısının yarılımadaki yerinden habersiz görünüyor. Kendinden çok rejimin zarar gördüğünü anlatmaya çalışıyor. Tertip Komitesi Üyesi olarak bazı hainlerin portrelerinin Medrese duvarlarına asılmasını, devrim şehitleri (!) anısına saygı duruşunu ise tehlikeli ve zararlı görmüyor, dahası hiç bahsetmiyor.

Ayrıca müşteki ifadesinin bir bölümünde, (Duruşma tutanağı Sh.328) **“Yukarı çıkmak isteyen gruba engel olduk. Biz de bu sırada bize doğru gelenlere doğru elimizde ne bulduysak, bize doğru gelmelerini engellemek gayesiyle kafalarına vurduk. Yaralanmış olabilirler. Ölmüş olduklarını sanmıyorum”** diyor.

Duruşmada Cumhuriyet Savcılarının da dikkatini çekmemiş veya üzerinde durmaya gerek duymadığı, fakat onların ölümünden de mevcut sanıkların sorumlu tu-

tulduğu iki otel personelinin kurşunla öldürüldüğü gerçeği var. Ve hiç bir müşteki otel içinde görevli olan bu iki kişi ile ilgili hiç bir bilgi ve anlatımda bulunmuyor. Otel içinde ve dışında neredeyse sinek uçuşunu bile hatırlayıp anlatan müştekilerden hiç biri, silahla vurulup öldürülen iki kişiyle alakalı tek kelime söylemiyorlar. **NEDEN?**

Bu ketumluk müşteki Rıza AYDOĞMUŞ'un ifadesi nazara alındığında haklı olarak bazı soruları gündeme getirmektedir. 33 şehidimiz var diyen müşteki ve vekillerine rağmen, 37 kişinin ölümünden eldeki sanıkları sorumlu tutan Cumhuriyet Savcıları, biri sokak arasında, ikisi otel içinde olmak üzere kurşunlanarak öldürülen üç kişinin katillerinin bulunması için ne yapmıştır? Otel içinde bu insanların nasıl kurşunlandığı sorulmuş mudur? İçeride ruhsatlı silahları olanların silahlarında her hangi bir inceleme yapılmış mıdır? Sanıkların bilmem hangi maddeden, bilmem kaç defa cezalandırılmalarını isteyen Cumhuriyet Savcılarının, ne istediklerinin hiç de farkında olmadıkları anlaşılmıyor.

Müşteki, duruşmalarda en fazla teşhis yapanlardan biridir ve 7 kişiyi teşhis etmiştir. Bazı teşhisleri için "MUHTEMELEN" ve "BÜYÜK BİR İHTİMALLE" ifadelerini kullanmış, olay tarihinde sakalsız olan sanık M. Uğur YARAS'ı duruşmada sakallı haliyle teşhis etmiştir. Müştekinin bu teşhislerine karşı bir başka müşteki Neval OĞAN'ın evvelce aktardığımız tesbiti ile karşılık verelim; "**Hukukçu arkadaşlar bilirler, bir insanın 6 ay sonra en küçük ayrıntıları anlatması mümkün değildir.**"

Müşteki-Tanık Lütfi KALELİ:

Bu müşteki (Duruşma Tutanağı Sh.344) ifadesinde diğer bir çok müştekivi vatanlamaktadır. Şöyle ki; "Otelin bütün camlarına taş atılıyordu. Yani bizim dünya ile otel arasındaki, dış dünyamız ile ilişkimizi, camları kırıp taş atmak suretiyle kestiler. Haliyle biz o sırada bir üzüm salkımı gibi koridorda, merdivenlere sırandık. Orada sıkışıp kaldık. Dışarıdakilerin seslerini duyuyorduk."

Fakat diğer müştekiler ise, otel önünde bir çok şahsı gördüklerini ifade etmişlerdir. Doğrusu ise Lütfi KALELİ'nin beyanıdır. Zira o ortamda, dosya kapsamındaki anlatımlara göre, otel içinde olanların cama yaklaşması, dışarısını izlemesi mümkün değildir. Dolayısı ile müşteki beyanlarının çelişkileri, delil olma vasfını ortadan kaldırmaktadır.

Müşteki-Tanık Demet İŞİK:

(Pir Sultan Abdal Şenliklerinde Laiklik ve Demokratikleşme konusunda konferans veren kişi.) Pir Sultan Abdal ve onu anma törenleri ile, Demokratikleşme ve Laikliğin ne ilgisi vardır? Bunu anlamak zor. Fakat Sivas'ın Müslüman halkına karşı geçmişten bu yana, tüm halka bakışının bir parçası olarak yapılan bu tür komploları, olayların müsebbibi olarak görmek de abartılı olmayan bir düşünce olacaktır.

Müşteki, "**olaylar sonucunda gelişen faciadan kurtuluş yolunu otel içerisinde**

bulunanlara, özellikle de Aziz NESİN'e önerdiğini, fakat otel içerisindekiler tarafından kabul edilmediğini" söylüyor. (Cumhuriyet savcılığı ifadesi Sh.4) Bu ifade Cumhuriyet Savcılığı Mütalaasında da değinildiği gibi, olayların büyümesine Nesin'in ne şekilde katkıları olduğunu anlatması bakımından önemlidir. Ve olayların sorumlusunun da Aziz NESİN olduğuna dair önemli bir beyandır.

Yine bu müştekinin ifadesinde, diğer müştekilerin görgüye dayalı beyanlarını yalanlayacak bölümler mevcuttur. Müşteki (Duruşma tutanağı Sh.349); **"Arabalara taşlar vuran, deviren, arabaların üzerine çıkan insanlar gördüm."** diyor. hatta bu insanların söylediği birtakım sloganları da aktarıyor. Fakat bu insanlarla ilgili herhangisi bir teşhiste bulunmuyor. Devam ediyor; **"Ben otelde iken, karşıda Belediye Başkanının etrafında 100-150 kişiyi onların elebaşlarını, galeyana getirenleri, otelin önüne gelip otele taş atanları, yak!.. yak!.. diye bağırان insanları, duydum ve gördüm. Fakat bu insanların kimler olduğunu tesbit etmem çok zordur, bilemiyorum. Ben daha önce bir isim vermedim.... Bir yanlışlık yapmak istemiyorum. Hata yapabilirim, aradan çok zaman geçti. Böyle bir sorumluluğu üzerime almak istemiyorum"**

Ne hikmettir ki, bir çok müşteki aynı şartlarda olmasına rağmen, bir çok teşhiste bulunabiliyorlar. Yani Müşteki Demet IŞIK'ın ifadesi ile **"BİR YANLIŞLIK YAPIYORLAR, HATA YAPIYORLAR."**

Ayrıca bu müşteki, protesto evlemine karşıların hedeflerinin Aziz NESİN olduğunu, bunun da kendi tesbiti olmadığını, olayın doğal seyrinin bu olduğunu şu cümle ile ifade ediyor; **"Grubun, Aziz NESİN'i hedef alması benim tesbitim değil. Grubun attığı sloganlardan ve Belediye Başkanından istediği taleplerden birisi de budur."**

Bu ifadeler, "Sivas halkının, bir Şeriatçı kalkışma, Cumhuriyeti yıkıp Şeriat Devleti kurma özlemi, Sivas'ta kurulan Cumhuriyeti Sivas'ta yıkma niyeti içerisinde olduğunu" ifade eden müştekilerin, yalan beyanda buldukları (en azından sadece kendi yorumlarını aktardıklarını) göstermiyor mu?

Müşteki-Tanık Battal PEHLİVAN:

Sanıkların teşhisi ile ilgili olarak; (Duruşma tutanağı Sh.355); **"O kadar kalabalık (grup) vardı ki; bu grubun içerisinde şunlar, şunlar vardı diyerek olayın heyecanı ile şahısları tanımam mümkün değildir"** diyerek diğer müştekilerin teşhislerinin yapay olduğuna işaret ediyor. Ayrıca tanıklıkla ilgili sosyolojik ve kriminolojik bilimsel tesbitlerin sonuçlarına uygun bir anlatım ortaya koyuyor.

Müşteki-Tanık Birsen GÜNDÜZ:

Biraz evvel müşteki Demet IŞIK ve Battal PEHLİVAN'ın görgü ve tesbitlerine aykırı olarak, (olayın heyecanı ve aradan 8 ay geçmesine rağmen) 2 kişiyi teşhis ede-

biliyor. Yukarıdaki yorumları buraya aynen aktarmanın gereksiz olduğunu düşünüyor ve bu hususun mahkemece takdir edileceğine inanıyoruz.

Müşteki-Tanık Yücel ÇAKIR:

(Duruşma tutanağı sh.360) Kültür Merkezi önünde gösteri yapan topluluğa karşı “hatta biz de “Türkiye laikdir, laik kalacaktır” şeklinde slogan attık” diyerek topluluğun tahrik edildiğini vurguluyor. Ayrıca “... ben de şeriat isteriz diyerek onların arasından geçtim... ben aralarına girdim, hatta slogan attım” diyor. Acaba böyle kaç kişi gösteri yapan topluluğun arasına girip, olayı tahrik etmiştir? Düşünülmeli değil mi?

Müşteki-Tanık Ali Rıza KOCYİĞİT:

Şimdi bu tanığın Mahkemedeki ifadesini ibretle okuyalım (Duruşma Tutanağı Sh.368); **“Ben birkaç kişi teşhis etmemin doğru olmadığını, oteli yakanların burada bulunanlardan birkaç kat daha fazla olduğunu ve hatta Kültür Sarayına, otele, doğru gelen şahıslardan kat, kat, fazla olduğuna kaniyim. Ama bunların içerisinde üç-beş kişiyi teşhis et dersiniz bu da mümkün değildir...yani birkaç kişiyi teşhis etmem mümkün değildir. Yüzlerini hatırlıyorum ama nerede nasıl hareket ettiklerini bilemiyorum.”**

Sanırsınız ki müşteki tanıklığın bilimsel verileri ve sonuçları çerçevesinde ve hakkaniyet kuralları içerisinde genel olarak olaylara katılanları suçlamakta ve teşhis yapabilmemizin imkansızlığı ile kimseyi teşhis edemeyecektir.

Fakat **TANIK ELİNİ UZATARAK 8 KİŞİYİ TEŞHİS EDEBİLİYOR.** Tanığın yukarıdaki ifadelerine bakıldığında kimin nerede nasıl hareket ettiklerini bilemeyeceğini sanırsınız. Oysa müşteki, tavsif ediyor; **“Bu yüzleri çok iyi hatırlıyorum. Otelin önünde oteli taşıyan, yakan şahıslardır. Bundan eminim. Ozanlar Anıtını, otelin önünde yakmaya çalışırken çok yaklaştı. Gösterdiğim şahıslar otele taş atıyorlardı. Otel yakıyordu, veyahutta ozanlar anıtını yakıyordu. Her birini ayrı ayrı rollerini bilmem mümkün değildir.”** Müşteki hem sanıkların eylemlerini tavsif ediyor, sonra da rollerini bilmem mümkün değildir diyor.

Bu çelişkilerin nedeni, sanık vekilleri olarak Heyetinize söylenmeye çalışıldı, zabta geçmedi. Tanığın duruşmaya **SARHOŞ** olarak çıktığını, duruşma salonu dışındaki bekleme salonunda da tanığın içkili olduğunun anlaşıldığını ifade ettik, fakat dikkate alınmadı.

Zaten bir insanın bir saat içinde bu kadar çelişkili ifade vermesi için ya aklından zoru olması, ya da içkili olması gerekir. Kötü niyetli olması ihtimali bile insanın kendisini bu kadar komik duruma düşürmesi için yeterli bir sebep değildir.

Su ifadeye bakın, müşteki, sanık vekillerinin soruları karşısında; **“Ben toptan cevap vermek istiyorum. Ve bunlar otelin önünde, 15 M2'lik bir çap içerisinde top-**

luca gördüm.” Müştekinin bu beyanları akli melekelerinin kendisini terkettiğine karinedir.

Şimdi de, bu müştekinin Cumhuriyet Savcılığında (olayın ertesi günü) verdiği ifadeye bakalım; “... ama gerek otomobilleri ve heykeli ve gerekse oteli ateşe verip yakanları görmedim, kalabalığı gördüm. O kişileri şu anda görsem de tanıyamam, heyecanlıydık.” Doğrusu da budur. O kargaşa içerisinde tanımak mümkün değildir. Fakat müşteki aradan 8 ay geçtikten sonra duruşmaya tüm cesaretini toplamak için içkili bir şekilde geliyor, ve 8 kişiyi teşhis ediyor. Hangi mantık ve izan ile bunu yaptığını anlamak mümkün değil.

Müşteki Tanık Olgun SENSOY:

Müşteki, davanın başından beri söylediklerimizi teyid ediyor. Söyleki: “Bu olay meydana getirenler 5-10 kişi değildir. Binlerce kişidir.” Evet, biz de bu protesto eyleminin Sivas halkının tepkisi ve bir kitle hareketi olduğunu söylüyoruz. Sivas'ta inançlarına hakaret edilen, horlanan, aşağılanan Sivas halkının protesto eylemidir.

İnsanlık tarihinde işlenmiş ve işlenebilecek en büyük suç, bir halkın horlanması, aşağılanmasıdır. Fakat yasalarımızda, aşağılamanın, horlamanın müeyyidesi bulunmamakta hatta bu suçu işleyenler birtakım güçlerce ödüllendirilmektedir. Aşağılanan insanlar ise, doğal tepkisinin karşılığını çok ağır bir şekilde yine kendileri ödemektedirler.

İşte bu protesto eyleminde, böyle bir aşağılanmanın bedelini, aşağılayanlardan ziyade yine aşağılananlar çekmek durumunda kalmışlardır. Aşağılayanlar takipsizlik kararı ile taltif edilirken aşağılananlardan bir kısmı hürriyetlerinden mahrum edilmiş, önemli bir kısmı da (Sivas halkı) halkına düşman ve yabancı aydın ve yöneticiler ve de boyalı basın eliyle lekelenmeye ve aşağılanmaya mahkum edilmişlerdir.

Müşteki ayrıca, usulsüz teşhis işleminin neticesi olarak 3 gün boyunca takip ettiği duruşmaların sonucunda 2 sanığı teşhis etmiştir. (Duruşma tutanağı Sh. 378) Ancak dersini iyi ezberleyemediğinden olacak, EP Dergisinde fotoğrafı yayınlanan sanık Muhsin ERBAŞ için “Buruciye Medresesinde bildiri dağıtıyordu” demiş, dergi kendisine gösterildiğinde ise, dergide sanığı bulamamıştır. Sanık dergiye bakmış kendi fotoğrafını kendisi bulmuş ve Heyete göstermiş, fotoğrafın Hükümet binası önünde çekilmiş olduğunu beyan etmiştir.

Müşteki Buruciye Medresesinde bildiri dağıtıldığını ve bildiriye Muhsin ERBAŞ'ın dağıttığını iddia etmiş, ancak bu güne kadar dinlenen tanık beyanlarında ve dosyada mevcut “Olay Durum Tutanakları”nda, Buruciye Medresesinde herhangi bir bildiri dağıtımdan bahsedilmemektedir. Müşteki tamamen tutarsız, çelişkili ve yalan üzerine bina ettiği ifadesi ile güya sanıklardan bir ikisini teşhis ederek mahkum ettirmek istemiştir. Fakat mızrak çuvala sığmamıştır.

Müşteki-Tanık Nurhan METİN:

Müşteki; iki sanık teşhisinde bulunmuştur. Birisi için **“Buruciye Medresesinin önünde geziniyor”** demiştir. “Geziniyor” ne anlama gelmektedir, bilemiyoruz. Diğeri için ise; **“Emin değilim ama grubun önünde gidiyordu”** diyor. (Duruşma tutanağı Sh.383) Emin değilse neden teşhis etme gereği duyuyor. Takdiri Mahkemeye bırakıyoruz..!

Ayrıca bu müşteki kendinden evvel dinlenen müşteki Murteza DEMİR’i yalanlamaktadır. Hatırlanacağı üzere Murteza DEMİR Buruciye Medresesinde oynanan oyunun bir “Orta Oyunu” olduğunu ve oyunda davul çalınması gerektiğini ifade etmiştir. Müşteki Nurhan METİN ise, oyunun Yılmaz Günay’ın UMUT isimli oyunu olduğunu, el arabası kullanıldığını ve herhangi bir enstrüman kullanılmadığını ifade ediyor. Hangisi doğru acaba?

Tabiiki hiç birisi. Zira davul Cami avlusunda namaz kılan cemaati rahatsız etmek için çalınmıştı ve uzun ikaz ve protestolar neticesiz kalınca polis müdahalesi sonucunda davul çalma eylemi kaldırılmış, ancak davul çalanların eline def verilerek bu aleti çalmaları istenmiştir. Bunu da Murteza DEMİR kendisinin böyle bir talimat verdiğini ifade etmiştir. (Duruşma tutanağı sh.299)

Bu ifadeler böyle ilerledikçe olayın gerçek sorumluları ortaya çıkmaya devam edecektir.

Bütün bu açıklamalarımızdan çıkacak sonuçlar şunlar olmalıdır:

Tanıkların, husumet ve kin duyguları ile veya insani zaafı nedeniyle bilerek veya bilmeyerek gerçeğe aykırı beyanları, verdiğimiz örnekler ve de Hey’etin Re’sen yapacağı karşılaştırmalar ışığında dikkate alınacak, ifadelerin güvenilirliği açısından mevcut kuşku, **“kuşku sanık lehine yorumlanır”** kuralı uyarınca değerlendirilecektir. Bunda da kuşku olmadığını bir defa daha vurgulamak istiyoruz.

6 - T.B.M.M. SİVAS OLAYLARI ARAŞTIRMA KOMİSYONU

RAPORU :

Mahkeme Heyetinin, müteaddit ısrarlarımıza rağmen dava dosyasına delil olarak istemediği, metninin tarafımızdan dosyaya ibraz edildiği fakat rapora dayanak teşkil eden ifade ve yerinde yapılan tesbitleri içeren “ek”lerin T.B.M.M.’den istenmesi talebimizin reddedildiği iş bu rapor, davanın selameti ve nihai karara etkisi bakımından çok önemlidir. Zira;

1- Rapor, ülkemizde tek yasama organı T.B.M.M.’de kurulan bir Araştırma Komisyonunun hazırladığı rapordur.

2- Raporu hazırlayan komisyonda, halkın her kesiminin vekilleri üye olarak bulunmuşlar ve birlikte çalışmışlardır.

3- Komisyon, olaylar hakkındaki bilgi ve görgülerini bizzat mahallinde araştırarak raporunu hazırlamıştır.

4- Bu komisyon, olaylarda görev almış mahalli ve idari görevlileri, bizzat dinlemiş ve ifadelerini tutanağa geçirmişlerdir.

5- Komisyon, Mahallinde yaptığı incelemeler sonucu Sivas Halkından her kesiminden insanların görgü ve tesbitlerini almış, hatta çeşitli görüş ve düşüncedeki parti yöneticilerinin de bilgilerine başvurmuştur.

Yani bu Komisyon, aslında Cumhuriyet Savcılığının ve Mahkemenin yapmadığı, fakat yapması gerekenleri yapmış ve inceleme tesbit ve sonuçlarını T.B.M.M. Başkanlığına rapor halinde sunmuştur. Bu nedenle bu rapor, mutlaka dava dosyası içinde önemli bir belge ve delil olarak değerlendirilmelidir. Bu konuda celse aralarında ve en son 9.8.1994 tarihli duruşmada sanık vekilleri olarak taleplerimiz olmuştur fakat dikkate alınmamıştır.

İddia Makamı sanıklar lehine ve aleyhine bilgileri içerebilecek bu raporu mutlaka değerlendirmeli idi. Ancak bunu yapmamıştır. Hakkaniyete uygun bir neticeye varabilmek için kanaatimizce bu rapor ve ekleri, mutlaka değerlendirilmeli idi.

Dava dosyası incelendiğinde görülecektir ki; olaylar sırasında görev almış bir çok Kamu Görevlisi bu yargılamada re’sen dinlenmesi gerekirken dinlenmemiştir. Örneğin; Sivas Valisi, Sivas İl Kültür Müdürü, olaylar sırasında konuşmalar yapmış bulunan Belediye Başkanı, Parti İl Başkanları, M.İ.T. Bölge Müdürü veya bir yetkilisi, hazırlık aşamasında yeminli ifadeleri alınmış bazı Kamu Görevlileri (Müze Müdürü, Kültür ve Turizm Müdür Yardımcıları, Emniyet Görevlisi Yılmaz DEMİRALP vs.) dinlenmeliydi.

İşte dosyaya mübrez bu rapor, saydığımız eksiklikleri tamamlayan bir rapordur.

Şimdi İddia Makamının ve Heyetin araştırma yapmadığı bir çok hususta; Ülke-

nin Yasama Organının, (yani D.G.M. Kuruluş ve Yargılama Usulü Hakkındaki Kanunların da yapıcısı) T.B.M.M.'nin Araştırma Komisyonunun bazı tesbitlerine bakalım;

- ...bu gün düzenlenen panelin “Devrim Şehitleri” anısına saygı duruşuyla başladığı ve Vali'nin de bu saygı duruşuna iştirak ettiği şeklindeki haberler Sivas Mahalli Basımında ver almıştır. (Rapor Sh.7)

- Olaydan bir gün önce Kültür Merkezinde yapılan Panelde, “Devrimciler Ölmez” sloganının atıldığı, “Devrim Şehitleri” anısına yapılan saygı duruşuna Valinin de iştirak ettiği, iddiasıyla karşılaşılmış, ancak her ne kadar Vali Atatürk'ün anısına saygı duruşunda bulunduğunu ifade etmiş ise de (bu son üç kelime metinde atlanmış) video çekimleri izlendiğinde, saygı duruşu anonsunda “Atatürk” isminin geçmediği kesin bir şekilde tesbit edilmiştir. (Sh.12)

- Mahalli İstihbarat Teşkilatına 2.7.1993 Cuma Günü saat 11.00 sıralarında “bazı kişilerin kendi aralarında Vali ve Aziz Nesin'e karşı protesto eylemi yapmak üzerine konuştuklarına dair” bazı istihbari bilgi gelmiş, Millî İstihbarat Bölge Başkanı saat 11.30 sıralarında bu bilgiyi başka kimseyi bulamadığı için Terörle Mücadele Şubesinden bir polise şifahi olarak iletildiğini, Müsteşarlığa da bildirdiğini söylemiştir. (Sh.8)

Bu bilgi Sivas Emniyet Müdürü Doğan ÖNER'i yalanlamaktadır. Tıpkı Yardımcılarından İzzet KARADAĞ'ın yalanladığı gibi.

- 2.7.1993 günü cuma ezanı okunması sırasında Buruciye Medresesinde düzenlenen etkinlikler sırasında davul çalınmış, hemen bitişiğinde bulunan Kale Camiinden gelen, müzik yayınının durdurulması yönündeki ikazlar üzerine güvenlik görevlilerince Buruciye Medresesinin kapıları kapatılmıştır. (Sh.9)

Ne var ki Emniyet Müdür ve Yardımcıları bu hususu Mahkemede ifade etmemişlerdir.

- Paşa Camiinin önünden harekete geçen resmi beyanlara göre 500 kişilik, Komisyonun incelemelerine göre 80-100 kişilik topluluk... (Sh.9) (Yani koskoca Sivas Emniyetinin dağıtamadığı 80-100 kişilik topluluk.)

- Otel önünde bulunan üç arabaya saldırı olmuş ve arabalardan biri devrilmiş, arabanın benzin deposu patlayabilir düşüncesi ile polis tarafından delinmiştir. (Sh.10)

Şimdi sanki Erkan ÇETİNTAŞ ile ilgili olarak, Kamu Tanığı Sefa TEKGÖZ'ün söyledikleri ile olay akabinde Sivas Cumhuriyet Savcılığının düzenlediği Olay Yeri Keşif Tutanağındaki bilgileri hatırlatmak istiyoruz. Bu çelişkiye rağmen Erkan ÇETİNTAŞ'ın hala niçin tutuklu olduğunu anlamak mümkün değildir. Eğer Raporun ekleri Heyet tarafından bir ara kararı ile istense idi (ki bir çok bilgi istenmeden dosyaya giriyor) gerçek ortaya çıkmış olacaktı.

- Topluluğun içerisinde bazı kimselerin, süngerleri, paçavraları benzine batırıp otel önüne fırlatmaya başlamasının ardından saat 19.50 sıralarında otel önündeki arabalar tutuşmuş, otelin bütün camları kırılmış olduğu için yangın kısa sürede üst katlara sirayet etmiştir. (Sh.10)

İşte Yangının otolardan otele sirayet ettiği tesbiti bir çok Kamu Tanığının ifadesinde olduğu gibi bu raporda da belgelenmiş oluyor.

- Ayrıca topluluğun dağıtılması maksadıyla havaya silah sıkılması esnasında otel dışındaki mevkilerde 6 kişi kurşunla yaralanmış, 2 kişi de ölmüştür. (Sh.11)

37 kişinin ölümünden tüm sanıkları sorumlu tutan İddia Makamı bu belgede zikredilen, kurşunla yaralı 6 kişi ile, ölü 2 kişinin (ki aslında üç kişi kurşunla öldürülmüş olup, isimleri; Ahmet ALAN, Hüseyin ÖZTÜRK, Hakan TÜRKGİL'dir) sorumluluğunu kime yüklenecektir?

Sivas Nümune Hastanesinin olaydan hemen sonra görevden alınan Başhekiminin haber ajanslarında ve TV'lerdeki açıklamalarını delil olarak değerlendirmeyen İddia Makamı, müşteki tarafın sözde teşhisleri ile Esas Hakkındaki Mütalayı hazırlarken bu Meclis Raporunu nasıl dikkate almaz?

"Yoksa D.G.M. Cumhuriyet Savcılığı, T.B.M.M.'nin ülkede demokratikleşme sürecinde bir adım olarak değerlendirilen Hiyanet-i Vataniye Kanunu ile, T.C.K. 141,142, ve 163. maddeleri kaldırdığı için (Esas Hakkında Mütaladan anlaşıldığı üzere), hazırlamış olduğu bu rapora itibar etmemiş midir" sorusu akla gelmektedir.

Bu kadar ciddi ve çelişkileri izale edici, olayı aydınlatıcı bilgi ve belgelerin bu dava için hiç mi delil değeri yoktur? Eğer gerçekten yok ise, Cumhuriyet Savcılığının Mütalaasının 2. sayfasında anlatılanlar ile sonuç ve istem kısmının (E) bendinde talep edilenler mugalatadan başka bir şey değildir. Bu talep ise olayın baş tahrikçisi Nesin hakkında kendisinin yapamadığı bir şeyi diğer Cumhuriyet Savcılarına havale ederek, % 99'u Müslüman olan kitleye şirin görünmeye çalışmaktadır.

- ..Basında yer aldığı gibi bir Sivas Milletvekilinin (Azimet KÖYLÜOĞLU) Şenliklerin Sivas İl Merkezine taşınılmaması ikazında bulunmuş olması... (Sh.11)

- Öte yandan Aziz NESİN'i korumakla görevli Komiserin ifadesinde 2.7.1993 Cuma Günü Aziz NESİN'e kimsenin sahip çıkmadığını gördüğünü söylemesi... (Sh.11)

Olayların baş tahrikçilerinden Aziz NESİN'in koruması Komiser Mehmet KIRBAKAN'ı T.B.M.M. Araştırma Komisyonu dinlemiştir. Bu tanığın sadece duruşmada ifade verdiği biliniyor. Sivas Cumhuriyet Savcısı ve D.G.M. Savcıları, bu görevlinin ifadesini almak lüzumunu hissetmemişlerdir. Bütün müşteki tanıkların ifadelerinde ismini geçen bir Komiser. Hem de olayın en önemli boyutunda ve mekanında, otel içinde görev yapan bir komiserin ifadesi alınmamış. Fakat Araştırma Komisyonu bunu da başarmış. Bu eksik soruşturma, bu yargılamada dikkat çekici bir husus değil mi?

Meclis Araştırma Komisyonu raporunda açıkça ifade edilen hususların, hüküm bakımından taşıdığı önemi daha fazla izah etmenin gerekli olmadığı kanısındayız.

- Söz konusu etkinlikler esnasında Buruciye Medresesindeki kitap sergisinde bazı yasaklı kitaplar sergilenmiş; **Che Guavera, Lenin, Mahir Çayan, Dev-Sol, Kızıl Yıldız Amblemi** gibi bazı kişi ve örgütlere ait bez afişler asılmış ve satılmak üzere tezgah üzerine konulmuştur. Pir Sultan Abdal Derneği Başkanı sözkonusu posterlerin kendileriyle ilişkisi olmadığını ifade etmiştir. (Sh.12)

Bu tesbitler müşteki ifadelerinin hiç birisinde yoktur. (Halbuki bu görüntüler Video kasetlerinde mevcuttur.) Bu rapor bu gibi bazı gerçekleri su yüzüne çıkarmaktadır.

- İlk defa Vilayetin önüne gelen eylemcilerin açığa vurulan **hedeflerinden birinin, Valinin taraftar eylemlerinden ötürü, şahsı olduğu**, eylem boyunca sürekli atılan sloganlardan anlaşılmaktadır. (Sh.14)

- Madımak Otelinin önünden "Sivas Azize Mezar Olacak" sloganlarıyla geçen eylemcilerin Prof. Cevat GERAY ve Emniyet Müdürünün ifadelerine göre, **otele bakmadan, ilgilenmeden oradan geçtikleri anlaşılmakta ve bu durum hedefin otel binası olmadığını göstermektedir.** (Sh.14)

- Aziz NESİN'in otelden daha erken çıkarılmış olması ya da Zâra Gölünü görme-ye gitmiş olması halinde olayların bilinen şekilde sonuçlanmayacağını göstermektedir. (Sh.14)

Mevcut sanıkların kasdına göre suç belirlenmesi yapacak olan Cumhuriyet Savcısının bu bilgileri değerlendirmesini istemek tüm sanıkların en doğal hakkı olsa gerek.

- Bu arada geçen 7,5 saat boyunca eylemciler dağıtılmamış, Emniyet Müdürünün ifadesine göre topluluk saat 13.30'dan 19.00'a kadar tamamen kontrol altında tutulmuştur. (Sh.15)

- Raporun 17. ve 18. sayfalarında çok geniş bir şekilde; **eylemcilerin asıl hedefinin otel olmadığı, otelde kalanların oteli tahliye edebilmelerinin mümkün olduğu, Pir Sultan Abdal Derneği Başkanının, Vali ile görüşmek üzere otelden çıkıp tekrar içeri girdiği, yine Dernek Başkan Yardımcısının otel yandığı sırada ön kapıdan çıkıp kalabalığa karıştığı**, Prof. Cevat GERAY ve Murteza DEMİR isimli tanıkların beyanlarına dayanılarak anlatılmaktadır.

- Şu anlatımlar da çok önemlidir. Pir Sultan Abdal Derneği Başkanı 109 nolu odanın bitişiğinde sadece yukarıyı gören 15-20 M2'lik bir alan bulunduğunu, buradan bitişiikteki bir Partiye ait binaya geçilebilmesinin mümkün olduğunu, ayrıca bunun tam üstündeki dairenin balkonundan da kurtulmanın mümkün olduğunu, bu durumu içerde görevli Komsere ileterek Emniyete bildirmesini söylediğini, bunun anonsunun yapıldığını, ancak Emniyetçe yerine getirilmediğini beyan etmiştir. (Sh.18)

Buraya kadar araştırma Raporundan, sanıkların suç-eylem ilişkilerine ait bazı tesbitleri aktardık. "Sivas olayı" olarak anılan olayın gerçek nedenlerini, hazırlanışı, safhaları, neticeleri konusunda mezkûr rapor çok daha fazla ayrıntıyı içermektedir. İddia ve yargı makamının yapması gereken soruşturma ve değerlendirmeleri yapmış olması ve de, bir çok görevli veya olayın tarafı olmayan kişilerle yapılmış konuşmalar ve tesbitler bakımından bu raporun ekleri ile birlikte T.B.M.M. 'den istenmesi, olayın karanlıkta kalmış bölümlerini açığa çıkaracak idi.

Mahkeme, savunma delili olarak ibraz edilen böyle önemli bir belgenin eklerinin istenmesi talebimizi reddetmiştir. Fakat müşteki tarafın 3.6.1994 günlü dilekçelerinden bu rapor ve eklere gayri resmi yollardan ulaştığını ve iddialarına dayanak yaptığını görmekteyiz. Sanık ve vekillerinden bu imkanın esirgenmesini anlamak zordur. Yargılamanın selameti açısından bu belgeler mutlaka getirilmeli ve savunmanın ve yargının istifadesine sunulmalıydı.

7- MÜDAHİL TARAF İDDİALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ :

Müdahil vekillerinin dosyaya ibraz ettikleri dilekçelerdeki iddiaların, esasa müessir olup olmayacağı yönünden değerlendirmesini yapmak istiyoruz.

Öncelikle, müştekilerin henüz müdahilliklerine karar verilmeden delil ibrazlarının, fotoğraf sunmalarının ve katılım dilekçesi dışındaki her türlü belge ve taleplerinin mesmu olmayacağını ifade etmiştik. Bu bölümde önce savunma delilleri ile alakalı olarak sundukları 3.8.1994 tarihli dilekçelerini, bilahare, davanın başından bu yana katılma istemlerini içeren dilekçelerindeki iddia ve taleplerini inceleyeceğiz.

Bu noktada Mahkemenin re'sen değerlendireceği savunma tanıklarının talimatla alınan ifadeleri üzerinde fazlaca durmayacağız. Zira takdiri, tartışması Mahkeme Heyetine aittir. Biz burada müşteki tarafın savunma tanıkları ile alakalı iddia ve hakaretleri üzerinde durmak istiyoruz.

a) 3.8.1994 TARİHLİ DİLEKÇELERİ :

Müşteki Vekillerinin, Mahkemenin Usul kurallarına ve kendi ara kararlarına uymadığı yolundaki iddialarına cevap vermek durumunda değiliz. Bu konunun gereğinin tayin ve takdiri Mahkeme Heyetine aittir.

Kaldı ki Savunma tarafı olarak bizlerin de bu gibi hatta daha önemli sıkıntılarımız olduğu muhakkaktır. Ve ileriki bölümlerde bu sıkıntıları, usul hatalarını dile getirdik. Sanıklar ve vekillerinin bu anlamda daha fazla mağdur edildiği, dosya muhteviyatından ve bu savunmamızın Yargılama Safhasındaki Usulsüzlükler başlığı altındaki incelememizden anlaşılacaktır.

Fakat Mahkemenin, müştekileri güvenlik güçleri ile celp ettirebileceği iddiası (Dilekçe Sh.2) bir suinietin ifadesidir. Zira müştekiler, vekilleri ile birlikte duruşmaları terketmişlerdir. Müdahil olma taleplerini içeren dilekçelerinde adresleri dahi yoktur. O halde Mahkeme zabıta araştırması yaparak müştekilerin adreslerini tesbit edecek, sonra da duruşmaya celbedecektir. Takdir edilir ki bu işlem, aylar, belki de yıllar alacaktır. Duruşmaya geldiği halde, şikayetini dile getirmeden salonu ve duruşmayı terkeden tarafın böyle bir istekte bulunmasının tarihi geçmişimiz içerisinde karşılığı olabilecek bir çok özdeyiş vardır. Bunları da bir yana bırakarak M.K. 2. Maddesinde ifadesini bulan "Herkes haklarını kullanmada ve borçlarını ifada hüsnüniyet kurallarına riayetle mükelleftir. Bir hakkın sırf gayrı ızzar eden suistimalini kanun himaye etmez" kuralı aynı zamanda tabii hukuk kuralıdır. T.C.K. ve C.M.U.K uygulamaları için de geçerlidir.

Müdahil taraf duruşmalara geldikleri halde, sırf sanıkları mağdur etmek için şikayetlerini dile getirmişler, duruşmaları protesto ediyoruz diyerek terketmişler, Mahkemeye adres de vermemişler, sonra da "niçin bizi bulup da ifademizi ve şikayetlerimizi almıyorsunuz" diye serzenişte bulunmuşlardır. Elbette ki Mahkeme yukarı-

da alıntıladığımız ve aynı zamanda tabii hukuk kuralı olan kaideyi göz önüne alarak şikayet ve zararlarının neler olduğunu bildirmekten kaçman, protesto eden ve adres bırakmayan müştekiler yerine Kamu Tanıklarını dinlemeye başlamıştır.

Delillerin toplanması halinde müvekkillerin tahliye edileceğini anlayan müdahil tarafın, kötü niyetli olduğu ve sırf sanıkları ızzar eden davranış içinde buldukları; bilahare dosyaya bazı müştekilerin adreslerini peyder pey ibraz etmeleri ve son cel-selerde ikişer-üçer müşteki getirerek dinletmeleri, böylece sanıkların tahliyelerine ve nihai kararın gecikmesine çalışmalarından anlaşılmaktadır.

Yine müdahil vekillerinin “Gerek kamu hukuku ve gerek özel hukuk, yazılı bir belgenin aksinin ancak yazılı bir belge ile kanıtlanacağını kabul etmiştir. Sayın Mahkemeniz de hukukun bu evrensel ve genel kuralını hiçe saymış, Kamu Tanıklarına karşı savunma tanığı dinlemiş ve de teşhis tutanaklarının aksinin tanıkla ısbatı için, sanık vekillerine olanak tanımıştır.” iddiası üzerinde de durulm.

Yazılı Belgenin aksinin yazılı başka bir belge ile kanıtlanması gerektiğini savunan müdahil taraf, H.U.M.K ile C.M.U.K’u karıştırmışlardır.

Müdahil vekili meslektaşlarımız yanılıyorlar, hep yanılıya kürek çekiyorlar. Davanın ceza davası olduğunu unutup, hukuk davası mantığına bürünüyorlar. Ve bu mantıkla sanıyorlar ki vekil, müvekkilin beyanına bağlı olarak konuşur. Onun için hedefleri, müvekkilleri gibi karalamaya, aşağılamaya yönelik. Ceza yargısında **“serbest delil”** ilkesinin geçerli olduğunu bilmiyormusunuz diye sormazlar mı? Müdahil vekillerinin mantığı esas alınacak olursa, iddianame de bir belgedir. Şimdi bunun aksini kanıtlamak için başka bir iddianame mi bulmalıyız! Doğrudan söylemiyorlar ama söylediklerinden anlaşılan o ki, **“ne araştırıyorsunuz, işte kapı gibi iddianame, bunu hükme dönüştürün”** demeye getiriyorlar.

Bir kere emniyette polislerin tuttıkları ifade ve teşhis tutanakları ne zamandan beri “yazılı belge” niteliği kazanmıştır? Önce bu sorunun cevaplandırılması gerekmektedir.

Müşteki Vekillerinin Sivas Olayları Davası haricindeki hiç bir yargılamada, polis tutanaklarının, değil yazılı belge olması, hukuki değer taşımadığına inandıkları bir gerçektir. Emniyette baskı ve zora dayalı veya bir yığın yasak yöntemle alınan ifadelerin delil vasfını kazanmayacağı sanık vekillerinin ve müdahil vekillerinin ortak kanaatidir sanıyorduk. Hatta İçtihatlar bile tamamen bu yöndedir. Ayrıca müşteki vekillerinin tüm savunmalarının temeli bu değerlendirmeye dayanır.

Hatta değerli meslektaşlarımızla, **“Cumhuriyet Savcısına yeminli ifade alma yetkisi verilmesi; tanık beyanı müessesesine aykırı olduğu gibi, Savcılık ve Hakimlik farkını hiçe sayması bakımından sakıncalar doğuracağı ve de bu olayın soruşturma ve hazırlığının Cumhuriyet Savcılığınca emniyet binasında yapıldığından**

toplanan delillerin delil olma vasfında olmayacağı” hususunda da aynı kanaatlerde olduğumuzu sanıyorduk. Zira bir çok yargılamada bu hususlar hem müdahil vekilleri, hem de sanık vekilleri tarafından dile getirilmiştir. Cumhuriyet Savcılığının tesbit ettiği Kamu Tanıkları ifadelerinin bir kısmı yeminli, bir kısmı da yeminsizdir.

Sanıkların aleyhine olduğu kadar, lehine olan delilleri de değerlendirmek Cumhuriyet Savcılarının görevidir. Bu görevlerini yerine getirmeyen Cumhuriyet Savcılarını göreve davet etmemiz maalesef mahkeme tarafından yerinde görülmemiştir. Savunma tanığı dinletme hakkının kısıtlanması hangi yüzyılın anlayışının gereğidir? Yoksa müşteki vekillerinin hukuk anlayışı olarak karşı oldukları fakat ifade etmekte zorlandıkları **İstiklal Mahkemeleri** uygulamaları mı geçerli olmalı? Bu mantık, çağdaş hukukçu olduğunu söyleyenlerin çağ dışı bir mantığıdır.

“Sanıkların teşhis şekli teşhis tutanaklarında yazılı olarak açıklanmıştır. sanıkların Emniyette, Savcılıkta ve Sulh Ceza Mahkemesinde nasıl sorgulandıkları da sanıkların sorgusunu içeren tutanaklarda bulunmaktadır. Sanık vekili arkadaşlarımız bu belgelerin aksini isbat edecekse belgeler derecesinde bir kanıtla yola çıkması gerekirdi” deniliyor.

Bu ifadelerle karşı “Delillerin Değerlendirilmesi” bahsinde teşhislerle alakalı olarak da bizzat teşhisi yapan “Kamu Tanıklarının ve Müşteki Tanıkların İfadelerinin İrdelenmesi” bahsinde çokça örnek verdik. Mahkemede bu konuda yeterli bir kanaat oluşturduğunu umuyoruz.

Müdahil vekilleri dilekçelerinde savunma tanıklarını aşağılayıcı hakaretlerde bulunmuştur.

Bir kaç örnek vermek istiyoruz;

“...Üstelik bunu söyleyen ya ev kadını, ya okur-yazar olmayan ya da zaman ve mekan kavramı gelişmiş bulunan insandır” (Dilekçe-Sh.5)

“...Olaydan 8 ay sonra 2.3.1994 günü dinlenmiştir. Aradan 8 ay geçmesine karşın, saat 16.00-16.30 arasında, saat 18.00’de ne yaptığını anımsayabiliyor. Bu insana özgü bir özellik değildir.” (Sh-15)

“...Gerek Sayın Mahkemenizin ve gerekse Talimat Mahkemesinin, tanıkların hafızalarını yoklamadan geçirmesi gerekirdi. Böyle bir sınav yapılmış olsaydı, tanıkların sınıfta kalmış olacakları görülecekti.” (Sh-19)

“Kaldı ki tanıklar yetişkin insan olmayıp, sıradan insanlardır. Belki onlarda zaman kavramı her boyutu ile oluşmamıştır. Üzülerek söyleyelim ki tanıklar bu konuda bir egzersizden geçirilmemiştir.” (Sh-20)

“Doğrusu sanıkların tüm savunma tanıkları Guinness Rekorlar Kitabına girecek kadar yetenekli... kişiler.” (Sh-23)

“... okur-yazar olmayan, yemek pişirmekle iştigal eden kadınlar..” (Sh-26)

Öncelikle kötü sözün sahibine ait olduğunu belirttikten sonra; müdahil vekillerinin dilekçelerinde geçen ifadeleri değerlendirelim:

Zaman ve mekan kavramı gelişmemiş insanlara elbette ki yetişkin insan denemez. Ancak bir insanın gördüklerini, yaşadıklarını saat saat anlatması da yadırganacak bir durum değildir. İnsan olması nedeniyle söyledikleri gerçek de olabilir, yanlış da olabilir.

Buna karşın, dinlenen müşteki-tanıkların ifadelerinde de saat ve mekan belirlenmesi vardır. **(Daha da ilerisi 8-9 ay sonra verilen, kaş şekli, göz rengi ve hırçın bakışların (!) tarifi vardır)** Bu belirlemeler de olaydan 8-9, 10 ay sonra, hatta 13-14 ay sonra yapılmış belirlemelerdir. Ve müşteki ifadelerini değerlendirdiğimiz bölümlerdeki tesbitlerimize göre, kendi içinde bir yığın çelişkiyi barındıran belirlemelerdir. Peki bunlar da mı insanlara özgü olmayan yeteneklerin sahibidirler?

Biz müştekilerin ifadelerini olayın şoku veya intikam alma duygusu ile söylenebilecek sözler ve belirlemeler olarak değerlendiriyoruz. Kasta varan yönlendirmelere rağmen kişilikleri ile ilgili hiç bir beyanda bulunmadık. Sadece itibar edilemeyecek ifade ve tesbitler olarak Mahkemenin dikkatine sunduk.

Savunma tanıklarının okur-yazar olmayan, ev kadını olmaları nedeniyle tanık olarak beyanlarının kabul edilemeyeceği iddialarına gelince:

Sanıklar hayatın tabii akışı içerisinde, olay günü nerede, hangi konumda olduklarını delillendirmek üzere toplumun hangi kesiminden tanık bulacaklardır? Bizzat yaşadığı ortamdaki insanlardan mı, yoksa TÜBİTAK'ın veya hangi Laboratuvarın zeka ve hafıza testinden geçmiş dahilerden mi tanık aranacaktır? Dünya Hukuk tarihinde veya C.M.U.K.'larında böyle bir uygulama var mıdır? Müşteki tanıklık yaparken böyle bir testten geçirilmişler midir? Geçirilselerdi başarı oranları ne olacaktı? Duruşma tutanaklarından bu oranı tesbit etmek için sadece bir kaç celselik tecrübe yetecektir. Bu tutanaklarda tanıklığın bilimsel verilerine aykırı o kadar çok tesbit ve teşhis vardır ki, her halde bunlar Guinness Rekorlar Kitabına girebilir demek en doğrusu olacaktır.

Fakat edebimiz gereği bu kitaba hangi sıfatla gireceklerine dair bir vasıflandırmayı müdahil vekillerine bırakıyor ve savunma tanıkları için nokta nokta (.....) olarak boş bıraktıkları bölümü müştekiler için kendilerinin doldurmasını bekliyoruz.

Savunma tanıklarının ev hanımı olmalarından ötürü tahkir edilmesini talihsiz bir beyan olarak değerlendiriyoruz. Türkiye Halkının ev kadınlarını en az çalışanlar kadar saygıya değer buluyoruz. Saygıya değer olmanın yolunun çalışan kadın olmaktan geçmediğine inanıyoruz. Bu tanıkların zaman kavramını, herhangi bir işte çalışmama bile (ki çalışıp çalışmadıkları da müdahil vekilleri ve bizlerce meçhuldür) en

azından günde beş kez duydukları Ezan çağrısı ile ve bu çağrıya uyarak Allah (c.c.)'a İbadet görevlerini yerine getirerek ayakta tuttuklarını tahmin edebiliyoruz.

Bu tanıklar, bilinen kadarıyla Anadolu insanıdır. Sırf güneşin hareketlerine bakarak bile zaman konusunda çok az hata yaparlar. Lüks lokantalarda (kendi ifadeleriyle) müdahil vekilleri gibi yemek yemediklerinden bunun saatini hatırlayamazlar. Fakat yaşadıkları olayı aktarmada her insan ne kadar hata yapabilirse, ancak o kadar yanılabilirler.

Tanıklar genellikle Sivas İliindedir ve % 80 oy potansiyeli ile programını benimseydiği partilere oy verdiklerini müdahil vekilleri tesbit etmiştir. Demek ki bu tanıklar diğer % 20 içinde yer alanlardan olsalardı ifadelerine itibar edilecekti. Bu zihin gayretini de çözmek çok kolay, ancak POLEMİK bizim sanatımız değildir.

“Resmi belgelerin ve tutanakların aksi aynı güçte bir delille kanıtlanabilir” (Sh-7) iddiasına karşı, yukarıdaki beyanlarımıza ek olarak yazılı bir delille de cevap vermek istiyoruz:

Kamu Tanığı Emniyet Müdürü **Doğukan ÖNER**'in T.B.M.M. Araştırma Komisyonunda; **“İlk aldığımız bu 35 şahıs, topluluğun içinden alınmış şahıslardır. Bizzat o harekete katılıp topluluk içerisinde alınmış şahıslardır.”** şeklindeki beyanı yazılı delil olarak kabul ediliyorsa (ki bu şifahi bir beyanın zabta geçirilmesidir. Delil olma vasfı ancak hakim önünde yeminli olarak verdiği beyandan sonra ve başka delillerle çürütülmediği müddetçe takdire şayandır). Yine aynı tanığın imzasını taşıyan ve sanıkların sanık-eylem ilişkilerini tavsif eden, sanıkların göz altına alınma tarihlerini de içeren ve de dosyanın dayanağı olan Fezleke yazılı bir belgedir. **Bu fezlekeye göre ise olay günü göz altına alınan sanıkların toplamı 14'tür ve bunların 5'i hakkında dava dahi açılmamıştır. Olaydan sonra 4 Temmuzda 22 kişi göz altına alınmış ve bunların 9'u hakkında dava dahi açılmamıştır. 5 Temmuzda 27 kişi göz altına alınmış, bunlardan 11'i hakkında dava açılmamıştır.**

Müdahil tarafın fezlekeyi okumadıklarını söylemek mümkün değildir. Doğukan ÖNER'in de fezlekeyi okumadan imzaladığını söylemek mümkün olmadığı gibi anlamsızdır da. Hal böyle olunca Mahkemeyi yanıltıcı bir şekilde tanık ifadelerinin yazılı delil olarak kabulü ve buna karşı delil ileri sürülemeyeceğini iddia etmek, davanın seyrini değiştirmeye yönelik maksatlı bir iddiadır. Bu iddialar da diğerleri gibi baltadır.

Müdahil vekillerinin takdire şayan tesbitleri de yok değildir:

Gerçekleri bir takım insanlar çarpıtmaya çalışsalar da gerçek er geç aydınlığa çıkacak olduğundan şu tesbitlerine aynen katılıyoruz; (Sh-24) **“Otelin taşlanması yüzünden mağdurlar camları açamamış ve otele ve de odalara taze hava yani oksijen girememiştir. Bu girememiş yüzünden de otelde bulunanlar asfiksi ile ölmüştür.”**

Evet aynen öyle olmuştur. Olay Durum Tutanakları, Bilirkişi ve Otopsi Raporları da bunu doğrulamaktadır. Tabii ki bazı tesbitler burada eksiktir. *Şöyle ki; Otoların yanması sonucu oluşan yoğun duman otelin içerisine girmiştir. Otelde yanarak ölen değil, asfiksiden ölenler olmuştur. Ayrıca otel içinde kimin silahından çıktığı belli olmayan kurşunlarla 2 kişi öldürülmüştür. Bunlar da dosya münderecatında tartışmasız tesbit edilmiştir.*

Son olarak şunu arz etmek istiyoruz :

Yargılamalar boyunca, bu dava dışında hemen hemen tüm davalarında Kamu Tanıklarının ifadelerine kuşku ile yaklaşan ve eleştiriler getiren müdahil vekillerinin, bu davada Kamu Tanıklarına olanca desteklerini vermelerinin sebebi nedir? Acaba devlet aleyhine, mağdurlar adına açılan yüksek meblağlı tazminat davasında da Kamu Tanıkları hakkında aynı niyetlerini devam ettirebilecekler mi? Bu merakımızı zaman giderecektir kanısındayız.

b) 26.11.1993 HAVALİ TARİHLİ S.H.P. KATILMA TALEPLİ DİLEKÇESİ :

DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA
ANKARA

Dosya No : 1993/106

Katılma Talebinde bulunan : Sosyal Demokrat Halkçı Parti adına
Genel Başkan Murat Karayalçın

Vekili : Av. Şerif Felekoğlu

Alabaş Sk. No:15

SHP. Genel Merkezi ANKARA

Sanıklar : Halil İbrahim Düzbiçer ve Arkadaşları

Suç : 3713. s.y. Terörle Mücadele Yasasına Aykırılık.

Konu : Katılma istemidir.

Açıklama : 1- Sosyal Demokrat Halkçı Parti Laik ve Demokratik Cumhuriyetini kuran siyasi hareketin devamıdır. Cumhuriyeti koruyan çağdaş ve demokratik bir toplumsal düzen yaratmak için tüm örgütleriyle ödün vermeden çalışan siyasal bir yapıya sahiptir. Laikliğin, demokrasinin vicdan ve inanç özgürlüğünün temelini oluşturduğuna bu nedenle hangi koşullarda ve hangi gerekçelerle olursa olsun laiklikten ödün verilmeyeceğine inanan ve bu inancı savunan bir partidir.

2- Sosyal Demokrat Halkçı Parti düşünce ve vicdan özgürlüğünü herkes için vazgeçilmez ve devredilmez bir hak olarak görür. Düşünce ve vicdan özgürlüğünün önündeki engellerin ortadan kaldırılması için gereken her şeyi yapar. Başta düşünce ve vicdan özgürlüğü olmak üzere tüm özgürlüklerin ancak demokratik bir düzende güvence altına alınabileceğini savunur. Bunun için demokratik yollardan mücadele dışında başka bir mücadele biçimini genellikle zora, şiddete dayalı mücadele biçimini reddeder ve bu tür mücadele biçimlerine karşı çıkar.

Ülkemizden ve toplumsal yaşamımızdan şiddetin silinmesini esas alır. Gerek devlet güçlerine, gerekse değişik inanç ve düşüncelere karşı bu inanç ve düşünceyi zorla sindiren kaba güce ve zorbalığa karşı kesinlikle demokratik hukuk devleti kuraları içinde mücadele eder. İnsanın doğuştan sahip olduğu devredilemez ve vazgeçilemez haklarının savunuculuğunu yapar. Özellikle insanın yaşama hakkını kutsal ve dokunulmaz olduğunu savunur, bu insan temel haklarına karşı devletin zora ve şiddete başvurması halinde buna karşı çıkar. Şiddet devlet ve toplum yaşamından silinmelidir.

3- Sanıklar çağımızda insanlık ayıbı tanımlanmasıyla bile tanımlanamayacak şiddet eylemleri ile 37 güzel insanı, diri diri yakarak öldürmekle suçlanmaktadır. Bu korkunç bir olaydır. Uygar olsun olmasın hiç bir insanın insan olarak kabul edemeyeceği bir olaydır. Hiç bir inanç ve düşünce böyle bir barbarlığı kabul etmez. Başkasına düşüncenizi zorla kabul ettiremezsiniz.

Sanıklar ayrıca laik ve demokratik düzeni şiddet ve zor kullanarak değiştirmesi ve TBMM. ni zorla görevini yapmaktan alkoymak suçlarını işlemişlerdir. Video-bant kayıtlarındaki "Bırakın cehennem ateşinde yansınlar " gibi konuşmalar inanılacak gibi değildir.

SHP laik ve demokratik düzenin kurucusu ve güvencesi olan bir parti olarak, laik ve demokratik düzene karşı olan bu şiddet eyleminden ve vatandaşlarımızın yaşam hakkına olan saldırıdan zarar görmüştür. Bu nedenle davaya müdahil olarak katılmak istemektedir.

Sonuç ve istem: Açıkladığım nedenlerle suçtan zarar görmesi ihtimali nazara alınarak Sosyal Demokrat Halkçı Partinin müdahil, benim de müdahil vekili olarak katılmamıza karar verilmesini arz ederim.

Av. Şerif Felekoğlu

Öncelikle Mahkemenizin iş bu tarihsiz ve talihsiz katılma dilekçesini herhangi bir şekilde değerlendirmeye almadığına dikkat çekmek istiyoruz. Heyet başkanının havalesi ile dosyaya giren SHP Katılma dilekçesine karşılık Mahkeme Heyeti, uzun bir

süre değerlendirmeye almamıştır. Dilekçe sahibi de dilekçesinin peşini bırakmış olmalı ki bu konuda bir talebi de olmamıştır.

Nihayet Mahkeme Heyeti 31.8.1994 tarihli celsede talebi ciddi görmeyerek reddine karar vermiştir.

Ancak iş bu SHP Katılma dilekçesinin savunma tarafı açısından önemi vardır.

Şöyle ki:

Usül Yönünden :

Kamu Davasına katılmanın, usül ve şekli, C.M.U.K. 365-372. maddelerinde düzenlenmiştir. Dilekçe, yasadaki şekle uygun ise de, bu dilekçenin SHP tüzel kişiliği adına mı, yoksa Genel Başkan Murat KARAYALÇIN adına mı verildiği net olarak belli değildir.

Şayet dilekçe SHP tüzel kişiliği adına verilmiş ise, o takdirde SHP yetkili kurullarının bu konuya ilişkin bir kararı bulunması gerekir. Zira bu dilekçe ile amaçlanan asıl hedef, politika yapmış olmaktır. Oysa her parti gibi SHP'de de politika, tüzüğündeki esaslara göre, yetkili kurulların kararı ile yapılmaktadır. Yetkili organlardan yetki alındığına dair belgesini sunmamış kişi, genel başkan sıfatını taşısa bile, böylesine politik görüntü veren bir talepte bulunması, kendi deyimiyle, "olası" olmadığı gibi "olanaklı" da değildir.

Katılma talebi öncelikle bu nedenle reddedilmelidir ve de reddedilmiştir.

Esas Yönünden :

Bu dilekçenin gerekçesinde yazılı olanlardan anlaşılabilir ki: SHP hukukla politikayı, yargı ile yasama ve yürütmeyi, teori ile pratiği birbirine karıştırmaktadır.

Gerçekten, dilekçedeki gerekçeler irdelendiğinde:

1 - "**Cumhuriyeti kuran siyasi hareketin devamıyım, bu nedenle müdahale hakkım var**" savı ileri sürülmektedir. Bu takdirde demezler mi ki, bu derdini git CHP'ye anlat. Herhangi bir gasp olayı varsa kozunuzu paylaşın. Bu iddia ve paylaşmanın yeri mahkemeler değildir.

2 - Dilekçedeki beyanına göre "**Devlet, cumhuriyet, demokrasi, hak ve özgürlükler**" onun korumasında. Çünkü diğer tüm siyasal kurum ve kuruluşlar ve hatta birey olarak tüm insanlar O'nun teb'ası.

Bu mantık, savunmamızın başlangıç bölümünde uzun uzun izaha çalıştığımız halka tepeden bakan, halkına yabancı, halkı teb'ası gören, baskıcı totaliter tek parti zihniyetinin ürünüdür. İhtilallerin genel gerekçesi "devleti korumak ve kollamak" olmamış mıdır? Sırf bu mantıkla ihtilallere gerekçe hazırlandığını bu halk bilmektedir. Oysa devlet, vatandaşa hizmet için var olan organizasyonun adıdır. Devletin görev ve

amacı ise, Anayasanın 5. maddesinde sıralanmıştır. Bu maddedeki görevler SHP'ye yüklenen görevler değildir. Bu görevler Anayasanın 6,7,8,9. maddelerinde Yasama, Yürütme ve Yargı erkine bırakılmıştır. Ayrıca Egemenliğin kullanılması da hiç bir kimse, zümre veya sınıfa bırakılamaz. **Özgürlüklerin güvence altına alındığı düzen, egemenliğin kayıtsız şartsız C.H.P.'nin elinde olduğu, tek partili-şefli dönemler midir? Mezkûr dilekçeden müdahale talebinde bulunanın böyle inandığı anlaşılmaktadır.**

3 - Yine müdahale talebine gerekçe olarak **“.. SHP bu şiddet eyleminden ve vatandaşlarımızın yaşam hakkına olan saldırıdan zarar görmüştür.”** demek suretiyle müdahillik hakkı talep edilmektedir. Ancak burada da adres şaşırılmıştır. Zira görüldüğü zararın ne olduğunu açıklayamıyor. Ama anlaşılan odur ki burada sözü geçen zarar, siyasi zarardır. Siyasi zararın telafi ve tatmin yeri ise mahkemeler değildir. SHP, hem Sivas'ta, hem de tüm Türkiye genelinde, 27 Mart seçimlerinde bu zararını telafi (!) etmiştir.

Bu vahim olay, yürütme erki içinde görev almış bulunan SHP demokratik (!) iktidarında vuku bulmuştur. Gerek iddianamede, gerek Meclis Araştırma Komisyonu Raporunda, gerekse Cumhuriyet Savcılığının Esas Hakkındaki Mütalaasında vurgulandığı üzere, dönemin SHP Genel Başkanının danışmanı iken, SHP kontenjanından atanan Vali ve Emniyet Müdürünün, basiretsiz tutumları sonucu 37 kişinin duman-dan boğularak ve kurşunlanarak öldükleri açık bir olgu olarak ortada durmaktadır. Mağdurlara verdiği teminatlar sonucu oteli terkettirmeyen SHP'nin, müdahiller safında yer aldığı göstermek için böyle bir katılma talebine gerek duyduğunu sanırız.

SHP kendi tüzel kişiliği ile bu vahim olay arasında bir bağ kurmak istiyorsa; yeri, mağdur taraf değil, maznun taraftır. Nitekim Müşteki Kamber ÇAKIR, 26.11.1993 tarihli duruşmada verdiği ifadesinde; **“..biz onlara güvenip otele beklemeseydik, saat 16.00'ya kadar oteledeki tüm insanların tahliyesini sağlamış olurduk..”** demek suretiyle gerçek müsebbibleri açıklamış bulunmaktadır.

4 - C.M.U.K.'un açık olan 365. maddesine göre, böyle bir dilekçe verilemeyeceğini, talepte bulunan vekili meslektaşımızın bilemediği öne sürülemeyeceğine göre, “SEÇMENE SELAM” saiki altında mahkemeye baskı amacı taşımaktadır. Bu tahmin doğru ise, SHP; Ankara D.G.M. ile, övündüğü dönemin İstiklal Mahkemelerini karıştırmaktadır. Tarihe atıf yapılan katılma dilekçesinde yapıldığı gibi tarihi tartışacak olursak, talepte bulunan kaçacak yer aramak zorunda kalacaktır.

Eşikle beşiğin hukuk olmadığını SHP bilmelidir.

5 - SHP, dilekçede öne sürdüğü gerekçesiyle; adeta iddia makamı işlevinin kendisine verilmesini talep etmektedir. Hukukçu olarak bir daha hatırlatmalıyız ki; hukuk devletinde kamunun hukukunu savunan iddia makamında Savcılar görevlidir. Ve üstelik Türkiye'ye özgü olarak kamu görevlilerinden sadece “Savcılık” mesleğinin başında “Cumhuriyet” kelimesi yer almaktadır.

Sonuç olarak; hukuk ve kanuna aykırı, siyasi amaçlı ve bağımsız olması gerektiğini savunduğu Mahkeme üzerine baskı kurmayı ihtiva eden talebin reddine ilişkin mahkeme kararı hukuka ve gerçeklere uygun bulunmaktadır.

c) 31.8.1994 TARİHLİ “ESASA İLİŞKİN GÖRÜŞ”LERİ :

Dilekçede irdelenen ve sanıklara atfedilen T.C.K. 146. maddesine muhalefet hakkında diyeceklerimiz, savunmamızın sevk maddeleri hakkındaki değerlendirme bölümündedir. Tekrar etmeyeceğiz. Bu dilekçede ileri sürülen iddialar, yanlışlıklar ve saptırmalar irdelenecektir.

Söz konusu metin incelendiğinde ilk görülen husus, birtakım çevrelerin bu davayı bahane ederek, Türkiye’yi bir mezhep çatışmasına sürükleme gayretlerini hatırlatan beyan ve ifadelerin açık ve kaba bir biçimde yer almasıdır.

Metin, bir başka yönü ile, toplumun inanç değerlerine, tarih ve kültürüne karşı açık bir saldırı, istihza ve Sivas olayları öncesi meydana gelen tahriklerin, yargı bahane edilerek yinelenmesinden ibarettir.

“Esasa İlişkin Görüş” adı altındaki metinde bol miktarda; “Cumhuriyet, demokrasi, insan hakları, özgürlük, barış, kardeşlik, laiklik” gibi kavramlar, anlamları dışında geliş güzel kullanılarak, tarihsel, toplumsal, hukuksal bir değerlendirme gibi paravan sözlerin arkasına saklanılarak, toplumun temel inanç, tarih ve kültür değerlerine dil uzatılmış ve hukuki bir belge olmanın dışında, herkesin malumu olan militan örgüt bildirilerini hatırlatan bir özellik kazanmıştır.

Metin bu hali ile hukuki bir görüş olmanın ötesinde, bir dönemin tarihini yazacaklar için, kendi başına önem arzeden bir zihniyetin zamirini ortaya koyan bir belge özelliği taşımaktadır.

Metinde, olayın cereyan şekli, sonuçları üzerine bir çok nokta görmezlikten gelinmek suretiyle, dava farklı bir mecraya çekilmeye çalışılmaktadır.

Sivas olayları din karşıtı çevreler tarafından, İslam’a ve müslümanlara karşı bir saldırı malzemesi olarak kullanılmak istenmektedir. Bu görüş de iddiamızın açık bir kanıtıdır.

Müdahil taraf, bir gün önceden Sivas sokaklarında başlayan, Sivas’a dışarıdan gelen grupların PKK yanlısı, mezhep kışkırtmacılığı yapan, marksist sol bildiriler dağıtan, cami cemaatine yönelik provokasyonlarını ve bu gelişmeler olurken, buna karşı ortaya çıkan karşı hareketleri görmezlikten gelmeyi tercih etmektedir.

Sivas olaylarının ardından Başbağlar ve Yavi’de meydana gelen olaylar, bu olayların Türkiye’yi kardeş kavgasına götürmek isteyen çevrelerin tahrik ve kışkırtmalarının bir ürünü olduğunu göstermektedir. Ve görüş sahipleri, bu kan davasının devamı yönünde kışkırtmalarını sürdürür bir üslup içindedirler.

Sivas olaylarından ders almamız ve bu tür olayların tekrarlanmaması için adaletin tesisi anlamında herkesin gayret göstermesi gerekirken, Sivas olaylarına neden olan tahrikleri, hem de mahkemeyi kullanarak tekrarlanmasının iyi niyetli bir gayret olarak değerlendirilemeyeceği kanısındayız.

Söz konusu Esasa İlişkin Görüşlerinde “Buruciye Medresesinde “Can şenliği” oyuncularının olay günü “sokak tivatrosu”ndan örnekler sunmak için, ovunda akse-suar olarak kullanılan küçük bir davulla halkı gösterive çağırmışlardır” denmektedir. Halbuki dosya incelendiğinde görülecektir ki müştekilerden;

a) Müşteki Nurhan Metin (Duruşma tutanağı sh. 383); Oyunun Yılmaz Güneyn “**Umut**” adlı oyunu olduğunu ve herhangi bir enstrüman kullanılmadığını,

b) Müşteki Murteza DEMİR (Duruşma tutanağı sh. 299); Oyunun bir “**orta oyunu**” olduğunu ve davul çalınması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Üç ayrı versiyonda anlatılan bu oyun meselesinde doğru hangisidir? Biz söyleyelim; ***doğru olan Sivas halkının Cuma Namazı sırasında rahatsız edilmesi için davul çalınmasıdır.***

Metnin 3. sahifesinde, “Pir Sultan Abdal Derneği pankartlarının ve bez afişlerinin söküldüğü, yerine M.T.T.B. (Milli Türk Talebe Birliği) imzalı bez afişlerin asıldığı görülmüştür” deniyor.

Müştekilerden Battal PEHLİVAN (duruşma tutanağı sh. 356) **“Afişler olduğu gibi duruyordu. Bu bana biraz anormal gelmekle beraber hoşuma da gitti”** diyor.

Oysa M.T.T.B, 12 Eylül döneminde kapatılmış bir öğrenci kuruluşudur ve bir daha da açılmamıştır. Anlaşılan müdahil taraf, son yıllarda aleyhlerine dava açılmış müslümanlarla ilgili dava dosyaları ve bazı **“gizli” damgalı belgeleri** görünmez güç odaklarından temin ederek ithamlarının temel dayanağı yapa gelmişlerdir. Ancak bu kez uydurma bilgilerle meydana sürülmüşlerdir.

5. Sahifede, **“Cumhuriyet burada kuruldu, burada yıkılacak”** sloganı tekrar edilmiştir. Bu sloganın üç ayrı versiyonunun müştekiler tarafından uydurulduğunu daha önce bir başka bölümde incelemiştik. Bu tür hayali slogan üretme çabaları, müdahil tarafın yargılamayı etkileme ve saptırma niyetlerinin ürünüdür.

6. Sayfada, **“sağlıklı arama tarama yapılmadığından bir çok suç kanıtının kaybolduğu”** vurgulanıyor. Elbette bu hüküm doğrudur. Otel içinde bulunanlar üzerinde sağlıklı bir arama ve inceleme yapılmış olsa idi, maktüllerden Ahmet ALAN ve Ahmet ÖZTÜRK’ün katilleri ortaya çıkacaktı. Müdahil tarafın “34 şehidimiz var” demesi, bizim kaygılarımızı doğrulamıyor mu?

Ne gariptir ki evvelce 34 şehidi olanlar, otel içinde kurşunla öldürülen Ahmet ÖZTÜRK’ü de “öldürülenler” listesine almışlar, dumandan ölenlerin sayısını 35’e çı-

karmışlardır. Bu şahsın yakınlarının davaya müdahil olarak katılmalarını biz de çok isterdik, fakat mümkün olamamıştır. Acaba mahkemenin hangi tarihli kararı ile müdahillğine karar verilmiştir? Yoksa metnin tümü gibi eksik bilgilere dayalı bir yanlışlık mıdır? Sanırız cevabını müdahil taraf verecektir.

7. sahifede, “örgütlü suçlara konu olan olayların aydınlatılması için bu güne değin alışla gelmiş soruşturma yöntemlerinden hiç biri bu olayda uygulanmamıştır” deniliyor. Bizi mazur görsünler, anlamakta güçlük çekiyoruz Hangi yöntemler? Yoksa, kendilerine uygulanmasını istemedikleri **“İŞKENCE”** yöntemleri mi? Doğrusu çağdaşlığa, insan hakları savunuculuğuna da pek yakıştır !

Aynı çifte standart, biraz aşağıdaki satırlarda da sırtmış, “savunmanın dosyadan bilgi sahibi olması” eleştirilmiştir. Her türlü toplantı ve sokak yürüyüşlerinde, **“soruşturmanın gizliliği”** ilke ve uygulamalarını eleştirenlerin bu mantık karışıklığı da çağdaşlığın mı yoksa, intikam hırsının mı gereği... ?

Kaldı ki, hazırlık soruşturması aşamasında sanıklar ve vekilleri dosyayı inceleme imkanından mahrum bırakılmıştır. Zira Sivas Barosunun, Sivas Cumhuriyet Savcılına “olayın D.G.M.’nin görevine gireceği”ni bildirmesinden sonra, D.G.M. hazırlık soruşturması aşaması oluşturulmuş ve sanıkların devletin gizli belgelerini arşivlerden devşirecek **“arka”**ları olmadığından, dosya hakkında dava açılıncaya kadar bilgi edilememiştir.

Metnin tamamına yansıyan gerçekleri çarpıtma gayreti, 8. sahifede, “davaların birleştirilmesine ve T.C.K. 146. madde üzerinden yürütülmesine karar vermiştir” şeklinde yer almıştır.

Bir kere Yargıtay, yargılamanın T.C.K. 146. madde üzerinden yürütülmesine değil, **“... kanıtların tartışılması, suç niteliğinin belirlenmesi, eylemlerin T.C.K. 146, 313. maddeleri, 3713 sayılı kanunun 7/1 ve 7/2, 2/2. maddelerine uygun olup olmadığının D.G.M.’nce değerlendirilmesi”** gerekçesi ile görevsizlik kararını kaldırarak davanın Ankara D.G.M.’nde bakılmak üzere dosyaların birleştirilmesine karar vermiştir.

Bunun üzerine Ankara D.G.M. de, 25.11.1993 tarihli **“dosyalar arasında hukuki, fiili, şahsi ve kanıtların birlikte değerlendirilmesi, suç niteliğinin bir bütün olarak tartışılması gerektiğinden”** davaların birleştirilmesine karar vermiştir.

Buna rağmen müdahil taraf, yargılamanın başından bu yana sanıkların T.C.K. 146. madde ile yargılandıkları iddiasını bir baskı aracı olarak kullanmaktadır. İddianameler ortada iken ve de suç vasfında henüz bir değişiklik olmamışken, böyle bir baskı kurmanın hukuk mantığı içinde yeri olmamalıdır.

Müdahil taraf, müdahilliklerine karar verilmekte geç kalındığını ileri sürerek “hukuki haklarını fiili durumlar yaratarak kullanmaya çalıştıkları”nı ifade etmekte-

dir. **“Yargıya karşı ihkak-ı hak”**. *Ceberrut devlet, ceberrut iktidar, ceberrut muhafef, ceberrut müdahillik. Tarihin tekerrürüne ve çağ dışılığı somut örnekler...*

Sahife 9’da; “yargılamanın amacı gerçeği bulmanın yanı sıra yargıya güveni sağlamak ve kamu vicdanında suçlunun hak ettiği cezaya çarptırıldığı inancını yaratmaktır” şeklinde ifade edilmiştir.

Hangi kamu vicdanı?

İnançlarına yapılan saldırılara karşı yıllardır suskun duran ve saldırganlar cezalandırılır diye bekleyen, ancak cezalandırılması gereken ajan provokatörler eliyle soğa dökülen kamu vicdanı mı? Yoksa, tavşana kaç, tazıya tut mantığı ile, gözünü intikam ateşi bürümüş bir avuç çifte standartlı, halkına yabancı aydın müsveddesinin vicdanı mı?

Mahkemenin; hakkında suçluluğuna ve tutukluluğunun devamına dair yeterli delil olmadığından tahliyesine karar verdiği sanığı (Yusuf ŞİMŞEK), “elinde bidon ile oteli yakan tahliye edildi” diye kamuoyuna duyurarak, kendilerini hakimlerin de üstünde gören, yargılama bitmeden hem sanıkları, hem hakimleri mahkum edenlerin vicdanı mı?

İdam cezalarına karşı çıkararak barışçı sloganlar atanların, olayların müsebbiblerini gözardı ederek, sanıkların suçlu olup olmadıklarına bakmadan en ağır biçimde cezalandırılmaları yolundaki tavır ve beyanları dikkat çekici ve ibret vericidir.

Üzüntünün adalet üzerine gölge etmemesi gerçeğini algılayan aklı selim, neticeyi tayin edecektir. İşte kamu vicdanı böyle tecelli edecektir.

Metnin 12. sahifesinde, kamu tanıklarının beyanlarındaki yoruma dayalı iddialar dikkat çekicidir;

Müdahil taraf bu tür beyanlara ve hukuki değeri bulunmayan iddialara dayanarak, zihinleri bulandırmaya çalışmaktadır. Sözü edilen tanıkların, laiklik düşmanı, “Şeriat yanlısı güç gösterisi”nden bahsetmesi bu kişilerin vehimlerine dayalı yorumlarından başka bir şey olmadığı gibi, yine bu kişilerin Şeriata hangi anlamı yüklediklerinin de ayrıca soruşturulması gerekir.

Şeriat, bir hukuk terimi olarak **“hukuk”**, teolojik anlamda ise, **“bir dinin emir ve yasakları”** anlamını taşır. Genel anlamda ise, **“meşruiyet”** anlamı taşır. İster meşruiyet, ister bir dinin emir ve yasakları, isterse hukuk anlamında olsun, şeriata dil uzatmak, T.C.K.’na (175/3) göre de suç oluşturur. Çünkü yasalar herhangi bir dinin emir ve yasaklarını alay konusu yapmayı, aşağılamayı suç olarak kabul etmektedir. Bu aynı zamanda bir **“tabii hukuk kuralı”**dır. Ayrıca bu tür iddia ve beyanlar cehalet tezahürü olup, aynı zamanda ahlaki bir sorundur.

Metinde sıralanan, “Osmanlı'nın şeriat düzenine karşı ayağa kalkan halkın mücadelesi, laik cumhuriyetin kuruluşunun tarihsel ve toplumsal dayanağı olmuştur” gibi iddialar, tarihi gerçeklere aykırı olup, bu hayali suçlamalar, iddia sahiplerinin Sivas ve Erzurum kongreleri hakkında bilgileri olmadığını göstermektedir.

Gerçek dışı iddiaların sahipleri, aynı şekilde Birinci Meclis'in açılışındaki mana, duygu ve düşünceden kopuk ve bilgisizdirler. Birinci Meclis'in, cuma gününe rastlatılması, Hacı Bayram Camiinde Cuma Namazı kılınarak ve Kur'an-ı Kerim tilavet olunarak, kurbanlar kesilerek açıldığını aklı selim bilir ve hakkı teslim eder.

Birinci Meclis başkanı sıfatıyla Mustafa Kemal'in Balıkesir'de milli mücadele günlerinde, bizzat hutbe okuyup cuma namazı kıldırıldığından da habersiz görünmektedirler. Kurtuluş savaşının temel dinamik ve dayanaklarını görmezlikten gelmek, kasıt değilse, ancak bir gafletin ürünü olabilir.

“Ser'i düzene karşı Anadolu halkının mücadelesi; kurtuluş savaşı kazanılarak, saltanatın, hilafetin kaldırılarak, laik cumhuriyetin kurulması ile başarıya ulaşımıştır” iddiası da tarihi gerçeklerle çelişmektedir. Kurtuluş savaşının nihai hedefi ile yeni Türkiye Cumhuriyetinin kuruluş gayesi arasındaki temel farklılığı görmek için ise, Mustafa Kemal'in Nutku'nu referans olarak kabul etmek gerekir. Bu belgeler yukarıdaki iddiaların sahiplerini hüsrana uğratacak muhtevaya sahiptir.

Müdahiller Menemen hadisesi ile Sivas olayları arasında hem mahiyet itibarıyla, hem de her iki olayın sanıkları ve neticesi arasında sayısal bir bağ ve orantı olmasını arzu etmektedirler.

Böyle bir orantıyı yapabilecek zihniyetin faşist tanımlamasından daha sadist bir ruh haleti içinde olması gerekir. Bu kadar insanı asmaya darağaçları kafi gelmez. Bu intikam ateşini söndürebilmek için Sivas olayları sanıklarını ve bu sanıkların düşüncelerini paylaşan milyonlarca insanı fırınlarda yakmak veya yeni Başbağlar Katliamları mı gerekir?

Nüfusundan daha fazla sayıda insanın yargılandığı Menemen Olayları ile, Sivas olayları arasında irtibat kurmak tüm Sivas halkının, hatta Sivas gibi birkaç büyük şehir halkının darağacına gönderilmesini talep etmek demektir. Bunun da cevabını Sivas halkı siyasal tercihlerini yaparken göstermiştir.

İslam Dini'nin aklı ve düşünmeyi yasakladığı iddiaları ise, dinsizlerin değil, ancak din düşmanlarının iddiası olabilir. Kur'an, düşünmekten, akletmekten, fikretmekten ve fihretmekten en fazla bahseden bir kitaptır. Çünkü O, (müdahil taraf da dahil olmak üzere) insanı, düşünen bir varlık olarak yaratan Allah (c.c.) tarafından gönderilmiştir.

Sevr ve mandacılık zihniyeti, Anadolu hareketi ile İstanbul Hükümeti arasındaki çelişkinin, Gazali ile ilgili iddialarla bir arada ifade edilmesinin maksat ve gayesi

çok iyi anlaşılma ile birlikte, bu tür gayret ve iddialar görüş sahiplerinin içine düşükleri ruh halini ve iddiacıları oldukları konulardaki cahilliklerini belgelemekten başka bir işe yaramamaktadır.

Müdahil tarafın, bu gün huhukiliği herkesçe tartışılan “İstiklal Mahkemeleri” ile ilgili bir Hıyanet-i Vataniye Kanunundan medet umarak, inanan insanları vatan haini gibi gösterme gayretlerinin de, enternasyonel düşüncelerinin bir gereği olmadığını biliyoruz. Olsa olsa çifte standartlarının gereğidir.

Sahife 16'daki; “tüm şeriatçı örgütler. İngilizle. Fransızla. Yunanla işbirliği yapmaktan utanmamışlardır” hükmü, Kurtuluş Savaşında topyekun mücadele örneğini bihakkin vermiş insanlarımıza karşı yapılmış en büyük hakarettir. İddia sahipleri “Sütçü İmam'ları, Nene Hatun'ları” hiç mi duymadılar? Tarih şunu teslim etmektedir: Fransızla, İngilizle, Yunanla işbirliği yapanlar, daha sonraları Ruslarla işbirliği yapanlar gibi kafalarını, midelerini ve kişiliklerini batıya satan İngilizofil, Fransızofil ve Rusofil mandacılarıdır.

Şeriat'ı benimseyenler; sadece Allah (c.c.)'a inanmışlar, O'na tevekkül etmişler, Şeriat'ın hükmü gereği ırzlarını, vatanlarını, namuslarını kirlettirmemişler, emek ve haklarını yedirmemişler, kişiliklerini korumuşlardır.

“Savaşın anıları silinip. emperyalizmle işbirliği başlavinca şeriat veniden hortlamış” şeklindeki hakaretimiz tesbitleri de bunalımlı ruh halinin bir ürünüdür. Aslında bahsedilen ortamdaki mevcut emperyalist işbirlikçi zihniyete karşı, insanımızın doğal yapısındaki Allah (c.c.) inancı ve Allah (c.c.)'ın koyduğu kanunlara (Şeriat'e) olan bağlılık -ki bu fitri'dir- baskı ve dayatma ortamlarında dahi devam etmiştir. Bu husus kitlenin öyle kolayca silinemeyeceğinin somut bir kanıtıdır.

Yoksa tek parti/millî şeffik döneminden kalma tepeden inmece, ceberrut zihniyet, bu bilinci Şeriat özlemi olarak nitelendirdiği için mi, Hıyanet-i Vataniye Kanununun yerine Terörle Mücadele Kanunu ihdas edilmiştir?

Diğer bir iddia ise, “halkın kurtuluşu için uğraş veren önderlere karşı suikastler planlamışlardır” şeklindedir.

Şurası muhakkak ki, kastedilen suikastler Şeriat'e inanmış insanlara ait değil, iktidar mücadelesini her türlü metodla devam ettirmek isteyenlere aittir.

Halkın kurtuluşu için uğraş veren (!) Mustafa Suphi ve arkadaşlarına, Trabzon'da denizde boğulmayı reva görenler, halkın kurtuluşu için uğraş veren önderler değil mi? Şimdi, o önderlerin arkasına geçip halka ve inançlarına saldırma gayreti, bu saldırganların ruhi durumlarının tesbiti açısından psikologların ilgisini çekecek bir özellik taşımaktadır.

Görüş sahiplerinin Sivas olaylarını bahane ederek, aslında bütün bir müslüman kitleyi sanık sandalyesine oturtmayı hedefleyen bir gayret içinde kaleme aldıkları me-

tinde, bol miktarda Atatürk istismarı yapılmak suretiyle; Atatürkçülük adına İslam'a ve müslümanlara, toplumun inanç, tarih ve kültür değerlerine saldırılarak ağır tahrik anlamı taşıyan beyanlarla gerçekler saptırılarak hezeyana varan ifadeler kullanılmaktadır.

Sivas olaylarında bir örgüt bulamayan, ve sanık sandalyesine oturtulan insanların ideolojik, politik, hatta mezhebi çeşitliliği karşısında iddiaları boşlukta kalanlar; **"Sivas katliamını şeriatçı örgütler koalisyonu gerçekleştirmiştir"** gibi geneli suçlayan bir iddia ortaya atmışlardır. Bu iddia ile, bütün İslami kişi ve kuruluşları töhmet altında bırakan, İslam'ı genel cephe olarak gören bir yaklaşım sergilemektedirler.

Müdahil taraf, bir çok yerde olduğu gibi sahife 17'de; dönemin *"insan düşüncesini sınırlayan, konuşma olanağını elinden alan, kokuşmuş, papazların oyuncağı haline gelmiş ve aslından uzaklaşmış Hristiyanlık inancı ve uygulamaları"* ile, **insanı kainatın en şerefli varlığı kılan ve ona en üstün değerleri veren İslam inanç ve uygulamalarını (Şeriat'ı) karıştırmaktadırlar.** Bu da onların tarih ve din konularındaki cehaletlerinin sonucudur. Bu cehalettir ki müdahilleri, tarihin çöplüğüne atılmış burjuva devrimine sahip çıkma zorunda bırakmıştır.

Bu cehalet, müdahil tarafı, yıllarca savundukları ve övündükleri evrensellik düzleminden, ulusallık ve ulusalcılık zeminine oturtmuştur. Bu kadar kısa bir zamanda kendi kendini inkar, ancak böyle bir cehaletin ürünü olabilir.

Cumhuriyet Halk Partisinin 1940'lerden itibaren, başlangıçtaki laiklik ölçülerinden vazgeçerek, kendi laik zeminini aşındırdığı gibi, batıya ve emperyalizme uyarlanmış düşünce de, zaafa uğrayarak enternasyonal zeminini aşındırmıştır.

Cumhuriyet devriminin başlattığı çağdaşlaşmayı ve sonuçlarını yabancı ülkelerde ev yapmakla, sermaye çalıştırmakla eş tutan müdahil taraf düşüncesi, Avrupada aşağılanan, horlanan, emeği sömürülen milyonlarca vatandaşımızın konumunu gözardı etmektedir. Çok açıktır ki bu kabulleri, emekten yana değil, çağdaşlaşmanın getirdiği kapitalist ekonomik düzenin kutsanması anlamına gelmektedir.

Müdahil taraf, sanıkların her birini bir partinin, cemaatin, tarikatın başlığı olarak takdim etmekte ve bu teşekküllerin de yargılanmasını talep etmektedir. Gözden kaçırdıkları veya gizledikleri bir husus da sanıklardan birinin Cumhuriyet Halk Partisinin üyesi olmasıdır. Bu mantığa göre C.H.P'nin de bu davada sanık sandalyesine oturması mı gerekmektedir?

Yine aynı mantık 42. sahifede; 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasasına sahip çıkmaktadır. Demokratikleşme isteklerinin, gündemde olduğu bu günlerde böyle bir sahiplenme herhalde gerekliydi !

Gazete haberlerinden derlenen İslami Örgüt haberleri de yanlışlıklarla dolu, acele bir muhabirin alele acele topladığı bilgi ve belgelerle doludur. Ayrıca sundukları

birtakım belgeler de gizli güç odaklarıyla işbirlikleri sonucu elde ettikleri hayal mahsulü bilgi ve belgelerle sayfa sayısını arttırarak malumat furuşluk yapılmak istenmiştir. Öyle anlaşılıyor ki belge toplayanlar, “gece oduncusu” misali müslümanlarla ilgili kayıtlara ne düşülmüşse onu bir görev bilinciyle çuvala (dilekçelerine) koymuşlardır.

Netice itibarıyla; müdahil tarafın bu dilekçeleri de evvelkileri gibi; hukuki bir mütalaa olmaktan ziyade, olay öncesi kışkırtıcı beyanların bir tekrarından ve Sivas olaylarına neden olan tahriklerin değişik bir platformda yeniden seslendirilmesinden ibarettir.

Bilgi yanlışlarıyla dolu, zaman zaman konu ile ilgisiz, İslam’a ve müslümanlara yönelik aşığılayıcı beyanlardan ibaret bu metnin, aynı zamanda iddia sahiplerinin kimliklerini ve kişiliklerini yansıtan bir belge olmasının ötesinde, ciddiye alınacak bir yanı da yoktur.

VI - YARGILAMA SAFHASINDA USUL HATALARI

1 - SAVUNMA HAKKININ KULLANILMASINDA KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR :

Şurası aşıkardır ki: Sivas Olayları Davası sanıkları ve vekilleri olayın akabinde ve yargılamanın sonuna kadar, sanıkların sadece sanık oldukları, henüz haklarında bir karar ittihaz olunmadığı, vekillerinin de; sıradan bir mesleğin ifasından da öte, kutsal bir görev olan savunma görevi ifa ettikleri bile algılanmadan sanıklarla aynı değerlendirmeye tabi tutuldukları bir vakiadır.

Mahkeme Heyeti, sanık vekillerinin hakkı olan savunmalarını yapabilmeleri için gerekli ortamı hazırlamamıştır. Halbuki bu görev Heyete düşmektedir. Sanık vekilleri dinleyici sıralarında, sanıkların ve güvenlik görevlilerinin arkasında yer almışlar, sanıkların yüzlerini görememişler, önlerindeki asker ve polis memurlarının arkasından göz ucuyla Heyeti görebilmişlerdir.

Demokrasi Partisinin aynı Mahkemede yapılan yargılamasında, değil sanık avukatları, sanıklara dahi evraklarını ve dosyalarını rahatça koyabilecekleri birer masa tahsis edilmiştir.

Sanık ve vekillerinin böyle bir ortama kavuşturulabilmeleri için uluslararası desteğe sahip olmaları gerektiği gibi fiili bir uygulama (anlayış demiyoruz) savunma hakkının kullanılmasında sıkıntılar doğurmuştur.

Heyetin duruşma salonundaki bu kabilden imkansızlıkları aşmak noktasında gayretini beklemek de en tabii hakkımız idi. Yargılamanın bizler gibi bir unsuru olan yargı makamı, kendi çalışmaları için uygun olabilecek her türlü imkanı hazırlamışken, ne yazık ki sanık vekillerinden bu hak esirgenmiştir.

2 - MÜŞTEKİ-MAĞDURLAR'A TANINAN HAKLARIN AŞILMASI:

a) C.M.U.K.'nun davaya müdahil olma ile ilgili hükümleri açık iken, mağdur-müştekiler, olayla ilgili görgülerini, gördükleri zararı ve şikayetlerinin ne olduğu hususunda ifade vermeleri, akabinde davaya katılıp katılmayacakları hususunda talepte bulunmaları gerekirken davamızda bu hak aşılmıştır.

Şöyle ki:

Müştekiler saatlerce kahir ekseriyeti Müslüman olan halkın inançları aleyhine konuşmalar yapmışlar, Kemalizm arkasına sığınarak sanıklar hatta sanık vekillerini devlet ve rejim düşmanı olarak suçlamışlardır. Olayla ilgili görgülerini anlatacakları yerde, olayların yorumunu yapmışlar, olayların cumhuriyete karşı tecavüz olduğunu söyleyerek **olayı ideolojik platforma sokmaya çalışmışlardır**. Bu iddialarına mesned olarak duruşma aşamasında **“Cumhuriyeti burada kurduk, burada yıkacağız”** sloganını ihdas etmişler, üstelik bu sloganı üç ayrı şekli ile uydurmuşlardır. (Duruşma Tutanağı Sh.83)

Müşteki-tanık Murteza Demir:

(Dur. tut. Sh.231 vd.) Olayla ilgili görgü ve şikayetlerini ifade edecek yerde, tahrik edici ve duruşma inzibatını bozucu siyasi ve ideolojik konuşma yapması üzerine (duruşma boyunca pek az olumlu tesbit ve taleplerine şahit olduğumuz) Cumhuriyet Savcısı; (Dur. tut. Sh.231'de) **“Müştekilerin tahrik edici ve duruşma inzibatını bozucu mahiyette siyasi ve ideolojik konuşma yapmalarına müsaade edilmemesi”**ni talep etmiş (ki tanık kendi adına değil -olayların tertipçi ve tahrikçisi olan - başkanı olduğu Pir Sultan Abdal Derneği adına ideolojik propaganda yapmakta idi) ve sanık vekillerince de Heyet'in dikkati çekilmiştir.

Heyet, zabıtlardan pek de anlaşılmayan bir ifade ile, müştekilerin sözlerinin ke-silmemesine karar vermiştir. Mahkemenin bu tavrından cesaret alan tanığın yukarıda ifade edilmeye çalışılan konuşma tarzını sürdürmesi karşısında sanık vekilleri inançlarına hakaret edilmesine ve hakaretlere izin verilmesine tahammül edemeyerek müştekinin sözü bitene kadar duruşma salonunu terk etmişlerdir.

Ayrıca müştekilerin çektikleri acı neticesinde meydana gelen psikolojik etki ile ifade ettikleri acının ötesinde duygu sömürüsü ve ideolojik propaganda yapmalarına, duruşma safahatı boyunca hiç bir kamu tanığının ifade etmediği ve hazırlık evrakında da bulunmayan sloganlar icat etmelerine fırsat verilmiştir.

b) Heyet, müştekilerin müdahale taleplerini çok uzun bir zaman karara bağlamamış, ancak onları zımnen taraf kabul edip, taleplerini değerlendirmiştir.

Müşteki taraf müdahilliklerine karar verilmediği halde davanın tarafı imiş gibi sanıklara sorular sormuşlar, delil ibraz etmişler, yargılamayı yönlendirmişlerdir.

Örnek:

28.11.1993 tarihli oturumda sanıklardan Yusuf Ziya ELİŞ'e, Metin CEYLAN'a, Haydar ŞAHİNOĞLU'na ve bir çok sanığa sorular sormuşlar, sanık Cafer Tayyar SOYKÖK'ün aile nüfus kaydını, oğlunun isminin Hizbullah olması gerekçesi ile Mahkemeye, suçluluğuna delil olarak sunmuşlardır.

Ayrıca birçok sanıkla ilgili resimleri Mahkemeye ibraz etmişler Heyet de bu girişimleri doğal karşılamış ve değerlendirmiştir.

Burada D.G.M. Başkan ve üyelerine bu hususların C.M.U.K. ve bugüne kadarki uygulamalarına ters düştüğünü hukuki delillerle anlatmanın uygunsuz olacağı düşüncesindeyiz. Bunun için sadece yanlışlıklardan bazılarını örneklemekle yetiniyoruz.

c) Müşteki tarafın Müslümanlara Hakaretlerine izin verilmiştir:

Müşteki Kamber ÇAKIR 26.11.1993 tarihli oturumda Sivas olaylarını kastederek "Eğitimden söz edenler Camilerde fetva verilip bu olayın üzerine saldırmıştır. Tamamen Camilerden yönlendirilmiştir. Şunu samimiyetle söylüyorum ki bu gün eğitimde söylediğim bu ilkeler aleyhinde eğitim durdurulsun, ben davamdan dahi vazgeçmeye razıyım. Okullarda din dersleri kaldırılın, ben kendi adıma davamdan vazgeçeceğim" gibi sözlerle, *Müslüman halkın inançlarını rencide edici beyanda bulunmuştur.*

Bu cümleler ve duruşma tutanaklarındaki müşteki tanıklara ait cümleler ve hakaretlerin tanıklık ve müştekelikle ilgisini anlamak zordur. Heyetin ve bu ifadeler doğrultusunda mütalaa hazırlayan Savcılığın da bu sözlerden ne anladığını izah etmemiz zordur.

3 - SANIKLARIN KİŞİLİK HAKLARINA YÖNELİK SALDIRILARA GÖZ YUMULMASI:

3.1.1994 tarihli oturumda müşteki vekillerinden birinin sanıklardan birine ait aile nüfus kaydını delil olarak dosyaya ibrazı olayı bir kaç yönden "Afrikanın balta girmemiş ormanlarında medeniyete karşı şereflice mücadele veren kabilelerin" hukukuna parmak ısırtacak kadar ayıpla doludur.

İçlerinde, birçok inanç mensubunca Allah (c.c.)'ın dünyayı ıslah etmek üzere dünyaya göndereceğine inanılan MEHDİ'nin ismi de bulunan Çağdaş Avukatlar Grubunun, sanığın çocuğunun isminin Hizbullah olması nedeniyle idam edilmesi gerektiği anlayışından hareketle aile nüfus kaydının dosyaya delil olarak ibrazı ne kadar ayıp taşıyorsa, İddia Makamının, bu belgenin dosyaya ibrazı hususundaki görüşünü bilahare bildireceğini mütalaa olarak beyan etmesi ve Mahkemenin de henüz müdahilliklerine karar verilmemiş ve taraf olmayan müşteki vekillerinin bu yöndeki talepleri ve Savcının (Duruşma Tutanağı Sh.100'de yazılı) fikir dermeyeran etmeyen mütalası karşısında sunulan belgenin değil, belgenin verilmesinin ve bu hususun (yani sanığın çocuğunun isminin Hizbullah olması keyfiyetinin) delil olup olmayacağı hususunun ileride mahkemenin takdirine kalmış bir husus olduğundan şimdilik dosya içerisine konulmasında bir mahsur olmadığına karar vermesi de yetmiş küsur yıllık Türkiye Cumhuriyeti Hukuk Tarihine karşı işlenmiş hukuki bir ayıptır.

Mahkeme Başkanının müdahil vekillerine hitaben, sanık vekillerini yatıştırmak bakımından "bir insanın çocuğunun ismi suçluluğuna karine midir" demesine rağmen, **ilgili ilgisiz her belgeyi, üstelik utanç duyulacak amaç ile ele geçirilen sanığın çocuğunun nüfus kaydının, dosyaya "şimdilik konulması" ne demektir?**

Mahkeme nihai kararında bu belgenin dosyaya kesin olarak konulmasına veya çıkarılmasına mı karar verecek? Gizlilik kararı bu ve benzeri ayıpların, üzeri küllendikten sonra kamuoyuna intikaline yaramıştır.

Ayrıca çoğunlukla duruşma zabıtlarına geçmeyen (sadece bir tanesi hariç) sanıklara ve vekillerine hitaben "Katiller", "Hayvanlar", "Yobazlar", "Vatan Hainleri" gibi itham ve küfürlere Mahkeme Heyeti müsaade etmemiş ise de, ne gerekli tedbirleri almış, ne de gerekeni uygulamıştır. (5.1.1994 günlü oturumda Duruşma Tutanağı Sh. 149. Sanık Vekili Av.Nezih ÇELİKAĞ konuşurken müştekilerden birisi Avukat yalan söylüyor diye bağırıyor.)

4 - MÜDAHİL TARAF BASIN İLİŞKİSİ :

Foto Günay Olayı;

Müşteki vekillerinden Av. Günay NEHİR isimli avukat, 22.10.1993 günlü oturumda, cübbesini çıkararak basın mensuplarının arasına karışmak suretiyle sanıkların ve sanık vekillerinin fotoğrafını çekmekte iken, sanık vekillerince farkedilmiş ve Heyet uyarılmış, bu şahıs Heyet tarafından duruşma salonundan çıkarılmıştır.

İdam cezasına karşı olmakla ünlenen müdahil vekilleri; Çağdaş Avukatlar Grubuna bağlı avukatların Sivas olayları sanıklarının idam ettirmek için ne zahmetlere katlandıkları ve sahteciliklere başvurdukları tutanaklarla belgelenmiştir. Bir avukatın delil toplama aşkına "FOTO GÜNAY" adıyla anılmasına neden olmuşlardır.

Yurt dışından gazeteci davet edilmesi:

Müdahil tarafın davayı uluslararası boyuta taşıyarak Türkiye üzerine baskı oluşturmak istemesi, dolayısıyla Mahkeme Heyeti üzerine baskı kurarak tahliyeleri engellemek, nihai karara etki etmek ve adalet mekanizmasını töhmet altında bırakmak gibi eylemleri kamuoyunun malumudur.

Günter Walraf isimli ve sözüm ona Türk dostu diye tanıtılan "En Alttakiler" isimli kitabın yazarı, müdahil tarafça, bir gazeteci grubu ile birlikte duruşmalara davet edilmiş ve akabinde Mahkemelere hakaret edecek kadar ileri gidebilecek sözler sarfettirilmiştir.

Tüm bu olanlar görebildiğimiz kadarı ile Mahkeme Heyetine tesir etmiş olmalı ki 03.01.1994 tarihinde başlayan oturumların birinde bu husus müdahil vekilleri ile Heyet Üyesi Hakim Albay Ertan ERUNGA arasında tartışmaya sebep olmuş akabinde de Heyet tarafından duruşmaların gizli yapılmasına karar verilmiştir.

Bu husus., sanık vekilleri bizlere, Heyetin basında çıkan muhakemenin seyri ile alakalı olarak kamu oyunun yanlış bilgilendirilmesine meydan vermemek için böyle bir karar aldığı izlenimini vermiştir.

Bu konuda Sanık Yusuf ŞİMŞEK ile ilgili, Show TV ve müşteki vekilleri arasındaki ilişki üzerinde evvelce bilgi vermiştik.

5- DURUŞMA TUTANAKLARINDAKİ İFADE EKSİKLİKLERİ :

Yargılamanın başından bu yana tutulan duruşma zabıtları incelendiğinde çok bariz olarak duruşmalarda alınan ifadeler, (tanık ve sanıklara ait) sanık ve müdahil vekillerinin beyanları zabıtlara tam olarak geçmemiş, özetlenmeye çalışılmış, cümleler bitirilmemiş, harf ve kelime hatta cümle hataları ile doludur. Dosya okunmak istendiğinde ifade sahiplerinin maksadını anlamak bir yana, ağzından çıkan ifadenin bile tesbiti mümkün olamamaktadır.

Ayrıca bazı beyanlar, ifadeler özetlendiği için atlanmış, hatırlatıldığında ise, sadece hatırlatıldığı keyfiyeti zabta geçmiş, fakat ifade sahibine doğrulanmamıştır.

Örneğin:

26.11.1993 günlü oturumda; (Duruşma tutanağı Sh.84) Sanık vekilinin, tanığın "biz saat 16.30'a kadar oteli boşaltırdık, fakat biz devlete çok güvendik" sözü zabta geçmedi demesi üzerine bu husus sadece sanık vekilinin beyanı olarak zabta geçmiştir.

16.2.1994 günlü oturumda Müşteki tanık Ali Rıza KOÇYİĞİT'in; (Duruşma tutanağı Sh.370/son paragraf) ifadeleri duruşma zabıtlarına eksik geçmiş, sanık vekili tanığın ifadesinde geçen; "..ve ayrıca gelen polislerin Komiser Mehmet'e devleti yıkmak isteyen bu şahısları mı koruyorsunuz?" şeklindeki ifadesi, "Belediye başkanı ile Cafer ERÇAKMAK'ın bir komplo yaptıklarını ve o komploya Emniyet Kuvvetlerinin de dahil olduğu" ifadesi, "25-30 Emniyet görevlisi bu olayı önleyebilirdi", "S.H.P üyesiyim, daha önce Milletvekili adayı oldum, şimdi Belediye Başkan adayım" cümleleri, "Mahkeme havanda su dövüyor, bu basında geçti" ifadelerini hatırlatmış, fakat bu sadece sanık vekilinin talebi olarak kalmış, tanığa doğrulanmamıştır.

6-TANIKLARIN DURUŞMA SALONUNDAN İZİNSİZ ÇIKMALARI

C.M.U.K. 241. maddesinde; “Tanıklar ve bilirkişi dinlendikten sonra ancak Mahkeme Reisinin emir ve müsadesi ile mahkemeden çıkabilirler. Bunun için evvelce Cumhuriyet Savcısına ve sanığa sorulur” demektedir.

İş bu yargılamada ise bu hususlara uyulmamıştır.

Birincisi;

Müşteki-tanıklar daha sanıkların sorguları yapılırken duruşmalara izleyici olarak gelmişler, duruşmaları izlemişler, tüm sanıkları hafızalarına ismen ve resmen kaydetmişlerdir. Müdahil vekillerinin çektikleri fotoğraflarla duruşmalardaki görgülerini birleştirmişler, bilahare tanık olarak dinlendiklerinde hafızalarına kaydettikleri silüetleri işte bu sanık, işte şu sanık diye elleri ile göstererek sözüm ona teşhis etmişlerdir. Bu hususa evvelce “Teşhisler” başlığı altında değindik.

Ayrıca müşteki tanıkların ifadelerini verdikten sonra, salon dışına çıkarak tanıklık için sıra bekleyen diğer tanıklara sanıkların tipleri, giysileri ve salondaki yerleri hakkında bilgi vermişlerdir.

Ne yazık ki görevleri gerçeğin ortaya çıkması ve adaletin tecellisine yardımcı olmak olan müdahil vekilleri de; zaman zaman duruşma salonuna girip çıkarak sıradaki müştekiye teşhis edeceği sanıklara ait eşkal, kıyafet ve pozisyonu hakkında bilgi vermek sureti ile müşteki-tanıkları yönlendirmişlerdir.

Sanıklar ve vekillerinin bir çok ikazlarına rağmen bu durum uzun zaman devam etmiş, ta ki müşteki tanıklardan birinin içeriden dışarıya çıkan bir tanıktan teşhis edilecek sanıkların yerleri hususunda aldığı bilgiyi uygularken isimlerde karışıklık yapması üzerine Mahkeme Heyeti sanıkların yerlerinin değiştirilmesine mücadele etmiştir. (Bu konudaki Örneği, delillerin değerlendirilmesi bölümünde Kamu Tanıkları başlığı altında etraflıca açıklamıştık.)

İkincisi;

Aynı durum Kamu Tanıkları için de vaki olmuştur. Sanıkların bazıları hakkında “10 sene sonra da görsem tanırım” şeklinde ilk ifadesini veren bazı tanıklar, duruşmalarda sanıkları teşhis edememişler, bilahare içerden çıkan tanıkların yardımı ile bazı teşhislerde bulunmuşlardır.

Kamu Tanığı Nazım GÜNAYDIN;

Cumhuriyet Savcılığındaki yeminli ifadesinde ve teşhis tutanaklarında sanıklardan İlhami ÇALIŞKAN, Ramazan ÖNDER, Haydar ŞAHİNOĞLU, Cafer Tayyar SOYKÖK, Hüsamettin ÖZDEMİR, Muhsin ERBAŞ isimli 6 kişiyi teşhis ediyor.

Bilahare 23.3.1994 günlü oturumda, ifadesinin henüz başında iken ve sanıklara arkası dönük-bakmamış iken “... şu anda iki şahsın teşhisini yapabilirim, diğerle-

rinde belki yanlış olabilir” diyor. Halbuki evvelce teşhis ettiği sanıkların 5 tanesi duruşmada ve huzurdadır. Fakat kendinden önce ifade veren tanıkların (Cumhuriyet Savcısı, sanıklar ve vekillerinin muvafakatı ve Heyet Başkanının müsaadesi olmadan duruşma salonundan dışarı çıkması ile) bu tanığa iki sanığın yerini tarif etmesi dolayısıyla tanık yukarıda bahsettiği iki sanığı duruşmada teşhis ediyor.

Bir başka Örnek :

18.02.1994 günlü oturumda (Duruşma tutanağı Sh.419) Kamu Tanığı Sami ECE ifade verdikten sonra duruşma salonundan dışarı çıkmış, diğer tanıklara duruşma salonunda sanıkların yerleri ve Heyetin sorduğu hususlarla ilgili bilgi verirken sanık vekilleri tarafından görülmüş ve Heyet ikaz edilmiş, bunun üzerine tanık mazeret beyan ederek izin istemiş Heyet de (zaten dışarı çıkmış bulunan) tanığın salonu terk etmesine müsaade etmiştir. Bunun için ne Savcının, ne de sanıkların görüşü alınmıştır. Hatta sanık vekilleri aksine görüş beyan etmişlerdir.

Bir diğer Örnek:

(Duruşma tutanağı Sh.495.); Kamu Tanığı Tevfik DİSÇİ'ye Mahkeme Heyeti tarafından önce teşhis edeceği sanığın resmi gösteriliyor, sonra da sanığı teşhis edebilmesi için sanıklara bakması isteniyor. Sonuç malum. Tanık elini sanığın gözüne sokarcasına teşhisi yapıyor. **Heyet ikaz üzerine hatasını anlıyor ve hatalı işlem yapıldığını zabta geçiriyor.** Ancak olan olmuş, Cumhuriyet Savcısı bu gibi hatalı yöntemle teşhis edilen Sanık Yılmaz CEYLAN'ın T.C.K. 146.'dan cezalandırılmasını istemiştir.

İşte Cumhuriyet Savcısının sanıkların T.C.K. 146. maddesine göre cezalandırılması talebinin dayanağını, yargılama sırasında görülen bu ve benzeri gibi usul hataları oluşturmuştur.

7- USULSÜZ TEŞHİS YAPTIRILMASI :

Mahkeme, müştekileri duruşmalarda müşteki-tanık sıfatı ile dinlerken, sanıklara bakıp teşhis edebilecekleri kimseler olup olmadığını sormuş, müştekilerden çok azı hariç, sanıkların bir kısmını teşhis etmişlerdir. Ancak Mahkeme Heyeti, sanıkların ilk duruşmada Av.Günay NEHİR tarafından çekilen fotoğraflarına el koymadığından bu fotoğraflar müştekilere, vekilleri tarafından dağıtılmıştır. Bu dağıtılan fotoğraflar müştekiler tarafından paylaşılmış, hifzedilmiş ve duruşmalarda teşhislerde bulunulmuştur.

Biraz evvel yukarıda örnekleyip anlattığımız sanık Yılmaz CEYLAN'ın teşhisi işleminde Heyet, fotoğrafın tanığa gösterilmesinden sonra yapılan teşhise bizzat kendisi **"HATALI İŞLEM"** demiştir. Fakat müşteki tanıkların aynı metod ile yapılan teşhislerine duruşmanın sonuna kadar devam edilmiştir.

Mahkeme huzurunda teşhis yaptırma yönteminde görülen önemli olumsuz bir olguyu hatırlatmak isteriz. Teşhislerde maddi gerçeğe yönelebilmek için, teşhisin karışıklı yapılması gerekir. Yani **teşhis, maznunlarla maznun olmayan insanların karışımının yapıldığı bir ortamda icra edilir.** Ve bu işlem öncesinde de teşhis yapacak olandan **"eşgal belirlemesi"** alınır. **Buna uygun olmayan "teşhis" isimli işlemler, maznunlar arasında "kur'a çekme" merasimine dönüşür.** Teşhislerin yapılması maalesef kur'a çekme merasimi şeklinde tecelli etmiştir.

Kuvvetli zannımız odur ki; Heyet, **usule aykırı "teşhis" isimli işlemleri geçersiz sayacak, usül hukukun gereği olarak , delil olma vasfında görmeyecektir.**

VII - DOSYA KAPSAMINDAKİ

SEVK MADDELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

2 Temmuz 1993 tarihinde Sivas'da meydana gelen olayların açıklanması -gelişme ve seyir süreci- savunmamızda genişçe irdelenmiştir. Olayın oluş şekli, aşamaları ve neticesi itibarıyla gerek Esas Hakkındaki Mütala ve gerekse diğer mahkemelerde açılmış bulunan davalara ait iddianamelerde yer alan sevk maddeleri ile suçların oluşması için gereken fiil ve fail ilişkilerini kapsamlı bir şekilde irdelemek gerekmektedir.

Gerek Esas Hakkındaki Düşüncede ve gerekse sair iddianamelerde sanıklar hakkında olduğu iddia edilen suçlar nedeniyle tatbiki talep edilen yasa maddeleri teori ve uygulama açısından detaylı bir biçimde aşağıda incelenmiş bulunmaktadır.

1 - T.C.K. 146. MADDESİ :

T.C.K. 146/1: "Türkiye Cumhuriyeti Teşkilatı Esasiye Kanununun tamamını veya bir kısmını tağyir ve tebdil veya il-gaya ve bu kanunla teşekkül etmiş bulunan Büyük Millet Meclisini ıskata veya vazifesini yapmaktan men'e cebren teşebbüs edenler, idam cezasına mahkum olur."

T.C.K. 146. maddesinin Türk Ceza Hukuku uygulamasında hangi olaylara uygulanabileceğini sıhhatli bir şekilde tesbit edebilmek için, zikredilen maddenin bilimsel tahlilini iyi yapmak, T.C.K. sistemi içindeki yerini kavramak, Türk Yargıtayı'nın (me-haz kanun İtalyan Ceza kanunu olması hasebiyle de İtalyan Yargıtayı'nın) uygulamalarını iyi anlamak gerekmektedir.

Devletin şahsı aleyhine işlenmesi muhtemel cürümlerin ağır tehlike taşımaları nedeniyle kanun, bu konuyla ilgili bazı "hazırlık başlangıcı hareketleri"ni T.C.K.

141, 142. maddeleri, “**hazırlık hareketleri**”ni de T.C.K. 168, 170, 171. maddeleri ile cezalandırmıştır. Belirtmek gerekir ki hazırlık başlangıcı ve hazırlık hareketleri istisnai olarak bu suç tipinde cezalandırılmaktadır.

Demek ki, T.C.K. 146. maddenin uygulanabilmesi için daha önce T.C.K. 141, 142, 168, 170, 171. maddelerinin ihlal edilmesi ve bu maddelerin tamamının kapsamı aşıldıktan sonra bir de 146/1’de tarif edilen suçun “icra hareketleri”ne başlanmış olması gerekmektedir. Yani T.C.K. 146. maddenin T.C.K. sistematığı içindeki yerini şematik olarak göstermek gerekirse sırasıyla;

- a) Düşünce açıklamak - hazırlık başlangıcı - (Md.142.)
- b) Düşünce etrafında örgütlenme - Hazırlık başlangıcı- (Md.141)
- c) Gizli ittifak oluşturma - hazırlık hareketi - (Md.171)
- d) Silahlı çete oluşturmak - hazırlık hareketi - (Md.168,169)

e) Özel suç tipi olan, T.C.K. 146. maddeye girmeyen fakat genel suç tiplerinden birine giren fiiller (Mesela; devlet aleyhine oluşturulan silahlı çetenin münferit müesir fiili veya adam öldürmesi gibi) Bu fiiller ihlal ettikleri maddeler gereği cezalandırılacaktır. Ancak 146. madde anlamında “icra-i hareketler”e başlanmadığı için T.C.K. 146. madde gereği ceza verilmeyecektir,

Bu safhalar geçildikten sonra;

- f) Amaç suça teşebbüs - icra-i hareketler (Md. 146)

T.C.K. 146/1. md. anlamında cezalandırılacak hareket, hazırlık başlangıcı hareketi veya hazırlık hareketi olmayıp, icra-i hareketler olması gerekir. Suç bir teşebbüs suçu olduğuna göre, teşebbüs suçunun genel tanımı çerçevesinde fail, amaç suça ulaşmak için gereken güç ve mahiyetteki gerekli tüm “icra-i hareketler”i yapmış olması, ancak hedeflediği sonuca ulaşamaması gerekir.

Örnek verecek olursak; Fail hasmını öldürmek istemektedir. Bunun için, hasmına nişan alır, silahını ateşler. Ancak failin elinde olmayan nedenlerle istediği sonuç gerçekleşmez, hasmı ölmez.

Teşebbüse ait bu genel kural, bir teşebbüs suçu olan T.C.K. 146. maddeye de uygulandığında şu sonuca ulaşılır:

Fail veya failler anayasal düzeni değiştirmek için elverişli vasıtalar ve elverişli icrai hareketleri de yapmış olmaları, ancak ellerinde olmayan nedenlerle anayasal düzeni değiştirememiş olmaları gerekmektedir. Kanaatimizce madde bir anlamda icra-i ve güçlü hareketlerle donatılmış bir isyanı tanımlamaktadır.

Bilimsel mülahazalar ve Yargıtay da maddeyi bu şekilde izah etmektedir. T.C.K. 146. maddede tarif edilen suç, suç tasnifinde tipik “icrai suçlar” arasında yer almaktadır. Şu halde maddenin ihlali için, pozitif bazı fiillerin yapılmasının şart olması ya-

nında Yargıtay Kararlarına göre, bu fiilin neticeyi elde etmeye elverişli olması da şarttır. (Yargıtay 9. C.D.'nin 12.5.1987 tarih, 87/739-2514 Sayılı Kararı) **Aksi halde kişinin düşüncesi cezalandırılmış olurdu.**

Türk Ceza Kanunu, teşebbüsün subjektif şartı olarak "kast"ı aramaktadır. Suç işlemek kastı ile elverişli vasıtalar kullanarak bir suçun icrasına başlamayı teşebbüs suçunun manevi unsuru olarak kabul etmektedir. (Doç. Dr. Doğan SOYASLAN "Teşebbüs Suçu" Ankara 1994 Sh.57)

Suç işleme düşünce veya tasavvuru, niyet veya kararı suç işleme kastını oluşturmaz. Bunlar, failin bir suçun icrasına başlamasından önceki psikolojik safhalarıdır. Herhangi bir hukuki önemi haiz değildir. (D.SOYASLAN a.g.e. Sh.57) Ve ceza yargılamasının konusu olamaz.

T.C.K.146. maddede tarif edilen suçun unsurlarını şu şekilde belirleyebiliriz:

- Kast (Anayasal düzeni değiştirmek, yıkmak, ortadan kaldırmak inanç ve kastyyla icrai hareketlere başlanmış olması)
- Elverişli vasıtalarla yapılmış icra hareketleri (Anayasal düzeni değiştirmek amacıyla icrai hareketlere başlanmış olması)
- Hareketin amacına ulaşamaması (yani anayasal düzeni değiştirme sonucunun gerçekleşmemesi) gerekmektedir.

Yukarıda izah ettiğimiz gibi, T.C.K. 146. maddede tarif edilen suçun "hazırlık hareketleri" bu maddenin öngördüğü ceza ile cezalandırılmaz. Ancak "hazırlık hareketleri" başka bir suçu oluşturabilirler. Gerçekten anayasayı kısmen veya tamamen ihlale yönelik fiil işlemek için silahlı cemiyet ve çete teşkili Türk Ceza Kanununun 168. maddesinde, gizli ittifak yapma 171. maddesinde, cürmü işlemeye tahrik 172. maddesinde düzenlenmiştir. Silahlı cemiyet ve çete teşkili suçuyla, ittifak yapma suçu, anayasayı ihlal girişimi suçunun doğrudan hazırlık hareketlerini, cürüm işlemeye tahrik suçu ise, dolaylı hazırlık hareketlerini oluşturur. (D.SOYASLAN a.g.e. Sh.273)

Biraz sonra bahsedeceğimiz gibi Yargıtay 9. C.D. "Anayasayı cebren değiştirmek amacıyla olmakla beraber, bu amaca ulaşma tehlikesi doğurmayan vetersiz ve önemsiz eylemlerin T.C.K. 146. madde kapsamına giremeyeceğini, örgüt üyesi olan sanıkların örgütün niteliğine göre, üyelikten ve ayrıca icra ettikleri eylemlerinden dolayı cezalandırılmaları gerektiğine" karar vermiştir.

Yargıtay isabetli bir şekilde burada teşebbüsün unsurlarından birisi olan "**elverişli vasıtalar**" ile suçun icrasına başlanması şartını aramış, bu şart gerçekleşmediği için fiilin T.C.K. 146. madde kapsamına girmeyeceğini, ancak failerin anayasayı cebren değiştirmek amacıyla örgüt kurmaktan dolayı cezalandırılabileceklerini (T.C.K. 168. md.) kabul etmiştir. (D.SOYASLAN a.g.e.sh.275)

Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin bilimsel veri ve teorik mülahazalara uygun olduğu kabul edilen kararı:

“T.C.K. 146. maddesinde yer alan anayasal düzeni zorla değiştirmeye teşebbüs suçunda, suçun “tehlike suçu” olusunun tabii sonucu olarak ancak kast edilen neticenin gerçekleşebilme tehlikesini doğuran eylemlerin, teşebbüs olarak kabulü mümkündür.

Bu nedenle eylemin kastedilen neticeyi elde etmeye uygun ve elverişli vasıtalar ile zorlayıcı eylemlere girilmiş bulunulması, başka bir deyimle kastedilen neticeyi anayasayı tebdil, taşıyır veya ilga sonucunu doğurabileceğine objektif olarak ihtimal verilen icrai hareket olarak belirmesi gereklidir.

Eylemin elverişli olup olmadığının ise, genel ve soyut bir belirleme dışında, eylemin işlenme şekli, zamanı ve bütün şartları ile birlikte değerlendirilmek suretiyle saptanmak gerekir. Mezkûr eylemin elverişli vasıta ve icra başlangıcı yönünden yapılacak değerlendirmesinde örgütsel bağlılığı ve ülke genelindeki organik bütünlüğü ve bu yönden taşıdığı vehamet derecesi ile toplumdaki etkinliği, suç niteliğinin tayininde önem taşımaktadır. Bu itibarla anayasayı cebren değiştirme amacıyla olmakla beraber, amaca ulaşma tehlikesi doğurmayan yetersiz ve önemsiz eylemler T.C.K. 146. madde kapsamına girmez.” (Yargıtay 9. C.D. ‘nin 12.05.1987 tarih ve 87/739-2514 sayılı kararı.)

Davaya konu 2 Temmuz 1993 Sivas Olayları, verdiğimiz teorik bilgiler ve zikrettiğimiz Yargıtay kararı çerçevesinde düşünüldüğünde, bu eylemlerin T.C.K. 146/1. madde ile hiç bir ilgisinin olmadığı, bu olayların sanıkları için tecziye maddesi olarak T.C.K.146/1'in talep edilmesini hukuki izahının mümkün olmadığı sonucuna varılacaktır. *Aksi yöndeki iddia, hukuki olmayıp, siyasal etkilenmeden kaynaklanmaktadır. Oysa hukuk, siyaseti de aşan gerçeğin ifadesi olmalıdır.*

Kaldı ki T.C.K. 146/1 maddenin uygulama alanını genişlettiği, şematik bir zihniyet ürünü olduğu şeklinde teoride eleştiriler alan (Prof. Ç.ÖZEK- Anayasayı İhlal Suçunda “Hazırlık Hareketleri-İcra Hareketi” Yargıtay Dergisi C:16, Ocak-Nisan 1990 S:1-2 Sh.100) Askeri Yargıtay Daireler Kurulunun 25.02.1982 gün ve 1982/34-35 sayılı kararı dahi Sivas Olayları davasının iddianame ve mütalaasına göre çok daha derin hukuki bilgiye dayanmaktadır. Anılan karar şu şekildedir:

“... Türkiyede örgütler değişik mahiyet ve özellikler arzettekte olduğundan bu özellikler göz önüne alınarak faille-

rin eylemlerinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Herhangi bir örgüt silahlanmış olup ta, bir kısmı silahlı hücreler halinde, bir kısım hücreler silahlı eylemlere geçmiş, diğer bir kısım hücreler ise, bilinçlendirme, şartlandırma, ortamı oluşturma , tahrik, teşvik, propaganda safhasındaki çalışmalar içerisinde olabilir. Eğer genelde örgütün amacı Anayasal düzeni değiştirmek ise: Silahlı eyleme geçenler için; T.C.K. 146/1. madde, aynı amaç için silahlı olarak destekleyenler için; T.C.K. 168./1. madde, diğerleri için T.C.K. 168/2. madde ve 169. maddelerinin uygulanması gereklidir. Şayet failin mensup olduğu örgütün amacı Anayasal düzeni değiştirmek olmakla birlikte hiç bir silahlı eylemi yoksa ve örgüt silahlı yöntemler dışında çalışmakta ise, bu halde örgütün mensupları hakkında örgütün niteliğine ve amacına göre T.C.K. 141 uygulanacaktır.”

Her şeyden önce dosyamızda bir örgütün söz konusu olmadığı artık tartışmasız kabul edilen bir konudur. Bırakın sanıkları, olay faillerinin dahi tek silahları, mukaddes değerlerine her gün küfreden (bu küfürleri hala devam etmektedir) bir şahıs aleyhinde slogan atıp tepki göstermeleridir.

Dosya münderecatına göre, Askeri Yargıtay kararında zikredilen T.C.K. 146/1, 168/1, 168/2, 141. maddelerin hiç birisinin uygulanamayacağı gibi esasen sanıklara isnat edilen protesto eylemleri Devlet Güvenlik Mahkemesinin görev sahasına giren bir suç da değildir.

T.C.K. nun 146. MADDESİNDEKİ SUÇ TİPİ ve İCRA HAREKETLERİ:

1 - Madde ile Korunan Hukuki Değer ve Suç Tipinin Hukuki Mahiyeti:

T.C.K. 146. madde, Anayasa'nın tamamını veya bir kısmını tağyir ve tebdil veya ilgaya ve yine anayasa ile teşekkül etmiş bulunan Büyük millet meclisini iskata veya vazifesini yapmaktan mene, teşebbüs suçunu cezalandırmaktadır. Buradaki teşebbüs kavramı ile kast edilen bu anlamdaki "icra hareketleri"dir. Bu suçun hazırlık hareketleri ise, daha önce de değindiğimiz gibi, T.C.K. 168/1, 168/2, 141, 142, 171. maddeler ile cezalandırılmaktadır. (T.C.K.141. ve 142. maddeleri, yürürlükten kaldırdığı halde, T.C.K. sistematiğini izah için zikredilmiştir.)

Doktrinde "peşinen tamamlanmış suç" olarak isimlendirilen suç tiplerinden birisi de, T.C.K.146. maddede yer alan suç tipini oluşturmaktadır. Yani bu suçun oluşması için, icrai hareketlerin yapılması mutlaka gereklidir. Ancak bu icrai hareketler nitelik ve nicelik itibarıyla, yasa maddesinde belirtilen zarar neticesini oluşturabilecek mahiyette ve neticeyi istihsal edecek kapsam ve boyutta olması gerekmektedir.

2 - Maddede Teşebbüs Edenler ve Teşebbüs Kavramı :

Bir fiilin T.C.K. 146. maddeyi ihlal edebilmesi için, sadece icra hareketi niteliğini taşıması da yeterli değildir. Bir teşebbüs suçu olması nedeniyle, aynı zamanda teşebbüse ait genel kuralların da göz önünde tutulması ve teşebbüse ait genel kuralları da haiz olması gerekmektedir. (Ç.ÖZEK a.g.m. Sh.102)

Yani fail maddede tarif edilen suçu işlemek ve sonuca ulaşmak kastı ile, gerekli tüm icrai hareketleri (Yargıtayın tarif ettiği kapsam ve mahiyette) yapıp tamamlamış olması, buna rağmen sonucu elde edememiş olması gerekir.

Bu anlamda işlenen fiilin neticesinin 168. maddeyi aşmış olması, 146. maddenin kapsamına girdiği anlamına gelmez. "T.C.K. 168. maddesi kapsamını aşan her şiddet fiilinin icra hareketi niteliğinde ve ağırlığında olup olmadığını araştırmaksızın failin amacı nedeniyle bu tür fiillerin T.C.K. 146. maddeyi ihlal ettiğini kabul etmek gerçekte faili kastı nedeniyle cezalandırmak demektir." (Ç.ÖZEK a.g.m.Sh.105)

"Teşebbüs eden" ifadesi, maddede belirtilen neticeleri doğurmaya yönelik ve uygun fiilin varlığını ifade etmektedir. Nitekim T.C.K. 146. maddesinin kaynağı olan 1889 İtalyan Ceza Kanununun 118. maddesinde, 1930 İtalyan Ceza Kanununun 283 maddesinde; "...un fatto diretto..." terimi kullanılmaktadır. Bu terim 1930 İtalyan Ceza Kanununun 56. maddesine göre, "teşebbüs" durumunu ifade etmektedir. "Teşebbüs eden" deyimini, mehaz kanundaki deyimnin tam karşılığı olarak 146. maddede yer almıştır. Böyle olunca kişi tarafından işlenen fiilin, 146. madde kapsamında olup olmadığı, hem subjektif, hem objektif ölçülere göre değerlendirme yapılarak tesbit etmek gerekir. Diğer bir deyişle, fiilin işlenmesinde failin kastı ile birlikte, fiilin huku-

ka aykırı netice açısından somut ve uygun tehlike yaratıp yaratmadığı, bu nitelikte olup olmadığı da araştırılmak zorundadır. (Ç.ÖZEK a.g.m. sh.127-130)

Günümüzde hukuk sorumluluğu denilince, fiil+kusurluluk sorumluluğu kast edilir. Yoksa yalnız kişinin iradesine bakarak ceza verilmesi, yalnızca kişinin iradesinin cezalandırılması demektir. Bu husus T.C.K. 146. madde açısından değerlendirilince daha ayrı bir önemi haizdir. Zira müeyyide açısından en ağır cezayı ihtiva ettiğine göre, zikredilen maddenin cezalandırmak istediği fiili, çok iyi belirleme zorunluluğu vardır. Diğer bir deyişle kanun yapıcının bu madde ile cezalandırmak istediği fiilin ne olduğunu çok iyi belirlemek gerekmektedir. Bu aşamada şunu da belirtelim ki; T.C.K.'nun mehazı olan İtalyan Ceza Kanununda, T.C.K. 146. maddeye tekabül eden madde, Mussolini Rejiminin etkilerini temizleme çalışmalarının bir parçası olarak yürürlükten kaldırılmıştır.

Kanun yapıcının 146. madde ile hangi fiili cezalandırmak istediğini tesbitte şüphesiz maddenin T.C.K. içindeki yeri, ilgili bulunduğu 168-171. vb. maddeler ile ilgisinin belirlenmesi de zorunludur. Çünkü maddelerde zikredilen fiiller bir anlamda 146. maddenin hazırlık hareketleridir.

Gerçekten, 168. ve 171. maddeler, devlete karşı işlenen suçlar açısından hazırlık halindeki fiilleri cezalandırmaya yönelik özel suç tipleridir. Bir fiilin, 168-171. maddeleri kapsamı dışında kalması veya bu maddelerin kapsamını aşması, buna rağmen fiilin yarattığı tehlike ve neticeye uygunluk açısından 146. maddedeki suçun icra hareketi niteliğinde olmaması mümkündür.

Örneğin; bir silahlı çete mensubunun silahlı çete faaliyeti kapsamını aşan bir fiili işlemesi durumunda bu fiil, yoğunluk, etkinlik, zarar neticesine uygunluk bakımından 146. maddede tarif edilen suçun icra hareketi niteliğinde bulunmaması mümkündür. İşlenen bu fiil, yasada mevcut herhangi bir suç tipine uygunsa, o suç tipinin öngördüğü ceza ile cezalandırılır. Bu fiilin 168. maddenin kapsamını aştığı ileri sürülerek kendiliğinden 146. maddeyi ihlal ettiğinin kabul edilmesi 146. madde açısından icra hareketi niteliğinde bulunmayan bir fiilin 146. maddeye göre cezalandırılması gibi bir sonuç doğurur. Halbuki o kişi tarafından işlenen bu fiilin, 146. maddede belirtilen zarar neticesini oluşturmak açısından mutlak uygunsuzluğu söz konusu olabilir. Bu durumda 146. madde açısından işlenemez suç söz konusudur. 168. madde boyutlarını aşan her fiil, 146. maddeye göre cezalandırıldığında, gerçekte ceza kanununun sistemi ile bağdaşmaz bir biçimde "işlenemez suç" cezalandırılmış olur. (Ç.ÖZEK a.g.m.Sh.109)

146. maddenin ihlali için, örgütlü ve yoğun fiillerin varlığı gerekir. Yani anayasal düzeni değiştirmeyi amaçlayan örgütün varlığı yalnız başına 146. maddeyi ihlal etmez. (168. maddeyi ihlal eder) Bunun yanında var olan örgüt, amaç suça ulaşmak için, yurt genelinde anayasal düzeni değiştirecek güç ve mahiyette icra hareketlerine

başlamış olması ve bu anlamdaki icrai hareketleri tamamlamış olması gerekir. (Çünkü icrai hareketler tamamlanmamış ise, tam değil eksik teşebbüs söz konusu olur.)

“Bir silahlı çete mensubunun adam öldürmesi 168. maddedeki suç tipinin kapsamını aşmaktadır fakat, bu fiil somut şartlar çerçevesinde değerlendirildiğinde “amaç suç”un gerçekleşmesi açısından uygun tehlike ve önemde değil ise, failin, 146. maddeye göre değil, 448-450. maddelere göre cezalandırılması gerekir; “müterakki Suç” söz konusu olduğu için fail ayrıca 168. maddeye göre cezalandırılmaz.” (Ç.ÖZEK a.g.m.Sh.109)

Askeri Yargıtay Kararlarında hakim olan görüş, 168. madde kapsamını aşan fiillerin kendiliğinden 146. maddeyi oluşturacağıdır. Bu görüş 168. madde kapsamının aşılmasıyla 146. maddenin icra hareketlerinin başlayacağı yanlışlığını içermektedir. Halbuki bir hazırlık hareketinin sona ermesi icra hareketinin başlaması demek değildir. (Ç.ÖZEK a.g.m.sh.111)

Askeri Yargıtayın bu yanlışlığı; şu anda doktrinde terk edilmiş bulunan “şekli suç” anlayışını yansıtmaktadır. “Şekli suç” terimi eski öğretilerde, salt hareketten ibaret sayılan, ayrıca neticenin bulunmadığı ileri sürülen suç türleri için kullanılmış bir deyimdir. Günümüzün teorisi ise, sırf hareket suçu olamayacağını, salt hareketten ibaret gözükken suçlarda dahi, “tehlike” niteliğinde bir neticenin var olduğunu, hareketin yapılması ile neticenin de birlikte gerçekleşeceği suç tiplerine “neticesi harekete bitişik suç” denilmesinin yerinde olacağını kabul etmektedir. (Ord.Prof.Dr.S.DÖNMEZER-Prof.Dr.S.ERMAN, Ceza Hukuku, Sh.370 vd.)

Bu açıdan 146. maddenin tehlike suçu olduğu varsayılsa dahi, bu maddedeki suçun “neticesiz, şekli suç” olarak nitelendirilmesi imkanı yoktur. (Ç.ÖZEK a.g.m.sh.112)

Sanıkların dosyadaki durumları tetkik edildiğinde anayasayı ilga amacı taşımadıkları görülecektir. (Gösterilerin amacına ilişkin tanık beyanlarını geçen bölümlerde örneklemiş idik) Kaldı ki bir an için böyle bir amaçları varsayılsa bile, “failin amacının anayasayı ilga olduğunu kabul edip, somut eylemine bakılmaksızın o kişinin 146. maddeye göre cezalandırılması, salt iradenin, kastın cezalandırılması demektir. Bu anlayış, subjektivist-salt kusur-kişilik kusurluluğu temeline oturtulan ve hukuk devleti sistemlerinde uygulama imkanı bulunmayan bir ceza sorumluluğu sisteminin uygulanması demektir. Kaldı ki, kanun ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesini, ceza sorumluluğunun temel kuralı saymıştır. Ceza sorumluluğunun şahsiliği fiil+kusur sorumluluğunu ifade eder.” (Ç.ÖZEK a.g.m.Sh.110)

Bir fiilin 146. maddeyi ihlal ettiğinin kabul edilebilmesi için kişinin eyleminin müşahhas ve objektif olarak neticeyi yaratmaya yeterliliğinin tesbiti ve bunun için de failin hukuka aykırı fiilininin kaldığı durumla, maddede öngörülen netice arasında nedensellik bağının bulunup bulunmadığını şüpheye yer bırakmayacak biçimde kurula-

bilmesi gerekir. Nedensellik bağının kurulabilmesi ise, müşahhas fiilin hukuka aykırı neticeyi yaratabileceğinin tesbitine bağlıdır. Bu nedenledir ki; icra hareketinin varlığı konusunda soyut ve kuramsal belirlemeler yapılamaz. (Ç.ÖZEK a.g.m. Sh.116)

Hatta 146. maddedeki hukuka aykırı neticelere yönelik irade ile işlenmesine girilen ve teşebbüs derecesinde kalan fiil 146. madde açısından "icra hareketi" niteliğinde de olmayabilir. Bu durumda işlenen fiil, cezalandırılan "özel hazırlık hareketleri" suç tiplerinin kapsamını aşmıştır. Fakat 146. maddedeki suçun "icra hareketi" niteliğinde de değildir. Bu hallerde işlenen fiil, gözetilen gaye ne olursa olsun müstakil bir fiildir ve hangi suç tipine uyuyorsa o suç tipine göre cezalandırılır.

T.C.K. 146. madde ile ilgili yaptığımız teorik ve bilimsel izahlara paralel olan Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 24.4.1979 tarih- 1666/1925 sayılı, 20.11.1975 tarih-36/40 sayılı, 20.02.1975 tarih-2/6 sayılı, 4.4.1979 tarih-4335/1376 sayılı kararları, 146. maddeyi aynı şekilde değerlendirerek uygulamaya istikrar kazandırmıştır.

T.C.K. 146. maddede tarif edilen suç, "salt tehlike suçu" değildir. Hareketten ayrı netice vardır. Fakat cezalandırma açısından neticenin gerçekleşip gerçekleşmemesi önemli değildir.

146. maddenin cezalandırdığı hareketler, hazırlık hareketleri olmayıp, yalnızca "icrai hareketler"dir. İcrai hareketler, objektif bir değerlendirme ile sonucu elde etmeye elverişli güç ve kapsamda olmalıdır.

146. maddenin tahlili neticesinde diyebiliriz ki:

Devlete karşı suçlar, müererakki-geçişli suçlardır. Yani 146. maddenin ihlali için, kapsamlı, planlı bir yolun izlenmesi gerekir. İşte bu yolda sırasıyla;

- 142. madde (düşünce düzeyinde),

- 141. madde (düşünce etrafında örgütlenme),

- 171. madde (amaç suça ulaşmak için ittifak),

- 168,169. madde (silahlı çete),

- 168. madde kapsamını aştığı halde, 146. madde kapsamına girmeyen fiiller. (İhlal ettikleri madde müeyyidesi ile cezalandırılır.)

İşlenen fiillerin temadi edip, yukarıdaki maddelerin ihlali gerekir. İşte bütün bunlardan sonra, sıra 146. maddedeki amaç suça gelir.

Sonuç itibarıyla 146. maddede tarif edilen suçun unsurları:

- Kast,

- Elverişli vasıtalar ile yapılmış icra hareketleri,

- Örgütsel bağlılığı ve ülke genelindeki organik bütünlüğü ve bu yönden taşıdığı vehamet boyutu arzemesi,

Şimdi bu unsurları kısaca dava konusu olay sanıklarına ve hatta olayın kendisine (ki sanıklar sonuç itibarıyla zanlıdır) uygulayalım:

a) Kast unsuru açısından:

Mukaddes değerlerine küfredilmesi, sövülmesi, hakaret edilmesi nedeniyle bu tahriki yapan şahsa karşı bir toplumsal tepki, protesto eylemi vaki olmuştur. Toplumsal tepki gösteren halkın ve giderek yoğunlaşan tepkinin tek hedefi Aziz Nesin'dir. Bu husus bizzat kamu tanıkları ve müştekilerin beyanları ile de sabittir.

İş bu savunmamızın başlangıcında kamu tanıkları Rahim ÇALIŞKAN, Sami ECE, Ali ÇİLEK, Yılmaz DEMİRAL ve müşteki tanık Demet IŞIK'ın gösterilerin amacına ilişkin belirlemeleri hatırlanmalıdır.

Bütün bunlardan sonra, **Türk Bayrağı** açılıp taşınan, **"en büyük asker bizim asker"**, **"Kahrolsun PKK"** sloganları atılan bir gösteride, kastın anayasal düzeni değiştirmek olduğunu söylemek akıl ile bağdaşmaz. (Ek-1) Kaldı ki buradaki irade ferdin iradesi olmayıp, kolektif irade söz konusudur. Ferdin iradesi, kolektif irade içinde erimiş ve yok olmuştur. Bu konu ilgili kısımda kapsamlı olarak açıklanmış bulunmaktadır.

b) Elverişli Vasıtalar kullanılması unsuru:

146. maddeyi değerlendirmelerimizin tamamında elverişli vasıtaların mahiyetinin ne olacağını Yargıtayın uygulamaları ve bilimsel verilere dayanarak izah ettik. İzah ettiğimiz bu kıstaslardan hareketle diyebiliriz ki: Dava konusu olayda slogandan ve otel camlarına atılan taşlardan başka hiç bir araç kullanılmamıştır. Bu araçlar da devlet nizamını yıkmaya yönelik değil, Aziz Nesine karşı kullanılmıştır. Bu iki husus da dosya içindeki bilgiler ile sabittir. Sloganların ise 146. maddenin icra hareketi olmayacağı izahtan varestedir. Kaldı ki sloganların kahir ekseriyeti Aziz Nesin aleyhindedir.

Olayın oluş şekli, manevi unsuru, doğurduğu neticeler itibarıyla 146. maddenin olaya uygulanması mümkün değilken; ayrı ayrı sanıklar açısından zikredilen maddenin uygulanmasını düşünmek büyük bir hukuki skandaldır.

İzah olunan nedenlere binaen sanıklar açısından müstet suçun kanuni unsurları oluşmamıştır.

2 - 3713 SAYILI TERÖRLE MÜCADELE KANUNU :

Olaylarla ilgili, sanıklar aleyhine açılan davaların iddianamelerinden birisinde de, sanıkların “MÜSLÜMANLAR” adlı bir örgüt üyesi oldukları ve bu nedenle 3713 sayılı Kanunun 7/1. ve 7/2. maddelerinden cezalandırılmaları talep olunmuştur.

Söz konusu madde;

“Bu kanunun 3. ve 4. maddelerle TCK. 168, 169, 171, 313, 314, 315. maddeleri saklı kalmak kaydı ile 1. madde kapsamına giren örgütleri her ne nam altında olursa olsun, kuranlar veya bunların faaliyetlerini düzenleyenler veya yönetenler..”

2. fıkra uyarınca ise;

“Meydana getirilen örgüt mensuplarına yardım edenlere, ÖRGÜTLE İLGİLİ propaganda yapanlara..” şeklinde izah edilmek suretiyle maddenin uygulama alanını kendi metninde belirlemiştir.

Yasanın 1. maddesinde **TERÖR** kavramının tanımı yapılmıştır. Bu tanımdan anlaşılacağı gibi, eylemin terör niteliği taşıyabilmesi için mutlaka baskı, cebir veya şiddet, korkutma, sindirme ya da tehdit yöntemlerinden birisi ile işlenmiş olması gerekmektedir.

Yasada geçen örgüt, **“iki veya daha fazla insanın AYNI AMAÇ etrafında birleşmesi”** ile meydana gelmiş sayılır.

Örgütün sözlük karşılığı da; “aynı gawe için biraraya gelmiş topluluk” manasını ihtiva etmektedir.

Birden ziyade kimselerin aynı amaç etrafında birleşmeleri için basit de olsa, bir teşkilat kurmaları icab eder. Kanunun anladığı manada örgütün, aralarındaki ilişkiler düzenlenmemiş kişilerin biraraya gelmesi ile oluşmayacağı açıktır. Yani gayenin tahakkuku için faaliyetin bir elden gayeye doğru yöneltilmesi ve bir disiplinin bulunması iktiza eder.

Olayda;

Örgüt iddiasına mesnet teşkil eden bildiri, Kamu tanıklarının ifadesinden de anlaşılacağı üzere sadece bir kaç esnafın kapısı altından atılmış, olayların başlangıcından sonuna kadar, yine kamu tanıklarının ifadesine göre, hiç bir örgüt ismi ve sembolü de kullanılmamıştır. **Yargılama sırasında Emniyet Genel Müdürlüğünden alınmış bulunan “Müslümanlar” adlı bir örgütün bulunmadığına dair cevabi yazı da bu iddialarımızı tevit etmektedir. Başsavcının, daha yargılama başlamadan gazetelere yapmış olduğu açıklamaları da bizi doğrulamaktadır.** (19.10. 1993 günlü Zaman Gazetesinde Başsavcı Nusret DEMİRAL’ın açıklaması ekte sunulmuştur. Ek-2)

Sayıları onbinleri aşan topluluk içerisinde birbirlerini esnaf olmaları nedeniyle tanıyacak olanlar sayılabilecek kadar azdır. Yani kanunun tanımladığı bir amaç etrafında birliktelik ve temadi eden eylem birlikteliği söz konusu değildir. Sanıklar arasında, toplumun değişik sosyal kesimlerinden ve değişik politik görüşlere sahip insanlar bulunmaktadır. Bir kısmının okuma-yazması bile yoktur. Yargılama aşamasında toplanan deliller incelendiğinde, bir çok kamu tanığı “**olayın kendiliğinden gelişen bir olay**” olduğunu “**BİR AFET ve HERKESİN KATILABİLECEĞİ bir eylem**” olduğunu ifade etmişlerdir.

Terörle Mücadele Şube Müdürü Ali ÇİLEK, bununla ilgili olarak duruşmadaki (Duruşma tutanağı Sh.423) ifadesinde; “**Olayın esas özü Aziz Nesine tepki ve Aziz Nesini teklif ettiği için Vali bey’e tepki ve ondan sonrası HALK HAREKETİ’dir. Herhangi bir örgüt arkasında yoktur..... Bu herkesin katılabileceği bir olaydır.**” “**Sivas’ta illegal herhangi bir irticai örgüt söz konusu değildir.**”

“Bir örgütün lideri vardır, şeması vardır. Şu ana kadar işlem yaptığımız illegal bir örgüt yoktur.” demektedir.

Olayın tahkikat aşamasını bizzat yürüten Terörle Mücadele Şube Müdürünün bu beyanları, Sivas Olaylarında bir örgüt arama gayretlerine verilen en güzel cevaptır. Bundan sonrası ise, olayı saptırmak, hayali örgütler üretmektir.

Netice itibarıyla bütün sanıklar açısından müsnet “Örgüt Üyesi Olmak” suçunun, kanuni unsurlarının oluşmadığı, örgütsel bir faaliyete yönelik bir fiil olmadığı aşikardır.

3 - T.C.K. 450/5-6. MADDESİ :

Öldürmek Fiili;

(5) Birden Ziyade Kimseler Aleyhine İşlenirse,

(6) Yangın Su Baskını ve Gark gibi Vasıtalarla İşlenirse,

T.C.K. 450/5. Adam Öldürme Fiilinin Birden Ziyade Kimseler Aleyhine İşlenmesi:

Bu bendde yer alan ağırlatıcı sebep cezaların içtimasına ilişkin bir istisna hükmüdür. Gerçekten aynı zaman içinde ve aynı nedenlerle, birden fazla adam öldüren kişinin vehametini saptayan kanun koyucu, bu halde uygulanacak içtima kurallarının olayın vehametini karşılamadığını saptadığından, ayrı bir içtima kuralını bu hal için koymuş ve fail hakkında ölüm cezasının uygulanmasını öngörmüştür. (Ceza Hukuku Özel Kısım- Dönmezer-Sh.46)

Yargıtay İçtihatlarına göre;

“Öldürme fiilinin birden ziyade kimselere karşı işlenmiş olmasından maksat (aynı sebep ve aynı kasıt altında) birden ziyade kişinin öldürülmüş olmasıdır.” (C.G.K. 19.11.1956 T. ve E:70, K:66)

Bu ve diğer Yargıtay Kararlarına göre 450/5. maddenin uygulanabilmesi için aşağıdaki üç şartın birleşmesi gerekir. Yani bu bende göre hüküm kurulabilmesi için üç şartın aynı anda gerçekleşmesi gerekmektedir.

Bu üç şart;

- Zaman birliği,
- Neden ve kasıt birliği,
- Birden çok mağdurun öldürülmüş bulunması gerekir.
- Zaman Birliği: Birden fazla adam öldürmenin aynı zamanda işlenmiş bulunması şarttır. Öldürme fiilleri ayrı zamanda işlenirse bu bend uygulanmaz.

- Neden ve Kasıt Birliği: Failin aynı zamanda ve aynı cürmi kasd ile fiili işlemiş bulunması gerekir. Yargıtayın bir kararına göre; “Fiilin ayrı ayrı sebep ve tehevvürle, yani kasıtlarla işlenmemiş bulunması iktiza eder.”

Y.1.C.D. 10.2.1950 T. ve E-809, K-347 sayılı kararında;

“Kastettiği adam zannı ile bir başkasını öldürdükten sonra, kastettiği adamı da öldüren kimsenin iki adam öldürmüş sayılacağına” karar vermiştir.

Burada aynı nedenden maksat, faili adam öldürmeye sürükleyen saik, yani hadise sebebidir. Nitekim Yargıtay bir başka kararında; “sanık her iki öldürülen ile arasında çıkan münakaşa sırasında öldürülenlerden her birine öldürme kastıyla silahını

ayrı ayrı doğrultup ateş ederek öldürmüş olmasına göre, öldürme fiillerini ayrı sebeb ve kasıt altında işlediği..” hükmüne varmıştır.

Aym kasıttan maksat, birden ziyade kimseyi öldürme kastıdır.

- Birden Çok Mağdurun Ölmüş Bulunması: Birden ziyade kimsenin ölmüş bulunması şarttır. Eğer fiiller teşebbüs derecesinde kalmış ise, 450/5. madde uygulanmaz. Mesela; Failin bir kişiyi öldürmesi, diğerini veya diğerlerini öldürmeye teşebbüs eylemesi halinde birden ziyade kimsenin öldürülmesi bahse konu olmaz.

Bu itibarla Yargıtay 450/5. maddenin uygulanabilmesi için birden ziyade kimsenin ölümünün meydana gelmiş olması gerekeceğini kabul etmiştir.

Bu üçüncü esası 1941 yılına ait bir Y.İ.B.K. şöylece belirtmektedir;

“450. maddenin 5. bendi sarahati veçhile öldürmek fiili, birden ziyade kimselerin ölümü husule gelmeyerek fiil teşebbüs derecesinde kalmış ise fail hakkında umumi hükümlere ve her fiilin vasfına göre ayrı ayrı ceza tayin ve içtima hükümlerinin tatbik olması lazım geleceğine 30.4.1941 tarihinde karar verildi.”

Bu konuda şu ihtimalin de incelenmesi gerekir;

Kastettiği adam zannı ile bir başkasını öldürdükten sonra kastettiği adamı da öldüren kimsenin durumu nedir?

Yargıtay 1. Ceza Dairesi 10.2.1950 tarih, E-809, K-344 sayılı kararı ile bu hususu çözümlenmektedir. Bu gibi hallerde fail, iki ayrı adam öldürme fiilini işlemiş sayılır ve hakkında T.C.K.nun 450/5. maddenin değil, fakat ayrı ayrı verilecek Adam Öldürme Cezalarının içtima ettirilmesi gerekir. Çünkü 5. bend aynı zamanda, aynı sebeb ve maksatla birden fazla adam öldürme hallerinde uygulanır.

Şahısta yanılma veya bir arıza sebebiyle birden fazla kimsenin öldürülmesi halinde fail için 450. maddenin 5. bendi uygulanamaz. Nitekim Yargıtayın bir kararında “failin kastettiği adam zannıyla bir başkasını öldürdükten sonra kastettiği kimseyi de öldürmesi halinde, ayrı ayrı iki adam öldürme fiili işlemiş olacağından 448. madde ile ayrı ayrı ceza verilmesi lazımdır” denilmiştir.

T.C.K. 450/6. Adam Öldürmenin Yangın, Su Baskını ve Gark Gibi 7. Babın 1. Faslında Beyan Olunan Vasıtalarla Yapılması:

Bir düşmanın öldürülmesi için su bendinin kapaklarının açılması ve suların, mağdurun bulunduğu alana hücum etmesi, bir geminin kaptanının öldürülmesini temin etmek için geminin teknesinde bir rahne açılması gibi.

Burada vasıttan maksat, öldürmek-gaye suçu gerçekleştirmek için, işlenmiş-vasıta suçtur. (Y.C.G.K. 7.12.1970 T. ve E-69/546) Burada cezanın ağırlaştırılmasına

neden olan esas düşünce şudur ki; fail, tabiat kuvvetlerini harekete geçirmekte ve böylece belirli olmayan kimseler hakkında genel bir tehlike durumu meydana getirmektedir.

Burada bir kimsenin kâsden başkasının hayatına haksız olarak son vermesi, yani bilerek ve isteyerek bir insanın hayatını yoketmesi söz konusudur.

Suçun Unsurları;

- a) Bir kimsenin,
- b) Hayatta olan bir insanın,
- c) Hayatını haksız olarak yoketmesi,
- d) Fiili bu kasıt altında işlemesidir.

Faili suça sürükleyen saik önemli değildir. Suçun mağduru yaşayan insan olmasıdır. Suçun maddi unsuru ise, haksız olarak hayatı yoketmektir. Yani öldürmenin haksız olması, insan hayatının yokedilmesi, yoketmenin failin fiili neticesi olması lazımdır. Fiil öldürme kastı ile işlenmiş olmalıdır.

Suçun manevi unsuru umumi kasttır. Fail, bilerek ve isteyerek bir insanın hayatını yoketmek için hareket etmiş olmalıdır. Neticeinin de meydana gelmiş olması lazımdır.

Olayı incelediğimizde;

Göstericilerin kasten adam öldürme gibi bir iradeleri sözkonusu değildir. Şöyle ki: Saatler süren yürüyüş ve gösterilerde şahıslara yönelik hiç bir müessir fiil dahi söz konusu olmamıştır. Otelin içinde olduğunu beyan eden müştekiler bile (Örneğin-Murteza DEMİR), olayın en hareketli anında topluluğun içerisinde geçerek Vilayete gidip geldiğini söylemektedir. Müştekerlerin bir kısmı olayın devam ettiği sırada otelin yanında bulunan binadaki çay ocağına çay içmek için gidip-geldiklerini beyan etmişlerdir. Hatta müştekilerden ikisi topluluk içerisinde geçerek telefon etmek için P.T.T.'ye gidip döndüklerini açıklamışlardır.

Olay sırasında Emniyet Müdürü tarafından otel içinde görevlendirilmiş olan Trafik Şube Müdürü İzzet KARADAĞ ifadesinde (Duruşma Tutanağı Sh-479); **“otelin içerisindeki eşyaları tahrip ediyorlardı, onları dışarı attık. Zaten otelin üstüne, yukarı girmeye niyetleri yoktu, öyle bir durum olmadı.”** diyerek sanıkların kimseye, otelde bulunanlara yönelik öldürme kasıtlarının olmadığını teyit etmiştir.

Olayların başından beri, dosyadaki Kamu Tanıklarının da ifadelerinde görüldüğü gibi, göstericilerin hiç bir kimseye yönelik öldürme kasdı taşımadıkları, sadece Aziz Nesine ve Vali'nin davranışlarına karşı tepki olarak gösteri ve yürüyüş yaptıkları ortaya çıkmıştır.

İzah olunduğu üzere, bu suçun unsuru olan “Öldürme kastı”nın göstericilerde bulunduğunu söylemek imkansızdır. Suçun unsurları oluşmadığından sanıkların bu

suçtan dolayı tecziyeleri de kanaatimizce mümkün değildir.

Olaylarda; devam eden yürüyüş ve gösterilerin son aşamasında yanan otolarla ilgili olarak bir an için **T.C.K. 369**, Maddedeki suçun oluştuğu ileri sürüle bile, incelendiğinde bu suçunda unsurları itibarıyla oluşmadığı anlaşılmaktadır.

Şöyle ki; Kanunda bu suçun unsurları;

- Bir kimsenin
- Bir binaya veya inşaatı ...,
- Ateşe verip, kısmen veya tamamen yakması,
- Fiili bu kasıt altında işlemesi, gerekmektedir.

Suçta konu olabilecek şeyler, maddede tahdidi olarak belirtilmiştir. Bina, inşaat vs. gibi sayılmasındaki maksat da, cürmün alanını genişletebilecek yorum ve uygulamaya yer vermemek, kasten yangın ve ızzar cürümleri arasındaki sınırı belirlemektir.

Suçun maddi unsuru; Cürme konu olabilecek şeylerdir. Kanunda sayılan, bina vs.'den birini kısmen veya tamamen ateşe verip yakmaktır.

Suçun manevi Unsuru ise; Failin maddede sayılan şeylerden birini kısmen veya tamamen yakmak kasdı ile ateşe vermiş olmasıdır.

Yargıtay 9. Ceza Dairesi 16.10.1983 tarih ve 2448/2454 sayılı kararında;

Tedbirsiz ve dikkatsizlik sonucunda yanmasına sebebiyet verilen Karavan ve Kamyonun T.C.K.369. ve 370. Maddede sayılan yer ve eşyalardan olmaması sebebiyle müned suçun kanuni unsurları sebebiyle oluşmadığı, eylemin hukuki nitelikte “Haksız Fiil” mahiyetinde olduğu gözetilmeden mahkumiyet hükmü verilmesini kanuna aykırı saymıştır.

Olayda, göstericilerin binanın yakılmasına ilişkin somut hiç bir fiilleri söz konusu değildir. Bazı müşteki ve kamu tanıklarının otelin kırılan camlarından sarkan perdeleri yakma girişimleri iddiası var ise de, bu girişimlerin akamete uğratıldığı, atılan çaput parçalarının söndürüldüğü ve yangının bu sebepten çıkmadığı, açık seçik olarak ifade edilmiştir.

Daha sonra otoların yanması ile meydana gelen yangında da otelden atılan eşyaların yandığı, rüzgarın da etkisiyle perdelerin tuttuğu, fakat otelin yakılmadığı ifade edilmiştir. Nitekim **Kamu Tanığı Erol ÇÖL** (Duruşma Tutanağı Sh.431); **“Arabadaki benzin de ateş almaya başladı. Rüzgarın etkisi ile yükselen alevler otele sırayet etti. Otelin penceresinden içeri alevler girmeye başladı.”** demektedir.

Yine **Kamu Tanıklarından Sahsettin DAĞ, Şaban YILMAZ, Ercan GÜNAY, Ekrem NALCI** duruşmadaki ifadelerinde; **“Arabalardan çıkan alevlerin, rüzgarın etkisi ile otele sıçradığını”** beyan etmişlerdir.

Ayrıca Kamu Tanığı İzzet KARADAĞ Duruşmadaki ifadesinde (Duruşma Tutanağı Sh.479); “**Otele giren şahısların, otele girip, içerisindeki eşyaları tahrip edip attıklarını**” söylemektedir.

Kamu tanığı İbrahim BOLATER (Duruşma Tutanağı Sh.514); “**Şahıslardan bir tanesi perdeyi tutuşturdu. Onu da görevli polis arkadaş perdeye asıldı, koparttı. Aşağı attı. Arabaların yanmasından dolayı otel yanmaya başladı.**” demektedir.

Olayımızda söz konusu olan otelin değil, otoların yakılmış olmasıdır. Olay Durum Tutanaqları ve Otopsi Raporlarında ölen şahısların, yanmadan dolayı değil, karbonmonoksit gazı zehirlenmesinden yani asfiksiden öldüklerini tesbit etmektedir.

Topluluğun içerisindeki bazı şahısların otolara yönelik eylemleri söz konusu olabilir. Otolara yönelik bu eylem, otoların tahribi, devrilmesi, benzinlerinin yere dökülmesi, daha sonra da kimliği tesbit edilemeyen bir şahsın benzini ateşe vermesi ile ortaya çıkmıştır. **Ancak, topluluğun tamamının böyle bir kastından bahsetmek mümkün değildir.** Sanıkların arasında, otoların devrilmesi, otoların tahrip edilerek yakılması fiillerine iştirak ettiği belirtilen sanıklar aleyhine somut ve inandırıcı hiç bir delil bulunmamaktadır. Kamu tanıkları bile olayın çok yakınında ve olayı izliyor olmalarına rağmen, muhtelif isimler zikrederek teşhislerde bulunmuşlarsa da, fiil- fail ilişkisine açıklık getirememişlerdir. Ayrıca delillerin değerlendirilmesi bölümünde tanık ifadeleri, teşhisler ve tutanaqlar ile ilgili olarak yaptığımız değerlendirmeler ve örneklemeler hatırlanmalıdır. Bunların delil olma vasfı taşımadıkları, zira hukuka aykırı olarak elde edildikleri bir vakadır.

Bu sebeplerle, mevcut fiilin sanıklar açısından işlenmediği, fiil-fail ilişkisine dair somut ve inandırıcı delil bulunmadığından, sanıkların bu suçu işlemediği göz önüne alınarak T.C.K.369 vd. maddeleri uyarınca tecziyeleri de mümkün değildir.

Devam eden olaylar sonrasında bir veya daha fazla şahsın hayatının tehlikeye koyulmuş olması sebebiyle **T.C.K. 382.** maddenin tatbik kabiliyeti düşünülse bile; bu madde 369. maddenin ağırlaştırıcı sebebi olması nedeniyle, 369. maddede yazılı suçun kanuni unsurlarının bulunmamasından dolayı olayımıza tatbik kabiliyeti yoktur.

Bir an için olaya **T.C.K. 383.** maddenin tatbiki düşünülse bile; bu suçun oluşması için de, taksirle genel tehlikeye sebebiyet verilmesi gereklidir. Burada taksir suçun asli unsurudur.

Bir fiilin taksirle işlendiğinin kabulü için;

- O fiil ile meydana gelen netice arasında milliyet bağının bulunması,
- Neticeye sebebiyet veren hareketin iradi olması,
- Neticenin fail tarafından istenmemiş olması, lazımdır.

“Yangında ölümün meydana gelmesinin, yangına sebebiyet suçunun mevsuf hali” olarak kabul eden Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 21.4.1978 tarih ve 1793/1789 sayılı kararında;

“Tedbirsizlik ve dikkatsizlik neticesi yangına sebebiyet verildiği ve bu fiilden ölümün meydana geldiği iddiası ile dava açılmış olduğuna göre, sanığın eyleminin T.C.K. 383/2 maddesine uyacağı, davaya bakmanın Ağır Ceza Mahkemesinin görevi dahilinde bulunduğu düşünülmeden duruşma icrası ve hüküm tesisini kanuna aykırı” saymıştır.

Zikrolunan bu maddeler ile ilgili olarak olay ve fiil-fail ilişkisi tahlil edildiğinde, binaya yönelik bir yangın kastının ve fiilin söz konusu olmaması, otoları ateşe veren şahısla ilgili yeterli delilin bulunmaması, mevcut isnatların fiil-fail ilişkisini açıklamaya yeterli olmaması, aksine tanık beyanları arasındaki mübâyenet ve sair deliller (T.B.M.M. Araştırma Komisyonu Raporundaki ifadeler gibi) arasındaki mübâyenet, sanıklar lehine şüphe oluşturmuştur.

Dosyadaki bütün deliller incelendiğinde, yangın sonucundaki ölümlerin bir an için **T.C.K. 455.** maddesinin ihlali olarak değerlendirilse bile, suçun kanuni unsurlarının bu madde bakımından da oluşmadığı görülecektir.

T.C.K.455. Maddede;

“Failde adam öldürme kastı bulunmaksızın, tedbirsizlik, dikkatsizlik veya meslek ve sanatta acemilik veya nizamât ve evamir ve talimatlara riayetsizlik ile bir kimsenin ölümüne sebebiyet vermek.....” denilmektedir.

T.C.K. 455. maddede Suçun manevi unsuru kusur’dur. Kusur; iradenin hukuka aykırı bir tarzda yönelmesidir. Nevileri ise, taksir ve kast’tır.

Taksir: Failin bir şeyi yapmasının veya yapmamasının neticesi olan bir fiilden dolayı, kanunun o fiile ceza tertip ettiği haldir ve istisnadır. Fiil, failin kendisinden beklenilene aykırı olarak hareketinin neticesini öngörmemesinden veya bunu göz önünde tutmamasından ileri gelmiş ise fail suçu taksir ile işlemiş sayılır.

Suçun maddi unsurları;

- Bir kimsenin,
- Başkasının ölümüne sebebiyet vermesi,
- Fiili de taksir ile işlemesidir.

Suçun maddi unsuru: taksirle bir kimsenin ölümüne sebebiyet verilmesidir. Buna göre;

- Ölümüne sebebiyet veren iradi fiil, faille yükletilebilen ve onun kusuru neticesi meydana gelen bir fiil olmalıdır. Fiil, failin kusurunun neticesi olmalı, faille izafe edilebilen bir ölümüne de sebebiyet vermiş olmalıdır.

- Fiil ile netice arasında uygun illiyet bağı bulunmalıdır. Fiil tabii olarak neticeyi meydana getirmeye elverişli ise, hukuki sebebiyet vardır.

Suçun manevi unsuru ise, taksirdir.

Taksir, icrai ve ihmali mahiyetteki iradi fiilin zararlı neticelerini mümkün olduğu halde öngörmemektir. Taksirin varlığı için, neticenin öngörülebilir nitelikte olması lazım değildir. Öngörülebilme, fiilin icra edildiği zamana ve ana göre tahmin edilebilir olmasıdır.

Taksirin Şartları:

1- Neticeye sebep olan fiilin iradi olmasıdır. Yani failin neticeyi doğuran fiili bilerek ve isteyerek işlemiş olması gereklidir. Burada, failin kitle içerisinde şahsi iradesinin kitlenin küllü iradesi içerisinde eriyip yok olduğu, kontrol edilemediği göz önüne alınmalıdır. (Bu husus Kollektif Hareketler bölümünde incelenecektir.)

2- Neticenin öngörülebilir olması,

3- Failin neticeyi istememiş olması,

4- Fiil ile netice arasında illiyet bağı olması, gereklidir.

Birinci maddede; **fail tarafından bilinen ve istenen şey, neticeye sebep veren fiil olup, netice değildir. İşte bu hal, taksiri kasıttan ayıran önemli şarttır.**

İkinci maddedeki; neticenin öngörülebilir olmasından maksat ise, neticenin tahmin edilebilir olmasıdır. Bu da taksiri kazadan ayırır. Kanunda bahsedilen, dikkatsizlik ve tedbirsizlik ise, neticenin zaruri olarak öngörülebilir olmasını gerektirir.

Taksirin şartı olan öngörülebilme ile, fiilin neticesini öngörebilme karıştırılmamalıdır.

Bu nazari bilgiler ışığında olay değerlendirildiğinde;

- **Fiil, otoların devrilmesi, benzinin dökülmesi ve otonun ateşe verilmesidir.**
- **Netice, otolardan çıkan zehirli gazın ve dumanın otele nüfuz etmesi ve o esnada çıkan rüzgar sebebiyle yangının otele sirayet etmesidir.**

Failler açısından değerlendirildiğinde;

Otoları devirenler ile ateşe veren şahısların kimler olduğu (en azından aynı şahıslar olup olmadığı) belli değildir. Otoları deviren faillerin kasıtlarının yangın çıkarmak olduğu söylenemez. Aynı şekilde otodan sızan benzine ateş veren şahsın veya şahısların da kastının oteli yakmak ve oteldekilerin dumanla ölmesini sağlamak olduğu da söylenemez. Otoy deviren faillerin bu neticeyi, yani otoların yakılması ve oteldeki şahısların dumandan boğulmaları neticesini öngörebilmeleri mümkün olmadığı gibi, otoyu yakan şahısların da bu neticeyi öngörebilmeleri mümkün değildir.

Bu meyanda otoları deviren ve otoları yakan şahısların belli olması halinde bile bu madde ile tecziyelerinin mümkün olmayacağı aşıkardır. Kaldı ki bu doğrultuda sanıklara isnat edilen eylemleri kapsayan tanık ifadelerinin değerlendirmesi, daha önce yapılmıştır. Ve bu değerlendirmeye göre de dosyada mevcut deliller ile sanıkların bu suçtan tecziyeleri de mümkün değildir.

4 - T.C.K. 516. MADDESİ :

Sevk Maddelerinde sanıklara isnad olunan suçlardan birisi de T.C.K. 516, 517, ve 522. Maddelerine muhalefettir.

Maddenin tavsif ettiği suç:

“Her ne suretle olursa olsun, bir kimsenin menkul ve gayrimenkul malını tahrip veya imha etmesi veya bozması yahut bunlara zarar vermesi...” Nas-ı Izrar Cürmünü teşkil eder.

Bu maddenin 2. ve 3. fıkrasında kişilere karşı şiddet kullanarak ve kamuya ait binalar, anıt, yapı ve heykellere karşı işlenen fiiller konu edilmiştir.

Bu suçun maddi unsuru.

- Malın tahrip olunması,
- İmha olunması,
- Bozulması veya
- Mala zarar verilmesinden ibarettir.

T.C.K. 369 ve 370. Maddelerine göre suçun konusunu teşkil eden şeyler bu maddelerde açıkça tadat olunmuştur. **BUNLAR DIŞINDAKİ ŞEYLER, YAKILARAK İMHA EDİLECEK OLURSA, YİNE IZRARA AİT HÜKÜMLERİN UYGULANMASI GEREKİR.** (Yarg. 4. C.D.14.2.1945 tarih ve 11984/11342 Sy. Kararında bu husus açıkça belirtilmiştir.)

Suçun manevi unsuru ise, Failde cürmi kasdın bulunmasıdır.

Suçun araçları, “her ne suretle olursa olsun” demek suretiyle belirlenen bütün elverişli araçlar kabul edilmiştir.

Suçun manevi unsuru, failin haksız olduğunu bilerek söz konusu fiili işlemiş olmasıdır. Burada suçun teşekkülü için aranan, faildeki izarar kastıdır. Yargıtayın müstekar içtihatları da bu merkezdedir. Bu konuda Yargıtay 4. Ceza Dairesinin yerleşmiş içtihatları mevcuttur.

T.C.K. 522. Maddesi ise, bu maddelerin ağırlaştırıcı sebebidir. Bu suçun işlenmesi halinde T.C.K. 516/1 Şikayete bağlıdır. T.C.K. 516/3 ise, şikayete bağlı değildir.

T.C.K. 517. madde ise, yine bu maddenin ağırlaştırıcı sebebi olup, hükümete karşı şiddet veya karşı gelmek amacıyla bu suçun işlenmesi halini düzenlemektedir.

Olayımızda sanık eylem ilişkilerini incelediğimizde; Otolara, Kültür Merkezine, otele karşı işlenen fiillerin bu suçun oluştuğu izlenimini verdiği düşünülse bile, dosya münderecatındaki mevcut deliller dikkate alındığında, mevcut fiilleri irtikap ettiği söylenen sanıklar açısından müsned suçun oluşmadığı görülecektir.

Şöyle ki;

Hazırlık aşamasında alınan sanık ifadelerinde bir kısım sanıkların atfedilen bu maddenin ihlaline ilişkin eylemleri ika ettiği iddia olunmuş ise de, delillerin usulüne uygun toplanmadığı, C.M.U.K. 135/a 'ya göre geçersiz olduğu, fiil-fail ilişkilerinin isbat edilemediği, aksine, bir kısım Kamu Görevlilerinin kendi ihmal ve basiretsizliklerine kılıf bulma gayretiyle oluşturdukları sanık-eylem irtibatı değerlendirildiğinde bu suçun da oluşmadığı ortaya çıkmaktadır.

Olaydaki ızzar hadiseleri, topluluğun Aziz Nesine ve Valinin yanlı davranışlarına karşı gösterdiği tepkinin geldiği son aşama olarak değerlendirilmesi mümkündür. Zira olaydan birkaç gün önce, horlanmış, tahrik ve tahkir edilmiş Sivas Halkının, kitlenin psikolojisi içinde geliştirdiği ve fert olarak benliğinden sıyrılıp topluluğun rastgele yaptığı bir eylem söz konusudur. Ve bu eylemde fertlerin iradesi, topluluğun kolektif iradesi içerisinde erimiştir.

Geçmişte bunun bir çok örneği yaşanmıştır.

5 - T.C.K. 191/2. MADDESİ :

Müsned suçlardan, T.C.K.191/2'de tarif edilen suç incelendiğinde;

**“Tehdit, bir kimseye ağır ve haksız bir zararı uğratılacağı-
nın bildirilmesidir.”**

Mağdurun korkmuş olmasının veya olmamasının bir önemi yoktur. Önemli olan tehdidi kapsayan fiilin korkutmak maksadıyla işlenmiş olmasıdır.

Söz konusu suçun işlenmiş olması için;

- Bir kimsenin ağır bir zarara uğratılacağıının bildirilmesi lazımdır. Ve bu fiil, mağdurda ağır bir zarara uğratılacağı endişesini uyandırmalıdır.

- Bu zararın haksız olması gerekmektedir.

Bu zarar maddi veya manevi zarar olabilir. Tehdidin doğrudan veya dolaylı olması önemli değildir.

Suçun Manevi unsuru: Fiilin bilerek ve isteyerek işlenmiş olması gereklidir. (TEHDİDİN TASARLANARAK İŞLENMİŞ OLMASI GEREKLİDİR.) Ancak bu takdirdedir ki, tehdidin ciddi bir nitelik taşıdığı kabul edilebilir.

Yargıtay ceza Genel Kurulu; 23.12.1957 tarih ve 144/143 ve 193/193 sayılı Kararlarında;

“Kavgı sırasında tehevüren söylenen sözlerde taammüdtasarlama unsuru oluşmadığından” bahisle Tehdit suçunun oluştuğunu kabul etmemiştir.

Bu Hukuki değerlendirme ışığında olaya baktığımızda; Aziz Nesine yönelik topluluk içerisinde bazı şahısların tehditvari sözler sarfettiği görülmektedir. Fakat bu sözlerin faillerinin tesbiti yapılamamıştır. Zira topluluk içerisinde bazı şahıslar tarafından bırakın tasarlanmış bir eylem olarak değerlendirmeyi, kendi söz ve tavırları ile bu eylemlere kışkırtıcı ajan rolüyle sebebiyet veren bir provokatöre karşı tehevüren sarfedilmiş sözler bulunmaktadır.

Kaldı ki kışkırtıcılığı belgelenmiş şahıs, bu nedenle şikayetçi olmamıştır. Bilindiği gibi müsnet suçun takibi de şikayete bağlıdır. Sanıklar açısından bu suçun da kanuni unsurlarının oluşmadığı açıkça bellidir.

6 - T.C.K. 266. MADDESİ :

Yine sevk Maddelerinden T.C.K.266. ve 269. maddeler incelenecek olursa;

“Bir kimse resmi sıfatı haiz bir memurun huzurunda ve ifa ettiği vazifeden dolayı, şeref veya şöhretine veya vakar ve haysiyetine, kavlen veya fiilen taarruz ve hakarete bulunulmasını, temsil sıfatını veya amir ve idare selahiyetini haiz rüesadan biri aleyhinde vaki olmasını” suç kabul etmektedir.

Bu maddede, resmi sıfatı olanlara, yaptıkları vazifeden dolayı huzurlarında şeref, şöret ve haysiyetlerine manevi saldırı bahse konudur. Gerçekte saldırı Devlet Memurunun şahsında kamu görevine, bu sebeple de “Devlet İdaresine Karşı” yapılmış olur.

Suçun unsurları:

- Bir kimşenin,
- Resmi sıfatı olan bir memura,
- Huzurunda,
- Yaptığı vazifeden dolayı,
- Şeref, şöret, vakar ve haysiyetine sözlü veya fiili olarak saldırılması,
- Bunun kasten olmasıdır.

Fiil, resmi sıfatı olan bir kimseye karşı işlenmiş olmalıdır. Maddenin fıkralarında; kanunun kastettiği memurlar sayılmak suretiyle gösterilmiştir.

3. fıkrada sayılan memurlar;

- T.B.M.M. Üyeleri,
- Temsil ve İdare selahiyetini haiz rüesa (Vali, Kaymakam),
- Hakim, Savcı ve Yardımcıları vs., bu kapsama girmektedir.

Fiilin memurun huzurunda işlenmesi gerekmektedir. Bundan maksat manevi saldırının memur tarafından görülebilecek veya duyulabilecek bir tarzda işlenmesidir. Buradan aleniyet kastedilmektedir.

Fiil memurun vazifesinden dolayı yapılmış olmalıdır. (Vazife sırasında yapılırsa T.C.K. 267. Md. kapsamına girer.) Fiil, memurun vazifesine giren bir muamelenin yapılması sebebiyle olmalıdır.

Memurun, şeref, şöret, vakar ve haysiyetine saldırılmış olmalıdır. Bu, söz ya da fiili saldırı olabilir. Bu saldırı, sözle, sövme veya hakaret şeklinde olabilir. Bu durumda manevi saldırı söz konusudur.

Şeref; İnsanın manevi şahsiyeti üzerine beslenen düşüncedir.

Şöhret; Şahsın manevi değeri üzerine beslenen düşüncedir, itibar etme fikridir. Vakar ve haysiyet; Şahsın manevi kişiliğine karşı beslenen saygı duygusudur. Sövme ve hakaret; söz, işaret, resim ve hareketle olabilir.

Yapılan saldırı, memurun şeref, şöhret ve haysiyetini aşağılayıcı ve küçültücü nitelikte olması lazımdır.

Suçun manevi unsuru, genel kasttır. Fail, memurun resmi sıfatını bilerek ve isteyerek işlemiş olmalıdır.

Memur: memuriyet görev ve sınırını aşacak veya keyfi hareketleriyle fiilin işlenmesine sebebiyet vermiş ise bu husus suçun hafifletici sebebi olarak kabul edilmiştir.

Sivas Valisi; mensubu bulunduğu ve evvelce danışmanlığını yaptığı parti tarafından sanki yalnızca Sivas'taki partililere vali tayin edilmiş gibi, tavır ve hareketler içerisinde girmiştir. Ve bunu olay öncesinde (T.B.M.M. Araştırma Komisyonu Raporunda da zikrolunduğu üzere) halk ile olan ilişkilerine yansıtmıştır.

Topluluğun Valiye karşı tepkisi; Şenliklerin organizesinde almış olduğu aktif rol, Aziz Nesini övücü konuşmaları, devrim şehitleri (!) adına yapılan saygı duruşuna iştirak etmiş olması, Valiliğin şemsiyesi altına sığınan Aziz Nesinin bundan cesaretlenerek halkın inançlarına küfretmesi yüzündendir. Buna ilaveten Vali'nin ne idüğü belirsiz bir heykeli halktan kaçırmaya olay gecesi diktirmesi sebebiyledir.

Bütün bu olaylar gösteriyor ki; Vali, makamının gerektirdiği tutum ve davranışları terkederek, belli maksatlarla şenliği tertip eden kışkırtıcıların arasında yerini almıştır.

Dolayısıyla topluluğun gösterdiği tepki; T.C.K. 272. Maddesinde ifadesini bulan, **“..... memuriyet sınırını aşarak veya keyfi hareketleri ile fiilin işlenmesine sebebiyet veren”** Valinin tutum ve davranışlarıdır. Yoksa **Valilik Makamına değildir.** Şayet tepki, Hükümet ve Devleti temsilen Vali'ye yönelik olsa idi, diğer Kamu Görevlilerine, özellikle güvenlikten sorumlu memur ve amirlerine yönelmiş olmasa gerekirdi. Böyle olmamıştır. Emniyet Müdürü ve Yardımcıları ve Tuğay Komutanı aleyhine hiç bir şekilde aleyhe tavır ve davranışlara şahit olunmamıştır.

Kaldı ki huzurda dinlenen Kamu Tanıkları, Valiye gösterilen tepkinin, Vali'nin Aziz Nesini Sivas'a davet etmesi sebebiyle gösterildiğini ifade etmişlerdir.

Örneğin; Kamu Tanığı Ekrem NALCI; duruşmadaki ifadesinde, **“asıl amacın Aziz NESİN ile onu davet eden Vali'ye yönelik”** olduğunu,

Kamu Tanığı Ali ÇİLEK; duruşmadaki ifadesinde, **“olayın esas özü, Aziz Nesine tepki ve Aziz Nesini teklif ettiği için Vali Bey'e tepkidir”** demişlerdir.

Ayrıca müsnet suçun unsuru olan sövme ve hakaretin, huzurda olması gerçekleştirmemiştir. Aksine Vali, halkın arasına girmeye basiretini gösterebilse ve halka sükun-

net tavsiye ve telkin edebilse idi, bütün bu vahim olaylar yaşanmayabilirdi.

İzah ettiğimiz veçhile ve toplanan deliller ışığında; müsnet suçun kanuni unsurlarının oluşmadığı aşikardır. .

Kaldı ki Vali'nin şahsına yönelik böyle bir hakaret vaki olmuşsa bile, mevcut deliller çerçevesinde bu büyük topluluk içerisinde, hakaretin kim tarafından yapıldığının tesbiti mümkün olamamıştır.

Bu nedenlerle, sanıklar açısından müsnet suçun oluştuğunu da söylemek mümkün değildir.

7 - 2911 SAYILI KANUN :

Dosya münderecatına göre, olayın başlangıç olarak 2911 sayılı kanuna muhalefet fiilini oluşturduğu açıktır. Diğer müsnet suçlara konu olduğu iddia edilen fiiller ise, kollektif bir harekete dönüşen Toplantı ve Gösteri Yürüyüşünün aşamalarıdır.

Yakın tarihimiz incelendiğinde, bu şekilde başlamış ve gelişmiş çok sayıda toplumsal hareketler görebiliriz. Misal olarak; BOYABAT, ERZURUM, EZİNE vs. yerlerde halkın gösterdiği bazı tepkiler algılanabilir.

Yürüyüş, bir caminin çıkışında (Paşa Camii) gösteri olarak başlamış ve 80-100 civarında şahsın katılımıyla gerçekleşmiştir. Bu gösterinin amacı, dünyada A.B.D.'nin Bosna ve Azerbaycan Politikalarını, P.K.K.'nın ülkemizdeki eylemlerini tel'in etmeye yöneliktir.

Ama ne yazık ki; birkaç gün öncesinden başlayan şenliklerle hızını arttıran tahriklerin, Aziz Nesinin şenliklere katılarak yaptığı konuşma ve talihsiz röportajı ile son aşamasına gelinmiştir. Sivas halkının, alevisi ve sünnisi ile kardeşçe yaşadığı, İslam Dinine ve kutsal değerlerine düşkün olduğu herkesçe bilinmektedir. Halkın çoğunluğunun Müslüman olduğu ülkemizde devşirme düşünce-ideolojilerini her zaman maskeleyen ihtiyacı hisseden halka düşman bir grup, bu tahriklerden istifade etmenin yollarını aramıştır. Her aklı-selimi bilir ki, insanın fitraten kutsal bildiği değerlere verdiği öneme binaen saldırı karşısında tepki geliştireceği muhakkaktır. Yıllarca halkın inançları ile alay eden, geçmişteki uygulamaları ile inançlı insanları aşağılayan bu azınlık kesim, sindirmeye çalıştığı insanları sokağa dökerek vahim olaya sebebiyet vermişlerdir.

Müsnet suçun oluşması için:

- Kanuna aykırı toplantı ve gösterinin olması,
- Bu gösteriye iştirak edilmesi,
- Mülki Amir tarafından görevlendirilen zabıta amirininin 14. madde uyarınca gelişini münasip bir şekilde bildirdikten sonra,
- Toplantı ve yürüyüşün kanunsuz olduğunun iştirak edenlere ihtar edilmesi,
- Bu ihtarla rağmen dağılmaması,
- Bunun üzerine zorla dağıtılmış olmaları,
- Dağılma ihtarında bulunan kolluk amirinin buna yetkili olması,
- Dağılma emrinin yasaya uygun olması, gerekmektedir.

Bu konuda Yargıtayın bir çok içtihadı mevcuttur.

Yargıtay 7. C.D. 17.3.1966 tarih ve 1438/1396 Sayılı kararında;

“... yürüyüşe, topluluğa tesadüfen iltihak ettiğini, kanunsuz ve izinsiz yürüyüş yapıldığını bilmediğini söyleyen sanığın fiilinin suç oluşturmadığı...”

Yargıtay 8. C.D. 18.9.1979 tarih ve 4922/5450 Sayılı kararında;

“Kanunsuz yürüyüşe bilerek ve benimseyerek katılmanın kanıtlanması gerektiği....” şeklinde karar vermiştir.

Topluluğun başında veya ortasında olmanın, düzenleyici ve yönetici sayılmak için yeterli olmadığı, düzenleyici ve yöneticisi kesin olarak saptanamayan toplantıda, tertip etmek, sevk ve idare etmek eylemlerine bilerek katılmaktan söz edilemez. Vatandaş, toplantı ve yürüyüşün kanunsuz olduğunu bilmeden tecessüs saiki ile iştirak etmiş ise, kasdı olmadığından dolayı cezalandırılmaz.

Bu bilgilere göre olay değerlendirildiğinde;

Gösteri ve yürüyüşün Paşa Camii önünde izinsiz yapıldığı doğrudur. Olayın Camii’den sonra yürüyüşe dönüşmesinde, zabıta kuvvetlerinin müdahalede bulunmalarının yanında, bu yürüyüşün izinsiz olduğunu ihtar etmedikleri gibi, yürüyüşün içinde ve önünde yer alarak, aksine yürüyüşün kanuni prosedüre uygun olduğu imajını oluşturmuşlardır.

3.8.1993 günlü Sabah Gazetesinde, Emniyet Müdürü Doğukan ÖNER’in maiyetindeki görevlilerle birlikte, topluluğun önünde yürüdüklerine ve topluluğu dağıtmadıklarına dair gazete küpürü savunmamız ekinde sunulmuştur. Yürüyüşün kültür merkezi önüne kadar devam ettiği, burada iki grubun karşılıklı taş atmaları sonrasında yürüyüşe katılanlar kanuna uygun bir ihtar yapılmadan dağıtılmış işeler de, zabıta güçleri bu hususta ısrarlı olmamışlardır.

Daha sonra yeni katılımlarla kalabalık büyüyerek yürüyüşü sürdürmüştür. Bu aşamada zabıta güçlerinin dağıtma gibi bir niyetlerinin olmadığı, bilakis Vali’nin emri ile toplu yürümenin sağlandığı, 18.7.1993 günlü Milliyet Gazetesinde Vali ile yapılan röportajdan anlaşılmaktadır. (İlgili küpür savunmamızla birlikte sunulmuştur.)

Bu röportajda Vali; **“...Emniyetteki arkadaşlarımız, grubu dağıtmamamızı, toplu halde tutulurlarsa kentin içine yayılamayacaklarını söylediler. bu öneri bana da olumlu geldi. Bunun için grubu kontrolümüz altında tutmayı uygun bulduk.”** demektedir.

Yürüyüş aşamalarında, zabitanın müdahalesi ve kanuna uygun “dağıtma ihtar” sözkonusu değilken, hiç bir yetkisi olmayan Belediye Başkanının halkı teskin edici konuşmasını, topluluğun dağılmamasına delil olarak göstermek abestir. Kaldı ki yurtdışı belirlendiği gibi, zabitanın da topluluğu dağıtmaya yönelik bir iradesi sözkonusu olmamıştır.

Bütün bu hususlar nazarı dikkate alındığında; sanıklara müsnet suçun olduğundan bahisle ceza tayini mümkün değildir.

BAYRAK TAŞIDILAR

Türk Bayrağı taşıyan ve Amerikan Bayrağı ile Pir Sultan Abdal Etkinlikleri'ne ilişkin afişleri ateşe veren göstericiler, sürekli şeriat lehine slogan attılar.

DGM Başsavcısı Nusret Demiral, Sivas olaylarını ZAMAN'a değerlendirdi:

Örgüt yok, tahrik var

'MÜSLÜMANLAR' ÖRGÜTÜ HAYALİ

2 Temmuz günü Sivas'ta meydana gelen hadiseler neticesi, 37 kişinin ölümünden mesul tutulan sanıklara ait bütün evrakları tetkik ettiğini bildiren Ankara DGM Başsavcısı Nusret Demiral, hazırlanan mahkeme kayıtlarında "Müslümanlar" diye bir örgütlen bahsedilmesine rağmen elde edilen belge ve bilgileri gözönüne alarak, aynı kanaati taşımadığını belirtti ve "Yok öyle birşey. Olayda örgüt yok, tahrik var. Örgütte ilgili bir ortam mevcut değil. Daha oluşmamış" dedi.

ŞENLİKLER NEDEN TAŞINDI?

Demiral, daha önce Banaz ilçesinde yapılan şenliklerin şehir merkezine alınmasındaki şüphelerini şöyle dile getirdi: "(Müslüman kamuoyuna) diye bir bildiri yayınlanmış. Bu bildiriye, olayları daha önceden düşünen insanlar hazırlamış. Banaz'da yapılacak şenlikleri, bir heykel açılışı bahane edilerek şehir merkezinde yapmaya çalışmışlar. Bu konudaki başvurulara, Ankara Valiliği daha hassas davranarak izin vermiyor. Şehir merkezinde yapmasına vilayet tarafından neden izin verildi?"

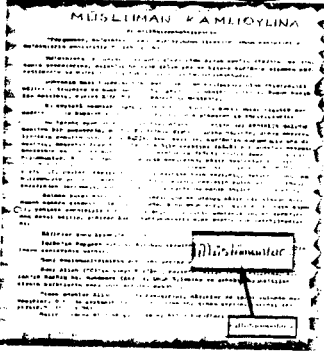
DGM Başsavcısı Nusret Demiral

KURŞUNLA ÖLENLER VAR

Bazı kişilerin kurşun yarası sonucu hayatlarını kaybettikleri, ancak Adli Tıp raporlarında bundan hiç bahsedilmeyerek, karbonmonoksit zehirlenmesi şeklinde rapor verildiği iddialarını cevaplandıran Demiral, "Bu konuda derinlemesine bir çalışma yapmadım. Mevcut dosyalarda ne varsa o belgeleri gözönüne getirerek konu hakkında görüş belirttim. Ancak konu hakkında bir araştırma yapacağım" dedi.

NESİN'İN PEŞİNİ BIRAKMAMAK LAZIM

Aziz Nesin'in Sivas'ta yaptığı konuşma ile ilgili araştırma yaptıklarını kaydeden Nusret Demiral, "Nesin'in de peşini bırakmamak lazım. Gidecek, başka bir yerlerde de aynı şekilde konuşmalar yapacak. Nitekim Turgutlu'da bir konuşma yaptığını öğrendik. Benim halkım, bu konularda çok hassas. Türk Ceza Kanunu, Aziz Nesin'in yaptığı eylemi suç sayıyor. Nesin'in yaptıkları hiç kimseyle sempatik gelmiyor. Bir adam geliyor, diğerinin yüzüne durup dururken küfür ediyor. Ötekî adam da kaldırıp yumruk vuruyor yüzüne" dedi. BAYRAM ATALAY / E. SAYFA 08

'Müslümanlar' diye imza atılan provoke bildirilerin önceden hazırlandığını iddia eden Demiral, böyle bir örgütlen bulunmadığını ısrarla vurguladı.

37 kişinin ölümü ile neticelenen Sivas olaylarını ZAMAN'a değerlendiren DGM Başsavcısı Nusret Demiral:

Örgüt yok, tahrik var

BAYRAM ATALAY
İSTANBUL (ZAMAN)- 2 Temmuz günü Pir Sultan Abdal Şenlikleri dolayısıyla Sivas'ta meydana gelen hadiseler sonucu 37 kişinin ölümünden mesul tutulan sanıklara ait bütün evrakları tetkik ettiği bildirilen Ankara DGM Başsavcısı Nusret Demiral, hazırlanan mahkeme kayıtlarında "Müslümanlar" diye bir örgütten bahsedilmesine rağmen elde edilen belge ve bilgilere göre aynı kanaati taşımadığını belirterek "Yok öyle birşey. Olayda tahrik var. Örgüt yok. Burada örgüte ilgili bir ortam mevcut değil. Daha oluşmamış" dedi.

Kamuooyunda geniş yankılar uyandıran Sivas habisesi ile ilgili olarak açılan dava 21-22 Ekim tarihinde Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne başlayacak. Bu sebeple sanıklar hakkında iddianame hazırlanmakta olan Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısı Nusret Demiral ile görüştük. Demiral ZAMAN'a, dava dosyasında bulunan bütün evrakları tek tek titiz bir şekilde okuduğunu ve daha sonra yardımcı savcılarla birlikte "Düşünce örneği" başlığıyla konu hakkında bir taslak hazırladıklarını bildirdi.

DGM Başsavcısı Demiral hazırlanan "Düşünce örneği"nden bölümler okuyarak "02.07.1993 Cuma günü her yıl olduğu gibi Banaz Köyü'nde yapılmakta olduğu söylenen Pir Sultan Abdal Şenlikleri nin bu yıl Sivas şehrine dökülen Pir Sultan Abdal heykelinin açılışı sebebiyle Sivas il merkezinde yapılmış olması, toplantıya, İslam dünyasında tekni meydana geçen Şeytan Ayetleri kitabını Türkiye'de de yayımlayan Aziz Nesin'in davet edilmesi il içinde olumsuz bir ortamı sebep olduğunu gözlediğini" söyledi.

"Sivas ilinde yaşayan vatandaşların bu duruma hassasiyetlerini gösterecekleri ve bir büyük olayın meydana geleceği önceden bilinmesi bir yana, kanun ve

'MÜSLÜMANLAR' ÖRGÜTÜ HAYALİ

2 Temmuz günü Pir Sultan Abdal Şenlikleri dolayısıyla Sivas'ta meydana gelen hadiseler sonucu 37 kişinin ölümünden mesul tutulan sanıklara ait bütün evrakları tetkik ettiği bildirilen Ankara DGM Başsavcısı Nusret Demiral, hazırlanan mahkeme kayıtlarında "Müslümanlar" diye bir örgütten bahsedilmesine rağmen elde edilen belge ve bilgilere göre aynı kanaati taşımadığını belirterek "Yok öyle birşey. Olayda tahrik var. Örgüt yok. Burada örgüte ilgili bir ortam mevcut değil. Daha oluşmamış" dedi.

emniyet tedbirlerinin bu tür olayları önlemede etkin bir çare olamayacağı açıktır" şeklinde konuşan Demiral, meydana gelen hadiselerde vatandaşın hassasiyeti gözönünde bulundurularak bir de dağıtılan ve (Müslüman Kamuooyuna) başlıklı bildiri eklenince, olaya çok kısa sürede kalabalık bir halk kitlesinin katılmasına neden olduğunu söyledi.

DGM Başsavcısı Demiral, topluluğun içinde bazı kişilerin tahrik edersine laiklik karşıtı çeşitli sloganlar söylediğine de dikkat çekerek, olayda bazı provokatörlerin aktif rol aldığını belirtti. "Aşında bu kişilerin dinle diyanetle ilgili yok. Sadece topluluk içinde, topluluğu tahrik edebilecek sloganlar atıkları kanaatinden" şeklinde konuşan

DGM Başsavcısı Demiral, 2 Temmuz günü Sivas'ta meydana gelen olayda kendisinin tanıdığı bir kişinin çocuğunun da iş için gittiği Sivas Madımak Otel'i nde müşteri olarak kaldığı sırada çıkan yangında hayatını kaybetmesinden dolayı büyük üzüntü duyduğunu belirterek şunları söyledi:

"Eldeki vesikalara göre Madımak Otel'i'nde ölenler karbonmonoksit zehirlenmesi sonucu hayatlarını kaybetmişler. Otelin yakılmasında önde gelen kişiler 'şariat gelecek, şu gelecek, bu gelecek' diye slogan atıyorlar. O ortam içerisinde şehre dışından gelenler ve Sivas'ın kendi halkı da var. Bazı kişiler olaylarda önderlik ediyor. Zaten halkın yazar Aziz Nesin'e karşı belli bir tepkisi

var. Sivas halkının dinine bağlılığı bilmiyor. Bu sebeple olaylar hızlı cereyan etmiş. Sanki bütün halkın bilinen bu tepkisi harekete geçirilmek istenmiş. Halkın hassas tarafını üzerine bir nevi basılmış."

Bazı kişilerin kurşun yarası sonucu hayatlarını kaybettikleri, ancak Adli Tıp raporlarında bundan hiç bahsedilmeyerek rapor verildiği iddialarını cevaplandıran Ankara DGM Başsavcısı Demiral, "Bu konuda derinlemesine bir çalışma yapılmadı. Mevcut dosyalarda ne varsa o belgeleri gözönünde tutarak konu hakkında görüş belirttim. Ancak konu hakkında bir araştırma yapacağım" dedi. Daha önce sanıklar hakkında iddianame

hazırlayan önceki mahkemelerin "Müslümanlar" adlı bir gizli örgütten söz ettiklerini hatırlattığımızda Demiral "Yok öyle birşey. Olayda tahrik var. Örgüt yok. Burada örgüte ilgili bir ortam mevcut değil. Daha oluşmamış" dedi.

"Müslüman Kamuooyuna" diye bir bildiri yayınlanmış. Onu da daha önceden bu olayları düşünerek hazırlamış, kişiler var. Banaz'da yapılacak Pir Sultan Abdal Şenlikleri bu sefer şehir merkezinde bir heykel açılışı bahane edilerek yapılmaya çalışılıyor. Bu konudaki başvurulara Ankara Valiliği daha hassas davranarak izin vermiyor. Neden şehir merkezinde yapılmasına vilayet tarafından izin verildi? Şeytan Ayetleri adlı kitabı yayımlayan Aziz Nesin'e olan tepkinin halkta infiale sebep olduğunu hatırlatan Demiral, "Toplanan bu kalabalık hele bir bahane ortamı bulmaya görsün. Ki Sivas'ta Pir Sultan Abdal etkinliklerine Türk halkına aptal demekten çekinmeyen bir kişinin davet edilmesi durumu ve bu ortam ve bahaneyi tahrik edersine oluşturmuştur. "Müslüman Kamuooyuna" diye bir şey ortaya atılmıştır. Bu ikinci bir bahanedir. Topluluk içinden çıkan bir kişi o heykeli kırmış. Ne lüzum var bunlara?.. İşte toplum içinden çıkan üç-beş adam bütün toplumu yönlendiriyor veya etkiliyor."

Aziz Nesin'in Sivas'ta yaptığı konuşma ile ilgili araştırma yaptıklarını kaydeden Nusret Demiral, "Nesin'in de peşini bırakmamak lazım. Gidecek başka yerlerde de aynı şekilde konuşmalar yapacak. Nitekim Turgutlu'da bir konuşma yaptığını öğrendik. Benim halkım bu konularda çok hassas. Aziz Nesin'in yaptığı eylemi kapsayan Türk Ceza Kanunu'ndaki yerini anıyoruz. Nesin'in yaptıkları sempatik geliyor. Bir adam geliyor diğerinin yüzüne durup dururken küfür ediyor. Öteki adam da kaldırıp yumruk vuruyor yüzüne" dedi.

VIII - FAİLİN İRADESİNİ ETKİLEYEN KOLLEKTİF HAREKETLER

Sivas olayları, başlangıcı, gelişmesi ve sonucu itibarıyla her zaman, her ülke ve toplumda (yakın tarihte ülkemizin bazı illerinde de) meydana geldiği gibi, toplumsal tepkinin gösterildiği olaylar olarak değerlendirilmelidir. Toplumsal hareketler günümüzde ceza hukukunun temel sorunlarından biri olarak çözümlenmeyi beklemektedir. Bu tür olayların tahlili yapılmadığı gibi, sanıklarına uygulanabilecek kanun maddeleri de henüz vaz edilmemiştir. Bu hususun bir eksiklik olduğu hemen herkesçe kabul edilmektedir.

Biz, ülkemizdeki hukuki tartışmaları bir yana bırakarak bu hususun, huzurdaki davanın sonucuna etkilerini de dikkate alarak, konuyu detaylandırdık. İnanıyoruz ki 21. yüzyılın eşiğinde, gelişen Hukuk Mantığı, kanunların dar kalıplarını aşacak ve adaletin tecellisine yardımcı olacaktır.

Kitleler, geçici insan birikmeleri, belirli maksat veya nedenle, yada bir neden olmadan bir araya gelip kısa süre sonra dağılan insanlardan oluşur. Kitle hareketlerine ve kitlelerin bazı davranışlarına kitle davranışı veya kollektif davranış adı verilmektedir. Uzmanlar kollektif davranışları (kitle hareketlerini); **BİRDENBİRE MEYDANA GELEN NİSPETEN ÖRGÜTSÜZ**, önceden tahmini mümkün olmayan gelişmeleri, plansız ve harekete katılanların birbirlerini karşılıklı olarak uyardıkları hareketler olarak tanımlamışlardır. **Kollektif hareketlerde başlıca karakteristik; ÖRGÜTSÜZLÜK VE YAPISIZLIK'tır.** Önceden tahmini mümkün olmadığı için de kontrol dışında cereyan ederler. Bunları belirten özellik, bir örgütlenmeye sahip bulunmamları ve harekete katılanlar arasında karşılıklı ilişkilerin yokluğudur. Sosyolojik bakımdan önemi ise, geçici olarak oluşan bu toplumlarda insanların içten ilişki ve davran-

nışlarının geliştigi'dir. Bunlar çok çabuk olarak meydana çıkmakta ve yok olmaktadır. Bunlar, adeta örgütlenmiş bir dünyada meydana çıkabilen teşkilatsız olaylardır.

Gerçekten de; bu hareketleri belirten özellik duygusal birtakım tepkiler biçiminde belirmiş olmalarıdır. **Gustave Le Bon**, siyaset teorisinde kitleye giden kişiler arasında kolektif bilincin meydana çıktığını ve bunun KİŞİSEL BİLİNCİN İRADENİN YERİNİ ALDIĞINI öne sürmüştür. Ve uzmanlara göre kitle davranışı, kitle durumunun psikolojik çekimine karşı AKIL DIŞI VE ELEŞTİRİSİZ BİR TEPKİDİR. Bu nedenle kitlelerin, kişilere engellenen arzularını boşaltma imkanı sağladığını belirtmiştir.

Bazı bilim adamları, bu konuda öne sürülen teorileri sentezleştirerek, kolektif davranışı belirleyen şu esasları kabul etmişlerdir:

- 1- *Toplumun yapısı kolektif davranışları cesaretlendirir veya aksini yapar,*
- 2- *Yoksunluk veya korkusu, endişesi çok sayıdaki kolektif davranışın temelini oluşturur.*
- 3- *Genelleşmiş bir inancın büyümesi veya yayılmasına sebep olur.*
- 4- *Bazı dramatik olayların veya rivayetlerin adeta sahneyi hazırlaması,*
- 5- *Aksiyon için mobilize olma,*
- 6- *Sosyal kontrolün yokluğu,*

Her kitle, kendi sosyal, tarihi, kültürel, inanç şartları içinde değerlendirilmelidir. Kitle, aynı bir uyarana tepki gösteren geçici insanlardan oluşur. Kitle içindeki kişi, tavır ve hareketlerini tayin yönünden uygun ölçü ve araçlardan yoksundur. Kişi bizzat kendi hareketleri ile, ajitasyonlar yaratabilir. Kolektif eylem içinde bulunan kişi, sosyal ilişkilerin normatif olarak kurulmuş ve herkesin öyle olmasını beklediği yapıdan dışarı çıkar. En ileri ajitasyon hallerinde bile, hareketini eleştiri kabiliyeti ortadan kalkar. **Çünkü buradaki hareket evvelce verilmiş bir kararın sonucu değil, aniden başlayan bir harektir.**

Kitle; duyarlılığı yani etkilenebilme yeteneği çok ileri derecede olan bir insan birikimidir. Kitleye dahil olan kişide kendisine yapılan tahriklere, telkinlere karşı hemen cevap verme eğilimi bulunur. **HERKESİN HEYECAN İÇİNDE BULUNDUĞU BİR TOPLUMA DAHİL OLAN KİŞİNİN DE AYNI ŞEKİLDE HEYECANLANMASI ÇOK TABİİ SAYILMALIDIR.**

Kitleye giren kişilerin sayısı ne kadar çok olursa, kişinin tabi olacağı telkinler de o kadar fazla olacağından, **ETKİLENME DE DAHA HIZLI VE ŞİDDETLİ** olur. Kitleye giren kişi, anonim bir grup içinde bulunduğundan, kanunlara aykırı hareketleri yaparken bile, kendisini güvenlik içinde hisseder. Tek başına yapamayacağı bir fiili, bir kitle hareketi içerisinde kolaylıkla ve endişe duymaksızın yapabilir. Bu hale sosyolojide; **KİTLENİN İNSANI "KİŞİLİĞİNDEN SİYIRMA"SI** (Deindividiation) da denilmektedir.

Toplumlar sosyal düzeni bozduğu gerekçesi ile toplumsal hareketleri daima yasaklamışlar veya izne tabi tutmuşlardır. İzne tabi olanlar yani mitingler ise toplumda bloke edilmiş heyecanların boşaltulmasını sağlayan emniyet sübablarıdır. Yukarıda belirtildiği gibi toplumların yapılarına göre kitle hareketlerinde gösterdiği tutum ve davranışlar farklı farklıdır.

6-7 Eylül Olayları sırasında İstanbul'da milyonlarca değer taşıyan mülkiyet, etkilenen kitleler tarafından tahrip edilmiştir. Fransa'daki kitle hareketlerinde mülkiyet tahribe uğrarken İngiltere'de bu tür kitle hareketleri sırasında mülkiyet tahribine kalkışılmadığı görülmüştür.(Toplum Bilim Ord.b Prof. Dr. Sulhi DÖNMEZER-1994-İstanbul)

Bilindiği gibi geçtiğimiz günlerde Boyabat'ta meydana gelen olaylarda bir küçüğün ırzına geçilmesi olayı kitleleri duyarlı hale getirmiş, anında oluşan kalabalık, bu dramatik hadisenin de etkileyici rolü sebebiyle sanığı linç etmek için Adliyeye ve Kamu bina ve araçlarına karşı saldırıya yöneltmiştir.

Bu hadisedeki önemli saiklerden biri de; ırza geçme fiilini irtikap eden sanığın hukuk mekanizması içerisinde toplumun beklediği ceza ile tecziye edilmeyeceği inancıdır. Bu inançla Boyabat'ta halk sokağa dökülmüş ve kamu binalarına zarar vermiştir. Bu olayda eskazara ölüm olayı vuku bulmamıştır.

Yine Erzurumda PKK tarafından şehit edilen bir erin cenaze töreninden sonra, halk sokaklara dökülerek, Demokrasi Partisi, SHP ve DYP'nin binalarına yönelik tahribatta bulunmuştur. Olayın devamında bir kesimin yoğun olarak yaşadığı mahalleye yönelen kitleyi, Vali basiretli bir yönetici tavrı ile, kitlenin itibar ettiği bir din görevlisini de yanına almış, birlikte yürümüş ve konuşmalar yaparak vahim olayları önlemişlerdir.

Her iki örnekte de görüleceği üzere, bu tür, halkın duyarlı hale getirildiği olaylarda halk kitleleri, hiç de gündeminde olmadığı ve neticesini öngörmediği halde biraraya gelmiş, örgütsüz bir şekilde aniden toplanmış ve ilerleyen saatlerde kalabalıklaşarak kamu binalarına ve şahsi mülk ve vasıtalara zarar vermiştir.

1956 yılında 6-7 Eylül Olayları olarak bilinen Kıbrıs hadiselerinde, İstanbul'da Sultanahmet Meydanında yapılan rumları Protesto yürüyüşünde, yürüyüş güzergahında bir evin önünde yığılı odunların , hiç de ilgisi ve muhatabı bulunmadığı halde, Taksim'e kadar yürüyen kitlelerin ellerinde, insiyaki olarak yerinden alınıp Taksim'e kadar taşınması, Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer'in hatıralarından çarpıcı bir misaldir.

İnsanın en kutsal değerlerinden birisi de; ONUR'udur. Olmazsa olmaz bir değerdir. Ve Allah (c.c.) insanları yaratırken tek bir fıtrat, kişilik üzere yaratmıştır. Ve bu yaratılışını da bozmamasını, başkalaştırmamasını emretmiştir. İnsanın onuru, onun inancından, kişiliğinden, geçmişinden ve hali hazır düşüncelerinden oluşur. Her in-

san onuruna düşkün olduğu gibi, insan toplulukları da aynı şekilde onuruna-moral değerlerine düşkündür. Bu değerleri her zemin ve şartta canından aziz bilir, koruma insiyakına sahiptir. Çünkü öyle yaratılmıştır.

Hiç bir beşeri ceza hukukunda, insanın veya toplumun bu tür moral değerlerini aşağılayan hor gören fiillere karşı müeyyideler vaz edilmemiştir. Burada kastedilen, sadece hakaret ve sövme fiilleri değil, toplumunu veya salt kişiyi hor ve hakir görmek, değer vermemek, yok saymaktır. O'na rağmen O'nun hilafına değer yargıları üretmek ve dayatmaktır.

Sivas olayları öncesine baktığımızda Uğur Mumcu'nun cenaze töreni vesilesi ile yapılan gösterileri hatırlamak gerekmektedir. Bu gösterilerde 70 milyona rağmen 100.000 kişi olduğu iddia edilen topluluk içerisinde (belli bir grubun) maksatlı olarak, Müslüman halkın inançlarının bütünü ve kaynağı olan **ŞERİAT**'a (Kahrolsun Şeriat) sloganları ile hakaret edilmiştir. Bununla kalınmamış, okunan ezanlar yuhalanmıştır. Bu da yetmemiş camiler taşlanmıştır. Halkın sağduyusu bu saldırılara karşılık vermemiş, fiili icra edenlerin beklediği olmamış, vahim olaylar meydana gelmemiştir.

Ancak ne varki bu tahrik edici fiillerin durması beklenirken, Aziz Nesinin; dünyada yayınlandığı günden beri olaylara sebebiyet veren bayağı bir kitabı bölüm bölüm yayınlaması, kamu oyuna yansıyan halkımızı aptal nitelemesi, İslam dinini aklını kaybedenlerin inandığı bir din olarak vasıflandırması gibi maksatlı olarak yapılan bu tahriklerin devam ettiğini göstermektedir.

Bütün bu fiiller, sadece Sivas'ta değil ülkemizin hemen her yanında bu anlayışa karşı yavaş yavaş oluşan bir tepkiyi de beraberinde getirmiştir. Sivas olaylarını, devleti yanına alarak veya devletten yana görünerek, inanmış Müslüman kesimi yıllarca yok sayan, hakir gören, aşağılayan zihniyetin oluşturduğu yoğun tahriklerin bir aşaması olarak görmek gerekmektedir.

Buradaki kitle, bu oluşumun sonucunda meydana gelen, yukarıda da tarifi ve tahlili yapılan kitle hareketlerine bütün yönleri ile benzemektedir. Çünkü, kitle **AYNI BİR UYARAN**'a (Aziz Nesin ve Vali'ye) **TEPKİ GÖSTEREN** ve **GEÇİCİ** olarak oluşan bir insan birikimi görünümündedir. Bu kitlenin karakteristik özelliği, her kesimden insanın katıldığı **ÖRGÜTSÜZ** ve **YAPISIZ** ve karşılıklı ilişkilerin olmadığı, düzensiz ve bu hareketlerin duygusal bir takım tepkiler biçiminde geliştiği **KİŞİSEL BİLİNÇİN-İRADENİN, KOLLEKTİF BİLİNÇ İÇERİSİNDE ERİMESİDİR**.

Oluşan bu kitle içerisindeki kişiler tavır ve hareketlerini tayin yönünden uygun ölçü ve araçlardan yoksundur. Buna İdarenin korkak, basiretsiz, karar-sız ve tavizkar tutumunu eklenince, ilerleyen saatlerde mesai saatinin bitimiyle kalabalıkların da katılımıyla daha hızlı ve şiddetli hale getirmiştir. Bu değerlendirmeye Kamu Tanığı Doğukan ÖNER'in duruşmada (Duruşma Tutanağı Sh.393) şu sözleri ile anlatımına da uygun düşmektedir; **“Bu yangın hadisesi**

düşünülmeyen bir durumdu. Bu tabii bir afettir, afette ne yapıldıysa biz de onu yaptık.”

Netice itibarıyla Sivas Olayları, insanların aniden biraraya geldiği, disiplinsiz ve örgütsüz olarak gelişen ve neticesi önceden tahmin edilemeyen kontrol dışında cereyan eden kolektif bilincin, kişisel bilincin yerini aldığı, herkesin katılabileceği, aynı bir uyarana, Aziz Nesine ve Vali'ye tepki gösteren kolektif bir harekettir. Hareket evvelce verilmiş bir kararın sonucu değil, aniden meydana gelmiştir.

Dolayısıyla, münnet suçlar sebebiyle, sanıkların tecziyeleri düşünülürken, suçun unsurları bakımından (kolektif hareketlerin yapısı itibarıyla) olması gereken cürmi kastın, (kolektif bilincin kişilik bilincinin önüne geçmesi sebebiyle) oluşmadığı önemle ve özenle değerlendirilmelidir.

IX - D.G.M. C. BAŞSAVCILIĞI'nın "ESAS HAKKINDA DÜŞÜNCE"si

ESAS HAKKINDA DÜŞÜNCE
" SİVAS OLAYI "

H A Z I R L A Y A N L A R
Nusret DEMİRAL
Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi
Cumhuriyet Başsavcısı

Ali Rıza KONURALP
Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi
Cumhuriyet Savcısı

Tevfik HANCILAR
Talat ŞALK
Kemal AYHAN
Nuh Mete YÜKSEL
Dilaver KAHVECİ
Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi
Cumhuriyet Savcıları

T.C.
ANKARA
Devlet Güvenlik Mahkemesi
Cumhuriyet Başsavcılığı

ESAS HAKKINDA DÜŞÜNCE ÖRNEĞİ

Sivas İlinde bulunan vatandaşlar inançları açısından son derece hassas olduğu, özellikle günün de cuma oluşu gibi nedenlerle 02.07.1993 tarihinde beşbin veya onbin kişinin meydana getirdiği topluluk,

“ Şeriat düzeni fikirleri İslam Dininin çerçevesinde geliştirmeyi düşleyen ve topluluk içinde bulunan bir grup şahsın”

Yönlendirmesiyle eyleme geçmiştir.

Üzücü olayların sergileneceği önceden sezinlenmesinde basiretsiz hareketler ve işin vehametinin geç kavranması sonucu, topluluk önce vilayet önüne, Kültür Merkezi'ne hücum ederek tahribat yaptığı, daha sonra Madımak Otelini önünde otoları devirip, benzin akıtıp, bu arada otel içindeki eşyayı dışarı atıp tutuşturduğu, kesif dumanın çıkardığı gazdan otele bulunan (37) vatandaşımızın zehirlenerek ölümüne neden oldukları görülmüştür.

Bu olayda sanık olanlar saptanıp haklarında Sivas Ağır Ceza Mahkemelerine açılan Kamu davalarının Ankara Mahkemelerine, Kayseri Devlet Güvenlik Mahkemesine açılan Kamu davasının da Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesine nakledildikleri bilinmektedir.

İşte bu sırada Cumhuriyet Başsavcılığımızca incelenen dosyalar, içeriği itibari ile eylemin Devlet'e bir başkaldırma olarak görülmüş, sanıkların haklarındaki kamu davalarının birlikte değerlendirilmesi vurgulanarak sonuca gidilmesine ilişkin görüşümüz üzerine Kamu davalarının duruşmaları Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yapılması kararlaştırılmıştır.

OLAYIN GENEL ANLATIMI

02.07.1993 Cuma günü Sivas İl Merkezinde Pir Sultan Abdal Anıtı'nın açılışı yapılacaktır.

İslam dünyasında tepki yaratan “Şeytan Ayetleri” kitabının Türkiye'de yayınlanmasını yürüten ve Türk toplumunda sergilediği hareketleriyle hiç de iyi izlenim bırakmayan Aziz Nesin'in bu merasime (4.Pir Sultan Abdal Şenliği'ne) davet edilmesi,

Geleneksel olarak Pir Sultan Abdal Şenliklerinin her yıl Banas köyünde yapılmasını düşünürsek, bu şenliğin Sivas İl Merkezi'ne getirilmesi,

Kamu davasındaki bu olayı hazırlamıştır.

İşte 02.07.1993 gününün Cuma olması ve camilerden çıkan halkın, fanatik din-cilerin yönlendirmesiyle, yetkililerce olayın önlenmesi için yeterli tedbirin alınmaması ve geciktirilmesi,

Ayrıca fanatik toplulukça şenlikten bir gün önce İl Merkezinde yayınlanan gazetelerde açıklamalar yapılması ve halkı kışkırtan bildirimler dağıtılması,

Hele hele,

Aziz NESİN'in İslam Dini'ne karşı tutum ve davranışları ve açıklamaları,

Kapalı bir salonda yapılan toplantıda terör örgütü militanları için saygı duruşunda bulunulması,

Eylemin hazırlayıcı nedenleri arasında sayılabilir.

Sivas İlinde meydana gelen bu vahim olay içinde:

" Bu şenlik neden İl Merkezi'nde yapılmıştır? Neden Cuma gününe rastlatılmıştır? Neden genelde halk tarafından hareketleri hiç de hoş görülme-yen Aziz NESİN şenliğe davet edilmiş? Kendisine konuşmalar yapma imkanı tanınmış, neden şenlikle hiç ilgisi olmayan terör örgütü militanları için saygı duruşunda bulunulmuş?"

Soruları cevapsız kalmaktadır.

İlkten ikiyüz kişiyi aşmayan topluluğun dağıtılması varken, kanunsuz yürüyüşün yaptırılması ve halkın toplulukta onbin kişiye varan sayıya ulaştıktan sonra hala hiç bir yasal önleme tedbirinin alınmaması olayın üzücü ve vahim bir şekilde biteceğinin göstergesi olmuştur.

Nitekim, diğer bir yönüyle Sivas caddelerinde yürüyen binlerce kişiyi yönlendiren fanatik dincilerin topluluk arasında,

" Yaşasın Hizbullah, Zafer İslamın, Allahuekber, Vali İstifa, Şerefsiz Vali, Şeytan Aziz, Sivas Aziz'e Mezar Olacak, Kafirler İçeride Onları Yakacağız, Laiklik Gidecek Şeriat Gelecek, Müslüman Türkiye, Şeriat Gelecek Zulüm Bitecek, Laikliğe Son, Laik Düzen Yıkılacak, Türkiye Müslüman Kalacak, Yaşasın Şeriat, Şeriat İsteriz, Tek Yol İslam, Asker Dinsize Siper Olamaz, Kahrolsun Laiklik, Asker Buraya, Kur'an'a Uzanan Eller Kırılsın, Kanımız Aksada Zafer İslam'ın",

Sözleriyle hep bir ağızdan slogan atmaları olayın daha vahim sonuçlar getireceğini önceden hazırlamıştır.

Bu çerçeve daha önce 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ile TCK.nun 163. maddesi ve 2 Sayılı " Vatana Hıyanet " Kanunu'nun kaldırılması ile çizilmiştir.

İşte bu yasal engeller kaldırılmakla Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 2. Madesindeki “Cumhuriyetin Niteliklerinden Laik Devlet Düzeni”nin değiştirilmesine yönelik eylemler çoğaldığı gibi, bunun yanında yasa dışı örgütlerin çalışmalarını kolaylaştıracakları da bilinen ve görünen bir yol olmuştur.

Baktığımızda “ Müslüman Kamuoyuna” başlıklı ve olaydan bir gün önce dağıtılan bildiri genelde, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin “Laik Devlet Düzeni”ni yıkıp, yerine şeriata dayalı bir devlet düzeni getirmeyi öneren ve olayın içindeki kişileri bu düşünce etrafında toplanmasını teşvik eden telkinleri taşımaktadır.

Sivas İlinde yaşayan vatandaşlar inançları açısından son derece hassas bulunmaları nedeniyle bir yasal engel de olmaması, büyük bir olayın meydana geleceğini önceden bilmek için kahin olmamak gerekir.

Artık yasal ve Emniyet tedbirleri bu tür olayları önlemeyecektir, olayları önleme- de bir çare değildir.

Sergilenen iki karşıt düşünce teşvik ve tahrik sözleri şahısların sokaklara dökülmesine yetmiştir.

02.07.1993 tarihinde Sivas ilinde bu ortam fanatik dincilerin istifadesine sunulmuş olup; Sonuçta toplum içindeki kişiler (37) kişinin ölümüne bilerek ve isteyerek sebep olmuşlardır. Yürüyüşe katılan kişileri yönlendiren fanatik dincilerin bu olayda ne kadar suçlu oldukları açıktır. Ayrıca bu topluluğa baştan sona katılan her türlü cebir hareketlere iştirak eden topluluktaki kişiler de olayın meydana gelmesinde aynı şekilde suçludurlar.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün devletin temel taşı olarak saptadığı ilkelerden yalnız biri olarak kalmayan, granit taşı kadar sağlam olan “ Devletin Laik Düzeni” ilkesi;

Son günlerde, hele Terörle Mücadele Yasasının TCK.nun 163. maddesinin kaldırılması ile yıpratılmaya başlanılmıştır.

Öyleyse olayımız, Laiklik ilkesinin anlatılmasıyla daha iyi öğrenilecektir.

Genelde Laiklik, devlet işleri ile dinin birbirine karıştırılmaması, başka bir deyimle tanrı ile kulu arasına devletin ya da başka bir varlığın girmemesi, şokulmamasıdır.

Devlet işleri dünya işleridir. İnsanların dünyadaki yaşamlarıyla ilgilidir. Devlet, devlet içinde bir takım kurallar koyar. Kanunlar bu kuralların başında gelir. Devlet işleri bu kurallar ile yürütülür.

Dinin kuralları ise öteki dünya dediğimiz Ahiretle ilgilidir. Kişinin tanrı’ya inancı ve ona ibadeti ile ilgilidir. Bir vicdan meselesidir.

Sivas’daki olayda, bu kurallardan yalnız birinin dini kuralın devlet işlerinde kullanılmasını sağlamak amacı gerçekleştirilmek istenmektedir.

Başka bir ifade ile;

Dünyanın işlerini düzenleyen kurallar zorlayıcıdır. Her vatandaş bu kurallara istese de istemese de inansa da inanmasa da uymak zorundadır.

Din bir vicdan işidir. Kimse şu veya bu dine girmeye, dinin kurallarına uymaya zorlanamaz. Laik devlet düzeninde insan tanrıya istediği yolda ve biçimde yaklaşır. İbadet eder. Kulun tanrının işine karışması düşünülemez.

Çünkü tanrı herşeyi, herşeyiyle bilir. Her sorunu her sorunla çözebilir, düzeltebilir. Bunun yanında, yanlışları karşısında kişileri bağışlayabilir.

Öteden beri fanatik dinci veya solcular, laik devlet düzenini "dinsizlik" olarak görmüşlerdir. Onlar için laik devlet düzeni dinsiz devlet düzeni olarak rağbet görmüştür.

Oysa, laik devlet düzeni dinsiz bir devlet düzeni olarak düşünülmemelidir. Aksinin savunulması yanlıştır. Din tanrı ile kul arasında bir vicdan meselesidir. Laik devlet düzeninde esas bu şekildedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasınının 24. maddesindeki; " Herkes vicdan ve dini inanış ve kanaat hürriyetine sahiptir "

Kuralı açık ve seçik bir ifade taşır. " Değiştirilmesi ve kaldırılması düşünülemez" kaidesi Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 4. maddesinde dir.

Bunun yanında politikacılar ve bürokratlar düşünceleriyle laik devlet düzenini değiştirmek için çalışmamalıdır.

Vatandaşların birbirlerinden ayrı tutulmaları, ayrı ayrı görülmesi kaidesi yoktur. Aksine her vatandaş en az ötekiler kadar devletin özen verdiği değerli varlıklardır.

Atatürk, laiklik ilkesiyle din ile dünya işlerini, özellikle dinle politikayı birbirlerinden ayrı tutulmasını önermiştir.

Bugün Türkiye Cumhuriyeti Devletinde Laiklik anlayışı bu yönüyle kabul edilmesine ve halen aynı çerçeve içerisinde uygulanmasına rağmen;

Yasaların getirdiği boşluktan istifade ederek gerek politikacılar, gerek bürokratlar, gerekse fanatik dinciler ve solcular, laik düzenin getirdiği sistemi bozmaya, ortadan kaldırmaya yönelik hareketleri tahrik ve teşvik ettikleri görülmektedir.

Sivasta meydana getirilen ve Devlete karşı başkaldırma şeklinde görülen olay, bu tahrik ve teşvikin oluşturduğu olaylardan yalnızca bir tekidir.

O L A Y

Şimdi bu gözlemden sonra olayımızı inceleyecek olursak;

2 Temmuz 1993 günü Cuma namazını eda ederek camiden çıkan beşyüz- bin kişilik topluluk Vilayet binasına doğru Atatürk caddesi'nde ilerledikleri, meydanda polislin ihtarına karşın bir kısmının Vilayet alanına yürüdüğü, yürürken "ZAFER İSLAM'IN, ALLAHUEKBER, VALİ İSTİFA, ŞEREFSİZ VALİ, ŞEYTAN AZİZ" gibi sloganlar attıkları görülmüştür. Bu arada saatler 13.50 yi gösterirken topluluk da iki bin kişiye ulaşmıştır.

Topluluk bu haliyle İstasyon Caddesi'nde polis barikatı karşısında yön değiştirerek, parkın altındaki Osman Paşa Caddesi'ne yönelmiş ise de; Buruciye Medresesi'nin arkasında da polis barikatını görünce çeşitli sloganlar atarak İstasyon Caddesini takiben Kültür Merkezi önüne geldikleri sırada saat 14.00 olmuştur.

Kültür Merkezi'ndeki şenlik dolayısıyla bulunan altıyüz kişilik grup ile Kültür Merkezine gelen karşıt grubun, kendi fikirleri doğrultusunda sloganlar attıkları anda, muhtemelen bir çatışmayı polis müdahale ederek önlemiştir.

Dışarıdaki bu engelleme üzerine İstasyon Caddesi'ni takiben tekrar Vilayet Meydanına dönen grup orada toplanmış ve topluluğa dışarıdan katılmalarla dörtbin- beş bin kişilik bir grup meydana getirilmiştir.

Bu suretle topluluk artık engel tanımayacak bir güce ulaşınca, yukarıda sözleri yazılı çeşitli sloganları sürekli atmaya koyulmuştur.

Saat 14.50 yi gösterdiği sırada da yeniden İstasyon Caddesi'ni takiben Kültür Merkezi'ne ikinci kez geldikleri, bir gün önce Kültür Merkezi önüne dikilen (Pir Sultan Abdal) Ozanlar Anıtı'nı tahribe koyulmuşlardır. Anıtı kısmen tahrib eden topluluktaki şahıslar, Kültür Merkezi içine de girmeye çalışmaları üzerine, polis zor kullanarak bu eylemi önlemeye çalışmışsa da grubun içerisindeki kişiler attıkları taşlarla Kültür Merkezi camlarını kırmayı başarmışlardır.

Eylem saat 15.15 - 15.55 arasında sürdürülmüştür. Kültür Merkezi içindeki grup dışarı çıkarak taşı sopalı olarak karşılık vermeye başladıkları sırada olayın vehametini gören polisler yine zor kullanarak, gruplar arasındaki karşılıklı eylemi durdurmuşlardır. Yalnız bu arada iki polis ve iki vatandaş yaralanmıştır.

Dışarıdaki topluluğun büyümesi ve gücünün artması nedeniyle topluluğun dağıtılmasını sağlamak için, Sivas Belediye Başkanı Temel KARAMOLLAOĞLU bir konuşma yapmışsa da, konuşma önce olumlu sonuç verdiği ve topluluktaki kişilerin dağılmaya başladıkları an, topluluğu yönlendiren kişilerce bu kez topluluk yeniden Vilayet önüne yürümeye koyulduğu ve Madımak Oteli önüne gelerek toplanıp, slogan atmaya başladıkları saatin bu sırada 18.00 i gösterdiği, dağıtılmak istenilen grup aksine Madımak Oteli önünde muhtelif istikametlerden gelen kişilerle onbin kişiye, daha

sonraları onbeşbin kişiye yaklaştıkları gözlenmiştir.

Madımak Otel'i'ne muhtelif istikametlerden beş yol gelmektedir. Her yol başına polis barikatları kurulmuşsa da Otel'in önüne gelen gruplar aynı sloganlarla taşkınlıklarını geliştirmişlerdir.

Belediye'nin yapımını sürdürdüğü kaldırımlar için yola bıraktığı kaldırım taşlarını alan topluluktaki kişiler Madımak Otel'i'nin camlarını kırmaya koyulmuşlardır. Polis topluluğu dağıtmaya başlamışsa da güç yetersiz kalmıştır.

Topluluğa engel olur düşüncesiyle yeniden davet edilen Belediye Başkanı ile Büyük Birlik Partisi İlçe Başkanı'nın konuşmaları da duruma hakimiyet sağlayamamıştır.

Saat 19.00 sıralarında topluluktaki kişilerin talepleri karşısında Şenliğin iptal edilmesi de olayın canlılığını engelleyememiştir.

Bu sefer topluluktaki kişiler heykeli çiğnemekle kalmamışlar, sloganlarına devam ederek, heykeli parçalamaya çalışmışlar, saat 19.30 sıralarında gittikçe şuuruzlaşan topluluktaki kişiler Otel kapısına kadar yaklaşmışlar, hatta otel içine girerek Oteldeki eşyaları tahrip ettikleri gibi dışarıya atmışlardır.

Bu sırada polis ekibi Otel'e giren kişileri otel dışına çıkarmayı başarmışlarsa da, bu kişiler otel önünde bulunan bir otoyolu ters çevirerek, benzin deposunu delip önce otoyolu ateşe vermişler, başka bir grup da Otel binası karşısındaki bina terasına çıkarak oradan atıkları taşlarla Otel camlarını kırmışlardır.

Bu sırada ondört polis memuru yaralanmıştır. Bir ara otelden atılan eşyalar ateşe verilerek, fırsatını bulan ve tekrar otele çıkan bir kişi otel perdesini tutuşturarak, otelde yangın başlatılmıştır.

Saat 19.20 yi gösterdiği sırada, itfaiye istendiği, itfaiyenin Halikarnas Kapısı önünde topluluk tarafından geliş önlendiği, itfaiye aracının ancak saat 20.05 de otel önüne gelebildiği ve yangını söndürdüğü görülmüştür.

Topluluğu dağıtmak için havaya atılan ateş sonucu, topluluktaki kişiler topluluktan ayrılmaya başlamışlarsa da oteldeki yangının binanın birinci katı geçmesi ile bina içindeki kişilerin kurtarılmasına çalışılmış ve itfaiyenin getirdiği merdivenden Aziz NESİN ve 93 kişi sağ olarak çıkarılabilmiş, ne var ki, oteldeki 37 kişinin gazdan zehirlenerek öldükleri saptanmıştır.

Gittikçe büyüyen olay bir gösteri yürüyüşü olmaktan çıkarılmıştır. Olay bir toplu izrar, kundaklamak suretiyle Otel'in yakılması şekline dönüştürüldüğü, ölümler dolaşısıyla da eylem Türkiye Cumhuriyeti'nin Laik Devlet Düzenine yönelik bir eylem şekline çevrildiği, bu topluluktaki fesatçıların, fanatik dincilerin yönlendirilmesi ve teşviyiyle de Laik Devlet Düzeni'nin kaldırılıp, Şeriat Devlet Düzeninin getirilmesi amaçlandığı, böylece Sivas'ta bu vahim hareketin bir örneği görüntülendiği gözlenmiştir.

OLAYIN YASAL TANIMI

Yukarıda “Olayın Genel Anlatımı”, “Laik Düzen ve İlke” sonra da “ Olay” anlatımlarından anlaşılacağı üzerine;

Sivas'ta meydana getirilen toplumsal olay, “Ceza Yasaları” maddelerinin ayrı ayrı ihlalden öte, artık Devlete bir başkaldırma, Devletin Anayasal düzeni içinde mevcut “Laik Devlet” düzeninin cebren değiştirilmeye yönelik eylemler topluluğudur.

Toplu yürüyüş, toplu izrar, kundaklamak suretiyle yangın çıkarma, toplu adam öldürme eylemleri birlikte işlendiğinde zorun görüntü eylemleridir. Amaç “Şeriat gelecek, Laik düzen yıkılacaktır”.

Eylem, Devlete karşı başkaldırma değildir ve tek fiildir. Her yasadışı hareket bu tek fiilin özündedir.

Ceza maddesi içinde ne var ki, başkaldırma getiren sebeplerde tahrik unsuru yasalarca takip konusu yapılmamış Türk Ceza Kanunu'nun 146. maddesinde teşvik konusu takip içine alınmıştır.

Bu başkaldırma olayını hazırlayan kişilerin tahrik eden söz ve hareketleri anılan madde içinde takip konusu dışında bırakılmış, oysa aynı madde içinde kişileri teşvik eden söz ve hareketlerin takip konusu içine alınmıştır.

Sivas'ta meydana getirilen toplumsal olay, devlete karşı bir başkaldırma değildir ve TCK.nun 146. maddesinin 1. ve 3. fıkraları içinde değerlendirilecektir. Tahrik eden kişilerin teşvik eden kişilerden ayrı tutulması Ulusu olumsuz etkilemektedir.

Örneğin:

(1) Aziz NESİN'in İslam Dini'ne karşı tavırları, sözleri daha önceki zaman içinde “Şeytan Ayetleri” kitabını çeviri teşebbüsü, dahası Türk Halkını tahrik edişi hareketlerinin bilinmesine rağmen, Şenliğe davet edilerek konuşurulması ile.

(2) İlgisiz bir şekilde PKK terör örgütünün ölen militanları ile ilgili olarak saygı duruşunun yapılması,

Olayı meydana getiren tahrik edici hareketler olduğu halde. TCK.nun 146.maddesi içinde değerlendirilmeye tabi tutulmaması, bundan sonraki olayları da sürdürecektir.

Daha geniş bir açıklama yapmak istersek;

Pir Sultan Abdal Şenliği geleneksel olarak her yıl Banaz Köyü'nde düzenlenmekte iken, 1993 yılında Pir Sultan Abdal'ın heykelinin Sivas İl Merkezi'ne konulması ile Şenliğin Sivas'a nakledilmesi;

Bir bakıma illegal düşünce ve güçlere, devlete karşı başkaldırma olayında eylem fırsatı yaratmıştır. Gizlice eylem yapılmasına tahrik etme yolu seçilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 4.maddesindeki 2.fıkıradaki bulunan, "Laik Devlet Düzeni'nin" değiştirilemeyeceğine dair amir hükmünün Sivas'da meydana getirilen devlete karşı başkaldırma olayında değiştirilmeye çalışılması eylemin ne derece ciddi olduğunu göstermektedir.

Bu nedenle, sanıkların görüntülenen eylemleri TCK.nun 146.maddesinin "Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının tamamının veya bir kısmının tağyir ve tebdil veya il-gaya cebren teşebbüs edenler" hükmü içindedir.

Olayımızda, onbin kişiye varan bir topluluğun güç gösterisi ve "Laik Devlet" düzeninin cebren yıkılıp, yerine "Şeriat" düzeninin gelmesini amaçlayan bu hareketlerin dolayısıyla, mahkeme huzurunda eylemleri bu madde içinde değerlendirilmelidir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin içteki ideolojik yasadışı yapılanmalar ele alındığında;

Bir yanda "Marksist-Leninist" düzene dayalı devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne yönelik oluşturulan yasadışı terör örgütleri, özellikle PKK. terör örgütünün,

Bir yanda fanatik dincilerin Laik Devlet Düzeninin cebren ilga edilip, yerine Şeriat Devlet Düzeni'nin getirilmesine ilişkin,

Çalışmaları Sivas Olayı'nda tahrik ve teşvik şeklinde görüntülenerek, gövde ve güç gösterisi oluşturulmuştur.

Olaydan bir gün önce sokağa dökülen Marksist-Leninist düzene dayalı devletin Ülkesi ve Milletiyle bütünlüğüne yönelik yasadışı Dev-Sol, Dev-Genç, PKK terör örgütlerinin militanlarının katılmasıyla Sivas sokaklarında yapılan yürüyüş ve Aziz NESİN'in konuşmaları ve sergilediği tavır, bir gün sonra meydana getirilecek olayların tahrikçisi olmuştur.

SANIKLARIN OLAY İÇİNDEKİ HUKUKİ YERİ

Yukarıdan beri genel olarak açık açık anlatımı yapılan,

Olayın başlangıcı olan öğle namazının kılınmasından sonra cami önünde toplanan halkın daha sonra Vilayet Konağı, Osmanpaşa Cad, Buruciye Medresesi, İstasyon Caddesi, Kültür Merkezi, İstasyon Caddesi, Vilayet Meydanı, yeniden İstasyon Caddesi, Kültür Merkezi, Vilayet Konağı istikametine yürüyüp oradan muhtelif istikametlerden Madımak Otelini önüne geldikleri, atılan taşlarla önce Madımak Otelini'nin camlarını kırdıkları, daha sonra Otele girip Otel eşyalarını sokağa attıkları, sokaktaki otoları devirip, benzin akıtıp, otoları ve otel perdesini ateşe verip, otel içinde yangını çıkardıkları ve (37) kişinin çıkan gazdan zehirlenerek öldüğü, bu vahim olayda; sanıkların olay içindeki eylemleri dolayısıyla yerlerinin saptanması ve bu olayda haklarında ceza maddesinin tayini için bir çerçeve çizilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür.

Olay içinde sanıkların yeri:

(A) Grubunda; Olayın başlangıcından bitimine kadar olay içinde olan, olaydaki diğer sanıkları yönlendiren, otelde, otel önünde eylem yapan ve bu eylemleri kışkırtan sanıkların hareketlerinin TCK.nun 146/1.maddesi içinde değerlendirilmesi,

(B) Grubunda; Olayın başlangıcından bitimine kadar olaya dahil olan ve (A) grubunda sıralanan eylemler dışında olaya karışıp, eylemde bulunan sanıkların hareketleri de TCK.nun 146/3.maddesi içinde değerlendirilmeleri,

(C) Grubunda; Sanıkların hareketleri bir suç oluşturamayacağı, bu nedenle haklarında bir ceza maddesi gösterilemeyeceği veya cezalandırılmaları isteminde bulunulmayacağı için, bu hal içinde değerlendirilmeleri,

Uygun olacaktır.

Diğer bir anlatımla, evrak içeriği, deliller, sanıkların savunmaları, çekilen fotoğraflar, video alımları sonucu elde olunan görüntüler, olay bitiminde tanıkların ve görevlilerin tanzim ettikleri teşhis ve olay tutanakları, müşteki ve tanıkların duruşmalardaki teşhisleri birlikte ele alınarak bir değerlendirmeye gidildiğinde, sanıkların olay içindeki yerleri daha kesin bir şekilde anlaşılacaktır.

İşte bu yönüyle yapılan değerlendirmelerde,

(Bu bölümde üç grupta toplanan sanıklar için tek tek delil değerlendirmesi ve suç vasfı tayini yapılmaktadır. Fazlaca yer alacağından bu bölüm buraya aktarılmamıştır.)

SONUÇ VE İSTEM

İşte yukarıda açık ve seçik olarak değerlendirmesi yapılan ve elde edilen bulgular, tanık beyanları, video kaset içindeki görüntüler, çekilen resimler, teşhis tutanakları, olay tutanakları, sanıkların samimi olan beyanları, tevilli ikrarları, kabule şayan olmayan inkara varan açıklamaları dolayısıyla,

(A) 1) Halil İbrahim DÜZBİÇER, 2) Ahmet Turan KILIÇ, 3) Ali KURT, 4) Erkan ÇETİNTAŞ, 5) Cafer Tayyar SOYKÖK, 6) Faruk CEYLAN, 7) Durmuş TUFAN, 8) Temel TOY, 9) Ahmet OFLAZ, 10) Süleyman TOKSUN, 11) Hayrettin GÜL, 12) Turan KAYA, 13) Murat SONGUR, 14) Erol SARIKAYA, 15) Muhsin ERBAŞ, 16) Ömer Faruk GEZ, 17) Harun GÜLBAŞ, 18) Harun KAVAK, 19) Ekrem KURT, 20) Faruk SARIKAYA, 21) Harun YILDIZ, 22) Ali TEKE, 23) Eren CEYLAN, 24) Sedat YILDIRIM, 25) Zafer YELOK, 26) Yalçın KEPENEK, 27) Yıldırım YÜKSEL, 28) Mehmet YILMAZ, 29) Vahit KAYNAK,

Olayda asli fail oldukları saptanmakla, ayrı ayrı hareketlerine uyan TCK.nun 146/1,

(B) 1) Halil KÜTÜKDE, 2) Ömer DEMİR, 3) Muammer ÖZDEMİR, 4) Zaim BAYAT, 5) Adem AĞBEKTAŞ, 6) Murat KARATAŞ, 7) Nevzat AYDIN, 8) Etem CEYLAN,

9) Özer ÇANAKLITAŞ, 10) Yusuf Ziya ELİŞ, 11) Ali TEMİZ, 12) Bülent DÖĞENÇİ, 13) Murat ÇANAKLITAŞ, 14) Sadettin YÜKSEL, 15) Özay KARATÜRK, 16) Alim ÖZHAN, 17) Yılmaz CEYLAN, 18) Hasan Basri KOÇ, 19) Bülent GÜLDÜ, 20) Mustafa Uğur YARAŞ, 21) Bekir ÇINAR, 22) Haydar ŞAHİNOĞLU, 23) Mevlüt ATALAY, 24) İbrahim DURAN, 25) Latif KARACA, 26) Tufan CAYMAZ, 27) Metin CEYLAN, 28) Gazi TUFAN, 29) Adem KOZU, 30) Hayrettin YEĞİN, 31) Adem BAYRAK, 32) Serhat ÖZGENTÜRK, 33) Hüseyin KAYA, 34) Engin DURNA, 35) Halis DURAN, 36) Muhammed Nuh KILIÇ, 37) Abdülkadir ARIDICI, 38) Kenan KALE'nin,

Olayda Fer'i fail oldukları saptanmakla ayrı ayrı hareketlerine uyan TCK.nun 146/3,

(A) ve (B) bentlerinde adı geçen sanıklardan suç tarihinde 15 yaşını bitirip 18 yaşını doldurmamayan sanıklar Temel TOY, Ali TEMİZ, Durmuş TUFAN, Özer ÇANAKLITAŞ, Bülent GÜLDÜ, Sedat YILDIRIM, Vahit KAYNAR, Ali TEKE ve Muammer ÖZDEMİR haklarında ayrıca TCK.nun 55/3,

Maddeleri ile cezalandırılmalarına, sanıkların tutuklu kaldıkları TCK.40.maddesi gereğince cezalarından indirilmesine,

(C) 1) İsmet ONAR, 2) Fatih ERDEM, 3) Ramazan ÖNDER, 4) Osman KILIÇ, 5) Mehmet TORAMAN, 6) Ali ULUÇAY, 7) Kemal ONAR, 8) Ahmet Hakan ARSLAN, 9) Zekeriya TEKİN, 10) Abdullah MALATYA, 11) Ali YILMAZ, 12) Kazım YILDIRIM, 13) Erol YILDIZ, 14) Abdülkadir KILIÇ, 15) Adem YÖRÜK, 16) Erol ÇELİK, 17) İsmail BIÇAKÇIĞİL, 18) Mehmet KARAKAYA, 19) Rıza ÖZPEMBE, 20) Metin YOKUŞ, 21) Ahmet KAŞKAYA, 22) Emin BOZKURT, 23) Sadettin TEMİZ, 24) Mehmet ŞARKIŞLA, 25) Mustafa KESKİN, 26) Necati ÇAY, 27) Mustafa ARSLAN, 28) Hüseyin ZORLU, 29) Bülent KARAYİĞİT, 30) Adnan KEBENÇ, 31) Mehmet Ercan İLTER, 32) Ergün KILIÇ, 33) Halit KARAKAYA, 34) Bünyamin ELİŞ, 35) Vedat YILDIRAN, 36) Doğan DUMAN, 37) Tuncel KÖŞKEN, 38) Mustafa SAYDAN, 39) Cevdet MAZMAN, 40) Ahmet ONAR, 41) Ünal BERKA, 42) Çetin ASAMAKA, 43) Süleyman KURŞUN, 44) Osman DÜZARCI, 45) Kerim KÜÇÜKKÖSEM, 46) Mustafa DÜRER, 47) Orhan DEMİR, 48) İlhami ÇALIŞKAN, 49) Mehmet DEMİR, 50) Osman ÇIBIKÇI, 51) Tekin ARIS, 52) Özkan DOĞAN, 53) Ahmet Turan YALÇINKAYA'nın,

Olayda asli ve fer'i fail olmadıkları, haklarında mahkumiyetlerine yetecek delil ve emare de bulunmadığı saptanmakla beraatlerine,

(D) Olay içinde olup da, yakalanamayan ve haklarında kamu davası açılmış bulunan gıyabi tutuklu sanıklar Cafer ERÇAKMAK ve Yunus KARATAŞ ile adli tıp kurumuna sevk edilen Faruk BELKAVLİ ile Yusuf ŞİMŞEK haklarındaki kamu davasının tefrik olunarak sanıkların yakalandığında ve işlemleri bitiminde dosyanın ayrıca ele alınmasına,

(E) Gerek gerekçelerde, gerek olayın seyri içinde olayların tahrikçisi oldukları anlaşılan şenliği tertip eden görevliler ve yönetim kurulundaki kişiler ile, olayın seyri içinde Şenliğe davet edilmiş olup da önceki durumu ile şenlik içindeki durumu ve tanık Demet IŞIK'ın yeminli beyanı çerçevesinde soruşturmaya yetkili mercilere suç duyurusunda bulunulmasına,

(F) Cezalandırılmaları isteminde bulunan ve hala serbest olan sanıkların tutuklanmalarına, tutuklu sanıkların tutukluluk hallerinin devamına karar verilmesi kamu adına talep olunur. 09.08.1994

Nusret DEMİRAL

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi
Cumhuriyet Başsavcısı

Tevfik HANCILAR

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi
Cumhuriyet Savcısı

Talat ŞALK

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi
Cumhuriyet Savcısı

Kemal AYHAN

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi
Cumhuriyet Savcısı

Nuh Mete YÜKSEL

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi
Cumhuriyet Savcısı

Ali Rıza KONURALP

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi
Cumhuriyet Savcısı

Dilaver KAHVECİ

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi
Cumhuriyet Savcısı

Birsel DEMİRCİ

Zabıt Katibi

X - D.G.M. C. BAŞSAVCILIĞI'nın “ESAS HAKKINDA DÜŞÜNCE”sinin DEĞERLENDİRİLMESİ

1. GENEL OLARAK :

Savunmanın geneline ilişkin önceki bölümlerde olay ve deliller, çeşitli boyutlarıyla tahlil ve takdim edilmiş bulunuyor. Bu bölümde ise, 9.8.1994 tarihli duruşmada okunan ve örneği dosyaya sunulmuş bulunan Ankara D.G.M. Cumhuriyet Başsavcılığı'nca hazırlanmış “Esas Hakkında Düşünce” başlıklı yazılı metnin irdelemesini yapacağız.

Anılan metnin, bize ilk çağrıştırdığı şey; yargısal işlevin ne olduğunu bir kez daha düşünmek ve açıklamanın ne denli önem taşıdığını ortaya koymak olmuştur. Zira hem genel ve hem de her bir sanığa ilişkin özel kısımdaki anlatım ve varılan yargı itibarıyla, maddi gerçeğin ortaya konmasına, yani adaletin tecelli etmesine katkı sağlamaktan uzak bir konumda gözükmektedir. Öyle ki adeta “tasarlama ürünü” bir belge niteliği taşımaktadır. “Esas Hakkındaki Düşünce Örneği” ifadesi ile belki de bu kanaatimiz anlatılmak istenmiştir. “... Düşünce Örneği” nitelemesinden anlaşılan o ki, anılan metin, davanın esasına ilişkin mütalaa olmayıp bir düşünce egzersizinden ibarettir ve esas mütalaa başkadır.

Hukuk Devletinde hiç bir kimse, makam veya kurum, kaynağını anayasadan almayan egemenlik yetkisini kullanamaz. Yargılama işlevi bir egemenlik işlevidir. O nedenle ki, mahkemeler hükümlerinde “millet adına” karar verildiğini yazarlar.

“Esas Hakkında Düşünce” başlıklı metnin, özellikle genel kısmında daha çok siyasilere nutuklarında görülen anlatımlara yer verilmiş olması ilginçtir. Bu anlamda laiklik, din ve Atatürk gibi kelime, kavram ve isimler sıkça kullanılırken; hak, hukuk ve adalet gibi hukukçuların kullandığı kavramlara hiç yer verilmemiş olması ise, millet adına “hüküm” talep eden bir metin olması sebebiyle çok daha ilginç bir duruma ortaya çıkmaktadır.

Ceza yargısında hüküm, “muhakeme” denen kolektif bir faaliyetin ürünü olarak ortaya çıkar. Ve bu faaliyetin üç ayağından biri iddia makamıdır.

İddia makamının görevi ve de ödevi ise, somut olayda maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi için, maznunun lehinde veya aleyhinde olmasına bakmaksızın, tüm delillerin toplanmasını sağlayacak manivelaları bulmaktır. Ve bütün faaliyetlerin normlara uygun biçimde oluşumunu ve delillerin dosyaya girişini sağlamak, muhakeme aşamasında ise, talepleriyle katkıda bulunmaktadır.

Devlet, maddi ve manevi unsurları kat'i olarak objeleşecek şekilde belirlenememiş insanların idamlarını talep etmekle yücelmez. Tarihte bunun örnekleri çokça bulunmaktadır. Buna yakın tarihten bir örnek vermek gerekirse;

1960 ihtilali sonrası idam edilenler de T.C.K.'nin 146. maddesinden hükümlendirilmişlerdi. Ama sonra ne oldu? “Anıt Mezarlar” yapıldı.

Devlet-birey ilişkisine dönük bu tür yaklaşımlar, “devlet benim” veya “benim anlayışım devlettir” diyen zihniyetlerin ve yanlış yargıların ürünüdür. Oysa çağdaş anlamda devlet, tek tek bireye ve bunların tümü olan halka/millete hizmet için var olan organizasyonun adıdır. Bu nedenle, “devlet hakkı” diye birşey söz konusu olmaz fakat, “insan hakları” ve “kamu hakkı”ndan söz edilir. İddianamelerdeki “davacı” sözcüğü karşısında “Kamu Hukuku” denmesinin gereği de bu anlayıştan kaynaklanmaktadır.

Devlet, milletin eseridir. Ya da devlet, milletiyle/halkıyla güçlüdür. Gücünü millettten alır ve bu gücü, milletin dirliği, düzenliği, güvenliği, refahı, kısaca mutluluğu için kullanır. Halkını tahrik ve tahkir eden, milleti oluşturan değerlere saldıran hasta tipleri tedavihaneye almak, devletin millete karşı olan görevleri arasındadır. Devlet, bu faaliyetleri kolluk gücü ile icra eder. Devletin, adaleti tayin etme araçlarının başında ise yargı gelir.

Mahkemece verilmiş beraet ve mahkumiyet hükmünün, maznun açısından farklı sonuçlar doğurduğu açıktır. Önceden konmuş normlara uygun beraet ve mahkumiyet hükümleri, değişik ilke bağlantısıyla sonuçta adalete hizmet ederler. Önceden konmuş norm ve ilkelere uygun olarak oluşturulmayan beraet ve mahkumiyet hükümleri ise, adalete gölge düşürür. Bu bağlamda mahkumiyet hükmünün; suç tipinin kanuni, maddi ve manevi unsurlarıyla oluşturulduğunu kanıtlayan, şüpheden arınmış, ke-

sin delillere dayalı olması mutlaka tesbit edilebilmelidir ki, adalete hizmet etmiş olsun. Yoksa sadece imzalı, mühürlü hüküm olur ama, adalet gerçekleşmez. Adalet, yargılama faaliyeti yoluyla gerçeği bulma sanatının ürünü olarak ortaya çıkar. Adalet, somut olaya sadece sonuçta biçilen değer değildir. Somut olay, araştırma ve çözümü ile alakalı idari ve yargısal faaliyetlerin herbiri için, (delillerin toplanması, sorgulama ve muhafaza ... gibi) önceden konmuş normlara uygunluk aranması, hukuki emniyetin gereğidir. Hukuki emniyet ise, adalete hizmet eden ölçülerin başında yer alır.

Önceden belirlenmiş "hukuki emniyet" olarak ifade edilen normları, bu davanın konusu olay ve sanıklar için başkalaştırma çaba ve düşünceleri, "hukuki emniyeti" yok saymakta ve dolayısıyla adalete hizmet etmektan uzak bulunmaktadır. Tehevvür, hüznün, dava dışı söylemlerden etkilenme, adaleti yanılıtır. Adil hakimın vasfı olan fazileti yok eder.

Heyetinizin; tehevvür, hüznün ve etkileme çabalarından korunmuş, öznel vasfı fazilet ışığında, fiil-fail ilişkilerinin takdiri ile adalete uygun hüküm vermesi gerektiğine inanıyoruz. **Ve bu hükmün gerekçesi, ceza yargılamasının temel ilkelerinin başında yer alan "şüpheden sanık yararlanır" ilkesi olmalıdır.** İşte böylesine bir gerekçeye dayalı "beraet hükmü", adalete hizmet etmiş olacaktır. Zira kesin deliller olmadığı halde ve unsurları oluşmamış mütalaa tipi suç nitelemesiyle ceza tayin etmenin, telafi imkanı bulunmamaktadır.

Bu perspektifle "Düşünce Örneği" irdelendiğinde; dava dosyasından kopuk, slogan atmayla devletin yıkımına teşebbüs edildiği iddiasında fakat, T.C.K.nun 146. maddesindeki suçun oluşumu için gerekli hazırlık ve icra hareketi bağlantısından yoksun, fezleke ve iddianamelerin değişik biçimde dizayn edilmiş ve daha çok siyasal içerik kazandırılmış bir belge olduğu görülmektedir.

2. ESAS HAKKINDAKİ DÜŞÜNCEDE YER ALAN YANLIŞ TESBİT VE SONUÇLAR :

1) Sayısal Yanlılıklar: Gösteri yapan Sivas halkının sayısı konusunda gelişmiş rakamlara yer verilmiştir. Örneğin; sayfa 1’de “beşbin veya on bin” olduğu, sayfa 9’da ise; “onbeşbin” kişi olduğu ifade edilmektedir. Bu çelişkidir ve doğru değildir. Gerçekten, ilk günden bu yana tüm yazılı metinlerde ve sözlü anlatımlarda onbeş-yirmi bin kişinin, bay Nesini protesto ettiği ifade edilmektedir.

Önemli bir yanlılık da “dumandan boğulma” sonucu ölenlerin sayısı konusunda yapılmıştır. “Düşünce Örneği”nde 37 kişinin zehirlenerek öldükleri beyan edilmektedir. Oysa otopsi raporlarında **üç kişinin “kurşunlanarak” öldükleri** açık bir biçimde belirtilmiştir. **Müdahil taraf da bu şekilde ölenlere sahip çıkmamakta ve “34 ölümüz var”** demektedir. Hal böyle iken, “Esas Hakkında Düşünce”yi hazırlayan makam, acaba neden kurşunlanarak ölenleri gözardı etmektedir? Eğer bu niteleme bilerek yapılmış ise, iddia makamı kurşunla ölenlerin ölüm şeklinin önemli olmadığını savunuyor demektir ki hiç şüphesiz bu yaklaşım hukuka uygun değildir. Ve eğer görmezlik sonucu bu niteleme yapılmış ise, o taktirde de “Esas Hakkında Düşünce”nin dosyadan kopuk olduğuna delil teşkil etmektedir. Özetle, her iki tahmin ve yaklaşım da “Esas Hakkında Düşünce”nin hemen her sayfasında var olan çelişik görünümü ortaya koymaktadır.

2) “Esas Hakkında Düşünce”nin 1. sayfasında; “...şariat düzeni fikirlerini İslam Dini’nin çerçevesinde geliştirmeyi düşlemek..” şeklinde bir izahat cümlesine yer verilmiştir. Tırnak içerisinde yazılı bu cümle, belli ki bir yerden alıntı. Ama nereden, o belli değildir. Cümlenin içeriğine göre sanki maznunların bir şariatları var. İslam Dini dışı bir şariat anlayışlarını, İslam Dini yoluyla yani, İslam Dinini alet ederek geliştirmeyi düşünüyorlarmış. Ceza yargısında mütalaanın uzun olmasını zorunlu kılan bir norm bulunmamaktadır. Delil olmayınca mütalaa kısa olur ve beraat istenir. Ceza hükmü ihdas etmek veya uzun olsun diye böylesine anlamsız şeylerin yazılmasını hukuk mantığıyla izah etmek mümkün değildir.

3) “Düşünce Örneği” başlıklı kısmın son paragrafında: “Ankara mahkemelerinde bulunan dosyaların incelendiği ve yazılan görüş üzerine (ki bu yazının başlığı da “Düşünce Örneği” olup, Asliye Ceza ve Ağır Ceza Mahkemelerine hitaben yazılmıştır), dava dosyalarının Ankara D.G.M. nezdinde birleştirildiği...” vurgulanmaktadır. Savcının bu tavrı, gözardı edilmeyecek boyutta vahim bir tutumdur. O nedenledir ki, savunmamızın önceki sayfalarında temas edilen bu konuyu burada biraz daha açma gereği duyulmuştur.

Anayasal sisteme göre yasama-yürütme ikilisi karşısında “yargı erkinin bağımsız olması gereği” önemli bir ilke olarak yer almaktadır. Bu ilke, sadece yasama-yürütme

ikilisi karşısında yargının global bağımsızlığını değil, aynı zamanda yargı erki içindeki her bir birimin de diğer yargısal birimlere karşı bağımsız olması gereğini zorunlu kılar. Elbette ki bu bağımsızlık, sorumsuzluk anlamında değildir. Yargısal birimlerin bağımsızlık alanları, görev ve yetki normları ile sınırlıdır. Mahkemeler nezdinde görev ifa eden cumhuriyet savcılarının, yetki alanları da buldukları mahkemelerle sınırlıdır.

Bu bağlamda D.G.M. Savcıları, D.G.M. nezdinde; adli yargı savcıları da buldukları yer mahkemelerinde görev yaparlar. Böylece mahkemeler birbirlerine karşı üçüncü şahıs durumundadırlar. Hal böyle olunca ve hele hele dava açıldıktan sonra görev alanı dışındaki mahkemelere D.G.M. Savcılarının "Düşünce Örneği" başlıklı yazı yazmaları, **"HİÇ BİR ORGAN, MAKAM, MERCİ VEYA KİŞİ, HAKİMLERE EMİR VEYA TALİMAT VEREMEZ, GENELGE GÖNDEREMEZ, TAVSİYE VE TELKİNDE BULUNAMAZ"** şeklinde kural içeren Anayasanın 138. maddesi hükmünün ihlali sonucunu doğurmuştur. Gerçekten D.G.M. dışındaki mahkemelere intikal etmiş, mahkeme esasına kaydı yapılmış ve böylece görülmekte olan bir **dava hakkın-da yazı yazılmış olması**; emir, talimat veya genelge değilse bile, **anayasanın yasakladığı tavsiye ve telkinden başka birşey değildir**. İş doğal seyrine bırakılmamış, yapılan tavsiye ve telkinle amaçlanan sonuç istihsal edilmiştir.

İşte anayasayı ihlal iddiasını ortaya atan ve onu kanıtlamaya çalışan "Düşünce Örneği"nin oluşturduğu bu anayasa ihlali, hukuk dışı uygulamanın bir başka örneğidir.

4) "Esas Hakkında Düşünce"nin 2. sayfasında Sivas halkını protesto gösterisine hazırlayan nedenler olarak:

a) "Şeytan Ayetleri" isimli yapıtı Türkiye'de yayımlayan ve Türk toplumunda, sergilediği hareketle hiç de iyi izlenim bırakmayan bay Nesin'in merasime davet edilmesi,

b) Şenliklerin, Banaz yerine Sivas İl Merkezine nakledilmiş olması,

c) Yeterli tedbirin alınmaması ve geciktirilmesi,

d) Bay Nesin'in, İslam Dinine karşı tutum ve davranışları ve bu konulardaki açıklamaları,

e) Kapalı salonda yapılan toplantıda terör örgütü (PKK) militanları için saygı duruşunda bulunulması,"

şeklinde sıralama yapılmıştır. Dosyaya uygun olduğu için bu sıralama doğrudur. Sivas halkını, aniden oluşan, maşeri vicdanla galeyana getiren nedenler bunlar olduğuna göre, olaydan sonra gösteriye katılanlar iddiasıyla toplanan insanların, T.C.K.'nin 146. maddesine göre hükümlendirilmelerini iddia etmenin, bir yerlere götürtü verme saiki dışında, hukuki bir mantığını bulmak mümkün olmamıştır.

5) “Esas Hakkında Düşünce”nin 3. sayfasında; “Bu şenlik neden il merkezinde yapılmıştır? Neden cuma gününe rastlatılmıştır? Halk tarafından hareketleri hiç de hoş görülmemeyen Nesin şenliğe davet edilmiş? Konuşma imkanı tanınmış, neden şenlikte hiç ilgisi olmayan terör örgütü militanları için saygı duruşunda bulunulmuş?” şeklinde sorular sıralandıktan sonra; “sorular cevapsız kalmaktadır” yargısına varılmıştır. Oysa bu soruların cevapları bir önceki sayfada verilmiş ve olayların nedenleri olarak sıralanmıştır. Gören göz ve sağlıklı idrak ölçüsüne göre soruların cevapları gayet açıktır: Amaç; halkı kızdırmak, tahrik etmek, fesat çıkarmaktır. Ancak Sivas halkı, oyuna gelmemiş ve fakat tahrikten de kurtulamayarak, tahrikçilerin rol yükledikleri baş tahrikçiyi protestosunun hedefi seçmiştir.

Böylece “neden” şeklinde sıralanan soruların cevapları da aynı metinde mevcut olduğu görülmektedir.

Aslında sorular:

-Şenliği il merkezinde yaptıran kim ya da kimlerdir?

-Zaman olarak Cuma gününü kim ya da kimler seçmiştir?

-Nesin'i kim ya da kimler davet etmiş ve konuşma yapmasına imkan vermişlerdir?

-Terör örgütü militanları için saygı duruşu çağrısı yapan ve bu çağrıya uyarak saygı duruşunda bulunanlar kimlerdir?

şeklinde olmalı ve bunların isimleri **mütalaada değil iddianamede** sıralanmalı idi.

6) “Esas Hakkındaki Düşünce”nin 3. sayfasında topluluğun söylediği iddia olunan sloganlar sıralanmıştır. Sanıklarla ilgili gruplandırma bölümünde, anılan sloganların sanıklara dağıtımı yapılmış, ancak başarılı olunamamıştır.

Şöyle ki; söylendiği iddia olunan sloganlardan “Yaşasın Hizbullah, kafirler içeride onları yakacağız, laikliğe son, şeriat gelecek, tek yol islam, asker dinsize siper olamaz” gibi sloganların sanıklara dağıtımı unutulmuş veya yapılamamıştır. “Esas Hakkında Düşünce”nin ölçüsü ne ise o denli hassas ki, sanıklardan her birine yakıştırılan sloganlar tek tek sıralanmıştır. Ancak sanıklardan sadece Serhat ÖZGEN-TÜRK'ün “**VE SAİR**” slogan attığı iddia olunmaktadır. Kimbilir belki de “dağıtılamamış” dediğimiz sloganlar, **VE SAİR** slogancı olarak nitelenen sanığa atfedilmektedir.

Burada yeri gelmişken maznunlara atfolunan sloganlarla ilgili bazı noktalara temas etmek uygun olacaktır. 15-20 bin kişinin katıldığı protesto gösterisinde, hangi sanığın hangi sloganı attığı nasıl tesbit edilebilir? Böyle bir şey mümkün olmadığına göre, sloganların sanıklara dağıtımının ölçüsü nedir? Sanki maznunlar geçit töreni yapmışlar, her biri ezan okurcasına slogan söylemiş, ya da sanıklardan her biri vericilerle otomatikçe bağlanmış da tesbit böylece yapılmış !

Böyle şeyler olmadığına ve olamayacağına göre, sanıkların duruşmadaki kabulü dışında slogan attığı iddiasının maddi ve hukuki hiç bir dayanağı bulunmamaktadır.

7) D.G.M.'deki ilk dava dosyasının tek delili olarak ileri sürülen "Müslüman kamuoyuna" başlıklı bir sayfalık yazı, esas hakkındaki düşüncede de "teşvik ve telkin eden" bir delil olarak öne sürülmektedir. İçeriğini ve abartılı etki iddiasını bir yana bırakalım. Kim ya da kimler yazmış? Dağıtım kaç tane ve kimlere verilmiş? Dosya arasına sokulan fotokopi örneği kimden ve nereden elde edilmiştir? Bunlar araştırılmıyor, hedeflenmiş T.C.K. 146.'ya giden yolun vasıtası olarak takdim ediliyor. Müdahil taraf da, budala tutunmuş, böylece ve hala orada asılı vaziyette gözükmektedir.

Dosyada mevcut zabıtlardan anlaşılacağı üzere sanıkların üzerleri ve konutları aranmıştır. Delil diye öne sürülen yazının hiç bir maznunun üzerinde veya evinde bulunması söz konusu olmamıştır. Vakı'a bu iken, sanıkla irtibatlandırılmamış bir metnin idam isteğinin delili olarak ileri sürülmesi, hangi hukuk mantığının ürünü olabilir ki?

Bu ülkede yaşayan hemen her insanın evinde Kur'an-ı Kerim bulunmaktadır. Kur'an meali veya tefsiri okuyan mü'minler pek çok emirle muhatap olduklarını göreceklerdir. Örneğin; "Cuma günü ezan okunduğunda işinizi bırakın, camiye koşun" şeklindeki emre uyararak camiye gidenler, cami çıkışında bir olay çıkması halinde, suç mu işlemiş sayılacaklardır!

"Esas Hakkında Düşünce", keşke gerekçeleri itibarıyla hukuki kalıplar içinde tulsun idi, devlet, Atatürk, laiklik, din gibi konularda bilimsellikten ve davanın sujesi itibarıyla gereklilikten uzak anlatımlara yer verilmese idi.

Madem ki, belirtilen konulara temas edilmiş, ve böylesine gerekçeler oluşturulmaya çalışılmış, o halde, anılan konularla ilgili doğruları ifade etmek müdafiler olarak hak ve ödevimiz olmuştur.

3. DEVLET, ATATÜRK, LAİKLİK VE DİN İLE İLGİLİ YANLIŞ BEYANLAR:

1) “Esas Hakkında Düşünce”de verilmek istenen “Devlet” tanımı yanlıştır.

Devlet tanımında ciddi yanılgılar vardır. Devlet, adeta bir ceberrut heyula gibi takdim edilmiştir. Devlet: Halk iradesinin veya milli iradenin, sahiplenilmiş mekanda tezahür eden görüntüsüdür. Böylece devletin olmazsa olmaz iki temel unsuru vardır. Biri ulus, diğeri ise topraktır. Devletin işlevi ise, yurttaşın, birey ve toplum olarak mutluluğunu sağlamaktır. Devlet, işlevi olan HALKIN MUTLULUĞUNU, organlar vasıtasıyla sağlar. O nedenledir ki tek başına meclis, hükümet, anayasal kurum ve kuruluşlar bizatihi devlet değildir. Devletin temsili unsurlarıdır. En alt birimden en üst makama kadar görev ve ödev ifa eden faaliyetlerin bütünü devlettir.

Devlet, bütün işlevlerini, milli iradeyi temsil eden meclisin koyduğu kurallara göre ifa eder. Böylece devlet, temsil mekanizması ile, halk adına hareket eden tüzel kişiliği ifade etmektedir. Bu kişiliğin, kendisini var eden kurucu unsur olan milletten farklı bir görünüm arzemesi, devlet-millet yabancılaşmasına yol açar.

Devletin şekli ve bu şeklin demokratik, laik, sosyal hukuk devleti gibi nitelikleri, devletin “unsur”larından değildir. Zaten anayasada da bunlar “nitelik” olarak belirlenmiştir. Bu nitelikler yönetime ilişkin ilkelerdir. Bunlara başka ilkeler ilave edilmesi veya bir tanesinin olmaması devletin yıkımına yol açmaz. Aksi taktirde laikliğin kabulüne kadar olan dönemi, devlet olarak niteleme olanağı kalmaz ve bu yargı, yeni devletin kuruluşu 23 Nisan 1920’nin inkarı anlamına gelir.

“Esas Hakkında Düşünce”nin 5. sayfasının ikinci paragrafında, “Ulu önder Mustafa Kemal Atatürk’ün devletin temel taşı olarak saptadığı ilkelerden yalnız biri olarak kalmayan, granit taşı kadar sağlam (!) olan ‘devletin laik düzeni’ ilkesi” şeklindeki ifade hamasetin gölgelediği, yanlısın tezahürü bir örnektir. Devletin ‘olmazsa olmaz’ şartı, laiklik ilkesi değildir. O nedenle ‘laiklik devletin temel taşıdır’ nitelemesi yanlıştır. Atatürk ve arkadaşları 23 Nisan 1920’de laik bir devlet kurmadılar. Atatürk’ün ölümünden kısa bir zaman önce tek parti yönetiminin aldığı bir kararla kabul edilmiştir. Laikliğin kabulü ve özellikle kabulünü takip eden 10 yıllık uygulaması-ki, müdahil tarafın hep özlemle dile getirdiği dönemdir-tamamıyla hukukun genel ilkeleri, evrensel insan hakları ve demokratik teamüllerin dışındadır. Dolayısıyla bu dönemdeki uygulamaları Atatürk’e hamletmek Atatürk’e ilişkin kamu oyundaki değer yargılarını gölgeleyecek niteliktedir.

Bütün bunları; laiklik doğru anlatılsın, doğru anlaşılsın ve doğru uygulansın diye ifade etmiş bulunuyoruz. Anlatılamayan şeyleri insanlar niye anlamıyor diye suçlamamak için ifade etmiş bulunuyoruz.

Aslında zaman zaman alevlendirilen laik-anti laik tartışmaları ve bu yönde giri-

şilen polemiklerin tümü, Türkiye'de Avrupa mândacılığının ürünüdür. Toplumunu, inanç, tarih ve kültür değerlerinden soyutlamayı amaçlayan bir tertibin planı olarak önümüze sürüldüğü görülmektedir. Laikliğe yanlış içerik kazandırmak bu tertibe hizmet anlamı taşır.

2) "Esas Hakkında Düşünce" de yasama organı, politikacılar ve bürokratlara yönelik kritik ve eleştiriler hukukun aradığı yerinde değildir.

"Esas Hakkında Düşünce" başlıklı metnin, 3, 4 ve 5. sayfalarındaki "...hep bir ağızdan slogan atmaları, olayın daha vahim sonuçlar getireceğini önceden hazırlamıştır (Sh.3). Bu çerçeve daha önce 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ile T.C.K.'nun 163. maddesi ve 2 sayılı 'Vatana Hıyanet Kanunu'nun kaldırılmasıyla çizilmiştir (Sh.4). 'Devletin laik düzeni ilkesi'; son günlerde hele Terörle Mücadele Yasasının T.C.K.'nun 163. maddesinin kaldırılmasıyla yıpratılmaya başlanılmıştır." ifadesi ile varılan yaklaşım; parlamenter demokrasi ve kuvvetler ayrılığı temeline dayanan hukuk düzenine karşı millî iradeye yönelik bir müdahale olarak gözükmektedir.

Bu değerlendirme, tasarının müzakeresi sırasında Adalet Komisyonu'nun bir üyesine ait olsa idi, görüştür denir, hoş karşılanabilirdi. Fakat burada durum çok farklıdır. Zira yasa koyma ve kaldırma yetkisi, millî iradenin temsilcisi parlamentoya aittir. Parlatonun kabul ettiği bir yasanın başka bir yasaya karşı yıpratıcı bulunmasının takdiri D.G.M. Savcısına değil, yine parlamentoya aittir. Demokratik sistemin işleyişine yönelik bu tür müdahalelerin, emekleyen Türk Demokrasisini yıpratmış bilimlidir.

Gelişen toplum, değişimi gerekli kılar. Hedef: Kavga etmeden, hakaret etmeden konuşan, tartışan, özgür ve mutlu insanlardan oluşan toplum seviyesine ulaşmaktır. Halkımız buna layıktır ve bu hedef O'nun hakkıdır. Bu nedenle tarihi durağan hale getirme iddiasının, sağlıklı bir düşünce olduğunu onaylamak mümkün değildir.

Öte yandan "Esas Hakkında Düşünce"de yer alan bu yaklaşımın iki temel hedefi gözükmektedir:

- Birinci hedefi; *siz T.C.K.nun 163. maddesini kaldırdınız. Ben şimdi o madde kapsamına girecek fiil ve hareketleri cezalandıramıyorum. İçinde devlet ve cumhuriyet kelimeleri geçen ceza maddelerini inceledim. Siz o maddeyi kaldırdınız ama ben ikame maddeyi buldum, gelsin 146 anlamı taşımaktadır.*

- İkinci hedefi ise; *Sivas olayları laikliğe karşı bir harekettir. Bu hareketin çerçevesi, T.C.K. 163. maddesinin kaldırılmasıyla çizilmiştir. "Devletin laik düzeni" ilkesi, anılan maddenin kaldırılmasıyla yıpratılmaya çalışılmıştır. Eylemleri T.C.K. 146. madde kapsamına giren sanıklarla ilgili yasanın öngördüğü hazırlık hareketleri, T.C.K. 163. maddesinin kaldırılmasıdır. O halde T.C.K. 163. maddenin kaldırılmasıyla T.C.K. 146. madde ihlal edilmiştir. Dolayısıyla 163. maddenin kal-*

dırılması işlemine teklif vermek ve müsbet oy kullanmak suretiyle iştirak eden parlamenterler, T.C.K. 146. maddede unsurları yazılı suçu işlemişlerdir. Sivas davası ilk olmak üzere, bundan böyle benzeri fiillerin işlenmesinde, 163. maddeyi kaldırılar, suçun asli manevi faili-azmettirenini sayılacaklardır şeklinde belirlemektedir.

Ümit ve temennimiz o ki, mütalaadaki yaklaşım ifadeleri, amacı aşan ifadeler olsun ve başka yerlerde tekrarlanmasın, devlet kurtarıcıları tarafından yeni teoriler üretilip, milli iradeye müdahale kapıları aralanmasın.

“Esas Hakkında Düşünce”de yer alan ifadeler, hangi anlama gelirse gelsin, hangi saikle yazılmış olursa olsun, böylesi bir yaklaşıma yer verilmiş olması, hukuka uygun çağdaş bir yaklaşım olmadığı gibi olaya da uygun düşmemektedir.

Ceza kuralı ihdası çabası içinde olan “Esas Hakkında Düşünce”de, suçlamalar da “toptancılığa” yönelik. Bundan politikacılar ve bürokratlar da nasiplerini alıyorlar. Adı geçen bu gruplar için bir uyarı yapılmış, bu yetmemiş olacak ki, ardından suçlama yöneltmiş; şimdi bunları sırasıyla irdeleyelim:

-Politikacılara ve bürokratlara “uyarı”, düşüncenin altıncı sayfasında yer almaktadır. Bunun için önce alt yapı oluşturulmuş, amaç anayasa’yı korumak ve kollamak değil mi? O halde anayasal bir hüküm gerekli, hemen bulunmuş ve anayasa’nın 4. maddesi; “**değiştirilmesi ve kaldırılması DÜŞÜNÜLEMEZ**” şekline dönüştürülmüştür.

1982 Anayasasını beğenen hemen hiç kimse yok gibidir. Bu tümce üzerine anayasa’yı başından sonuna kadar tekrar ve tekrar okuduk, irdeledik. Gördük ki, bu anayasada bile “**DÜŞÜNÜLEMEZ**” şeklinde bir düşünce yasağı bulunmamaktadır. Dolayısıyla “**DÜŞÜNÜLEMEZ**” sözcüğünün, anayasa’nın 4. maddesinde yer aldığı iddiası, 1982 Anayasası’na bile haksızlık teşkil etmektedir.

Madem ki, anayasa’nın 4. maddesine “**DÜŞÜNÜLEMEZ**” yasağı eklenmiştir, o halde bunun bir muhatabı da olmalıdır. Halkın düşünmediği kabul edilmiş olacak ki, ihdas sözcüğü muhatabı olarak, toptancı bir yaklaşımla, politikacılar ve bürokratlar seçilmiştir. Adı geçen kesimler “...politikacılar ve bürokratlar düşünceleriyle laik devlet düzenini değiştirmek için çalışmamalıdır” uyarısına müstahak görülmüşlerdir.

Düşünmek, var olmanın göstergesidir. “**Düşünülemez**” olan, düşüncenin yaptırma konu edilmesidir. “Esas Hakkında Düşünce”yi hazırlayan makamın, kendini kuvvetler ayrılığı prensibi dışında, politikacıların, devletin diğer kurumlarının üstünde görmesi, görev sınırlarını aşan bir durum olarak önümüze çıkmaktadır. İddia makamını bu konuda cüretlendiren etken ister laiklik, isterse başka bir şey olsun, sonucu itibarıyla düşünce suçu ihdası anlamına gelen bu yaklaşım, hukuk çemberinin dışına düşmekte, değişim, gelişim ve dinamizme set teşkil etmektedir.

İddia makamı, düşünce suçu ihdası ile Türkiye’nin bir hukuk devleti olduğu iddiasını küçük düşürmüş, demokratikleşme, insan hakları, fikrin suç olamayacağı tez-

lerinin çokça tekrarlandığı bir zamana denk düşmesiyle de demokratikleşme açısından talihsizlik nedeni olmuştur. Türk toplumu, ilkel bir klan toplumu değildir. Milli egemenlik ve parlamento iradesinin üstünlüğü iddiasını tartışma konusu yapacak bu tür iddiaların, Türkiye'nin milletler topluluğu içindeki imajını gölgelediğini de önemle vurgulamak isteriz.

- Politikacılar ve bürokratlara yönelik suçlama ise, "Esas Hakkında Düşünce"nin yedinci sayfasında **"yasaların getirdiği boşluktan istifade ederek gerek politikacılar, gerek bürokratlar, gerekse fanatik dinciler ve solcular, laik düzenin getirdiği sistemi bozmaya, ortadan kaldırmaya yönelik hareketleri TAHRİK ve TEŞVİK etikleri görülmektedir"** şeklinde kesin bir hüküm olarak ifade edilmektedir.

Yalnız bu suçlamada yelpaze biraz daha geniş tutulmuş, ne anlama geldiği belli olmayan "fanatik Dinciler" ile "solcular" da dahil edilmiştir. Böylece, ne demekse "fanatik olmayan dinciler" hariç, toplumun büyük kesimi tahrikçi ve teşvikçi olarak suçlanabilmiştir.

İddia makamı bir yandan politikacıları, öte yandan bürokratları bütünü ile suçlayarak; "fanatik dinci" gibi ne anlama geldiği malum olmayan ithamlara solcuları da ekleyerek, adeta bütün bir toplumu suçlu ilan etmek suretiyle hedef şaşırtmaktadır. Ve böylece herkesin "tahrikçi" ve de "teşvikçi" ilan edildiği bir yerde, bürokratik nitelikten soyutlanma iddiasında olan kişilerin, devleti koruma vehmi, inandırıcılığını yitirmektedir.

Maznunlara izafe edilmeye çalışılan *Sivas Olaylarının. devlete karşı baskaldırı, laiklik karşıtı düşüncelerin tahrik ve tesviki ile açıklanması. Sivas'ta olayların meudana gelmesine neden olan çevre ve kişilerin iddialarıyla paralellik göstermektedir. Bu konularda yasalarda değil, zihinlerde boşluk vardır.*

4. “ESAS HAKKINDA DÜŞÜNCE”DE LAİKLİK VE DİN İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER BİLİMSELLİKTEN UZAKTIR :

“Esas Hakkında Düşünce”nin 5. sayfasında şu görüşler yer almaktadır:

“Öyle ise olayımız, laiklik ilkesinin anlatılması ile daha iyi öğrenilecektir.”

İddia makamı bir laiklik dersi vermekte, bir şeyi açıklamak değil, öğretmek gibi bir iddia ile ortaya çıkmaktadır. Savcılık makamının, şuna ya da buna göre laiklik açıklaması ve bunun öğretmenliğini üstlenmesi, makamın hukuki niteliği ile bağdaşmaz. Bu konuda savcılık makamının laiklik konusundaki malumatı değil, laikliğin ansiklopedik, tarihi, felsefi ve siyasi karşılığına bakılır.

Laiklik, dünya literatüründe yer almış bir kavramdır. Farklı zaman ve mekanlardaki farklı uygulamaları da bilinen bir gerçektir. Laikliği öğretmeye kalkışacak yerde, dünyadaki ve hatta ülkemizdeki farklı yorum ve uygulamaları özetlenmiş olsa kuşkusuz iddianın yorumuna katkı sağlanmış olurdu.

“Esas Hakkında Düşünce”de ifadelendirilmeye çalışılan laikliğin, artık mensuplarının uluslar topluluğundan çekilen Bulgaryen ve Sovyetik bir laiklik yorumuna benzerliği dikkat çekicidir.

Laikliği öğretme iddiası taşıyan metinde, laikliği öğretmek ve onun kavramsal anlamı bir yana, kelime düzeyinde bile sözlük anlamı ifadelendirilememiştir.

“Genelde laiklik, devlet işleri ile dinin birbirine karıştırılmaması, başka bir deyimle tanrı ile kulu arasına, devletin ya da başka bir varlığın girmemesi, sokulmaması” şeklinde “galat-ı meşhur” bir tanım çerçevesinde tarif edilmektedir.

“Esas Hakkında Düşünce”den aktarılan bu cümlede ne laiklik doğru tanımlanmış, ne de devlet, din, tanrı, kul gibi kelimeler anlamı itibarıyla cümle içinde doğru kullanılabilmiştir. Gramer bakımından doğru bir cümle olmasına karşın, anlamları itibarıyla büyük bir bilgi eksikliğini belgelemektedir.

Laikliği olmazsa olmaz bir şart olarak devletin temel kurucu nitelikleri arasında sayarak bu kavramı din ile devlet ilişkilerini düzenleyen bir içerikte tanımlamak ve giderek tanrı ile kul arasındaki ilişkilerle ilgilendirmek, amaçlı bir saptırma değil ise, yetersiz bilginin ürünüdür.

Laikliğin temeli din ve vicdan özgürlüğüdür. Bu terim, din adına hüküm vermeyi, dinin fonksiyon ve içeriğini tayin etmeye kalkışmayı haklı kılan bir kavram değildir. Laiklik adına dinin içeriğine karışılmaz, dini kurallar, inanışlar nakzedilemez. Esasen bu konu, anayasanın 24. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anayasa hukukunda, anayasa maddelerinin birbirine karşı normatif üstünlükleri yoktur. Fakat özel düzenleme hükümlerinin, mutlaka genel düzenleme hükümlerin önünde olduğu da bilinen hukuksal bir gerçektir. İşte bu nedenledir ki, anayasanın 2. maddesi, 24. maddesinden ayrıık olarak değerlendirilemez.

Dolayısıyla laiklik; din ve vicdan özgürlüğü korunarak, menşei itibarıyla kilise ve iktidar, genel olarak ise dini kurallar ile kamusal tüzel kişilikler arasındaki ilişkileri düzenler. Laiklik, orijin tercihi yapmak demek değildir. Bu nedendir ki, Türk Medeni Kanununun başlangıç kısmı, menşei İsviçre Medeni Kanunu olması nedeniyle Roma ve Hristiyan orijinli olmasına rağmen ve yine Türk Hava Kurumunun, dini bir faaliyet/ibadet olan kurban derisi, fitre ve zekat toplaması laikliğe aykırılık olarak kabul edilmemektedir.

Öte yandan "Esas Hakkında Düşünce"deki laiklik tanımında yer alan "kulluk" tanımı, İslam'la ilgili bir tanımdır ve İslam'a göre tanrıya karşı "kulluk" değil, Allah (c.c.)'a karşı kulluk vardır. Tanrı farklı ve genel bir tanımdır. Kulluk kelimesinin arapça karşılığı "abd"dır. Abd ibadet eden, "mabud" ibadet edilen anlamı taşır. Onun için kula kulluk edilemeyeceği inancı vardır. Bu inanç, Kelime-i Tevhid (**LA İLAHE İLLALLAH**) ile anlamını bulmuştur. Hz. Peygamber (s.a.s.)'de bu anlamda Allah (c.c.)'ın kulu ve Rasulüdür.

"Tanrı ile kul arasında kimsenin girmemesi, sokulmaması" deyişi ile neyin hedeflendiği anlaşılır gibi değildir. Ama bu söz Peygamber (s.a.s.)'in misyonunu inkar anlamı taşıyabileceği gibi, Ortodoks ve Katolik inancı ile de çelişmektedir.... Peygamber, daha doğrusu Rasul, Allah (c.c.)'ın elçisidir ve Allah (c.c.)'tan kula haber getiren kişidir.

Katolik inancına göre papa yeryüzünde Rabb'in temsilcisidir. Ortodoks düşüncesinde ise bu temsil, kilisenin tüzel kişiliğinde mana ve mefhum olarak mündemiçtir. Yahudi inancında ise, tanrının temsili Yahudi kavminin tümü üzerinde tecelli etmiştir.

İslam'da ise halife veya şeyhülislam şeklinde tanınan kişiler, ne Allah (c.c.)'ı ne de dini temsil makamında değildir. Allah (c.c.)'ın yeryüzündeki halifesi, O'nu temsil eden kişi, bizatihi insanın kendisidir. İslam inancında, din ile devlet, din ile bilim iki ayrı gerçeği ifade etmez. Zira düalist bir düşünce yoktur. Tevhidi düşüncede her şey Allah (c.c.)'tandır ve bu dünya da ahiretin bir tarlasıdır. Müslümanın inancına göre Allah (c.c.), her yerde ve de mahkemede olup bitenleri görmekte, duymakta ve bilmektedir. Ve Allah (c.c.) sanıklardan da, tanıklardan da, hakimlerden, savcılardan da, savunmadan da, yaptıklarının, yapmadıklarının, söylediklerinin ve söylemesi gerekirken söylemediklerinin hesabını soracaktır. O günü adı ise, "Hesap günü" ya da "din günü"dür.

Dolayısıyla din ve dünya mekan olarak iki ayrı alandır ancak, kişinin faaliyetleri bakımından iki ayrı alan değildir. Çünkü İslam'a göre bu dünya, ahiret denen öteki dünyanın tarlasıdır. Dini, bu dünyada yaşayacak veya yaşamayacağız. Fakat her halükarda bu dünyadaki faaliyetlerimizin hesabını bir gün Allah (c.c.)'a vereceğiz. İçindeki her şeyin insanın mutluluğu için var edildiği bilinen bu dünya tarlasını, nadasa bırakmanın sorumluluğu vardır. Bu anlamda, bir müslümanın yemesi, içmesi, konuş-

ması, susması, siyaseti, ticareti, beşeri ilişkileri, hülasa pozitif, negatif her türlü faaliyetinin, Allah (c.c.)'a kul olmanın gereklerine uygun olması gerekir. Din olarak İslam dininin bireye yüklediği misyon budur ve bu faaliyetlerin tümü "ibadet" anlamı taşır. Bu konudaki referans ise, "Esas Hakkında Düşünce"yi hazırlayanın yorumu değil, Kur'an-ı Kerim ve O'nun yorumu olan Hadis-i Şerif'lerdir.

Bu nedenledir ki din ve dünyayı iki ayrı alan şeklinde ele almak ve bağlantısızlığını ileri sürmek ve böyle düşünülmesi gerektiğini ifade etmek, hiç bir müslümanın kabul edemeyeceği bir anlayıştır. Müslümanları veya "ahiret" inancı taşıyan başka din mensuplarını böyle düşünmeye ve davranmaya zorlamak, inanç özgürlüğüne yönelik bir cürüm teşkil eder.

Tekrar olacak, fakat unutmamak gerekir ki, devletin varlık ve meşruiyet sebebi, insanların mallarını, canlarını, namuslarını, akıllarını, inançlarını, nesillerini korumak ve geliştirmek içindir. İnsanlar devlet meydana gelsin diye var olmazlar, devlet var olan insanlar için insanlar tarafından kurulur. İnsanların inançlarını hiçe sayan, onu başkalaştıran veya dışlayan devletler kurmaları esasen teorik olarak bile mümkün değildir.

Devleti kuran insanların farklı inançlara sahip olmaları da bu gerçeği değiştirmez. Zira Kur'an'da da ifadesini bulduğu şekli ile "herkesin dini kendisinedir." Devletin işleyişi, herkesin dinini korumak ve onu yaşamak isteyenlerin işini kolaylaştırmak yönünde olmalıdır.

"Sezar'ın hakkını sezara, tanrının hakkını tanrıya vermek"ten söz edenlerin unuttukları nokta, "sezarın kime ait olduğu" ile ilgilidir. Tıpkı bu yanlış gibi, öbür dünyada hesabının verilmeyeceği anlamında "devlet işlerinin dünya işleri" olduğunu söylemek, bu gerçeği örtmeye yetmemektedir.

İnsanların, inandıkları şeyin aksine farklı bir şekilde davranarak kendi inancını dışlayan bir tavır sergilemeleri, ruh sağlığı ile ilgili bir sorunun varlığına işaret eder. İman, hakikatin bilgisidir. Bir şeyin varlık gerçeği ile birlikte, onun öncesini, yaradılışını ve sonrasını da düşünmeyi gerektirir. İslam'a göre mü'min üç boyutlu düşünür.

"Esas Hakkında Düşünce"de; "dinin kurallarının öteki dünya dediğimiz ahiretle ilgili olduğu" şeklindeki yargı, bütün faaliyetlerin hesabı "ahirette" görülecektir anlamında olmadığına göre, dinin içeriğini bilmemekten başka bir anlam taşımamaktadır. İddiaların bu tür yanlış yargılara dayandırılmasının ciddi hiç bir yanı bulunmamaktadır.

Aynı şekilde "Sivas'taki olayda bu kurallardan yalnız birinin, dini kuralın devlet işlerinde kullanılmasını sağlamak amacıyla gerçekleştirilmek istenmektedir." sonucuna varılmıştır. İki menfiden bir müsbet çıkar ama, iki yanlıştan hiç bir doğru çıkmaz. Devletin fonksiyonunu yanlış tanımlarsanız, dine içerik biçmeye kalkışırsanız varacağımız sonuç elbette ki üçüncü bir yanlış olacaktır.

"Esas Hakkında Düşünce"nin sanıklarla ilgili vardığı sonuçta bir başka çelişki daha bulunmaktadır: "Din kuralları ahiretle ilgilidir, din vicdan işidir" denilmesine rağmen, dünya ile alakalı olmadığı iddia olunan kuralların, yani bir anlamda olmayan şeyin, sanıklar tarafından uygulanmaya kalkışıldığı iddiası bir teşevvüş arz etmektedir.

Öyle anlaşılıyor ki; "Esas Hakkında Düşünce"yi hazırlayanlar, değil Kur'an, İncil ya da Tevrat'ı bir kere bile okumuş değiller. Ya da okumuş oldukları halde anlamamazlıktan gelmişler veya kitapların içeriğini tayin etmeye kalkışmış olacaklar ki, mütalaada din ile ilgili yanlış yargılar öne sürüyorlar.

Dinin bir vicdan işi olduğu iddiası, palyatif bir iddiadır. Uluslararası hukuk sisteminde ve pozitif Türk hukukunda, (Anayasa md. 24.) din ve vicdan hürriyeti, iki ayrı hürriyet olarak güvence altına alınmış bulunmaktadır. Vicdandan söz edilmesi din hürriyetini izahsız bırakmaktadır.

"Esas Hakkında Düşünce"nin 6. sayfasının 2. paragrafında, "..laik devlet düzeyinde insan tanrıya istediği yolda ve biçimde yaklaşır. İbadet eder. Kulun tanrının işine karışması düşünülemez" denmektedir. Kişinin tanrı ile ilişkiye geçmesi konusunda, "religio" ile "din", "tanrı" ile "Allah (c.c.)", "ibadet-kulluk" ile, "tanrıya yönelme" arasındaki fark, farkedilememektedir. Bu hassas teolojik konuda özellikle İslamiyet, Musevilik ve Hristiyanlık arasındaki temel fark da görmezlikten gelinmektedir. "Kulun tanrının işine karışması düşünülemez" yargısından pek bir şey anlamamaktadır. Ama bir şey anlamak gerekirse, bu mütalaada dine biçilen fonksiyonla tanrının işine karışma vardır.

Yine "Esas Hakkında Düşünce"nin 6. sayfasının üçüncü paragrafında; "..tanrı... her sorunu her sorunla çözebilir, düzeltebilir.." ifadesi, bir mantık karmaşasıdır. Ne demek, sorunu sorunla çözmek? Bu durum halk dilinde; "Dam üstünde saksığan, vur beline kazmayı" şeklinde ifade edilir.

"Esas Hakkında Düşünce"nin hemen her sayfasında yer alan "Laiklik"le ilgili olarak dünyadaki uygulamalardan kısaca söz etmekte yarar görmekteyiz.

Bu gün genel olarak bakıldığında dünyada dört ayrı laiklik uygulaması söz konusudur:

Bunlardan biri: din düşmanlığı şeklinde yorumlanan Sovyetik ve Bulgaryen laiklik yorumu,

Bir diğeri: Fransa'da uygulanan mütareke anlamı taşıyan laiklik yorumu... Kiliseye karşı -İncil'e ya da Hz. İsa'ya karşı, dine karşı değil- ayaklanan Fransız halkı kiliseden serveti, silahı ve iktidarı alarak kendi seçtiği temsilcilere verdi. Hem ayaklanmalar, hem de devletin içindeki kişilerin çoğu dindardı. İncil'e ve Hz. İsa'ya inanıyorlardı. Yani 1789 Fransız Devrimi bir din-devlet ya da halk-din hesaplaşması değil, kilise ile halk arasındaki hesaplaşma idi. Kilisenin dini kullanarak toplumun üzerin-

de baskı kurması onun mülkiyetini ele geçirmesine karşı tabii bir tepkiydi. Bu tepkiyi gösterenlerin çoğu dindar kişilerdi. Rahip, rahibe, papaz değildi. Ama sivil dindar insanlardı. Başarıları için tanrıya dua ediyorlardı.

Daha sonra ise, kilise ile kurulan hükümet arasında bir mütareke yapıldı. Fransa'da çatışmama ilkesi üzerine kurulu birlikte varolma, varlığını kabul etme, karışmama esasına dayalı bir yorumdur ve bu yorum ancak ruhbanı olan dinler için geçerlidir ki, İslam'da ruhban sınıfı yoktur. Devlet, imam-hatip okullarını ve ilahiyat fakültelerini örgütleyerek TSE damgalı bir müslüman ve bu dinin ruhanilerini yetiştirmeyi amaçlamıştır ki, bu işe karar verenler laikliğin yerleşmesi için dini meslek haline getiren bir zümrenin varlığının gerektiğini biliyorlardı. Onların istediği kiliseye benzer bir cami, papaza benzer bir imam idi ki, "Esas Hakkında Düşünce"ye hakim olan mana, bu gaye sahiplerinin zihinlerindeki nihai amaçla örtüşmektedir.

Bir diğer yorum ise: Federal Almanya'daki yorumdur. Bu sisteme daha çok laiklik değil, sekularizm denmektedir. Almanya ve Hollanda'da geçerli olan iktidar-kilise ilişkisinin biçimi kontrat usulüdür. Din anayasal statüde özerk bir kuruluştur. İlişkilerin biçimini iktidar değil, kontrat belirler. Fransa'nın Almanya'dan alınan topraklarında da bu kontrat sistemi geçerlidir.

İtalya'da ise: iktidar ile kilise egemenliği paylaşmışlardır. İtalyan anayasası kilisenin siyasal egemenlik tanımına eşit bir egemenliğe sahip bulunduğunu kabul eder.

Türkiye'nin, AT'a girmek istediğine göre, Avrupa'daki hukuk sistemini iyi özümsemesi gerekir. Ayrıca patrikhane ile ilgili olarak da Türkiye'deki ne idüğü belli olmayan laiklik tanım ve uygulamasının Türkiye'yi hangi şartlara zorlayacağını iyi hesap etmek gerekir. Yıllarca müslümanlara baskı ve zulmü reva görenlerin yakın gelecekteki muhtemel gelişmeler karşısındaki tavır ve tepkilerini şimdiden merak ettiğimizi ifade etmek isteriz. Bu gün sorumsuzca, bilgisizce ortaya atılan iddiaların yarın Türkiye'yi uluslararası topluluk önünde ve AT ile entegrasyon sürecinde nasıl zor durumda bırakacağını bilincinde olmak gerektiği düşünülmelidir.

5 - "ESAS HAKKINDAKİ DÜŞÜNCE" NİN ORTAYA KOYDUĞU DİĞER SONUÇLAR:

"Esas Hakkındaki Düşünce"nin tebarüz ettirdiği bir diğer önemli sonuç ise, devleti korumak ve kollamak amacıyla hazırlanmış bu metnin, gerekçesinde yer alan ve eleştirisi yapılan görüşlerin devlete ve onun ilkelerine zarar verir oluşudur. Şöyle ki:

1) "Dogma" denerek bir takım görüş ve inançlara karşı çıkılırken, yönetim ilkelerinin değişmezliğini savunmak ve hatta bu yönde "düşünce" dahi üretilmeyeceğini söylemek, aslında bir başka doğmayı savunmak anlamına gelmektedir.

2) Dinle ilgili olarak, (ki dinden kasıt, İslam Dini sözcüğünün ara sıra kullanılmış olması ve suçlanan sanıkların müslüman olmaları şeklindeki değerlendirmeden anlaşıldığı ve Türkiye için söylenmiş olması nedeniyle İslam dini olmaktadır), "dinin kuralları şöyledir ama uygulamasını yapmayız ve istemeyiz" demek başkadır, "din, kişinin tanrıya inancı ve ona ibadeti ile ilgilidir, sadece vicdanda olan bir meseledir, bu dünya ile ilgisi yoktur" demek, çok daha farklı sonuçlar doğurmaktadır. İkincisinde içerik tayin etme vardır. Bu, dine bir müdahaledir. Birincisi kabullendiği halde uymamanın hükmüne, ikincisi ise, inkar etmenin hükmüne tabi bulunmaktadır.

3) İşte böylesine laik değil de; laikçi-jakobenist, bizantinist yaklaşımlar, Atatürkçülüğe ve laisizme olan yaklaşımı olumsuz yönde etkilemektedir. Çünkü bütün bu değerlendirmeler, Atatürkçülük ve laisizm adına yapılmaktadır. Dolayısıyla halk da laisizmi takdim edilen yanlış şekliyle anlamaktadır. Laisizme biçilen bu içerik, böylesine devam ettiği sürece, yönetim ve halk yabancılaşması da süreceğe benzemektedir.

Bu ülkede çok yakın zamanlara kadar, Cumhurbaşkanlarının camiye girmesinin laikliğe aykırı olduğu söylenebilmiş ve buna göre hareketle konuğunu cami dışında bekleyen Cumhurbaşkanları olmuştur. Şimdilerde Taksim'de cami yapılmasının laikliğe aykırı olduğunu söyleyen ve savunanlar bulunmaktadır. Ama artık bu anlatım ve anlayışlar gelişen dünya önünde geride kalmış ve kalacaktır. "Devlet benim" diyen ve laikliğe istediği elbiseyi giydiren seçkinci, yabancı hakimiyetinin son bulması, millet-devlet kaynaşma ve kucaklaşmasını sağlayacaktır.

4) Laiklik, dine kitaba, peygambere ve O'nun efradına sövme, sövdürme hürriyeti değildir. Ama adam sabah akşam çıkıp bunları yapıyor ve üstelik laiklik adına yapıyorsa, yönetim de benzer gerekçe ile engellemiyorsa, halk ne yapsın.

Kamu hukuku kuramına göre, temsili demokrasilerde yönetimle halk arasında vekalet ilişkisi vardır. Vekilin görevini yapmadığında, aslın devreye girmesinde olduğu gibi, laiklik adına dinine sövmeyi meslek edinene karşı Sivas halkı, demokratik tepkisini göstermiştir. Bu tepki olayı ile, Sivas'ta kurşunlanarak ve zehirlenerek ölenlerin durumunu iyi ayırd etmek gerekir. Tören tertipleycileri, Dev-sol, Dev-Genç ve PKK işbirliği içindedir. Provokasyonun boyutları gözardı edilmemelidir.

Dine, kitaba, peygambere sövmek, laiklik korumasında bir hürriyet olarak kabul edilir ve korunur ise, o içerikteki bir laisizmi halkın kabullenmesi mümkün değildir. Ve bu anlayış, elbette ki laiklik de değildir. Halkın tepkisi bu bağlamda değerlendirilmelidir. Artık bu ülke halkı, dine, kitaba, peygambere sövgünün, laiklik korumasında bir özgürlük, böylesi tavırları pervasızca sergileyene karşı tepki göstermenin laikliğe karşı tepki (maalesef “Esas Hakkında Düşünce”deki kanı da budur) olduğu yargısına kapılır olmuştur. Laiklikle, sövgücü Nesin eşdeğer mi ki, Nesine tepki, Laiklik ilkesinin kaldırılmasını hedefleyen bir tepki olarak kabul edilebilir. Bunlar çok yanlış ve üstelik laiklik adına sakıncalı yaklaşımlardır. Laikliğe tepki ile, jakobenist laiklik anlayışına tepki ayırımını gözden kaçırmamalıyız. Devletin veya idarenin herhangi bir konudaki yanlış uygulamalarını eleştirmenin, devleti ve idareyi yıkmaya anlamına gelmeyeceği unutulmamalıdır.

5) Bu tepki ve protesto olayına katılan 15-20 bin kişilik halkın, sesi dışında silahı, bıçağı, araç ve gereci yoktur, bunları edinme isteği de yoktur. Aziz Nesin ve O’nu davet eden kişi olarak bilinen, “Esas Hakkında Düşünce”de belirtildiği gibi suç ortağı kabul edilen Vali’yi protesto dışında hiç bir kişi ya da kamu görevlisine yönelik eylemleri olmamıştır. Üstelik fenalık geçiren güvenlik elemanlarına yardımcı olmuş, güvenlik güçlerini alkışlamışlar, Türk bayrağı taşımışlar, terör örgütü PKK’yı tel’in etmişlerdir. Sanıkların üzerlerinde ya da aranan konutlarında silah, araç-gereç bulunmamıştır. Durum bu olunca, protesto olayının, devleti yıkmaya cebren teşebbüs fiili olarak iddia edilmesi, devleti güçsüz göstermeye neden olmaktadır. Sanıkların sesiyeler, yani “ses”le devletin yıkılmaya çalışıldığı iddiası komiklik arzuetmekte değil midir?

6 - FİKRİ YÖNÜ KARMAŞA İLE DOLU "ESAS HAKKINDA DÜŞÜNCE" NİN TEKNİK BULGU VE NİTELEMELERİ DE YANLIŞTIR:

1) Sanıklar hakkında fiilin, laikliğe yönelik bir eylem olduğu iddiasıyla T.C.K. 146/1. maddesine göre ceza talep edilmektedir. Laikliği ihlal eden fiilin ise, atıldığı iddia olunan ve yukarıda "Esas Hakkında Düşünce"den alıntı olarak sıralanan sloganlar olduğu belirtilmektedir. Fakat sanıklarla ilgili özel anlatıma geçildiğinde bu sloganların kriter olmaktan çıkarıldığı görülmektedir.

Bu husus, slogan izafe edilmeyen maznunlar Erkan ÇETİNTAŞ ve Hayrettin CÜL'ün de idamlarının talep edilir olmasından anlaşılmaktadır. Ayrıca T.C.K.'nun 146/3'e göre cezalandırılması talep edilen sanıkların da aynı sloganları attıkları iddiası (Örneğin, sanık Metin CEYLAN'ın "Şeriat gelecek zulüm bitecek", sanık Hayrettin YEĞİN'in, "gitsin Cumhuriyet, gelsin şeriat" şeklinde slogan attıkları iddiasında görüldüğü gibi) 146/1'e giden yolun sloganlar olmadığını göstermektedir. Bu konuda çarpıcı bir örnek de 146/1'e göre cezalandırılması talep edilen sanık Yıldırım YÜKSEL'in durumudur. "Esas Hakkında Düşünce"de 27. numarada yer verilen adı geçen maznunla ilgili olarak "... Allahuekber diye slogan atıp, tekbir getirdiği" şeklinde gerekçe gösterilmektedir. "Allahuekber" ifadesi, önce "slogan" sonra da "tekbir" olarak nitelendirilmiştir. Bu kavramın doğru adı, "tekbir"dir. Ve elbette ki Allah (c.c.) Ekber'dir.

2) "Esas Hakkında Düşünce"nin kabul ettiği doğruların başında, şenliği tertip eden görevliler ile yönetim kurulundaki kişilerin, olayın tahrikçisi sıfatıyla suç işledikleri iddiasıdır. Aynı olay nedeniyle ve üstelik tahrikçi olarak suçlanan kişilerin duruşmadaki gerçek dışı ve kendilerini kurtarmaya yönelik beyan ve saptırmalarının sanıklar aleyhine "delil" olarak kabul edilmiş olması, çelişki olmanın ötesinde, ceza yarısına uygun bir değerlendirme değildir.

Ayrıca "Esas Hakkında Düşünce"nin sonuç bölümü (E) şıkında; "şenliği tertip eden görevliler ve yönetim kurulundaki kişiler ile Aziz Nesin için mahalli Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulması" talebi, (duruşmalarda bu husustaki taleplerimiz, Cumhuriyet Savcısının mütalaasına uygun olarak reddedilmiştir) duyulan ve vakıf olunan suç ihbarını erteleme anlamı taşımaktadır. Suç duyusunun amacı suçu kovuşturmaya yetkili kişiye ulaşımını sağlamaktır. Bunun ayrıca belirlenmiş usul ve yöntemi yoktur. Duyulmuş olması yeterlidir. Talepte bulunan Savcının hiç bir makamın vasıta olmasını talep etmeksizin merciine iletmesi gerekmektedir. Esasen T.C.K.'nin 235. maddesi bu konudaki terahileri cürüm olarak düzenlemiştir.

3) Yangınla ilgili olarak sh.10'da "..otele çıkan bir kişi otel perdesini tutuşturarak otelde yangın başlatılmıştır..", Sh.16'da "..buradan çıkan alevlerin kırılan camlardan sarkan perdeleri tutuşturduğu..." şeklinde iki tür anlatım bulunmaktadır. Bu id-

diaların ikisi birden doğru olamayacağına göre, hangisi doğrudur. “Esas Hakkında Düşünce”de tabii ki bu sorunun izahı yoktur. Doğrusu dosyadadır ve oradaki doğru “yanan otolardan yükselen alevlerin, dışarı sarkan perdeleri tutuşturmuş olması”dır.

4) Dinlenen savunma tanıklarının, mahkeme huzurunda vaki beyanlarının kabul-e şayan görülmeşi izah edilmeyişi bir yana, “Esas Hakkında Düşünce”, böylesi- ne tanık dinlenmiş olmasına yabancısıdır, hiç bir şekilde sözü bile edilmemiştir.

5) Maznunlar hakkında ceza talep edilmesinde; onların (A) ve (B) şeklinde gruplandırılmalarının, ceza yargısının kabul ettiği “delil” düzeyinde hiç bir kriteri yoktur. Sanki önce idam istenecek sayı belirlenmiş, sonra da bu kapsamı dolduracak sanıklar belirlenmiş. Sanıklara atfedilen sloganlar ve sloganların sanıklara dağıtımına ilişkin kriterler, bu iddiayı doğrular niteliktedir.

6) “Esas Hakkında Düşünce”nin 13. sayfasında, “ilgisiz bir şekilde PKK terör örgütünün ölen militanları ile ilgili olarak saygı duruşunun yapılması” şeklindeki anlam da bir şaşkınlık ifade eder gibidir. Oysa 14. sayfanın son paragrafında “...yasa dışı Dev-sol, Dev-Genç, PKK militanlarının katılımıyla Sivas sokaklarında yapılan yürüyüş” tesbiti vurgulanmaktadır. İşte ilgi ve ilişki.

Sivas halkını el ve işbirliğiyle tahrik edip, alevi-sünni çatışması sağlamak istediler. Allah (c.c.)’a şükür ki başaramadılar. Bu konuda bir noktaya da temas etmek isteriz: saygı duruşu ile ilgili cümlenin başında; “ilgisiz bir şekilde..” nitelemesini anlamak mümkün olmamıştır. Açıklandığı şekilde eylemsel ilişki belirli olunca, yani ilgisizlikten kurtulup, “ilgili” olunca; terör örgütü militanları için saygı duruşunda bulunmuş olması, fiili suç olmaktan çıkarır mı? Diğer bir ifade ile “terör örgütü militanları için saygı duruşunda bulunulması” suçtur ve bu fiil bizatihi ilgi değil midir?

7) “Esas Hakkında Düşünce”, yargılamaya başından itibaren katılan Cumhuriyet Savcılarının ürünü olmadığı izlenimi vermektedir. Sanıklara izafe olunan sloganlar, bunların sanıklara dağıtımı, savunma tanıklarından hiç söz edilmeyerek, tahliye edilen bir kısım sanıklar hakkında tahliyelerinden bu yana dosyada hiç bir değişme ve gelişme olmadığı halde ceza talep edilerek tutuklanmalarının istenmiş olması ve başından bu yana açıklanan dosyaya yabancı beyan ve çelişkilerin bulunması, bu konudaki kuşkularımızı pekiştirmektedir.

Bütün bunların sonucu; “Esas Hakkında Düşünce”nin yaklaşımı, kavramlarla ilgili yanlış ve yetersiz bilgi içermesi, dosyadan kopuk yanlış kanıt ve kanılları içermesi nedeniyle sanıkların mahkumiyetlerine mesnet olamayacağıdır.

XI - NETİCE VE TALEP

Yukarıda izah olunan sebeplere binaen;

* Sivas olayları organize ve örgütlü bir olay değildir. Olayın devlete ve anayasa-ya yönelik hiç bir yönü bulunmamaktadır.

* Aniden bir yürüyüş olarak başlamıştır.

* Yöneticilerin ihmali ile saatlerce devam etmiştir.

* Bu yürüyüş; atılan sloganların mahiyeti, halkın katılımı da dikkate alındığında Aziz Nesin'e, şenlikteki tutumu nedeniyle Vali'nin şahsına yönelik bir tepki olarak başlamış ve devam etmiştir.

* Olay öncesinde A. Nesin'in tahrik edici beyanlarına ilaveten, şenliğe katılanların ve Nesin'in şenlikteki konuşmaları da bu tahrikin dozunu arttırmıştır.

* Olay, kitlesel/toplumsal bir mahiyete bürünmüş ve devam etmiştir.

* Sanıkların olaya fail bulma gayretiyle toplandıkları, çoğunun olay mahallinde bile bulunmadığı, olay mahallinde bulunanların ise sadece yürüyüşe katıldıkları ortaya çıkmıştır.

* Yangın olayı ile sanıklar arasında hiç bir irtibat kurulamamıştır.

* Bir kısım sanıklar sadece yürüyüşe katıldıklarını samimi olarak ikrar etmişlerdir.

* Sanıkların bir çoğu bir yılı aşkın zamandır tutukludur.

* Sivas olayları bir kesim tarafından istismar edilmiştir. Yargıya baskı amacını taşıyan beyan ve açıklamalar kamuoyunu yanlış yönlendirmiştir.

* Sanıklar yargılanmadan mahkum edilmişlerdir.

* İstiklal Mahkemelerinin insanlık ve hukuk dışı uygulamaları, C.M.U.K. öncesi, emniyetteki (yasak) sorgu yöntemleri, bu davaya özgü olarak müdahil vekillerince önerilmiş, savunulmuştur.

* "Esas Hakkında Düşünce"de olduğu iddia edilen suçun kanuni unsurları oluşmamıştır.

* İddianın mesnedi kamu tanıkları ve müştekilerin ifadeleridir.

* Deliller usule uygun toplanmamıştır.

* Sanıkların, münnet suçun oluştuğunu çağrıştırabilecek hiç bir eylemleri olmadığı gibi, kasıtları da bulunmamaktadır.

Bütün bu hususlar dikkate alındığında; sanık müdafileri olarak her bir sanık hakkındaki münnet suçun kanuni unsurlarının bulunmadığı izahından varestedir. Tutuklu sanıkların bihakkın TAHLİYELERİNE, bütün sanıkların münnet suçtan BERALETLERİNE karar verilmesini bilve kale arz ve talep ederiz. 27.09.1994

SANIK MÜDAFİLERİ

Av.Ali ABDULLAH	Av.Osman ADAŞ	Av.Ali AĞILLI
Av.Mustafa AK	Av.Mehmet Şadi AKBAS	Av.Hamza AKBULUT
Av.Mustafa AKÇAY	Av.Mehmet AKINCI	Av.Ferhat AKKAYA
Av.Yusuf AKMAZ	Av.Hacı Yunus AKYOL	Av.Şuay ALPAY
Av.Ahmet ARIKAN	Av.Ferruh ARSLAN	Av.Şerif ASLAN
Av.Zeyd ASLAN	Av.Ali AŞLIK	Av.Emin ATALAY
Av.Baki ATEŞ	Av.Necdet ATEŞ	Av.Mustafa ATILGAN
Av.Hüseyin AYAN	Av.Selahattin AYDIN	Av.İsmail AYDOST
Av.Seyit A.Yakup AYTAÇ	Av.Adem BAĞCI	Av.İsmet BAHADIR
Av.Mustafa BAHÇEKAPILI	Av.Muharrem BALCI	Av.Ahmet BAŞYİĞİT
Av.Vahdettin BAY	Av.Cihan BAYKARA	Av.Ekrem BEDİR
Av.Remzi BEKTAŞ	Av.Hurşit BIYIK	Av.Recep BİÇER
Av.Zaim BİLİR	Av.H.Ömer BOZOĞLU	Av.Mehmet Ali BULUT
Av.Ali CAN	Av.Necati CAN	Av.Haluk CAN
Av.Ziya CEMALLER	Av.Mehmet CENGİZ	Av.Necati CEYLAN
Av.Mehmet CENGİZ	Av.Sefa COŞKUN	Av.Mehmet ÇAKIRCA
Av.İ.Şadi ÇARSANCAKLI	Av.Halit ÇELİK	Av.Nurettin ÇELİK

Av.Hüseyin ÇINAR	Av.Sezai ÇİÇEK	Av.Abdullah ÇİFTÇİ
Av.Burhanettin ÇOBAN	Av.Ömer DAYI	Av.Mehmet Salih DEMİR
Av.M.Ali DEVECİOĞLU	Av.Mustafa DOĞAN	Av.Salih DÖĞÜCÜ
Av.Kayhan DURNA	Av.Ali DURU	Av.Şeref DURSUN
Av.Feyzullah ELGİN	Av.Nevzat ER	Av.Oktay ERDOĞAN
Av.Mehmet EREN	Av.Orhan ERDEMLİ	Av.Galip ERGÜN
Av.Yakup ERİKEN	Av.Mehmet ERMİŞ	Av.Mustafa GOLİOĞLU
Av.Faruk GÖKKUŞ	Av.Mustafa GÜLHAN	Av.Hasan GÜNAYDIN
Av.Cemalettin GÜRSES	Av.Ali GÜVENİR	Av.Mikail HASBEK
Av.Faik IŞIK	Av.İlhan IŞIK	Av.Bedrettin İSKENDER
Av.Ali KALINLI	Av.Eyüp KARAGÜLLE	Av.Fikret KARAPEKMEZ
Av.Kadir KARTAL	Av.Hüseyin KAYA	Av.Muhittin KAYGUSUZ
Av.Hasan KILIÇ	Av.Taner KILIÇ	Av.Sinan KILIÇKAYA
Av.İdris Turan KIZILTAŞ	Av.Necip KİBAR	Av.Refik KOÇ
Av.Arif KOÇAK	Av.Hüsamettin KOÇAK	Av.Nusret KOÇAK
Av.Mehmet Arif KOÇER	Av.M.Refik KORKUSUZ	Av.A. Fevzi KOZOMER
Av.Ömer KÖSE	Av.Taha KURU	Av.Murat KUTLUSEZEN
Av.Dursun KÜÇÜK	Av.Muhittin KÜÇÜK	Av.Ahmet KÜÇÜKDAĞ
Av.Mehmet MACUN	Av.M. Emin MOLLAOĞLU	Av.Mesut MARANGOZ
Av.Cengiz OCAKÇI	Av.Nihat OSMANOĞLU	Av.İrfan ÖGE
Av.Orhan ÖGE	Av.M.Ali ÖNER	Av.Muzaffer ÖNDER
Av.Mahmut ÖZBAY	Av.Yakup ÖZBEK	Av.Engin ÖZÇAKMAK
Av.Kamil ÖZÇELİK	Av.Fikret ÖZDEMİR	Av.Bülent ÖZEN
Av.Veyssel ÖZER	Av.M.Emin ÖZKAN	Av.Mustafa ÖZKAN
Av.Hulusi ÖZSOY	Av.Bünyamin ÖZTÜRK	Av.İbrahim ÖZTÜRK
Av.Rahim ÖZTÜRK	Av.H.Hüseyin PALAN	Av.Yunus PALAN
Av.Vedat PEHLİVAN	Av.Şemsettin PETEK	Av.Hasan PİLAVCI
Av.A.Cahit POLAT	Av.Hüseyin POLAT	Av.Fuat SAĞIROĞLU
Av.Faruk SARI	Av.Hüseyin SEVEN	Av.Hasan SOLHAN
Av.Hasan ŞAHİN	Av.Yasin ŞAMLI	Av.Fikret ŞİMŞEK

Av.Remzi ŞİMŞEK	Av.Gazi TANIR	Av.Ramazan TAŞPINAR
Av.Ahmet TERLEMEZ	Av.Cüneyt TORAMAN	Av.Mesut TORAMAN
Av.İsmail TUĞRUL	Av.Hüsnü TUNA	Av.Mehmet TURAN
Av.Bülent TÜFEKÇİ	Av.İsmail UYAN	Av.Mevlut UYSAL
Av.İsmail ÜNAL	Av.Ayhan Sefer ÜSTÜN	Av.Mehmet ÜSTÜNDAĞ
Av.Mustafa YAĞMUR	Av.Mustafa YAKUP	Av.Şerafettin YAPICI
Av.K.Uğur YARALI	Av.Nurettin YAŞAR	Av.Reşat YAZAK
Av.Hüsnü YAZGAN	Av.Hayati YAZICI	Av.Ahmet YILDIRIM
Av.Mesut YILDIZ	Av.Mustafa YILMAZ	Av.Ömer ZİLELİ

XII - GEREKÇELİ KARAR

T.C.

ANKARA

1.NOLU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ

GEREKÇELİ KARAR

ESAS NO : 1993/106
KARAR NO : 1994/190
C.SAVCILIĞI ESAS NO : 1993/170
BAŞKAN : Muammer ÜNSOY (18960)
ÜYE HAKİM KD.ALBAY : Çetin GÜVENER (966-2)
ÜYE : Ö.Yılmaz ÇAMLİBEL (20696)
CUMHURİYET SAVCISI : Ali Rıza KONURALP (19714)
CUMHURİYET SAVCISI : Dilaver KAHVECİ (21749)
T.KATİBİ : Hasan ERDOĞAN (67)
DAVACI : K.H.

XII- SANIKLARA MÜSNET SUÇUN TARİFİ, TARTIŞILMASI VE SUÇ VASFININ TAYİNİ :

A) DEVLET KUVVETLERİ ALEYHİNDEKİ CÜRÜMLERİN AKADEMİK SEVİYEDE TARİFİ :

TCK.nun 146 “ Türkiye Cumhuriyeti Teşkilatı Esasiye Kanununun tamamı veya bir kısmını tağyir ve tebdil veya ilgaya ve bu kanun ile teşekkül etmiş olan Büyük Millet Meclisini iskata veya vazifesini yapmaktan men’e cebren teşebbüs edenler.....”

1- Suçun Mahiyeti :

Bu suç Devlet Kuvvetleri aleyhine cürümler başlığı altında düzenlenmiştir. Ceza ile himayenin mevzuu Devlet Kuvvetlerinin emniyetine müteallik menfaattir. Devletin unsurları çeşitli hükümlerle himaye görür mesela “Ülke unsuru TCK.nun 125.maddesi hükmü ile himaye edilmiştir. Aynı mahiyette olmak üzere Devletin şekil unsuru da TCK.nun 146.maddesi ile himaye altına alınmıştır. Bu madde hükmü Anayasanın korunması maksadiyle vaz’olunmuştur. Bununla beraber “Anayasanın değışmezliğı” nin sağlanmak istendiğı de iddia edilemez. Anayasanın, yine anayasaya uygun usul ile değıştirilebileceğı tabiidir. Kanunun yasak ettiğı husus “Anayasanın ihlali”dir. Bu suç “fikir suçu” değil maddi bir fiile lüzum gösteren bir suçtur.(Pr. Dr. Faruk EREN)

2- Suçun Faili :

Bu cürümün faili herhangi bir kimse olabilir. Bir kimse veya fertler topluluğı, Yasama Meclisi üyeleri, hükümet üyeleri bu cürümü işleyebilirler.

Bu cürüm yalnız idare edenler tarafından değil ayrıca kamu kudreti kendilerine emanet edilen kimselerce de işlenebilir. Gerçekten bu cürüm yapısı bakımından tek kişi tarafından işlenmesine imkan yoktur. İki veya daha fazla kişinin örgütlü eylemidir.

3- Suçun Mevzuu :

a) Anayasa nizamını bozma :

Bu maddedeki hükmün hedefi Anayasa nizamını meşru olmayan yollarla tadil, tağyir ve ilga hareketlerine karşı korumaktır. Bu maddede suç olan fiiller Anayasa nizamının hukuka aykırı ve meşru olmayan bir şekilde değıştirilmesine girişilmesidir.

Not: Gerekçeli kararın; kimlik tesbiti, tarafların iddia ve savunmalarının özetini içeren bölümleri, savunma içerisinde geniş bir şekilde yer aldığından ve kitabın hacmini artıracığından buraya alınmamıştır

Şüphesizdir ki, Anayasa nizamını, Anayasada gösteriler usullere uygun olarak değiştirilebilir.

b) Büyük Millet Meclisini devirme veya çalışamaz hale getirme :

Burada maddenin amacı yasama organını her türlü saldırıya karşı korumaktır.

4- Suçun Maddi Unsuru : Bu cürmün maddi unsuru Anayasa nizamının kısmen veya tamamen değiştirilmesine, bozulmasına veya kaldırılmasına CEBREN TEŞEBBÜS hareketleridir. Bu maddedeki teşebbüs suçun maddi unsurunu meydana getiren fiilleri işlemeye yönelik olup TCK.61 ve 62.maddelerindeki nitelikteki bir suça teşebbüs demek değildir. Buna göre, maddedeki "teşebbüs" yani fiili işlemeye girişmek ve ya yönelmekten maksat cürmün işlenmesine başlanmış olmasıdır.

Gerçekte yasalar genel olarak suçların işlenmiş olan veya işlenmeye başlanmış bulunan yani teşebbüs halinde kalan fiilleri cezalandırır. Yalnızca hazırlık hareketleri işlemeye başlanmamış olması ve bu itibarla toplumu ve toplum menfaatlerini tehlikeye koyacak nitelikte bulunmaması sebepleri ile cezalandırılmaz ancak toplumu ve Devletin Yüksek menfaatleri için tehlike yaratan ve bu itibarla özelliği bulunan TCK.nun 146.maddesindeki suç bakımından ayrı bir safhanın gözönünde tutulması gereklidir. Bu da, suç işlemeye yönetilen fiillerdir. Şu hale göre TCK.nun 146.maddesindeki cürmün özelliği bakımından adi suçlardan ayrı olarak üç safha bahse konu olacaktır. 1) Suçun işlenmesi; 2) Suçun işlenmesine teşebbüs edilmesi; 3) Suçun işlenmesine yönelmesi; yani suçun işlenmesine yönelme veya girişme niteliğindeki cürümlerdir. Mesela suçun işlenmesi için yardımcıları bulmaya çalışılması ve örgüt kurulması gibi. Bu halde toplumu tehlikeye koyacak suçu işlemeye girişme başlamıştır. Kısaca suçun işlenmesine yönelmiş olup icrasına başlama niteliğindeki herhangi bir hareket TCK.nun 146.maddesindeki teşebbüs için gerekli ve yeterlidir.(Dr.A.P.GÖZÜBÜYÜK)

Herhalde "hazırlayıcı-izhari fiiller" kafi değildir. Bu itibarla ne mahiyette olursa olsun "ideoloji propagandaları" gayesinin Anayasanın değişikliğine müncer olacağı tabii bulunmasına rağmen bu madde hükmüne göre değil, bunları yasak eden hükümlere göre cezalandırılırlar. İzhari hareketler bu madde hükmünün dışında bırakılmıştır.(Pr.Dr.Faruk EREN)

TCK.nun 146.maddesindeki bahse konu suçun cebren işlenmiş olması gereklidir. Burada "cebir" maddi ve manevi anlamdadır. Cebirden maksat failin anayasa nizamını tebdil, tağyir veya ilga'nın gerçekleştirilmek üzere hukuk dışı meşru olmayan vasıtaların kullanılmış olmasıdır. Bu vasıtalar maddi cebir, manevi cebir, baskı, tehdit, hile ve benzeri şekillerde olabilir. Cebir cürmü meydana getiren fiile değil meydana gelmesi istenen değişikliğe ilişkin bulunmaktadır.

Cebir cürmün unsuru değil niteliğidir. Cebir, failin fiilinde değil meydana gelen

hukuk dışı değişikliktedir. Anayasadaki değişiklik meşru olmayan hukuk dışı faaliyet neticesi meydana gelmiş ise Anayasa nizamını “cebren değiştirme”ye yönelen fiil vardır. (Dr. A. P. GÖZÜBÜYÜK)

5- Suçun manevi unsurları :

Fiilin bilerek veya isteyerek (kasden) işlenmiş olması gereklidir. Failin cezai mesuliyeti için Anayasa nizamını değiştirmeye yönetilen fiilleri bilerek ve isteyerek işlenmiş olması yeter sayılır.(Dr. A. P. GÖZÜBÜYÜK)

B) DEVLET KUVVETLERİ ALEYHİNDEKİ CÜRÜMLERİN

DOKTRİNER AÇIDAN TARİFİ :

Yargıtay 1.Ceza Dairesi Üyesi Vural SAVAŞ'ın bir sempozyuma sunduğu bildiri-lerin bir bölümü;

İnsan hakları'na en büyük değerin verildiği bir çağda yaşıyoruz. Ancak günümüzde en vahim insan hakkı ihlalleri, artık devletler veya devlet görevlileri tarafından değil, terörist örgütler tarafından yapılmaktadır.

Bu sebeplerden, Anayasa, yasalar ve çeşitli milletler arası anlaşmalarla kabul edilen İnsan haklarını hayata geçirmek, Ülke bütünlüğünü korumak ve demokratik düzeni ayakta tutmak, ancak terörizmle mücadelede başarı kazanmakla mümkündür.

Büyük hukuk düşünürü Jacques VERGES şöyle diyor. “Bir gerilla grubu ile bir devlet arasındaki savaşın ellerde beyaz eldivenler ve İnsan Hakları Bildirileriyle yapılmasını beklemek ne ikiye bölümlü”.

Hannah ARONT'un dediği gibi “Dehşetin mutlak surette hüküm sürdüğü yerde, herşey ve herkes susmaya mahkumdur”. Terörizmi tanımlayan kamusuna karşı hesaplanmış olan saldırıdır. 05.12.1985 tarihli INTERNATIONAL HERALD TRIBUNE gasetesinde yayınlanan bir Rand Corporation raporuna göre: Uluslararası terörist eylemlerde bir yılda %12 ile %15 oranında artarak artık müesseseleşmiştir. 20.ci yüzyılda ADOLF HİTLER'de korku ve menfaat ile bütün hakların teslimiyete yönelebileceğini iddia ediyordu: “Terör, en kuvvetli siyasi silahtır ve ben bazı aptal burjuvaları şok durumuna sokuyor diye ondan mahrum olamam”. Bunu Herman RAUSCHNING 1939'da “Hitler Bana Dedi” adlı kitabında zikretmektedir. Führer'le konuşan bir diğer yazar olan Hanstöngel de Hitler'in şu sözlerini ilave ediyor: “Demokrasiler, daima böyle saldırılar karşısında yapıları bakımından aciz kalacaklardır, zira savunmak için kendilerinin de otoriter bir rejim kurmaları gerekmektedir.” (Prof.Dr.Yılmaz ALTUN)

4-5 Ekim 1991 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen ve Uluslararası Basın Enstitüsü Direktörü Peter GALLİNER, Avrupa İnsan Hakları Divanı Yargıç Thor

VLHJAMSON, Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi Üyesi Lova KELLBERG, Avrupa Parlamentosu Siyasi İşler Komisyonu Maria Loisa CERRTTI, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Genel Sekreter Yardımcısı Jan MARTENSON gibi şahsiyetlerinde katıldığı bir sempozyumda konuşan Bruna STEGAGNINI ŞÖYLE DİYOR; “ Terörizm trajedi yaşamayanlar için alınan önemleri ve sınırları eleştirmek için çok kolaydır. Ancak ben, birinci ve en önemli insan hakkı olan yaşamı sürdürme hakkını ve yurttaşların güvenliğini korumayı amaçlayan bu önlemleri de sınırlamaları getirmenin Türk Devletinin görevi olduğuna inanıyorum.”

Anayasamızın konu ile ilgili çeşitli hükümleri birlikte değerlendirildiğinde şu husus açık bir biçimde anlaşılmaktadır. Devlet Yalnız “İnsan Hakları” için değil, başka amaçlar içinde vardır. “Toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı” için vardır. Toplumun huzurunu sağlamak, ulusal dayanışmayı gerçekleştirmek ve adalet anlayışını egemen kılmak çerçevesinde varolan, bu çerçeve içinde yer alan devlet, yine de başıboş ve keyfi davranmayacak, insan haklarına “saygılı” olacaktır. İnsana değer verilmesi insan onurunun yine kollanması gerekecektir. Ama insan hakları, artık devletin varoluş nedeni olmaktan çıkmıştır.(Prof.Dr.Mümtaz SOYSAL)

Kanunlar ideallere değil, ideolojilere hiç değil, sadece ve sadece toplumun şartlarına dayanmalıdır.(Türkiye’de Ceza Mahkemesi Hukukunun ilim haline gelmesinde büyük katkısı olan Prof.Dr.Nurullah KUNTER’in son dersinde söylediklerinden)

Bu gerçekten hareketle Avrupa’nın hemen bütün demokrasi ülkeleri, terör eylemlerinin başlaması ile birlikte, yasalarında değişiklik yaparak, bu çeşit sanıklar için kısıtlayıcı, özel hükümler getirmişlerdir. Bir kaç örnek vermek gerekirse;

a) Almanya’da terörizmin artması ve bu suçların sanıkları ile müdafileri arasındaki temasların sorun yaratması üzerine, müdafinin ve dolayısıyla sanığın haklarına kısıntılar getirilmiştir. Mesela Hakimin okunmasına müsaade etmediği yazılar kabul edilmemekte, görüşmenin gizlice bir şey verilmesini önleyecek biçimde yapılması sağlanmakta, hatta bazı hallerde müdafinin müdafilik görevi yapması yasaklanmaktadır. Bütün bu kısıntıların demokratik devletin teröristlere karşı korunması ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin bütün mahkeme sisteminde uygulanabilmesi için yapıldığı belirtilmektedir.(OTTO TRİPFTERER, The Criminal Justice System of The Federal Republic of Germany. (Prof.Dr.Nurullah KUNTER)

b) Yine Almanya’da, Alman CMUK.nun 148.nci maddesine 1976’da yine bir fıkra eklenerek, soruşturmanın konusu terörist eylemler için örgüt kurma olduğunda, tutuklu sanığa gönderilen veya birlikte getirilen yazılı belge veya diğer eşyanın hakime gösterilmeden sanığa iletilmesine izin verilmeyeceği kuralı getirilmiştir(Nur BAŞAR)

c) İngiltere’de “Polis and Criminal Eviden Act” 1989 yılında değiştirilmiş ve yalanan terör suçu sanıklarının polis tarafından yedi güne kadar gözaltında tutulma-

sı kabul edilmiş, poliste alınan ifade sırasında Avukat bulundurma hakkı gibi haklardan terör sanıklarının yararlandırılması yolu karatılmıştır.(R.MORGAN)

d) Alman CMUK.nun 12/III.maddesine göre bazı ağır suçlarda teknik anlamda tutuklama nedeni bulunmaksızın tutuklamaya başvurulabileceği öngörülmektedir. Bu maddeye göre mevsuf ve basit adam öldürme, soykırım, terör örgütü kurma, yaptığı eylemlerle başkalarının yaşamı ya da vücut bütünlüğü tehlikeye düşürme, patlayıcı madde kullanma suçlarından birini işlemiş olma kuvvetli şüphesi altında bulunan kişi, kaçma ve delilleri karartma şüphesi mevcut olmasa da tutuklanabilir.

Suç veya terör örgütü üyeleri ve yardımcıları, suç sayılan faaliyetlerini gizleme-yi alışkanlık haline getirdiklerinden kural olarak bu örgütlere üyelik ve örgütü kurma, Alman uygulamalarında delilleri karartma şüphesine dayanak sayılmaktadır.

1965'de yürürlüğe giren değişiklik yasası ile Almanya'da "tekrarlama tehlikesi" tutuklama nedenleri arasına alınmıştır. Alman hukukunda, bu tutuklama nedeninin muhakemeyi güvenceleme aracı değil, toplumu, sanığın başka önemli suçlarından korumak için bir önleyici tedbir olduğu belirtilmektedir.

Alman CMUK.nun 148/II.maddesi ile de, terör örgütü kurmakla suçlanan tutuklu sanıkla müdafininin yazışmalarının önce hakim tarafından kontrolüne olanak verilmiştir.(Nur CENTEL)

e) Belçika'da bu tür tehlikeli hükümler, tek kişilik hücrelerde yatırılırlar. Bütün eşyaları hergün hücrelerinden dışarıya alınır ve tekrar yerleştirilir, hücre gece aydınlatılır, hükümlüler gündüz hücrelerinden dışarıya çıkartılırlar. Avluya çıktıklarında da hergün hücrelerinde arama yapılır.

Bu hükümlülerin ilk sekiz günlerinde 15 dakikada bir hücreleri gözlenir. Bu kategoriye giren suçluların çalıştırılmaları kabul edilmemiş, ziyaretçileri ile görüşmeleri ve mektuplaşmaları engellenmiştir. İngiltere'de bu gruba giren tutuklu ve hükümlüler infaz kurumunda onbeş günden fazla bırakılmamaktadır.

Almanya'da 1976 yılında "terör suçu" yaratan Ceza Kanununun 129/a maddesi kabul edilmiş, usul kanununda da değişiklik yapılarak, bu madde ile sınırlı sayıdaki belli suçlarda tutuklama yetkisi genişletilmiştir. 1977 yılında SCHLEYER'in kaçırılmasından sonra terör sanığı ile Avukatının temasları, eylem devam ettiği sürece tamamen yasaklanmıştır. 1978 yılında yapılan bir başka değişiklikle, terör suçu kuşkusunu mevcut bulunan durumlarda "evde arama yapmak yetkisi" genişletilmiş, terör sanığı ile Avukatının görüşmesi sırasında araya "ayırıcı bir cam" konulması uygulaması getirilmiştir.(m.148/2) 1986 yılında terör suçunun cezası ağırlaştırılmış, terör suçuna tahrik suçu yaratılmıştır.(Prof.Dr.Feridun YENİSEY)

f) Yunanistan'da, Terörle Mücadele Kanunu basına aşırı kısıtlamalar getirmiştir.

g) İtalyada'ki " Pişmanlık Yasası" yine mafya ve terör örgütlerini çökertmek için

çıkarılmıştır(Uğur MUMCU)

h) Alman CMUK.nun 1975 değişikliği ile, soruşturmanın hiç bir aşamasında, sanık tarafından seçilen avukat sayısının üçü geçmeyeceği kuralı konulmuştur.

1993 yılı başında yayınlanan AKTÜEL dergisinde, Almanya'da CMUK.da yeni bir değişiklik yapıldığını öğrendik. Bu dergiye verdiği demeçte Prof.Dr.Feridun YENİSEY şöyle diyor. "Şimdi hızla polisin yetkilerinin artırılması gerekiyor. Örneğin 1992 yılı Eylül ayında yenilenen Alman CMUK.nda polise çok geniş yetkiler verildi. Bunlar en kısa zamanda Türk Polisine de sağlanmalı. Örnek olarak şunları sayabiliriz.

1- Telefon dinleme (Hangi suça başvurulacak, kaç dakika dinlenecek v.s.)

2- Bilgisayarın suç araştırılmasına kullanılması

3- Polise gizli araştırma yapma yetkisi verilmeli (adam izleme, peşine polis takma. Bunlar Türk hukukunda yok) yani kısacası, suçlu teknik araçlardan yararlanabiliyorsa, poliste yararlanabilmeli. Yoksa delil bulunamıyor diye bir şey kabul etmiyoruz, biz hukukçular. Her suçlu sürekli olarak iz bırakır. Ama bunu bilmek için polisin yetkisinin olması lazım."(V.Savaş)

AÇIKLAMA :

TCK.nun 146.ncı maddesine ilişkin olarak şu görüşlerde ileri sürülmüştür.

a) Anayasayı ihlal suçunu herkes işleyebilir. İncelemeye açıklık kazandırmak amacıyla failleri ikiye ayırmak uygun görülmektedir.

Devletin cebri gücünü elinde bulunduranlar.

Devletin gücünü elinde bulundurmamayanlar veya vazifelerinden dolayı bu suçu işleme kolaylığına ve imkanına sahip olanlar veya olmayanlar olmak üzere.

Normal vatandaşların bu suçu işlemeleri için mutlaka fiziki cebire başvurmaları gerekir. Bu tür cebir silahlı veya silahsız olabilir. Ama mutlaka fiziki gücün kullanılması gerekir. Söz gelimi büyük bir topluluğun siyasi rejimi yıkmak üzere gösteriden sonra anayasal organlar üzerine silahlı veya silahsız olarak yürümesi veya bir grup ihtilalcinin silahlarıyla beraber Anayasayı değiştirmek üzere devlet organları üzerine yürümesi gibi.

...Anayasanın açıkça ihlali halinde yasama sorumsuzluğunun veya dokunulmazlığının parlamenterin cezalandırılmasına engel olacağı düşüncesi ileri sürülebilir. Bu düşünce geçerli değildir. Eğer parlamenterlere anayasayı ihlal yetkisi tanınırsa hukuk düzeni kendi kendini inkar etmiş olur. Ayrıca böyle bir düşünce parlamentere Anayasanın da üstünde yetki tanımak anlamına gelir. Bunun anlamı Kraliyet yetkilerinin parlamenterlere geçmesidir. Hiç bir kurum kanunların üstünde değildir. Herkes kanunlarla bağlıdır. Parlamentere düşen, Anayasa'ya aykırı kanun yapmak yerine önce Anayasayı değiştirmektir.

....Parlamentelerin fiili ister görev ister hak olsun tamamen hukuk düzeni içinde, Anayasa ve iç tüzük hükümlerine göre cereyan edebilir. Hak, hakkı tanıyan kanunun sınırları dışına çıkıldığı an suç olur. O halde parlamenterler de hukuk ile bağlıdır. Meclis kürsüsünden de olsa Anayasayı ihlal edemez.

Anayasayı ihlali değiştirmeye gidecek yolu yine Anayasa belirlemiştir.(Madde 175) Anayasa koruyucu ancak bu hükümlere göre Anayasayı değiştirecek yeniliklerle kapı açabilir.

Kısacası mutlak dokunulmazlık sınırsız parlamenterlerin kraliyeti demek değildir. Bunun sınırı hukuk devleti ilkeleridir(ZANGARA). Aksi çözüm, hukuk devletinin inkarı anlamına gelir.

Genel olarak Anayasa ve Ceza Hukuku kitaplarında mutlak sorumsuzluktan söz edilir. Kanaatimizce buralarda kastedilen hukuk devleti ilkeleri içinde sorumsuzluktur. Çünkü hiç kimsenin hukukun üstünde olmayacağı artık tartışılmaz bir gerçektir.

....Kaldı ki prensip olarak sorumsuz olan Cumhurbaşkanı vatana ihanet ve Anayasayı ihlalden sorumlu tutacaksınız buna karşılık parlamenterleri sorumlu tutmayacaksınız bunun bir mantığı mevcut olabilir mi?

Ayrıca ağır cezalı suç üstü halinde parlamenterin dokunulmazlığını bile kaldırılmadan sorguya çekecek, tutuklayacak ve cezalandıracaksınız. Aynı parlamento Anayasayı ihlal imtiyazı tanıyacaktınız. Ceza kanununun koruduğu değer olarak Anayasanın ihlali mi önemli bir tecavüzdür yoksa bir adamın ölümü mü? Elbette Anayasanın ihlali önemli bir değerdir(Dr.Doğan SOYASLAN tarafından 25 Nisan 1993 günü Anayasa Mahkemesinde düzenlenen sempozyuma sunulan "Anayasanın Ceza Normları Tarafından Korunması-TCK.nun 146.ncı maddesi konulu tebliğden).

b- Devlet otoritesinin mevcudiyeti ancak siyasi yapının, siyasi iktidarın himayesi ile mümkündür.(ÖZEK) İşte bu ihtiyaç nedeni ile, gerek devletin ideolojik yapısını belirleyen hükümler, gerekse anayasalarda düzenlenmiş devletin fonksiyonlarını ifa eden devletin organları, öncelikle anayasa güvencesi altına alınmışlardır. Bunun dışında ceza yasaları da o devlet içinde mevcut iktidar düzenini ve buna hakim kuvvetleri himaye eden ve belirlenmiş usuller dışında değiştirilmesini önleyen, durumu olduğu gibi korumaya çalışan hükümler taşırlar(ÖZEK)

Devlet ideolojik yapısına ve fonksiyonları ifa eden organlara yönelik hareketler, devletin menfaatlerini koruyan ve düzenleyen normları ihlal etmeleri açısından devlete karşı suç olarak kabul edilmektedirler.(ÖZEK). Devlet düzenini yıkmayı, ortadan kaldırmayı amaçlayan tedhişçilik daha önce sentez tarifte de belirttiğimiz üzere bir ülkede yürürlükte olan anayasal sistemi anayasal usuller dışında değiştirerek, onun yerine savunulan başka bir siyasi veya toplumsal sistem gerçekleştirmek ister. Tedhişçiliğin bu yöndeki eylemleri doğal olarak ilkeleri anayasada belirlenmiş, devletin

ideolojik temeline ve yapısına yönelik olur, eylemleri de bu nitelikleri ile de devlete karşı suç oluşturlar.

“Devletin siyasi yapısı” olarak isimlendirdiğimiz bütüne yönelik tedhiş eylemlerinin bir ülkede görülebilmesi, o ülke toplumunda “...şiddet mekanizmasının işleyebileceği ortam...”ın bulunmasına bağlıdır.

Siyasi şiddet kullanımına elverişli toplumsal ortamın özelliklerine tedhişçiliği oluşturuca nedenleri incelerken değinmiştik. Çağımızda özellikle liberal demokratik rejimlerde, bazan bu rejimlerin “müsadekar toplum” olmalarından(DÖNMEZER), bazen toplumsal sorunlara demokratik düzen içinde yeterli çözümler bulunamamasından(ÖZEK) kaynaklardan şikayetlerle oluşan ortam, siyasi şiddet kullanımına elverişli olmakta ya da, toplumda tedhişçiliği esasen metod olarak benimsemiş kişi veya topluluklarca elverişli olarak kabul edilmektedir. Burada ifade edilmelidirki, bazen toplum ne kadar demokratik yönetilirse yönetilsin, sosyal kurumlar ne kadar mükemmel olursa olsun, bu durumdan da hoşnutsuzluk gösterip şikayetçi olabilecek, özgürlükten çok şiddetten hoşlanan kişilere her toplumda rastlanması mümkündür.(LA-OUEUR)

Yukarıda değindiğimiz üzere, devletin siyasal yapısını oluşturan kurallar öncelikle anayasalarda güvence altına alınmıştır. Bu konuda Türk hukuk sistemine bakmak istiyoruz.

Türk devlet düzenini belirleyen, diğer bir deyişle devletin dayandığı ideolojik temeli ve bu temele uygun organları belirleyen kurallar 1982 Anayasamızın genel esaslar başlıklı kısmında yer almaktadır. Devlet şeklinin Cumhuriyet olduğu belirleyen birinci maddeden sonra ikinci maddede cumhuriyetin niteliklerini belirlemektedir. Egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletinde bulunduğunu belirten 6.madde egemenliğin anayasanın koyduğu esaslara göre yetkili organlar eliyle kullanılabileceğini ifade etmekte, ikinci fıkrada ise egemenliğin kullanılmasının hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılmayacağı ve hiç bir kimsenin ve hiç bir organın kaynağını anayasadan almayan bir devlet yetkisini kullanamayacağı açıklanmaktadır. Egemenliğin kullanılmasına ilişkin usul böylece belirlendikten sonra bu usul kapsamı içine giren organlar 7,8 ve 9.maddelerde ortaya konulmaktadır. Bu organlar sırası ile yasama, yürütme ve yargıdır. Anayasamızın 11.maddesi ise anayasa hükümlerinin üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralını ortaya koymaktadır. Birinci kısmın 4.maddesinde ise devlet şeklinin cumhuriyet olduğuna ilişkin hükmü değiştirilemeyeceği, değiştirilmesinin teklif dahi edilemeyeceği kuralını belirlemektedir.

Yukarıda gözden geçirdiğimiz hükümler Türk devletinin düzenini ve bu düzenin dayandığı ideolojik temeli belirlemektedir. Anayasamızın bazı hükümlerinde ise sözünü ettiğimiz düzeni ve dayandığı ideolojik temeli koruyucu hükümlere rastlamaktayız. Anayasamızın 14.maddesi 1.fıkrasında anayasada yer alan hak ve hürriyetler-

den hiç birinin “...devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk devletinin ve cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek...” amacıyla kullanılacağı açıklanmıştır. Bu nitelikte hükümler anayasada 28 ve 68.maddelerde de yer almaktadır.

Görüldüğü üzere, devletin siyasal yapısı olarak isimlendirdiğimiz bütün anayasa hükümleri tarafından da güvence altına alınmıştır. Bu siyasal yapıyı anayasada belirlenen usuller dışında değiştirmeye veya ortadan kaldırmaya yönelik davranışlar, Anayasa hükümlerinin ihlaline yol açacaktır. Bu gibi ihlallerin müeyyideleri ise ceza yasamızda ortaya konulmuştur. Şimdi bu hükümlere kısaca bakalım.

Devletin siyasal yapısını ve bu yapıyı düzenleyen anayasal kuralları koruyan hükümler ceza yasamızda ikinci kitabın “Devlet şahsiyetine karşı cürümler” başlıklı birinci babında yer almaktadır.

Konumuz açısından önem taşıyan diğer bir deyişle şiddet kullanılarak anayasada belirlenmiş devletin siyasal yapısına ilişkin kuralları değiştirmeye, ortadan kaldırmaya yönelik ihlalleri müeyyidelerden bir hüküm söz konusu birinci babın ikinci faslında yer almaktadır. Sözü edilen 146.maddedir ve bu madde ile Cumhuriyetçiliğe, demokrasiye ve nitelikleri anayasada belirlenmiş siyasal sistemimize yönelik(ÖZE) bünyesinde “zor” ya da şiddet kullanmayı içeren maddi hareketler, teşebbüs derecesinde kalsalar dehi cezalandırılmaktadır.

146.madde açısından fiilin hukuka aykırı ve cebri olması yeterlidir; maddenin açık ifadesi gereği fiilin suç teşkil edebilmesi için cebren ikai aranır. Cebren mahiyetinin ne olacağı konusunda 146.maddede bir açıklık yoktur, bu nedenle cebir teriminin geniş anlaşılması gerektiğine işaret edilmiştir.(ÖZEK) Fiil, düzenin değiştirilmesine olduğu kadar, ortadan kaldırılmasına da yönelik olabilir. İşte bu nedenle maddenin anarşist hareketlere karşı uygulanabileceği belirtilmiştir(ÖZEK).

Yukarıda kısaca incelediğimiz hükmün şiddetin her çeşidini bünyesinde bulunduran ve değişik nedenlere bağlı olarak devlet düzenini yıkmayı, ortadan kaldırmayı amaçlayan tedhiş eylemine karşı da uygulanabileceği açıktır.

Devletin siyasi yapısı içinde yer alan ve devletin fonksiyonlarını ifa eden organlar da ceza yasamızda yer alan hükümler konulmuştur. Demokratik rejimin önde gelen kurumu yasama organı yukarıda değerlendirdiğimiz 146.madde ile korunmaktadır. Yürütme organı 147.madde yargı kuruluşları ve yargı heyetleri ise 255.madde ile korunmaktadır.

Görülmektedir ki, Türk Hukuk Sistemi açısından devletin siyasal yapısına yönelik tedhiş eylemleri ceza yasamızda yer alan hükümlerle müeyyidelerlendirilebilmektedir.

...Banka soygunlarının şiddet veya şiddet tehdidi kullanılarak gerçekleştirilen

diğer eylemlerden farklı olmadığına daha önce işaret etmiştik. Bu özelliği nedeniyle söz konusu eylemi gerçekleştiren tedhişçilerin benzer eylemin faili olan adi suçlular gibi değerlendirilmesi mümkündür. Hemen tüm ülkeler şiddet kullanılarak gerçekleştirilen soygun eylemlerini ceza yasalarında suç olarak düzenlemişlerdir.

Türk hukuk sistemi açısından da yukarıda söylediklerimiz geçerlidir. Gerçekten ceza yasamızda banka soygunlarını ayrıca düzenleyen bir hüküm yoktur. Böyle olunca banka soygunları da TCK.495.maddedeki yağma suçunu oluşturacaktır. Söz konusu maddede suçun “siyasi şiddet” uygulayanlara farklı biçimde uygulanacağını belirten bir ibare bulunmamaktadır. Oysa bu biçimde bir ibare ileride inceliyeceğimiz adam kaldırma cürmünde görülmektedir. Belkide bu eksiklikten hareket eden uygulamada; siyasi şiddet kullanılarak gerçekleştirilen banka soygunu, devlete karşı suç olarak kabul edilmiştir. Gerçekten Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi 21.6.1974 tarihli bir kararında, Türkiye’de kendi siyasi görüşlerine uygun bir devlet düzeni kurmayı amaçlayan ve bu amaca ulaşmak, yasa dışı örgüte para temin etmek için banka soygunu yapan kişinin bu eyleminin TCK.146.meddeyi ihlal ettiği sonucuna varmıştır. Mahkeme ve daha sonra Yargıtay bu kararı ile; devlet düzenini yıkmaya ve yerine savundukları başka bir siyasi görüşe uygun düzen kurmaya çalışan tedhişçilerin bu amaca ulaşma yolunda işledikleri banka soygunlarını, bir ölçüde TCK.146.maddede belirlenen suçun icra hareketi olarak kabul etmişlerdir.

Burada daha önceki görüşlerimiz ışığında, şöyle bir değerlendirme yapmamız mümkünmüdür; banka soygunu gerçekleştiren eylemciler tedhişçiliği metod olarak benimsemiş bir örgüt mensubu iseler de banka soygunu eylemi dışında diğer tedhiş eylemlerine başvurmuşlarsa, “belirli bir zaman dilimi içinde yer alan (tekerrür eden) eylemler”i tedhişçilik olarak nitelendirmemize uygun olarak söz konusu banka soygunu eyleminin devlete karşı suç oluşturacağını söyleyebiliriz. Ancak hemen işaret etmeliyiz ki kanunilik ilkesine sıkı sıkıya bağlı olması gereken bu uygulamada, yasa da açık bir biçimde tanımlanmış eylemin bu tanım dışındaki bir hükümlü müeyyidelendirilmesi mümkün değildir(M.Şükrü ALPASLAN)

c- Yukarıda belirttiğimiz gibi “teşebbüs eden” ifadesi, 146.maddede belirtilen zarar neticesine yönelik teşebbüs durumunu ifade ettiğine göre, bir fiilin 146.madde kapsamında olup olmadığı, teşebbüs kuralları uygulanmak suretiyle saptanmak gerekir. Bu açıdan da, fiilin elverişli vasıtalarla icrasına başlanmış olması, o ana kadar fail tarafından gerçekleştirilen hareketlerin zarar neticesini yaratmaya uygunluğu demektir. Belirtilen durumda, failin somut olayda işlediği fiillerin 146.madde kapsamında görülebilmesi, bu fiillerin zarar neticesini yaratmaya uygun nitelikte bulunmasına bağlıdır. Somut durum da göz önünde bulundurulduğunda, nitelik ve nicelik bakımından önlenmek istenen zarar neticesini yaratmaya uygun olmayan fiiller, TCK.168.madde kapsamını aşsa dahi, 146.maddedeki suçun icra hareketi olarak kabul edilemez. Ancak amaca yönelmek açısından etken, yoğun, tekrarlandığında

zarar neticesini doğurabilecek fiiller icra hareketi sayılabilir ancak bu durumda somut yakın “zarar neticesi tehlikesi” varsayılabilir. Ancak bu durumda somut “zarar neticesi tehlikesi” varsayılabilir.(FLORIAN, MANZINI, PANAGIA, RAGNO)

İtalyan öğretisinde ve uygulamasında da kabul edildiği gibi, tesadüfi, ihtimale dayanan uygunluk söz konusu olamaz. Bu durumda varsayımaya dayanılarak suçlama yapılmış olur. Ceza sorumluluğu ise varsayımaya dayandırılmaz. Bu açıdandır ki, TCK.nun 146.maddesinin uygulanabilmesi, somut, belirgin ve muhakkak zarar neticesi tehlikesi yaratacak fiiller açısından söz konusu olabilir. Bu değerlendirmenin, olayın somut kurallarına uygun yapılması, somut varsayımlarla kural konulmaması gerekir.(CRESPI/STELLA/ZUCCALA BRICOLA/ZAGNEBELSKY-GALLO/MUSCO)

Bir fiilin zarar neticesine uygunluğu, somut olayda işlenen fiilin nitelik açısından hukuka aykırı neticeyi yaratmaya elverişliliği, devamı halinde zarar neticesinin doğabilecek olması demektir. Anayasayı ihlal fiili, ancak cebren işlendiğinde suç teşkil ettiğine göre, kullanılan cebren de netice yaratmaya elverişliliği aranmak gerekir. Kısacası fiilin icrasının kastedildiği durum, tam anlamıyla teşebbüs durumu olmak gerekir. Cezalandırma dışında, suç genel teorisine bir ayrıcalık getirilmiş değildir.(ÇETİN ÖZEK. Anayasayı ihlal suçunda “Hazırlık Hareketleri, icra hareketi”. Yargıtay Dergisi)

C) TCK.146.MADDENİN “DEVLET KUVVETLERİ ALEYHİNE İŞLENEN SUÇUN UNSURLARI VE OLAYIMIZDAKİ YERİNİN TARİFİ :

Yukarıda akademik ve doktriner açıdan izahına çalıştığımız müdahil taraf ve Cumhuriyet Savcılığının iddiasının esasını teşkil eden TCK.nun 146.maddesinin tarihi ve uygulamadaki yerini bu bölümde izah etmek istiyoruz.

a) Devlet kuvvetleri aleyhine işlenen suçun tarifi :

İki veya daha çok kişinin örgütlenerek Türkiye Cumhuriyeti anayasasının tebdil, tağyir ve ilgasına yönelik cebir, şiddet, tehdit, baskı ve hile yöntemlerinden biri ile halkı korku, panik ve kaosa düşürmek ve devlet güvenlik kuvvetleri aleyhine cürüm işlemek amacıyla ülke genelinde ve organik bağ içinde yoğun, etkili ve sürekli eylemler manzumesidir.

TCK.146.maddesinin bu tarifi Yargıtay içtihatları, Ceza Hukuku Öğretim Üyeleri ve uzmanları tarafından açıklanan görüş, düşünce ve içtihadların ışığı altında düzenlenmiştir. Bu tarifin içerisinde suçun unsurlarını da bulmak mümkündür.

b) Suçun Unsurları :

aa) İki veya daha çok kişinin örgütlenmesi

bb) Örgütün amacı ve stratejisi

cc) Ülke genelinde yaygın ve organik bağ içinde faaliyette bulunması

dd) Yoğun etkili ve süratli eylemler manzumesi.

TCK.nun 146.maddesinde tarif edilen suçun unsurlarını bu şekilde belirledikten sonra unsurların tek tek irdelenmesi ve olayımıza uygunluğunun araştırılması zarureti vardır.

aa) İki veya daha çok kişinin örgütlenmesi :

TCK.nun 146.maddesinde tarif edilen suçun tek kişi tarafından işlenmesine imkan olmadığı iki veya daha fazla kişinin örgütlü eylemi olduğu belirtilmiştir. Örgütün silahlı veya silahsız olması önemli değildir. İki veya daha çok kişinin fiziki güç kullanılarak Anayasa nizamının cebren ortadan kaldırmak maksadıyla bir araya gelerek örgütlenmeleri bu suçun ilk şartıdır. Örgüt kurmak bu suçun bir diğer deyimle gaye suçunun hazırlık hareketlerini oluşturur.

Örgütün Anayasa nizamını yıkmak, bozmak ve ortadan kaldırmak için kurulmuş olması ve bu gayeye ulaşmak için cebri eylemlere başlamış olması artık hazırlık hareketi olarak değil gaye suçunu işlemek kararı ile o suçu işlemeye teşebbüs arсында icra başlangıcı niteliğinde hareketler olarak kabul etmek ve silahlı örgüt haline dönüştüğü an da gaye suçu ile ilgili bir icra hareketine lüzum görülmediği o suça ait düşüncenin silahlı örgüt halinde ortaya çıkmasının kafi olduğu(TCK.168) icra hareketlerinin başlanılmakla da, gaye suçun icrasına başlandığının kabul edilmesi gerektiği görüş ve düşüncesi hakimdir. Mahkememizde bu konuda Abdullah Polat GÖZÜBÜYÜK ve Çetin ÖZEK'in düşüncelerine aynen katılmaktadır.

Örgütün gaye suça ilişkin icrai hareketlerini aşağıdaki bölümlerde anlatacağız. Ancak burada bir hususun altına çizmekte yarar umuyoruz. Devlet kuvvetleri aleyhine işlenen suçlarda mutlak surette örgüt ve örgütün kuruluş ve hazırlık aşamasından sonra cebri icraya başlamış olması şartı vardır.

Davanın Mahkememizdeki yargılama aşamasında Emniyet Genel Müdürlüğünden Türkiye Çapında ve Sivas İlinde Müslümanlar adlı bir örgütün bulunup bulunmadığı sorulmuş, gelen 13.11.1993 tarih ve 293698 sayılı cevabi yazıda Müslümanlar adı altında faaliyet gösteren her hangi bir örgütün bulunmadığı belirtilmiştir.

Sivas Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi Müdürü ve diğer Emniyet görevlileri, Sivas İlinde faaliyet gösteren herhangi bir dinci örgütün bulunmadığını beyan etmişlerdir.

Yapılan hazırlık soruşturması ve son soruşturmada hiç bir sanık yasadışı dinci bir örgüt üyesi olduğunu beyan etmemiştir.

Sivas Emniyet Müdürlüğü İl genelinde Hizbullah, İslami Hareket, İslami Cihat

ve benzeri dinci örgütlerin faaliyette bulunduğu dair yazılı veya sözlü bir düşünce getirmemiştir. Yani Sivas İlinde faaliyette bulunan dinci bir örgütten bahis edilmemektedir.

TCK.nun 146.maddesinin ihlali için birinci şart olan örgütlü eylem gerçekleşmemiştir. Ceza Hukuku öğretisinde ve uygulamasında da kabul edildiği gibi tesadüfi ihtimale dayanan uygunluk söz konusu olamaz. Varsayıma dayanılarak suçlama yapılamaz ve cezai sorumluluk getirilemez. Bu açıdandır ki, TCK.146.maddesinin uygulanabilmesi somut, belirgin ve muhakkak zarar neticesi tehlikesi yaratacak örgütün varlığının kesin olarak tesbiti gerekirken bazı sloganların varlığından bahsederek örgütün var olduğunu iddia etmek şüphelilikten öteye delil değeri bulunmayan iddialardan ibaret kalacaktır. Zira gerek Sivas Emniyet Müdürlüğü, gerekse Emniyet Genel Müdürlüğü Türkiye genelinde ve Sivas İlinde bu olayları düzenleyen yasadışı dinci bir örgütün varlığından bahis etmemektedirler. Örgütlü olmayan, tesadüfen bir araya gelen ve Aziz NESİN'in aleyhinde kanunsuz gösteri ve yürüyüş yapan, bilahare Aziz NESİN'in bulunduğu Madımak Oteli önündeki otomobillerin ters çevrilerek tahrip eden daha sonra da bu otomobilleri ateşe vererek yakan neticede de çıkan yoğun dumanın etkisi ile zehirlenerek ölen ve masum 37 kişinin ölümü ile sonuçlanan bu olayın TCK.nun 146.maddesi içerisinde değerlendirilmesi mümkün görülmemiştir.

Nitekim bu görüş ve düşüncelerimizi doğrulayan Yargıtay İçtihatlarından bir kaçını aşağıda zikretmenin yararlı olacağı kanaatindeyiz.

“...EYLEMİN ÖRGÜT TARAFINDAN VE ÖRGÜTÜN AMACI DOĞRULTUSUNDA GERÇEKLEŞTİRİLMESİNİN KARARLAŞTIRILMASI..... TCK.NUN 146/1.MADDESİ İÇERİSİNDE DEĞERLENDİRİLMESİNİ GEREKTİRMEKTEDİR.” (Askeri Yargıtay Drl.Krl. 28.3.1991. 58/64)

“.....dosya içeriği ile sabit olmasına göre, ANCAK BİR ÖRGÜT MENSUBU TARAFINDAN VE ÖRGÜT GAYESİ DOĞRULTUSUNDA İŞLENDİĞİ TAKDİRDE TCK. 146. MADDESİ İÇİNDE DEĞERLENDİRME YAPILABİLMESİ SÖZ KONUSU OLABİLECEK BİR FİİLDEN DOLAYI varılan bu aşamada kesinleşen beraat kararı ile örgütsel illiyet bağı kesildiğine göre artık ileri sürülen düşüncenin aksine vasıf tartışmasına girilemeyeceği....”(Askeri Yargıtay Drl.Krl. 19.3.1987 41/49)

“.....Silahlı çete mensubu bir kimsenin gayeye yönelik hareketlerinin ne şekilde değerlendirileceğine ilişkin tartışmalar var ise de, bu tartışmalar daha ziyade bu durumda yani bir çete mensubunun gayeye yönelik eylemleri de olduğu takdirde hem bu eylemlerinden hemde örgüte mensup olmaktan dolayı iki ayrı ceza verilip verilemeyeceğine ilişkin bulunmaktadır. Bu itibarla örgüt mensubunun gayeye yönelik eylemlerinin TCK.nun 146.maddesi içerisinde değerlendirilmesi gerektiğinde tereddüt söz konusu değildir...”

(Askeri Yargıtay Drl.Krl.,10.3.1983-65/63)

“Örgütsel çalışmanın eğitim merkezi haline getirerek teorik çalışmaların tamamlanmasından sonra oluşturulan eylem birimi mensuplarının kapalı isimler(kod) ve görevleri saptanmış gerekli silah sağlanmış ve atış talimleri yapılarak kesin ve gerçekleştirici eyleme hazır olduklarının anlaşılması üzerine eylem yapmayı planlamışlar ve bu amaçla otomobil gasbı ve hırsızlığı, banka soygunu gibi olayları gerçekleştirmiş olmaları karşısında TCK.nun 146.maddesindeki kasıt ve unsurları oluşturur nitelikte bulunmuştur...”

(Yargıtay 9.Ceza Daire 09.5.1975-751/2110)

Görüldüğü üzere Yargıtay içtihatları da, anayasa nizamını bozmaya, değiştirmeye ve ortadan kaldırmaya yönelik fiillerin örgütlü olması unsurunu kabul etmekte olup olayımızda böyle bir örgütün varlığının tesbit edilememiş olması sebebiyle TCK.nun 146.maddesinin unsurlarından birincisi olan örgütlenme şartı gerçekleştirilmemiştir.

bb) Örgütün amaç ve stratejisi :

TCKnun 146.maddesi anayasa ve yasama organının hukuki, siyasi, ekonomik yapısını kısaca Devletin temel nizamlarını korumak için konulmuş bir hükümdür. Bu madde ile cezalandırılmak istenen Anayasa ile kurulmuş temel siyasi, hukuki, sosyal ve iktisadi nizamın meşru olmayan usullerle kısmen veya tamamen değiştirilmesi ve kaldırılmasına matuf fiillerdir. Suçlunun hedefi bu olmalıdır. Bu hedefe kanunların suç saydığı tarzda hukuk dışı ve gayrimeşru olarak cebir kullanılarak gidilmelidir ki bu suç oluşabilsin. Aksi halde meşru şekilde ve Anayasada belirtilen usul ve şekillerde Anayasanın değiştirilmesi her zaman mümkündür. Ve bu yasal düzenleme bir ceza tehdidi altında değildir.

Devlet kuvvetleri aleyhine işlenen cürümlerde örgütün amacı, Anayasa nizamı değiştirmek olduğu, olayımızda ise Anayasamızın en önemli niteliklerinden sayılan Cumhuriyetin Laiklik ilkesine karşı ve laikliği yok etmek için yapılmış ve hedef seçilmiş eylemlerin bulunması gerekmektedir. O halde yasadışı örgütün laiklik ilkesini ortadan kaldıracak veya yok edecek hedefe yönelik eylemleri gerçekleştirmek için cebre dayalı faaliyetlerde bulunması gerekir. Nedir bu faaliyetler? Yasadışı dinci örgüt teorisyenleri, demokratik düzenin hakim olduğu ülkelerde o ülkenin siyasi ve sosyal yapısı ile dini yapısına ilişkin bazı rahatsızlıkları ele alarak çoğunluğun yanında oldukları imajını yaratmak amacı ile taraftar kazanmak için propagandalarla işe başlayıp Silahlı Kuvvetlere kadar varan devlet dairelerine ve etkili devlet kurumlarına sızma, bundan sonra da kişiler ve halk üzerinde korku yaratan, dehşete düşüren devlet organlarına güveni sarsan toplu katliamlara varan yıldırıcı, bezdirici, korkutucu sabotajlar, suikastler ve silahlı saldırıların düzenlenmesini önerirler ve de bu dehşet havası içerisinde toplumların istenilen yöne kolayca yönlendirilebileceğini, toplumun

büyük bir kısmının kendilerinin yanında yer alacağını ve böylece başlayan iç savaş ile beraber, dinci ihtilalin ortamının kendiliğinden oluşacağını kabul ederler. Bu gür Türkiye’de faaliyette bulunan gerek dinci gerek solcu , gerekse bölücü örgütlerin genel olarak ulaşmak istediği amaç Anayasal nizam ve bu strateji üzerine kurulu ihtilale dayalı eylemleri içermektedir. Dolayısıyla yasadışı örgütlerin amaç ve stratejisinde herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Nitekim bu güne kadarki uygulamalarda TCK.146.maddesindeki gaye suçlarından birisini işlemek üzere kurulmuş silahlı cemiyet mensuplarından birisinin gayeye müteveccih teşebbüste bulunması halinde TCK.146.nun 146.maddesinin uygulanması gerektiği kabul edilmiştir. Aşırı dinci düşüncede olanların mevcut anayasal düzeni yıkmak üzere silahlı cemiyet grup anayasal düzeni ve bu düzene hakim olan Laiklik ilkesini yıkmak amacına yönelik olarak toplumda devlet otoritesini sarsmak, karşıt görüşte olanları yıldırma ve böylece mevcut düzenin yıkılmasına elverişli ortamın yaratılmasında fertler ve topluluklar üzerinde korku ve panik yaratıp, toplumu istedikleri biçimde yönlendirebilmek için adam öldürmek, toplumda mal ve can güvenliğini sağlamakla görevli polis, asker ve sivil kuvvetlere karşı öldürme derecesine varan saldırılar, soygunlar, resmi ve özel binaları kurşunlama, patlayıcı madde atmak gibi toplumda korku ve panik yaratma ve DEVLET OTORİTESİNİ SARSMADA ETKİLİ OLMAK, şeklindeki gayeye ulaşmak için işlenen suçlar manzumesinden ibarettir. Fanatik dinci örgütlerin amacı Anayasanın temel hükümlerini ortadan kaldırmak özellikle laiklik ilkesini yok etmek için devlet kuvvetlerinin otoritesini zaafa uğratmak ve bu yönde halkı korku, panik ve endişe içinde bırakacak devlete olan güveni sarsarak halkı istedikleri yönde sevk etmek ve istedikleri Anayasal düzeni gerçekleştirmek için giriştikleri her türlü eylem TCK.nun 146.maddesi içerisinde değerlendirilmesi gerektiği inancındayız.

Yukarıda açıklanan örgütün amacı ve stratejisini olayımıza uyguladığımızda evleminde bulunması gereken örgütün olmadığı ve amacının Devlet nizamına yönelik bulunmadığı sadece Aziz NESİN’in İslam Dini ve bu dinin Peygamberine, ashabına ve eşlerine karşı yazılı ve sözlü saldırısına tepki olarak aniden ortaya çıkan halkın öfkesinden ibaret bir eylemdir. Oysa TCK.nun 146.maddesinde tarif edilen örgütün amacı ve stratejisi ile ilgili bir eylem değildir. Nitekim bu eylemler arasında Devlet Kuvvetlerine karşı herhangi bir saldırı bulunmamaktadır. Hatta yaralanan emniyet mensupları sanıklar tarafından hastaneye kaldırılarak tedavisi yaptırılmış, bazı emniyet mensuplarının sıkışmadan mütevellit fenalık geçirmeleri esnasında temin edilen kolonya ile rahatlamaları sağlanmış, askeri güçlerin olay yerine gelmesi ile de, asker lehinde sloganlar atılmış “ en büyük asker bizim asker, asker Bosna’ya” şeklindeki sloganlar sonucunda askerin başındaki komutan omuzlara alınarak tezahüratta bulunulmuştur. Hatta otelin yanmaya başlaması ile birlikte otel önünde görevli emniyet mensuplarının “Otel içinde polis arkadaşlarımız kaldı. Onlara bir zarar gelmesin itfaiye aracının önünden çekilin” şeklindeki ikaz üzerine itfaiye önün-

deki kalabalığın çekildiği ve bu şekilde otel söndürme işlemine başlandığı tüm kamu görevlileri tarafından belirtilmiştir. Bu durumda göstermektedir ki, Sivas olaylarında hedef olarak Devlet Kuvvetleri değil Aziz NESİN'in bizzatıhi şahısdır.

Yazar Demirtaş CEYHUN'un "Asılacak Adam Aziz Nesin" isimli kitabında:

"...Aziz Bey dedim, Sivas olayları da galiba salt sizi yakmak için düzenlenmiş bir senaryoydu. Ne dersiniz?"

"Tabii" dedi. "O çocukları yakmak değil amaçları kesinlikle".

"Yani, 37 kişiyi cayır cayır yakmalarına karşın, sizi gene ellerinden kaçırdılar, yakamadılar. O cehennemden de sağ salim kurtulduğunuzu görünce, artık yakabileceklerini akılları kesmediği içinmi, şimdi de yargılayarak asmaya çalışıyorlar sizi?"

"Olabilir....Demek beni barbarca, vandalca öldüremediklerini görünce, bu kez de yasal olarak öldürmenin yollarını aramaya başladılar. Yani, beni de barbarca, vandalca öldürmek istemiyorlar demek artık, güzel..."

"Zaten sizi Aziz NESİN olarak değil, bir itfaiye çavuşu filan sandıkları için kurtarmışlar galiba?"

"Hayır....Beni komser sanmışlar. Dumanların arasında beni pencereden bağırırken görünce, aralarından bazıları komser sanmışlar. İçeride mahsur kalmış komserlerden biri pencereden yardım istiyor sanmışlar. "Komseri kurtaralım."...diye bağırıyordlardı beni göstererek. Şunu söyleyeyim ki, Lütfi Kaleli yanımda olmasaydı, olanaksız, kesinlikle kurtulamazdım o cehennemden. Dumandan boğulur ölür, cayır cayır yanardım. Çünkü dumandan artık öyle bitkin düşmüştüm ki, pencereye çıkıp itfaiye merdivenine atlayacak gücüm yoktu. Lütfi Kaleli beni kucaklayarak pencereye çıkardı, itfaiye merdivenine oturttu. Arkamdan da o geliyormuş meğer, farkında bile değilim. Ağır ağır inmeye çalışıyorum. Daha merdivenin ortasına gelmemiştim bemin komser olmadığımı, Aziz NESİN olduğumu farkettiler. Ve bağırmaya başladılar birden. "Aman kurtarmayın onu..." diye. "Asıl gebertilecek adam o" diye bağırıyordlardı hep bir ağızdan. "Komser değil o, şeytan. Gebertin onu, öldürün..." diyorlardı."

Bu sözler Sivas olaylarının müsebbibi Aziz NESİN'e aittir. Bu ifade gerçeğin ta kendisidir. Ve Mahkememiz bu gerçeği görerek, bilerek Sivas olaylarının Devleti meşru güçlerine karşı ve Anayasal nizamı değiştirmek, bozmak ve ortadan kaldırmak amacına yönelik olmayıp Aziz NESİN'in "Şeytan Ayetleri" kitabı tercüme ettirerek ve yasalara aykırı bir şekilde Aydınlik Gazetesinde yayınlamasından sonra bu kitabın içeriğindeki İslam Dini'ne Peygamberine, ashabına ve eşlerine yönelik hakaretimiz sözlerle aşağılayıcı ifadelerinden dolayı duyulan tepkinin eyleme dönüşmesinden ibarettir. Aziz NESİN birçok basın ve yayın organında kendisinin hiç bir dini inanc'a mensup olmadığını ve dinsiz olduğunu belirtmiş olması, laiklik ilkesinin de dinsizlik

demek olmadığı, aksine devlet işlerinden ayrı tutulmak şartı ile her inanca ve dine mensup kişilerin kanun çerçevesinde inançlarını serbestçe icra etme ve inanan insanların inançlarını koruma ilkesi olan laiklikle, dinsiz olan Aziz NESİN'in birleştirilmesi veya bütünleştirilmesi mümkün değildir. Zira yukarıda da izah ettiğimiz gibi laiklik, dinsizlik demek değildir. Hal böyle olunca Aziz NESİN'e vaki eylemin laiklik ilkesine yönelik bir eylem olduğunu da kabul etmek mümkün değildir.

Laiklik tüm dinleri ve bu dinlere mensup insanları inanç ve ibadetlerini koruyan her türlü saldırıya karşı muhafaza eden bir sistemdir. Bu sistemin ihlalini TCK.nun175.maddesi ile korumak amacıyla cezai müeyyide getirmiştir. Bu nedendir ki, Aziz NESİN hakkında suç duyurusunda bulunulmuştur. Bu madde ile tüm semavi dinler laiklik ilkesi doğrultusunda koruma altına alınmıştır. Dolayısıyla laiklik ilkesini ihlal eden ve TCK.nun 175. maddesine muhalif hareket eden Aziz NESİN'in bizzatıhi kendisidir.

Müştekilerden Demet Işık, Cumhuriyet Savcılığı ve Mahkememizdeki ifadesinde; "...kendisinin Aziz NESİN ile görüşerek otelden gizlice çıkmasını veya otel içinde gizlenmek suretiyle kendilerinin çıkmaları gerektiğini söylediğini, bu şekilde halkın tepkisinin kırılabileceğini..." beyan etmesi ve bu ifadeyi emniyet mensuplarının da doğrulaması ve bu yönde ifade vermeleri karşısında eylemin doğrudan Aziz Nesin'in şahsına yönelik olduğu, Devlet ve onun meşru güçlerine karşı bir eylem bulunmadığı hususunda kesin vicdani kanaat hasıl olmuştur.

c) Ülke genelinde yaygın ve organik bağ içinde faaliyette bulunması :

TCK.nun 146.maddesinde yer alan Anayasa nizamına aykırı eylemlerin niteliği itibarıyla bir "tehlike suçu"nu oluşturduğundan kuşku yoktur. Madde metninde yazılı kanuni unsurların ihlaline yönelik teşebbüsün (elverişli vasıta) ve icra başlangıcı yönünden değerlendirilmesinde mevcut eylemlerin örgütsel bağlılığı ve Türkiye genelindeki organik bütünlüğünün de göz önünde tutulması gerekir. Eylemlerin bu noktadan arzettiği vehamet derecesi ve Sosyal, Hukuki ve hatta toplumsal yansımalarına ve çalkantılara yol açan psikolojik etkenliği suç vasfının tayininde önemli bir etken olacaktır. Adam öldürmeler, banka soygunları, bina kurşunlamalar, bomba atmak, sabotaj yapmak, korsan mitingler, bildiri dağıtmak gibi eylemler münferit olaylar olarak elbetteki devletin varlığı ve rejimin işlerliği açısından başlı başına kesin ve yeterli bir tahrik vasıtası değildir. Ancak belirli bir plan içerisinde uygulamaya konulan ve muhtelif aşamalara göre bir ihtilal malzemesi olarak sistemli ve örgütlü bir organik bağ içerisinde ve organik bir bütünlük arz eden bu kabil eylemler TCK.nun sistematığına uygun bir tehlike suçunun oluşması için yeterli olacaktır. Unutulmamalıdır ki, ilgili maddelerde ayrılan husus teşebbüstür. Fanatik dinci örgütlerin Türkiye genelindeki sistemli ve organik bir bütünlük arzeden aynı amaca yönelik eylemlerinden soyutlanmaya müstakil, münferit ve mahalli bir sınırlama içinde tut-

maya imkan yoktur. Kaldı ki ideolojik amaçla adam öldürmeye teşebbüs, bombalama, kurşunlama, silah ve patlayıcı maddeleri depolama gibi olayların o bölgede yaratacağı panik, terör ve anarşi sonuçları ve yansıması itibariyle devleti ve rejimi yıkmaya yönelik olaylar zincirinin etkin bir halkasını teşkil edecek düzeyde bulunması gerekmektedir.

Bu maddede anılan suç genellikle suç teşkil eden maddi vakıalar diğer bir deyişle asıl gayeye ulaşmak için ika edilen ve işlenilen suçlar manzumesinden oluşmaktadır. Sanıkların bağlı bulunduğu örgütün ülke geneline yaygın ve aynı amaç doğrultusunda birinin diğeri ile irtibatı ve organik bağı olacak şekilde planlı, programlı eylemlerin devamlılığı asıl olan zincirleme ve düzeni zorlayıp çökertici bu girişimleri ile sarsıp yıkacakları Anayasal düzenin yerine kendi anayasalarını ve iktidarlarını getirmeyi sağlayacak hareketler TCK.146.maddesi içinde değerlendirilebilir. Yasadışı eylemlerin belirli bir merkezden emir, komuta zinciri içerisinde ve tüm Türkiye genelinde yaygın organik bağ içerisinde düzenli bir şekilde sürekli etkili ve yoğun eylemlerin gerçekleşmesi şarttır. Aksi halde ferdi veya toplu eylemlerin bir mahalde belli bir süre içerisinde gerçekleştirilmesi bu maddenin tanımladığı manada, tehlike unsuru oluşturmaz. Olayımızda bu genellik ilkesi bulunmadığı gibi başka bölgedeki eylemlerle de organik bağ içinde bulunmamaktadır. Aynı merkezden alınan talimat uyarınca Sivas İlindeki eylemlerin Türkiye genelinde başka şehirlerde de gerçekleştirilmesi bunun organik bir bağ içinde yapılması esastır. Ayrıca bu eylemlerin sürekliliği de gözden uzak tutulmamalıdır. Oysa davamıza konu olan olay belirli bir plan çerçevesinde ülke genelinde ve organik bağ içinde gerçekleştirilmiş bir eylem değildir. Sivas halkının konuya duyduğu hassasiyetin bir tepkisidir. Bu tepkinin anayasal nizamı olmayıp, Aziz NESİN'in şahsına karşı yapılmış olması nitekim Aziz NESİN'in başka il ve ilçelerde benzeri toplantılar yapması halinde dahi aynı tepkilere neden olmaktadır. O halde eylemler Aziz NESİN'in şahsı ile ilgili ve sadece o yöreye mahsus bir eylem olarak değerlendirilmelidir. Oysa bu eylemlerin kimler tarafından hangi maksatla düzenlendiği dahi tesbit edilememiştir. Bu tür eylemlerde mutlaka eylemlerin düzenleyicisi yani örgütün lider kadrosu tarafından planlanan ve Türkiye genelinde hedeflenen eylemleri içeren bu kanun hükmünün sadece bir şehirde ve belirli bir süre içerisinde eylem yapıldıktan sonra faaliyetlerine son verilme gibi bir düşünce olamaz. Dolayısıyla bu olayı düzenleyicilerin ve organizatörlerinin tesbiti ve tesbitten sonra örgütsel bağı ve örgütün Türkiye genelindeki amaca yönelik eylemlerinin tesbiti gerekmektedir. Halbuki Sivas Olaylarında yakalanan sanıkların örgütsel organik bağları tesbit edilemediği gibi böyle bir örgütün Türkiye genelinde ve ne şekilde faaliyette bulunduğu da tesbit edilememiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sivas İl Emniyet Müdürlüğü "Müslümanlar" adı altında, Türkiye genelinde yaygın organik bağ içinde faaliyette bulunan yasadışı bir örgütün varlığını tesbit edememiştir.

dd) Yoğun etkili ve sürekli eylemler manzumesi :

Devletin ideolojik yapısına ve fonksiyonlarını ifa eden organlara yönelik hareketler devletin menfaatlerini koruyan ve düzenleyen normları ihlal etmeleri açısından devlete karşı suç olarak kabul edilmektedirler. Devlet düzenini yıkmayı ortadan kaldırmayı amaçlayan terör örgütleri daha öncede belirttiğimiz gibi örgütün amaç ve düşünceleri doğrultusunda ülke genelinde yaygın ve organik bağ içerisinde yoğun, etkili ve sürekli eylemler gerçekleştirmesi gerekmektedir. TCK.nun 146.maddesinin maddi hareketinin örgüt mensubu kimselerin teorisyenlerin önerilerine uygun olarak uyguladıkları usul ve taktiklerin gayeye yönelik olarak istenilen ortamı yaratacak ve arzulanan neticenin gerçekleşme tehlikesini doğurabilecek olan adam öldürme, silahlı soygun, silahlı çatışma gibi kişi ve toplumları dehşete düşüren son derece etkili ve devlete karşı güveni sarsıcı nitelikte olan eylemler olduğu aşıkardır. Maddenin yaptırma bağladığı suç genellikle suç teşkil eden maddi vakalar diğer bir deyimle gayeye ulaşmak için ika edilen suçlar manzumesinden oluşmaktadır. Buna göre TCK.146/1 maddesinin müterakki bir suçu 146/3 maddesi ile de birinci fıkradaki suça iştirak eden fer'i faillerin durumlarını düzenlediği anlaşılmaktadır. Amaç anayasal düzeni ortadan kaldırmak olduğuna göre bu maddenin 3.fıkrası gayenin tahakkuku için ika edilen basit olarak nitelendirilebilecek daha alt düzeydeki eylemleri 1.fıkrası ile vahim sayılabilecek kişi veya toplumları dehşete düşürücü tehlike yaratabilecek devlete karşı güveni sarsıcı etkinlik derecesi daha yüksek ve daha ileri aşamadaki eylemleri cezalandırmaktadır. Gaye suçun oluşması en üst düzeye ulaşması ile mümkündür. Bunun içindir ki, gaye edinilen suçun oluşabilmesini sağlayacak etkinlikte ve süreklilikte bulunması esastır. Sanıkların giriştikleri eylemlerin tümü birlikte ve amaç doğrultusunda değerlendirildiğinde, devamlılığı asıl olan Anayasal düzeni zorlayıp çökertici bu girişimleriyle sarsıp yıkacak nitelikte olması gerekmektedir. Bunun için TCK.nun tariflediği 168.maddesinin kapsamını aşar nitelikte olması gerekmektedir. Örneğin: soygun, gasb, adam öldürme, ev kurşunlama, bina yakmak gibi eylemlerin Anayasal düzeni yıkacak süreklilikte yoğunlukta ve etkinlikte olması gerekmektedir. Yoğun, etkili ve sürekli eylemlerin devletin otoritesini zaafa uğratabilecek eylemler manzumesi olması gerekmektedir. Bu tanımlamalardan sonra sadece Sivas İlinde saat: 13.30 da başlayan ve 20.30 da sona eren 7 saatlik eylemin bu tanımlama içindeki yerini tesbit etmek zarureti vardır.

Yukarıda izah edildiği üzere, Anayasal düzeni yıkacak eylemler manzumesinin sadece bir eyleme bağlı olmadığı, bir çok eylemin giderek artan şiddet dozuyula etkili ve sürekli olması gerekmektedir. Oysa davamıza konu olan olay bütünü itibariyle bir tek olaya ve amaca yöneliktir. Halbuki TCK.nun 146.maddesindeki tanımlanan amaca yönelik eylemler müterakki eylemlerdir. Ve süreklilik gerektirmektedir. Yoğun etkili ve sürekli eylemlerin biri diğerinin devamı olarak ve amaca yönelik olarak gerçekleştirilmesi gerekir. Halbuki Sivas olayları bir bütün ve yekparedir. Öncesi ve sonrası yoktur. Dolayısıyla yoğunluğu ve sürekliliği bulunmamaktadır. Yapılan eylem et-

kili ve sonuçları itibariyle son derece vahimdir. Ancak varılan netice itibariyle TCK.nun 146.maddesi unsurlarını oluşturmamaktadır. Yukarıda da tanımlamaya çalıştığımız diğer unsurlar bir araya toplanıp neticesi alındığında bu olayların örgütlü bir olay olmadığı, dinci, fanatik örgütlerin amaç ve stratejisini oluşturmadığı, ülke geneline yaygın ve bir merkezden emir ve komuta zinciri içerisinde hareket edilmediği, sadece Sivas İl merkezinde başlayıp yedi saatlik bir gösteriden sonra sona erdiği, sanıkların amacının Şeytan Ayetleri kitabını tercüme ederek Aydınlik Gazetesinde yayınlamaya çalışan Aziz NESİN'i protesto etmek olduğu, devlet güçlerine yönelik bir eylemin bulunmadığı, Devlet güçleriyle her hargi bir çatışmanın bulunmadığı ve devlete karşı yapılmış bir eylem olmadığı sadece, bu gösterilere izin veren ve Aziz NESİN'i Sivas İl'ine davet eden Vali'ye yönelik aleyhte tezahüratlarında devlete yönelik sayılamıyacak çünkü İl Valisinin bir gün önceki düzenlenen toplantıda ölen militanlar için saygı duruşunda bulunmuş olması ve Aziz NESİN'in Sivas İline davet eden kişi olarak bilinmesi bir noktada tepkinin Vali'nin şahsına yöneldiği, devlete yönelik hiç bir eylemin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenledir ki sanıklar hakkında iddia makamı ve müdahil tarafın talep ettiği Devlet Kuvvetleri aleyhine işlenen cürümlerden sayılmayacağı düşüncesi ile TCK.nun 146.meddesinden hüküm kurulmamıştır.

D) NETİCE VE KANAAT :

Bu bölümde Cumhuriyet Savcılığı ve Müdahil taraf vekillerinin TCK.nun 146.maddesi ile ilgili iddialarının mesnedini teşkil eden delillerin bir kez daha değerlendirilmesi ve bu kanun hükmüne uygunluğunu tartışmak istiyoruz.

a) 02.07.1993 günü sabahı ev ve işyerleri kapı önlerine bırakılan "Müslüman Kamuoyuna" başlıklı bildirinin tam metnini sunuyoruz.

Bismillahirrahmanirrahim

" Peygamber, Mü'minlere kendi canlarından ileridir. Onun Hanımları da Mü'minlerin Analarıdır." (AHZAB:6)

Mü'minlere öz canlarından daha ileri olan Allah Rasülü(SAV)'ne ve O'nun temiz zevcelerine, Allah'ın Beyt'ine(Kabeye) ve Kitabı Kur'an'a alçakça küfredilmekte ve Mü'minlerin izzet ve namusuna saldırılmaktadır.

Dünyamızın bazı bölgelerinde şeytan ve onun yandaşları olan emperyalist kafirler dinimize ve mukaddes değerlerimize dil uzatmaktadırlar. Bunun başını ise satılmış, mürted SALMAN RÜŞDİ köpeği çekmektedir.

Bu şeytani oyunlara karşı, izzetli ve duyarlı Müslümanlar yiğitçe mücadele or-

taya koyarak bu uğurda canlarını feda etmekten çekinmemişlerdir.

Bu iğrenç oyunların bir uzantısı olarak ülkemizde de; AYDINLIK GAZETESİ denilen bir paçavrada mel'un Rüşdi'nin figüranlığına soyunan, dünya emperyalizminin gönüllü uşağı AZİZ NESİN aynı şekilde Kur'an'ın korunmuşluğuna dil uzatmış, Hazret-i Peygamber(SAV)'in aile hayatını (haşa) bir genelev ortamına benzetmiş ve ümmetin anaları olan hanımlarına (haşa) fahişe deme cür'etinde bulunmuştur. Bu olay dünyanın değişik yerlerinde kafir devletler tarafından dahi kabul görmezken, basımına müsaade edilmezken, ne yazık ki laik ve iki yüzlü T.C. Devleti tarafından yayınlanmasına izin verilmiş, ayrıca, bunu kabullenmeyip protesto eden izzetli Müslümanlar devletin polis ve jandarması tarafından joplanmış, kurşunlanmış, bir kısmı da hapishanelere atılmıştır.

Salman Rüşdi köpeği Müslümanların çok az olduğu kafir bir ülkede korkudan sokağa çıkmaya bile cesaret edemezken onun yerli uşağı Aziz NESİN köpeği, yanında kendisi ile beraber bir ekiple birlikte şehrimiz Valisi tarafından davet edilip, şehirde adeta Müslümanlarla alay edercesine gezebilmektedir.

Kafirler şunu iyi bilmeli ki:

İslam'ın Peygamberini ve Kitabın izzetini korumak için bu uğurda verilecek canlarımız vardır.

Gün; müslümanlığımızın gereğini yerine getirme günüdür.

Gün; Allah(CC)'ın vahyi Kur'an'ı Kerim'e, Allah'ın meleklerine, Allah'ın Rasul'ü Hz.Muhammed(SAV)e, O'nun ailesine ve ashabına yöneltilen çirkin küfürlerin hesabının sorulma günüdür.

"İman edenler Allah yolunda savaşır, kafirler de tağut yolunda savaşır. O halde şeytanın dostlarıyla savaşın, çünkü şeytanın hilesi zayıftır."(NİSA:76)

Galip gelecek olanlar şüphesiz ki Allah taraftarı olanlardır."

Bu bildiri bütün olarak incelendiğinde yazarı Salmad RÜŞTÜ olan Şeytan Ayetleri isimli kitabın Bakanlar Kurulu'nun Türkiye'de basılması, yayınlanması ve dağıtılmasının yasaklanmış olmasına rağmen bir bölümünü tercüme ettiren ve Aydınlik Gazetesinde yayınlayan Aziz NESİN'e yönelik ve Aziz NESİN'in Sivas İline gelmesi ve buradaki gösterilere katılmasının protesto edilmesi gerektiği belirtilmekte ve şu ifade ile "Salman Rüştü köpeği Müslümanların çok az olduğu kafir bir ülkede korkudan sokağa çıkmaya bile cesaret edemezken onun yerli uşağı Aziz NESİN köpeği yanında kendisi ile beraber bir ekiple birlikte şehrimiz Valisi tarafından davet edilip şehirde adeta Müslümanlarla alay edercesine gezebilmektedir."

Bildirinin bir başka bölümünde "....kafirler şunu iyi bilmeli ki, İslam'ın Peygamberi'ni ve Kitab'ın izzetini korumak için bu uğurda verilecek canlarımız vardır. Gün

Allah(CC)'ın vahyi Kur'an-ı Kerim'e, Allah'ın meleklerine, Allah'ın Rasulü Hz. Muhammed(SAV)'e, O'nun ailesine ve ashabına yöneltilen çirkin küfürlerin hesabının sorulması günüdür. İman edenler Allah yolunda savaşırlar..." şeklindeki ifadede Aziz NESİN'in şahsına yönelik bir husumet, kin ve nefret taşımaktadır. Ayrıca bildiri Müslümanları bu kitabın Türkiye'de türkçeye tercüme ederek yayınlayan Aziz NESİN'in Sivas'da bulunmasının ve Vali tarafından davetinin ve Sivas İlinde gezmesinin mümkün olmadığı, bunun mutlaka engellenmesi gerektiği, gerekirse bu uğurda canlarını dahi verebileceklerini ifade etmişlerdir.

Bildiri mahiyeti itibariyle Devletin Anayasasına ve Yasama organına karşı herhangi bir tavır göstermemekte sadece ve sadece Aziz NESİN'in şeytan ayetleri kitabını tercüme ettirerek yayınlamasından dolayı Sivas'da gezemeyeceği belirtilmektedir. Bu demek oluyor ki eylemin hedefi Aziz NESİN'dir. Yukarıdaki bölümlerde izah ettiğimiz üzere Aziz NESİN'in şahsına yönelik eylemlerin laik düzene yönelik olduğunu düşünmek mümkün değildir. Çünkü Aziz NESİN'in hedef gösterilmesinin sebebi yine bu bildiride açıklandığı üzere şeytan ayetleri isimli kitabın Türkçeye tercüme ettirerek yayınlamasıdır. Aziz NESİN'in düşüncelerine ve laik düzene karşı bir tepki değildir. Bildiriyi kaleme alan kişi veya kişilerin laik düşünceye mensup oldukları düşüncesinde değiliz. Zira bu bildiride Cumhuriyetin temel niteliklerinden olan laiklik aleyhinde herhangi bir ifade bulunmamaktadır. Tamamen Aziz NESİN'in Sivas İlinde bulunmasından dolayı Müslümanların bu şahsın, Müslümanlarla alay edercesine gezemeyeceği ve bu günün müslümanlığın gereğini yerine getirme günü olduğu belirtilmekte ve iman edenlerin Allah yolunda savaşmaları gerektiği belirtilmektedir. Bildirinin bu bölümünde de Aziz NESİN'e karşı savaş açılması ve bu uğurda canlarından feda edilmesi gerektiği belirtilmektedir. Yine bu bildiride Aziz NESİN'i katletme emri verilmektedir. Bildirinin mahiyeti itibariyle Aziz NESİN'in şeytan olarak tanımlanması ve bu şeytanın mutlaka bertarafı ve bunun karşılığında müslümanlığın gereğinin yerine getirilmesi olacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla baştan itibaren Devlet Kuvvetleri aleyhine cürüm işlemekle suçlanan sanıkların gerçekte devlet kuvvetlerine karşı herhangi bir fiillerinin bulunmadığı, hedef gösterilen Aziz NESİN'in şahsına yönelik ve öldürme kastı taşıyan eylemler bütünüdür. Tüm bu nedenlerle sanıkların fiilinin TCK.146.maddesi içerisinde değerlendirilemeyeceği, Aziz NESİN'e yönelik eylemin Devlete karşı işlenmiş bir suç olamayacağı dolayısıyla sanıkların fiilinin bina yakmak suretiyle Aziz NESİN'i öldürme kasdına yönelik eylem olarak tanımlanması hakka ve hukuka uygun düşecektir.

b) Video kaset izlenim raporlarının değerlendirilmesi:

Gerek Cumhuriyet Savcılığından gelen, gerekse müdahil tarafın ibraz ettiği video kasetlerin incelenmesi sonucu aşağıda yazılı sloganların tesbiti yapılmıştır.

" Sivas Aziz'e mezar olacak"

“ İslam'a uzanan eller kırılacak”

“ Vali istifa”

“ Kanımız aksa da zafer İslam'ın”

“ Tekbir...Ya Allah Bismillah, Allahuekber”

“ En büyük asker bizim asker”

Cumhuriyet Savcısı, Müdahil vekili ve sanık vekili tarafından da izlenen heyetçe izlediğimiz kasetlerde tesbit edilen sloganlar bunlardan ibarettir.

Bu sloganların dışında başkaca bir slogan bulunmamaktadır. Yani Cumhuriyet Savcılığının ve müdahil tarafın iddia ettiği gibi Cumhuriyetin temel niteliklerinden olan laiklik aleyhine herhangi bir slogan tesbit edilememiştir. Bu laiklik aleyhindeki sloganı özellikle müştekiler ve bazı polis memurları olaydan altı ay sonra ifade etmişlerdir. Laiklik aleyhindeki slogan söylenmemiştir demiyoruz ancak topluca bu tür slogan atılmadığı video kaset incelenmesi ile kesin olarak tesbit edilmiştir. Laiklik aleyhindeki slogan belki emniyet güçlerinin veya müştekilerin duyabileceği ferdi sloganlar olabilir. Ancak onbeşbin kişinin toplandığı, Madımak oteli önündeki kalabalığın tüm sloganları duyulup tesbit edildiği halde laiklik ilkesi aleyhinde bu kadar büyük bir kalabalığın tek bir ağızdan slogan atması ve bunun diğerleri gibi duyulmaması mümkün değildir. O halde laiklik aleyhindeki sloganın kişisel veya çok az bir grup tarafından söylendiği, ancak topluluğun geneli tarafından ifade edilmediği kesin olarak tesbit edilmiştir. Bunun yanı sıra Cumhuriyet, Anayasa ve Devlet aleyhine sloganlarda tesbit edilememiştir. Bu tür sloganların da kişisel olabileceği ve genele teşmil edilemeyeceği kanaatindeyiz.

Bu sloganların üzerinde durmamızın sebebi, gerek iddia makamının, gerekse müdahil tarafın eylemin laik düzen aleyhinde olduğu gerekçesini laiklik aleyhindeki sloganlara dayandırmış olmalarındandır.

Anayasanın tanımladığı ve Cumhuriyetin temel niteliklerinden olan ve Mahkememizce de kabul edilen laiklik ilkesinin aleyhinde slogan atılması eylemcilerin kasdının açık ve kesin belirtisi olamaz. Sadece slogana dayalı suç tesbiti ve tarifi yapılamaz. Slogan, gösteri yapan kişinin düşünce yapısını ortaya kor, ancak eylem kasdını tesbitte yeterli bir unsur değildir. Sanıkların kasdı Aziz NESİN'e karşı eylem yapmak olup, laik düzene karşı yapılmış değildir. Bu nedenle bu yöndeki iddiaları da yeterli bulmuyoruz.

c) 03.07.1993 tarihinde Sivas Emniyet Müdürlüğünde Emniyet mensupları tarafından düzenlenen olay tutunafında tesbit edilen sloganlar

“ Zafer İslam'ın”

“ Allahuekber “

“ Vali İstifa “

“ Şeytan Aziz”

“ Şerefsiz Vali İstifa “

“ Hükümet İstifa “

“ Müslüman Türkiye “

Şeklinde sloganların atıldığı belirtilmiştir.

Cumhuriyet Savcılığının ve müdahil tarafın iddiasına mesnet teşkil eden sloganların müstakilen TCK.nun 146.maddesinin unsurlarını oluşturup oluşturmadığı yönündeki tartışmaya nokta koymak istiyoruz. Yukarıdaki bölümlerde devlet kuvvetleri aleyhine işlenen cürümlerin tarifi yapılırken bu suçun faillerinin, devletin anayasasına yönelik eylemlerin amaçlanması gerektiği belirtilmiş ve bu suçun unsurları ayrı ayrı belirtilmiştir. Sloganların sadece eylemcilerin kasdını ortaya koyan bir ifade tarzıdır. Sloganlar suçun bütününe tarif eden bir unsur sayılamaz. Bu nedenle sadece sloganlardan hareketle suçun tarif etmek mümkün değildir. Kaldı ki, tesbit edilen sloganların laiklik aleyhinde bir ifade içermediği de ayrı bir gerçekliktir. Bu nedenle sanıkların fiili esas alınmak suretiyle suçun tarif edilmiştir. Ferdi sloganların eylemcilerin tümüne teşmili suretiyle ceza tayinini doğru bulmuyoruz. Bu nedenle Cumhuriyet Savcılığının ve müdahil tarafın görüşlerine katılmıyoruz.

E) BİNA YAKMAK SURETİYLE BİRDEN ÇOK KİŞİNİN ÖLÜMÜNE SEBEBİYET VERMEK :

TCK.nun 450/6.Maddesi “yangın, su baskını ve gark gibi yedinci babın 1.faslında beyan olunan vasıtalarla yapılırsa....fail idam cezasına mahkum edilir.” şeklinde suçun ve cezayı belirlemektedir. Burada vasıtadan maksat gaye suç olan öldürmeyi gerçekleştirmek için işlenmiş vasıta suçtur. Öldürme fiilinin yangın, su baskını ve gark gibi vasıtalarla işlenmesi gerekmektedir. Burada tarif edilen vasıta suçları şunlardır.

a) Bina, inşaat, mahsulat, erzak, yığın ve anbarında, sanayi tesislerinde, tüccar anbarlarında, ormanlarda kasten yangın çıkartmak veya bu binaları veya eşyayı tahrip maksadıyla lağım, torpil gibi cisimleri veya yanabilen veya patlayan maddeler koymak(TCK.369-372 ve 381) buna göre bir kimseyi öldürmek için bu kimsenin oturduğu veya kaldığı binayı kasden yakan fail TCK.nun 450/6.bendi gereğince cezalandırılır ki, bu ölüm cezasına müstelzimidir.

Burada failin kasdı bina yakmak değildir. Kasıt adam öldürmek olup bina yakmak öldürmek kasdının bir vasıtasıdır. Fail binayı yakmak suretiyle vasıta suçunu işler, kasdettiği adam öldürmek suçunu da bu şekilde gerçekleştirir. Kısaca bu maddenin

özünde adam öldürme kasdına yönelik olarak binanın yakılması esastır. Bina yakılmak suretiyle asıl amaç olan adam öldürme suçu gerçekleştirilmiş olacaktır. Nitekim olayımızda da failler yere dökülen benzine sünger, bez ve kağıdı bulaştırıp ateşleyerek otele atmaları yine otel önünde bulunan otomobilleri ters çevirdikten sonra benzin depolarını taşla delmek istemeleri akacak benzinle birlikte otomobillerin ve binanın yanmasını sağlayarak otelde bulunan Aziz NESİN'i öldürmek kasdı ile hareket ettikleri mevcut deliller muvacehesinde kesin olarak sübuta ermiştir. Faillerin amacı sadece bina yakmak değil binayı yakmak suretiyle bina içinde bulunan Aziz NESİN'i de yakarak öldürmeyi amaçlamışlardır. Olayımızda sanıkların kasdı Aziz NESİN'i öldürmek olduğu bu ölümün otomobillerden veya binanın alt katından çıkan karbonmonoksit gazı ile meydana gelmiş olması maddenin açısından değişiklik doğurmaz zira 35 kişinin karbonmonoksit gazı ile zehirlenerek öldüğü 2 kişinin ise ateşli silah yarası sonucu ölümün meydana geldiği böylece toplam 37 kişinin ölümü ile sonuçlanan olayın TCK.nun 450/6 maddesi çerçevesinde değerlendirilmesi kanaatindeyiz.

F) HAKSIZ TAHİRİK :

Haksız tahrik fiilinin haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli eylemin tesiri altında bir suç işlemesidir.

Haksız tahrike kanunun cezayı azaltıcı bir tesir tamımasında biri psikolojik diğeri hukuki olmak üzere iki sebep vardır. Haksız tahrik kanuni ve umumi cezayı azaltıcı bir sebeptir. Kanuni olduğu için hakim tarafından ve kendiliğinden gözönünde tutulması ve umumi bulunduğu için bütün suçlar dolayısıyla uygulanması gerekir. Haksız tahrikde bulunan kimsenin bir yandan kendi haksız fiili yani kusuru ile suçun işlenmesine sebebiyet vermesi ve öte yandan haksız hareketinin failin iradesini sarsması onda hiddet veya şiddetli elem yaratması cezada indirmeyi gerektiren kanuni bir hal sayılmıştır. Burada failin kusurluluğunu hafifleten şey haklı bir hiddet veya şiddetli bir elem, onu suç işlemeye sürüklemiş olmasıdır. Haksız hareketin failin iradesi üzerinde yapacağı menfi yıkıcı tesirle iradesini sarsması ve böylece fiili işlemeye sürüklemesidir. Failin iradesine tesir eden haksız hareketin ağırlığı, şiddeti niteliğine göre failin iradesindeki sarsıntıyı büyük, önemli veya küçük, az önemli olabilir. Bu duruma göre tahrikin derecesi ağır veya hafif olarak takdir edilir. Haksız tahrikin mevcudiyeti için şu şartların bulunması gerekir.

1- Haksız fiil :

Haksız bir tahrik fiili olmalıdır. Bu fiil müsbet veya menfi olabileceği gibi, bir söz, yazı, işaret veya resim olabilir. Tahrik fiilinin faille karşı işlenmiş olması şart değildir. HAKSIZ FİİL FAILİN YAKINI BİR KİMSEYE VEYA FAİLCE SAYILAN BİR KİŞİYE VEYA FAİLE TAMAMIYLA YABANCI OLAN BİR ŞAHSA KARŞI İŞLENMİŞ

OLABİLİR(Dönmezer-Erman). Kanun bu konuda bir ayırma yapmamıştır. Buna göre fail de hiddet ve şiddetli elem yaratan tahrik fiilinin hedefi çok geniş bir mana taşımaktadır. Hatta bu hedef bir hayvan veya eşya da olabilir.

Fiil haksız olmalıdır. Haksız fiil hukuka, ahlaka ve toplumsal değer hükümlerine aykırı her türlü hareketlerdir. Bu sebeple fiilin haksız olması için suç teşkil etmesi veya hususi hukuk anlamında bir haksız fiil mahiyetinde bulunması şart değildir. Ancak bir hakkın kötüye kullanılmış olması haksız fiil teşkil edebilir.

2- Suç hiddet veya şiddetli bir elemin tesiri altında işlenmiş olmalıdır.

Buna göre haksız fiilin failde hiddet veya şiddetli elem yaratması ve suçun bu hiddet veya şiddetli elemin tesiri altında işlenmiş bulunması şarttır. Tahrikin varlığı suçun işlendiği sırada devam etmelidir. Suç tahrik fiilinin bir neticesidir. Bu itibarla suç ile tahrik arasında bir sebebiyet bağı vardır.

3- Tahrik fiilinin hedefi :

Tahrik fiilinin doğrudan suçluya karşı yöneltilmiş olması şart değildir. Suçludan gayrisine yöneltilmiş bir tahrik fiili suçluda psikolojik buhran doğurabilir. Bu sebeple suçlunun sevdiği kimselerin haksız bir fiile maruz kalmaları suçluda haklı bir hiddet tevhit edebilir..(Manzini-Majno-Cavallo). Kanun tahrik fiiline maruz kalanın suçlu olmasını şart koşmamaktadır. Hatta bu kimsenin suçluya yabancı bir kimse olması da mümkündür..(Faruk EREN)

Tepki suçun tahrik ediciye karşı işlenmiş olması şarttır. Bu itibarla failin suçu kendisini haksız hareketiyle tahrik etmiş bulunan kişiye karşı işlemiş olması lazımdır. ANCAK TEPKİ SUÇ, KUSURSUZ BİR "YANILMA" VEYA "SAİR BİR ARIZA" SEBEBİYLE KASIT EDİLEN KİMSEDEN BAŞKASINA İŞLENMİŞ OLURSA TCK.52.MADDE YARDIMI İLE 51.MADDE UYGULANIR(Abdullah Polat GÖZÜBÜYÜK)

Tepki fiilinin(yani suçun) hedefi, tahrik eden kimse olmalıdır. Taksirli suçlar müstesna olmak üzere tepkinin üçüncü bir şahsa yöneltilmiş olması halinde TCK.51.madde tatbik edilemez. EĞER TEPKİYİ TEŞKİL EDEN SUÇ TAKSİRSİZ BİR(HATA) VEYA (SAİR ARIZA) SEBEBİYLE KASDEDİLEN KİMSE YANİ TEHRİK EDENDEN GAYRISINA YANİ MASUM BİR ÜÇÜNCÜ ŞAHSA KARŞI İŞLENMİŞ İŞE FAİLİ TCK.52.MADDEYE DAYANILARAK TCK.51.MADDEDEN İSTİFADE EDER.(Pr.Dr.Faruk EREN)

TCK.51.MADDENİN OLAYIMIZA UYGULANMASI :

Bakanlar Kurulunun 24.08.1984 tarih ve 1989/14479 yasılı kararnamesinin ek listesinde Türkiyede basılması, dağıtılması, yayınlanmaması ve satılması yasaklanan Şeytan Ayetleri isimli kitabın bu yasaklama kararına rağmen Aydınlık Gazetesinde tercümesinin yapılarak bölümler halinde yayımlandığı gerekçesi ile çeşitli nüs-

halarının toplattırılmasına ilişkin kararlar aşağıya çıkarılmıştır.

Toplatma kararları :

1- Şişli 1.Sulh Ceza Mahkemesinin 26.05.1993 tarih ve 1993/39 Müt.sayıli kararı ile 26.05.1993 tarihli Aydınlik Gazetesinin 26.sayıli

2- Şişli 1.Sulh Ceza Mahkemesinin 27.05.1993 tarih ve 1993/41 Müt.sayıli kararı ile 27.05.1993 tarihli Aydınlik Gazetesinin 27.sayıli

3- Şişli 1.Sulh Ceza Mahkemesinin 28.05.1993 tarih ve 1993/42 Müt.sayıli kararı ile 28.05.1993 tarihli Aydınlik Gazetesinin 28.sayıli

4- Şişli 1.Sulh Ceza Mahkemesinin 29.05.1993 tarih ve 1993/44 Müt sayılı kararı ile 29.05.1993 tarihli Aydınlik Gazetesinin 29.sayıli

5- Şişli 1.Sulh Ceza Mahkemesinin 30.05.1993 tarih ve 1993/45 Müt.sayıli kararı ile 30.05.1993 tarihli Aydınlik Gazetesinin 30.sayıli

6- Şişli 1.Sulh Ceza Mahkemesinin 31.05.1993 tarih ve 1993/51 Müt.sayıli kararı ile 31.05.1993 tarihli Aydınlik Gazetesinin 31.sayıli

7- Şişli 2.Sulh Ceza Mahkemesinin 01.06.1993 tarih ve 1993/53 Müt.sayıli kararı ile 01.06.1993 tarihli Aydınlik Gazetesinin 32.sayıli

8- Şişli 2.Sulh Ceza Mahkemesinin 02.06.1993 tarih ve 1993/54 Müt.sayıli kararı ile 02.06.1993 tarihli Aydınlik Gazetesinin 33.sayıli

9- Şişli 2.Sulh Ceza Mahkemesinin 03.06.1993 tarih ve 1993/55 Müt.sayıli kararı ile 03.06.1993 tarihli Aydınlik Gazetesinin 34.sayıli

10- Şişli 2.Sulh Ceza Mahkemesinin 04.06.1993 tarih ve 1993/56 Müt.sayıli kararı ile 04.06.1993 tarihli Aydınlik Gazetesinin 35.sayıli

11- Şişli 2.Sulh Ceza Mahkemesinin 05.06.1993 tarih ve 1993/57 Müt.sayıli kararı ile 05.06.1993 tarihli Aydınlik Gazetesinin 36.sayıli

12- Şişli 2.Sulh Ceza Mahkemesinin 06.06.1993 tarih ve 1993/58 Müt.sayıli kararı ile 06.06.1993 tarihli Aydınlik Gazetesinin 37.sayıli

13- Şişli 2.Sulh Ceza Mahkemesinin 07.06.1993 tarih ve 1993/59 Müt.sayıli kararı ile 07.06.1993 tarihli Aydınlik Gazetesinin 38.sayıli

Yukarıda Emniyet Genel Müdürlüğünce bildirilen toplatma kararları ve Şeytan Ayetleri isimli kitabın tercüme ettirilerek yayınlanması, basın ve yayın organlarında da uzun süre tartışma konusu yapılmıştır.

Günaydın Gazetesi 29 Ocak 1993 tarihli haberinde "Aziz NESİN Şeytan Ayetlerini basacak" başlıklı yazısında "Aziz NESİN, Salman Rüştu'nün kitabının hemde siyasal bir engel yokken baskıların yarattığı korku ile yayınlanmamış olmasının uy-

gar dünyada Türkiye'nin onurunu kırıcı bir olay olduğunu belirterek bu kitabın değeri, değersizliği üstünde tartışmanın hiç bir anlamı yok, önemli olan insanların kendi kendilerine koydukları yasaklar yüzünden düştükleri korku bu kitabı Türkiye'de bir girişimciler grubu olarak yayımlayacağız" dediğini duyurmuştur.

Meydan Gazetesi 7 Şubat 1993 günlü "Aziz NESİN, İranlılar önce bana borçlarını ödesinler" başlıklı haberinde, Şeytan Ayetleri kitabını Türkiye'de yayımlayacağını açıkladıktan sonra İran'da yayımlanan Cumhuriyet Cumhuri İslam Gazetesi tarafından öldürülmesi için hedef gösterilen yazar Aziz NESİN eserlerinin bu ülkede boykot edilmesinden memnurluk duyacağını söyledi" başlıklı haberi.

Yeni Asya Gazetesinin 07 Şubat 1993 günlü "Sezgin, Şeytan Ayetleri kitabını bastırmak isteyen yazar Aziz NESİN'e cevap verdi. Türk Halkına saygı göster" başlıklı haberinde İçişleri bakanı İsmet SEZGİN "kitleleri rencide edebilecek bir takım davranışlardan sakınmak o fikre karşı beğenin veya beğenmeyin bir saygının ürünü olmalıdır." şeklinde basın yoluyla cevap verdiği.

Cumhuriyet Gazetesinin 12 Şubat 1993 tarihli "Katil elini çabuk tutsun" başlıklı haberinde Aziz NESİN" konuyu Türkiye Yazarlar Sendikasının mart ayındaki kongresinde yeniden gündeme getireceğim. Yazarların desteğini alırsam onlarla birlikte olmazsa tek başıma bu kitabı getirtip, çevirtip yayımlayacağım. Beni ölümle tehdit edenlerin bu yüzden elini çabuk tutması lazım. Çünkü Mart ayında bu kitap çıkacak" dediği. Şeytan Ayetleri kitabının Türkiye'ye sokulmasının önceki hükümet döneminde bir kararname ile yasaklandığını belirten ancak bu kararnamenin yürürlükten kaldırılması için başvuruda bulunacağını ama "kaldırılmasa bile kitabı yayımlayacağını" söyleyerek kitabın karşısındaki herkese meydan okuyan Aziz NESİN ile yapılan mülakat yayınlanmıştır.

Milliyet Gazetesinin 06 Şubat 1993 tarihli "Kimsenin uşağı değilim" başlıklı haberinde yazar Aziz NESİN'in İran'da yayımlanan Cumhuri İslami Gazetesinde Türkiye'de Şeytan Ayetlerini yayımlayacağını açıklayan yazar Aziz NESİN'e ağır bir dille eleştirilmesi üzerine muhabirin sorularını cevaplandıran Aziz NESİN "ben siyonist değilim" dediğini haber olarak vermiştir.

Cumhuriyet Gazetesinin 30 Ocak 1993 tarihli "Aziz NESİN kararlı ayetler yayımlayacak başlıklı haberinde yazar Aziz NESİN İslami kesimlerin tepkisini çeken Salman Rüştü'nün Şeytan Ayetleri kitabını bu güne dek Türkiye'de yayınlanmamış olmasını onursuzluk olarak nitelendirerek bu işi gerekirse kendisinin yapacağını söyledi" başlığı ile verdiği,

Cumhuriyet Gazetesinin 12 Şubat 1993 günlü bir başka haber de "Şeytan Ayetlerini Mart'da gerekirse yasal olmayan yollardan kesinlikle yayımlayacağını vurgulayan yazar, Türk aydınlarını İslami fanatizme karşı çıkmamakla suçladı. Ve Türkiye'nin laik olmadığını savundu" şeklinde vermiştir.

Cumhuriyet Gazetesi 07 Şubat 1993 günlü haberinde “Bakanlar anlaşamadı. Şeytan Ayetleri hükümeti böldü. Yazar Aziz NESİN’in Şeytan Ayetlerini yayınlama kararı Hükümette farklı yaklaşımlara neden oldu. İçişleri Bakanı İsmet SEZGİN ile Kültür Bakanı Fikri SAĞLAR arasındaki görüş farklılığını haber olarak verdiğini”

Aydınlık Gazetesinin toplatılan 26.05.1993 tarihli nüshasında Şeytan Ayetleri kitabının bazı bölümlerinin bu günden başlayarak yayınlanıyor diye yayıma başlandığı baş yazarının Aziz NESİN, genel yönetmeninin Ferit İLSEVER olduğu anlaşılmıştır.

Bakanlar Kurulunun 29 Eylül 1989 tarih ve 20297 sayılı resmi gazetede yayınlanan kararına rağmen Aziz NESİN’in ısrarla Şeytan Ayetleri kitabını tercüme ettirerek yayınlama istemesi bunun basında sürekli tartışılır olması ve Aydınlık Gazetesinde yukarıda açıklanan tarihlerde yayımının başlaması İslam Dini’ne inanan insanları fevkalade rahatsız etmiştir. Hangi dine mensup olursa olsun inanan insanların kutsal bildiği değerlere hakaret edilmesi, aşağılanması bu insanları derin bir elem ve ıstraba sürükler. İslam Dininin Peygamberinin Eşlerinin ve Ashabının bu şekilde aşağılanması %99 u Müslüman olan ülke insanlarını fevkalade rahatsız etmiştir. Bunun özgürlükler adına yapılması....tüm yasaklara ve cezai sorumluluğuna rağmen yayınlanması doğal olarak tüm kamuoyunda tepki ile karşılanmıştır. İnanan insanların kutsal değerlerini aşağılamak bir hak olamaz. Kaldı ki bu insanların duygu ve düşünceleri ile alay edercesine beyanda bulunulmasının haklı bir yanı olamaz. Bu nedenledir ki, Aziz NESİN halkı tahrik ettiği kanaatiyle hakkında TCK.nun 175.Maddesi gereğince soruşturma yapılmak üzere suç duyurusunda bulunulmuş ve şahsına yönelik eylemlere karşı haksız tahrikte bulunduğu kanaatiyle sanıkların cezasından indirim yapılmıştır. Aziz NESİN’in olaylardan bir gün önce özel bir televizyonda yaptığı konuşmanın mahiyeti itibariyle tahrik edici bulunmamıştır. Buradaki konuşmasında sadece kendi düşüncelerini ve İslam Dini’ne bakış açısını belirtmiştir. Bu konuşmanın mahiyeti itibariyle tahrik edici bir yönü bulunmamıştır. Bir kişinin İslam Dini’ne inanıp inanmaması o kişinin kendi duygu ve düşünceleriyle ilgili bir husus olup bunun ifade edilmesi tahrik sebebi sayılmaz. Ancak yukarıda belirttiğimiz gibi yazarı Salman RÜŞTÜ olan Şeytan Ayetleri simli kitabın içeriğinde İslam’a inanan insanların tahrikine sebep olabilecek beyanların bulunması ve bunu Bakanlar Kurulu kararına rağmen yayınlama hususundaki ısrarı ve bu yöndeki basına yapılan açıklamalar ile nihayet başyazarı bulunduğu gazetede yayınlanması sanıkları haksız şekilde tahrik ettiği kesin kanaatindeyiz.

Bu konuda Yargıtay Genel Kurulu’nun 29.3.1982 tarih ve 1/38-117 sayılı kararının örnek olabileceği düşüncesi ile bir bölümünü sunmak istiyoruz.

“...Sanığın dini vecibelerini yerine getirerek hacı olduğu görülmektedir. Dini inançlarından dolayı kimsenin kınanamıyacağı bir Anayasa hükmü olduğu kadar ay-

nı zamanda normal ahlaki bir görevidir. Hal böyle iken maktül bu konuda hassasiyet gösteren sanığın hacılığını vesile ederek ona şaka yapmakta, bu tür şaka kabul etmediğini ve kızdığını belirttiği halde sanığa karşı olan bu tutum ve davranış ve sözlerini sürdürmektedir. Özel Daire kararında da belirtildiği gibi maktülün tevali eden bu hareketleri kül halinde ele alındığında eylemin haksız tahrik sayılması lazım gelir...”

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun bu kararından da anlaşılacağı üzere insanların dini inançlarından dolayı kınanamıyacağı, aşağılanamıyacağı veya inancına göre kutsal sayılan değerlere saldırlamıyacağı Anayasa hükmü olduğu kadar, aynı zamanda normal ahlaki bir görev olduğu da belirtmek suretiyle insanların inançlarıyla ilgili şaka dahi yapılmasının o insanları rahatsız ediyorsa devam edilmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Bizim olayımızda ise Aziz NESİN ısrarlı bir şekilde İslam Dini'nin Peygamberinin, Eşlerinin ve Ashabını küçülten bir kitabı yayınlamak istemektedir. Ve bu yayınları mahkeme kararıyla da toplatılmıştır. İslam Dini'nin Peygamberini homoseksüel ilişkiler içerisinde, Meleklerini seksüel ilişkiler içerisinde, Peygamberin eşlerini genelev sermayesi olarak gösterilmesi ve İslam Dini'nin kutsal bildiği Kabe'nin de genelev olarak anlatıldığı bir romanın Türkçeye tercüme ettirilerek yayının yapılması tahrik fiilinin tüm unsurlarını oluşturmaktadır. Yüksek Yargıtay'ın kararları ışığında Aziz NESİN'in bu fiilinin adi tahrik olarak değerlendirilmesi cihetine gidilmiştir.

G- KİŞİDE YANILMA-HEDEFTEN SAPMA :

TCK.nun 52.maddesi “bir kimse, bir hata veya sair bir arıza yüzünden cürmü kasdettiği şahıstan başka bir şahsın zararına işlemiş olursa cürümden zarar gören kimsenin sıfatından neşet eden ve cezayı şiddetlendiren esbap faile tahvil olunmaz. Belki cürüm kast olunan şahsa karşı işlenmiş gibi telakki olunarak fail, cürmünün tazammun edebileceği esbabı muaffifeden istifade eder.”

Burada kişide yanılma, hedefde sapma bahse konudur. Her iki halde kast edilen neticeden başka bir netice meydana gelmektedir.

Kişide yanılma, işlenmesi kast edilen suç mağdurunun hüviyetinde, kimliğinde fiili hatadır. Kişide yanılmanın cezai mesuliyete tesiri yoktur. Çünkü kanun bir kimseye karşı işlenen fiili cezalandırmaktadır. Bu takdirde ise mağdurun hüviyeti bahse konu olmaksızın faile isnadı mümkün bir kusur vardır.

Hedeften sapma faile veya failin suçta kullandığı vasıtaya ait bir sebep yüzünden fiilin kast edilen neticeyi değil sapma-inhiraf-tesiri ile başka bir netice meydana getirmesidir. Sapma ile yanılma birbirinden ayrıdır. Sapma halinde yanılma yoktur.

Gerek kişide yanılma ve gerekse sapma sebebiyle fiilin kastedilen şahıstan başka bir şahsın zararına işlenmiş olması halinde cürüm kast olunan şahsa karşı işlen-

miş sayılır. Ve o suretle cezalandırılır.

Mağdurun sıfatından doğan ve cezayı arttıran sebep fail hakkında uygulanmaz, kanun failin işlemeyi kast ettiği cürümü esas almıştır. Gerçekte fail suçtan zarar gören kimseye karşı bir suç işlemek istemediği için bu kimsenin sıfatından doğan ağırlaştırıcı sebep kendisi hakkında tatbik olunmaz.

Kast edilen suça ait indirim sebepleri fail hakkında tatbik edilir. Bundan dolayı maddede "...fail cürmün tazammun edebileceği azaltıcı sebeplerden istifade eder" denilmiştir.

H) KANUNUMUZUN 52.MADDESİNİN UYGULANIŞ ŞEKİLLERİ :

Yukarıda TCK.52.maddesinin getirdiği prensiplere değindik. Bu prensipleri madde metninin ifade şekli içinde değişik ihtimalleri kısmen açıklayacağız.

a) Gerçekleşen suçta ağırlatıcı sebebin bulunması :

Yanılma veya sapma sonucu failin gerçekleştirmek istediği suç yerine gerçekleşen suçta kanuni ağırlatıcı sebepler mevcut olabilir. Bu ağırlaştırıcı sebepler maklûlün sıfatından neşet etmekte iseler faile yüklenemeyecektir. Bu belirtilen duruma uygulamamızdan bir örnek verelim. Aziz NESİN'i öldürmek amacıyla otomobilleri ve binayı yakan sanıkların olayda bigünah insanların ölümüne sebep olmasını tek suç olarak kabul etmek zarureti vardır. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu 15.01.1968 tarih 110/2 sayılı kararında herhangi bir kimseyi öldürmek isterken yanılma veya sapma sonucu failin kardeşini, anasını, babasını öldürmüş olabilir. Bu halde fail için uygulanacak olan hüküm TCK.448.maddedir. Ancak belirtelim ki bu sonuca kast kuralı varılacağı da açıktır. Zira fail suç tipindeki unsurları bilecek ve isteyecektir. Babasını öldürmek istemeyen veya öldürdüğü kişinin babası olduğunu bilmeyen failin baba katili olarak kabulüne kast kuralı engeldir. Olayımızda da sanıkların kastı Aziz NESİN'i yakarak öldürmektir.

b) Gerçekleştirilmek istenen suçta ağırlatıcı sebep olmakla beraber yanılma veya sapma sonucu meydana gelen suçta bu ağırlatıcı sebebin bulunmaması :

Bu durumda failin iradesine değil, gerçekleşen neticeye itibar eden kanunumuz failin neticeden sorumluluğunu kabul etmektedir. Gerçekten bu durumda fail nitelikli adam öldürmek suçunu işlemekte ise de, istediği gerçekleşmemiş niteliksiz adam öldürmek suçu gerçekleşmiş olduğuna göre sorumluluğu gerçekleşen bu neticeye göre tesbit edilecektir. Mesela: Babasını öldürmek isterken yanılma veya sapma sonucu herhangi bir kimseyi öldüren failin sorumluluğu TCK.450.maddeye göre değil, 448.maddeye göre tesbit edilecektir. Bu durumu olayımıza uyarladığımızda sanıkların kastı bina yakmak suretiyle adam öldürmek olup aynı kasıt ve aynı fiil ile 35 kişinin karbonmonoksit gazından zehirlenerek ölümüne dolayısıyla bina yakmak

suretiyle masum bu kadar insanın ölümüne sebebiyet vermişlerdir. Kasıt ve fiil ayırdır. Burada sanıkların lehine uygulama yapılamıyacaktır. Yani TCK.448 hükümleri uygulanamaz.

c) Gerçekleşmesi istenen ve gerçekleşen suçlarda ağırlatıcı sebebin bulunması :

Mesela: Annesini öldürmek isteyen fail yanılma veya sapma sonucu babasını öldürmüş olabilir. Bu durumda failin sorumluluğu lehine çözümlenecektir. Her ne kadar fail anasını öldürmek isterken babasını öldürmüş ise de, anası ölmediği için nitelikli ölmeden söz edilemeyecek, babasını öldürmek istemediğine göre bu ağırlatıcı sebep TCK.52.madde prensiplerine göre faile yüklenemeyecektir.(Yargıtay 1.Ceza Dairesi'nin 07.07.1971 tarih ve 2564/2768 sayılı kararı)

ç) Faile yüklenemeyecek olan ağırlatıcı sebepler yalnız mağdurun şahsından kaynaklanan sebeplerdir :

Fail veya fiilin işlenişi ile ilgili sebepler mağdurun sıfatından kaynaklanan sebepler olmadıkları takdirde sorumluluk ağırlatıcı sebepler göz önünde bulundurulurak tesbit edilecektir. Bu ihtimallere ait bir kaç örnek verelim.

Fail taammüden hareket etmiş fakat yanılma ve sapma sonucu istediği kişiden başkası üzerinde netice gerçekleşmiş olabilir. Bu durumda taammüt ağırlatıcı sebebi mağdurun şahsından değil failin kastının yoğunluğundan kaynaklandığı ve bu sebeple bir ağırlatıcı hal olarak kabul edildiğine göre yanılma veya sapma faile taammüt ağırlatıcı sebebinin yüklenebilmesi gerekir.(Pr.Dr.Ayhan ÖNDER)

Ancak Yüksek Yargıtay 1936 yılında verdiği bir içtihadı birleştirme kararı ile taammüd halinde bulunan kişinin yanılma ve sapmadan etkileneceğini yani bu ağırlatıcı sebebin faile yüklenemeyeceğine karar vermiştir. Uygulamalarımız da bu görüş doğrultusunda sürdürülmektedir.(İç.Bir.Krr. 08.7.1936 64/32- 1.Ceza Dairesi 17.04.1963 189/939)

Failin suçun işlenmesinde kullandığı vasıta mağdurun sıfatından kaynaklanmadığı için, bu ağırlatıcı sebep fail hakkında uygulanacaktır. Mesela: müşteki Aziz NESİN bina yakılmak suretiyle öldürülmek istendiği halde yanılma sonucu istenilen başkalarının öldürülmesi durumunda ağırlatıcı sebep olan bina yakmak suretiyle adam öldürmek hükmü(TCK.450/6) uygulanacaktır. Zira kullanılan vasıta müştekinin şahsından kaynaklanan bir ağırlatıcı sebep değildir.

d) İşlenmek istenen suçta hafifletici sebebin bulunması :

Bu hafifletici sebep genel ve kanuni olabileceği gibi suç tipine ilave edilmiş unsurlarla özel nitelik gösteren bir suç tipi de yaratılmış olabilir. Mesela: Hafif tahrike maruz kalan sanıkların bu tahrik nedeniyle tahrik eden Aziz NESİN'i öldürmek için otomobilleri ve binayı ateşe vermişler fakat dumandan zehirlenen maktüllerin sapma sonucu olayla ilgisi olmayan bir çok kişinin ölümüne sebebiyet vermişlerdir. Burada

sanıkların TCK.51.maddeden yararlanması ve cezasının indirilmesi gerekmektedir.(4.Ceza Dairesi 5.6.1985-5354/5339)

e) Fail istediği netice ile birlikte istenmeyen neticelerin de meydana gelmesi :

Gerek yanılma gerek sapmada failin istediği netice gerçekleşmiş olmakla beraber bunun yanında daha başka neticeler de gerçekleşebilir. Değindiğimiz bu konu ile ilgili olarak açık hüküm sevkeden kanunlar olduğu gibi kanunumuza benzer şekilde mesele ile ilgili açık hüküm sevketmeyip problemin hallini doktrin ve uygulamaya bırakan kanunlarda vardır. Ve bu kanunlar çoğunluğu teşkil ederler. Kanaatımızca da izlenen bu yol yerindedir. Zira fail istediği neticeyi gerçekleştirmiştir. Bu netice gerçekleştikten sonra daha başka neticelerin faille yüklenebilmesi kusurluluk esas ve prensipleri ile halledilebilir ki, kanunlarında açık hüküm bulunmayan ülkeler doktrin ve uygulaması da bu yöndedir. Fail gerçekleştirmek istediği netice ile birlikte daha başka neticelerinde meydana gelebileceği veya meydana gelme imkan ve ihtimalinin varlığını düşünerek hareket edebilir. Veya böyle bir neticenin meydana gelebileceğini öngörmesi gerekirken öngörmemiş olabilir. Yaptığımız bu açıklamalar istenen dışında meydana gelen neticeler bakımından failin nasıl bir sorumluluğu olabileceğinin kusurluluk esasları içinde halledilmesi gerektiğini de belirtmiş olmaktadır. Failin işlemeyi kast ettiği suç yanında diğer bir suçta gerçekleşmiş olursa sorumluluğun bu şekilde tesbit edilmesi gerektiğini zannediyoruz.

İstenmeyen fakat yapılan hareketlerle zorunlu olan gerçekleşecek olan neticelerinde kasten işlenmiş olduğunu kabul etmek gerekecektir.

İstenilen netice yanında daha başka neticelerinde gerçekleşebileceği fail tarafından öngörülmekle beraber bunların gerçekleşmemesi istenmiş olabilir. Gerçekleşen fakat istenmeyen neticelerden failin bilinçli kasıt ile sorumlu olması gerektiğini düşünüyoruz.

Nihayet fail gerçekleştirdiği netice yanında daha başka neticelerin de gerçekleşebileceğini düşünebilmesi ve bunları öngörmesi gerekirken öngörmemiş olabilir ki, burda da istenmeyen neticeler bakımından failin taksir sorumluluğu kabul edilmelidir.

Görülüyor ki, fail gerçekleşmesini istediği suç yanında daha başka neticeler de gerçekleştiği takdirde bu neticeler bakımından kusurluluğunun şekline göre sorumluluğun tesbit edilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

Bu neticelerden fail sorumlu olacaktır. Diğer bir ifade ile suç teklifi mi yoksa suç çokluğunu kabul edilecektir? Kanunumuzda bu konuyu düzenleyen açık bir hüküm yoktur. Fikri içtimal tesbit eden TCK.nun 79.maddesine verilecek anlama göre tek suç sayılabilmesi mümkündür. Ve Yüksek Mahkemenin bu görüşü benimsemiş olduğu çeşitli ve istikrarlı kararlarından anlaşılmaktadır. Mesela: Öldürmek

kastı ile ateş eden sanığın tüfeğinden çıkmış saçmalardan bazılarının mağdurun yanında bulunan çocuğuna da isabet etmesi, atılan mermilerden bazıları hedef olan anaya isabet ettikten başka kucağında bulunan çocuğa isabet etmiş olması veya mer mi mağdura isabet ettikten başka sanığın annesine de isabet etmesi hallerinde cezanın TCK.nun 79.maddesine göre yani fikri içtima kurallarına göre tesbit edileceği Yargıtay I.Ceza Dairesinin 22.12.1983 tarih 8933/4255 karar- 1.2.1983 tarih 3639/208 sayılı kararları ile belirtilmektedir(Pr.Dr.AyhanÖNDER)

Failin mağdura sıktığı kurşunlardan birinin tesadüfen yolda yürümekte olan bir kadını da yaralaması olayında TCK.nun 52 ve 79.maddesi hükümlerine göre tek suç oluşmuştur.(Y.C.G.K. 10.11.1975 tarih 4-259/278)

Karısını öldürmek için ateş eden sanığın, karısının kucağında bulunan öz kızını öldürmesi olayında çocuğun sıfatından doğan şiddet sebebinin sanığa yükletilmesine TCK.nun 52.maddesi engel ise de anılan yasa maddesi doğrudan doğruya öldürül-mek isnenen kadının sıfatından doğan ağırlaştırıcı sebebin sanığa uygulanmasını ve TCK.nun 449/1.niaddesi ile ceza tayinini önleyici bir nitelik taşımamak-tadır.(Y.C.G.K. 19.02.1973 tarih 1-446/163 sayılı karar)

Yukarıda yazılı karar şu şekilde eleştirilmiştir: Bu karara katılmak imkanı yok-tur. Bir kerre olayda karı yaralanıp çocuk öldüğüne göre çok neticeli sapma vardır. Ve bu nedenle olay 52.maddenin kapsamına girmez. Ortada mağdur sayısınca suç bulunuyor. Ve fail karısını öldürmeye tam teşebbüs ile birlikte çocuğun taksirle yada belirli olmayan kasıtlı öldürmekten sorumlu tutulur. Bundan başka 52.madde asıl hedefteki ağırlatıcı sebeplerin faille yüklenemeyeceğinden söz etmek suretiyle bu ağırlatıcı sebeplerden failin sorumlu tutulamıyacağını açıklamış olmaktadır. Çünkü kanunda açık hüküm bulunmadıkça bir ağırlatıcı sebeple ceza arttırılması 29.madde hükmüne mefruz suç kurallarına, ceza da kanunilik ilkesine aykırı olur.(DÖN-MEZER-ERMAN Ceza Hukuku)

Tüm bu açıklamalar sonucunda müşteki Aziz NESİN'in Şeytan Ayetleri isimli kitabın Türkçeye çevirisini yapıp Aydınlik Gazetesinde yayınlamaya başlamış olması ve bu yöndeki basın yayın organlarında açıklamaları bu kitabın içeriğinde İslam Dini'nin mukaddes değerlerine hakaret edildiği böyle bir kitabın Bakanlar Kurulun-ca yasaklanmasına rağmen ısrarla yayınlayacağını beyan eden Aziz NESİN'e Sivas halkının duyduğu öfke ve tepkinin sonucu Madımak Otelinde bulunan Aziz NESİN'i yakarak öldürmeyi düşünen sanıkların evvela otomobilleri daha sonra da oteli yakarak tasarladıkları neticeyi gerçekleştirmek için 7 saat boyunca saldırıda bulundukları ve neticede kast edilen kişinin değil kast etmedikleri fakat neticelerini öngör-meleri gereken yani otelde başkalarının da bulunabileceğini düşünmeleri gereken sanıkların fiili TCK.nun 52.maddesi yollamasıyla 450/6.maddesi hükümleri çer-çevesinde değerlendirilmiştir.. Bu nedenle Mahkememiz fiilin müşteki Aziz NESİN'e

yönelik olduğunu bunun neticesinde sanıklar lehine oluşan tahrik hükümlerinin de tatbiki zarureti karşısında TCK.nun51/1 maddesini de uygulamıştır. Her ne kadar müdahil taraf olayda ölenlerin tahrikinin bulunmamiyacağını beyan etmiş iseler de, kanunun bu açık hükmü karşısında(TCK.52) sanıklar lehine olan tahrik hükümlerinin uygulanması kanuni bir zorunluluktur. Bu nedenle müdahil tarafın bu yöndeki görüş ve düşüncelerine itibar edilmemiştir. Bu madde gereğince tahrik ölenlerden değil müşteki Aziz NESİN'in Şeytan Ayetleri isimli kitabı yayınlama kanusundaki ısrarından kaynaklanmıştır.

1) TCK.463- FAİLİ BİLİNMEYEN ADEM ÖLDÜRME :

TCK.463.maddesi "448-449-450-456-457.maddelerde beyan olunan fiileri iki veya daha çok kimse birlikte yapmış olup da failin kim olduğu belli olmazsa bunlardan herbirisi hakkında fiil için tayin edilmiş olan ceza üçte birden yarıya kadar indirim olarak hükmolunur. Ölüm cezası gerektiren fiillerde onaltı seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası tayin olunur. Şu kadar ki, bu hüküm fiili doğrudan doğruya beraber işlemiş olanlar hakkında uygulanmaz."

Bu maddede suç ortaklığının özel bir şekli düzenlenmiştir. Bu ayrı ve hususi bir cürüm kabul edilmiştir. Bilindiği üzere suç ortaklığı bir tek kimse tarafından işlenebilen bir suçun anlaşma ve işbirliği ile birden ziyade kimseler tarafından birlikte işlenmesidir. Burada suç "birden ziyade kimselerin işbirliği neticesi"dir. Bu konuda değişik görüş ve düşünceler bulunmakta bu farklı görüşleri ifade ettikten sonra Yargıtay İçtihatlarıyla bu maddenin olayımıza uygulama nedenlerini açıklayacağız.

Dr.İ.Ur.Abdullah Polat GÖZÜBÜYÜK'e göre; Bu maddede karşılıklı suç ortaklığı söz konusudur. Bundan maksat birden ziyade kimselerin belli bir suçun işlenmesine katılmış olmaları ve fakat asli failin hangisi olduğunun belli olmaması tesbit edilememesidir. Mesela bir kaç kişi silahlarıyla bir kimseye ateş edip öldürmüş veya yaralamış olması ve fakat öldürücü yarayı veya müessir fiili hangisinin mermisinin meydana getirmiş olduğunun tesbit edilememesi hali olarak" tarif etmiştir.

Pr.Dr.Faruk EREN'e göre: "Bu madde hükmünü delil yokluğu veya delil yeterliliği sanıklar aleyhine kabulü şeklinde anlamak lazımdır. Bu madde vicdani delil sistemi yerine bu günkü usul hukukuna tamamiyle yabancı olan kanuni delil sistemini vazetmektedir. Bu itibarla kanunun 463.maddesini bu günkü ceza hukuku prensiplerine bile izahı imkansızdır.Bu günkü ceza hukuku bir masumu cezalandırmaktansa birkaç suçluyu cezalandırmamayı uygun bulur. Halbuki 463.madde bir suçluyu cezalandırmak için bir kaç suçsuzun cezalandırılmasını emretmektedir ki bu da doğru bir görüş değildir. Kanun 463.maddesinde iştirakin sübutunu şart koşturmuştur. Bu itibarla bu maddeye göre cezalandırılacak olanların suçta hisseleri vardır. Fakat hisselerinin derecesi nazara alınmaksızın cezaya çarptırılmalarında dahi bir haksızlığın

mevcut olduğu aşıkardır. 463.madde hükmü adam öldürme ve müessir fiilin cezasını azaltan bir hüküm olarak telakki edilmemelidir. Faili bilinmeyen adam öldürme “müstakil suç” sayılmalıdır. Bilhassa suç vasfında değişme bakımından usul hükümlerinin tatbikinde bu husus gözden uzak tutulmamalıdır” şeklinde ifade etmiştir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 23.11.1980 gün ve 1-241/385 sayılı kararının açıklama kısmını buraya almayı uygun gördük:

“... tatbikatta çok sık karşılaşılmamasına rağmen TCK.nun 463.maddesinin anlamı, uygulama alanı ve şartları, yakın ilgisi bulunan madde ve kavramlarla sınırının çizilmesi hususunda görüş ve tatbik birliğinin sağlanamadığı ve bu sebepten maddenin uygulanması ile ilgili çelişkili bir çok kararın verildiği doktrinde de değişik görüşlerin ileri sürüldüğü görüldüğünden incelemekte olduğumuz bu dava dolayısıyla konunun yeniden derinlemesine tartışılıp uygulamaya açıklık getirecek bir karara varılmasında zorunluluk bulunmaktadır.

Doktrinde 463.maddenin mahiyeti konusunda:

1- 463.madde adam öldürme ve müessir fiillerin kanuni hafifletici bir sebebini teşkil etmektedir.(Y.Tuna-Adalet Dergisi 1955 sayfa 744)

2- Faili bilinmeyen adam öldürme müstakil suç sayılmalıdır.(F.Eren-Türk Ceza Hukuku Hususi Hükümler)

3- Madde iştirake ilişkin genel hükümlerin uygulanmayacağı halleri gösteren bir hükmüdür.(Ç.Özek İ.Ü.A.F.Dergisi)

4- Faillerin tesadüfi birleşmelerinden teker teker iştirak derecelerinin belirlenememesi halinde uygulanan istisnai hükmüdür.(S.Dönmezer-Kişi ve Mala Karşı Cürümler)

5- Müstakil suç olmayıp adam öldürme ve müessir fiil suçlarına tesir eden bir durumdur.(S.Donay- İ.Ü.H.F.Dergisi)

6- Nev'i şahsına münhasır bir iştiraktır.(Anayasa Mahkemesinin 11.6.1967/48 K.1968624 sayılı kararı)

7- Ayırt edilmeyen ortaklık terimi ile karşılaşacağımız bir suç ortaklığı şeklindedir.(N.Kunter-Suç ortaklığı sorunu ve Ceza)

8- Şüphe sanık lehine yorumlanır kuralının kanuni bir tatbikatıdır.

9- Suç işleyeni bulunmaktan doğan adli iktidarsızlığın kanuni ifadesidir.

10- Sistem içinde bir tenakuzdur.

Ve benzeri tavsif ve açıklamalar yapılmış, bunlar çeşitli kararlardan benimsenerek makes bulmuş ve değişik uygulamalara esas alınmıştır. Ancak; Konunun aydınlanmasına yardımcı olmakla birlikte bunların hepsinde de izahsız kalan yönler ol-

duğu gibi herhangi biri esas alındığında kaçınılmaz şekilde çelişkili sonuçlar doğacaktır.

Bu nedenle görüşlerden herhangi birinin peşin tercihini yapmaksızın majno ve benzerleri gibi söz konusu maddeye ve getirdiği hukuki müesseseye taraftar olmayanların daraltıcı yorumlarını esas almaksızın maddenin kanunumuzda varolduğu ve yürürlükte bulunduğu esasından hareketle konuya aydınlık getirilebilir.

Maddenin mehzadaki Mebuslar Meclisi Komisyonu ile Bakanlık raporunda (....64 ve 65 maddelerin meseleyi halle kafi geleceği ileri sürülmekte ise de.....asli failin belli olmaması sebebiyle umumi iştirak hükümlerinin tatbikine imkan olamayacağından maddenin yazılı şekli ile muhafazası gerekli görülmüştür) denilmektedir. Maddenin sevk maksadı budur.

Madde metninde var olan “Bir kaç kişi birlikte yapmış olup da” şeklindeki iştirak tazammun ve ifade eden ifade ve maddenin son cümlesindeki “fiili doğrudan doğruya beraber işlemiş olanlar hakkında tatbik edilmez” tarzındaki asli maddi iştirak hallerinden birinin berteraf eden diğerinin yani “irtikap edenler”i kapsamına aldığı açıklayan ifadeler karşısında maddenin “özel bir iştirak düzenlemesi” olduğunu kabul etmek gerekmektedir.

Nitekim mehazın hazırlanması sırasında “umumi iştirak hükümlerinin tatbikine imkan vermeyen haller için maddenin getirilmiş olduğu” şeklindeki Komisyon ve Bakanlık raporları da maddenin “özel bir iştirak hükmü” diğer bir ifade ile “adam öldürme ve yaralamaya münhasır müsterek hüküm” olduğunu göstermektedir.

Zira 64.maddenin birinci fıkrasında yer alan asli-maddi iştirak nevelerinden “irtikap edenlerin” 463.madde kapsamına alınmasına karşılık “doğrudan doğruya beraber işleyenlerin” maddenin son fıkrasıyla 463.madde tatbikatından istisna edilmesi de 463.madde ile iştirak’in özel bir düzenlenmesinin yapıldığını ortaya çıkartmaktadır.

Madde uygulamasına dahil edilmeyeni belirtirken kullanılan “doğrudan doğruya beraber işleyenler” iştirakçi grubunu tüm asli iştirak’in ifadesi gibi kabul ve buna göre uygulama yapma açık madde metnine ters düştüğü gibi “doğrudan doğruya beraber işlemeyi” irtikap etmeye” eşit tutmakta kanun koyucunun kavramları karıştırdığını varsaymak olur ki. bu mümkün değildir. Bu yanlış varsayımın sonucu olarak 463.maddeyi “irtikap edenlere” uygulamayıp sadece tesadüfi birleşmelere hasretmek kanun koyucuyu gerekçe ve sebeplerini izah ederek kabul ettiği ve tatvilde “abesle iştigal ediyor” saymak olur ki buna ne öğretinin ne de uygulayıcıların yetkisi yoktur. “Kanun koyucu abesle iştigal etmez” prensibi her türlü yorumda hukukun vazgeçilmez ve hareket noktası kabul edilen bir ana kuraldır.

463.madde sayılan fiillere münhasır özel iştirak türü(müsterek hüküm) olarak

kabul edilmediği takdirde TCK.451 ve 452.maddelerine tatbiki mümkün olmayacak, nitekim majno 463.madde hükmü 448,449,450,456,457.maddelerin mevzuunu teşkil eden kasten vaki olan katil ve müessir fiilere münhasır olup, failin maksadını aşan katil ve müessir fiiller ile neticeyi ağırlaştırılan önceki ve sonraki sebeplere şamil değildir. Demek suretiyle böyle bir sonuca ulaşmaktadır. Ceza Genel Kurulunun 19.3.1973 gün ve 420/229 sayılı kararında ise; 451 ve 452.maddeler 463.madde gibi 448,449,450.maddelere matuf olup bizatihi bir hüküm tazammun etmediği için mücerret bir şekilde tetkikine imkan olmayıp maddeler ile birlikte tatbiki zaruri olan maddelerdir. 463.maddenin 451 ve 452 ye atıf yapmamış olması da 463.ün bunlara uygulanmasını engellemez. Aksi görüş kanun koyucunun amacına ters düşer. Yargıtay'ın öteden beri benimsediği görüş de bu yoldadır. Denilmek suretiyle 463.ün özel bir iştirak türü olduğu faslın müşterek hükmü bulunduğu kanunumuzun sistemine uygun şekilde belirtilmektedir. 463.maddeyi açıklanan nedenlerle özel bir iştirak türü olarak kabul ettiğimize göre iştirak halinde işlenen suçlarda şeriklerin cezalandırılması konusunda çeşitli ülkelerde uygulama alanı bulan üç ayrı sistemi ve bu sistemler içinde önce kanunumuzun sonra da 463.maddenin yerini saptamakta yarar ve hatta zorunluluk vardır.

1- Eşitlik Sistemi: Bu sistemde suça bağlılık cezaya da bağlılığı gerektirir. Failler kader birliği etmişlerdir. Sonuçtan hepsi tam olarak mesuldürler. Objektif suç birliği mevcut olup suç bir ayırım yapmaksızın bütün şeriklerin eseridir cezaları da aynı olmalıdır. Esaslarına istinat eder. 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunu Fin ve Bulgar Ceza Kanunlarında bu sistem benimsenmiştir. Her failin suçu tek başına işlemiş sayılması bu sistemin hareket noktasıdır. Kanunumuz bu sistemi kabul etmediğine göre bu sistemin yukarıda özetlenen esaslarıyla konuyu çözümlenmek mümkün değildir.

2- Cezanın faile göre tayini sistemi: Bu sistem asli ve fer'i fail ayırımını kabul etmekte ancak fer'i faile tam ceza verip fer'i failin tehlikelilik derecesine giren hakime cezayı indirmekte geniş takdir hakkı vermektedir. Kanunumuzca kabul edilmediğinden olaya dayanak yapılamaz.

3- İkilik sistemi: Kanunumuzca kabul edilen sistemdir. Bu sistem esaslarını diğer sistemleri şu şekilde tenkit ederek vazeder.

İştirak halinde işlenen bir tek suçta kaç fail varsa o kadar da suç görmek "adeta gerçeklerle ilgiyi kesmek olur."

Diğer faillerden ve tek olan sonuçtan soyutlayarak her faili ayrı ayrı ele almak hiç bir esasa dayanmayan felsefi spekülasyondur.

İştirak'i faillerin sayısı kadar suça icraya kalkışmak tamamıyla yapıcılık olur. Gerçeklerden ilgiyi kesmek tamamıyla felsefi spekülasyon ve yapıcılık ceza hukukunun kabul etmeyeceği kavramlardır. Bunlar dayanılacak esaslar değildir. diye diğer sistemler reddedildikten sonra kendi esasını şöyle vazetmektedir: Şeriklerden illi

değeri haiz hareketi yapanlar arasında bu hareketlerin hukuki ve maddi değerine göre “asli iştirak”, “fer’i iştirak” şeklinde ayırım yapılmalı(TCK.nun 64 ve 65.maddelerinde bu ayırım yapılmıştır). Bu ayırım mümkün olmuyorsa(ki olayımızda böyledir.463.madde bu gibi durumlarda uygulanmak için Ceza Kanunumuza konulmuştur). Bu ahvalde faillere indirimli aynı ceza verilmelidir. Bu bir uygunluk, bir muadelet meselesidir.

Kanunumuzun asli-fer’i fail ayrımı kabul ettiğine göre asli fail kimdir? Faillerden herhangi birinin hareketi tek başına ele alındığında “kanuni suç tipinde” tarif eden hareket ve sonucu yaratan asli faildir. Bu unsurlara göre 463.maddede tarif edilen fail, asli fail değildir. Zira sonuç olan ölümü vücuda getiren kimdir? Belli olmamaktadır. Fer’i failler için fiili yapma söz konusu olmadığına göre 463.maddedeki fail fer’i failde değildir. Zira kanun metninde fiili yapmak sözcüğü yer almaktadır. Öyleyse 463.madde nedir? Faili kimdir?

Bu madde failin belli olmaması hali değildir. Hepsi irtikap eden “tetige basanayan cismi otomobillere ve otele atanlar” sıfatında olan kişilerden ölüme hangisinin hareketinin hedefde özdeşleştiğinin bütünleştiğini ölümü meydana getirdiğinin saptanmaması halidir.

Öyleyse suç: Suç ortaklarının faaliyetlerin yan yana icra sırasında bunlardan herhangi birine kesin ve tek olarak bağlanamayacak şekilde meydana gelmiş ise müstakil fail belli değildir. Ve eşit ceza sorumluluğu vardır. Verilecek ceza fiillerinin ortalamasıdır. Buna mukabil faillerin birleşmesinden, toplamından sonuç ortaya çıkıyorsa ki, bu halde doğrudan doğruya beraber işleme vardır. Bu tür kabul ve uygulama şu yönü ile de sisteme uygunluk ve tutarlılık arz eder. 463.maddede beyan olunan fiiler denilmek suretiyle sadece hareketin -taarruzun değil- fiil hukuki kavramın esas alındığı açıkça görülmektedir. Bu nedenle fiilin hukuki dokusuna kısaca değinmekte yarar vardır.

Fiil = İrade + hareket + taarruz = Aziona + illiyet bağı + netice unsurlarından oluşmuştur. Bu formüldeki unsurlardan biri eksik ise 64.madde uygulanmaz. Kişinin asli fail olarak sorumlu tutulması için gerekli iradi hareket var illiyet bağı tahakkuk etmiştir. Ancak sonuç kimin eseridir. Kesin olarak saptanamamaktadır. Böyle bir durumda 64.maddeyi değil, 463.maddeyi esas alarak uygulamak zorunluluğu vardır. Böyle bir kabul bizi şu sonuca da götürür: İştirak halinde işlenen suç bir kül bir bütün olduğuna göre, bu suçun işlenişindeki hareketleri de bir tek suçun parçaları olarak kabul etmek gerekir. Bir suçta sırf hareketlerin fazlalığı suçunda çokluğunu ifade etmeyeceği cihetle, faile tesbit edilen en ağır hareketinin gerektirdiği tavsife göre ceza verilir(Dönmezer-Erman S.513).

“.....belli olmayan asli failin fer’i faili” müessesesi ile “müstakil faili gayrimuayyen” müessesesinin mukayesesi:

Birden çok kişi, mesela beş kişiden dördü ateş ediyor birisi ateş etmiyor. Ateş etmeyen kim olduğunun tesbit edemiyoruz. Bu ahvalde yerleşmiş ve tartışmasız uygulama gereği hepsini belli olmayan asli failin fer'i olarak cezalandırıyoruz. Dördü ateş etmiştir diye hepsini asli fail saymıyoruz. Çünkü "fiil formülünde" bir bilinmeyen vardır. "Hareket ve taarruz" kimin belli değildir. Bu halde 65/3.maddesinin uygulanması bu bilinmeyenden doğmaktadır.

Buna mukabil eyleme katılanlarda beş'ide ateş etmiş fakat sonucu hangisi almış bilmiyorsa gene bir bilinmeyen unsur bulunduğundan, bu halde de 463.madde uygulanmalıdır. Aksi görüşün kabulü halinde sonucu kimin husule getirdiğini bilmediğimiz gruba 463.maddeyi uygulamazken, belli olmayan asli failin fer'i faili kabul ettiğimiz beş kişiye veya gruba 65/3.maddeyi uygulama kanunumuzun kabul ettiği sistem içinde çelişkiye düşmek olur ki bu çelişkiyi mantıken izah etmek mümkün değildir.

Yukarıda izahına çalıştığımız Yüksek Yargıtay Ceza Genel Kurulunun kararından çıkarttığımız netice itibariyle TCK.nun 463.maddesinin unsurları şu şekilde sıralanabilir.

- Bütün dikkat ve itimam gösterildiği ve tüm imkanlar kullanıldığı halde asli failin tesbiti mümkün olmamalıdır.

- Failler birden fazla olmalıdır.

Fiilin asli unsurlarından olan "sonuç" irtikapçılar arasında ve fakat ortada kalmalıdır.

Olayımızın gerçek faileri onbin kişi civarındadır. Yani Sivas halkından onbinin üzerindeki insan bir şekilde Aziz NESİN'i protesto etmek üzere Madımak Oteli önünde toplanmışlardır. Bu gösteri yapan grup içerisinde Emniyet Müdürlüğüne tesbit edilen 125 kişi sanık sıfatıyla haklarında çeşitli kamu davaları açılarak huzura getirilmişlerdir. Bu sanık sıfatıyla huzura getirilen kişilerden bazıları yine emniyet müdürlüğü mensuplarının teşhis ve tesbitleriyle otomobillerin ve otelin yanmasında birinci derecede sorumlu gösterilmişlerdir. Mahkememiz, hakkında dava açılan tüm sanıkların durumunu ayrı ayrı değerlendirerek olay içindeki aktiviteleri ve fiileri sonucu doğurmaya müsait olup olmadığını araştırmış ve yangının başlangıcının hangi sanığın fiilinden meydana geldiğini tesbit edememiştir. Zira ifadelerle göre yüzlerce kişi binayı tutuşturup yakmak için ateşli cisimleri atmışlar bu cisimlerden hangisinin yangına sebep olduğu tesbit edilememiştir. Yanan bez parçası, sünger parçası veya kağıdın hangi sanığın elinden çıktığı veya ateşlediği tesbit edilememiştir. Ancak bu sanıklardan olay içerisinde en fazla aktif olan, polis barikatını aşarak otomobilleri ve oteli tahrip ederek yanan cisimleri buralara atan veya oteli yakmak için büyük çaba gösteren sanıkların içerisinde birinin müstakilen otomobillerden yangını başlattığını bütün dikkat ve ihtimam gösterilmesine ve tüm imkanlar kullanılmasına rağmen as-

li failin tesbiti mümkün olmamıştır. Zira yukarıda da izah edildiği gibi yüzlerce yanan cisim otomobillerden sızan benzinler üzerine ve otel içerisine düşmüştür. Bu yanan cisimlerden hangisinin yangını başlattığı ve bu cismin hangi sanık tarafından atıldığı tüm imkanlar kullanılmasına rağmen tesbit edilememiş olması, binanın yanmasına sebep olan sanıklardan hangisinin failinin yangını başlattığı tesbit edilememesi sebebiyle olayda TCK.nun 463.maddesinin uygulanma zarureti hasıl olmuştur.

L) FER'İ MADDİ - MANEVİ İŞTİRAK :

Suçta fer'i manevi iştirak, suçun işlenmesinde asli maddi failin iradesine ikinci derecede tesir edecek hareketleri yapmaktır.

Suçun işlenmesinden önce failin suçu işleme kararını desteklemek, tasvip etmek ve onu kararını uygulamaya sürüklemekte onu kararını uygulamaya itelemektedir. Teşvik failde suçu işleme kararı mevcut olması itibariyle azmettirmekten ayrılır. Teşvik de belli bir suçu işlemeye matuf olmalıdır.(GARRAUD)

Suç işleme kararını kuvvetlendirme failin suçu işlemeye dair mevcut kararını icraya başlamasını sağlayacak tarzda telkin yapmak, cesaret vermek ve tavsiyede bulunmaktır. Fer'i fail telkin, tavsiye, cesaret verme gibi hareketleriyle asli failin karar safhasından icra safhasına geçmesine sebep olacaktır.(MANZİNİ)

Fer'i iştirakda mevcut manevi unsur: suç ortaklarının muayyen bir suçun işlenmesine iştirak ettiklerini bilmiş ve bunu istemiş olmaları lazımdır. Yani her failde suça iştirak kastı bulunmalıdır. Suça iştirak iradesi muayyen bir suç üzerinde birleşmesi anlaşmayı meydana getirir. İki asli failden biri öldürmek, diğeri sadece müessir fiilde bulunmak suretiyle hareket ederse husule gelen suçta ortak sayılmazlar, ortada iki ayrı suçun müstakil faileri vardır. Ve suç işleme iradeleri farklıdır. Burada şerikler suç işlemeden önce irade birliği yapmaları gerekmektedir. Nitekim olayımızda sanıklar gerek sloganlarıyla, gerekse eylemleriyle irade birliği içinde olduklarını ortaya koymuşlardır.

Kim tarafından işlenmiş olduğu bilinmeyen ve faili gayrimuayyen olan adam öldürme suçunda fiili işleyenlerin hepsinin cezalandırılması ve fakat bu cezanın indirilmesi keyfiyetine işleyeni bilinmeyen adam öldürme denir. Bu fiilin destekçisi olan sloganlarıyla ve tezahüratıyla birinci derecede sorumlu sanıkları tahrik ve teşvik eden, barikatın önünde kalıp aşamayan sanıklar bu suçun fer'i ortaklarıdır. Her ne kadar doktrinde faili gayrimuayyen olan suça iştirakin mümkün olup olmadığı tartışılmakta ise de, ağırlık kazanan ve özellikle Yüksek Yargıtayın benimsediği görüş faili gayrimuayyen suçlara fer'i iştirakin mümkün olabileceği yönündedir. Mahkememiz de bu görüşten hareketle olay yerinde yangının çıkmasında birinci derecede sorumlu olan ancak hangisinin fiili sonucu yangının başladığı tesbit edilemeyen

sanıklara en yakın konumda bulunan onları sürekli slogan ve tezahüratıyla teşvik eden, barikatı aşamayan ancak polis barikatını zorlayan sanıkların hareketi irade birliği içinde bulunan asli faillerin daha aktif ve daha etkili eylemde bulunmalarını sağlamıştır. Ayrıca fer'i failler asli faillerin eylemlerini kolaylaştırıcı fiillerde bulunmuşlardır. Mesela: Benzinin getirilmesi, mesela; polis ve asker barikatını zorlamak suretiyle bu barikatı aşan asli faillerin fiilini gerçekleştirmek yönünden emniyet güçlerini eylemleriyle hareketsiz bırakmak ve engellemek suretiyle yardımcı olmuşlardır. Bu nedendir ki, Mahkememiz, tüm sanıkların olay içindeki durumlarını ayrı ayrı inceleyerek fiillerin ulaştığı noktadaki hukuki durumu değerlendirerek hüküm tesis etmiştir. Ve bu nedenle fer'i failere ikinci derecede de sorumluluk getirilmiştir. Yukarıda da değindiğimiz gibi polis ve asker barikatını sürekli zorlayarak meşgul eden ve yedi saat boyunca Aziz NESİN aleyhinde slogan atarak birinci derecede sorumlu fiileri sürekli tahrik ve teşvik etmek suretiyle suçun işlenmesine yardımcı oldukları kesin kanaati hasıl olmuştur.

Netice itibarıyla fer'i failer, asli faillerin suç işleme kararlılığını kuvvetlendirmekte ve suç işlemeye dair var olan kararın icrasına başlamasını sağlamakta attıkları sloganlarla cesaret vermekte ve asli faillerin karar safhasında icra safhasına geçmelerine sebep olmuşlardır. Bu nedenle cezalandırılmışlardır.

M) 2911 SAYILI TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞLERİ KANUNUNA MUHALEFET ETMEK :

Bu kanunun 32.maddesi "kanuna aykırı toplantı veya yürüyüşlere silahsız olarak katılanlar emir ve ihtardan sonra kendiliğinden dağılmazlar ve hükümet kuvvetleri tarafından zorla dağıtılsa....

Dağıtma sırasında cebir ve şiddet veya tehdit veya saldırı veya mukavemette bulunanlar, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde..... cezalandırılırlar."

02.07.1993 günü Cuma namazından çıkan bir grup insanın tekbir getirerek Aziz NESİN ve Vali aleyhine slogan atarak, hükümet binası önünde gösteri yaptıkları, daha sonra Kültür Merkezi önünde gösteri yaptıkları ve Pir Sultan Abdal heykeline saldırdıkları, daha sonra da Aziz NESİN'in kaldığı Madımak Oteli önüne geldikleri, oteli taş atarak camlarını kırdıkları ve yedi saat boyunca kanunsuz gösteri yaptıkları, emniyet kuvvetlerinin sürekli dağılma yönündeki ikazlarına rağmen dağılmayarak hatta daha da çoğalarak kanunsuz gösterilerini devam ettirdikleri, otelin yanmasından sonra havaya açılan ateş sonucu dağıldıkları yedi saat boyunca cebir, şiddet, tehdit, saldırı ve mukavemette buldukları açık ve kesin olarak sübuta ermiştir.

Kanunsuz gösteri ve yürüyüş yapan sanıkların Madımak Oteli önünde görül-

medikleri, Madımak oteli önünde bulunanların da uzaktan gösterilere katıldığı, slogan atmakla yetindiği, kurular asker ve polis barikatını zorlamadıkları sadece Aziz NESİN aleyhinde sloganlara iştirak ettikleri, başkaca ciddi bir eylemlerinin bulunmadığı ve başka bir suçu oluşturacak nitelikte fiilleri tesbit edilemediğinden bu kanan gereğince cezalandırılmaları cihetine gidilmiştir.

N) NETİCE VE KANAAT :

Aziz NESİN'İN 1993 yılı başından itibaren basına da intikal eden açıklamalarında, yazarı Salman RÜŞDİ olan Şeytan Ayetleri isimli kitabı tercüme ettirerek yayınlamak istediğini beyan etmiş olması ve baş yazarı bulunduğu Aydınlik Gazetesinde yayınlamaya başladığı, yayınlanan bölümlerin Şişli Sulh Ceza Mahkemelerince toplatılmasına karar verildiği, yukarıdaki bölümlerde etraflıca izah edilmiştir.

Telif hakkı dahi almadan ısrarla yayınlamak istediği Şeytan Ayetleri isimli kitap da, Müslümanların Peygamberi, eşleri ve ashabını aşağılandığı, tüm Müslüman Kamuoyunca bilinmesi ve bu kitabın bir bölümünün tercüme edilerek Aziz NESİN tarafından yayınlanması, Müslüman topluluk tarafından büyük tepki ile karşılanmıştır.

02.07.1993 tarihinde Sivas'da bulunan Aziz NESİN'in protesto edilmesi amacıyla gösterilere başlandığı evvela Vilayet binası önünde daha sonra Kültür Merkezi önünde ve en son olarak da Madımak Otelinin önünde gösteriler yapıldığı, onbeşbine yaklaşan göstericilerin emniyet mensupları tarafından kontrol edilemediği ve Madımak oteli önünde bulunan otomobillerin tahribi ile başlayan daha sonra da temin edilen benzinlerle sünger, bez, kağıt gibi cisimleri ateşleyerek otomobillere ve otele attıkları, çıkan yangın sonucu 35 kişinin karbonmonoksit gazından zehirlenerek öldüğü, 2 kişinin de faili bilinmeyen ateşli silah yarasından öldüğü anlaşılmıştır.

Sivas olaylarının Devlete ve laik düzene yönelik olmadığı, Aziz NESİN'in Şeytan Ayetleri kitabını yayınlamasına duyulan öfke, kin ve nefretin oluşturduğu tahrik sonucu ve Aziz NESİN'e yönelik bir eylem olduğu, kast edilen Aziz NESİN olmasına rağmen hedefde sapma sonucu 37 masum insanın ölümü ile sonuçlanan bu olayların laik-antilaik veya mezhep çatışması olmadığı, sadece İslam Dini'nce mukaddes sayılan değerlerin aşağılanmasına tepki gösterildiği, Aziz NESİN'in Anadolunun herhangi bir vilayetinde de aynı tepkiyi görebileceği dolayısıyla şahsa yönelik eylemin bir başka mecraya çekilerek kamplaşma ve kutuplaşma yaratmanın hukuki ve sosyal bir yararı olmadığı kanaatındayız.

H Ü K Ü M : Yukarıda açıklanan gerekçelere binaen;

02.07.1993 tarihinde saat 13.30 sıralarında Cuma namazından çıkan tahmini

• 1000 kişi civarındaki topluluğun 4.Pir Sultan Abdal Kültür Şenliklerine ve Aziz NESİN'in Sivas'a gelmesini protesto etmek amacıyla Atatürk Caddesinden Meydan istikametine doğru yürüyüş yaparak "Zafer İslamın- Allhuekber- Şeytan Aziz- Sivas Azize mezar olacak- Şerefsiz Vali- Müslüman Türkiye" şeklinde slogan attıkları ve Vilayet önüne geldikleri, burada bir süre gösteri yaptıktan sonra saat 14.00 sıralarında Kültür Merkezi önüne geldikleri ve bir gün önce açılan "Ozanlar anıtını" kısmen tahrip ettikleri ve Kültür Merkezinde bulunan karşıt grupla taşlı ve sopalı kavga ettikleri, emniyet güçlerinin tüm çabalarına rağmen gösterilerin önlenemediği ve aksine giderek gösterici sayısının çoğaldığı, ozanlar anıtının yerinden sökülerek hedef olarak seçilen Aziz NESİN'in kaldığı Madımak otelinin önüne getirilerek parçalandığı ve bilahare getirilen benzinle yakıldığı, saatler ilerledikçe göstericilerin çoğaldığı onbinlere ulaştığı, bu kalabalık karşısında çaresiz kalan güvenlik güçlerinin sadece barikat kurmak suretiyle Aziz NESİN ve şenliklere gelen diğer kişilerin kaldığı oteli korumaya çalıştıkları ancak göstericilerin giderek artan şiddeti sonucu otelin tüm camlarının atılan taşlarla kırıldığı, otelde bulunan kişilerin kendilerini korumak için merdiven boşluğuna sığındıkları ve merdiven girişini masa ve sandalyelerle kapattıkları, saat 19.45'e kadar süren bu olaylar sırasında güvenlik güçlerine yardım gelmediği gibi göstericilerin zayıf polis barikatlarını aşarak otelin önünde bulunan üç adet otomobili tahrip ettikleri ve bir otomobili ters çevirerek benzin deposunu taşlarla deldikleri ve sızan benzini tutuşturmak suretiyle ancak ilk anda emniyet mensuplarının müdahalesiyle ateşledikleri cisimlerin benzini tutuşturmaya yetmediği, bunun üzerine dışarıdan getirilen poşet ve bidon içindeki benzinleri de yine güvenlik kuvvetlerinin parçalaması ve dökmesinden sonra bu defa üzerlerinden çıkardıkları çamaşırlarını parçalayarak ve nereden temin ettikleri belli olmayan süngerleri dökülen benzine bulayıp otomobillere ve otelin içine fırlattıkları, bu arada barikadı aşarak otelin lobisine giren göstericilerin içerideki masa, sandalye, koltuk, kanape, çerçeve gibi kolay yanacak cisimleri parçalayarak otomobillerin üzerine attıkları ve yakılarak atılan çok sayıda paçavraların otomobilden sızan benzini tutuşturduğu ve önce otomobiller sonra otelin perdeleri, halısı, ahşap aksamının yanmaya başladığı, çıkan yoğun dumanın rüzgarın da etkisiyle doğrudan otelin içine ve merdiven boşluğuna yayıldığı, soba borusu gibi çeken bu bölümde sığınan kişilerin yoğun duman akımı sonucu karbonmonoksit gazından dolayı zehirlenerek öldükleri. bir kısım kişilerin bu olaydan sonra emniyet güçlerinin topluluğu dağıtması sırasında açılan ateş sonucu yaralanarak öldükleri anlaşılmıştır.

1-Sanıklar Süleyman KURŞUN, Tufan CAYMAZ, Ünal BERKA, Osman DÜZAR-
DIÇ, Özay KARATÜRK, Ali TEMİZ, Adem BAYRAK, Ali ULUÇAY, Ahmet Hakan
ARSLAN, Zekeriya TEKİN, Abdullah MALATYA, Kazım YILDIRIM, Ahmet Turan
YALÇINKAYA, Hüseyin KAYA, Erol YILDIZ, Sadettin TEMİZ, Halis TURAN, Osman
KILIÇ, Zaim BAYAT, Mehmet TORAMAN, Bülent KARAYİÇİT, Adnan KEPENÇ,

Mehmet Ercan İLTER, Doğan DUMAN, Tuncer KÖKTEN, Cevdet MAZMAN, Mehmet ŞARKIŞLA, Mustafa KESKİN, Necati ÇAY, Hüseyin ZORLU, Abdülkadir KILIÇ, Adem YÖRÜK, Erol ÇELİK, Mustafa ARSLAN, İsmail BIÇAKÇIGİL, Mehmet KARAKAYA, Rıza ÖZPEMBE'nin üzerlerine atılı suçlardan mahkumiyetlerine yeterli kesin ve inandırıcı delil elde edilemediğinden tüm bu sanıkların BERAATLERİNE,

2- Sanıklar Nevzat AYDIN, Latif KARACA, Çetin ASAMAKA, Adem KOZU, Mustafa DÜRER, Yalçın KEPENEK, Hayrettin YEĞİN, Haydar ŞAHİNOĞLU, Ahmet ONAR, Sedat YILDIRIM, Orhan DEMİR, Kerim KÜÇÜKKÖSEN, İlhami ÇALIŞKAN, Süleyman TOKSUN, Mehmet YILMAZ, Vahit KAYNAR, Halil KÜTÜKDE, Mehmet DEMİR, Murat ÇANAKLITAŞ, Sadettin YÜKSEL, Mustafa Uğur YARAŞ, Abdülkadir ARIDICI, Özer ÇANAKLITAŞ, Yusuf Ziya ELİŞ, Hayrettin GÜL, Alim ÖZHAN, Faruk BELKAVLİ, Harun KAVAK, Serhat ÖZGENTÜRK, Osman BIÇAKÇI, Metin CEYLAN, Etem CEYLAN, Murat SONGUR, İsmet ONAR, Fatih ERDEM, İbrahim DURAN, Ramazan ÖNDER, Ömer DEMİR, Gazi TUFAN, Tekin ARIS, Turan KAYA, Muammer ÖZDEMİR, Özkan DOĞAN, Yılmaz CEYLAN, Hasan Basri KOÇ, Metin YOKUŞ, Ahmet KAŞKAYA, Emin BOZKURT, Kemal ONAR, Ali YILMAZ, Engin DURNA, Adem AĞBEKTAŞ, Ergün KILIÇ, Yıldırım YÜKSEL, Halit KARAKAYA, Bünyamin ERİŞ, Muhammet Nuh KILIÇ, Bülent GÜLDÜ, Vedat YILDIRIM, Mustafa SAYDAM'ın eylemlerinin 2911 sayılı toplantı ve gösteri yürüyüşleri kanununun 32/3.maddesi çerçevesinde değerlendirilerek kanuna aykırı olarak yapılan yürüyüş ve gösterilerin dağıtılması sırasında cebir, şiddet ve tehditte bulunulduğu anlaşılmakla, yukarıda isimleri yazılı sanıkların suçun işleniş şekli ve özelliği dikkate alınarak takdiren ÜÇ'ER YIL HAPİS CEZASI ile ayrı ayrı CEZALANDIRILMALARINA ,

Sanıklar Sedat YILDIRIM, Vahit KAYNAR, Özer ÇANAKLITAŞ, Tekin ARIS, Muammer ÖZDEMİR, Bülent GÜLDÜ'nün suç tarihinde henüz 18 yaşını ikmal etmedikleri anlaşıldığından TCK.nun 55/3 maddesi gereğince sanıklara verilen ceza 1/3 nisbetinde indirilerek işbu sanıkların İKİŞER YIL HAPİS CEZASI İLE ayrı ayrı CEZALANDIRILMALARINA ;

Başkaca teşdit ve tahfife takdiren ve kanunen yer OLMADIĞINA ,

Bu bölümde isimleri yazılı sanıkların üzerlerine atılı diğer tüm suçlardan mahkumiyetlerine yeterli kesin ve inandırıcı delil elde edilemediğinden BERAATLERİNE,

Bir kısım sanıkların bu olaylar sırasında haklarında açılan görevli memura mukavemet, ızzar ve görevli memura hakaret suçlarından açılan kamu davalarının da bu suçun şiddet ve tehdit unsurunu oluşturduğu cihetle ayrıca CEZA TAYİNİNE YER OLMADIĞINA;

3- Sanıklar Cafer Tayyar SOYKÖK, Muhsin ERBAŞ, Harun GÜLBAŞ, Bekir ÇINAR, Murat KARATAŞ, Erol SARIKAYA, Eren CEYLAN, Mevlut ATALAY, Bülent DÜVENCİ, Ahmet Turan KILIÇ, Temel TOY, Kenan KALE, Harun YILDIZ, Zafer

YELOK, Faruk CEYLAN, Ali TEKE, Durmuş TUFAN'ın olayların başladığı andan itibaren topluluğu yönlendiren, slogan atan, sevk ve idare eden, madımak oteli önünde halkı galeyana getiren, emniyet kuvvetlerinin oluşturduğu barikatları zorlayarak aşmaya çalışan, maktüllerin kaldığı otelin önünde asli failleri suç işlemeye ve binanın yakılmasına "Sivas Aziz'e mezar olacak, Şeytan Aziz, Kafirleri yakalım, yak-yak ve tekbir" getirerek itfaiyenin olay yerine gelmesini ve hareketini engelleyerek suçun işlendiği sırada müzaheret ve muavenetle fiilin icrasını kolaylaştırarak suça iştirak ettikleri açık ve kesin olarak anlaşıldığından bu sanıkların eylemlerine uyan bina yakmak suretiyle birden çok kişirin ölümüne sebep oldukları anlaşıldığından eylemlerine uyan TCK.450/6 maddesi gereğince İdam Cezası ile ayrı ayrı CEZALANDIRILMALARINA ,

Sanıkların bu fiile fer'an iştirak ettikleri anlaşıldığından TCK.nun 65/3.maddesi gereğince YİRMİŞER YIL AĞIR HAPİS CEZASI ile ayrı ayrı CEZALANDIRILMALARINA,

Olayın müştekisi Aziz NESİN'in Bakanlar Kurulunun 24.8.1989 tarih ve 1989/14479 sayılı kararnamesinde yazarı Salman RÜŞTÜ olan Şeytan Ayetleri isimli kitabın Türkiye'ye sokulması ve dağıtılması yasaklandığı, Türkiye'de de bu yasağa rağmen adı geçen kitabı Aydınlık Gazetesinde yayınladığı ve bu kitabın içeriği itibariyle Müslümanların Peygamberi ve eşlerine karşı tahkir ve tazyif edici ibarelerin bulunması sebebiyle tüm Müslüman halkı bu yayından dolayı haksız şekilde tahrik ettiği, böylece olayların çıkmasının müsebbibi bulunduğu anlaşıldığından sanıklara tayin olunan ceza TCK.nun 51/1 maddesi gereğince 1/4 nisbetinde indirilerek NETİCETEN ONBEŞ'ER YIL AĞIR HAPİS CEZASI İLE AYRI AYRI CEZALANDIRILMALARINA ,

Sanıklar Temel TOY, Ali TEKE, Durmuş TUFAN'ın suç tarihinde henüz 18 yaşını ikmal etmemiş oldukları anlaşıldığından TCK.nun 55/3.maddesi gereğince bu sanıklara verilen ceza 1/3 nisbetinde indirilerek NETİCETEN ON'AR YIL HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMALARINA,

Başkaca teşdit ve tahfife takdiren ve kanunen yer OLMADIĞINA,

TCK.nun 79.maddesi gereğince işlenen bir fiil ile kanunun muhtelif hükümleri ihlal edilmiş ise de, sanıklara kast ettikleri fiilden dolayı en ağır olan ceza tayin edilmiş olduğundan ayrıca bu fiili gerçekleştirmek için yapılan kanunsuz yürüyüş ve gösteri, ızzar, tehdit, hakaret, görevli memura mukavemet gibi suçların bu suç içerisinde değerlendirilerek ayrıca iddianamedeki sevk maddelerinden CEZA TAYİNİNE YER OLMADIĞINA,

4- Sanıklar Yunus KARATAŞ, Halil İbrahim DÜZBİÇER, Ömer Faruk GEZ, Ali KURT, Ahmet OFLAZ, Ekrem KURT, Erkan ÇETİNTAŞ, Yusuf ŞİMŞEK, Faruk SARIKAYA'nın olayların başladığı andan itibaren topluluğu yönlendiren, slogan

atan, sevk ve idare eden, Madımak oteli önünde halkı galeyana getiren, emniyet kuvvetlerinin oluşturduğu barikatları aşarak otomobilleri tahrip edip ters çevirerek benzin deposunu parçalayıp benzin akmasını sağlayan, otel içerisine girerek oteli tahrip edip yanabilecek eşyaları dışarı fırlatan, benzin getiren ve emniyet güçlerince yere dökülen benzini bez ve kauçuk gibi emici, yanıcı cisimlere yedirerek ateşleyip otele ve otomobillere atan böylece otomobillerin ve binanın yanmasında birinci derecede sorumlu oldukları, bina yakmak suretiyle kasten adam öldürmek suçunu işledikleri açık ve kesin olarak sübuta erdiğinden işbu sanıkların eylemlerine uyan TCK.nun 450/6.maddesi gereğince her birinin İDAM CEZASI İLE CEZALANDIRILMALARINA,

Otomobillerden başlayan ve otele sirayet eden yangının bu sanıklardan hangisinin doğrudan fiili sonucu meydana geldiği kesin olarak tesbit edilemediğinden TCK.nun 463.maddesi gereğince tayin edilen ceza her bir sanık için YİRMİ'ŞER YIL AĞIR HAPİS CEZASI İLE AYRI AYRI CEZALANDIRILMALARINA ,

Olayın müştekisi Aziz NESİN'in Bakanlar Kurulunun 24.08.1989 tarih ve 14479 sayılı kararnamesinde Türkiye'ye sokulması ve dağıtılması yasaklanmış yazarı Salman RÜŞDÜ olan Şeytan Ayetleri isimli kitabı Türkiye'de bu yasağa rağmen Aydınlık Gazetesinde yayınladığı ve bu kitabın içeriği itibariyle Müslümanların Peygamberi ve eşlerine karşı tahkir ve tezyif edici ifadelerin bulunması sebebiyle tüm Müslüman halkı bu yayından dolayı haksız şekilde tahrik ettiği, böylece olayların çıkmasının müsebbibi bulunduğu anlaşıldığından sanıklara tayin edilen ceza TCK.nun 51/1 maddesi gereğince cezaları 1/4 nisbetinde indirilerek NETİCETEN ONBEŞ'ER YIL AĞIR HAPİS CEZASI İLE AYRI AYRI CEZALANDIRILMALARINA,

Sanık Yusuf ŞİMŞEK'in suç tarihi itibariyle akli dengesindeki bozukluk sebebiyle tayin edilen cezası TCK.nun 47.maddesi gereğince 1/3'üne kadar indirilerek BEŞ YIL AĞIR HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA;

Sadece sanık Yusuf ŞİMŞEK'e münhasır olmak üzere amme hizmetlerinden ceza müddetince memnuiyetine;

Bu suçtan da başkaca teşdit ve tahfife takdiren ve kanunen YEROLMADIĞINA;

Bu sanıklarla ilgili olarak açılan kanunsuz gösteri, ızrar. tehdit, hakaret, görevli memura mukavemet gibi kamu davalarının TCK.nun 79.maddesi gereğince işlenen bir fiil ile kanunun muhtelif hükümleri ihlal edilmiş ise de sanıklara kastettikleri fiilden dolayı en ağır ceza hükmolunduğundan ayrıca bu fiilerinden dolayı ceza tayinine YER OLMADIĞINA;

5- Sanık Cafer ERÇAKMAK'ın bu güne kadarki tüm aramalara rağmen bulunmadığı, hakkında giyabi tevkif kararı çıkartılmasına rağmen Mahkememizde hazır edilmediği anlaşılma, bu sanıkla ilgili davanın mevcut davanın esasından tefrik

edilerek yeni bir esasa kaydının yapılmak suretiyle zamanaşımına kadar adı geçen sanığın takibinin yapılmasına;

Bu sanık yönünden yargılamanın yeni verilecek esas üzerinden YÜRÜTÜLMESİNE;

6- Haklarında hapis cezası tayin olunan ve yaşı 18'den küçük sanıklar hariç olmak üzere mahkum olan ve haklarında Ağır Hapis Cezası verilen tüm sanıklar hakkında TCK.nun 31 ve 33.maddelerinin tatbikine;

7- TCK.nun 40.maddesi gereğince mahkum olan sanıkların gözetim ve tutukta geçen günlerinin mahkumiyetlerinden sayılmasına ve icraen MAHSUBUNA;

Sanıklar Turan KAYA, Yılmaz CEYLAN, Hasan Basri KOÇ, Hayrettin GÜL, Mustafa Uğur YARAŞ, Abdülkadir ARIDICI, Sedat YILDIRIM, Sadettin YÜKSEL, Adem KOZU, Hayrettin YEĞİN, Süleyman TOKSUN, Özer ÇANAKLITAŞ'ın haklarında tayin edilen cezanın niteliği ve miktarı bu sanıkların tutuklu kaldıkları süre dikkate alınarak başka suçtan hükümlü veya tutuklu değillerse derhal salıverilmeleri için C.Savcılığına müzekkere yazılmasına ve bihakkın tahliyelerine;

Sanıklar Harun GÜLBAŞ, Murat KARATAŞ, Eren CEYLAN, Bülent DÜVENÇİ'nin üzerlerine atılı suçun vasıf ve mahiyetine tayin edilen cezanın miktarına, tutuklu kaldıkları süre nazara alınarak CMUK.nun 104.maddesi gereğince gıyaben tevkiflerine, haklarında yeteri kadar gıyabi tevkif müzekkeresi çıkartılmasına, Harun GÜLBAŞ'ın vicahen,

TCK.nun 36.maddesi gereğince suçta konu emanetteki eşyaların müsaderesine,

TCK.nun 39.maddesi gereğince beraat eden sanıklarla ilgili masraflar çıktıktan sonra geri kalan (77.341.700._)TL.nin mahkum olan sanıklardan müteselsilen tahsili ile hazineye irat kaydına;

Müdahillerin tazminat taleplerinin mahfuz tutulmasına;

Tutuklu sanıklar Erkan ÇETİNTAŞ, Faruk SARIKAYA, Kenan KALE, ali TEKE, Durmuş TUFAN, Halil İbrahim DÜZBİÇER, Ali KURT, Ömer Faruk GEZ, Erol SARIKAYA, Bekir ÇINAR, Ahmet Turan KILIÇ, Ekrem KURT, Harun YILDIZ, Muhsin ERBAŞ, Mevlüt ATALAY, Ahmet OFLAZ, Temel TOY, Faruk CEYLAN, Cafer Tayyar SOYKÖK, Zafer YELOK ve Yunus KARATAŞ'ın tutuklu kaldıkları süre tayin edilen cezanın miktarı gözönünde bulundurularak tutukluluk hallerinin devamına, hüküm hülasasının C.Savcılığı kanalıyla Cezaevi Müdürlüğüne GÖNDERİLMESİNE;

8- Olayın müştekisi olan Aziz NESİN'in Bakanlar Kurulununun 24.08.1989 gün, 1989/14479 sayılı kararnamesinde Türkiye'ye sokulması ve dağıtılması yasaklanmış yazarı Salman RÜŞDÜ olan Şeytan Ayetleri isimli kitabı Türkiye'de bu yasağa rağmen Aydınlik Gazetesinde yayınladığı ve bu kitabın içeriği itibariyle Müslümanların

Peygamberi ve eşlerine karşı tahkir ve tezyif edici ifadeleri bulunması sebebiyle tüm Müslüman halkı bu yayından dolayı aşağılayıcı ve küçük düşürücü ve hakaret teşkil edici yayınından dolayı TCK.nın 175 ve 159.maddeleri gereğince kanuni işlem yapmak üzere DGM.C.Savcılığına suç duyurusunda BULUNULMASINA;

Tutuklu sanıklar ve tutuksuz sanıklardan Murat SONGUR, Emin BOZKURT, Ünal BERKA, Ergun KILIÇ, Yıldırım YÜKSEL, Halis DJRAN, Süleyman KURŞUN, Tufan CAYMAZ, Harun GÜLBAŞ, Metin CEYLAN, Alim ÖZHAN, Yusuf Ziya ELİŞ ve Vahit KAYNAR'ın ve yukarıda isimleri yazılı sanık vekillerinin ve müdahiller Cafer Cem AYDIN ve Demet IŞIK'ın keza yüzlerine karşı talebe kısman uygun, kısmen aykırı olmak üzere C.Savcıları Ali Rıza KONURALP ve Dilaver KAHVECİ'nin huzurunda Yargıtay yolu açık olmak üzere oy birliği ile verilen karar açıkça okunup usulen tefhim kılındı. 26.12.1994

BAŞKAN : 18960

ÜYE : (966-2)

ÜYE: 20696

KATİP:67

Not: Kitabın basıma verildiği tarihte, dava dosyası tarafların kararı temyiz etmeleri nedeniyle henüz Yargıtay incelemesi devam etmektedir.